Dicta henrici de hassia sup prolog[illegible]
biblie cu [illegible] [illegible] [illegible]
sup Johis [illegible] [illegible]

N. Inv. 1360.

297

I

Henricus de [illegible] in [illegible]

[illegible]

Incipit dicta magistri henrici de hassia sacre theologie doctoris eximii super prologo biblie etc.

In principio creavit deus celum et terram. Ita scribitur in capite totius divine scripture que incipit a libro genesis, que ideo propono intendens admirante domino ut in lucem divinissimi nostrum sacre theologie studium incipiat a capite divinalium scripturarum, ergo pro exordio dicti tractatus videtur sic assumo honoris divinalis emanationis ad intra et ad extra. Principium enim deus pater in esse bonitatis communicata ab eterno sua bonitate plenitudine filio et spiritui sancto ad intra. Volens tandem pro infinita secula potencialia eciam ad extra sic bonitatis creaturis esse participes, quod fecit esse ordinatissima creaturarum universitate potentia creavit et instituit corporis a summo creato per media pergendo usque ad finem. Et que sic instituit ut totalis creaturarum series compendiose per pyramis a puncto summo descendentis, ut ecclesia pyramidis a puncto summo scalam ascendendi et per ea veniendi ad creatorem suum per cognitionem et cognitionem. Unde angelo quidam a priori progrediente per primam sui progenitoris rerum progredientium, quod idem est, hominibus vero per studiosam inquisitionem venientes a posteriori, cui sumus inchoati rebus sensibilibus, quia ut patet in principio libri physicorum in processu cognoscitivo venitus in natura nobis moribus via procedendi ab effectibus nobis notioribus ad causas occultiores. Angeli vero ad eorum cognitionem perfectam eorum notionem sunt eis causae quam potentie in effectus ergo procedunt in eis causas ut a creatione

cognitione eorum ipso cognitione quam veritatis vel substantia respectu aliorum quam sunt in via quod nobis materia patet. Itaque modus progressionis et emanationis creaturarum a primo principio quod informa angelica dimisse assumo in creaturis, ut non solum studio veritatis sollicito per ipsam gradatim crescunt suum creatorem tandem inveniret in summo, quia totius latitudinis creaturarum creata ab eo egressa per modum reciprocationis rediret in seipsum. Ut vere fiet illud Apoc. Ego sum alpha et o principium et finis. Atque ad hanc veniret illud psalmi in visione ipse scrutinium operationum domini. Et item primo ipso egrediebatur finis creaturarum et habebat in ipsum manifestus plus et magnitudinem decoris ipsius nequo possit sicut de capite et radiegenerale cum spei creature cognoscibilis potest creator eorum videri, sicut cum philosophi tum potuerunt sic ut possent estimare scilicet quo huiusmodi suis similibus eius invenirent. Volens igitur sanctum scriptura compromittere extremos gradus eius scale, scilicet latitudinis creature quod ad deum producit sic exorsus est: In principio creavit deus celum et terram. Mistice secundum Augustinum quantum ad propositum spectat creavit celum id est angelicam naturam, creavit terram id est materiam primam. Et ita in verbis premissis gradus extremi totius latitudinis creati entis intellige: ipsa prima materia quam dicuntur aliqui esse infima species vel saltem infimus gradus in latitudine entis creati supra quam est latitudine creaturarum summus et ipse supremus angelus seu perfectissima intelligentia creatus, sunt quasi gradus extremi reliquorum

diversis temporibus in inquisitionem omnis, ut de philosophis provinciis et ... ne et ... eorum et cum philosophis cognitionem de deo gloriosum ... ad illum finem ... cum ... in ... cum ...

[illegible] scala [illegible] ... descensum ... [illegible] ... ad superius ... scala [illegible]

Sed eciam per modum quendam similem di-
versi ascenderunt [illegible] per diversi di-
versimode de hoc ymaginati se-
quentes opinionibus ad presens obmissis
hoc potius ad intendum et nobis
quo etiam scala creaturarum quondam
angeli mox ut creati erant [illegible] co-
gnitione sua ab ymo ad summum
[illegible] transferendo et remea-
re ascendendo minus appropinquare
[illegible] adynia [illegible]
[illegible] etiam scale gradus no-
stre [illegible] hominis [illegible] et cura
[illegible] consideracione as-
cendendo [illegible] gradus [illegible]
in latitudine [illegible] obsti[illegible]
tate [illegible] voluerunt [illegible]
[illegible] ceciderunt [illegible] ipas [illegible]
tes [illegible] in [illegible] quis
lapsu primum [illegible] tenebrati fuerunt
remanserunt tales [illegible] in [illegible]
cognoscendi ut patet in primo [illegible] metaphisice
Omnis [illegible] homines naturaliter scire de-
siderant et maxime summum in entibus
unde illud vulgatum beati Augustini libro
1° confessionum dicentis domine quia creas-
ti nos ad te et inquietum est cor nostrum
donec requiescat in te [illegible] cum deus
creavit mundum et tradidit ipsum
[illegible] plures philosophorum
[illegible] et multo
[illegible] in ipso studiosi facti
sunt [illegible] tales variis
studiis et multiplicibus consideracionibus
[illegible] poterunt querere [illegible]
[illegible] et interrogando
[illegible] creaturam [illegible]
[illegible] consideraverunt [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] Quidam [illegible]
[illegible] et magnitudines ut Geometrici
Quidam [illegible] ut musici Quidam

[illegible] ut naturales philosophi [illegible]
absolutum

[illegible] motus absolutum [illegible]
et [illegible] ut methaphisici Quidam as-
cenderunt in [illegible] scala creaturarum usque
ad orbes celorum et ibi steterunt et re-
manserunt ut astrologi Quidam solum ad
[illegible] orbis lune pervenerunt ut [illegible]
[illegible] corruptibilia consideraverunt Quidam
[illegible] solum in terra manserunt ut [illegible]
[illegible] in mundanis et terrenis occupaverunt
ut filii [illegible] possunt
[illegible] Iacob vidit [illegible] scalam
stantem super terram cuius cacumine tange-
bat celos et angelos ascendentes et de-
scendentes per eam et dominum in [illegible] scale
[illegible] huius scale intelligi
potest orbes totalis spere mundi quorum
[illegible] est aqua [illegible] aer [illegible] usque
ad quosdam celos et per angelos [illegible]
[illegible] possunt qui per consideracionem ascenderunt
et descenderunt in hac scala [illegible] omnes
[illegible] creature [illegible] soli vi-
[illegible] naturales et metaphisici ascendentes
[illegible] scala in venerunt
dominum in summo scale [illegible] ipsum [illegible] a
longe et obscure in [illegible] esse
aspexerunt et quasi [illegible] dei [illegible]
[illegible] ut dicit beatus
[illegible] Hugo libro de [illegible]
[illegible] de [illegible] suam notitiam sua
[illegible] temperavit ut sicut quid esset
[illegible] toti comprehendi [illegible] quia
[illegible] esse [illegible] potuerit ignorari
[illegible] igitur [illegible] quam [illegible]
esse debuit sine cognitione a beni-
tate dei [illegible] qui [illegible] distingui
[illegible] distinctione [illegible] deo convenit
Quedam cum [illegible] deo et creaturis omnibus
[illegible] ut [illegible] bonitas
Quedam sibi et creaturis racionabilibus
sicut sapiencia iusticia prudencia Quedam
[illegible] sibi soli [illegible] esse [illegible] esse
omnipotentem esse creatorem etc.

Augustinus

Hugo

qui voluptate corporali fruitur in
voluptatis regno virtute consistere
posse et si ipsa diu perseverat
omne ad bonum contingentes. Sic
de credita philosophia. De platone autem

De platone

vero Augustinus infra dicit 8 de civi-
tate dei sicut multum amendat ipsum
ergo dicit inter alia quod in egipto
didicit quecumque illic magna
habebantur atque docebantur. Et in-
ferius Augustinus potuit ex ibi circa
tunc ingenium hebreas scripturas
per interpretem didicerit et ideo de
origine mundi plato scripturam
videtur in quibusdam ~~plato~~ qui cum

Atene

moyse concordasse. Et tamen circa

Quod plato videtur concordare cum moyse in aliquibus

ytalie ytalica regione ut potuerunt
sentencias earum regionis que circa
sine aspiracione signat simbulum id est
regione. Et ut Augustinus dicit 8 de ci-
vitate dei cum illa regione ytalie
ubi pitagore fama celebrabatur
plato veniens quidquid ytalie philoso-
phie florebat, auditis eminencio-
ribus ibi doctoribus facillime con-
prehendit. Qui atheniensis magister erat
et potens quod non obstante quod ibi
fuit in suo studio doctissimus habitus
et omnem honorem haberet et potens et
dives esset, cogitavit tamen quod in
aliis studiis erant adhuc qui sa-
perent multa que ipse ignorabat.
Hoc exemplo plonis ~~[illegible]~~ non

Nota quod superbi... contra istud

puniat quisque in suo studio famosus
magister vel doctor quod sciat totum sive
artes quod in mundo sciuntur nec desta-
bat se supponat, ergo alibi honores
esse a quibus adhuc discere posset.
Hoc contra eos qui erubescunt quidam
qui quia parentes divites sunt

divites ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... et consilio
fecit plato sciens quod sapiencia
preciosior cunctis opibus. Et quod in
tantum sciuit virtutem non in voluptate
illis gubernacio dei illud ypsi-
cribus sue dicat maior-
es. ~~[illegible]~~ gymnasia id est
studia ut sanctus ysidorus dicit. Ibi enim
gymnasia dicuntur loca exercitii
luctandi, agymnosophe quod nudi
quod nudi ibi olim decertabant.
Ergo studiis literis operatur, quia
ibi est bravia glutacio et decerta-
cio proprie vero sapiencia juxta
illud Eccli. Colluctata est anima
mea cum illa. Et circa vitales et
talis luctus nuditas, sit circa
voluptatis et occupacionis terrena.
Et ideo ipse plato quamvis dives
et potens esset, ut posset liben-
tius studio philosophie, elegit e
villa achademia procul ab urbe
athenarum non solum desertam
sed etiam pestilentem ut cura et
assiduitate morborum impetus
libidinis et voluptatis frangeret.
Et ita apparet secundum opinionem platonis
quod loca voluptatis et nimie pro-
speritatis non sunt ydonea pro
ludis gymnasiis philosophie ~~ut~~
fieret peregrinus atque discipulus
hic nota exemplum magistri vel tuis
a [illegible], si hoc quod plato tam
famosus magister erat, consuevit tamen
doctrine discipulus fieri aliorum
in eadem facultate. Et maluit ve-
recunde aliena discere quam
verecunde sua adinvenire docere.

2

[illegible] [illegible] q[ui] p[ro]

[illegible] reg[n]um [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] & alior[um] [illegible]

[illegible] principum [illegible]

[illegible] [illegible] toto orbe fugie

bat p[er]sequi[illegible]/ p[ro]p[ter] hoc iuuit b[ea]t[us]

Ieron[imus] q[uod] ille p[er] adtaui[m] ple-

nitudine[m] scie p[er]uenire [illegible]

[illegible] semp[er] orat [illegible] q[uod]

ad huc discere possit/ unde

[illegible] 1o d[ic]i[t] / dixi [illegible] [illegible]

& illa longius recessit a me mul

to magis q[uam] erat/ Praeterea

q[uod] q[uan]to [illegible] p[ro]fundius sapit/

tanto plura se ignorare [illegible]

Et hoc p[er] [illegible] & alios [illegible]/

[illegible] & [illegible] [illegible]

[illegible]/ ap[illegible] ut [illegible]

[illegible] [illegible] sic ab

[illegible] [illegible] [illegible] apir

q[uod] e [illegible]/ [illegible]/ [illegible]

[illegible] [illegible] paruit i. ob-

[illegible] iste tyrannus

fuit dyonisius tyrannus sicilie/

qui ut ait [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] corporis sui custo-

[illegible] [illegible] tam mag[illegible]

mala [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] maiore

mente [illegible] fuit i. q[uod] plato fuit

[illegible] [illegible] maior illo erat/

qui [illegible] ipse cum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

ad [illegible] [illegible] tollerat

q[uod] suis passionibus [illegible]

q[ui] no[n] fuit i aliis/ [illegible]

sic maior [illegible] fuit [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] fuit maior se ipso i. [illegible]

[illegible] sui [illegible] [illegible] mala

[illegible] paciente[r] [illegible] tollerat

Ad tytu[m] liuiu[m]/ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] et fuit [illegible] i hoc q[uod]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] p[illegible]/ Audita fama

tit[i] livij eloquentissimi/ adduxerunt

romam/ ad videndu[m] & audiendu[m] ip[su]m/

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

~~[illegible] [illegible] ad titu[m] liuiu[m]~~ [illegible] titus

liui[us] fuit maximus [illegible] [illegible]/ [illegible]

enim q[uod] [illegible] scripsit [illegible] [illegible]

de hystoriis romanor[um]/ [illegible] q[uo]l[ibet]

[illegible] libros [illegible]/ [illegible] [illegible]

q[uod] no[n] tot [illegible] libros scripsit q[uod]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] libros [illegible] tyti ab

origine [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible]

[illegible] scriptores librorum fuisse apud

romanos/ primus fuit tytus liuius

de q[uo] [illegible]/ secundus fuit marcus

varro/ de q[uo] d[icit] b[eatu]s aug[ustinus]/ 6o de

ciuitate c[apitulo] 3o q[uod] [illegible] libros scripsit

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible]

29 [illegible] 16 tribuit/ [illegible] [illegible]

[illegible] ubi [illegible] c[apitulo] 2o alle-

gat [illegible] [illegible] [illegible]

qui ait/ [illegible] [illegible] varro

/qui tam multa scripsit q[uod] legere [illegible] [illegible]

potuisse credamus/ multa ibi dicit

Aug[ustinus] de [illegible] & [illegible] varronis

Ad commendacionem aut[em] tyti liuij subiun-

git b[ea]t[us] [illegible]/ [illegible] [illegible] eloquentie

[illegible] [illegible] i. eloquentia [illegible] de-

lectabiliter [illegible]/ [illegible] ut ait

Aug[ustinus]/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/

ut doceat/ ut delectet/ ut flectat/ q[uod]

[illegible] [illegible] lactis [illegible] [illegible]

[illegible]/ & dicit pluraliter q[uod] [illegible]

[illegible] [illegible] barbara & [illegible]

[illegible] ut [illegible] hystorie/ Nobiles

[illegible] [illegible] nobiles & liberi [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible]

[illegible]/ [illegible] [illegible] laborose [illegible]

ad [illegible] & eloquentes hystoriarum scrip-

tores rethoricam eloquentiam [illegible]

Margin notes: [illegible] [illegible] / [illegible] dubitat / [illegible] / [illegible] / [illegible] / sup[illegible] / [illegible] ab origine [illegible] / varro / i. dulcis & [illegible] / plurima ad [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]

Iure cum plebem sed spiritus et [illegible] unde p[er] ... sed si intellige[re] computatur

5

3

Prioritas q[uae] de deo sunt ordine comprehendis composita fuit et est quasi quaedam triplex scala particularis, prima tota creata irrationalis, secunda creata rationalis, tertia septima divinalis de qua est ista ... ro. 1 et septe[m] 12 et terra dic[it] in primis duabus scalis quasi ... ascendendo poss[et] p[er]venire ... ad quaedam genera deo ... et capere debilit[er] et tenuit[er] cognovit, sed opus erat tertia scala scilicet divinalis septima q[uae] intellectum eius elevaret ad cognoscendum singulares ... dei q[uae] ... nobis [com]municabiles, quas vias ut ascensus p[er]veniendi ad cognitione[m] dei simul [com]plectens b[ea]tus Aug[ustinus] ... c[apitulo] 1º dicit sic: Nos ... regnis ad [com]prehendendam sapientiam dei sive p[er]scriptura[m] eius sive p[er] creaturam q[uae] ... nobis ad hoc p[ro]p[ri]ari ... ut ipse q[uae]rat ipse diligat qui et illam inspiravit et istam creavit. Iure igitur dicit Aug[ustinus] ... et ... dubium esse debet p[ri]mum studium humanum atq[ue] sciendi et cognoscendi sacratissimum. Ad hunc finem debet ... ut deus bene cognoscat ... diligat, ... colat et plene sibi obediat. Ad hoc enim rationalis creatura facta est, ut patet ... sententiarum ... non constat ... cum melius quam fideles ... tria praecipue inquirere habet. Primo ... cum sua voluntate ... ut ei obediat. Secundo dignitatem et bonitatem eius ut ipsum diligat et ... magnitudinem nobilitatis et ... eum laudet et ... collat. Tertio qui et quales sit adversarii ... ut illis vilis ... et se et alios ... domino suo ab illis liberet et defendat. Cum ergo ... sit ... omnis creaturae et ... eius subiectissimum, cum deus ... tria p[er]scrutari habet de deo ... sive ... aut habet ... ipsius domini sui

revelacionem ut praeceptum eius custodiat. Secundo dei voluntate de agendis et omittendis duplici studio scilicet theologico et iuridico ... theologico universali et iuridico particulari. Secundo dei bonitatem potenciam sapientiam et dignitatem ... studio ... theologico ... et studio physico de quibus creatur ... naturalibus dei operibus. Haec ... inter studia ... optima ad finem debitum ... studiorum primum est theologicum ... ex ... regulatur et dirigitur aliorum. Alioquin omnia terrena sapiunt et mundana amplectentur quam si ... erit talis divina ... sciam divinale theologicum et sectari scientiam theologicam ... ista suos discipulos facit humiles et devotos, illa suos vanos et elatos. Ista facit suos pauperes spiritu, illa suos insatiabiles appetitu. Ista facit contemptores mundi, illa facit amatores seculi. Ista carnem crucifigit et spiritum erigit, illa nutrit carnem et spiritum deprimit. Ista reddit suos macilentos et pallidos, illa reddit suos crassos et rubicundos. Ista ad ... tendit, illa ad exteriora se extendit. Et quid plura, ista trahit sursum, illa trahit deorsum. Et causa est quia unum corpus trahit visus suum proprium ut omnis ... ista autem est de sursum et illa deorsum. ... theologicum aliquid desursum ... nihil ... terrena sapiunt ... aliud ... de terra de terra loquitur. Qui autem de caelo venit super omnes est. Et ... Iohannis ... alias ... et ... ducentes ... debere ... et ... in medicos et physicos ... naturalia et sensibilia ... mutat corporis ... remediis.

ad q[uo]d ... primum nos debet ... causa ... etc.

quales et q[ui] ...

[Marginalia, left margin:] potuit; Aug[ustinus]; #; ad quod de ... studium; et ... dei ... creaturam ... quae ... et q[ui] ... et quales ...

Alanus ... ut fides videatur ... non ... sed fides ... non ... ut credat ... non ... sed petit ... quod ... ad fidem ... theologia ... [illegible] ... sit sine fide.

... et ipsa sacra scriptura sapiencia vera dicta est. Sapiencia ... est ... via ... fide ... et casta dilectione ... ut dicit ... libro ... que theologie ... ipsa ... docet ... casta dilectione ... diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex toto mente tua et ex tota anima tua docet ... fide ... ipsa ...

no

quod ymaginacio vel cogitacio assidua
ignis et flammarum calefaciat. Sed
meditacio glaciei vel nivium fri-
gefaciat. Sic dicitur ut appareat
quod singule sciencie plerumque faciunt su-
os tales qualia sunt que considerant.
Ubi enim consideracio est circa
carnalia carnales, et cuius consideracio
est circa mundialia mundiales, et cuius
magis meditacio est circa spiritualia
reddit suos discipulos spirituales.
Cognitis autem hiis ... quod
[illegible] sit quater circuitus domus
quadruplex studium sacre theolo-
gie ... medicine et phisice, sicut ...
[illegible] ... videtur dici celi
terra mare et omnia reptilia in eis
[illegible] fiat de ... [illegible]
est ... circuitus domus ... fa-
cies Jacob et iam ... domus et
vivet ... ubi ... facie
eius semper. Sed que est facies ista
dei Jacob nisi Christus dei filius
qui est ymago patris et figura sub-
stancie illius. Ad Hebr. 1°. Hec facies
fuit velata multipliciter et ab ...
latuit in antiquis divine scripture
... Synai ... [illegible]
... diligenti discussione et studio
... [illegible] ... et
erat semper facies illa ...
et salutaris et ideo ipse dominus ...
... hec in suo ad ... inde
... in hoc studio negligentibus. Io.
v. Scrutamini scripturas quibus vos
putatis in ipsis vitam eternam habere
et ille sunt que testimonium perhibent
de me. Et Math. 22° Erratis ne-
scientes scripturas neque virtutem
dei ... non potest inveniri ...
facies salutaris ad ...
quilibet studiosus per ... tocius

turam. Et sic divina benignitas contulit mor-
talibus scripturam sacram et ipsam de celo ad
terram dimisit ut homines per eam tamquam
celestem scalam alta celi ascenderent.
Habet autem hec celestis scala precipue
quatuor gradus qui sunt quatuor sensus ...
sacre scripture scilicet hystoricus tropologicus
allegoricus et anagogicus. De quorum
sensuum uno ... ut ...
hac non ... sacre
scripture accipi posset illud ... ibunt
de virtute in virtutem videbitur deus deorum
in Syon. Ubi ... de virtute ... anagogia
qui ducit ad celestia. Quod hic in prima
... sacre scripture studium videntur ...
et in fine clare et breviter utrumque de-
dit ... de celo ad terram sapiencia quedam
super omnes ... sunt ... aut
... potentes ... tendere
ad ... [illegible] ...
terre dicta ... et ... in ...
atque in vallibus ... [illegible] ...
que omnis secularis tradicio ...
... Ob hoc enim de-
scendit hec sapiencia que theologia dicitur de ce-
lo ad terram ut omnia que in terris sunt aut
... spiritualibus et celestibus ...
... laude ... sacratissime scriptu-
re ... [illegible]
... sapit omnis ... sciencia
et refugit omnis ... philosophia quedam
... nonnulla ...
... Si enim ...
... sunt ...
... apostolus dicens ad Hebr. 13°
Nolite doctrinis variis et peregrinis ab-
duci. ... qui ... sunt
... hanc sapienciam
non ... [illegible]
... in ...
... attingit ... [illegible]

1
2

no(n) novit ea(m) ypocritus / licet q(ui)s(que) vel philosophus aut liricus poeta (quis) fuerit i(n)diget theologica sapi(enti)a ho(rum) laude / aut cupit eo(rum) verbis ut doctius poterit laudari (et) subtilius commendari / Cu(m) de ipsa scriptura dicat Sapie(ntie) 7° / Candor est lucis eterne (et) speculu(m) sine macula / dei maiestatis (et) ymago bonitatis illius / et ibide(m) Est speciosior sole (et) sup(er) omne(m) dispositione(m) stellaru(m) luci co(m)parata inve(nitur) p(ri)or / Si aut(em) ipsam sapiam theo(logi)ca(m) introducem(us) de se ipsa loque(n)te(m) (et) dice(n)te(m) illud Eccl(esiastic)i 24 / laudabit a(n)i(m)am sua(m) (et) i(n) medio p(o)p(u)li sui glorificabit(ur) / et i(n) mul(ti)tudine electo(rum) habebit laude(m) / dice(n)s Ego ex ore altissimi p(ro)di(v)i / Ego i(n) celis feci ut oriret(ur) lumen i(n)deficiens / Ego i(n) altissimis habitavi (et) gyru(m) celi circuivi sola (et) s(imi)l(ite)r / dicit(ur) vel illud p(ro)v(erbiorum) 27 / laudet te alienus (et) no(n) os tuu(m) / extraneus (et) no(n) labia tua / Quis g(ratia) digne laudabit sapiam hanc / aut s(e)c(un)d(u)m magnitudi(n)e(m) eius co(m)plicabit / Utiq(ue) nemo / nisi illi qui noverint ea(m) scripture auctores libro(rum) sacre scripture / qui revelante deo / theologica(m) sapiam i(n)venerunt (et) ea(m) mortalib(us) i(n) scripturis reliquerunt / Unu(m) s(ed) ad hu(ius) mellis exordiu(m) laudis supponere (et) in p(er)sona theologice sapie(ntie) dico / Venite filij audite me / Et illud p(ro)v(erbiorum) iiij° / Auscultate sermones meos / (et) ad eloquia mea i(n)clinate aures v(est)ras / scribite illa i(n) tabulis cordis v(est)ri ne effluat ab oculis v(est)ris q(uia) de rebus magnis locutura sum / (et) aperient(ur) labia mea ut recta p(re)dicent / Veritate(m) medi(ta)bit(ur) guttur meum (et) labia mea de(te)stabunt(ur) impiu(m) p(ro)v(erbiorum) 8 / Et no(n) dubito s(imi)l(ite)r / (et) ta(m) alte tonuit mihi docti

(in)

pater et in docti audientes sapiam hanc / interrogabunt dice(n)tes / q(ua)m tu es tu q(ue) s(i)c magnific(e) loq(ue)ris / et unde venis / ubi ha(bi)tas / ubi i(n)venir(is) / a quib(us) / q(ue) s(un)t illa doctrine magnalia tu(a) (et) q(ue) nescit (et) q(ue) nos ignoravimus / que s(un)t consilia tua / Et quid erit nobis si illis reli(c)tis face(re)tis te audierimus (et) secuti fue(ri)mus te s(imi)l(i)b(us) (et) a(n)i(m)ab(us) s(e)c(un)d(u)m i(n)terrogatio(n)es ipso(rum) singula / theologica sapia inde (re)spo(n)sit i(n) hu(n)c modu(m) / Venite o filij / (et) nolite resistere sapie(ntie) / nolite time(re) / absq(ue) q(ua)ndo(que) / audite disciplina(m) mea(m) / Estote sapie(n)tes (et) nolite abicere ea(m) / Et credite (et) illumi(n)abim(ini) (et) facies v(est)re no(n) (con)fundent(ur) / Si q(ui)d(e)m (quis) sim audite quonia(m) ego su(m) di(vi)n(a)lis sp(irit)us (et) s(i)c secretor(um) dei ba(ri)n nota fugua a(n)i(m)is the(saurus) au(te)m sapie(ntie) (et) s(ci)e(nti)e dei s(un)t absco(n)dita / De qua scribit(ur) p(ro)v(erbiorum) 1° / Sapia foris p(re)di(c)at i(n) plateis / p(re)stat voce(m) sua(m) d(omi)n(us) / Usq(ue) p(ar)vuli diligitis i(n)fantiam / et de qua alibi / Clara (et) q(ue) nu(n)q(uam) marcescit sapia / Cete(rum) ego su(m) i(n)te(r) dilicias (et) h(u)m(an)as (et) ita esti(m)ando quia sapiunt res di(vi)ne et h(uma)nas Sicut meus sensit Aug(ustinus) / Ego sum i(n)fallibilis cognitio (et) q(ua)ntu(m) ut melius quivit ad b(ene) vive(n)du(m) ordinan(d)a / Ego sola su(m) co(m)p(re)hensio v(er)itatis re(rum) / q(uo)d res sunt (et) q(ue) su(n)t i(m)mutabili(ter) percutit / Sicut de sapia eade(m) dicit / Boetius se(cun)do / sicut in (con)sol(atione) bis q(uo)d sapiam ee honorabilissimo(rum) sciam / q(uam) etia(m) ut decere placuit / novit monstrare diui(n)a (et) h(uma)na (et) eo(rum) ro(ati)ones indicare

Marginal notes (right margin):

no(n) (con)siste(n)tia s(e)c(un)d(u)m s(e)c(un)d(u)m i(n)tellig(ere) in s(e)

q(uo)d est

Unde (et) s(un)t ad p(ro)v(erbiorum)

et sotulecta intelligo

Postremo ego sum vitis qua
cernite ... sanctis humilitatem
qua inter adipiscendam perducens ...
Sicut iam dixit Augustinus. Si ergo
audivistis ipsam loqui et videre,
ad primam questionem que est illa sapientia que se
ad audiendum ..., tamen magis facere ...
honoratam. Iam secundo quod ad secundam
questionem audire restat, ubi ipsa
sit ... ad hanc neminem
dubitare arbitror quin sit origine
celestis, eo quod scribitur Jacobi 3°: Que
desursum est sapientia, primum quidem pudi-
ca, deinde pacifica, modesta,
suasibilis, plena misericordia et
fructibus bonis. Ex quibus ...
... et magister qui eam invenit et
desursum nobis adduxit, fuit
ipse qui dixit: Discite a me quia mi-
tis sum et humilis corde. Et iterum ego
sum via veritas et vita, ut de se
ipso dicit ... qui est fons pluri-
... vite et ... sicut ...
... fons sapientie verbum dei in excelsis ...
absconditum. Ad cuius ... 2° ...
... sapientie ... Baruch
3° investigant ... Quis ...
adduxit sapientiam ... ut
inquit Baruch: ascendit in celum
et accepit eam et adduxit eam de
nubibus. Quis transfretavit mare
et invenit eam et attulit illam super
~~aurum electum~~. Non est qui possit scire ...
qui scit universa novit eam et
invenit eam prudentia sua. Ecce
... quia licet sapientia ... ori-
ginem ... celestis desursum descendens
a patre luminum. Alie autem omnes ...
... ascenderit ut originem
... ipsa ... dominante
... super

liber ... ierarchie Dionisii. Sapiam
inquit essentialiter descendit de ... in ymagi-
nationem, de ymaginatione in rationem, de ratione
ad intelligentiam, nec ultra progreditur sed
ibi stat. ... sapientia descendit de prima
intelligentia que deus est in ... et ...
procedendo angelos ad inferiores ...
natis et mortalibus communicatam, quam
quidem sapientiam ecclesia militans tenet fide
et cognoscat celesti revelatione a ... triumphante
... ad quam suspiramus
in ... Unde propheta in psalmo
in ... celestibus ... loquens ait: Sicut
audivimus ... revelatione de ecclesia
militante, sic vidimus ... deum verum
in ... ecclesia triumphante. Et
hoc de prima interrogatione. Restat in-
vestigare de tercia questione, videlicet ubi
invenitur ista sapientia, et a quibus et qualiter,
et ubi ... querentes ... audiamus
quid scribat Job 28: Nescit inquit homo
pretium eius, nec invenitur in terra
suaviter viventium. Abyssus dicit non est
in me, et mare loquitur non est mecum. Et
exponit idem beatus Gregorius in mo-
ralibus de hominibus carnalibus, superbis
et cupidis, a quibus ista sapientia absconditur
iuxta illud Mathei 11: Abscondisti
hec a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Hec enim sapientia invenitur
non a ... sed ab humilibus ...
... et puritate or-
nata iuxta illud Sapientie ... malivolam
... Et ideo dicitur Ecclesiastici 3°: Fili
concupiscens sapientiam, serva iustitiam, et
deus prebebit illam tibi. ...
... invenitur ista sapientia ab hominibus abstractis
a mundi tumultibus et sollicitudi-
nibus temporalibus. Unde Ecclesiastici 38 scribitur:
Sapientiam scribe in tempore vacuitatis, et
... sapientiam percipiet
et replebitur scientia. Tercio invenitur

2a q.

ubi sit

3a q.

a quadrupliciter ... a quibus ...

sapientia

abstractis

ad curiale similiter de speciebus / talibus cum
revelat deus suam sapientiam / ubi cum
humilitas ipsa est sapientia Prov. xi / Secundo
invenitur ad homines devotos studiis
et contemplationi suspensos / secundum illud Jacobi
i / Si quis vestrum indiget sapientia postu-
let a deo qui dat omnibus affluenter et non impro-
perat / Tertio in plenis sunt in Salomone 3° Reg.
3° / Et illo sapiente qui dixit / optavi
et datus est mihi sensus / invocavi et venit i-
n me spiritus sapientie / Qualis autem sit spiritus
vere sapientie subditur ibidem sapientie 7°
vide. Est enim in illa spiritus intelligentie sanctus
modestus disertus mobilis [illegible] sua-
vis humanus amans bonum / humanus benignus
stabilis / omnem habens virtutem omnia pro-
spiciens / Sed dicet aliquis / Si spiritus
sapientie stabilis est / ut allegatum est / ubi
ergo est ipsa sapientia ex quo dicitur [illegible]
[illegible] in quibus olim habitare consuevit ut
elegit et glorie viguit / in quibus tamen
[illegible] colebatur / in Graecia sapientia iudeorum ytalie /
sanctissime illa bona desinunt [illegible] in sta-
bilis mire apud illos et nunc apud alios
populos habitare elegit / Respondetur quod postquam sa-
pientia in pluribus locis fecimus [illegible]
[illegible] virtutes / et non orabat
in de fructus et postquam illuminavit pridem
[illegible] omnes [illegible] et venit
et homines [illegible] plus diligebant tene-
bras quam lucem et declinare in vias iniquitatis
spiritus sapientie monitis et preceptis
vere sapientie et [illegible] ipsa mirum [illegible] spiritus
est qualis predicitur indignata abiens re-
cessit et ad populos alios et gentem migra-
vit que faceret fructus eius / Sicut enim re-
cessit vera philosophia ab Atheniensibus /
nisi quia evanuerunt in cogitationibus suis
secundum apostolum apostolus [illegible] / Qui
nichil aliud vacabant nisi aut dice-
re aut audire aliquid novi / Et stans in medio
eorum dixit / Viri Athenienses per omnia
superstitiosos vos video / Et hoc
testatur dicens in libro de disciplina
scolarium quod ibi viguerunt caldeorum
prestigia et diversa divinationum genera /
Ptolomei gratia et astrologia / divi-
natoria magica et [illegible]
/ Et ne dum in premissis superstitionibus
Athenienses evanuerunt / sed et mores
laudabiles quos ab initio philosophia
imperante inceperunt plurimum sapientia
cum a Salone uno de septem sa-
pientibus et ab aliis legem [illegible]
acceperunt / et moralem philosophiam ab
[illegible] audierunt et cognoverunt / ta-
lem se gesserunt ut describit dicit
Valerius maximus libro 2° / Cum Athe-
nienses equissima iura et [illegible]
acutissima ingenia haberent
maluerunt moribus suis quam legi-
bus vivi / et infra eodem libro [illegible]
[illegible] / Athenienses quid sit verum
sciunt / sed facere negligunt / certe
melius et utilius fuisset talibus
sapientiam non quesivisse / via hoc scire
non cognovisse quam per [illegible]
se retroire / Ergo vera philosophia
cum non solum est verum speculari sed
magis quam intellectu est operari / abiens
ablata est / et data est genti que faceret
fructus eius / Cum quo quilibet sa-
pientia recessit a gente Indorum et
a gente Romanorum / Respondetur quod ob
causas premissas et similes / Sed si queritur
forte / Cum tempore tanto steterit cum
gente Francorum / Respondendum puto
quod ob contrarias causas / et propter tria
alia vel per [illegible] cognitionem gu-
bernationis [illegible] et propter
morum honestatem / et Gallicane
gentis modestiam / temperantiam
[illegible] et stabilissima sapientie tempe-
ratur / et quod bene omnia bona apud
gentem Francorum permanerit [illegible]

Qualis sit sapientia

[illegible] studia mutantur sequitur sapientia ad alias gentes cum ea transit

a quo deposuit

nota

filii

tre

Cognitio [illegible] [illegible]

[illegible]

~~sapientia apud eos sive principaliter glo-~~
~~riatur dionisius [illegible]~~ Ta-
les enim sunt filii hominum ~~[illegible]~~ apud
quos scriptura defertur et de quibus prin-
cipaliter delicias suas esse cum filiis hominum
~~de [illegible] terminum [illegible]~~ quia sapientia
~~apud gallicos manet~~ Dicit Archi-
trenius in vita sancti Dionisii ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ parisius quod parisiorum civitas ut
sedes regia nobilitate pollet, est
salubris aere, iocunda flumine, fer-
tilis terris, arboribus nemorosa et
vineis uberrime constipata, populis
referta et commerciis, et talia non
dubito in causa fuisse [illegible] de quibus
omnibus convenit vel dicitur potissime vi-
similis sit sapientiam perseverare in loco
et populo isto. Et hec de tertia et [illegible]
omnibus. Quarta questio interroga-
tio erat quia [illegible] que sit illa mag-
nalia de quibus a principio hec sapientia
se locuturam promisit. Ad quod videtur
beatus Augustinus [illegible] libro quem
fecit et intitulavit de mirabilibus sa-
cre scripture super illo loco biblie
incipiens. Unde ea quorum mir[illegible]
et stupendis tractat et disputat.
Unum non omnia comprehendit magnalia
huius sapientie nec comprehendere potuit quo-
niam omnia magna et insignia que
ultra [illegible] potentia deus
ab initio mundi fecit et usque ad consumma-
tionem eius faciet. Et deinceps opera
[illegible] quia [illegible] potest [illegible]
sapientie considerationem pertinent. Et ne dum
hec sed etiam illa altissima fidei
divine [illegible] omnem humanam intelli-
gentie virtute excedentia ut sunt
secretioribus ineffabile trinitatis misterium
[illegible] terribilis incarnationis sacramentum
inexplicabilis [illegible] et huiusmodi
que divinalis sapientia promit dis-
cutit explicat et [illegible]

relatione diversis parisius esse mirabile
probat. Sic modo demonstravit hoc aut
in magnalium altitudine humanitus [illegible] inac-
cessibile. Psalmista a longe aspiciens ait: Multa
fecisti tu domine deus meus mirabilia
tua et cogitationibus tuis non est qui similis
sit tibi. Job viii. Qui facit magnalia et in-
comprehensibilia et mirabilia quorum non est nu-
merus. Et lxxvi David: Deus derelinquas me
donec annunciem potentiam tuam et iustitiam
tuam usque in altissima que fecisti magnalia.
Et alibi: Nimis profunde facte sunt cogitationes
tue, vir insipiens non cognoscet, et stultus
non intelliget hec, id est ~~[illegible]~~ sapientia
huius mundi que stultitia est apud deum
nequaquam potuit attingere istam que
theologica sapientia perficit et revelat
[illegible] ut [illegible] dicit in plo-
go [illegible] plato nescivit, hec demo-
stenes eloquens ignoravit etc. ut vide-
bis in legendo prologum [illegible] Quinta inter-
rogatio [illegible] si iuxta [illegible]
de preceptis huius sapientie aliquid audire [illegible]
libet. Constat quod ipsa precepta talia con-
tinet quorum sit observantia [illegible]
ingressus ad regnum celorum et quorum
observantia nemo excipitur preter mortem
[illegible] lex naturalis omnes obligans
mandat implicite, ipsa sacra scriptura le-
ge spiritualem [illegible] scripta [illegible]
mandat explicite, ad quorum finem ultima
[illegible] eorum transgressio [illegible] addi-
divina preceptio. Unde beatus Augustinus in
de civitate dei: Si ibi [illegible] prohibitum
et sacrilegium deus prohibuit. Si deum
honora pre [illegible] deus iussit.
Si deum [illegible] non honorandum [illegible] non sunt
deus non [illegible] huiusmodi [illegible]
hec omnia humana sed divina oracula [illegible]
[illegible] quod omnia vana et iusta
per [illegible] quis nesciret quod essent
[illegible]
[illegible] hec de causa [illegible] genus

4ta qo

De his magnalibus locus sapientia

Augustinus

nemo

5ta qo

Ieronimus

De preceptis sapientie

Augustinus

sed dei eloquia contempnere formidaret/
nec illa eciam precipi cognosceret nisi ille
Et quia preceptum diuinum in pressa simpli
citate continetur in duabus legibus scilicet naturali
et diuina in utraque sub eisdem uerbis / quarum prima est
quod tibi fieri non uis alteri ne feceris / Secunda
hoc facias alteri quod tibi uis fieri / dei in
communicabilis est omnis homo ab obseruancia
mandatorum huius sapiencie / leges et ceteri omnia
diuina diuine sapiencie reducuntur ad duo quod
prescripta in sacra scriptura / Et uos vnum dilige
deum et dominum tuum ex / Aliud proximum tuum sicut
te metipsum / in quibus duobus mandatis pe
det uniuersa lex et prophete / Si forte diuine
sapiencie mandatum spirituale audire libenter libere
diuinam scripturam frequenter aperies eciam / Ecclesia viii
ipsa est liber mandatorum dei et lex que est in
eternum / Baruch et Augustinus libro i uenitur initiale
diuine sapiencie mandatum hic
est aliud quod scribit Ecclesiasticus / Deum time
et mandata eius obserua hoc est omnis
homo / Dicit scribit Ecclesiasticus quod cogitatum habe
in preceptis dei et in mandatis illius ma
xime assiduus esto et ipse dabit tibi cor
et concupiscenciam sapiencie dabit tibi / In hoc
libro scribit contra superbos humilia valde
spiritum tuum non oli velle videri sapiens esto
mansuetus ad audiendum verba dei / In eodem
libro scribit quanto magnus es humilia te
in omnibus et coram deo inuenies graciam /
In hoc libro precipit Ecclesiasticus altiora te ne
quesieris et forciora te ne scrutatus fueris
sed que precipit tibi deus illa cogita semper
et in pluribus operibus eius ne fueris curio
sus / non est enim necessarium ea que abscondita
sunt videre oculis tuis / In hoc libro
scribit in superuacuis rebus noli scru
tari multipliciter / plurima enim super sensum
hominum ostensa sunt tibi / multos enim super
plantauit suspicio illorum et in vanitate
detinuit sensus eorum / In hoc libro scribitur no
lite diligere mundum neque ea que in mundo sunt
Si quis diligit mundum non est caritas patris
in eo / Jo. 2. capitulo / Et alibi si sum

tarnem vincentes monemur / In hoc
libro post scripturam diuine sapiencie est omni
non renunciauerit omnibus que possidet
non potest esse meus discipulus / Et
aliud sequitur qui uult venire post me
abneget semetipsum et sequatur me
et tollat crucem suam et cetera / Sacra scriptura Ecclesia
omnibus premissis fuit huius sciencie diuine
sapiencie admirabilis auditu
et per orbem predicata / turbati sunt
omnes insipientes corde et omnis sapien
tia deuorata est in potencia clari
tate huius sapiencie absorbetur ab
sensatum / Et quidam eorum dixerunt
durus est sermo iste et cetera
hec quis potest eum capere / Ista
hec doctrina est noua que auribus
nostris sic potenter insonuit / Dura
sunt precepta eius et importabilia
nobis consilia eius / Super nos
nemo potest intelligere misteria eius /
promittit que non gustauimus esse
tam et quedam de futuris confecit
imaginaria / Docet contempni omnia
mundana et que in presenti sunt terrestria
que gustamus in quibus assueti multi
et educati sumus et nos nullo quod
peracta et dura credimus propter hoc
quod scriptum est Uelli cum dens eorum
dixit filius hominis / Omnino
contra est operibus et consuetudinibus
nostris / Et ideo dixerunt ei recede
a nobis scienciam viarum tuarum nolumus
Scribit Job 21 capitulo / Alii autem sunt
tales quibus sic conuersis et redemptis
diuinalis sapiencia / nisi huius seculi
amatores homines carnales et deli
cati / Seculares et ambiciosi mundiales
et cupidi / cum aliis tales in spiritualia
hii sunt qui mundum istum qui sicut vi
te exilium est et vallis lacrimarum
sibi patriam constituerunt et regionem
deliciarum / nolunt ideo qui tales sunt
diuine sapiencie quasi sursum et discipuli

ex/ Sz hec spreta et abiecta aures
accomodant alijs scientijs que decepto-
rie sunt sz sapie mundi que ad fructu
conantur/ Sapie carnis i corpe vo-
luptas/ Sapie terrene que plures di-
uulgat/ prima & dua/ Scda car-
nalis/ Tercia terrena de prima Jac 3°
Idem ad Ro viij de scda luce 6°
Similitu allegantes unica termini
thes scripturarum sicut discipulos
ipsa introducat via sapia/ Sapie
2° de se ipsa ita loquens/ Venite
& fruamur bonis que sunt & utamur
creatura tamquam in iuuentute celeriter/
vino precioso & unguentis impleamus
nos et non pretereat nos flos temporis/
coronemus nos rosis antequam mar-
cescant/ Ubique relinquamus signa
leticie nre quoniam hec est pars nostra et sors
nra/ Illi sunt adhuc et clamitat
diuina sapia prou viij O vos viri
tales/ et capitulo dicit sapiencia ad
vos clamito vox mea ad filios
hominum intelligite i sapientes i paruuli
et uos stulti aliquantulum sapite audite
de rebus magnis sermonibus & vitalibus iu-
sti sunt omnes sermones mei non est
in eis prauum quid neque peruersum/
Accipite disciplinam meam et non
pecuniam doctrinam magis quam aurum
eligite quia melior est sapia cunctis
opibus preciosissimis & omne desidera-
bile ei non potest comparari/ Mecum enim
sunt diuicie & gloria ~~opes superbe~~
& iusticia/ Cur ergo despexistis con-
silium meum/ & increpaciones meas neglexistis
conuicti meos/ Ego quoque quia fecistis
hec et iterum in interitu vestro ridebo
& subsannabo cum venerit super vos
tribulacio & angustia propter quod sic non
fit autem viri studiosi ut veri phi-
losophi contemplantur in mirabilibus
creature que nullius sunt momenti
respectu peccatorum mirabilium conspice

uerunt philosophiam/ Hoc sic fecerunt &
sancti viri amatores ut beatus Dyonisius
Augustinus Johannes Crisostomus & alij plures qui i
scientijs secularibus sufficienter erudiciti
ipsi professi fuerunt disciplinam theoloye
sapie/ sub qua multitudo mundi illumi-
nauit varijs sermonibus & libris/ Isti scien-
tes quod vani sunt omnes homines in quibus
non est scientia dei/ accesserunt ad pedes diuine
sapie dicentes sicut magi et dixerunt
ad venisti desiderabilis quam expectabamus
in tenebris ut nos educas ad lumen
vere intelligencie celestium & terrestrium et ut dices
esse clarum tempore nobis omnes obscuro
mundi huius peregrinantibus/ Scimus enim
quod adhuc venisti in gloria et via dei in veritate
doces/ nemo enim scire potuit quod tu scis
nisi cui deus reuelauit/ Ergo loquere
domina/ & audient serui tui/ Usque enim ad
hunc i vacuum laborauimus & superba
cie sedauimus ad considerandum dimen-
siones orbis terre & virtutes eleme-
torum/ temporum vicissitudines stellarum dis-
posiciones/ naturas animalium/ vires herbarum
& quantitatem mensurarum/ sonorum proporciones/
hec & huius simila multa cognouimus &
ipsis quasi i vetiti tabuimus/ Ad noticiam
autem alphabeti doctrine tue excellentissime
ad quem non peruenimus nec nisi te duce
peruenire possumus/ Ergo doce nos alphabetum
tue celestis sapiencie nobis proponere & declarare
dignemini/ Quibus respondisse perhibetur ipsa
sapia diuinalis hoc modo/ Alphabetum
sapiencie mee viginti duabus literis complec-
ditur/ ut meus Jeronimus explicauit in prologo
libri Regum dicens Quod 22 elementa
sunt per que scribimus hebraice omne quod
loquimur & eorum inicijs vox humana compre-
henditur ita 22 voluminibus testa-
menti supputantur quibus quasi literis & exordijs
in dei doctrina tenera adhuc & lactans viri
iusti eruditur i sapiencia/ hoc est alphabetum
meum quod primo addiscere/ post quod sequitur
pri-ut-roca hoc est nouum testamentum/

fide explicite continens, que in antiquo testamento
obscure et implicite continebat/ quemadmodum
dictiones et orationes implicite continentur in
litteris alphabeti/ Sicut ergo qui tendit
ad notitiam grammatice, primo discere alpha-
beti incipit [illegible]/ ita sic
modo volentem ordinate ad notitiam theolo-
gie pervenire utile est ut ab eius alphabeto
incipiat [illegible] est quia in vetere
[illegible] veritatis [illegible] incipitur
[illegible] theologia/ [illegible] eius alphabeti
incipere accipitur declaratio eius [illegible]
[illegible] doctrina [illegible]
utilitate et multitudine doctrine quam invenit
[illegible] principium Genesis [illegible]
[illegible] venia ad [illegible] beati
[illegible] domino ad [illegible]/
et [illegible] quia sic fiat ad eius
laudem et gloriam [illegible] descendam
[illegible] ad explanationem prologi totius
[illegible] scripture/ [illegible] ad huc ulti-
ma interrogatione/ quia quidam ut in premissis
patuit/ quibus ignotum et [illegible] videbatur
theologica sapientia, [illegible] interroga-
tiones [illegible] / [illegible] Quid
erit nobis si aliis scientiis obmissis se
audiverimus [illegible] fuerimus [illegible]
talis [illegible] interrogare [illegible] et aliis
[illegible] / Et ut [illegible] omni dubitatione
ad [illegible] theologice sapientie intendentium
et proficientium/ [illegible] et [illegible] diligere
eos/ qui [illegible] illius sapientie fuit
[illegible] cognovit et [illegible] fuerit/
[illegible] quid Salomon [illegible] dicit/ lignum
vite est hiis qui apprehenderint eam
et qui [illegible] eam beatus/ Et sapientie [illegible]
[illegible] magnas [illegible] / Sed
[illegible] et iustitia [illegible] sapientiam
et virtutem/ quibus nichil utilius est in vita
hominibus/ [illegible] est sapientia quia [illegible] mediatione
[illegible] regnum [illegible] iustitia [illegible] et que
[illegible] ad [illegible] et regnum [illegible]
[illegible] generalium [illegible]/
[illegible] historie [illegible] [illegible]

[illegible] et [illegible] sapientie [illegible]
eis possessa vacaverunt/ et [illegible]
vincerent mundum contempserunt/ divi-
tias abiecerunt/ delicias fugerunt/
et sollicitudines abiecerunt/ ut patebit in
prologo/ Quid dicendum est nobis [illegible]
[illegible] aliud [illegible] 220 [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] pane
[illegible] generalis [illegible] [illegible] in
[illegible] sapientiam perfectissimam [illegible] divinitus
[illegible] fuit [illegible]/
[illegible] sapientia studentibus et de-
[illegible] celestia promittit/ [illegible]
[illegible] 28/ Qui [illegible] in me
non peccabunt/ qui elucidant me vitam
eternam habebunt/ [illegible] [illegible]
tum est [illegible] ut tendat et [illegible]
[illegible] totis viribus ad celestia/ Cur igitur
in tot [illegible] studiosi [illegible]/
et [illegible] obmisso/ [illegible]
[illegible]/ [illegible] non [illegible]
[illegible] esset [illegible] qui [illegible]
[illegible] et [illegible] securam
obmissa per vias [illegible] et [illegible]
[illegible] eligeret venire [illegible]
[illegible]/ Et quid prodest homini si totum
mundum lucretur et anime sue patiatur
detrimentum [illegible] honore [illegible]/
[illegible] sapientie studio [illegible]/
quia in [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] salutis [illegible]
neglectis [illegible] et maiores ad stu-
dia [illegible] aliaque tempora-
lia [illegible]/ et forte [illegible]
[illegible] ad [illegible] / [illegible]
[illegible] temporalia [illegible] est et
non magis [illegible] hominem/
Quid magnum [illegible] temporalibus ipsi cogo-
[illegible]/ [illegible] non [illegible]/
qui [illegible] contempserunt [illegible]/ Nonne dominus [illegible] prospexit
super filios hominum/ ut videat si est

intelligens / aut requirens deum
quo dixit philosophus / ut videat si
est potens potestate / si est ful-
gens ornatu / si est excedens
honore / si prevalens corpore / si pos-
sidens divicias / si sit genus de-
lectans / Seneca dixit si est intelligens
non qualitatibus sed proprie sci-
encie scripturas / [illegible] intel-
ligencia deum requirens sicut
[illegible] equum deum precium co-
gnicionem propter veri dileccionem propter de-
um glorificacionem propter devotam
invocacionem / et plura quecumque /
Et propter hoc ad inveniendum quod
non est sistendum in intelligencia /
nec in studio solum laborandum
ut sciamus / sed iungit philosophus sup-
to aut per et [illegible] deum
[illegible] dictis quibus modis [illegible]
alium sunt prodest ut beatus Augustinus
[illegible] [illegible] et alii / scien-
tes quod bonum est intus fructibus
eius / et cognoscentes quod summus sciens
voluntatem domini sui et non faciens
[illegible] vapulabit plagis multis /
Possunt sufficienter in [illegible]
fuerint in literis vel scienciis secula-
ribus ad studia divinarum scrip-
turarum aliis obmissis studiis
et occupacionibus minus principalibus
ad salutem eorum se applicaverunt
et contulerunt / Sed beatus Jero-
nimus in vita sua legitur [illegible] etiam
dire flagellatus fuit ab angelo /
propter hoc quod [illegible] literarum sacrarum
[illegible] studio in princi-
librorum [illegible] [illegible]
/ Quod erit [illegible] / [illegible] pluribus

Quod [illegible] nostre [illegible] que

Quod [illegible] scripture est bonum [illegible]

studio

et Platonis et aliis quibus prodest
sunt de [illegible] qui hoc tempore aliis
se implicant studiis et occupacionibus
suis statibus et impertinentibus / et modi-
cum vel nichil ad [illegible] sciencientibus
vel in faciendo de studio accessorio
principale / sunt valde laboriosi circa
sed et superiores in scripturis et libris
sciencias aliarum gentium [illegible] ad sa-
lutem salutiferum theologie quibus ad summum
[illegible] quam Platonem [illegible]
[illegible] se estimant gaudia super
[illegible] penetrasse apices
theologie [illegible] / Sed quid erit de
illis qui eligunt dies suos consumere
in sophistria aut [illegible] philosophia /
et proprie quid est de illis qui eligunt
diebus suis scire divinare in astro-
logia geomancia vel aliis supersti-
cionibus divinatoriis / Timeo et non
dubito quod timendum nisi ob miserum
illis [illegible] ad
studium vere sapiencie / gravius flagellum
dei sunt passuri / Sed de [illegible] Jero-
nimo scribit beatus Augustinus in epistola ad
Cirillum Jerosolimitanum episcopum dicens /
Certe hic est qui [illegible] literarum stu-
diis [illegible] sacre scripture
[illegible] [illegible] volens
[illegible] [illegible] diligencius [illegible]
[illegible] [illegible] vidimus / et paucis
[illegible] equalem [illegible] sibi [illegible]
[illegible] nam grecorum hebreorum
caldeorum persarum et medorum et arabum
et pene omnium nacionum literas et lingu-
as [illegible] si fuisset in eis natus
et educatus / scivit hec Augustinus / Sed in
et alibi [illegible] Julianum episcopum in-
[illegible] [illegible] grecorum hebreorum
et latino eloquio eruditus ad

Nota bene [illegible]

Augustinus

q medici [illegible]

[illegible]

angelicis etiam tristiciis/omnes in pene auctores qui ante eum fuerant & doctrina eruditus scribentes legit et in locis sanctis atque in libris sacris usque ad decrepita vixit etatem/ Cuius nobis eloquio abundante ... [illegible] ... Hunc autem doctorem illuminatissimum atque fessum ... [illegible] ... restituit et ... [illegible] ... ipsius ... [illegible] ... studiis laborantes/ ad studium sacrarum scripturarum/ audite diligenter et libenter consilium beati Jeronimi ex hortatione epistole/ qua eleganter ad hoc studium exhortatur et ... paulinum presbiterum ... epistola ... [illegible]

Frater Ambrosius in tua munuscula perferens detulit et cetera

Ista epistola beati Jeronimi/ ... [illegible] ... sacre scripture/ ... prologus ... prohemium ... [illegible] ... Ad quod ob hoc prohemium galeatum ... [illegible] ... sicut galea defendit ... [illegible] ... nobilitate eius ... [illegible] ... sacra scriptura ... defendit/ ... nobilitate eius describit et declarat/ ... aliud prohemium ... [illegible] ... epistola ... ad desiderium ... [illegible] ... Jeronimi ... de hebraico in latinum ... [illegible] ... libros moysi ... [illegible] ... in illo prologo ... [illegible] ... Paulinus presbiter ... [illegible] ... beati Jeronimi ... Paulinus ... [illegible]

... [illegible] ... suis ... [illegible] ... Ambrosium monachum/ ... [illegible] ... Paulinus ... [illegible] ... Frater Ambrosius ... [illegible] ...

Frater Ambrosius in tua munuscula perferens detulit et suavissimas litteras ... [illegible] ... in ... [illegible] ... Frater Ambrosius ut estimatur monachus erat ... Bethlemitane ... [illegible] ... Jeronimi ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

In quibus duo sermo est quod sentencijs attendere vetera quedam novis seu modernas
exemplum ex professione ab aliquo prius tempore ipsos in aliquo ad tempus quod quedam
[modernis]
tempus et a

quod nimis

dubio inserviens. Moneo [igitur]
secundum Johannem: Quam immunditiam
In scelus enim integritate amorem ac-
quirit et nutrit. Retulit [suavis et]
suavissimas litteras. Nolitis sine
immunditijs ut videre cum solum
diligere lingua et verbo contra illud
Johannis 3: Filioli mei non dili-
gamus verbo neque lingua sed opere
et veritate. Sicut enim littere suaves
quidem suavitatis propter verbis ad
eloquencia. Suaviores quidem compte-
rei quoad gratia suavissima
nimis autem que pretendunt ca-
ritativam amiciciam vel fraternam et fideli-
ter scribentes apposuit sicut fuit
tempore meo primo / [ubi abundat] / olim
itaque dum viguit flos disci-
pline et amor salutis animarum
discurrebant littere suaves et reple-
te amore inter presbiteros et doctores
inter episcopos et devotos viros et
extra. Hodie autem tales littere dis-
currunt inter prelatos / scilicet crebrius
negociatorie quam informatorie
[...] quam exhortatorie [...]
tibus litigatorie quam caritative consci-
encie aut fratrum persuasorie.

Principio amicicie super inter
me et vos te continetur fidem et
certitudine scilicet enim Hugonis
diffinitionem: Fides est voluntaria
certitudo supra opinionem et infra
scienciam constituta. Fidei scilicet fide-
litatis. Tandem enim per veritate per
opera et non simulatis fidelitatis
punit apponi ydolatrie et veris
amicicie in diuturnis temporibus similare

pro ipsis ... rem.

pretendebant scilicet monstrabat
amiciciam inter me et vos simu-
latione generari simul et veram
fuisse quod dicitur ubi apparuit in libro

unde quod tu in fine sti fidelis apparuit
cognito amicicia contraximus. Sicut quedam
biblie habent sic et veterem amiciciam
nova pretendebat scilicet pretendebat nova
amicicie veteris scilicet quod veteris amicicie reno-
vata erat quantum ad signorum consignia
dilectionis et plenior vera est post
veteri modo et nova maceratio / quod dicitur
in libris eius pretendebat quod veracius
et verius inter nos diligens quam verus fe-
cerit. Verum enim necessitudo hic conne-
ctit veritatis. Jeremias: amicicie vera pauli
affinis / eo quod talis amicicia continuo
amore procedit. Christi gluttinum verum est
quo eciam per ecclesiam hoc figuram quod
bitumine solidissimo coniungi debent
et copulari. Et sicut quod gluttinum vel
bitumine per veteram [...] vel per
aquam absumitur consortes disiunguntur
et separantur et corrumpitur archa a structio-
ne / quod gluttinum celicet quod Christi ca-
ritatis per aquas cupiditatum deliciarum
et voluptatum carnalium absumitur ipsa
eciam vel eius supposita patiuntur
scissionem vel eciam dissolucionem. Secundum Thomam
amicicia est enim causa generacionis et con-
servacionis / ex contrario libris et radium et
corrupcionis et maxime in communitatibus
et policijs / ymmo eciam solo in singu-
libus / unde ubi amicicia [...]
vel operatur et quietem rerum proportionem
vel habitudine / Videntur posuisse
quodammodo antiqui philosophi qui po-
suerunt litem et amiciciam causas vel prin-
cipia transmutacionis rerum naturalium / sicut
patet per philosophum. Sic igitur amor caritati-
vus inspecta amicia ex eo consurgens /
sed vocatur in lingua necessitudo quia urget
et incitat quodammodo amantem ad bene-
ficencia amati quo ymmo transfert amantem
in amatum talis ut ipsius fiat alter ego

[marginalia:] Qui ador

quod non quo eciam corrumpitur scinditur

quod ubi amicicia ibi generatio et ubi lis ibi corrupcio

tempus

[illegible] ad aliquod principium [illegible]
[illegible] non possunt [illegible] ordo
[illegible] studium [illegible] sicut in principio [illegible] fuit
[illegible] studium et ideo oportet [illegible] attendi ordo [illegible]

quia scilicet [illegible] non habitas [illegible]
spiritualis [illegible] singularis / spiritualis est
[illegible] non propria corporum
[illegible] carnalis [illegible] propria
[illegible] corporalis inflammare [illegible]
amorem spiritualem non [illegible] non sub
[illegible] fallax [illegible] ad
[illegible] ad affinitatem
[illegible] studia
[illegible] ad intellectum [illegible] convingit
[illegible] hec est [illegible] amicicia
[illegible] et virtutis
[illegible] aliquo / non tamen qualiscumque [illegible]
[illegible] virtutis [illegible] salutis divine [illegible]
[illegible] et vere virtutis [illegible]
dei dilectione [illegible] paradisi [illegible]
[illegible] studium
[illegible] studio divinarum
[illegible] studium aliarum
scientiarum [illegible]
studium ut [illegible] mediatius conjungit
[illegible] ad amorem
[illegible] studio
[illegible] amore et dilectionem [illegible]
aliquem magis [illegible] diligunt [illegible]
[illegible] magis diligunt se mutuo [illegible]
[illegible] causa dilectionis [illegible]
[illegible]
[illegible] monendi [illegible]
[illegible] melius [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dilectio seu caritas
[illegible] ut
[illegible]
[illegible] caritate
[illegible] caritatis [illegible] studium
[illegible]
[illegible] studium

Primo quo tractandum [illegible] de dilectione
et caritate esset ut [illegible]
[illegible] ad illud [illegible]
[illegible] meritum [illegible] et ut
[illegible] materiam de dilectione
seu caritate [illegible]
[illegible] qui [illegible]
quod [illegible] aliquos esse [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] aliquo [illegible]
[illegible] ipsos in aliquo esse conformi [illegible]
quod [illegible] esse nature
et esse [illegible] et esse beatitudinis
[illegible] spiritualis vite [illegible]
[illegible]
[illegible] non esset ad esse [illegible]
[illegible]
ad esse spirituale [illegible]
[illegible] spirituali [illegible]
esse [illegible]
[illegible] principii
[illegible] et
spiritualis [illegible] religiosi [illegible]
[illegible] tercio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] conformitas [illegible] spiritualis
[illegible]
[illegible]
causa dilectionis [illegible]
[illegible] magis diligere
[illegible] spiritualis
[illegible] aliquis [illegible]
se magis debet diligere [illegible]
[illegible]
[illegible] vite spiritualis [illegible]
[illegible] religiosi [illegible]
[illegible] ad esse spirituale [illegible]

[illegible] ordine ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] de [illegible] c. 29 ... fideles in [illegible] parando [illegible]
... ad [illegible] bono [illegible] et addunt [illegible]
... dicens Primus [illegible] dixit/ [illegible]
... doctor [illegible] dicens quod primum [illegible] sit [illegible] ponens [illegible]

Jt videtur in talibus personis car-
nalis fraternitatis esse defectus/ Ter-
tia ratione sunt copule mentium quam
neqoris corporum vel consanguinitatis/
et in difficultatibus dubium suppo-
nimus quod frater habens sit bonus
vel minus bonus secundum spiritualis/ Certe
quia multa bona contra diligenda
sunt in spirituali/ et nulla vel non
ita in spirituali secundum carnalis sequitur
alter plus diligendus est/ Contra-
rium tamen videtur per ordinem tractandum
in dilectione/ quae ponit beatus ambro-
sius. Quod primo diligendus est deus/
Secundo nos ipsi/ 3o parentes/ 4o filii
fratres et consanguinei/ Quinto domestici
et inimici. Videtur aliquid dicen-
dum et quaestio quidem cuiusque doctor
dicens/ quod quantum ad interiorem dilectionem
magis diligendi sunt domestici boni
vel spirituales fratres quam etiam mali filii/
quod maiori dicit affectu debeo illos
diligere quam istos/ et licet sint ipse
religionis et eius maius ponimus
optare/ [illegible] dilectionem teneor
magis providere meis filiis et con-
sanguineis/ etiam si pessimi sint
quam domesticis bonis [illegible] in quo
isti et illi aequaliter indigent/ Tamen
vel quod consanguineis non providere ad
superfluitatem vel taliter quod divitia-
des vel in honoribus constitui debeo
ut fiunt/ Plures contra facie-
ntes hodie tales tamen perdunt animas
suas et consanguineorum suorum/ Aliis
doctoribus videtur quod etiam quantum
ad effectum vel ad exhibitionem exteriorem/
et quantum ad effectum interiorem malum
filium vel fratrem meum plus teneor
diligere quam alium quemcumque/ licet
etiam ille optimus esset/ Ratio est
est/ quia si quis dicat quod plus
teneor diligere illum ipse bona spiritua-
lia quae in illo sunt/ quam frater meus in
quo talia non sunt vel minora sunt/

/ esset ratione teneor illum plus diligere/ quam
incipiam quod non videtur secundum videndum aut
quid verius sit sentiendum/ profecto sed di-
cendum est quod iste [illegible] diligere sunt vel
capitula/ ut patet per Alanum in libro de officiis
misticis/ Nam primum diligere sunt eli-
gere/ predestinare/ primo sicut ibi
Jacob dilexi et cetera/ Secundo sunt parare bo-
na sicut ibi dilexisti iustitiam/ Tertio
diligere est signum dilectionis exhibere
ut ibi hic est discipulus quem diligebat
Jesus/ in cena maiora signa dilectionis
ostendit/ Quarto sunt placere sicut ait
[illegible] diligit deus/ [illegible] mariam
laudis eius praestat vel ministrat/ Quin-
to est quod appetere sicut cum dicitur diligo vinum
i. appeto/ Sexto est velle vel optare
sicut desiderare alicui bonum [illegible]
nus videtur/ Sed Septimo sunt peccata
agere ut cui plus dimittitur vel magis
bonum confert/ plus diligere debet et ma-
gis gratias agere/ Ex quibus concludit
alanus/ quod plus diligendus est parens
bonus/ etiam prae malo/ hoc secundo
sumendo diligere in appellatione plus
diligi debet parens/ et illo etiam ma-
ximum vel minor bonus plus diligere
debet beatum petrum quam seipsum/ et similiter quod-
libet seipso meliorem plus quam se diligere
debet [illegible] appellatione et appretiatione/
Tenent tamen doctores alanus plus dilig-
rentes exhibitione scilicet exhibendo ei bonum
Sed vel illud vel quod non satisfacit ipsi
quaestioni. Quarto videtur circa vel penes
quid simpliciter attendendum sit maioritas
dilectionis/ vel videtur circa ordinem dilectionis
caritatis/ etiam penes ordinem boni mo-
ralis/ vel penes aliquem modum originis
vel ordinis naturalis/ et istud praecipue qui
volt profundius materiam hic decurrere
permitto/ Sed etiam circa illa verba
[illegible] Quarto verum infideles/ ut
non [illegible] caritas sit vel sunt [illegible]

[illegible] quod [illegible] malos licet illis parens debet [illegible] [illegible]/ [illegible]
de [illegible] dilectione et exhibitione [illegible] [illegible] infidelis [illegible] debeo
[illegible] et non fidelis [illegible] et [illegible] debeo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligimus [illegible]
[illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non amat [illegible] [illegible]

prius [illegible] a [illegible] pro[illegible] proprie / Quidam ille sanctus [illegible] tantis [illegible] amorem [illegible] respondit [illegible] inquit [illegible] filios [illegible] [illegible] quam salutis amore [illegible] filios [illegible] philosophi [illegible]

bene amaverit et videt quod solum hic quod non quemadmodum et Augustinus tenet quod nulla vera virtus maxime in secularibus fuit quamvis plures talium fecerunt excellentia opera de genere bonorum qui tamen non fecerunt ea bene eo quod non referebant ea ad finem illum ad quem referenda erant / Et igitur Cassiodorus libro de vera amicitia [illegible] si hoc [illegible] quod nullus facit incipiens et [illegible] esset vera amicitia / quod nullus sit de alio securus [illegible] hoc est de se ipso quod nemo scit si est dignus odio vel amore / Et videtur quod licet nemo sciat an sit praedestinatus vel ad reprobationem praescitus. Ut habet illa auctoritas / tamen potest homo ex probabilibus coniecturis et possibilibus se vel alium scire [illegible] esse iustum [illegible] [illegible] / licet non [illegible] praedestinationem / et hoc sufficit ad veram amicitiam inter aliquos / nec propter hoc scire oportet [illegible] alio [illegible] moraliter bonus sit sed solum probabiliter coniecturaliter [illegible] est [illegible] illa [illegible] [illegible] fidei [illegible] fidei [illegible] [illegible] [illegible] maria [illegible] potest si quis [illegible] scire vellet / Legimus in veteribus historiis / Ista est secunda pars huius epistole [illegible] divisione prius facta in qua per veteres [illegible] [illegible] [illegible] hoc quod [illegible] Paulinus [illegible] eruditus et [illegible] [illegible] scientiis et homo [illegible] ut dictum fuit et patebit [illegible] [illegible] [illegible] ista pars in [illegible] / quia [illegible] [illegible] Paulinum [illegible] conatur ut sibi faciat [illegible] doctorem / et hoc facit [illegible] [illegible] exemplo aliorum / [illegible]

audiendo ei utilitate [illegible] doctorum ibi nescio quid latentis energiae / Quantum igitur ad primum proponit Paulino primo gentiles philosophos in exemplum / secundo proponit ei Paulum apostolum / ibi Quid loquar de [illegible] / Quantum ad primum ponit [illegible] [illegible] ad diversas regiones et ignotos populos ut viderent et audirent [illegible] famosos viros in [illegible] et disciplinis / Primum est secundum ibi Sic Pythagoras / Secundum ibi et Plato / Tertium ibi ad Titum Livium / Quartum ibi Apollonium / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totius in generali si legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Aegyptum et Archytam Tarentinum eamque oram Italiae, quae quondam Magna Graecia dicebatur, laboriosissime peragravit, et ut qui Athenis magister erat et potens, cuiusque doctrinam Academiae gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus, tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus, vinctus et servus / tamen quia philosophus maior ementе se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentiae fonte manantem / [illegible]

ge primum [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mundo [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] intro [illegible] [illegible] [illegible] liber [illegible]

Hispanie Galliarumque finibus, quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi, aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pitagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scithas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcham in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus, ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Chaldeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos, reversus ad Allexandriam, perrexit ad Ethiopiam, ut gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus.

Ad specialiorem [illegible] declarationem sequitur textus, [illegible] legimus in veteribus historiis. Historia sicut dicitur [illegible] narratio rerum gestarum prioribus temporibus. Et ut dicit Ysidorus apud veteres nemo conscribebat historias nisi ille qui interfuisset et ea que conscribenda erant vidisset. Et quod dicitur historia ab hystorion grece quod est videre.

Unde notandum quod in [illegible] veteribus historiis [illegible] dicit gentilium historiis [illegible] fuerunt [illegible] non [illegible] verisimiles opiniones [illegible] rerum gestarum [illegible] et poetis plura [illegible] fabulosa quedam et a poetis [illegible] ficta [illegible] antiquitate [illegible] in historiis gestis [illegible] gentilium historiographi erant infideles [illegible] plene [illegible] poetis non [illegible] et evidens quod etiam [illegible] plus vel minus aut aliter scripserunt [illegible] ut qui in cronicis et hystoriis student [illegible] et non omnia ibi posita tamquam evangelium credat. Et etiam ut appareat [illegible] inter historias [illegible] quibus quidem [illegible] historiis [illegible] veram vel falsam [illegible] scripsit [illegible] res gestas [illegible] non viderunt [illegible] visione prophetica infallibiliter viderunt. Sic ergo tales [illegible] historie [illegible] debent [illegible] historia dicitur ab hystero quod est videre. Circa materiam istam patet hoc duobus modis. Utrum studium [illegible] historiis sit utile [illegible] studium [illegible] vel aliunde [illegible] breviter [illegible] quod [illegible] utilissimum [illegible] cognicio [illegible] bona et salubri dispositione [illegible] que [illegible] solum per historias cognosci [illegible] exempla [illegible] vitandi [illegible] efficacia [illegible] vitiis. [illegible] etiam [illegible] comparatione [illegible] ad statum [illegible] diligenti [illegible] fieri [illegible] verisimiles et salubris de futuris.

[illegible] in capitulo sic proprie de [illegible] et corpore [illegible] mundando [illegible]
[illegible] nec [illegible] sibi [illegible] quod mox pro [illegible]
[illegible] dicto de iudicia [illegible] nolunt [illegible]

pertinentibus ad moralem scienciam vocatis /
3 Primum eciam tercio quod studium philosophorum poetarum et histo-
riis stant eciam invenes et inceptores pre-
sentes et cautos / quod cognicio philosophorum poetarum
historiis operatur hoc in illis / sicut ipsa poe-
tica in sensibus. Sed eciam quod quarto poetis
philosophis notitia utilissima ut est eorum
habent per poetas historias / Et futuris autem
nostri hac [illegible] / quod iudicia de fu-
turis que per astrologiam fiunt [illegible]
bigua et ita fuit et forma de [illegible]
nullos gubernatores rei publice eciam [illegible]
debent / credentes talibus sicut
patens in negociis iudicia astrorum [illegible] /
[illegible] consilia prudencium [illegible] / Et quo-
cumque alie artes supersticiose de futuris
[illegible] sint illicite / quod prohibite /
patet per affirmativa omnis [illegible]
[illegible] / quod studium philosophorum poetarum historiis sit
et utilius rei publice quod studium futurorum
[illegible] vel aliunde [illegible] multa
allegari possunt [illegible] si intenderem
istam materiam principaliter quam modo [illegible]
[illegible] ad [illegible] philosophos si [illegible]
[illegible] et hoc patet triaque primo sicut est
[illegible] ut [illegible] aliquibus dis-
cere possent et audirent et viderent
principaliter [illegible] in sacrificiis
1° [illegible] discipulis / Secundo ut [illegible]
2° [illegible] / operaciones et disposiciones in [illegible]
et mirabiles [illegible] / ut sic
causas inquirendo / ad altiorem scienciam
pervenirent quia qui novit plura
et mirabiliora [illegible]
[illegible] et [illegible] ampliorem inquirendi
et scrutandi [illegible] [illegible]
3° ad [illegible] quod est / Tercio philosophi volue-
runt tamen scire / ad explorandum diver-
sarum gencium ritus / mores / consuetudines
et opiniones / seu credulitates [illegible]
[illegible] presentibus et futuris / ut considera-
rent eorum [illegible] concedent
aut veritate [illegible] est
si tales [illegible] philosophos
[illegible] sicut [illegible] /

[illegible] venerunt aliqui [illegible]
[illegible] iudicaturi [illegible] solutam
erat salutaris [illegible] /
[illegible] fama et victoriis [illegible]
[illegible] per [illegible] omnem [illegible]
[illegible] non accesserunt eciam [illegible]
[illegible] iudicaret [illegible]
[illegible] aliquem [illegible]
esse [illegible] naturalis [illegible]
[illegible] debere [illegible]
[illegible] sapiencie et virtutis [illegible]
[illegible] debere [illegible]
[illegible] sepe [illegible]
et tot labores nimium [illegible]
pro [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] deficit [illegible]
et [illegible] qui debere
[illegible] / [illegible]
[illegible] tales [illegible] /
ad [illegible] iudicium pro [illegible]
[illegible] illam
habet / sicut fuit [illegible]
[illegible] /
[illegible] salutis
[illegible] / Grecie [illegible]
sicut [illegible] / quod famosi in [illegible]
[illegible] superstitionibus
[illegible] / quod [illegible] et [illegible]
[illegible] salutis / [illegible]
[illegible] Pitagoras [illegible]
philosophus [illegible]
[illegible] / Ille Pitagoras philosophus
fuit de Samos insula [illegible]
[illegible] Samos
insula est in mari [illegible]
[illegible] / et [illegible] fuit
Sibilla Samia / et Pitagoras [illegible]
[illegible] ut legitur in [illegible]
[illegible] / [illegible]
attributum est / [illegible]
[illegible] / [illegible]
estimaciones / [illegible]
[illegible]

Et Holcot dicit quod quibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] et ideo ipsi apparuit [illegible]

[illegible] redit [illegible]

[illegible] superbe [illegible]

rexerunt ipsum dixisse fertur etiam pytagoram, primo philosophie nomen exortum legis, ut dicit Augustinus 8 de civitate Dei, capitulo 2o, de duobus philosophorum generibus tradunt, scilicet ytalicum ab ea parte ytalie, que quondam magna grecia nuncupata est. Aliud yonicum, eis terris ubi nunc grecia nominatur. ytalici generis auctor fuit pitagoras samius, et cetera. Et sequitur: [illegible] interrogatus quid se profiteretur, philosophum se esse respondit, id est amatorem sapientie, quia sapientem se profiteri arrogantissimum videbatur. Sapiens tamen cum ipsi in virtutibus et speculacionibus excellerent, vocarentur sapientes. Et ideo iste gentilis philosophus, sic humilis fuit, ut nollet vocari sapiens, cum tamen hec in similibus esset gradus [illegible]. Erubescunt christiani qui titulis et aliis titulis famari cupiunt et abi nominari reverendissimi et sanctissimi patres presbiteri nolunt.

Et vide quod nulli infideles fuerunt philosophi veri, quia etsi cum nomen sapientie et virtutum veritatis tamen non amabant nec querebant, nec ulli fuerunt qui amarent deum, igitur non fuerunt veri seu legitimi amatores sapientie, sed adulterine dilexerunt eam. Et ideo apud nos veri philosophi reputantur, scilicet theologi et alii quorum sciencias amant et eas querunt ad finem verum, scilicet visionem dei felicitatis. In memphiticos vates similiter audivit ipse pitagoras et similiter aliquos egipcios divinatores a memphi civitate egipti sic dictos, qui fuerunt sacerdotes ydolorum et aliis superstitionibus eruditi, qui tunc in egipto vigebant. Alii exponunt memphiticos vates, id est philosophos in memphi civitate egipti.

gymnasium ([interlinear: scilicet studium]) vates, qui dicuntur vates quasi vasa dei, scilicet vas scientie, et dicuntur quod est deus, qui in eo domino eum in se continebant deum profunditate sciencie, quia ex sensibilibus cognoverunt insensibilia et divina. Ut habetur ad Ro. 1o, et sapientie 13, ubi dicitur: a magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator videri. Sic etiam propheta vel vates sunt quasi procul pro eo quod futura prognosticant, et etiam quasi procul a nobis occulta et abscondita que penitus sunt ab aliis cognoscunt. Et ita prophetas vel potest dici prout quia vident occulta et ea que penitus sunt ab aliorum oculis. Vel alio modo prophetas vates in nostro possunt astrologi vaticinantes ex astris, quia primum vigebat in egipto astrologia. Et in eius studio. Sic plato egipcum et architam tharentinum similiter addidit, ut ait, pitagoricus. Ista historia describitur pluribus in egipcum et archita tarentino, pitagoricus, ut tangit a valerio maximo libro 8, dicente: plato patriam athenas preceptorem socratem ut albanus ([interlinear: albanus]) et virum sapientissimum haberet, ad quem propterea ut si ipse in patria tanto doctore didicisset, nec elegancius nec veraciore facundia vestimus videre egiptum peragravit, dum a sacerdotibus eius gentis geometria multiplices numeros et celestium observationes percipit. Et cetera que magis mirum in ytalia iustitiam, sit ab archita tharentino a tharentino pitagore propria et instituta accepit. Et subdit de isto architha philosopho quod tanta iranis esset, maluit cum impune dimittere quam iratus iusto gravius punire. Et de hoc architha allegat tullius in libro de senectute dicens: nullam capitalem peiorem pestem tharentinus architha dicebat quam voluptatem corporis hominibus natura datam, eterni hominum nichil tantum persequimus addisset, quid divino muneri spiritus tam inimicum esse.

ex eorum verbis / et presertim gestorum
ex rebus pertis / quorum nomina
large sunt / quod dicit beatus Ieronimus
eo quod homines sunt tam intimati ad
spectabilia humanum / mirabilia et [illegible]
et maiores nobiles non poterant esse
vivunt videre tante magnitudinis / tante
pulcritudinis et tam famate honoris /
et tante plenitudinis in honoribus et
diviciis / [illegible] Roma ad hunc esset
in prosperitate sua flore / forte in veniret
homini nobiles et alii qui potius Ro-
mam adivent propter spectacula / quam [illegible]
doctrine ad tempus sui [illegible] / [illegible] et
precedenti [illegible] / quam dicit et quibus Ro-
ma non attriverat [illegible] fama
perduxit / elicit documentum / quod [illegible]
differencias / magis allicit et attrahit
excellencia [illegible] et virtutis hominum / quam
temporalis gloria regnorum vel urbium
/ et tam venerabilis / quod non habes nobi-
litatem aut sufficit hominis [illegible]
scientiis et virtutibus famosi / nobilitant
regiones et urbes et opponitur [illegible]
Et si unius terre civitatis [illegible]
[illegible] ewangelia [illegible] et
glasse euocat [illegible] nobiles /
senatu magis celestis civitatis urbis
fulgentissima gloria suorum civium [illegible]
tatibus et sapientia salubre [illegible]
[illegible] ad se euocare [illegible] aut
Appollonius si ille magus / differt
magus / et [illegible] circa appar-
ciam vel vere apparencias / et fanta-
sticis illusiones / et [illegible]
[illegible] circa [illegible]
[illegible] negociatur / [illegible] quod [illegible]
non simul [illegible] / sed [illegible]
[illegible] 2° / ubi [illegible] magi ab
oriente venerunt [illegible] Christus / non quod
magi malefici sed sapientes [illegible]
[illegible] ex singulis que apparent et
a magnitudine [illegible]

apparuerunt / [illegible] studiose [illegible]
[illegible] / quos cum [illegible] magos
appellant / et iudei scribas / et latini
magistros / [illegible] aut fuit iste
Appollonius philosophus / sive unus illorum
[illegible] / [illegible] beatus Ieronimus in
libro illustrium virorum / non constat
[illegible] magna vis / constat enim
sicut apparet [illegible]
fuit unus de gentilibus philosophis studiosis
quos hic introducit Paulino
[illegible] / Et [illegible]
et [illegible] ut [illegible]
[illegible] quesivit sibi [illegible]
lectum [illegible] doctores / [illegible]
gentilium quos hic introducit et ad
[illegible] hic [illegible] tale [illegible]
[illegible] theologis adducit [illegible]
introducit / aliqua ex philosophis et poetis
[illegible] quod non [illegible]
[illegible] aut habere talibus [illegible]
[illegible] beatus Ieronimus [illegible] ipso in
epistola [illegible] ad Paulinum [illegible]
ipse propter tale studium ad tribunal
ductus fuit / et ibi sic verberatus
[illegible] abiuravit [illegible]
[illegible] amplius libros gentilium
et [illegible] ad Cor. 2° [illegible]
[illegible] et [illegible]
non [illegible] sapientibus
[illegible] spiritus et veritatis [illegible]
Et ad Heb. xiij / Nolite doctrinis
variis et peregrinis abduci / et [illegible]
[illegible] expressit beatus Ieronimus
in [illegible] / ad [illegible] gentiles
philosophos / sicut et alii doctores theologi
[illegible] et non [illegible]
sepius in suis libris et epistolis [illegible]
[illegible] philosophorum / et exemplaria [illegible] /
doctrinis [illegible] imponens [illegible] /
fecit Augustinus plurimis [illegible]
[illegible] contra Iovinianum et
in aliis suis epistolis / [illegible] in epistola

in [illegible] / in littore [illegible] hoc [illegible]
[illegible] apologia / [illegible] /
[illegible] et [illegible] littore [illegible] / [illegible]
aut [illegible] / [illegible] /
[illegible]

Marginalia (left): no; homines [illegible] nobili[illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]

Marginalia (right): philosophos; non; in [illegible] [illegible] vel poetis; [illegible]; [illegible]

Eo. dicitur ex dictis potest doctrinam
hostis studium et gratie eius pro
nunctione tenere (?) cuius in figura
quod phi ex propriis dictis et principiis
vincit alienis armis. unde
et ibidem. ut Jeronimus quod philosophiam signat
per mulierem captivam, cuius caput
supercilia vel et ungues
amputandi sunt; sic docendi
Augustinum &c. vel. 21o sic scri
bitur: Si dicit deus tuus tradi
derit inimicos tuos in manu tua
et videris in numero captivorum mu
lierem pulcram et adamaveris eam
volueritque eam habere uxorem, introdu
ces eam in domum tuam que radet
cesariem et precidet ungues et de
ponet vestem in qua capta est.
Quem passum allegorice expo
nens quidam glossator super capitulo decem
genera dicit: mulierem pulcram id est
aliquam scientiam pulcram id est utile
et honestam videris in dictis
gentilium et adamaveris
volens eam sociare scientie theologie
et tibi in uxore sumere id est ad utilitatem
tuam in usum bene docendi
vel vivendi, introduces eam ad idem
tuum id est in sanctam scripturam que radet
cesariem id est ~~vocabula vel verba~~
deponet omnem superstitionis
immunditiam ut ad studium veri
dei assumatur. ~~Unde cum ibidem~~
~~glossa ...tur gentilium scientie~~
spiritualia disciplina est apta
eos cum non sit admixta ad
certitudine vel superstitionis aut
erroris. Radet ~~...~~ ungues
id est superfluitate ex crimina et
causa eorum que vertuntur et depo
nit vestem id est suum verbale sup
plicium. Unde Jeronimus: quid
mirum si ego sapientiam secularem
propter venustatem eloquii et membrorum

pulcritudine de ancilla atque captiva
Israhelitam facere cupio, et quidquid in ea
mortuum est, ydolatrie voluptatis erroris
libidinum precido vel rado, et mixtas
ex ea generans vernaculos domino sabaoth; labor
meus in familiam Christi proficit. Concordat
multa exempla de sanctis doctoribus qui
usi sunt doctrina seculari et philosophia ad
ecclesie utilitatem, sicut et ad hoc adduxerunt et
introduxerunt que sciverunt gentilium philosophorum
et eorum gesta in occursum veritatis ad
cumenta in testimonium veritatis eorum gratia
eloquii et aptis loquendi modis
ad rigorem persuasibilitatis. Sed in deo quid
enim boni alibi que foris scriptum est
est, quidquid pulcri datur et decus divina
prudentia creatum fuit, Ieronimus. Convenit
enim deus varias gerendi gentis habere,
et super habere excepit ad eas docendas prestit,
et hoc ad prosperitatem electorum, scilicet ad congni
tionem sanctam et industrias spirituales ad
inveniendum scientias, ad scribendum hysto
rias, ad inveniendum mechanicas et
varia artificia ad plenius electorum utilia.
Ideo enim gentilium sapientes sibi thesauri
zaverunt scientias sed ad usum fidelium deus
ipsos adiuvante scientias invenerunt, et
posteris sapientibus reliquerunt. Et idem
ex hoc tales exceperunt, sicut idem dicit beatus
Augustinus 2o de doctrina christiana circa finem,
quod illi qui vocantur philosophi si qua forte
fidei nostre vera et fidei nostre accomodata
dixerunt maxime platonici, non solum
non formidanda sunt, sed ab eis tamquam ab
iniustis possessoribus in usum nostrum vendi
candam, sicut in vasis figuratur filii Israel aurum
et argentum iussu dei ab egyptiis
abstulerunt. Exodi 12. Ergo dicto Augustinus
accipit exemplum, quod dicta poetarum et philosophorum
vere religioni aut fidei consona sint
ut commoda licite a theologis possint
allegari. Et ultimus circa finem libri ponit
verba Augustini quod quanto minor est copia
auri et argenti, quam hebrei de egipto

sent delusorie / in operatione divina ex quibus
potest videlicet concedi sunt maxime
Salomone rege / et quia Christi [illegible]
etiam multi scientia utilis collecta de libris
gentilium / sicut thesauro sine dimicatione sep-
ultus appareret. Ut quidam ergo de
eis dixerunt si neque est ibi doctrina /
si utile ibi invenitur / et multo eminentior
ea quam in istis alibi inveniuntur illis scrip-
turis reperitur. Ex quibus patet responsio
affirmativa ad dubium motum videlicet
quod liceat doctoribus catholicis aliquid intro-
ducere ex physicis et poetis / Ad illud quod
quod allegatum fuit in contrarium de flagel-
latione beati Jeronimi eo quod vacavit studio
poetarum et philosophorum / dicendum primo quod erat ille
in statu novitio et culpabiliter
[illegible] et superflue / seu plus quam oportet
se occupavit / sicut contingit multis potius
et libentius aliis corporalibus refectionibus /
[illegible] quo nunc sequitur quod [illegible] sunt
illicita / Secundo tamen potest quod quia
beatus Jeronimus erat summus interpres sa-
cre scripture / quam ut ipsemet dicit septua-
ginta [illegible] erat interpretanda / quo
fuit originaliter scripta et quod ipse sacram
scripturam interpretaretur / debitum sibi simo-
nis [illegible] ut non [illegible] in
scripta humana nec eius processum im-
pediret / sed ut totaliter [illegible] [illegible]
et ut ipsa sacra scriptura [illegible]
non eloquentia tantum sed sermone [illegible]
simplicitate / [illegible] misteriis contineretur.
[illegible] beniamin aspiratio [illegible]
[illegible] studiosa [illegible] liberius [illegible] /
Dicendum ad hoc quod apostolus dicit quod [illegible]
sermo non fuit in persuasibilibus humane
sapientie verbis / dicendum quod hoc [illegible]
fuit pro tempore [illegible] plantationis /
et introductionis fidei et religionis christiane
quo tempore predicatores et doctores in [illegible]
[illegible] miraculis et donis spiritus

ut fides deo attribueretur et non humane
[illegible] ascriberetur / Secus autem est modo
in tempore fidei radicate / quo tempore
ipsa fides est defendenda et roboranda
et vita fidelium variis ornamentis ad
perfectum perducenda / et hoc de isto
dubio secundum sufficiat in libro de doctrina apologetica.
Contra ut propter [illegible] [illegible] sunt apud
[illegible] sic vocati / qui [illegible] [illegible]
[illegible] / ibi barbaras gentes bello
[illegible] et victor [illegible] [illegible] gentis
suum nomen imposuit / Cantuarienses [illegible]
[illegible] et [illegible] India sic dicti a
candore nivium / In orientali [illegible]
[illegible] candidum / Albanos
[illegible] Ysidorus [illegible] Ethimologiarum / Albani [illegible]
sunt [illegible] sic dicti ab assiduitate ca-
nibus [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] talis oculos ut nocte
plus cernant quam die / Bona similiter
[illegible] sunt [illegible] / [illegible] videbatur
[illegible] Ethimologiarum [illegible] [illegible] [illegible] massa
[illegible] sicut [illegible] [illegible] origine [illegible]
opulentissima Indie regna petierunt
quod [illegible] nulla regionis opulentia ibi
[illegible] potuit ubi sapientiam
non inveniret et ad extremum latissimo
physon amne transmisso pervenit
ad bragmanas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Et sedit sine [illegible] in hoc / quod dicit
Appollonius philosophus [illegible] multis [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad extremum [illegible]
[illegible] finaliter [illegible] latissimum
fluvium qui dicitur physon et latis-
simo physon / [illegible] physon [illegible]
[illegible] fluviorum qui egrediuntur ab
oriente de paradiso / quorum nomina sunt
ut habetur Genesis [illegible] physon, gyon, tigris
et eufrates / Ysidorus [illegible] Ethimologiarum dicit
[illegible] Ganges fluvius quem physon
[illegible] [illegible] commemorat [illegible] de pa-
radiso [illegible] ad Indie regiones.

Et intitulatur physon/ cuius aqua quia
ex pluribus magnis sibi advenientibus
impletur/ et crescit unus fluvius
Et ideo vide[tur] hic latissimus am-
nis et fluvius amenus/ sed posset
hic queri an apollonius de quo
hic agitur vel alius curiosus exami-
nator [illegible] ascendentes fluvios
potuisset tandem venire ad para-
disum terrestrem videndumque quod sicut
dicti fluvii absorberentur [illegible]
[illegible] distantia a paradiso/
et iterum erumperent remote in aliis
regionibus sicut etiam de multis
aliis fluviis invenitur/ Secundo et plu-
rimi [illegible] Cum enim [illegible] experi-
gines ab hominibus invenirentur loge
contra paradisum et ego a [illegible] per
eos [illegible] ad paradisum [illegible] non potest quod
si possibile fuisset utique apollonius
et alii philosophi qui tam diligenter mundum
perlustraverunt/ attemptassent etiam
ad ire paradisum Sicut enim alias fuit
tactum philosophi [illegible] non
solum ut famosos in scientiis au-
dirent/ sed etiam et forte magis
ut varios [illegible] in [illegible]
experirentur et [illegible] habitudines
et dispositiones/ ut mediam et plane-
tarum [illegible] et fluviorum origines/
fontium scaturigines/ altitudines
montium/ habitas regiones/ gentium vitas
et mores et cultum scrutarentur/ Historias
et diversas opiniones atque consuetudines
ut omnibus studiose pensatis et iudi-
cio rationis examinatis et discussis
scientiam veram et sapientiam [illegible]
illustrarent/ sequitur Post venit ad brag-
manas [illegible] conceptam [illegible]
ubi bragmanas sicut almana
[illegible] bragmane sunt populi quidam
[illegible] [illegible] [illegible] pure
[illegible] omni lege pessima unde vo-
lentes sic vocari bragmane
quondam rege [illegible] aliquos de
quibus bragmanis et eorum philosophia et

moribus/ mirabilia scribunt auctores
unde ut dicimus quod Eusebius et etiam
Ieronymus et [illegible] in libro [illegible] bi
[illegible] commodat/ scripsit olim ad Alle-
xandrum quandam epistolam de moribus
bragmanorum/ Ex qua epistola colligitur quod
gens bragmanorum/ pura et simplici
vita vivit/ nullis rerum capitur ille-
cebris/ nichil appetit amplius quam
natura requirit/ sola vivit alimonia
quam terra sine cultu producit/ Similiter
quod nullos morbos gerit/ nullius apud
illos medicine usus est/ quod parsimonia
est illis medicina/ vivunt sani usque
ad mortem quam metam senectus adducit/ unde nemo parens filii comitatur
exequias/ nullus altero superior/ nullus
ditior/ nulla ibi invidia/ quia nulla
concupiscentia/ sed una generalis [illegible]/
gratia [illegible] non [illegible] nulli inten-
dunt corporali operi/ quia nec frigus sentiunt/
nec vestiuntur/ nec piscantur/ nec lavant
sua corpora quia in mundis [illegible] non
[illegible]/ [illegible] vino [illegible]/ edificia
non construunt/ sed in fossis telluris/ aut
speluncis/ aut cavernis montium late-
bris inhabitant/ nec [illegible] se vestiunt/
sed papiri velamine membra tegunt/
de corporali pulchritudine non plus curant/
quam cum qua nati sunt/ [illegible] quod
nullius nec operis coniugis aut fuco
artificiali ornatum/ unde ex honore
ornamenti cultum magis deputant
oneri quam honori/ non est apud eos for-
nicatio nec aliquis coniungitur nisi
gignende prolis amore/ non sunt apud
eos arma nec bella gerunt sed pacem
moribus non viribus conservant/ non sunt
apud eos iudicia spectacula/ sed soli mundi
ornatui delectabile sicut spectaculum/ et
peregrinari cupiunt per mundum/ ut species
eius perpetuas contemplentur/ [illegible]
est apud eos eloquentia et sermo quibus
[illegible] soli sapientes non mentiuntur/

Vani phor dogmata no sequnt/ Secundo phi[ ] q Bude hieronim[us] in[qui]t nonit/ noue[runt] nemini i[n]ipse/ templa no extruxerunt i honore dei pecudes mactant/ dicendo q deus non opa manibz/ et q cu[m] homine q[ue]cu[m]q[ue] ymaginem gerat dei/ Et dicit q verbu[m] quo deus mundu[m] creauit mundu[m] regit/ itaq[ue] alit similis se veniant hoc ip[s]i diligere/ et co[n]silio sui trahere et q[uo]d deus sp[irit]us est/ deu[m] non d[icu]nt misere et non lingua[m] magistra[m] sed religionis opibz requirere ac de placa[t]/ et hec de moribz et ph[ilosoph]ia bragmanorum sup[er]fuit ex ep[isto]la ~~[illegible]~~ Alexandri regi. Et bragmani scribunt ep[isto]la regem sic/ Viuimus ideo aimus p[er]manere d[icunt] et bona temperie aeris/ ip[s]os quos no e[st] ulla quadrup[e]des/ non p[er]cedit hic ignis/ non arat non surgit tellus/ no panem ne vinu[m]/ hij vomunt similia ... et desinet ... iniusticie ... ipsius mentes ... Et quos eo tempore ... tristitia ... et si quid femina ... ungenitus ... non attendit/ ... ceteri eorum ... p[ro]p[ri]os ... plus virorum ... no gaudent/ Et p[ro]pter mira[m] religiositate[m] gentis bragmanorum/ de quibz etia[m] bt[us] hieronymus tangit i ep[isto]la ad ... et in stitutione filie ... q[uo]d ... sup[er]stitio ... in ... et esset q[uo]d indorum bragmani et egiptiorum gymnosophiste in polenta et oryza pro pomorum solo vinctus ... non faciat ... polenta est genus leguminis oryza est pulmentu[m] ... Jnquo comedunt ... et religi-

[Margin notes, left:] Jheronimus ad Alexandrum ... epistola ... ; Religione Vite brag manorum ; Ita palt[?] a viro apli[?] ; no deum ... ; ... modo ...

osistate bragmanorum/ [bude] si ita re-cordate cilge et religiose viuent olim gentiles p[ro]p[ter] solu[m] lege na-turae/ quanto plus erit xpi[sti]a-nis quibz celestia p[ro]mittunt/ qui susceptu[m] lege de celo p[ro]p[ter]/ Jn comparate ~~[illegible]~~ religiose viuuntur sui gent bragmanne iuda et q[uo]d rep[rehe]ndunt ... ~~Circa illa possent multa qui~~ ~~dam aliqua gentes ...~~ ~~ut/ possit ... viuere ...~~ ~~alium ... gentes bragmanos~~ ~~... modu[m] viuendi fuit i ...~~ ~~salutis~~/ Tertio ... cetera ... legis xpi/ ... ~~vincens~~ ... [illegible] i ... parabit quodam ... i ... hic ... sed ... ut ... Gualtherus ... talem ... i thro no auro/ quod sole habebat ka-thedra ... dicebat ... sua cuius auctoritate/ quod sapientia ibi ... posset ... ~~separatum~~ ... discipulis ... ~~i. ut cuius ...~~ ... fera/ q[uo]d dicit fons tantali ... philosophus ... quos ... aliis ut poete fingunt Tantalus filius ~~[illegible]~~ Jouis ... apud inferos sustinet tale penu[m]/ q[uo]d semp[er] stat i ... hec cum aqua usqz ad labiu[m] inferius ... vult bibere semper aqua refugit ~~[illegible]~~ similiter ... pomu[m] de arbore pendet usqz ad labiu[m] eius superius/ et cum vult ea[m] app[re]hendere similiter refugit/ sicut ... ... Dicit erit fons tantali ... sapientia uel scientia/ eo q[uo]d desiderium

[Margin notes, right:] ... et ... ; eo ; ... ; ... ; ... q[uo]d ... ; ... dicunt

non saciat / sed magis inflammat / Et quia dum ea semper sicut cupi[illegible] se semper refugit / quam magis eos [illegible] plenum refecit sicut dicitur [illegible] non saciatur oculus visu / nec auris impletur auditu / Unde de Tantalo dicitur in libro methamorphoseos Ovidii / dives semper sed dives eget / [illegible] sitibundus cum plus sunt potae plus sitiunt aquae. Sequitur paucos discipulos / Ex quo elicitur documentum quod paucitas discipulorum vel audientium non debet removere docentis studium / quia plus proficit saepe doctor cum paucitate capacium quam cum multitudine instabilium / quia ubi concurrit multitudo confusa ibi [illegible] et instabilium studiosorum discipulorum / Unde non intelligendo quod dicitur erat / alius docentem culpat / alius [illegible] / alius detrahit / ille male reportat / alius quod audit sinistre interpretatur / ideo iste philosophus maluit paucos discipulos quam multos cum scandalo docere / Sequitur Vacatum ad philosophiam Italicam / [illegible] quantum ad philosophiam moralem / [illegible] quantum ad astrologiam practicam / [illegible] quantum ad astronomiam speculativam de motibus et orbium dispositionibus / Ex quibus videtur iste Pythagoras philosophus magnus fuisse [illegible] ubi est [illegible] per istius [illegible] quia [illegible] quod postquam [illegible] Apollonius philosophus [illegible] qui [illegible] ad Alexandriam [illegible] gymnosophistas et mensam solis / [illegible] per [illegible] / [illegible] ab [illegible] / aliorum philosophorum [illegible] originis [illegible] et [illegible] in libro [illegible]

ysi[illegible] [illegible] quia [illegible] hic introducit / ut [illegible] gymnosophistas et quosdam philosophos [illegible] qui [illegible] philosophantur / et dicuntur a gymnos quod est nudus et sophia quod est sapientia / Unde ysi[illegible] dicit / Gymnosophiste [illegible] solitudinem philosophabantur / [illegible] regimen / Olim itaque philosophiam cupientes / non solum se divitiis voluptatibus et honoribus [illegible] mundanis [illegible] / [illegible] sola sapientia solliciti fierent / [illegible] non [illegible] divicias [illegible] et [illegible] philosophiam

Et famosissima mensa solis / Unde [illegible] mensa dicitur / quod fuit quidam locus fabulosus seu arenosus / qui in Milesia regione erat / [illegible] philosophi ut Thales Milesius et alii [illegible] geometrie arismetrice et astronomie / describebant lineas et figuras / [illegible] ibi calculantes [illegible] / qui [illegible] mensa solis qui [illegible] vel [illegible] [illegible] Augustinus in [illegible] de civitate dei [illegible] a Tallete Milesio dicitur quod [illegible] fuit [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ad [illegible] loquentes de ista mensa / dicitur sicut legitur [illegible] in Valerio maximo / quod quidam in Milesia regione erant [illegible] [illegible] in mari iuxta templum [illegible] Apollinis / Contigit autem quod piscatores illo iactu mensam auream extraxerunt / quam iactum emptor [illegible] piscatores [illegible] dicentes tamen [illegible] / Tandem non [illegible] [illegible] septem sapientes qui tunc famosi ibi erant consulerent cuius mensa esse deberet / Sapientes autem [illegible] Apollinem

fuerunt

illi deum consul[erunt] quilibet respondit
quod cuique sapientissimo daretur/ Ita
tandem data est et consecrata appollini
sive ydolo solis tamquam sapientissimo/
quia deus sapientie fingebatur. Et postea
super mensa illa dabant responsa
sed aliter fecerunt/ Mensa illa
fuit tripes appollinis in qua responsa
dabantur. Unde Ieronimus in [illegible]
sima specie appollinis/ Similiter
mensa erat deorum sapientie per istam
sibi ydolo illo appollinis/ quemadmodum
ibi/ Iste invenit appollonius philosophus
et alii qui peregrinando mundum circuie-
runt potius debuerunt [illegible]
[illegible] ut videret ubi mensa au-
rea/ que erat super archam testamenti
et videbat propiciatorium/ de qua mensa
dicitur in propiciatorio venit deus et
dedit responsa sacerdotibus illius populi/ sibi po-
nentibus prophetiam petitione et debuit
omnes philosophie cupidi cognoscere di-/
cere quod cognoscere ydolorum variorum singulis
non deus sed demones loquebantur/ Propter
illud omnes dii gentium demonia [illegible]
[illegible] signum esse quod nemo [illegible]
ad deum nisi deus traxerit illum
[illegible] sic tangitur huius modi
[illegible] quo inter [illegible] philosophi videntur
[illegible] [illegible] celestium
et terrestrium per responsa ydolorum seu deorum
gentilium [illegible] etiam modo tangebatur
superius in [illegible] pitagore ad inven-
[illegible] [illegible] nunc [illegible] vel [illegible]
[illegible] philosophi maximi fuerunt
plurimi utique per demones decepti sunt/
et in errores varios et pravos de-
ducti sunt. Hec de famosissima solis
mensa/ ad quam tanta sollicitudine
creditur habere appollonius philosophus
[illegible] suo proprio desideravit/
Et [illegible] nos tamen habemus

ad accedendum et videndum
mensam solis iusticie/ quia
[illegible] mittit [illegible] ut se lune
[illegible] vos estis qui permansistis
mecum in temptationibus meis
et ego dispono vobis ut
edatis super mensam meam
in regno meo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] istius exempli
[illegible] Invenit ille vir [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
Et est summa generalis huius pas-
sus/ ex appolonii philosophi
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per [illegible] philosophus [illegible]
et regiones mundi/ causa studii
ut philosophus [illegible] invenit aliquis
quod [illegible] hic disceret quo ad
hunc melior fieret/ cuius ipse
magnus philosophus [illegible] esset/
Hanc summam tradit [illegible]
super [illegible] Invenit ille
vir [illegible] disceret et semper
proficiens semper se melior fieret.
Invenit ille vir [illegible]
[illegible] quid [illegible] mol
[illegible] et [illegible] et non [illegible]
[illegible] et [illegible] non modo
et [illegible] que peregrinationibus
per ignotas regiones terre
consecuti sunt viri [illegible]
[illegible] mundum [illegible] ut [illegible]
sapientiores et meliores fierent
quod est contra delicatos [illegible]
studentes/ qui si cogerentur ad
alias regiones causa studii
[illegible] [illegible] [illegible]

tam in comodis / aut ad alias
habundant pecuniis malunt
stare et reputare diuini / quam
vinib' peruniando fieri ingrati /
qui venit ubique quod disceret / Unde
Hugo venerabilem hugonem de
sancto victore in prologo didascalicon / quod tu
nec inquisiti / sed tantum nouit
Appollus nemo est nunc tam
omne scire datum sit / Nequaquam
[illegible] tantum aliquid alia acce-
pisse non contigerit / [illegible]
est quod diuisi homines et
diuersitate complexionum naturalium
et regionum variis dominem
vigeant et scire / ut prudencie
inueniri possent / Sicut
et regiones [illegible] nulla continet
omnia bona et preciosa / sed vna
habundat in hac et alia in illo /
sic et vna gens excellit aliam
in tali virtute / ut in industria / ut
sed et regione alia excellit illa
in aliis industriis artificialibus
ut prudencialibus / aut in certis mori-
bus / Deus autem disposuit gen-
tes / regiones / et homines / ut con-
currentes quibus hoc ut possit
aequalibus alio / [illegible]
regno quo caret / Nemo alium
contempnat / nemo superbiat / sed
ex hoc potius accidit et grandio
sanus aliis contingat / Exemplum
apparet quia ille appollonius
a philosophis ubique inveniri potuit /
et ibi erat semper quod disceret /
et semper proficeret / Quia ut dicit
Philosophus in principio sui metaphisice /
nichil perfectum in humanis traditi-
onibus / [illegible] est [illegible] ut in logi[illegible]

nouerit / nec vnius professione in hac vita
perveniri potest ad ultimam plenitudinem et
perfectionem / Aut quam amplius homo perficit
non posset / et continuo sit error
bestialis / Unde scribitur Ecclesiastici 18 / Non
invenire magnalia dei sed cum con-
summauerit homo tunc incipiet et cum quie-
uerit tunc operabitur / Unde Galienus [illegible]
1o dicit [illegible] homo vere quod fecit
Deus homine certum tempore et in finito
in [illegible] omnia vero
quanto homo in humanis scientiis studiosior
fuit / tanto plures dubitaciones et dif-
ficultates ei occurrunt / Et quod dicit
Sapiens Salomon ibi 8 capitulo [illegible] / est
homo qui diebus et noctibus sompnum
oculis non capit / Et intellexi quod omnium
operum dei nullam homo posset invenire
racionem eorum que sub sole sunt / Et quanto
plus laborauerit ad quaerendum / tanto
plus inueniet / Nemo quidem scientia
[illegible] continet / quod totum attigerit /
Sed quilibet habet se semper disce-
re / [illegible] et intellectus
fuit homo / semper inveniet in quo proficiat
et erudiri oportet / Et de studio
incepti addiscendi iste appollonius
[illegible] semper et inuiolate continuare
voluit / ut ita semper in sapiencia cresceret /
Contra multos nostri religionis
clericos / qui cum adinuenerint labo-
rare [illegible] abilitate proficerint et in
titulati fuerint / statim student [illegible]
[illegible]
[illegible] et tunc spiritualium obliti
erudicione relinquunt / [illegible]
merito [illegible] appollo-
nius [illegible]
amplius ad collacionem [illegible]

quomodo per- / esse [illegible] / [illegible]

[illegible] dubia / multitudo

quod [illegible] / de [illegible] / [illegible]

Perpetuo / [illegible] est / [illegible] studium

Sic stulti estis, ut cum spiritu cepitis,
nunc carne consummamini. Tanta passi
estis sine causa. Semper se melior fiet
prius ad bonum intellectum dicit [illegible] quod
sicut loquendo ut ipsum compositio ut
divisa et habet concedendum aliquis
potest fieri melior se. Unus quilibet
[struck: tantum tam bono [illegible] se ipso potest]
esse melior [illegible]. Unus quilibet bonus ut
quam nunc habet possit habere maiorem.
Bonum non tamen quod aliquis possit esse
melior se [interlinear: et cetera [illegible]] et hoc per appellationem pre
dicati ut clarum est ex logica. Ergo
ergo dicitur Convenit appellationem verbi
quasi melior fieret. Maior quia poste
rius melior fiet quam prius erat sed
aliter et melius [illegible]. Tria enim [illegible]
homines nascuntur carnales ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ vivunt in ipsis hominibus
ipsum animale spirituale quod in eis est quod
omnis homo quantum ad [illegible] vel partum
quantum ad [illegible] corruptionem
dicitur animalis et spiritualis [illegible]
ante venit correctio fit in homine pas
sionum carnalium repressio et reductio
[illegible] quod spirituale in homine dicitur [struck: [illegible]]
[struck: [illegible]] malitie hominis. Tunc homo fit melior
se id est melior quam prius se erat vel et sive
corrupte [illegible] consuevit.
Abilitatur enim homo [illegible] ad contemplandum
rationabilia [illegible] quibus convenit
homo cum spiritibus seu angelis. Ut pote dicit
beatus Augustinus [illegible]
quod homo cum [illegible] in [illegible] hoc
quod habet quod [illegible] bestiis [illegible]
[illegible] alicui [illegible] complet. [illegible]
dicit Augustinus [illegible] quod illi ho
mines [illegible] quibus [illegible] anime
sensitive [illegible] in quibus adhuc [struck: [illegible]]
[struck: [illegible]] passiones bestiales non sunt
[illegible] ad contemplandum seu capiendum

[illegible] spirituales. Et [illegible]
[illegible] in statuerit [illegible]
[illegible] regiones. Et in [illegible]
comodis [illegible] et [illegible]
eventibus passiones [illegible]
[illegible] constringunt et [illegible]
[illegible] ita in [illegible] persisterent
[illegible] etiam [illegible] apostoli [illegible]
[illegible] [illegible] Iste [illegible] Ap
pollonius philosophus non [illegible] nec
[illegible] ultimate cognitionis [illegible]
[illegible] ad [illegible] studuit per
[illegible] [illegible] quod [illegible]
est. Quare [illegible] dicitur Appollo
nius [illegible] philosophus fuisse. Cum
quod [illegible] sunt [illegible] philo
[illegible] ad hoc [illegible]
sic [illegible] et laudabat philo
[illegible] quod [illegible] affectus [illegible]
et maior [illegible] intellectus vel virtus
intellectualis. Primum [illegible] affectus
ut sapientiam amet [illegible] ita et
[illegible] [struck: [illegible]] [illegible] eius fine
quod alias non [illegible] ad [illegible]
amat sapientiam. Secundum [illegible] ut [illegible]
speculative noverit ad mores quos
[illegible] Tertium ut [illegible] sapientiam
[illegible] [illegible] quod [illegible] fiat in
[illegible] et sapientiam [illegible] in lau
[illegible] Primis [illegible] quod dicit Augustinus
[illegible] [illegible] Socrates [illegible]
[illegible] philosophiam ad corrigendos
et componendos mores flexisse [illegible]
[illegible] ipsum [illegible] [struck: [illegible]] [illegible]
rebus [illegible] magnam [illegible] non [illegible]
in [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] optime [illegible]
leges [illegible]
[illegible] ad mores [illegible]
[illegible] philosophia non [illegible] scire aut
dicere.

[Marginal notes, right margin:]
impediunt [illegible] spirituales [illegible]
[illegible] philosophi [illegible] regiones [illegible]
ad [illegible] comodis et [illegible] adversitates
[illegible] ad [illegible] philosophiam
non [illegible] speculative [illegible] ad mores
non [illegible] [illegible] ad mores [illegible] componendos

[Marginal notes, left margin:]
[illegible] homo dicitur animalis [illegible] spiritualis
[illegible]

Quod aut omnes speculative
consideraciones circa liberalium ad
rectificacionem morum et vite direc-
cionem adaptari possunt, apparet
satis ex libro Senece de questionibus
naturalibus et in epistola eius de [illegible]
[illegible] illarum speculacionum deductis
ad mores applicans, audit
quomodo talium pa[illegible] debet induc-
cionem et in modo bonum appetitum
[illegible] mutabilium con-
temptum inducere. Tertio quod quilibet
speculacione potest aliquid recte vi-
vendi consciens elici et deduci,
ceterum quod verus philosophus precipue
studiosus debet esse, qui omnem
[illegible] cognicionis
ordinat ad iusticiam recte opera-
cionis. Sicut ergo in sacra scriptura
ille dicitur verus et magnus doctor
seu theologus qui facit et docet,
sic inter philosophos ille est magnus
et verus philosophus qui et recte [illegible]
et ea que intelligit ad finem debitum
ordinat, rectum finem proponendo
recte et bene moraliter vivere
[illegible]. Deinde ad hoc ut ali-
quis sit vel fiat verus aut lau-
dabilis philosophus maior ut dixi quod
plures intellectus requiruntur. Primum
est, quod nichil credat vel opi-
netur, nisi eum racione cogente,
ita quod nichil temere teneat vel
neget, ut faciunt qui in [illegible]
[illegible] ad [illegible]
Secundum est quod in omnibus vel
in [illegible] materia [illegible] vel
mathematicam astrologiam consistit
seu quod preter [illegible] et vo-
lubiles [illegible] iuxta condicionem

cuiusque debet materie [illegible] agere
[illegible] procedat, vicioso est enim nimis
leviter credere et similiter viciosum
est nimis durum esse et rigorosum
in credendo vel in assenciendo et ideo
medium in hoc tenere virtuosum
et laudabile. Tercium quod triplici modo
vel ex tribus diligenter veritatem que-
rat, scilicet primo per experienciam et discus-
sionem ex creaturis, secundo ex historiis
diversorum philosophorum seu conscriptis,
tercio ex collacionibus et disputa-
cionibus non fictis diversarum gencium
quas ex tradicione suorum priorum
tenent. Quartum debet esse. Inconveniens
Quintum est quod semper paratus sit suas
opiniones mutare, sed racionem
potiorem et fortiorem sequi, ita
quod in nullis opinionibus plus credat
verius esse [illegible]. Quintum ut non
subito sed [illegible]
vel apparencie ad opinandum se de-
tineat. Sed diligenti disputacione
ad utramque partem contradictionis [illegible]
quod nec [illegible] inveniri fuerit
[illegible] teneat probabilius
et non [illegible] in fero
[illegible], quod si [illegible] rele-
gionis [illegible] fuisset vel
[illegible] veris philosophis gentilibus
[illegible] vel corruptis
consuetudinibus [illegible]
[illegible] negare, ut
aliquid [illegible] possibile reputare
[illegible] requiruntur [illegible] laudabilem
philosophum gentilem [illegible]
et diligenter [illegible] tales
[illegible] quod omnis [illegible]

Marginalia:

vel deductis quidem ad mores [illegible] per eadem [illegible]

vel forte quomodo

[illegible] humorum [illegible] diligenter [illegible]

q̄ cōsiderantes ip̄os c̄tra articulos fi
dei fieri p̄ter cām ex p̄ncipijs extra
de [illegible] solū et valida ondisq̄ue
p̄cedn̄ / Audiuit q̄o ex p̄dictis que
nobis phi reliquerunt et ex p̄ce
ssibus intellectus / Tertia causa dicit iam
hec triplex admiratio circa philosophos gen
tiles / prima est q̄ cū cognoscerent
unum deū esse / et ab eo mundum et
oīa q̄ i eo sunt emanasse et ab eo
dependere et gubernari / tunc ad ip̄ius
dilectionem incitati nō fuerunt et cul
tum specialis reuerencie et gratia
rum actionis nō impenderunt / aut instituerunt
/ Secunda p̄sentes [illegible] de hiis
nō mouebantur / vel nō sunt veri
phi cuius p̄ta vel manifestum
argumentum sunt [illegible] q̄ p̄ncipia
naturalia cognitionemque eorum [illegible]
inuentam nō sufficiunt ad talem et
tantam [illegible] cognoscendum
deum / vt moueant eos ad dei dilectionem
reuerenciam et honorem p̄stitisse / q̄ ad hoc
sufficere videtur tamen dicit Neque venit
ad me nisi pater meus traxerit eum / q̄m
si naturalia sufficerent ad hoc tunc suffi
cerent utique phis / qui tam solliciti et
studiosi in debitis fuerunt / [illegible]
veritate de deo et [illegible] qui tam
diligenter inquisiuerunt / i[nde] q̄o dicitur
verum bonum hominis et sua virtus et
felicitas / vnde ad dilectionem dei et eius
et ip̄ius dilectionem et honorem mouisset
[illegible] suo studio p̄uenissent / Cuius
[illegible] apparet ad Ro. i[°] / Ubi
dicit q̄ cum deum cognouerunt nō sicut
deum glorificauerunt sed euanuerunt in co
gitationibus suis / Ex hoc videtur eis ma
xime accidisse ex defectu q̄ [illegible]
[illegible] philosophorum [illegible]
nes et historias quas apud suos

receperunt nō dilig[enter] qui de
bebant seruari sicut de his
[illegible] tamen de [illegible]
[illegible] / q̄ si pacius et dilige
ncius ad ea inquisiuissent veritatem
p̄ experientia et p̄ [illegible]
[illegible] / q̄ via nō patuit eos p̄
ducere ad cognoscendum deum
[illegible] / vt p̄ dilectionem [illegible]
[illegible] quaererent / Secunda admi
ratio est / q̄ si inter gentiles veri phi
fuerunt / seu veri amatores sa
pientie / Cur maxime superstitiones
p̄ ydolorum quas vulgus tenebat et
[illegible] patiebantur et nō repre
henderunt eas ex p̄ncipijs et regulis
phie naturalis et methaphisicalis
[illegible] seu [illegible]
[illegible] unum deū esse et intellige
ncias celorum motrices / et cum de
effectibus et [illegible] mirabilibus
deorum [illegible] quas vulgus colebat
nō sunt p̄bati [illegible] duas [illegible]
nes / vt [illegible] q̄ essent [illegible]
[illegible] tamen [illegible] virtute nature
p̄ter [illegible] hominum et intellige
ncias orbium / et [illegible] q̄ ille [illegible]
nature [illegible] essent moraliter
mala et [illegible] hominum de [illegible]
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] malicia / Dicendum est q̄ deus rex
omnium ordinatissimus moderator
et dispensator / p̄uiderit [illegible]
seu religionem philosophorum / et [illegible]
eos inuentos veritatis [illegible] =
volt / vt essent [illegible] lege
nō [illegible] tamen legis latores et
q̄ ap̄li gentilium [illegible] eos de [illegible]
[illegible] / quia [illegible] seu
[illegible] / pt docerent / [illegible]
[illegible] opiniones [illegible]
[illegible] nullum fundamentum [illegible]
[illegible] veritas ex p̄ncipijs

Marginal notes: [illegible] admiratio [illegible] — nō [illegible] — [illegible] admiratio [illegible] — [illegible] — q̄re deus ordinauit philosophos seu [illegible]

et regulis liberalium artium repleverint / ut sectiones collegia ne regentes urbanas et ab erroribus suis estimationibus retraherent / et vias morales honestatis et virtutes predicarent / Sed est videndum quare tempus potuit esse causa quod tales non fuerunt / primo propter timores populi / principes / sacerdotes et fautores / istius superstitionibus eis de se contradicere non audebant nisi ut infirmarentur vel sine bonis privarentur / aut in indignationem maiorum incurrerent / Sed ad de tempore et hodie maiores philosophi ut doctores et predicatores sepe veritatem tacent / et superstitiones maiorum reprehendere non audent — Secunda causa ex parte philosophorum erat / quia considerasset cum non vite et de vita philosopharentur cum negotium deorum et dearum propter plures superstitiones / et ipsi philosophi admonitionibus deceptionibus demonum crediderunt et se dederunt / Quod verum est quod ista causa non potest extendi ad omnes philosophos et sapientes gentilium / scilicet beatus Augustinus libro 6o de civitate dei capitulo ... et sumarie dicit quod aliquibus talibus affuit libertas veritatem vincendi ut patet capitulo 10o / et illud ibi declaravit duplici exemplo / primum est de marco varrone / cui ut dicit affuit libertas veritatem scribendi non tamen dicendi aut vincendi / sed cum cultum deorum superstitiosum teneret non fuit ausus ipsum reprehendere in suis libris / Secundum exemplum est de seneca / de quo dicit Augustinus in verum apostolorum temporibus floruisse ... cui libertas reprehendendi vulgares

superstitiones / non quidem totaliter sed ex parte defuit / affuit enim scribendi vivendi vero defuit / et eodem capitulo dicit Augustinus / quod sapientes antiqui / cultum deorum in animo non habebant / sed actibus fingebant propter metum tyrannorum / Et sic dicit quod seneca elegit sapientibus illas deorum culturas in animo religione non habere / sed actibus fingere / quibus culturis ipse seneca loquens ut ibi habetur dicit / quod hec omnia sapiens servabit tamquam legibus iussa / et non tamquam diis grata / Super quo beatus Augustinus reprehendens senecam dicit ipsum tanto ... quanto philosophi quasi liber fieret / tamen quia erat senator populi romani / ... colebat / quod reprehendebat / agebat quod arguebat / ... adorabat / Circa quod ... philosophi ... quod huiusmodi superstitiosa erunt propter leges civium / et mores seu consuetudines hominum / eo damnabilius illa actu exteriori mendaciter fingebat / quo cum tamen famosum philosophum illa veraciter agere estimabat / Sed Augustinus ut idem tractat senecam in veritatis ... maiorum ... tenebat / declaratus est ... gestum ... ut ... sit et ... in ... leges ... Et ... verbis beati Augustini mirabiliter senecam ... ignorantes ... superstitionis infero tria / Contra ... seneca non ... ut fuit ... nec ... sed ... videndum / patet per quod ... Augustinus ibi ... non habuit libertatem veritatem vivendi / ... habuit libertatem ... scribendi / Secundo quod ... veritas non ... / ... ut ... superstitionibus

Margin notes:

quod philosophi non dixerunt simpliciter ut debebant — primo

... predicatores ... veritatem

... quibus defuit libertas veritatem vivendi — primum de marco varrone

libertas

quod ... philosophi ... ... seneca ... ... sapientes ...

Tertio quia sacramenta et cerimonias
antique legis reprobat tamquam semper
mortales frequenter contra observanciam
sabbati quod sit irracionabile eo quod fuerat
hereticorum precursor propter sui temporis
et filia / quarto docere equaliter
militant contra observanciam diei domi-
nicalis / Si dicatur evenit tamen
quod beatus paulus ei scripsit ad venerandam
et laudem / Respondetur patet quod apostolus talis
scribendi consuetudo erat in fidelibus
sunt consuetudine ut cunctis loquatur
verbis quibus non totaliter consentit / Seneca
petiit post eius verba in quibus rep-
rehensibilis erat / per beatum paulum fuisse
pro se conversus / que eciam beatus Jeronimus
ponit in libro illustrium virorum licet
exposuisse ipsum sanctum non affirmet / Secundum
correlarium est quod debilis spes de veri sal-
tudo est de salute verum famosissimorum
philosophorum ut aristotelis platonis et aliorum et cetera
habet quod de Seneca tamen philosopho mo-
rali qui tempore neronis fuit et cui eius
questionis est determinacio igitur / Tertium
correlarium est quod viri famosi et auctoritatis
aut magni status metu mortis
ficte se habent in hiis que sunt religionis
peccant culpabiliter / quia ut alle-
gatum est / augustinus dicat Senecam culp-
abiliter peccasse eo quod mentitus
simulabat se deos colere cum hoc
in mente non haberet contra propter hoc fatuos
alios errore et superstitione / Ex isto
correlario habetur notabilis historia
2a machabeorum 6o capitulo vide de / Tercia
conclusio de philosophis / quod ex viribus
naturalibus philosophi poterant tamquam ardua
et difficilia agere / et pati amore
sapiencie et tamen suis passionibus dominari /
lit eciam quorundam corpus ad virtutem he-

roycam putant pervenisse / Si ita
est et si ita tamen potens est lex
spiritualis et opus dei gracia et adiuto-
rio per ... / Cur sapiens dixit
Nemo potest esse continens nisi deus
dederit / Respondetur quod ut sapiencia
docet / homines propter difficiliorem et
molestiorem labore patiuntur vel per-
agunt in spirituali vel secundum
carnali aut vano amore / quo-
rum principis vel tyranni / quod alii
faciunt propter amore divino
vel ... debita ...
humana penalia tolerando / aut
passiones et concupiscencias ma-
les ex ... aut morti-
ficandas principaliter requiritur dei
gracia seu auxilium dei speciale / Ex
requiritur et necessarium est homini ad dei
hoc ut talia agat vel patiatur
... et debita ...
... in talibus se habeant
Judei et heretici et inde ... consti-
nacie sui erroris / sepe martiria
subeunt et aliqui eorum credentes
se placere deo ... austeris-
sime et abstinentissime vivunt
mortificantes animos per hoc et ...
... passiones et
malas concupiscencias / Et ideo tamen
non sunt laudandi nec virtuosi
censendi / quia exterior et corporalis exerci-
tacio sine iusticia discrecione
et recta intencione ... modicum
vel ad nichilum valet / Sic
generales philosophi ... propter
voluptates abiecerunt et se con-
cupiscencias ...
et secundum virtutes ...
quesierunt / totum ~~amore dei et ad~~
gloriam propriam / ~~et digne fecerunt~~

[margin:] propter malum sit amor vanus
[margin:] non requiritur speciale gracia dei ad ... passiones ...
[margin:] amore sui et ad

et absque respectu et relacione
ad suum creatorem hec omnia fece
runt ut placerent in existencia vi
sibus et vili principio necessa
rio et amore creatoris defi
cientes nec vere virtuosi
nec vere laudabiles quamvis illa
fiunt secundum hominum hu
manam consuetudinem et estimacionem
vulgarem qui talia fecerunt
virtuosi reputantur et laude dig
ni habentur De quo super hoc ple
nissime philosophatur Scotus
vbi multis/ Ista cum nimia
[illegible] exhortacio
tamen in tante celebri forma
ad diligenciam ~~[illegible]~~ studij re
cipere nos vestri phorum et
aliorum studio labore et dis
cursu per mundum in medijs pro
acquirenda sapiencia/ Eodem tamen
fuit [illegible] ex libris phi
losophorum et aliorum plurimorum
hystorijs/ ut alijs eorum li
bris plurima scripserunt/ memo
ria digna/ et de phorum studio
de eorum documentis et exempli
bus et moribus/ ut Valerius
maximus et alij/ Vnde historia
de pitagora et platone/ quam v
[illegible] hic introducit [illegible]
plene Valerius li 8o ca 7o/
ubi recitat aliorum phorum stu
diositatem quem dicit fuit de Deme
trio de quo dicit quod cum dit
dissimus esset/ tamen ut magis
vacaret studijs litterarum fere
patrimonium ad modicum redacta
[illegible] [illegible] [illegible]

paternis [illegible] studij
Athenis/ ibi pluribus annis mo
ratus/ omnia tempora [illegible] ad
[illegible] doctrina [illegible] ignotus
illi urbi vixit/ Et [illegible] ibidem
Valerius/ [illegible] alio pho dicit
Carneades et diutinus sapiencie mi
les siquidem [illegible] expletis annis
[illegible] illi viuendi et phandi finis
fuit sic ille [illegible] studio/
ut cum [illegible] caperet [illegible]
cogitacionibus [illegible]/ manum ad
mensam [illegible]
[illegible] ipsius [illegible]
applicabat/ Et ipsum Valerius [illegible]
[illegible] talis phus tantum modo [illegible] vita
~~fruebatur~~ corpore vero [illegible] alieno et
super vacuo [illegible] erat/ Idem
cum Crisippo disputaturus [illegible]
[illegible] purgauit ut [illegible]
et expedicior [illegible] ingenio/ Vir
sic de Anaxagora loquitur Valerius
[illegible] [illegible] studio Ana
xagoram flagrasse credimus/ quod post
diutinam peregrinacionem [illegible]
[illegible] repetisset [illegible] possessiones
suas neglectas et desertas vidisset/
dixit non essem ego saluus nisi ista
perissent [illegible]
[illegible] [illegible]
esse [illegible] agendi
temporales diuicias [illegible] ut dicit
ibi Valerius [illegible]
[illegible] vacasset [illegible]
rei familiaris [illegible]
non [illegible] Anaxagoras [illegible]
venisset/ [illegible] studiositate
Archimedis loquitur dicens quod ubi [illegible]
[illegible] possessionis [illegible]
[illegible] ipse [illegible]

Nota pulchre

Nota

Carneades qui tenuit studio mensa [illegible]

[illegible]

Anaxagoras [illegible] studium religionis possessiones

Archimedes

Nota de demetrio quod contempsit diuicias propter studium

[illegible] radio radiis statim de spatiis
figuras geometricales describeret /
ut audivi militi irruenti gladio
evaginato super eum et interroganti
quis vocaretur non respondit de nomine /
sed rogabat ut non tangeret figuras in
pulvere scriptas quam cum capite / sa-
nguine suo artis sue lineamenta con-
fudit. De huius philosophi studiositate dicit Va-
lerius Archimedis fructuosam
industriam fuisse dicerem / nisi eam
dedisset vitam et abstulisset / Dicit
enim quod princeps obsidionis
civitatis mandavit de fama Archime-
dis eodem fecit ut non interficeretur.
Nec tamen est ordinata aut lau-
dabilis talis nimia studiositas
hominis / que prudentiam et discretionem etiam
sic absorbet / et hominem sic infatuat
et fantasticum facit ut sui oblitus
nec de rebus nec de vita curam agit /
talis nimia studiositas animo perturbat
ipso fine / que sic non tendit ad
sapientiam sed stultitiam inducit / et quod
reddit silvestrem et non sociale / quem
tamen debet discretum et morale. Contra
alii philosophi possent commendari et imitari
[illegible] ex historiis aliis
et variis per illos quos beatus Ieronimus
in epistola prima commendat de eorum studio-
so labore perquirenda sapientia [illegible]
imitandum proposuit sed omnino cum
brevitate [illegible] sit [illegible]
tum sum huius epistole de philosophis intro-
ducitis quibus quod exemplis intendit
suadere beatus Ieronimus / quod ubi sapientie di-
scipulus / quod etiam gentilium philosophorum de quibus
etiam perquirenda sapientia et maxime theologica
et divinalis labore studioso fuere /
regiones et populos diversos adire /
debet famosissimus sapientis querere et

peragrare audire sicut Pythago-
ras, Plato et Apollonius / Debet
quilibet animus doctus capitur doctrine
ad discere / Debet in adversis casibus
pusillanimitate metus studio oppor-
tuna pariter sicut ut Plato / debet
plus quam discenda sapientiam / quam
videnda spectaculorum vanitatem / Debet
magis querere [illegible] opes
spernens fastigium / quod nobilium
debet in libris / Non debet propter [illegible]
vel regiones opulentas / ubi satis non
invenit non repit [illegible]
quod Apollonium [illegible]
[illegible]
[illegible] quasi [illegible]
quod non apud est [illegible]
sic etiam regiones et populos pro
sciencia acquirenda sicut aliqui
fuit philosophi qui sine exigua adqui-
rerent et non [illegible] in venerabili
copiose in libris / sed laboriosa
venatione in vestigiis [illegible]
Sic etiam debet prudenter ut genti-
les laboraverunt [illegible] fideles in-
tenderent labores [illegible] ipsi
[illegible] ubique
sapientie [illegible] di-
gnum ubique repperiunt [illegible]
[illegible] sicut apes
mel [illegible] nunc non [illegible]
sic [illegible] libris [illegible]
in variis libris et historiis copio-
se reperiuntur [illegible] regionum et
[illegible] rerum /
dispositiones nature [illegible]
studiose [illegible] / laboriose
discendo [illegible] vestigiare
[illegible] disponente [illegible]
in [illegible] ut [illegible]
non [illegible] nec [illegible]
[illegible] sui [illegible] studium
[illegible] sapientie [illegible] est

nec [illegible] diversas regiones [illegible]
[illegible] laboris [illegible]

quia non in ... [illegible] seu [illegible] philosophis

philosophie insisterent et vacarent
cum placuit sapientum animi
quiescentis in veritate ad usum
vite et ... divine honestate
quiescerent exemplificavit / Pro quo
illi qui in ipso textu studio
sapientie seu acquisitioni scientie in-
sistere dicuntur / sic diligentes et la-
boriosi erant / ut dicit in prosequen-
do regiones et populos sicut philosophi
generales / scilicet in discurrendo tam
attente et laboriose per diversas
sibi ... sicut illi dis-
currebant per populos et regiones /
Unde venerabilis Hugo in suo Di-
dascalicon commendans studiositatem
veterum / et studium modernorum dicit
sic / Quorum diligentiam inspicere
voluit ... antiquitus quanta sapientie
amore pertulerint / quam memo-
randa posteris sue virtutis mo-
numenta reliquerint / quilibet
sua diligentia inferiore esse
videbit / Alii namque calcabant
honores / alii proiecerunt divicias /
alii acceptis iniuriis gau-
debant / alii spreverunt homi-
num consortia / heremi vastitatem ha-
bitabant / ut philosophie liberius va-
carent / Unde parmenides philosophus
quindecim annis in rupe egiptia
consedisse legitur / Et prometheus
philosophus ob meditandi libertatem
cura in monte caucaso [illegible]
expositus memoratur / De alio
quodam legitur quod per liberalium ar-
tium studia etiam [illegible] necessa-
[illegible] precia scire statuit
et didicit / Item in diligentia
in moribus [illegible] et vellem / ut
cumulato studio magis [illegible]

De diligencia in studio studencium

De parmenide
De prometheo

senescit sapientia / quia omni corporis vir-
tute in senibus decrescente / assi-
dua studendi diligentia sola
crescit et magis invalescit / Se-
nectus itaque illorum qui adole-
scentiam suam honestis studiis
instruxerunt / etate fit doctior /
usu certior / processu temporis sapientior
et veterum studiorum dulcissimos fructus
metit / Unde demonstrans ille
sapiens / cum completis [illegible] annis
se mori cerneret / dixisse fertur
se dolere quod de vita egredietur
cum sapere incepisset / Plato etiam
[illegible] annis dictus et scribens mortuus
est / Et Socrates [illegible] suis [illegible]
annos in discendi studendique dolore
et labore complevit / Tales etiam Hu-
go alios philosophos pictagoricum / Demo-
critum etc qui omnes in etate lon-
geva in sapientie studiis floruerunt
Nec mirum cum etiam [illegible] Varro ce-
terum Romani populi disertissimus
iam senex / grecas litteras discere
nec erubuerit nec desperavit
/ Admirandum igitur quantum ille va-
luerit sapientum / quod etiam nec de-
crepita etas / ab eius [illegible]
potuit revocare / Nemo [illegible]
senum / studium sapientie eliminatur
quia ipsa est [illegible] que sola ce-
lestia potuit [illegible] / nec
in studio ad discendo torpeat / ne-
minem paupertas abstrahat / neminem
voluptas / aut opulentia retra-
hat / Neminem labor contrahat / Nec
qualitercumque difficultas addiscere desper-
ret aut diffidat / Suspicionibus
diligentes attentius / Et nunc [illegible]
piam [illegible] seu [illegible] quia

vale et p[illegible] senectutis studio in adolescentia

De demo[illegible]

plato
Socrates
Alii philosophi
Varro

[illegible] studium

Nota [illegible] difficultas

hec sapiencia. teste beato augustino in prologo libri de doctrina christiana, sed diversis diversimode acquiritur, quia ab aliquibus studio vel discendi, ab aliis vero ~~studio~~ illuminandi. Hec enim sapiencia divinitus se infert in animas sanctas, et de natura virtute corone imperatur, ut patet de Salomone 3° Regum 3° Et de illo qui dixit optavi et venit in me spiritus sapiencie. Patet eciam de duobus viris devotis, quos augustinus ubi supra commemorat, scilicet de Anthonio quodam egipcio monacho, qui sine ulla sciencia litterarum, ut dicit augustinus, scripturas divinas et memoriter audiendo tenuisse et prudenter cogitando intellexisse perhibetur, et de quodam servo barbaro christiano de quo augustinus se a senioribus accepisse, quod litteras nullo docente homine in plenam noticiam accepit orando, ut sibi revelarentur, quod et triduanis precibus impetravit, sic ut codicem oblatum stupentibus qui aderant legendo ~~percurreret~~. Alii vero quasi mixtim dispositi ~~sunt~~ ex quibusdam sciunt predicacionem sacram scripturam, et in responsione si rursum sint in est privat ... petat sapienciam a deo et dabitur ei teste apostolo Iacobo. Potest enim deus spiritu suo infundere et inmediate per se, quod per aliquos alios modos discendi per multa tempora laboriose acquirere, sicut fuit in viris supradictis. Posset hic per ... quari ... percipi secundum quod dicitur quis prius fuerint quo ad tempus philosophi aut gentilium sapientes vel sapientes fidelium christianorum sive lege eius, et de hoc dubitandi esset quod sapientes gentilium ... temporis secundum gentilium mundi precessisse non addiderunt ... sapientes et prophetas famosos filii ysrahelitici.

Et hoc posset aliquis dubitare cum philosophi non concernunt cum aliquibus prophetis ... ad videndum quod beatus augustinus loquens de temporibus philosophorum et poetarum 18° de civitate dicit quod regnante apud hebreos sedechia et apud Romanos Tarquinio, pitagoras a quo nomen philosophie cepit eo floruit. Eodem tempore fuit transmigracio populi iudaici in Babilone. Socrates vero qui primus magister floruit post tempora ... relicto iam populo israel ... babilonica et longe post ut dicit augustinus fuit plato et dicit ibidem quod quorum eciam nulli philosophi fuerunt ante pitagoram ut tales vocarentur, septem sapientes et alii quidam ... quos ibidem nominat, tamen nec illi divinos prophetas nostros precesserunt. Et dicit quod eciam ... theologi poete et orpheus linus et si quis alius fuit apud grecos sunt fuerunt tempore iudicum non tamen precesserunt ... theologum nostrum moysen qui unum verum deum veraciter predicavit nec per hac mercuri ... sapientes ... sapienciam ... antequam ... in populo ... dicit augustinus quod si ... est non quidem in grecia sed quod in barbaris gentibus sicut egipto fuerit ... ante moysen nonnulla ... illorum sapiencia diceretur. Alioquin non scriptum esset in libris sanctis moysen eruditum fuisse in omni sapiencia egipciorum nec tamen sapiencia egipciorum philosophorum sapienciam prophetarum nostrorum precedere potuit ... abraham propheta fuit et noe et enoch

---

de tempore philosophorum et prophetarum

No

pitigoras

tempore socratis

quo tempore fuit plato

quo tales vel sapientes et septem sapientes

scientias ab Adam prophetasse
legitur in epistola Jude apostoli. Et confir-
mat beatus Augustinus dicens nulla [illegible]
gens de antiquitate sue sapie[n]-
tie praecedit patriarchas et prophetas nostros
[illegible] viri et divina [illegible]
sapientia quod de antiquitate iactare
potuit qui nec sapientia Egip-
tiorum qui de antiquitate sue sa-
pientie gloriari consueverunt prophetas
et patriarchas praevenisse sapientia.
Et hoc de comparatione philosophorum et
sapientum gentilium [illegible] in
[illegible] ad veros sapientes qui
fuerunt semper inter eos qui colue-
runt unum verum deum semper
fuerunt in mundo veri sapientes
unius dei cultores et celestium co-
gnitores qui poterant philosophos
si hec sapientie imitatores fuissent
informare si eos adiissent et
consuluissent tanta diligentia sicut
asserunt in libro [illegible] [illegible]
[illegible]. Et quia non quesierunt
nec adierunt predictos veros sa-
pientes erraverunt [illegible]
[illegible]. Consequenter [illegible] passit
[illegible] materiam de [illegible]
Primo videlicet utrum aliqui gen-
tiles [illegible] possit [illegible]
[illegible] gens
Bragmanorum [illegible] modum
vivendi fuerint in statu salutis.
3o utrum sit tempore legis Christi si[c]
[illegible] aliqui gentiles [illegible]
lege [illegible] fuit in statu
salutis. [illegible] philosophie stu-
dium sit et fuit apud deum meritorium
Et quia [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] argui[tur] quod
philosophie studium non sit nec fuerit apud
deum meritorium [illegible] gentiles
[illegible] per [illegible] apud
deum aliquam [illegible] meruisset [illegible]
[illegible] et laboriosissime [illegible]
[illegible] studio tali et amore
[illegible] omnibus tempo-
ribus ut patet ex historiis et primo ex
[illegible] in prologo [illegible] autem
tali studiosa sollicitudine apud
deum nichil meritorium [illegible]
[illegible] ipsius non [illegible] sed
ad eius gloriam [illegible] sicut
patet [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cognitio veritatis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] philosophia [illegible] finem
ordine et [illegible] [illegible]
labor [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] actus
militie temporalis et honoris [illegible]
[illegible] ad bonum rei publice exteriori[s]
fuerunt meritorii [illegible] temporalis
[illegible] Augustinus [illegible] de civitate dei [illegible]
[illegible] actus militie [illegible]
gentilium [illegible] meritorii
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quibus non erit [illegible]
[illegible] vita eterna [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gloriam [illegible]
[illegible] imperii [illegible] non [illegible]
[illegible] bonis actibus [illegible] virtutibus
quibus ad [illegible] gloriam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] suas pre-
[illegible] [illegible] publicam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicit
Augustinus [illegible] [illegible] veri dei iustitia
[illegible] quia receperunt

merito sciat / Pro isto dubio primo
quod studium est diligens uel vehemens
animi mentis applicacio uel occupacio
ad inveniendum declarandum roborandum
uel defendendum veritatem / quod omnis
studiosus labor est uel circa invencionem
veritatis uel invente declaracionem / uel
roboracionem uel defensionem / Secundo pre-
misso notandum est quod multiplici causa uel
intencione diuersi se applicant studiis artium
presertim / quia aliqui propter intencionem
generalem scilicet quod cognitio veritatis
prestantissima humanarum intellectus est ut patet per philosophum
quod omnes homines scire desiderant / Alii
se applicant tali studio / ut in titulari
promoveantur uel licenciantur seu ad speciales
licencias disponantur / Alii vero ut hoc
noverint et magni habeantur / quia sciencia
est de numero bonorum honorabilium / et ideo
isti debitam intencionem monent / Alii
sunt qui tali studio se dant tribus
bonis intencionibus / quarum prima est
ut per talia humanarum inventis cogitent
cum suis condicionibus et statibus eorum dei
quod deus in ciuibus fieri voluit / et ut inde
consequenter corde consurgant in dei
laudem et dilectionem / quia ille qui non cognoscit
subtilitatem artificii bene in modo
et ordine / non magnificabit uel saltem
non tamen magnificabit opificem operis
tantum artificis / Secunda intencio ut
cognoscant quantum humana inquisi-
cio potuit in cognicione dei et creaturarum
ascendere / et quantum potuit appropinquare
cognicioni supernaturali seu fidei / et ut
sic videat homo quomodo nunc fuit ad
salutem sua / de super fieri illuminacione
Tercia intencio istius studii liberalis est
ut quis talibus studiis se disponat et
abilitet acquirendo suum ingenium ad
prestius intelligendum sacram paginam de-

fendendum eam et fidem saluberrimam
nostre religionis quod vult credenda /
Hiis premissis pono talem conclusionem
quod studium in sciencia seculari non apud
infideles sicut apud paganos fuit
premii celestis meritorium / patet
quia gentiles applicabant se tali
studio / premissis tribus intencionibus
in debitis et sufficientibus ad meritum
apud deum / non enim intuitu dei nec
eius dileccione nec eius honorem
per hoc quesierunt / patet quod reprehendit
apostolus ubi supra / Secunda pars conclu-
sionis / scilicet quod sciencie studium seculari
um ut sunt artes liberales medi-
cina / et sciencia legum civilium / apud
fideles sit celestis premii meritorium /
patet quod alii actus et sollicitudines
fidelium minus spirituales et viles ex
dileccione dei / sicut ad eius honorem
fit sic sunt meritorii / quare a forciori
studium veritatis in aliquibus ...alis ad
direccionem vite humane / erit talis
premii meritorium / Et dico notanter
in conclusione premii celestis quod si ut
allegatum est Romanorum actibus strenuis
et bonis militare meruerunt dominium
mundi ~~...~~ / verisimile
est quod philosophi ut Socrates Plato et alii
qui longe fuerunt abstractiores
et studiosiores aliquod meruerunt bonum
bonum temporale ut aliquod donum ~~...~~
~~...~~ / donum gratis datum et illud donum
videtur fuisse aliqua specialis illustracio /
et luminans philosophos in veritate studio
maiore quam fideles saltem / quia
gratis datur sepe dantur ~~uel~~ magis
malis et ~~principaliter~~ propter bonum
aliorum quibus dantur / et quod dei ...
... fuerit / vide Augustinum
22 de civitate dei 22 ubi ...
... Tullii ... et ipsi ...

Tangimus causas quibus sunt compulsi in hen-
dendo quatuor secundum exemplaria divi-
na gratiam conferri. Unde libro 2° c. 1°
dicit quod philosophi scrutati veritatem sunt
ingeniis acutissimis praediti et vaca-
tionandi investigare quid in veri-
tate lateret, quid in moribus
appetendum esset atque fugiendum.
Et sedit quidam eorum quaedam
insignia quanto divinus ad uni-
versum devenerunt, quanto vero qua-
dantenus impediti sunt erraverunt.
Augustinus apparet quod philosophantes meruc-
runt a deo dirigi specialiter in veneratione
veritatis, aut aliquid tale primum
existens in istis aliqua conveniencia
divina est quod illis est vere intimum
studium etiam ut theologi quidem est
intimi moralis nullus est. Patet quod
quidem est homo in tali statu, non
studet debita intentione, nec referet
finem suum studium ad quod referre debet,
scilicet ad dei honorem et proximi salutem,
nec tamen eius studium prodit con-
cordia inventionis quae est dei convenientia di-
lectio. Secundum correlarium est: quod ro-
nabilis studia gymnasia sapientiae vel divinae
prudentiae apud fideles sunt
et fuerunt disposita. Hoc quantum ad
gentiles patet, quod sicut scolares
[illegible] corporis publicis prae venerunt
erant vales fidelibus talibus modis
praedictis. Quantum vero ad fideles patet
quia nisi studia publica continua-
rentur, consumarent fides devana
cito ruderetur errores et supersticio-
nes varie [illegible]. Et ideo
non sufficeret quod quilibet studeret in
partibus suis, sine hoc quod fierent con-
venientes qualiter [illegible] et magistri
crederentur quod non.

Tum propter maiorem auctoritatem et approba-
tionem doctorum. Tum propter clariorem
instructionem plurimorum. Tum 3° propter maio-
rem [illegible] ad discernendum et maio-
rem digestionem et discussionem dubi-
orum. Tum quarto propter liberabiliorem
vacationem studio et propter remotionem
inductorum quae possunt accessionem
sapientiae, ut sunt voluptates mundanae
prae propriae et familiaritas parentum
et amicorum. Tum quinto propter maius
et fortius augmentum sapientiae in eo
quod multorum discentium et docentium
ubi quidem congregantur apes pro estate la-
borantes comportant plus de melle
quam si quaelibet divisim consistentium
laborasset, immo divisim nulla pos-
sent et nullam punctionem facere sole
potuissent. Similiter est de seminibus
et debitionibus politice congregatis, que rerum
quaelibet melius et [illegible] vivunt quam
si solitarie vivendo necessaria quaererent.
Sed sequitur secundo quod divina prudentia
propter ista fuit apud gentiles et est
nunc apud nos gymnasia sive studia generalia
de aliis scripturis sapientiae humanae scilicet
et divinae. Quia 5° apud philosophos insignes
fuit studium scientiarum liberalium sive
humanarum. Unde quia fuit erat
scilicet quod ex divinis philosophis scilicet istis scilicet et
et gentilibus fuit tamen per Christum una
perfecta ecclesia ut congregatio fidelium, sic
disposuit deus quod unus alterorum philosophorum
vacaret pure et principaliter unius sapientiae
et alter aliis, scilicet philosophi fideles insistere
et cognitioni supernaturali deorum. Et alter
philosophi scilicet gentiles vacarent in venera-
tione scientiarum naturalium inveniebilium, quarum
quia nulla sit alia quam studio
et per se quamquam perfecta per [illegible] voluit
deus ut in exemplo philosophi qui perfectissimum

ee debuit tantum cognitione veritatis/
quidem naturali inventa est a gentilibus/
et quidem revelata fuit supernaturaliter
istius cognicio/ ut sic fiet ultimate
una perfecta fidelium ecclesia/ scilicet beatorum/
Secundum sequitur maiore declaracione. Dico
secundo quod gentiles philosophi pro studiosis labo
ribus suis et variis discursibus pracli
candis scienciis quibus non meruerunt
celeste premium/ tamen meruerunt po
~~tem tonitui~~ quandam aliquam tempora
lem retribucionem/ Advertendum est quod ista
temporalis retribucio multiplex esse po
tuit/ videtur enim primo ut tantum sic
quodammodo quod actum philosophorum pro bonis
eorum studiis a operibus remunerati fue
runt a deo per aliquam diviciam specialem
expressam discursivo et ratiocinativo
ad inquisicionem veritatis/ Secundo aliqui ge
ntilium fecialiter pro beneficio videntur sic
tali ratiocinativo discursu intelligibiliter
desuper illuminati/ ut in sophyis ut alias
quod sibi hoc/ ~~[illegible]~~ de sibillis [illegible]
estimatur quando perhibet sibi de studiosis
suis philosophis/ Tercio remunerati videntur
aliqui honore fama laude et reve
rencia que eis post accessit scilicet
ab omnibus impenditur in vita eorum
et post vitam/ unde multi sancti qui sunt
hodie in regno celorum non meruerunt
tantas laudes famam et honorem hic/
ut tales non optinuerunt in hac seculo/
per memoriam/ quanta quidem philosophi con
tinuerunt ut aristoteles plato et alii
qui precesserunt philosophie/ in celebri hominum
memoria sunt/ et pro hoc unde videtur
omnino ad hunc mortui sed secundum famam
vivunt sicut in memoria/ Quarto ali
qui studiosi gentilium diviciis re
munerati sunt/ specialibus studiosis

et bonis actibus quia nonnulli
videntur olim philosophi propter divi
cias sicut et hodie forte eciam
aliqui doctorem statuunt suis studiis
talem finem/ scilicet divicias vel honores
magis quam iusticiam/ cum [illegible]
de talibus dicimus sicut de gentilibus
[illegible] acceperunt finem suum quos sibi sta
tuerunt/ dicit christus/ Amen dico vobis
receperunt mercedem suam/ Et id
fili recepisti bona in vita tua/
Ex hoc videtur quod bonum quod tales adepti
sunt non debet dici merces ut
premium/ Tum quia peccant talibus
et opibus quibus tendunt ad
suos malos fines/ et per quod deum
offendunt/ igitur non merentur apud
ipsum bonas mercedes sed iustas
penas/ premium solutive/ Nondum
est finale/ quia meritum multipliciter
sumitur [illegible]
iusticie/ Primo meritum est porrigere
ut ibi caritas [illegible] meretur [illegible]
[illegible] meretur [illegible]
[illegible] est quod congruum esse/ unde de virgine
glosa dicitur quod meruit portare
salvatorem/ non quod hoc porrigerit
eius meritum condignum [illegible] sed
quod ad hoc [illegible] fuit
singulari congruum/ Tercio sumitur [illegible] in
digere vel [illegible] ad aliquid
prebere/ unde [illegible] ad/
que meruit [illegible] redeptu
[illegible] dignum [illegible]
redemptore/ Meritum enim in digere
in hoc quem venit quod utrumque deposit
aliquid fieri/ et [illegible] indigere
penitum/ Triplex est gradus meritum
[illegible] meritum congruentie/ Meritum de

1 2 3 4

Regulus [illegible] et plus

gruencie / i merita indigencie /
merita congruencie attingit duplex
Primo quantum dignitatis actus vel eius
bonitatis requirit retribui hoc
vel illud / Secundo modo quantum ex dispo-
sicione legis vel legislatoris
ordinatum est hoc pro hoc / Meritum
de congruencie attendit tripliciter
Primo penes decenciam aut abun-
danciam bonitatis premiatoris / 2°
ex decencia prime disposicionis ex pre-
meritis / 3° [~~...~~] aut pro
precum alicuius vel aliorum suffragiis
Dico quod iuxta 2m membrum distinc-
tionis premisse de merito gentiles
studiosissimi laboriosi et operibus
bonis deditissimi non tamen intenc-
tione ut bene facti fuerint pos-
sunt dici meruisse apud deum
bona pro quibus laborabant /
quantum hoc congruebat largitati dei qui
est largissimus dispensator / Et pre-
cipue benignissimus dominus noster sicut
benignus faciens solem suum oriri super
bonos et malos / ut in aliquibus
dantur beneficiorum retinent et in-
citentur ad respicendum deum creatorem
actorem et bona amplius ad bonum
moventur quam divina benignitas
aliquos congruenter allicere ad rebe-
neficiorum multiplicationem alios ex-
pellere ad retribucionem commissorum /
Secundo congruebat eciam aliquos
gentiles magnitudine scientie spiritus
ex directione propter posteros et utilitate
multiplicem futurorum fidelium ut
apparet in lectione precedenti / Tertio
eciam dici possunt meruisse scientias
illustranti quam pro hoc ad hoc se
disponebant et hoc per magnam
diligenciam et sollicitudinem perquisi-
tione et inventione veritatis scilicet

patuit in superioribus per exempla
quo adducta / Sed dubitatur ad hoc
an aliqui philosophi causa veri et debita
intencione studuerunt vel laborarunt
in scienciis et virtutibus quod eciam primo
summo merito se porrigerent racione iusticie
vel dignitatis actus / meruerunt ali-
quid aliud apud deum / Videtur quod qui
praticalibus bonis moralibus labora-
verunt prestiterunt tantum scienciis
et virtutibus pro ut in hac vita est possibile
ultimate prestiterunt ubi sistebant
ut mereantur apud deum tali modo unde
Verbi gratia insulit Si aliquis prefa-
miliaris haberet suum vel filium qui stu-
diosissimus esset ut ipse prefieret vir-
tutibus et dignificaret scienciis /
et in acquisicione talium non intenderet
honorem domini sui / nec precii amore
ad hunc moveretur aut conaretur /
nec intencione decederet Et hoc pre-
tendi ipsi prefamiliaris talibus vacaret
laboribus / Utique talis nichil mereretur
apud dominum suum quia quereret utili-
tatem que sua sunt / et ita est de deo
ad prefamiliaris magne domus sue
que universum est / Utique si aliqui
philosophorum vel aliorum gentilium attende-
runt quo erat disceptatio de ultimo
fine humanorum actuum / aliquibus di-
centibus quod felicitas homo consistet
in perfectione spiritus et in sciencia et virtutis
naturaliter acquisibilibus / Aliis dicen-
tibus quod in diviciis et honoribus /
aliis quod in voluptatibus corporalibus /
Si in quantum aliqui gentilium ista vel
consimilia attendentes non prestiterunt /
nec determinaverunt sibi aliquem finem
ultimum in specie / Sed in desiderio veritatis
et in hoc suspensi steterunt et conati sunt
fuerint diligenter ad cognoscendum
et ad vivendum gratia finis ultimi

hnanie spei quantecumque fuerint ille/ et
quantecumque tales inventionis generales fue
runt et solum tales videntur moraliter
virtuosi fuisse/ et adhuc contrapientur
illuminati veri fide deficientie specia
liter ad salutem necessariis/ Ideo
quia tales videntur fecisse debitum suum/
et diligentiam quam potuerunt similiter facere
potuerint pro sua salute et possibile
[illegible] fuisset vere moraliter iustus
et virtuosus/ qui conformasset se in
omnibus dictamini rationis et omnis in
quantum illud et tamquam prima [illegible]
nimis/ Ideo qui debitis ordine et
modum [illegible] fuisset semper [illegible]
[illegible] et [illegible] in prima rebus
sunt in divinis [illegible]/ Si aliqui
philosophi tali [illegible] intentione
ad [illegible] videntur [illegible]
[illegible] spiritualiter dici fuisse et illuminati
quia vita moralis fuisset [illegible]
quia ad vere iuste vivere est [illegible]
[illegible] [illegible] talis
[illegible] [illegible] iustitiam [illegible]
[illegible]/ Patet et per premissa
quod solum actus qui fiunt homines
[illegible] per dilectionem dei super omnia sunt
[illegible] et premii celestis premii et meritorii/
et ad hoc non per quantumcumque dilectione dei
[illegible] [illegible] in nobis per [illegible]
[illegible] super naturalem [illegible]/ Patet etiam quod
nullius boni [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]/ Vel [illegible]
[illegible] nullius boni [illegible]
[illegible] consuetudine [illegible]
[illegible] actus virtuosi [illegible]
honoris/ Et honor [illegible] consuetudine
deputatur premii virtutis/ Vel [illegible]
de premio essentiali actus boni/ [illegible]
[illegible] actu boni [illegible] et dig
[illegible] [illegible] [illegible] vel dign
[illegible] premium essentiale tamquam [illegible]

actus virtuosi/ et alia illa bona
que operibus iusticie premii
deputantur sunt prima essentialia
et dicuntur accidentalia quia sunt
[illegible] et quantitatem boni et
virtuosi sicut ab homine fieri
et multum premium distinctum ab
actu [illegible] deberi considerare [illegible]
quantitate de premiis essentialibus
et accidentalibus actuum malorum/
[illegible] correlative quod nullus
actus quantumlibet bonus est [illegible]
meritorius cuiuscumque boni di
stincti a se [illegible] patet per
[illegible] quod quilibet actus
procedens preter [illegible] in
dilectione quantumcumque [illegible] possunt
dici moraliter boni et temporaliter
meritorii nullus tamen talium
est meritorius premii eterni quia
[illegible] dicere esset
error pelagii multa possent
[illegible] que dimitto quia non sunt ad ma
teriam pertinentia presentem sufficiunt
predicta sint etc.

Nunc loquar textui:

Insipiens [illegible]/ supra prologo
~~[illegible]~~ gentibus/ Vere
[illegible] commendavit Paulum
propter doctrinam et eminentiam sapientie/
prosequendo eidem ut per sanctam
scripture intelligentiam doctrine gereret
In isto vero 2° capitulo/ idem sanctus
supra in prologo exemplo a fidelibus/
et sapientie doctore gentium scilicet
paulo/ tamquam [illegible] solitum
discipulum/ Ubi tangit specialem
iudicationis [illegible]/ ibi nescio
quid latentis/ Tertio [illegible]
excludit a se arrogantie notam
ibi [illegible]/ Primo commendat
beati Pauli [illegible] capitulo
2° [illegible] incipit ubi Paulus apostolus

[illegible] non potest [illegible] [illegible] non [illegible]/ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ordinate ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Anima generalis prime p-
tis fuit i hoc q non solu debet
monere nos et trahere ad studiu
et amore sapie studiosa diligencia
phorum querentiu ubique sapiencias
et sciencias a quibus discernerent
ut patuit. sed magis trahere
nos debent ad cognicionem sacre
sapie exempla studiositatis eorum et p
cipue beati pauli qui p9 multos
excessus plus ceteris apostolis sapia
spirituali adeo illuminatus esset nichil
plominus p maiori certitudine sue doc-
trine etiam voluit alios videre
et audire et cum eis collationem
habere sicut sancti tradunt verba
sonis Galathas verbis etc. vnde dicitur
Ad Galathas etc. paulus apostolus
vas electionis et magister gencium
qui de celesti tertio hospi-
tio loquebatur dicens An experi-
mentu queritis eius qui i me loquitur
xpus et post damascum arabiamque
lustratam ascendit ierusalem
ut videret petrum et mansit apud
eum diebus quindecim hoc enim mi-
sterio ebdomadis et ogdoadis
futurus gencium predicator instruen-
dus erat. Et rursum post annos
xiiii assumpto barnaba et tito
exposuit aplis euangelium ne forte
i vacuum curreret aut cucurrisset
q.d. quasi exempla trahere debemus
a phis secularibus qui fuerunt
homines huius seculi prudentes et non
fuerunt penitentes sed curiositate
fabularum et questionum prudenti
scientie doctrine et solidi si ea
elicere devotiores sunt excercitio
seu in peccatis potius i dumodo
se scitu exempla. scit quidem qui
exempla quibuscumque proficiunt secularium

quia dicat beatus Iheronimus quod lo-
quitur q.d. precipue attendendi
sunt aliqui i precedentibus. vas electio-
nis i. electo spiali electum fuit
portare nomen suum coram regi-
bus et gentibus etc. Vnde Actuum ix di-
citur vas electionis est mihi iste ut por-
tet nomen meum coram gentibus et regibus. ad cor
2o qui celestia tertio i se hospitio
i. de xpo que i se hospitio reclusit
loquebatur. unde ii ad corinthios 13o
an experimentum queritis eius
qui i me loquitur xpus i. vultis experi-
ri i me loquitur xpus experi-
entie hoc est post vos per damascum
sive arabiamque. Damascus est
civitas seu urbs Syrie condita
a damasco dispensatore abrahe
filio. Sicut dicit ysidorus in
ethimologiis Arabiaque lustrata vnde
hic loquitur de arabia minore
que quasi continua est terre promis-
sionis sive regno iudeorum iuxta
illud ad Galathas iiii Syna mons
est in arabia. Ut videret petrum
ibi tamquam ad ascensum. Unde pau-
li i. ierusalem ut videret petrum
qui erat caput ecclesie et princeps
aplorum. In quo sciendum beati pauli fuit
magis animarum et apostolatus doctrine
predicatione pertinere debeat
quatinusque pro tota doctrina pertinet
ad ipsum caput ecclesie petri sic
aspirabat. mansit apud eum diebus
quindecim. Ibi itaque qui conferebant
tunc duo luminaria magna
firmamenti i. ecclesie luminare maius
quia iudeorum s. beatus petrus et luminare
minus quia gentilium s. beatus paulus

doctor gencium. Quia singulariter dicitur doctor gencium, ideo quia plus et principalius laboravit in populo gentili, vel quia predicavit scientia [illegible] erat magis dispositus et aptior conversioni populi gentilis quam iudei qui racionem et sapienciam quesierunt sicut iudei signa. ~~misterio celebrandis et agendis i. [illegible]~~ secreta significacione duorum numerorum scilicet septenarii et octonarii simul iunctorum faciunt xv. et enim beatus paulus ex misterio significacionis numeri dierum quibus mansit apud petrum voluit innuere se esse predicatorem utriusque testamenti scilicet novi et veteris in gentibus predicator erat. Et enim septenarius numerus significat antiquum testamentum quia septimo die erat sabbatum, septimus mensis, septimus denarius annorum erat iubileus. Octonarius vero numerus designat novum testamentum eo quod sub ipso est dies octave resurreccionis. Etiam quia octonarius est numerus solidus consurgens ex trina replicacione ut notatur a binario consurgens dicendo bis duo bis, in signum quod novum testamentum est quasi solidus tetragonismus sine vituperio ex confessione trinitatis et ab [illegible] duorum mandatorum in quibus pendet lex et prophete consistens. Septenarius vero est numerus linearis ex replicacione solius unitatis resultans et per hoc veteris testamenti significat quia illud erat tamquam per [illegible] dimensio sine qua alie dimensiones scilicet latitudo et profunditas [illegible] consurgunt. Erat etiam sub

veteris testamenti solum simplex confessio unius dei in qua confessione consistebat lex vetus. Si quis autem [illegible] vellet [illegible] numerorum arismeticam et [illegible] ipsorum congruencie applicacionem ad duo testamenta sepe ut patet differencia [illegible] doctorum [illegible] multiplicia misteria designat [illegible] et [illegible] numerorum quae [illegible] arismetica et [illegible] et [illegible] nemo scire [illegible] ipsa arismetica. Unde beatus augustinus in libro de doctrina christiana dicit quod ignorancia numerorum sepe impedit intelligenciam sacrarum scripturarum. Sicut [illegible] scire [illegible] quare christus, moyses, helias ieiunaverunt [illegible] diebus [illegible] scire naturam numeri xl. Deinde post annos xiiii. Ubi advertendum est quod beatus paulus ut patet ad Gal. i. post immediate conversionem suam non ascendit ad alios apostolos sed ivit predicatum gentibus in arabia et inde reversus damascum [illegible] post tres annos venit iherusalem [illegible] solum vidit petrum et iacobum [illegible] diebus mansit [illegible] xv. Deinde post annos xiiii iterum ascendit iherosolimam et tunc vidit ibi petrum iacobum et iohannem. Prima vice venit [illegible] [illegible] apostolorum aliorum [illegible] [illegible] familiaritatem [illegible] [illegible] apostolis. Secunda vice [illegible] ibidem [illegible] [illegible] cum aliis apostolis et fidelibus [illegible] ad Gall. ii. quod [illegible] aliqui dubitabant an [illegible] [illegible] cum aliis apostolis concordaret in predicacione

[illegible] ... [illegible] Paulus ... apostolus ad Galatas ... [illegible]

... ad evangelizandum ... et ante ... [illegible]

... visitavit ... Ierusalem ... [illegible]

... [illegible] ... et ... apostolus ... [illegible]

evangelium inter gentes / vel quia contencio fuit inter quosdam ex iudeis et gentilibus de observacione legalium ceremoniorum / unde cum evangelium per quem questio terminatur et determinanda videtur sic venisse Ierusalem ad apostolos alios / ut disceret ab eis aut doceretur in aliquo / sicut glossa super illud ad Galatas 1o / ascendi Ierusalem videre Petrum etc. / non veni ut aliquid discerem ab eo / sed videre cum ut affirmarem apostolatum / et ut Petrus cognosceret sibi coapostolum nec indiguit instrui a Petro de evangelio / sed quo tamen eruditus a Christo prefulsit / prefuit Petro quia ipsum reprehendit ubi supra / eo quod non recte quamquam ad ... ambulare videbatur 2o evangelii / Hic enim dubium quia sicut dictum est / Paulus non visitavit alios apostolos ut ab eis disceret / sicut beatus Ieronimus consequenter intendit, ipsum ad ... Paulinum pro ... ... exemplum / ut doctorem quereret exemplo priorum magnorum / qui ut a famosis discerent / circumcirca vagabant / Paulus autem iam doctus in lege evangelica / non discebat ... prescriciones petrae ut disceret sed ut alios doceret / nec visitavit alios apostolos ut ab eis disceret / Unde quia Paulus non solum alios apostolos / ut ab eis disceret / sed eciam ut ea que ipse invenerit vel viderat confirmaret / plura testimonia habuit / audiens alios famosos in ipsum / sapere vel fuit de beato Paulo / Hec introducit beatus Paulinus hic per exemplum / ad veniendum quia per ... introductus fuerit / sed ad alios maiores / primo ut qui iam sufficiens doctus solicitior sit ad addiscendum

... reprehendit ... ad visitandum ... sibi doctores alios / qui docti non indigent / exemplo Pauli qui quamvis doctus inter addiscendum gentiles apostoles / qui visitavit maiorones apostolos / secundo introducit ut quamvis aliquis senciat se sufficienter doctum / tamen per alios ... maiorem ... debet approbacionem querere a summis pontificibus / et hoc vel pro titulacione in studio generali / vel alias exemplo beati Pauli / qui quamvis a Christo immediate fuit et ad predicandum missus / tamen accessit Petrum et exposuit et contulit cum apostolis evangelium ut habetur ad Galatas 2o et hic in littera sequitur / Habet nescio quid / istud est secunda pars huius capituli 2i / in qua beatus Ieronimus indicat discere violenter / ut potius audire doctores quam per se legere libros conetur / et hoc propter specialem utilitatem / quam audiendo consequitur / et structura in hac / quia viva vox doctoris / quasi virtute occulta et latenti vi ac efficacius instruit et movet discipulum / Et hec probat adducendo Eschinem / qui dixit / vivevocis ... Demostenis rethoris in predicando vim efficaciorem et mirabilius quam sine ... vel ... tamen / Unde similiter tradit beatus Ieronimus sic dicens ubi / Habet nescio quid latentis energie viva vox / et in aures discipuli de auctoris ore transfusa forcius sonat / Unde et Eschines cum Rodi exularet / et legeretur illa Demostenis oracio quam adversus eum habuerat / mirantibus atque laudantibus suspirans ait / Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem / quasi diceret / non possum sufficienter exprimere / quantum forcius movet discipulos aptet et laboret viva

et post viri in ... et ... ... magistros aptum ad omnia / sicut apostoli possunt ... et ... quia non ... ... a ... ... sed ... que ... reponunt ... ... ut ... ... dicunt aliqui quia ... sufficit / sed quilibet ... eciam quia possit et ... religiosi ... religiosi ... doctores ... ut ... sunt ... ut ... ... non ... ... quia non ... ...

vox doctoris/ Energia est interior la-
bor vel operatio et dicitur ab en quod est in
et ergon quod est labor/ quasi energiam
dicimus interiorem laborem dictionis
vel operationis demonis/ Venit autem
inde energumenus/ et dicitur laborans
vel operationis maxime interioris/ Sed
et eschines/ Ubi advertendum quod ut
habetur a valerio libro viii eschines
et demostenes fuerunt duo famosi
oratores seu rethores/ Et eschines
[illegible] thesiphontem [illegible] nominatum
impugnavit [illegible] posuit/
Demostenes vero tamquam advocatus
eum defendit et prevaluit in iudicio
contra eschinem/ propter quod eschines
in exilium missus fuit/ ad insulam [illegible]
[illegible] rodus/ et sic
[illegible] in insula [illegible] /
Quid si ipsam audissetis bestiam sua
verba resonantem/ quasi diceret multo fe-
cissetis verba de ore suo scilicet demoste-
nis/ [illegible] gestus eius [illegible]
[illegible] et in motu [illegible] vultus/
[illegible]
[illegible] membrorum [illegible]
corporis motus/ Et [illegible] gestu
et motu/ [illegible] rethoris [illegible]
[illegible] loqui [illegible]/ Eschines vo-
cavit demostenem bestiam/ quia tali-
bus gestibus et nutibus corporalibus [illegible]
[illegible] suas affectiones et pas-
siones [illegible]/ Ipsa demo-
stene/ dicit valerius [illegible]
Et si illius [illegible] nil addi [illegible]
magna pars demostenis abest cum
legitur/ [illegible] auditur/ et hoc [illegible]
[illegible] energia vocis [illegible]

39

queritur hic/ quid sit illa energia
seu latens virtus vive vocis/
ubi dicitur/ Videtur enim quod scriptura
habeat maiorem energiam/ quia vox
[illegible]/ [illegible] scriptura [illegible]
[illegible] quod scripture sufficiat [illegible]
[illegible] intelligentur/ Et
tertio quod doctores scripte/ [illegible]
[illegible] et determinatius in [illegible]
legenti/ quam voces audienti/
[illegible] prius proferentis
apprehendit sicut [illegible] quam au-
ditus/ [illegible] magis videtur scriptura
intus operari [illegible] quam
vox/ Item [illegible] monet et
afficit pulcritudo picture [illegible]
[illegible] Recipit
[illegible] sicut in basilisco [illegible] visus
multiplicatur quedam virtus que
movet et alterat [illegible] passum [illegible]
[illegible]
dispositionem interiorem multiplicatur
in pluribus [illegible] quedam virtus
spiritualis audientium [illegible]/
videtur energia spiritualis vocis [illegible]
ex hoc quod in [illegible] aer [illegible]
[illegible] movens [illegible] passus
aperit spiritualiter auditum aliquid
tale quod [illegible] possit ad [illegible]
intelligendum/ Sicut [illegible] pisce
dicitur quod [illegible] stupefaciat manum
piscatoris/ Et [illegible] sic
movet aerem [illegible] ut talis
[illegible] Secundo [illegible]
[illegible] videtur [illegible] quod specialis ener-
gia vive vocis/ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] figure [illegible]
[illegible] ordinate ad [illegible] pressionem

aut [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] in [illegible] aut [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plenius eos q[ui] erudiri possunt in [illegible]

[illegible] post plura ubi de doct[ri]na quippe aparencie [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

ceptum metaliu[m] [illegible] speciali ille vocis [illegible] et [illegible] [illegible] significat [illegible] potest esse quia efficacius et tenacius movet viva vox. Secundo [illegible] causa est [illegible] [illegible] naturaliter [illegible] delectatur in bona et consona ti proportione vocum consonancie [illegible] singulariter significans [illegible] plena delectatio aut spiritus [illegible] dilatat et confortat / et hoc facit diligencius attendendum et [illegible] quis ad plenius intelligendum [illegible] disposicio boni [illegible] [illegible] efficit in audientibus [illegible] in [illegible] / Prima causa [illegible] quia [illegible] vox viva / et non scriptura / sine gestus corporales quibus utuntur [illegible] in [illegible] / qui[bu]s gestus effigiant illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et plenius intellectum [illegible] causa [illegible] est / quia in [illegible] [illegible] [illegible] dispergit et distrahit [illegible] [illegible] et multitudine ob[iec]torum visui occurrencium / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut legere et aliis audientibus [illegible] solum [illegible] ad vocem loquentis [illegible] medium [illegible] [illegible] [illegible] est eum de legere in libro [illegible] et audiente vivum loquentem [illegible] [illegible] alias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] equaliter [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modum energie [illegible]

doctoris seu rethoris [illegible] [illegible] spaciale [illegible] [illegible] [illegible] vel modo [illegible] vivus [illegible] magis [illegible] [illegible] vel legentibus tale affectione vel passionem [illegible] [illegible] altius [illegible] [illegible] attendendo bene modos loquendi [illegible] [illegible] Gregorii [illegible] ad [illegible] talium verborum [illegible] [illegible] vel aliunde talem vel talem effectum [illegible] [illegible] forme verbales [illegible] energiam vel operacionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] seu [illegible] operacionem seu virtutem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad eorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel tales effectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui supersticiose [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] duorum equaliter dispositorum [illegible] sermone audiendo plus proficit [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] legendo [illegible] [illegible] [illegible] energie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erudit vox viva [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sermone vel lectionem [illegible] tempus [illegible] audiunt et simul intelligunt quos [illegible] [illegible] et tediosum esset [illegible] tempus [illegible] [illegible] legendo [illegible] [illegible] est [illegible] maiorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquitur est [illegible] energie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duorum equaliter dispositorum [illegible] [illegible] [illegible] solum legendo [illegible] solum audiendo [illegible] [illegible] [illegible] magis proficeret et hoc [illegible] [illegible] copiam librorum [illegible]

[illegible] plurimi et plures [illegible] et [illegible] loqui aut [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possunt [illegible]

Rettor vel [illegible] [illegible] igitur
Alia causa quare est quia in maiori eloquentie
est spes sit in spiritus eloquium quod &
inseruens vel cum augustinus rethoricus [illegible]
varie ornatu / et hoc quantum ad scientias
et devotionis effectum et persuadeat ad bo-
num propositum quod species et crassi-
tudinis rethorica sepius animos in volu-
ntate [illegible] vel alia sanum
affectum audientibus ingerat sine eam
aliorum magistrum sit arimare novit /
quod sepe ipsa persuadente et [illegible]
[illegible] succubuit et veritas [illegible]
sic ergo vult [illegible] Tullius [illegible]
veris rethorice sepe et multum hoc
mecum cogitavi [illegible] plus attule-
rit hominibus et civitatibus in bonum copia
dicendi ac summum eloquentie studium
videlicet enim [illegible] per discretissimos homines
non minimum [illegible] malorum et commodorum
in [illegible] Ista pro eloquentie parum
[illegible] notabilia / iii° libro de
doctrina christiana quorum primus quod [illegible]
doctoribus eloquentia talis non est [illegible]
pariter [illegible] suadeat ad [illegible]
sapere sicut [illegible]
[illegible] etiam non [illegible]
quod insipiens / eloquentia florens [illegible]
[illegible] tanto magis [illegible]
[illegible] auditor Ter-
cium est quod [illegible] ista pro eloquentie
ne refugiat [illegible] que dicta
[illegible] attendens quod [illegible]
Quartum est quod illi qui rethoricam [illegible]
nit [illegible] sunt sapienter sine eloquen-
cia posse [illegible] eloquentia vero
sine sapientia obesse plerumque non pro-
desse numquam. Sequitur
Nec hoc dico / [illegible] pro qua inci-
pit [illegible] in divi-
sione [illegible] est / beatus ieronimus

[illegible] / [illegible] docendo
ambitione [illegible] quam dat paulino
presbitero / [illegible] pauli [illegible]
[illegible] discedi amore / ibi pau-
lus apostolus / Et est sensus [illegible]
quod beatus ieronimus paulino presbitero /
[illegible] quod [illegible] doctrinam
vocalem doctoribus / et [illegible] exempla
[illegible] ne cupias ut
[illegible] ut te doce-
[illegible] adduci ut [illegible]
[illegible] ad studiositatem [illegible]
[illegible] quo etiam [illegible] multa
[illegible] discere / [illegible]
beatus ieronimus [illegible] verbis
Nec hoc dico / quod sit aliquis [illegible]
quod [illegible] possis discere
[illegible] discendi
studium etiam [illegible] persone
[illegible] ingenium docile
[illegible] sine doctore laudabile est
[illegible] quid invenias / [illegible] quid que-
ras [illegible] / [illegible]
[illegible] / etiam [illegible]
[illegible] manus
[illegible] est [illegible] quid [illegible]
2ª p.
[illegible] apostolus ad pedes
[illegible] lege moysi et prophetas
[illegible] didicisse [illegible]
[illegible] telis [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] potest
[illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] obediendum [illegible]
[illegible]
3ª
ad thimotheum scribit / [illegible]
[illegible] eruditum / [illegible]
ad studium [illegible] negligat

grum quod dicat sit ei per impositionem manus presbiterorum sicut apostolus precepit ut in textu. Unde ex epistola que dicitur sermone dei pi-
xit / scilicet esse ideo non negligat scripturis pertinentem
inquit enim qui ex doctrinale fidelem sermone / ut patet sit quod
hominum ecclesia seruat / et contradicentes reuincere / nec hoc
dico quod ante estimaverit sufficit ad audiendum me / tuis enim
aures referunt pluresque viros famosos in stirpe / nec dico
hoc quod digna verba mea / sit ita estimans eligere sicut demostens
quam quod sum ita auctoritate ut beatus petrus / qui apostolus sicut dicit
dominus apostolorum visitator beatum paulum
Nec hoc dico / ut teipse lector aut
pro hac suum stimulis per te ipso ingenio
absque doctore / sicut non satis
laudabile sit / etiam ipso ingenio
prelatum uti. Sed hoc est quod
fuerit ingenium docile / et sine
doctore laudabile est. Unde quid
illa quod invenias tibi hoc
commendas demonstrans bonam
paulini / sic dicit quod ipse non
considerat vel attendit / quantum
doctrine paulinus a doctore sit
ipse invenire posset / sed magis
attendit quod et qualia discere debeat
tempore sacre scripture. nolle
tam plerumque commendans abilitatem
ingenii in paulini
sic dicit / de tempore ingenii
super simul intelligibilium recepturum fuerat / etiam omnium fere
est in potentia simul reducibile
ad actum / sine enim doctore concipere
vel perficere i. formatore / perficiens
enim dicitur formator et doctor a plas-
mo as quod est formare / virtute enim
totum hoc dicat quod intellectus possibilis
ut dicitur 3° de anima est in potentia omnia
fieri i. facile / sed abilis fuit tamen
intelligentie specierum transmittendarum
cuius intellectus quod volebat dicere rex precipue
secundum nostrum ingenii abilitas / sequendi
studiositas / et audiendi cupiditas.
Et hoc est quod dicit venerabilis hugo in suo
dydascalicon / tria sunt necessaria studentibus
volentibus / scilicet natura / exercitium / disciplina.
In natura consideratur ut facile quod audit
percipiat / et percepta firmiter teneat. In exercitio
attenditur ut labore et sedulitate naturalem
sensum excolat. In disciplina duo
considerantur / primo ut studendo disciplinis
sint / 2° ut laudabiliter vivendo mo-
res suos cum scientia disponat / vel natura
quo ad primum quia doctrine operam dare
volunt in ingenio simul et memoria pollere
debent / quia duo scilicet ingenium et memoria
in omni studio et disciplina ita sibi coherent
ut si desit alterum non perfectum ducere non
possit / sicut nulla prodesse poterunt lucra
ubi custodia cassa receptacula
munit / qui quod recondat non
habuit / est ita enim frustra quod ingenium
invenit / si memoria custodit sapiam /
Ingenium dicit hugo est vis quedam
animi naturaliter insita / vel in se ingenita. Ingenium
quo anima procedit seu proficit usu
vel exercitio immoderato in modico labore
retundit et temperato acuitur exercitio /
Unde satis eleganter cuidam dictum est /
valo tunditur tibi pareus laborare in cartis /
et parcium et hoc de ingenio sed de memoria

De memoria autem hic advertendum est quod sicut ingenium discendo investigat et invenit, ita memoria colligendo et breviter servando recolligit et custodit. [illegible] memoria hominis debet esse et retinere [illegible] vero habere debet colligere ea de quibus [illegible] placitum scripti vel disputatum est et ad brevem quandam compendiosam summam redigere et hanc sepius mente revolvere. Sicut namque sermo [illegible] tractatio aliqua vel aliqua plura a quibus tota rei veritas et vis dependere videntur et ad illa principia circa ea referuntur. Debet ergo industrius studens in omni lectione, sermone vel disputatione breviter aliqua colligere et summare id quod est tota vis negocii et debet [illegible] summatim in archa sive in corde recondere. Sed qui tales industrie in studendo habuerit in brevi tempore multa conscia parit. Econtra autem tarde vel nunquam proficiunt qui multa legunt et audiunt sed nichil summatim perstringunt nec in aliquo se figunt. Est et alius modus circa discendum scilicet singula audita et visa semper attendere, attentius diligenter ponderare, posita ad invicem comparare. [illegible] Boetius in de disciplina [illegible] consistit in diligenti rerum inspectione apprehensione et apprehensarum multarum ad se comparatione, relatione [illegible] et convenientiarum disconvenientiarum et in resolutione et compositione [illegible]. Sunt aliqui ita superficialis ingenii quod [illegible] nobiles et mirabiles dispositiones non movent ad cogitandum [illegible] talis [illegible] dispositionis seu habitudinis [illegible] quis finis aut quis modus. Econtra reperiuntur aliqui tam inquisitivi ingenii et admirativi [illegible] considerationem [illegible]

[illegible] singula dispositionem et habitudinem [illegible] illi [illegible] per multa invenitur et [illegible] subtiliora. Sed [illegible] ista materia. Ingenio occurrunt tria dubia. Primo [illegible] ingenio [illegible] viribus [illegible] vel studium attingi possit. Secundo [illegible] ingeniorum [illegible] vel [illegible]. Tercio queritur quomodo proveniat [illegible] ingeniosus [illegible] ad aliud [illegible]. Ad primum videri potest [illegible] ad aliquid. Unde Valerius libro [illegible] industria loquitur Demostenes [illegible] Demostenes cuius comprehenso nomine maxime eloquentie consummatio audientium animo obrepit [illegible] ipse inter initia [illegible] ingenii [illegible] quam afferebat [illegible] dicere non posset [illegible] suum [illegible] ingenio expugnavit [illegible] nullo alio [illegible] proferre. Deinde [illegible] voce [illegible] sua fortitudine [illegible] dicitur [illegible] narrat ibidem quod Demostenes [illegible] vires [illegible] negavit industriosa [illegible] Valerius [illegible] Demostenes [illegible] victor [illegible] robore [illegible] Demostenem [illegible] industria [illegible] ingeniosum assuefactionem

Ad memoria 3°

vel vacuum / homo plura / et ci
tra negavit creasse possit / et
tali modo / similiter concreta sensibi
lia fuit / ad actus quicunque ope
raciones ad loquendum / et canes
ad diversos ludos operandum /
quia plus concreta [illegible]
actus operare non [illegible] / tamen [illegible]
ad [illegible] quam eciam [illegible]
facit talia consequitur / Secunda assuefac
cionem in homine / Si excitacionibus et
assuefactionibus infinitis ne mini
mo elevari ad imaginem et simpli
cis / Dicit cum supernaturalis
[illegible] / nam sola fantasie ele
vat et fortificat / Igitur per assidu
acionem [illegible] assuefactum in actu
posset quoque tamen elevari
et [illegible] / sicut [illegible] grece spe
cies / Tercio quod utrique una na
cione [illegible] et hoc est modo
specifice differentibus vel rev
actum specifice differentibus ergo
equaliter naturalis / Sed excitacio et
assuefactionis adinvicem nunquam atti
gere potest ad huiusmodi actus / quales
natura producit ad invicem contra
supernaturale et hoc [illegible] Ad
secundum dubium / utrum [illegible]
[illegible] / Dicendum / aliquis
quod per venit utrumque modo / Primo
[illegible] / et hoc racione essencialis
et equalitatis [illegible]
essencialiter [illegible] / Secundo
[illegible] dimidium cen
tralis perfectius alio / Tercio [illegible]
[illegible] quia forma originalis
[illegible] / maior est pot
[illegible] alterius et hoc [illegible]
[illegible] gradum [illegible]
[illegible] ut aliqui dicunt /
quod vero magnum [illegible]

et bonitas in genere tenet secundum corporis
[illegible] / cum [illegible] recipimodum
recipimus species sensibilium et sensa
cionum in variis organis / ipse in
tellectus cum huiusmodi desinunt melius
vel peius apprehendit vel iudicat
3m Secunda causa [illegible] / Dicendum quod hoc potest pro
venire multis modis / Primo ex naturali
[illegible] / quantum [illegible] contracta ad ob
iecta / vel ad actus sive habitudines
[illegible] talis vel talis sive sicut
eciam aliquis naturalem [illegible]
aliquis [illegible] vel vini / Et in
[illegible] aliqui [illegible] naturale [illegible]
vehemencius plus ad unam speciem [illegible]
2 quam ad aliam / Secundo hoc provenit [illegible]
parentibus [illegible] qui naturaliter [illegible]
[illegible] vel honorem [illegible] studio
suo [illegible]
quibus huiusmodi solent [illegible]
3 Tercio potest esse quod aliquis [illegible]
[illegible] tales non magis abicientur /
Et ergo filii pictorum / quoniam a puericia
consueverunt videre ymagines / ab illis
conveniunt ad pingendum [illegible]
4 Quarto provenire potest ex ymaginacione ut
quando primum generantur [illegible] quod Jacob
ponebat [illegible] colore
ut [illegible] Genesis 30 / [illegible]
apostolus / [illegible] sicut Paulus
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] studium [illegible] Pauli [illegible]
[illegible] sub doctore suo [illegible]
Paulus apostolus legit [illegible]
spiritualibus [illegible]
[illegible] / diligenti studio [illegible] intel
lectus / que sunt tela quibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ... non armalibus [illegible] ...

potentia dei ad destruccionem munitionum [illegible] ... et deum

spiritus quod est verbum dei / Secundo [illegible] contra hereticos
[illegible] ... in publicis scolis / adversariis [illegible]
ad destructionem munitionum [illegible]
[illegible] suo ingenio [illegible]
[illegible] beatus paulus [illegible]
[illegible] studiose et diligenter [illegible]
[illegible] honorabili / ut [illegible]
ex studio sacre scripture armatus
[illegible] spiritualibus armis solidis [illegible]
[illegible] argumentis [illegible] exemplis prophe-
tarum testimoniis [illegible] fidei /
[illegible] potent
[illegible] ad [illegible] defendere [illegible]
sunt arma spiritualia / quibus spirituales
hostes impugnant [illegible] talibus
armati sunt [illegible] potest
dicere beatus paulus qui [illegible] armis
[illegible] ad [illegible] nostre
[illegible] non carnalia sed potentia dei
ad destructionem munitionum contra [illegible]
[illegible] altitudinem [illegible]
[illegible] dei et captivantes
[illegible] omnem intellectum [illegible]
fidei [illegible]
[illegible] apostoli [illegible]
legat [illegible] que [illegible] in
[illegible] / Carnalia [illegible]
[illegible] fidei et eius defensionem / non
[illegible] fragilibus [illegible]
[illegible]
nec [illegible] violentiis / nec [illegible]
[illegible] sacre scripture [illegible]
sed armis potius spiritualibus / sed potentia dei / que [illegible] potentia [illegible]
[illegible] spiritualem
[illegible] / ut non possint resistere
[illegible] ad destructionem
munitionum id est ad destruendum rationes et
allegationes / quibus se muniunt et [illegible]
et [illegible] pravi heretici et
[illegible] katholice veritatis

quos autem virtute armorum [illegible]
[illegible] apostolus [illegible]
[illegible] qualescumque
contra fidei veritatem / Et captivantes
omnem intellectum [illegible]
dicit [illegible]
[illegible] / et ambiguis / et non [illegible]
[illegible] opinionibus / seu [illegible]
[illegible] / quibus non [illegible]
[illegible]
[illegible] vincere
aut [illegible] fidei [illegible]
[illegible] intellectus [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] captivitatem
intellectus humani quantumlibet erudi-
ti [illegible] scientiis [illegible]
[illegible] apostolus [illegible]
spiritualis armature [illegible]
[illegible] apostoli [illegible]
[illegible] quintuplex in-
pugnatio [illegible] fidei / seu religio-
nis [illegible] / que [illegible] per
[illegible] sacre scripture
/ Prima [illegible] / [illegible] tertia
per iudeos [illegible] carnali et [illegible]
intellectum divine scripture / Secunda
fuit [illegible] per hereticos et scismaticos /
[illegible] superbia / [illegible]
[illegible] erraverunt / Tertia [illegible]
est et fuit per [illegible] mundi
sapientes / quibus [illegible] fides [illegible]
[illegible] repugnans
[illegible] / Quarta fuit per poten-
tiam tyrannicam qui conati sunt
[illegible] et pro-
[illegible] fide christi
[illegible] / Quinta impugnatio
[illegible]
[illegible] magis [illegible]
sunt [illegible] viciose
[illegible] fides et religio [illegible]
[illegible] qui [illegible]

[illegible]

[illegible] armature / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible]

[illegible]

[illegible] anno [illegible]

[illegible] 4a [illegible] [illegible] [illegible] i capitulo [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] et mediocres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

te compunit et nomine xpi abiciens blasphemias. Prima istarum ipu- gnacionum tangitur ibi: non carnalia; 2a defectus ibi: contra altitudinem; 3a ibi: et captivantes [illegible] jugiter. Et ibi: et omnem inobe- dienciam. Eo quod cum omnibus colli- gitur potestis quam utile et salubre sit studiis divinis semper insu- dare, et removere carnalitatis mali intellectus et affectus et depravacione salutis et finalis ipsius hominis. Sequitur textus: Thymotheus. Fili, fiducialiter ista tria pertractat; 3; verba ista exhortando Paulinum quod stu- dium diligens circa scripturas. Postea dicit Paulus prelat [illegible] scilicet sancte scripture esse necessaria. Ibi: [illegible] propter [illegible] et cum [illegible]. Et primo in statu [illegible] epalis; 2o in statu di- gnitatis sacerdotalis, ibi: evangelistas [illegible]; 3o in statu predica- cionis, ibi: Paulus apostolus [illegible]. Prima patet ubi [illegible] [illegible] ad Thymotheum; 2m Ad Tytum; [illegible] patet prime; 3; [illegible] sicut Thymotheus episcopus discipulus beati Pauli fuerit [illegible] in sciencia eruditus in sacris literis. Vir [illegible] beatus Paulus sollicite ipsum commonuit, ne stu- dium sacre scripture negligeret, sed studiose ipsum continuando semper [illegible] intelligencia cresceret. Et hoc est quod dicit textus: Thymotheo [illegible] [illegible] sciencia [illegible] apostolus episcopo qui [illegible] sciencia seu noticia erudi- tus fuit in theologia [illegible] precepit ut eius studium ad alia se [illegible] non postponat, quod dicitur de illis

que flore inventutis in primevis studiis et in occupacionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per annos [illegible] theologiam, [illegible] laudabiliores [illegible] [illegible] illi qui in iuventute aliqualiter profecerunt in theologia [illegible] successu temporis [illegible] postponunt carnalibus et mundanis occupacio- nibus se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut cum spiritu ceperitis carne consummamini. Sequitur: Ne negligat graciam que data est ei per imposicionem manuum presbiteri. Graciam i- [illegible] [illegible] dignitatem quam de gracia dei adeptus fuit, vel graciam i virtu- te [illegible] spiritus sancti quam recepit quando ordinabatur in presbiterum vel in episcopum per [illegible] manuum presbiteri vel presbiterorum ut aliqui [illegible] [illegible] ad Thymotheum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplum fide- lium in verbo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lectioni exhorta- cioni et doctrine. Noli negligere graciam que in te est, que data est tibi [illegible] per [illegible] cum imposicione manuum presbiteri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in qua [illegible] videtur [illegible] [illegible] fuisse. Vel forte per [illegible] intelligit ibi i[illegible] spiritus sancti qua [illegible] apostolus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imposicione manuum presbiteri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manum imposuit vel quando [illegible] manuum [illegible] [illegible] ordinatus. [illegible] melior [illegible] videtur [illegible] [illegible] singulariter ponitur quando ordinatur episcopus [illegible] imponit manus aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] consuetudinem scripture [illegible] ibi ponitur singulare pro plurali [illegible] presbiterorum [illegible] [illegible] [illegible]

Marginalia (left): [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] et mediocres ut omnes [illegible] [illegible] et [illegible]; 3a pars [illegible]; [illegible] 4o; [illegible] [illegible] et [illegible] ad studium lectionis

presbiteris episcopis esse non ~~possunt~~ debent
confirmatores hominis episcopi. Unde et dicitur in
decretis dist. ... necessitati eum fuit ab
antecessore ~~presbitero~~ episcopus posset or-
dinari a ... presbiteris quam a sacerdotibus
episcopis. Videtur quod non, sed hoc exemplo
beati Jacobi Jerosolimitani episcopi, qui fuit
ordinatus sacerdotibus, scilicet a Petro, Ja-
cobo et Johanne, et hoc dederunt apostoli
formam suis successoribus, ut a simplici-
bus sacerdotibus episcopis certe confirmentur
confirmati episcopi. Et si in hoc forma apostoli
forma dederunt quod episcopi confirmatio non
valet nisi a tribus episcopis fiat. Unde
etiam in hoc sancti apostoli formam dedis-
se quod non valet confirmatio episcopi nisi
habeat verus presbiter ... spiritualem
mandatum, sicut confessus, quod episcopus
Jerosolimitanus confirmatus fuit a tri-
bus, sicut quos unus fuit presbiter vel
Petrus. Si ergo presbiter vel eius spirituale
mandatum est ad confirmationem episcopi ne-
cessarium. Unde est de confirmatione
alicuius scismatici ad mandatum lay-
ci illius gentis ... presbiter
vel quod ... est presbitera tempore scis-
matis ... Sicut fuit sanctus et nunc
~~propter~~ ~~certo~~ fit. Et quia error
~~presbiteri~~ confirmatores episcopi est presbiterorum
valde ... ydolatria quam committeretur
circa sacramentum eukaristie, si alii
non essent presbiteri aut episcopi qui sep-
tilibus gerunt. Ideo salubre et utile
esset presbiteris altare hoc tempore ...
... aliquantulum consulere
ut sumere presbiteri ... adverteretur
... presbiteri ... imminet ...
scisma ... summi pontificis ~~electa~~
et confirmatum ... se imponere ~~sicut~~
~~more~~ et ut appareat ... magis ...
periculum ... sit ... est ...
... ordinatio consuetudo ...

... sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere

presbiter, quis non noscit tenere iuris
antiquum, sit confirmatio episcopi, sed
presbiter non committit spiritualiter alicui
confirmationem episcopi, alteri episcopo cui
placeret ut consecrantibus aliis
episcopis confirmatione conferat. Con-
sequenter vide quod si committeret ... vi-
detur non est presbitera, quia ille episcopus
cui commissio fiebat non plus
conferret ordinem episcopalem quam si a
nullo iussus consecrantibus aliis
episcopis conferret. Unde si certe
sit de confirmatione episcoporum et presbiterorum
tempore scismatis sub altero
duorum ... veritate non est
presbitera diffusius ... in quadam
epistola ... sub ... ~~supposito~~
Secundo Titum propter hoc posuit
2° [capitulo] ... est sua ... paulus
apostolus, quod oportet episcopum spiritualem
doctrinam in scriptura sacra, ut possit
reddere efficaciter exhortari et
presbiteris ... vitam et doctrinam
potenter resistere. Unde simul
tradidit beatus Johannes ... sicut dicit
ad Titum propter ... in virtutibus
... consequenter ... suscepit
ad Titum primo dicens: Oportet
episcopum esse sine crimine. Et apostolus
... beatus Johannes ...
... conscia et virtutibus ...
... celestibus
Sed si huiusmodi celestis virtutis per
... ubi supra
... certe episcopos et prelatos
... hodie ...
... potius ... dissipare
... sit / ~~...~~
Et quidam modo verus presbiter
... in opposito
... dispensare
... avarice /
... luxurie /
... carnalis concupiscentie

... non ... pastorem / non
superbum / non ira-
cundum / non vi-
nolentum / non per-
cussorem / non tur-
pis lucri cupi-
dum / sed hospita-
lem / benignum
prudentem / sobrium
iustum / sanctum / con-
tinentem / amplec-
tentem eum /
qui secundum doctrinam
est fidelem sermonem

[illegible]

Sacerdotes [illegible] legis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exhortacionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et moneres / et omne opus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ut valuit [illegible] vite / sicut [illegible] illis dissipare aut [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] in picture in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] describit. Unde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] color optimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pictura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dissipari [illegible] [illegible] [illegible] eligit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statum [illegible] [illegible] eligit [illegible] [illegible] statum notitia [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] Salomo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi commissi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] notabilis [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] heretice / [illegible] tyrannis / et publice viciosis [illegible] non resistentes [illegible] designat per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / quibus [illegible] [illegible] resistere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est sine simone [illegible] / [illegible] [illegible] exemplo / [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] baculo pastorali [illegible] sunt [illegible] et expellendi [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] / [illegible] simoniam [illegible] [illegible] excellentia [illegible] / [illegible] sunt [illegible]

[illegible]

/ principibus circa eius temporalis status / permittens
neglectis et abiectis / qui describuntur
in principio. Sed tamen circa hec / verum fortassis
modernis temporibus status ecclesie regitur tam
scelestis et insufficientibus statum spiritualis
prelatis. Et videtur quod sic multis rationibus
Cum primo propter multitudinem malorum
et provenientium dampnorum tenendum / quod propter
latentes hereticos et insidiantes iudeos
et gentiles in partibus medio / ne consurgant /
Cum propter temporalia / quia in potestate laica-
les principes et tyrannos civiles contra
eos defendendi et conservandi / Et ut
res publica sive civilis / magis regi
debeat et magis conformius spiritualibus gubernari /
videtur expediens episcopos temporum ac
secularibus principibus se applicare /
et secundum apostolum nemo ... Sed non sapit ea
que dei sunt / spiritualis autem omnia que dei
iudicat etc. / Item propter celum planta-
tam esse prudentes in doctrina / Sed non susti-
nent tempore bono et optimo / doc-
tores in sacris scripturis et humanis / sed
maiores alte dignitatis in ecclesia ... resi-
dendum in spiritualibus minus sufficientes et
insufficientes et aliis in fidelibus / Sed cum
ecclesia etiam indigeat defensore in suis
temporalibus necessariis / pro dominio civili con-
servando / apparere videtur quod insufficientes
in statu ... prelatorum
ecclesie etiam tempore aliquo sint optimi
et ... vel consilibus / Sed con-
trarium videtur quod licet non sufficerat oc-
cupare status ecclesiasticos mediocres / Sed
quod sint magis ad occupandum ...
...es in pericula quod huiusmodi persuasiones
et rationes sunt de ... / quibus
multi ... ambulant in viis pravis
... ambulare / ... illud
est verum quod videtur hoc bonum ...
novissima ducunt ad ... / Ex-
... etiam ... secularibus ... possessionibus
non ... nec transire in statute /

nec ... fidelium multitudine
Sed in temporalibus et spiritualibus de-
crevit et dissipata est ut videtur
quod non videtur nisi tamen eius
dei / ... status ... et
suppressio ... eius
statu / ... eius ... dislo-
catione membrorum ...
corporis humani ... statu
dum totius corporis ...
consurgit vehemens dolor et distrac-
tia totius corporis / ... more
quia impedit influentia cordis
in membra dislocata / Ita est ...
de permixtione et confusione sta-
tuum ecclesiasticorum ... operationibus propriis
... quod dicitur 3° ad Thymotheum 2°
Nemo militans deo implicat se
secularibus negotiis / Etiam primo ad
Thessalonicenses 4° / Rogamus vos fratres ut
... negotium agatis / ... eius
status est ... alius in suis
operationibus / sicut et quilibet ... na-
tura ... orbis celestis / ... non
debet degenerare vel ...
nec in sensu nec in ... actus
... sit / turbatur ... totius
corporis politici ecclesie ... si qui
episcopi vel prelati postulent ad ...
... principum secularium ... vel
... se ingerere debent / ... absque
principum offensa / non potest se de-
hoc ... non debent
... sui status ...
... transire ...
... sit / ... ut
... suo statui ...
negligunt / Unde beatus Augustinus 19
de civitate dei capitulo 19 / dicit quod ... non
debet sic vacare vite active / ut
... contemplativa /
... illa ...
... ecclesiastica ...
... / ... ... discussionem ... debet ...

[I]onis scienciam [illegible] sed
ulteriorem [illegible] sacerdotalis dig-
nitatis / et hoc estimo propter
dignitatem scripturarum et sciencie be-
atus Jeronimus per illa verba po-
suerit / que scribit in malachie
2° dicit Malachias / [illegible] vult
dicere beatus Jeronimus / quod in tantum
ad sacerdotes scire legem dei et
divinarum scripturarum habere ple-
nam noticiam / quod deus per prophetam
respondit tale noticiam sacer-
dotibus / Et super illud labia
sacerdoti custodiunt legem dei /
dicit Glossa: Si sacerdos de lege
interrogetur doceat / et resistentes
convincat / alioquin dignitatem
frustra jactat / cuius non habet
operam / Et super illud aggei
2° Interroga sacerdotes legem
domini &c / Glossa: Sacerdotum est
scire legem domini / et ad interroga-
tionem de ipsa respondere / Si sacer-
dos est sciat legem domini / Si igno-
rat legem / se ignorat esse sacer-
dotem / Et in decretis [illegible] 32
[illegible] qua querit clericus
duo documenta / primum est quod
noui sint omnes in hiis que
ad religionem [illegible] pertinent /
ut est status ecclesie / et ipsi saltem
spirituales / respondeant et ad sacer-
dotes recurrant pro consilio / et non ad
consilium laicorum / ymmo et laici
presides / in dubiis et perplexitatibus
suorum negociorum / consulere sunt
soliti sicut spirituales sicut episcopos pres-
biteros et ob cicatores instruere legem
divinam / et ad ipsos pariter recurrere
quasi ad deum / et [illegible] in [illegible]
[illegible] consulere / aut nescio quos
alios superstitiosos [illegible] interrogare /

super hiis sunt / ut reges et alii boni
presides laicales passi sunt / in suis dubiis
et anxietatibus / olim non consulerunt
astra / nec superstitiosos / sed consuluerunt
dominum per suos sacerdotes / ut multipliciter
patet in libris judicum et regum / multo ergo
magis / principes et presides seculares
ipsi deum / ita facere debent / et magis
pertinet eorum sacientes / qui alii scis-
sent ... pleniore et clariore sciam /
et spiritualiore vita quam ipsimet esse debent
esse. Secundum documentum est / quod processu
ad discendum et solidat materia profitere
volentes / interrogare debent aliquorum
de sacris antiquis et vivi debent [illegible]
dicentibus precedentium virorum auctenticorum /
et non solum propriis adinvencionibus / et quo
modo [illegible] discendi / multi ... errasse
videntur. Justificaciones tue ... [illegible] / co-
solabor in consilio huius vite / legendo
et cogitando in sacris scripturis / effectus n
... justicia ... punicione malorum /
... justificaciones ... in istis man-
data dei / quorum observacio meretur
premium apud deum / dicit dominus Justicie
domini recte letificantes corda / Ex quo
hoc apparet quod ... fuit
sunt [illegible] ... fuisse / et
dicendo / qui in aliis ponit studium ab
eodem ... hec dicit die ac nocte. In quo
... inducit quod spirituales viri / ut
sacerdotes / et alii ecclesiastici ...
que ad rem non pertinet / vacare de-
bent ... et ... sacris libris /
et eorum studio diligentissime ...
... hic queritur quid de causa ...
... multiplicat ... in ...
scripturarum ... / ...
quod hoc fit ... / quod status ... sacerdo-
talis dignitatis ... / ... [illegible]
exigit et requirit / ne de ... competentem
sciencia / et ... / sed ymo quedam

In psalmo ... Cantabiles
michi erant justificaciones tue / in loco peregrinacionis mee / Et in de-
scripcione ... arbor vite que est in paradiso ...
... in lege domini voluntas eius
et in lege eius meditabitur die ac nocte &c.

perfectione in talibus, que ipsi concedunt
eis quibus presunt in virtute. Sicut eos
precedunt in honore et dignitate. Et
hoc ideo, quia ad sacerdotalem statum per-
tinet respectu eciam trium actuum ierarchico-
rum hic dyonisius ponit, purgare,
illuminare et perficere. Purgare quidem
eis commissos ab errore credendorum,
et ignorancia agendorum, et a bonis
macula viciorum et peccatorum. Sic illu-
minare de credendis, agendis, desperan-
dis et timendis, et ulterius sic illuminatos
assiduis doctrinis et exhortacionibus
perficere in fide et virtutibus. Indigent
ergo plani et parochiales sacerdotes,
ut quia pro actu ierarchico per-
tinet, neque sciencia plena, sed et san-
ctitate, quia tercius actus ierarchicus est
perficere, quod non potest solide fieri verbo doctrine,
sed et propter genere omnis sancte vite, quo
qui procedunt de more omnium [illegible]
[illegible] applicatos et acceptabiles
deo sacrificio pro oblacionibus et sacrificiis
pro peccatis populi [illegible] debent cum [illegible]
[illegible] ordine eciam ierarchie
[illegible] et sacerdotes [illegible] oracionibus ie-
iuniis [illegible] et aliis [illegible] specia-
libus [illegible] populi [illegible]
supplere et [illegible] ipsi [illegible]
placare. Sicut legimus [illegible] antiquitus
[illegible] sacerdotes [illegible] fecisse, quod [illegible]
[illegible] tribulacionibus populi [illegible]
[illegible] dei [illegible] se [illegible]
[illegible] deuocione oracionibus et [illegible]
et diutinis afflictionibus sepe [illegible]
[illegible] populo tribulato. Sicut
[illegible] Daniel [illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] sacerdotes et principes
[illegible] legis [illegible] et di-
ligenciores esse debent sacerdotibus anti-
que legis [illegible] debent af-
fligere et [illegible] pro dissipato
et tribulato populo [illegible]
quod si [illegible] ipsi [illegible]

derit. Ecce iam [illegible]
[illegible] capite [illegible]
[illegible] gladius [illegible]
[illegible] eius [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible] nostri
~~[illegible]~~ et filii sui [illegible]
[illegible] non erubescunt.
Et quis iam verus et legitimus
[illegible] ecclesie filius [illegible]
[illegible] mala et incommoda
audiens et ponderans non inge-
miscit et dolore cordis non af-
fligitur [illegible] Quis non plo-
ret audiens [illegible] tot mo-
lestias. Quis flebit [illegible]
let. Quis ~~[illegible]~~ non [illegible]
clamabit [illegible] et [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] sancte [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] clabit
[illegible] ecclesie [illegible]
¶ [illegible] Daniel in fine [illegible]
[illegible] in ista [illegible]
[illegible] erudita in iusticia,
[illegible] meliorem [illegible]
[illegible] Daniel in fine [illegible]
[illegible] qui iustus ful-
gebunt sicut stelle [illegible]
[illegible] firmamenti, ut habetur
Danielis [illegible] Vide autem
[illegible]
[illegible] eius [illegible]
de die iudicii. [illegible]
[illegible] diffi-
cultate misterii [illegible] fir-
mamenti [illegible] est
non [illegible] fulgore
[illegible] alia est
claritas solis, alia claritas
lune, et alia claritas stellarum.
Stella enim differt a stella in claritate.

[illegible]

[illegible] auctoritas [illegible] Daniel

firmamentum

et isti sunt a[illegible] / doctores autem docent bonos et malos / Videmus quantum isti inter se distant iusta virtuositas / et docta in-scientia id est simplices sancti et sapientes iusti qui instruunt alios / Alii eciam sancti aliqualiter comparantur quod iuxta hebream veritatem ut eruditi ~~[illegible]~~ possit intelligi. Item eciam doctores legimus / qui eruditi fulserunt fulgebunt ~~[illegible]~~ quasi splendor firmamenti / Et hoc quantum ad premium essentiale. Et qui ad iusticiam erudiunt multos / quasi stelle in perpetuas eternitates. Quamvis unica sit eternitas tamen comparatur ad dierum innumerabilium seriem multitudine quam complectitur eternitas / ~~[illegible] eternitates per~~ ~~multas~~ quia tot secula que sunt eius / et ita perpetue. Videntur hic innuere Daniel angelus duplices doctores qui bone intelligencie spiritualis fulgebunt ut splendor firmamenti / scilicet doctores pure contemplativi qui profundis et altis celestium meditacionibus applicati instancia devocionis et caritatis / Alii sunt doctores qui ex officio doctoris predicacionis vel leccionis erudiunt in iusticiam et utilitatis intelligencia et alii merentur aureolam / sequitur doctores et doctoris titulum qui stelle comparantur in illa premium accidentale vel aureola qua sicut fulgore scintillant ex modo merendi

sicut et iuniores et virgines / Dicam quod inter doctores simplices et inter doctores quod eciam sunt doctores / qui eciam sunt duplici dignitate / Dicuntur eciam doctores titulatores seu simplices doctores ut ... in graduati / et doctores pastorales ordinarii / Debet autem sciri quod doctores [illegible] unde ad Ephesios quarto / Christus ascendit super omnes celos et ipse dedit quosdam quidem ~~[illegible]~~ quosdam apostolos / quosdam quidem prophetas / alios vero evangelistas / alios autem pastores et doctores ad consummacionem sanctorum in opus ministerii in edificacionem corporis Christi / quod est misticum corpus ecclesie / ex quibus patet quod [illegible] ascendens in celum commisit fidelium gubernacionem et illuminacionem non angelis sed hominibus spiritualioribus et illuminatoribus [illegible] et [illegible] angelis in [illegible] libri de doctrina [illegible] dicit / quod licet deus posset singulos homines per angelos docere / tamen constituit ut homines se invicem docerent ut ipsa [illegible] civitas [illegible] [illegible] in [illegible] / et illud [illegible] ipse ibi declarat duplici exemplo. Primum est quod ~~[illegible]~~ eunuchum [illegible] apostolorum [illegible] docuit angelus [illegible] [illegible] Philippus apostolus / Secundum quod Moyses [illegible] [illegible] [illegible] tamen Moyses [illegible] maior prudens [illegible] quod [illegible] consilium accepit ab illo gentili et regimine [illegible] [illegible] [illegible] Cornelio quem misit angelus [illegible] ad [illegible] Petrum et ita de multis aliis / hoc dico ut appareat quod iuxta divine dispensacionis ordinem [illegible] sicut et [illegible] angelos esse [illegible] [illegible] principatus [illegible] infima / [illegible] media [illegible] ad suprema / iuxta

beati Dyonisii in libro de ecclesiastica ierar-
chia dicentis quod lex sacratissima divinitatis
est ultima per media reducere ad suprema.
Et hoc est dictum suum in lectione predicta
per tres actus ierarchicos qui sunt
illuminare, purgare, perficere. Sed de tribus
declaracionem ut appareat quod isti [illegible]
obligentur ex ordine divine dispo-
sicionis doctores illo modo super spiri-
tuales ordinarii ad illuminacionem
fidelium verbo predicacionis et scripture com-
posicionis. Et ad intelligendum dictum
Dyonisii notandum quod triplex
est ierarchia scilicet suprema, media et infima.
Suprema est supercelestis et divina.
Media celestis et angelica. Infima
subcelestis et ecclesiastica. In suprema est
trinitas personarum; in media est trinitas
ierarchiarum; in infima est trinitas sta-
tuum ad erudicionem et direccionem hominum
divinitus ordinatorum. Et primis in divina
seu supercelesti ierarchia non est ordo re-
duccionis infimi ad supremum ~~[illegible]~~
tres divine persone sunt eque perfecte. Tamen ibi
est ordo originis et processionis quia
[illegible] ita ibi est persona
que a nullo, et alia que ab alio sive prin-
cipio. Et ibi est persona ab alia sed non que
est a pluribus. Et ibi est persona que est
ab alia et a qua nulla procedit.
Nec possunt ibi plures intelligi
emanaciones. Hec ierarchia summa
et dignissima omni perfeccione et virtute
redundans. Cui conformis [illegible]
ante peccatum in pace, iusticia et
omni bonitate. Habuerit ecclesiastica et an-
gelica ierarchia [illegible] ut quoad tale
dei conformitatem magis attingant
divinitus sunt in tres ierarchias et per eas
suprema illuminat media et media in-
fima. Supremum autem ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] ipse deus [illegible]
[illegible] illuminat. Et a deo in secunda [illegible]
dei formis angelice beatitudinis est

dispensata ecclesiastica ierarchia
ita videlicet quod in illa est trinitas statuum
scilicet supremi, medii et infimi.
Supremus status est prelatorum,
medius religiosorum, tercius et infimus
laicorum. Istos tres ~~gradus~~ status
tangit dominus Mathei xxiiii° sub nomine
trium personarum in agro, in
lecto, in mola. Dicit enim ibi:
Erunt duo in agro, unus assumetur
et alter relinquetur. Et beatus Augustinus:
In agro sunt qui ecclesiam regunt;
in lecto sunt qui contemplacioni vacant;
in mola sunt qui mundana tractant;
et bene dicit talium status mola,
quia multis curis et distraccionibus
agitatur et quia per eam humanas
mentes vertit et rotat. Primus
itaque status [illegible] et istorum
continencium, tercius coniugatorum. Et
sequitur Augustinus [illegible]
[illegible] hos tres status
non legimus. Supremus quidem ecclesie
status prelatorum continet
tres gradus scilicet supremum, medium
et infimum. Supremum tenebat Christus
homo. Ipse enim caput ipsius ecclesie
principale et primarium. Medium
gradum tenebant apostoli, ~~medium~~ infimum
gradum tenebant [illegible] discipuli.
Supremus quidem autem [illegible] est
ut hoc capitis et monarcha tocius
ecclesie in spiritualibus et temporalibus
sicut ipse dicit Mathei ultimo: Data est mihi
potestas in celo et in terra. [illegible]
beatum Dyonisium [illegible] ecclesie
ierarchie [illegible] et completur
omnis nostre ierarchie disposicio.
Ipse enim [illegible] ascensurus [illegible]
suo ordine [illegible] regimine
ecclesiam disposuit [illegible]
vicarium suum relinquens in terris
qui esset caput et monarcha tocius
ecclesie militantis. Ut sicut tota
ierarchia [illegible]
que voluit [illegible] disponi.

12 ecclesiastice vnum principatus
simplr. sumit potentiam Secundum
[illegible] ideo cum vnitate est
deuenire ad vnam monarchiam
a quo pendet dispositio et illumina-
cio vniuersa. Iste totius
ecclesie militantis. Et est sup-
mus in qua celesti ierarchia
recepit illuminationem et ceteris
opponit illi. Simili ordine
ierarchie angelice. Secundum
principatum ecclesie ierarchie tene-
bant apostoli quorum vicem et statum
modo tenent episcopi ut patet per beatum
Aug. super psalmum pro patribus
tuis nati sunt tibi filii. Tertium
gradum tenebant lxx discipuli quorum
locum et vicem tenent presbiteri curati
qui etiam partem erudiendi animas
antecessoribus suis immediate
receperunt et eis missi sunt
vnde Luce x dicit Post hec autem
designauit dominus et alios lxx
discipulos et misit eos et Ecce
ego mitto vos sicut agnos in
medio luporum. Vnde apparet quod
prius misit eos quam apostolos.
Vnde ergo apparet quod in isto triplici prin-
cipatu ordine qui ierarchia
vocatur sunt ordinarii ecclesie rec-
tores ad quos de iure pertinet obli-
gatione quadam et altitudine
sui status presidere illuminare
populum dei et eos ab ierarchie
vite docere. Ex hiis ordine
patet quilibet ad quandam tam
qualitate obligatur qui suscipit
vel episcopatum vel pastoralem curam
personatum etiam aliquid assumit
Vnde ad illos qui sine se sine
dispensationis presidium magnis
conatibus celi et terram mouentes
[illegible] moueat talibus sepe in
statibus se immittere et cetera
conditionibus istis habere nesciunt
vel si sciunt in principalibus debiti nego-
ciis negligunt propter amplitudinem et
dispositionis ordine cos ascendunt.
Secundus status ecclesie ierarchie secundum
Aug. erat celibum vel religiosorum
qui status supposita contineri est
[illegible] hec tres gradus in primo sunt
celibates vel ministri generales in secundo
priores in tertio conventuales fratres.
Tertius ecclesie ierarchie est laicorum et est
[illegible] tres gradus continet. In primo sunt
seculares principes in secundo milites in
tertio laici vulgares. Et est intentio ut
ut quilibet videat quod altior est basse
situetur in ordine sancte ecclesie principatus
vel ierarchie et ut modo sui status aut
gradus limites transgrediatur sursum
vel deorsum. Et quilibet ad illud ad
que est quicumque diuina ordinis dispositione
obligetur et in illis perficiat fideliter.
Valet etiam pro fictione tangere tres
diuersitates omnium ierarchiarum ut appet
diuinis ordinis regulis et passibus ex
diuersis eruditionis et illuminationis
gradibus ab hominibus et homo ab angelis
et angelorum a diuinis personis et filio
et spiritu sancto a patre eternaliter plenitu-
dine luce diuinitatis recepit
et ut patet quod abest salutem fidelium
et quod vergit in dispensationem plurimorum
qui deus diuinitus instituit ecclesiasticum
ordinem vel ierarchicum vacillat aut confi-
ditur et maior qui caput eius diminuitur
seu mutatur. Hoc enim impedire debemus
in similitudine virtuale consensu capitis
et membri mediante sine qua influentia
tota totum corpus tabescet et marcescit.
Et ergo summa diligentia vigilandum est
ne hoc contingat. Et si quando contingerit
summa vigilantia precipue obstandum
dum est ne dum morbus seu distru-
ctio nimis inualuit et dum diu fuit
sero medicina paratur. Alia patet etiam
verbis quodammodo quietis tempore et
vaco quam modo cessant spiritales illuminationes

et spiritualis hominis ab angelis/ Quoniam
fundabatur racio potest esse quia quando
homo factus debuit/ ut de celestibus
erudiretur/ sed non est doctrina qua inter
homines erudiri possit/ quia est ut ipse
divino ordine illuminetur ab angelis/
et ita eciam erat et est de profundis miste-
riis divinis/ quia ultra hominem sunt et pro
quibus erat opus revelacione/ modo autem
quia tota plena est sciencia dei et de omnibus
sufficienter erudita est ecclesia racione ita
quod si diligenciam velint facere, quia interest
et diligenter addiscere ex scripturis que
debent scire/ possent omnia negocia
hominum satis faciliter expedire et
discutere/ et ita videtur quod expectare
revelacionem divinam/ eciam in talibus
arduis sit temptare deum/ ex quo de
sufficienter illuminatur ecclesia et omni sciencia
per divina et humana/ Cur paulus apostolus
hic comparatur ad predicatorem/ Sed tercio solum
eciam ex divina disposicione et eleccione nostre
future sunt scripture precipue in
statu prelatorum qui sunt ordinarii electi-
ones succedentes apostolis et episcopis/ Et hoc
probat Jeronimus per beatum paulum/ qui [illegible]
scripturarum sciens quia assistebat/ as-
sumptus fuit ideo in statum apostolatus et predicacionis officium
et hoc est quod dicit textus
Cur paulus apostolus vas eleccionis q. d. quare
ipse electus et assumptus fuit ut quasi vas
preciosum portaret verbum predicacionis per
mundum/ Sed certe vas eleccionis est in isto
ut portet nomen meum/ Et reddit racionem
Jeronimus quia vas legis et sacre scrip-
ture armarium q. d. ideo ad hunc
statum elegit dominus paulum/ quia videt
ipsum ex divina [illegible] scripture plena
noticia spirituali et [illegible]/ Ex quo [illegible]
clare patet documentum/ quod in eleccione ad statum
episcopatus qui succedit apostolatui princi-
paliter magis attendi debet in persona
eligenda doctrina et sciencia divine legis/
quam sciencia litis vel iuris civilis/ et magis

quam nobilitas generis aut quantitas
secularis potestatis/ et tamen est quod hiis
doctrina est non sufficiendum spiritualis
statum episcopali debitum/ Nobilitas vero
generis et potestas secularis ex pro
dentibus [illegible] si prodest ecclesie et non obest magis
Hoc esset in temporalium defensione
et conservacione que ad spiritualia/ Et
doci nocent si prodest ecclesie et non
magis quam obest/ Sed illi qui
ex genere reputantur illustres et in
seculi dignitate volunt esse ma-
gnos sumptuosos et pomposos secundum
morem consuetudinem generis sui/ Ini-
quibus plures dilapidant bona
ecclesie/ Et iterum dico eos timeo
fieri ex consideracione sui magni sta-
tus nobilitatis et potentie/ ex factis
tamen movet guerras secula-
ribus principibus hominibus eorum/
Et per hoc destruunt ecclesie tem-
poralia et negligunt eorum spiritualia
medicine possunt/
qui modo hos status clarum
nostrum/ et eos ad status esse
nos experire volunt/ Et nisi
fallitur videbunt qualia bona
et quanta dona olim fuerunt
ecclesie que modo vel alienata
sunt vel irrecuperabiliter obligata
sunt/ Et si illa que predicta in tali
sunt vel fuerint/ vos nonis
non plus de hoc/ Consequenter
cum responsione beati Jeronimi/ ad quoniam
quia hic formatur/ Sed cur paulus
apostolus vas eleccionis/ Et re- assumptus est et completur
det quod ideo quia doctus in lege et
scriptura/ Sed illa racio est valida
quereret quare ergo deus non elegit
aliquem gamalielem doctorem
qui fuit paulus sed magistrum Sic a
ex pius dixit/ Sed eos magis [illegible]
Et quare tunc elegit petrum et a-
lios piscatores illiteratos [illegible]
et fundatores fidei/ Sed non magis [illegible]

vel alios doctores legis. Queri-
tur quis est, quod deus sic fecit
ne in introductione fidei et religio-
nis christiane putaretur scientia
inventionis aut attribui doctori-
bus naturalibus sed divine. Valuit ta-
men deus petrum et paulum et alios
doctores in lege et scriptura in quibus
post fuit revelatio beata. Et
iudei videntes etiam doctos in
eorum lege ad christum conversos non
possent dicere simpliciores propter
scripturarum ignorantiam a principio
deceptos fuisse. Tercia quia ut esset
qui fortius moveretur ad disputan-
dum cum iudeis ex lege propria con-
vincendum. Sed queritur non tamen
barnabe et nicodemum doctio-
res fuere in lege, quia erat paulus.
Respondetur quod esto quod doctores pau-
lo fuerint, alia tamen habilitate
vel aliud deus providit fuisse in
paulo conveniens ad statum apostolatus
quam illis. Nota eciam quod civilis
expedit propter salutem cuiuslibet
status in ecclesia. Sicut enim deus
pluribus contulit et non largitur
status dominii sicut spiritualis
quia scit deus quod qualis esset
si esset in tali statu vel in statu con-
trario. Et tamen multos permittit mala
que fecerunt sicut propter tyrannide
quod exercent si in statu essent pa-
cifico eorum saluti non largitur
eis status honoris temporalis.
Et similiter [illegible] spiritualium digni-
tatum sepius electos deus prohibet
ne sint eis in ruinam. Vnde patet
quod talibus statibus non est se ingerendum
sed hoc legitime oblatum sunt cum
tremore assumendi. Quid periculi
pariat apparet vanum. Et non ne-
scit homo qualis in eo futurus
est. Unde dicit beatus augustinus in de
civitate dei quod episcopus nomen
est operis et non honoris [illegible] sac-

cura si ullus in presumit portandum
elevandum est. Et aut in presumit
portandum est propter caritatis [illegible] propter
veritatem. Vel et debemus sic augustinus in
[illegible] quod episcopus fastigium non est presumen-
dum [illegible] non in presumi. Si patens est vacua
dominum studio veritatis. Ex premissis apparet
quod non debent nimium dolere si indi-
si non promoventur ad alios status et
gradus in ecclesia quia cogitare debent quod
hoc deus providet magis saluti eorum.
Secundo dubitatur circa hoc quod dicit beatus
iohannes causam electionis beati pauli ideo
fuisse quia ipse fuit plenius doctus in lege
divina. Hoc enim videtur esse contra
doctores sanctos et alios qui dicunt divi-
nam electionem esse simpliciter gratuitam
et nullam causam ad aliquid meritum res-
pectu ipsius esse ex parte creature. Et
patet etiam ad Ro. [illegible] Unde patet quod hoc
verum est de electione predestinationis ad felici-
tatem eternam. Secundus autem similiter de electione
qua deus aliquem elegit ad aliquem
statum ut ad apostolatum vel episcopatus ut
illius status opera exerceat. Tamen
ibi videt deus antea eligendo propter
habilitatem et ydoneitatem respectu status
illius, sed quem ad modum loquitur iohannes hic
videtur attendere. Sed si divina electio ut pre-
destinatio relationem ad aliquem statum
scilicet licet causa ex parte creature sit
quod ad eam salvari possit, tamen pre-
destinationis ad felicitatem eternam quod omnis
est gratia ante doctores. Et ideo sic
tenent patet quod utraque electio est simpliciter
gratuita. Et quod aliqui in sit predestina-
to ad [illegible] tamen predestinationis
sunt effectus, sed non causa ipsius. Et
tunc ad dictum beati iohannis. Unde patet quod
ipse vocat eruditionem pauli in lege
causam electionis eius ad apostolatum eo
quod erat dispositio quedam quam presuppo-
nunt circa illius status, sed eligendum
aliquem ad talem statum sicut convenit
attendi. Vel dicendum quod [illegible] in verbo non
sunt proprie causative sed concomitative,
quod dicatur ille qui plus scivit scripturas

armarium/ quod est clavis ad scienciam aptatus/ Circa ista ad videndum 3/ quod quinque [illegible] clero vel priorum ad scienciam aptatus vel [illegible] vel contrarius/ Est effectus predestinacionis diuine [illegible] qui legitur/ sicut fuit in beato paulo/ Quinque vero non sicut fuit in apostolo in iudaismo est effectus predestinacionis aliorum/ Quinque vero talis clero est effectus diuini [illegible] quod ipse petit [illegible] deus facit regnare ypocritam/ vel dat eis principes pueros vel effeminatos ~~[illegible]~~/ Quinque est effectus ire dei/ faciente [illegible] primo [illegible] Et hoc non primo Reg. deus dedit populo regem Saul ~~[illegible]~~/ Quinque collacio [illegible] vel alti status [illegible] [illegible] vel mortalis [illegible] Ut patet 4° de ciuitate dei cap. 19. Ubi dicit beatus augustinus quod quia deus non erat daturus romanis [illegible] eternam/ dedit eis plures bonos/ diuicias et [illegible] [illegible] [illegible] bona quererunt/ et [illegible] laborant [illegible] [illegible] qui [illegible] non est [illegible] vite eterna/ Et ideo deus ipsos talibus remunerat quia aliquid boni egerunt/ [illegible] [illegible] vel superiores [illegible] sepe viliores esse [illegible] [illegible] aut [illegible] aut [illegible] dei istis [illegible] [illegible] ad gubernandum populum quia [illegible] electos/ Deus [illegible] [illegible] ipsis sepe vel forte [illegible] dignitas/ seu statum altos gubernacionis/ non pro ipsis/ sed pro parte et gubernacione [illegible] gubernacionem subditorum/ quos sepe ad [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ymo [illegible] [illegible] defendunt et ~~[illegible]~~ melius disponunt quo ad ciuilia quam veri dei amatores/ Et [illegible] dixit [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] phariseis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] epistola beatus [illegible] paulinum presbiterum de studio sacre scripture et [illegible]/ Primo [illegible] scripture supernali origine/ 2° [illegible] eius

[illegible]/ ubi hec doctrina [illegible] 3° [illegible] difficultate eius in [illegible] ubi liber in apocalipsi [illegible] [illegible] [illegible] beatus [illegible] [illegible] paulino presbitero/ quod [illegible] ipse fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non credit se posse sacram scripturam [illegible] plene [illegible] [illegible] legendo sine [illegible]/ [illegible] [illegible] fuit [illegible] ad [illegible]/ qui [illegible] [illegible] sacram scripturam [illegible]/ [illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] misteria [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] dicit beatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doctrina dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jo. 7° [illegible] [illegible] [illegible] iudei dicentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/ cum non didicerit/ [illegible] [illegible] [illegible] doctrina [illegible] non est [illegible] eius qui me misit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] divina [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dicit Jo. [illegible] in petro et iohanne/ quod [illegible] [illegible]/ cum litteras non didicerunt/ [illegible] [illegible] [illegible] petri [illegible] et iohannis comperto quod homines essent sine litteris et ydiote/ [illegible] [illegible] [illegible] doctrina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quererent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] ad [illegible] quod [illegible]/ et hoc est quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in lege meditacio tribuere solet/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tria sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/ [illegible]/ et disciplina/ [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] meditacio [illegible]

stupet in dei doctrina

[illegible] sacra scriptura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plato [illegible] [illegible] [illegible] difficultas [illegible] [illegible] apocalipsi [illegible] [illegible]

fuit tenus ab hugone / Meditacio
est frequens cogitacio consilium ori-
ginem modum et utilitatem uniuscuiusque
rei sollerter investigans. Ex-
ordium a lectione audita vel lecta /
nisi eam meditacio memorie commi-
ttat / frustra auris verbis et
oculis a lectis scripture fatigan-
tur. De disciplina vero ait hugo / quod
cum sapiens quidam de moribus et forma
discendi interrogaretur / Mens / inquid /
humilis / studium querendi / vita
quieta / scrutinium tacitum / pau-
pertas / terra aliena / Hec reserare
solent multis obscura legendo.
Primo dicit hugo ille audie-
rat quod dum [illegible] ornant
sciam / Et ideo precepta studendi /
precepit quoque vivendi ad [illegible]
voluit / sciens quod illam non altius
scientia / quam vita maculat in-
prudenciam / Ergo summopere cavendum
est ei / qui querit scientiam ut non
negligat disciplinam quia homo
vicijs seu viciorum passionibus
infectus et distractus / ad altiora non
potest attingere intelligenciam / nec
veri [illegible] que vita divina que
est per revelacionem / requirit men-
tem puram / a vicijs purgatam /
Epistolis et litteris eius quod docti
sunt in triplici doctrina / Sunt enim
docti divinitus inspirati / Sunt docti
humanitus informati / Et sunt docti
utroque modo illuminati / Sicut fue-
runt beatus paulus / augustinus et alij
doctores / ex illa littera / Quidam enim
alios docuerat / et eos deus eciam
specialiter erudit simplices et humiles /
et assumit ad faciendum quasi
quo plus sunt humiliter humanitus doc-
ti / per se ita illa scire / et hoc fac-
tum est in multis annis / Primo
quod tales negligentes scientiam hijs

[margin:] et cottidie [illegible] in [illegible] meditacione [illegible] solet quod ipse [illegible] suggerebat in [illegible]

quod sit scitus sive gradus et quo suscita-
tur alios / Namque hoc fuit deus ut
per ipsum [illegible] mundi / alia confundere
videat potencia et sapiencia sua / quia
vero ut appareat specialis gracia dei
operari in hominibus / et hoc modo fuit
in proposito de illiteratis simplicibus illumina-
torum ad predicandum evangelium / Tunc sapien-
ter videtur / quod si deus voluisset tamen est
visum quod quidam alios doctores constituit /
hac specie apostolos docuit / Secundum quod
spiritu sancto docente / apostoli scripserunt plene
omnes veritates liberales / Secundum apostolorum
legem et plenam / quod in nobis doctor
doctrina / quam nobis in scriptis relinquit /
Tercio quod quidem huiusmodi venti
sunt sicut tactum etiam a philosophis / quod ad
vicia et virtutes / et ad salutares
veritates pertinebat per divinam reve-
lacionem acceperunt / prophete / et apostoli prophe-
te plene / post eorum tempus / et scitis que
[illegible] / sicut augustinus exponit. Et
Tunc de dicens / Quid quod philosophi in
sua qui optimati sunt / veri videre
potuerunt / et disputacionibus laboriosis
persuadere molliter sunt / Et quod in modum
istum fecit deus / quod ipsis regit / et
ministrat / quidem honestate utentium /
de fide et iusticia / atque omnibus ad mo-
res bonos pertinentibus / quamvis nescirent
utique sine eo quod non videre
ipsa ad [illegible] omnia hec prophetica
hoc est divinis vocibus patet de celo
scripta sunt / non argumentacionum conten-
cionibus inculcata / Ergo ex augustino tunc
in de beati Johannis / Deinde circa latinam
quod sacra scriptura sine alijs scientijs
humane erudicionis / est sufficiens /
et ad fabricationem vite hominis ad salutem /
et nulla alia scientia seu facultas ad hoc
sufficit sine divina scriptura in qua
sit eciam a omnia hominibus ad bene vivendum
et recte credendum divinitus revelata / Secundum
Deinde est erunt inposita quod scriptum est

[illegible] i. doctrales dei / Item est [illegible]
huius nominis theos grece deus est quia deus / et
didasco grece doceo latine / et venit
ab hoc nomine grecum didasco quod est doceo
et in de etiam venit didascolus i. doctor
et didascolus i. doctus / Secundum ubi scriptum est
quod hic tangitur / [illegible] quod [illegible]
[illegible] scriptum in prophetis / Erunt omnes
docibiles dei / Ioh. vi / ysa. liiii dicitur / Et ponam
universos filios tuos doctos a domino
Et Jeremie 31o post hec dicit dominus da-
bo legem meam in visceribus eorum et in corde
eorum scribam eam / Quidem alios // ubi
[illegible] tangit causam admirationis phari-
seorum de doctrina Christi et apostolorum / Videlicet
videntes quod tria faciunt doctrinam admi-
rabilem / Primum est quod ille docet alta
et profunda / Secundum est quod qui docet magnum
[illegible] tenere / Tercium est quod illi
qui docent sint simplices [illegible]
[illegible] humanitus docti / Primum [illegible]
[illegible] doctrina Christi / [illegible] tercium et
primum / doctrina Petri et Johannis mirabatur
[illegible] / [illegible] Nisi [illegible]
[illegible] est quod spiritus sanctus hoc contulit
apostolis quod [illegible]
[illegible] eos rusticos fu-
isse / quorum [illegible] Actuum [illegible]
2o ad Cor. xi / Et si imperitus
sermone imperitus non scientia [illegible]
[illegible] / Ideo [illegible] rusticanus [illegible]
q. d. [illegible] quod [illegible] fuit rusti-
cus [illegible] / [illegible] illa
[illegible] / In principio erat verbum Et ad
[illegible] misterii [illegible]
[illegible] Johannes [illegible]
[illegible] in principio erat verbum [illegible]
in principio erat [illegible] / quod [illegible]
[illegible] Christo [illegible] qui [illegible] verbum
[illegible] manifestat [illegible]
[illegible] creaturas ad finem ordinat
[illegible] supputacio i. [illegible]
[illegible] disponit [illegible]
[illegible] brevius
in [illegible]

[illegible] quam [illegible]
[illegible] apte [illegible]
quam [illegible] / Racio [illegible]
ad creature ordinationem / Sup-
putacio quantum ad ordinatorem
[illegible] / [illegible] dicit
[illegible] fuerit rusticus [illegible]
[illegible] eruditionibus [illegible]
non fuit eruditus / aut quod fuit
[illegible] scriptura [illegible]
[illegible] non fuit [illegible]
[illegible] / aut [illegible] /
[illegible] sacra scriptura [illegible] et
[illegible] sermone [illegible]
[illegible] excellentibus
misteriis [illegible] religi-
onis [illegible] misteria [illegible]
[illegible] / qui [illegible] et talibus
[illegible] similiter voluit
[illegible] / [illegible]
[illegible] sapientia [illegible] /
Et in hoc differt [illegible] sa-
cre scripture / a [illegible] sublimi
[illegible] traditionibus /
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] / [illegible] sepe [illegible]
[illegible] / [illegible] aut [illegible] ser-
mone sacre scripture / [illegible] sibi
[illegible] superficie aut [illegible]
[illegible] latet [illegible] spirita-
lis intelligencie [illegible] nimia
misteriorum celestium [illegible]
Et ob hoc attendendum et [illegible]
[illegible] sacre
scripture [illegible] ad [illegible] discu-
tiendus est et omnis [illegible]
[illegible] / Attento quod ipsa
est dictata a subtilissimo
et sapientissimo doctore [illegible]
[illegible] non solum [illegible]
[illegible] sed et
[illegible]
et significationibus [illegible]
est / ad latenter [illegible]
[illegible] celestium misteria [illegible]
[illegible] 10. [illegible]

[illegible]

95v

Hec demostenes eloquens ignorauit

Scrutamini scripturas / quia ipsis
putatis vitam eternam habere
ipse enim testimonium perhibet de
me. Sequitur
Hec doctus plato nesciuit //
Superius primo reddidit disci-
pulum attentum / ad sacre
scripture studium / primo per studio-
sitatem philosophorum / 2° ex immutacione
eorum / 3° ex utilitate scriptu-
re / 4° iuxta diuisionem
illius [illegible] / facit hoc idem
[illegible] seu [illegible] / [illegible]
quidem ulterius scripture [illegible] /
Primo ostendit quod [illegible] ve-
ritates in scriptura contente / fue-
runt mundi sapientibus in-
cognite: / iuxta illud Mt xi
Confiteor tibi domine pater celi et
terre / quia abscondisti hec a sa-
pientibus et prudentibus / et re-
uelasti ea paruulis / Secundo
beatus Ieronimus confirmat suam
sentenciam / [illegible] auctoritate scrip-
ture / ibi Perdam inquit sa-
pientiam / dicit quod textualiter sic /
Hec doctus plato nesciuit
etc quod beatus Iohannes sensit /
cum dixit / In principio erat
verbum / et per singula membra
ea solimina eloquentissimi
Demostenis continebat / quod ad
modum verbum [illegible] planatur / et est
media [illegible] Iohannis [illegible]
[illegible] / et Augustinus hic contra
sentenciam / quia [illegible] Augustinus
vii° confessionum se legisse
in quibusdam platonicorum libris /
non quidem verbis hiis sed hoc idem
sentiendi multis et variis [illegible]
principio erat verbum [illegible]
[illegible] eum non comprehenderunt etc
[illegible] quod doctus plato hoc sensit
[illegible] in principio erat verbum et verbum erat apud

deum / Respondetur [illegible] primo quod non
[illegible] / quod [illegible] hoc sciuit / quia aliquis de
secta platonicorum / potuit hoc per
Iohannis predicacionem sciuisse / ad [illegible]
[illegible] sue secte / Vel si [illegible] aliquis
scripsit platonicus hoc verbum [illegible]
[illegible] non tamen sequitur quod plato sciuerit
Secundo dicitur quod [illegible] quod plato vel plato-
nici alicubi in suis libris talia in-
[illegible] In principio erat verbum [illegible] / [illegible]
quod plato obscure seu methaforice
loquebatur / non [illegible] ipsum intellexisse
de tali veritate / quam beatus Iohannes
[illegible] / Et si loquebatur [illegible]
[illegible] est quod loquebatur [illegible] ymaginarie
[illegible] / aut [illegible] / sicut [illegible]
ymaginacionem [illegible] / Tercio re-
spondetur quod si sensit aliquid de verbo dei / hoc
non fuit per [illegible] reuelacionem / qualiter
Iohannes sed per racionis discursum
obscure cognosce / sicut eciam [illegible]
[illegible] inuisibilia [illegible] se legisse
hec [illegible] / ut patuit su-
prius / [illegible] platonici le-
gisse [illegible] iudeorum [illegible] / illud
[illegible] locuti fuisse de
verbo dei [illegible] in referencia
[illegible] fierent / [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] / [illegible] et [illegible]
et [illegible] locuti de [illegible]
[illegible] / et non de verbo nocionali vel per-
sonali / Quarto [illegible]
super [illegible] / quia plato
[illegible] noticia [illegible] / [illegible]
nacione non nouit / Augustinus vbi sup-
ra 9 [illegible] dicit se non legisse apud pla-
tonicos illa [illegible] Et verbum caro
factum est etc [illegible] pro dici [illegible] nec pro-
[illegible] aliquis [illegible] / [illegible] nouit
[illegible] / [illegible] aliquas personas diuinas [illegible]
[illegible] personales que sunt realiter
[illegible] et [illegible] / [illegible]
Et si aliquid in hac materia [illegible]
[illegible] / hoc fuit [illegible]

attributa personalia / que solent per-
sonis attribui / ut sunt potencia /
sapiencia / bonitas / ut potencia patri et
sciet cognouerunt ad hec illas per-
sones inquantum attributa aliqua ra-
cionem / et rerum distinctarum ad ter-
minis / Ex quibus patet quod stat ad hec
apud beatum Augustinum quod dictus plato hoc
nesciuit videlicet numerauerat vbi et
Decimi pertinet sapiencia sapientum hoc
sunt de abdia ... 10 ...
perdam sapientes de ydumea / et prude-
ciam de monte esau / Et ysa 29 peribit
sapiencia a sapientibus eius / et intellectus
sapientum eius abscondetur. Perdam
inquit sapienciam q. 8 ... / Vere dico
quod plato hoc nesciuit / quia ideo est ...
mundi sapienciam tradimus ... scribi /
perdam sapienciam sapiencium propter falsi-
tatem eius diffinicionum ... et ...
suas / et ... rapiantes / et ...
... quinus / in sacro altaris / in pas-
sione dei et hominis / in ... crea-
cionis in forma syllogistica ... sensibus /
... theologia sapiencia calumpniam et
phiam vel aliter perdam sapienciam
mundi ... audiam ipsam / insufficienciam
esse ad ... felicitatem vel per-
dam / i. audiam ipsam ... mo-
menti esse in comparacione ad sciam diui-
tus ... reuelandi / quia ... lume-
ne ... abscondit ... eclipsat /
De prudencia prudentum reprobabo
Est aduertendum quod triplex distin-
guitur prudencia / Prima est ...
... studiosa ad acquirendum et
ad acquirendum corporales voluptates /
et vocanda ... est prudencia
carnis / Secunda prudencia est cautelosa et
suspecta astucia / ad acquirendum
et cumulandum sine fine diuicias /
et illa est prudencia mundialis / Tercia
est ingeniosa sollicitudo pro veniendi
ad honores / dignitates et altos

statutus ... et est prudencia ...
iste sunt tres prudencie reproba-
biles / in quibus sunt multi valde
experti et suspecti / ... hoc ma-
gni ... / qui respectu ...
toris vite ... sunt ... stulti /
et in sapientissimi / Quarta pru-
dencia est legalis / legittima rei
publice ... in libro
legum gentilium / et similiter hec
prudencia ... reprobat /
quia plures iniquas leges con-
didit / ut patet ...
quas leges Romanorum / Quinta
est prudencia ... / quia omnia
huius mundi ... tem-
porales sunt ... et
vtilissime disponere / ad veram
felicitatem hominis / que erit in vita
eterna / et quanto aliquis est ...
et suspectior ad ordinandum
et disponendum temporalia conue-
nientius / ad illum finem et ad
inueniendum vias et modos ad
attingendum ipsum et ad euaden-
dum appositum miseriam / tanto
est prudencior et melior ... /
Unde gregorius quod quanto aliquis fuerit
sanctior et religiosior / tanto
est vere prudencior / Et hec dicitur
conueniencius ... rebus huius
mundi / et eis ordinat ...
... pro salute sua et a-
liorum / Ex quibus potest intelligi
quod sit vera prudencia et quis ...
et quis bonus et verus ... /
et quis ... / Unde est vera sapiencia
propter sapienciam / ... i. sciencia
... diuinitus mortalibus
... theologi ...
... diuinatores ...
... sapientes dicebant /
ut patet in daniele / Et quis sciat
sit tamen ... / ... di-
cuntur ... sapiencia / ... quod mali

Spus eas hominibus suggesserit / ad fallendum consul[...]
etiam gentilium philosophia vocatur
hic falsa sapientia quia [illegible]
philosophiam per aggregatio[n]e [illegible]
[illegible] et opinionum philosophorum
fore plura falsa continet quam ve-
ra et ideo denominatur sapientia falsa
item quando denominatur ex ministerio
philosophia dici potest falsa sapientia /
quia philosophi erant contrarii doctrine Christi /
et apostolorum / et intelebantur [illegible]
tale doctrina reprobare / Omne autem
contrarium vero est falsum / Ergo etc.
modo potest denominari falsa sapientia /
Vera quoque sapientia potest falsa sapientia
i. estimabitur predicatoribus [illegible] /
sicut per paulum [illegible] subiungit
[illegible] stultitia predicationis i.
[illegible] omnis predicatio eius
stulta reputatur [illegible] sa-
pientibus [illegible] ad Corin-
thios [illegible] stultitiam
[illegible] paulus loquitur sapientiam inter
perfectos i. inter sapientes / [illegible]
sapientiam [illegible] Sapientiam autem
non seculi huius / neque principum seculi
istius [illegible] / nec
philosophorum / qui perierunt [illegible]
videbantur quia destruuntur i. [illegible]
[illegible] destruitur [illegible] / Sed loquimur
dei sapientiam i. christum [illegible]
est dei [illegible] sapientia [illegible]
[illegible] quam loquitur [illegible] in mi-
sterio i. exponendo misteria veteris
testamenti in quibus christus significatur /
Que ~~[illegible]~~ sapientiam deus predestinauit
i. preordinauit ante secula [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et dei sapientiam absconditam [illegible]
figuris veteris testamenti [illegible] abscon-
[illegible] seu occultata [illegible] notis
titulo nomini [illegible] / [illegible] talis
per occultas filii [illegible] dei i. christi in quo
sunt omnes thesauri sapientie et

scientie dei absconditi ad Colossenses 2o / [illegible]
Christi in misterio absconditam [illegible] /
misterium sunt duplex vno modo [illegible]
et aliis veritatibus absconsis subte-
[illegible] figuris / [illegible] parabolis [illegible] dicitur
misterium [illegible] secreti / Secundo sunt
propriis figuris seu in metaphoris
seu similitudinibus / [illegible] veritatis
de christo / et de aliis [illegible] et sub ta-
libus misteriis [illegible] christus figuratus
fuit in lege et prophetis / In lege quidem
Gen. 4o In abel quem frater suus interfecit /
In ysaac quem pater ymolare voluit
Gen. 22o / In ioseph qui a fratribus ven-
ditus fuit [illegible] Gen. 12o / In Jeremia
Jeremie 23 / In lapide angulari ysaie 28
[illegible] et multis aliis figuris [illegible]
[illegible] prophete appellabantur videntes
[illegible] quia [illegible] misteria /
i. sacra secreta revelata fuerunt [illegible]
[illegible] / [illegible] apostolis / ad que secreta
non potest nec poterit pertingere scientia
secularis / [illegible]
revelata fuerunt prophetis et patriar-
chis / [illegible] plana est [illegible]
[illegible] /
[illegible] dicit [illegible] christus dei sapientia /
figuratus fuit in lege et prophetis [illegible]
et prophete appellabantur videntes et hoc
[illegible] Reg. ca. 9 ubi dicitur / Ecce
qui propheta dicitur hodie / vocabatur olim
videns / [illegible] dicit quod
quos gentilitas vates appellauit
hos nostri prophetas vocant / qui ante
[illegible] prophete in veteri testamento videntes
appellabantur / Ad intendum quod prophetia
fuit multis modis [illegible] varia [illegible]
[illegible] prophetia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] qui ex [illegible]
dei [illegible] / [illegible]
[illegible] Reg. 9 ca. / ubi dicitur Daniel
[illegible] habebis abunde [illegible] prophetiarum /
i. [illegible] religiose [illegible]
[illegible] et [illegible] /

[margin:] [illegible]

[margin:] sapientia in misterio

Laudaverunt prophetabile in celi
dei laudabiles/ Et in hac acceptione
prophete dicuntur apostoli et prophete longe
quasi altissime sonans divinam
laudem/ Vel dicuntur a prophetis et philosophis
eciam quia prophete dei ut [illegible] accedens
fulgebant/ Vel forte cum talibus viris
qui per eciam aliquam conversabantur prout
propheta videre est qui videns/ Et nunc di-
cuntur prophete qui prius fuerunt dicti vi-
dentes/ et philosophi grece erudicione quod
dicitur latine/ et inde dicitur prophetis sunt in
hac acceptione dicuntur prophete apostoli quod
est [illegible] remotis et occultis
cognitiones/ Vel dicuntur eciam apostoli quod
ut a [illegible] et sicut fuerat propheta quod
pronunciator in primitiva ecclesia quod
precul sunt ab humana cognitione/
et hoc sive fuerint de preteritis sive de presenti-
bus aut futuris/ quia tamen fuerunt per eos quod
occulta fuerunt prius solum/ Sine ecclesia non
videbant/ ergo patet videre quod per prophetas
non fuit prius nisi prophetis [illegible]
[illegible] non [illegible] astrologi et si-
billis et gentilium vatibus/ Potest tamen
dici quod [illegible] est [illegible] apostoli [illegible]
aut prophetis israhelitis fuit prius/
ut quod [illegible] non fuit [illegible] plane [illegible]
ut prius sive intelligi/ [illegible]
populo israhel scilicet sacerdotes [illegible]
non videbant nisi per eos prophetas
Abraham vidit diem meum/ [illegible]
Abraham pater vester exultavit ut videret
diem meum/ vidit et gavisus est/ [illegible] re-
velante intellectuali visione/ [illegible]
ut tempus novi testamenti futurum
per christum/ quod tempus est tamquam dies [illegible]
totius temporis precedentis/ [illegible]

[illegible] in multis figuris/
illa archana celestia [illegible] per christum [illegible]
[illegible] patefacta sunt/ Est enim tota [illegible]
[illegible] temporis ab initio mundi [illegible]
[illegible] quasi [illegible] dies [illegible]/

Similis [illegible] [illegible] solis in specie/
in die et nocte/ Vel forte aliquis
dicat quod eciam distincte [illegible] dicens
[illegible] abraham et [illegible]
fuit revelatus ipsi abrahe/ Sed videtur
quod hoc non fecisset ad augmentum
gaudii et exultacionis abrahe/
sed magis ad [illegible] propter nimiam
longitudinem ipsius temporis/ [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] erant/ [illegible] [illegible]
[illegible] obtenebrabant [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] homines/
[illegible] carnalis/ [illegible]
mundialis/ ab [illegible]
[illegible]/ Et divicia [illegible] et
[illegible] non solum [illegible]
[illegible] intelligenciam/
sed [illegible] ut non
videant [illegible]/ nec
[illegible] nec [illegible]
[illegible] infernalem miseriam/
Iste sunt tenebre que [illegible]
[illegible] homines/ et [illegible]
[illegible] [illegible]/ [illegible]
[illegible] [illegible] me [illegible]
[illegible] et non potui ut viderem/ Et
[illegible] supercecidit ignis et non vide-
runt solem/ ignis [illegible]
carnalis/ et cupiditatis mundialis/
Revela igitur oculos meos [illegible] re-
[illegible] [illegible]/
ut [illegible] legis moysaice figuris [illegible]
Et quare dixit [illegible]/ quia
lex illa spiritualis est/ [illegible]
[illegible] [illegible] occidit
[illegible] [illegible] appetit [illegible]
in lege sub figuris et misteriis spiri-
tualia continet mirabilia/ que absque re-
velacione spirituali intelligi non possunt/
nec sine tali possumus in scriptura
[illegible]/ revelata facie illa mirabilia
que [illegible] ad gloriam [illegible] fieri [illegible]
possunt contemplari/ Et [illegible]

[illegible] iste liber [illegible] ad albe [illegible] ubi scribuntur [illegible]

[illegible] ad recipiendum [illegible] ad [illegible] in libro [illegible] omnis [illegible]

diuinarum scripturarum tempus eius
reuelacione. Hic est 9° [illegible] Iohannis
hic intencio. Secundo apparet quod
ubi doctores in tempore primitiue
exponentes sacram scripturam tene-
bant altos et profundos spiritua-
les [illegible] profundos sensus spirituales et hoc
[illegible] et ad [illegible] fuerit adeo.
Si enim deus tam largus et beni-
gnus fuit olim erga illuminandum
homines, specialiter quantum magis
diuine reuelacionis dignacionis
fuit ubi essent [illegible]
[illegible] doctorum [illegible] inve-
niendis et declarandis [illegible]
veritatibus ad salutem [illegible]
[illegible] indicaret veritatem et ab-
scondita non aperiet scripture.
Et dixi notanter sensus spirituales et
profundos et altos, quia eciam per [illegible]
studium diuinarum scripturarum doc-
tores possunt processu [illegible]
expositores attingere multos [illegible]
et spirituales sensus scripture [illegible]
[illegible] quam alias [illegible]
[illegible] studium in scriptura sacra.
[illegible] eciam quod [illegible] superius
dixit quod quia [illegible]
[illegible] studiosos in lege [illegible]
[illegible] reuelat apostolus et quod
in scriptura per [illegible] per [illegible]
poterat [illegible] descendi
ad aliquid vera [illegible] intellige-
[illegible] intelligencia aliqua reue-
labitur. Et sic fuit [illegible] ad ve-
[illegible] apercionem scripture
per ipsum, sicut superius patuit de
Paulo doctore in lege [illegible]
[illegible] per studium et [illegible] studiosos
in scriptura [illegible] profundi [illegible]
spirituales attingere [illegible]
esset [illegible]
studio scripture sic [illegible]
[illegible] non poterat [illegible]
[illegible]

[illegible] figuris [illegible] passionem
[illegible] in [illegible]
liber in apocalipsi. Hic diuisionem
premissam [illegible] sacre scripture
[illegible] difficultatis [illegible] primo
[illegible] secundo [illegible]
[illegible] sacre scripture [illegible] manife-
stissima [illegible]
[illegible] secundo [illegible] sacre
[illegible] et difficultatis [illegible]
[illegible] alias [illegible] ubi [illegible]
[illegible] grammaticos. Et [illegible]
[illegible] talem [illegible]
quod sacre scripture [illegible] misteria aperi-
re non potest sine doctore [illegible]
et [illegible] ad hoc [illegible] liber
apocalipsis. Apocalipsis grece idem
est quod reuelacio latine [illegible]
liber apocalipsis [illegible]
[illegible] et magnitudine reuelatorum
[illegible] et [illegible]
et [illegible] liber
apocalipsis [illegible] liber sacre scripture
[illegible] apocalipsis [illegible]
[illegible] ubi [illegible] vidi [illegible]
[illegible] librum scriptum
intus et foris signatum sigillis sep-
tem. Et nemo poterat soluere [illegible]
signacula eius nisi leo de tribu Iuda.
Iste liber [illegible] liber sacre scripture
in quo [illegible] sub [illegible]
[illegible] septem [illegible]
[illegible] septem [illegible]
de [illegible] natiuitas,
passio, resurrexio, [illegible]
ascensio, [illegible] ad iudicium. Sed
[illegible] fuit [illegible]
scripture [illegible] plene ap-
prehendi [illegible]
[illegible] nosse [illegible]
[illegible] sentencias
[illegible] aut [illegible]
[illegible] apparet [illegible]
[illegible] scripture aperire intelligere
[illegible] non sufficit plena erudicio.

in artibus liberalibus et in theologia eruditos
non est tamen secundum maximum exceptionem in-
uenienti (?) pertinet ad intelligenciam diuinarum
scripturarum sicut audietis dicto concorde
[illegible] sequenti. Sufficiunt eciam quidam
theologi scienciis quantumuis excellentes
eruditi, qui suo ingenioso studio nisi
sunt eciam occulta misteria scripturarum
penetrare et capere. Et hoc modo conati
sunt scripturis [illegible] et desipere (?)
munde (?) qui prophetare, secundum quod modo tem-
ponit frater ille abbas Joachim expo-
nendo Apokalipsim et Jeremiam et ali-
os libros dei et alios. Ideo quia liber signatus
fuit et ipse spiritu sancto quanto processerunt in
suis speculacionibus deficerunt. Nec
aperire possunt tales misteria eius nec
respicere (?) potuerunt nec peruenerunt nec ad hunc
futurorum tempore antichristi et iudicii final-
aut de hiis qui erunt in celesti curia [illegible]
consummato seculo. Ideo eiusdem miste-
ria scripturarum aperta sunt secundum successiue
illuminante deo per tempora expediencia
sapientibus, quibus et quos placuit deo. Deo
Qui habet clauem Dauid i. expositus filius
Dauid cum carne, qui est clauis sciencie
et potens aperiendi scripturas et claudendi
ita quod sine ipsius auxilio nullus possit
reserare quod ipse ~~reserauit~~. Vel qui habet
clauem Dauid i. qui est potens aperiendi
scripturas prophetarum Dauid, qui multa
de Christo misteria scripsit et contexit in psal-
mis. Ideo quod unde modernum (?) [illegible]
eorum clauem Dauid. Ideo sepius scripture testi-
monia adhuc manent eis clausa
et obscura. Patet eciam ex hiis dictis quod
rabbi i. doctores iudeorum [illegible] ad ueritatem
Christi nullo suo studio aperire potuerunt
scripturas sufficienter quantum ad misteri-
um incarnacionis nec quo ad modum
[illegible] passionis. Patet
eciam ex dictis [illegible] magis aperte esse
[illegible] aperiendis [illegible]
et spiritualibus misteriis in [illegible]

scripture quam quandam ex creaturis studii
multis cum simplicitate et modicum
alias nichil literatis reuelatum fuit
sacre scripture et eius intelligencia
plenius quam multis doctoribus, qui
ad eius intelligenciam quanto
studio strictissime conati sunt.
Pro isto dicitur in prologo libri
beati Augustini de doctrina christiana. Non
ideo quia prius [illegible]
in actibus apostolorum. Sic ponit beatus
Iacobus exemplum per [illegible] Illo
eunucho de quo scribitur Actuum 8o mo-
[illegible] sunt tres eunuchi
[illegible] quia eunuchorum
Et quidam enim sic nascuntur [illegible]
frigidi [illegible] *(margin: et sunt castrati et casti nati)*
~~quidam enim sic nascuntur ut nali~~
~~frigidi~~. Et quidam facti sunt ab hominibus
eunuchi qui [illegible] dicuntur spadones
[illegible] gladius uel cultellus
[illegible] Alii
vero sunt qui castrauerunt se propter
regnum dei et eterne [illegible] qui
sicut ipse eunuchi i. bene [illegible]
[illegible] temptacionibus [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
est victoria. Et bona victoria et
bene [illegible] talibus [illegible] non
[illegible]
regnum dei et [illegible] fuisse eu-
nuchus de quo hic [illegible]
[illegible] a Philippo. De
isto Philippo dicitur in historia quod
[illegible] fuisse [illegible]
[illegible]
[illegible] loquitur [illegible]
[illegible]
eunuchum [illegible]
[illegible] scripturam
[illegible] eunuchus [illegible]
[illegible]
[illegible] scripture legerit. Et tamen erat
[illegible] ad [illegible] affectum [illegible]
regina [illegible] regine [illegible]

dirigens ea / venit ad eunuchum qui erat
veniens de iherusalem / videns quod ipse
non intelligeret scripturas / et quod erat de-
votus animus et intelligendi de-
siderio pectus eius spectabat / statim ape-
ruit sibi scripturas per philippum
ad hoc sibi missum a spiritu sancto. Vnde ap-
paret quantum valet a meretrice
attencio et devocio scripturarum divinarum
lectoris / etiam a simplicibus non intelli-
gentibus ea profunditas misteria.
Sequitur: Quinta virtus doctoris / doc-
toris quidem cuius lingua spiritus sanctus
agitatur sicut fuit in philippo / Verbum
verbis sanctis loquitur in cordibus
et vanitas / eligiam prestitit spiritus
sanctus et fortitudinis energia virtutisque
rectitudinis habitudine / verba elo-
quentissime demonstrans / Sequitur
etiam nichil aliud dominus fuerunt / plus
de spiritu sancto fonte cum / fons signatus
ecclesie / dicitur sacra scriptura / spiritus de celo
dei / quia apostolus deus scripsit apostolus
4. 8. Plus invenit eunuchus in
hoc fonte / quia prius quam ipsum
pro jerosolimis orando / quod causa
adorationis visitavit. Ibi enim in-
venit figurarum dispositionem / hic va-
de misteriorum explanacionem / certi-
talia sunt.

Et sine preeunte semita via non(?)
In principio huius libri etc. prolog
gulenti(?) ponit quod ... liber
ponimus multis viis et modis de-
venit a precedentibus / Et visi sunt
eqno(?) ad hanc conclusionem / ista
prius dicta dicit / illi / hic sine de-
monstrante non posse ingredi dicit pri-
us presumens in misticos intellectus sa-
cre scripture / scilicet allegoricos / tropo-
logicos et anagogicos / et etiam quia
ad peregrinationem futurorum similarum quod
in scripturis divinis clauduntur etiam
dicit usque ad differentiam temporis / igno
... erit ... revelatum sit tam
sensus / que sunt spirituales

beatus fuit scripturarum / homo ingredi
non potest nisi docente homine vel deo /
potest tamen ingredi studiosus quedam
loca scripturarum / quia etiam doctores
iudeorum / etiam ad beatum ieronimum scripturas
intellexerunt multas / quia erat spiritus
historicum et literalem. Sed dicetis utrum
aliquis fuit primus doctor / qui mi-
nisterium scripture ingressus est sequens
aliquis sine doctore primo non illa
sensus prebuit. Respondetur quod ille primus
doctor fuit christus a tota trinitate et
humanitate doctus / qui primo spirituales
intellectus scripturarum aperuit et ubi-
cunque / et ab illo venit scripturarum intellec-
tus in discipulos eius / et ab illis derivabatur
in primitive ecclesie doctores / et de inde
in alios semper sic descendente sic intelli-
gentia scripturarum spiritu sancto revelante
declaratur in ecclesia usque in consummati-
onem seculi. Cetera de grammaticis
Iuxta partem 2^m divisione alias fi-
nivit beatus ieronimus sic sacre scripture
intelligentiam et difficultatem et hec in
comparatione ad ceteras alias scientias in modo
per hoc verum argumentum per locum a mino-
ri / ut patebit conclusione sua et
est / quasi dicat si aliarum scientiarum
que minus difficiles sunt quam sacra
divinarum scripturarum sine doctore non
potest haberi plena noticia / multo magis
non potest intelligi scriptura divina que
difficilior est sine doctore / et est enim
scientiarum amplexio et comprehensio etc.
hanc similem tradit beatus ieronimus sub
istis verbis Taceo de grammaticis
dicit venerabilis hugo de sancto victore
quia licet logicus iste sit et sermonem
et rationem locum in prima acceptione
istius sunt logicus de scientia sermocinalibus
etiam dividitur in grammaticam et logicam
vocatam in logica potest dicere
logicus quia non et rationalis ... a
scientia grammatica que dicitur et ut
dicit hugo quam dicitur grammatica

no esse ptem phie seu scie
ß esse quandam appendicem
et instrumentu ad phiam velud
clavem secretorum sapie / Unde et
dicit Boecius qd ipsa esse pot
et instrumentu ad phiam / De
rethorica ut dicit Hugo libro
suo Rethorica e disciplina
ad psuadendum quecunque ydonea
et est affirmativa dicitur ut patet
primo rethoricorum / consistens in
verborum suasibus / aut orna-
tibus ß in similibz et ingeniosis
psuasionum adinventionibz / ma-
xime circa materiam moralem /
verum quia apta clara et decora ver-
borum compositio facit ad efficacius
psuadendum et efficacius in anima
animos [illegible] valet ad fine
suum etia coloribz verborum et
gestibus corporum / sunt alie doc-
trine sunt qd ~~elegit~~ eloquentie
demostenis loquebantur phye /
et ad videndum qd phia sunt du-
plex Secundo mo pertinet amore
dicta etia consilibz in virtutis
amator et zelator sapie dicit
phus Secundo sunt precipua sapi-
entibus omnibus amicta / et desiderata /
et hec accepte sunt tripliciter
scilicet generalit et stricte et strictissime /
Primo lz phus e genus ad omnez
spem scie / 2o sunt stricte
ut pertinencie scilicet generali-
ter acquisitiorum contemplative
et ad speciales scias ut
dicitur phia naturalis phus moral
[illegible] 3o strictissime
sunt p phisicam vel scientiam que transit
vel p in effectibz suis et effectus et cau-
sis suis in vestigando consideratur /

et dr a phisis grece quod e natu-
ralis / phia et qui sic describitur
que e disciplina rerum omnium
humanarum atque divinarum ra-
tiones plenarie investigans /
et ita est hec appet quod omnium
studiorum et ad phiam ptinent /
vel alit describitur a fine est
phare in virtute phia
e cura studium et sollicitudo
morientis vel est affectionibz
studium mortificationis car-
nalium desideriorum ad pfectionem
virtutum / Ad hoc omne scien-
tie studium ordinatur Et talis phus
fuit qui sicut dicit quod se
velut ambitor civitatis ce-
lestia mentes p suis virtutibus
suspirunt / ~~Geometria~~
Geometria ut scribitur e scia
certa spes quantitatis continue
principaliter consistens circa
spectates passiones et mira
dis habitudines et quomodo
ad dimensiones procedibus
[illegible] Et codem hominibus arismetica
scilicet subtilissimo ingenio circa spes
numerorum versatur Et quibus amenis
[illegible] liberales plurimum valent
ad subtiliandum et acuendum in-
genium [illegible] ut dicit beatus Au-
gustinus / Tamen hoc fuerunt p-
cipue iste due scientie scilicet Geome-
tria et arismetica Ex hoc etiam
alijs scientijs quod pullulant
[illegible] scilicet Astronomia musica
pspectiva / scia de ponderibus /
de formarum latitudinibus / sensibi-
bus calculationibus / ex hijs de-
pendentibz / Dyalectica Dialectica
ut scribitur e scia disputandi
ventilabro verum et falsum discriminans
et pfecte manifestans / Cuius dicit beatus

Augustinus in 2° de doctrina christiana
quod disciplina disputationis ad
omnia genera questionum que in litteris
sacris sunt penetranda et dis-
solvenda plurimum valet. Tamen
cavenda ibi libido est
rixandi et puerilis quedam osten-
tatio et inanis gloria decipiendi
adversarium. Et notat venerabilis
Augustinus ibidem quod illa que appellan-
tur sophistica vel vane conclu-
sionis disputationibus [illegible] non
solum cavende sed etiam [illegible]
diligenter attentos decipiunt,
et illud igitur genus captiosarum
disputationum detestatur scriptura
cum dicit: qui sophistice loquitur
odibilis est. Ex quibus secuntur
tria. Primum est quod veritas
vera solida et theologie studio
necessaria, quod dicit Augustinus quia
dissolvendis questionibus sacre
littere [illegible] plurimum valet. Se-
cundo sequitur quod disputatio liti-
giosa et sophistica est a theologicis
disputationibus excludenda, quod
dicit cavenda est libido rixandi.
3° sequitur quod disputatio [illegible]
vel ambigua [illegible] est a theo-
logicis [illegible] quod di-
fugienda est [illegible] ostentatio
et [illegible] Augustinus
ponit quod veritas [illegible] est
sylogismorum quibus [illegible]
[illegible] fabricanti
sicut aliqui [illegible]
ipsis reperta [illegible] quod veri-
tas [illegible] connexionum [illegible]
non est instituta sed [illegible] ab
hominibus. Nam est [illegible]
ratione perpetua divinitus instituta.

Ex quibus sequitur quod licita est scientia
realis et non ficta vel vana mu-
sica. Hugo [illegible] musica dicta
a moys quod est aqua, quia sine aqua
[illegible] organorum vociferandi [illegible]
non potest fieri dulcis sonoritas
vel forte quia [illegible] sonitus
rotarum in molendinis fuit scientia mu-
sicalis inventa. Secundum alios mu-
sica dicitur a musa. Et sic [illegible]
et poetis nove muse id est [illegible]
menta, ut aliqui dicunt, novem
instrumenta loquendi scilicet duo labia, iiii or
dentes principales, plectrum lingue,
arteria gutturis et concavitas
pulmonis. Et quia sine [illegible]
[illegible] nulla musica [illegible]
non potest vox, musica dicitur a moys
quod est aqua. Alii dicunt poetas
intellexisse per novem sonos qui
celestis armoniam faciunt, [illegible]
novem orbium, quos dicunt sonare
[illegible] revolutione [illegible]
[illegible] sicut [illegible] libro [illegible] et
mundo. Vel per novem musas intel-
lexerunt [illegible] vel studiosi-
tates [illegible] septem artium liberalium,
medicine et theologie. Et hoc [illegible]
[illegible] musa quod [illegible]
[illegible] seu studiose cogito. Vel
etiam dicitur ille nonus sive novem
muse, quia [illegible] musica reperit
[illegible] scientiis
scilicet sapientia [illegible]
[illegible] musica
est ad [illegible] quod musica [illegible]
sicut generaliter est scientia [illegible]
[illegible] armonias seu consonantias [illegible]
[illegible] proportiones et similitudines
[illegible] vel convenientias. Et [illegible] hoc
[illegible] triplex distinguitur
musica scilicet mundana, humana et in-

strumentalis. Mundana autem consistit
in elementis, alia in planetis, alia
in temporalibus. In tempore proporcionata
vicissitudine noctium et dierum, secundo
nature alternatione lucis et tenebrarum,
veris estatis autumpni et hyemis.
Ad hanc musicam mundanam eciam
pertinet consonans proporcio elementorum
et concinnus situs celestium corporum.
Et quia hec musica macrocosmi
barbarismus committitur quo a suis
consonanciis [illegible] macrocosmus [illegible]
[illegible] tota [illegible]
distractio paciuntur. Humana vero
musica pertinet ad ipsum microcosmum
id est hominem. Et hec musica alia
consistit in corpore, alia in anima, in con-
iunctione corporis et anime. Ad primam pertinet
debita proporcio membrorum humani
corporis et eorum humorum et eorum elemen-
tarium qualitatum [illegible] complexio-
nalis habitudo et hec armonia con-
siderativa ad scienciam medicinalem per-
tinet. Secundum ad hanc musicam
quod ad animam pertinet virium eius
[illegible] consonans complexio et actuum [illegible]
[illegible] gravitatis et [illegible]
[illegible] moderatam, aliquando [illegible] inter
se mutuam concordia et pacificam con-
versio. Hec autem musica hodie plu-
rimum barbarizat [illegible]
[illegible] consonancijs [illegible]
Ad hanc eciam musicam humanam
pertinet illa naturalis amicicia qua
anima corpori quibusdam invisibilibus vincu-
lis colligatur ad movendum sensifi-
candum ipsum corpus. Tamen quod naturalis
connexionis concordia vel amiciciam
nemo unquam carnem suam odio ha-
buit. Consimiliter consistit in hoc
ut ametur caro sed plus spiritus ut fo-
veatur corpus sed non perimatur spiritus.
Tercia musica est instrumentalis
et illa consistit circa sonorum armoni-
cam concordiam. Et illa est duplex
tamen quod decet duplicibus instru-
mentis scilicet instrumentis naturalibus
[illegible] instrumentis
artificialibus ut sunt organum
cytharam et similia. Et solet queri
circa hoc que istarum musicarum
sit suavior et gracior, an scilicet
naturalis vel instrumentalis. Et di-
cendum quod melodia humanarum vocum
ceteris paribus est suavior et effi-
cacior quam instrumentalis. Et
ideo est quod instrumenta quibus
[illegible] sunt nobis qualiacumque [illegible]
[illegible] armonia species formatam
placabilius nos movet et inci-
tat ut hec de musica. Astro-
nomiam astrologiam [illegible]
[illegible] Astronomiam et
astrologiam in hoc differre videtur
quod astronomia de lege astrorum nomen
assumpsit. Astrologia autem dicitur
quasi sermo de astris differens. [illegible]
nam enim grece lex interpretatur unde
astronomia et logos sermo a quo
venit astrologia. Quia ergo astro-
nomia est que de lege seu habitu-
dine astrorum in eorum motibus situibus
orbium dispositionibus corporum quanti-
tatibus et proporcionibus demonstra-
tivis processibus investigat et
componit tabulas [illegible]
[illegible] eclipses [illegible]
stellarum posiciones [illegible]
est summa de septem liberalibus artibus
vel scienciis, [illegible] speculatio
[illegible] intellectum humanum
elevat ad considerationem excelle-
tissimi operis dei seu artificij so-
tilissimi summi artificis quod est firma-
mentum seu [illegible] mobilia celorum.
Astrologia autem est que astrorum et
partium celi concursus et habitudines
observat et eis consideret tamquam
causas vel signa effectuum futurorum.

in hoc mundo inferiori. Quarto astro-
logia ut dicit Hugo partim natura-
lis est, partim superstitiosa.
Naturalis est in complexionibus
elementorum et aliorum corporum, que
cum superiorum contemperantiam
variantur, sicut sanitas et egritudo,
tempestas et serenitas, sterilitas
et fertilitas. Superstitiosa
vero est in hiis eventibus
qui a libero arbitrio pendent.
Hoc dicit Hugo. Hic qui post
hec per astrologiam sciunt ad hec
[illegible] sit [illegible] prohibitum quam
vitanda est secundum quod sic
secundum quantum ad hec est reproba-
ta multiplici auctoritate sanctorum doc-
torum, auctoritate scripture. Aucto-
ritate vero est communicanda
[illegible] prohibitum que
est notum sed eius prima pre-
[illegible] varias [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] ubi
reprobat multipliciter astrologiam
de natalibus et genitalibus [illegible] mo-
ralis [illegible] habitudine ho-
minum [illegible]
dicit quod [illegible]
[illegible] morte [illegible]
[illegible] genetus [illegible]
magnus error est et magna
dementia. Ex quo [illegible] patet quod
licet astronomia sit vera et
etiam [illegible] astrologia [illegible]
se extendit ad sciendum [illegible]
bus [illegible] iudicium est super-
sticio [illegible] significat
[illegible] illi qui tali astrologie
se dant [illegible] effi-
ci [illegible]
~~divina~~ [illegible] talis
astrologia [illegible]

astronomia speculativa [illegible]
de ipsa quam dicit Augustinus sen-
tencialiter quod omnis siderum et mo-
tuum superstitionum [illegible] nec [illegible]
[illegible] que [illegible] est perniciosis-
simo errori magorum. Commodius
honestius [illegible]
ad discere. Ex quo patet quod sola
doctrina erronea et vitanda [illegible]
secundum illa que est divina [illegible] sic
astronomia divina est astrologie
superstitiose et astrologia ipsi arti
magice. Unde patet secundo quod etiam
studium speculative astronomie periculo-
sum est, quia aliquis ad sciendum
astrorum situs et habitudines ad quod libet
tempus calculare finaliter intendat
et ducatur ad prenosticationes et pro-
gnosticationes superstitiosas [illegible]
astrorum significaciones [illegible]
[illegible] intelligi potest [illegible]
bus aut modicum [illegible]
[illegible]
[illegible] studio [illegible] periculo-
sum est [illegible]
Et sic patet aliqualiter quomodo
[illegible] formata quantum ad primam
partem [illegible] vero ad secundam par-
tem [illegible]
[illegible] ubi dicitur de Babilonis Cal-
deis, apud quos viguit astrolo-
gia: veniet super te repente mi-
seria quam nescies. Stent et salvent
te augures celi qui contemplabantur
sidera et supputabant menses ut
ex ipsis annunciarent futura tibi. Et
[illegible]
[illegible]
[illegible] observatis
et menses et tempora et annos [illegible]
[illegible] laboraverim
[illegible] passibus
[illegible] in quibus
[illegible]

Nota quod observare tempus [illegible] ut [illegible] dependeat [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] astronomie [illegible] aliquid disponentis [illegible] pluribus [illegible]
[illegible] facit [illegible] sunt et [illegible] vel [illegible] / et in [illegible] quilibet [illegible]
[illegible] ut [illegible] / et in [illegible] / et [illegible] forte [illegible]
[illegible] gentes / et in [illegible] / et [illegible]

respiciendo pro futuris ad astra colligere
observationes vanas hoc debet esse prohibitum qui debent esse speculatores
et divinatores pro eo quod nunquam debent
nisi sibi (?) [illegible] ad deum recurrere
et ipsum consulere in dubiis quam recurrere
ad astrologos aut consulere astra
et hec de 2a parte ante. Tertia vero
pars ante [illegible] quod prohibita sit astrologia iudiciaria patet in multis
passibus decreti ut 26 q. 2 per totum
et 5 dis. c. legimus divinatio allegata
tenetur / videlicet quo ex premissis /
quod talis astrologia divinatoria sit
vana prohibita et patet non
nunquam forte qui in ea predicturum
principibus et aliis penitus illudunt /
et illi qui faciunt magice vel nigromantice [illegible] dicit ut alias
allegatum est / quod [illegible] credidit se etiam
multa bene dicit astrologus qui hec
sit instinctu malorum spirituum / quorum
[illegible] et [illegible] impias et falsas opiniones de astralibus fatis [illegible] multi
bus [illegible] et [illegible] dicit hec
[illegible] quod si demones [illegible] esse
quod [illegible] credidissent vere
et [illegible] hominibus [illegible]
[illegible] ut [illegible] et nigromantia
quod [illegible] ipse [illegible] quod [illegible]
[illegible] recurrent ad deum [illegible] consulerent et attribuerent [illegible] divine
[illegible] speciali / [illegible] superstitiosos /
quia astra consulerent [illegible] attri
buerent que [illegible] attribuenda
credunt [illegible] demones [illegible]
[illegible] ut [illegible]
ydolatrie eis illuderet [illegible]
divinatorias eis suggererent in [illegible]
[illegible] ut geomantiam ydromantiam /
pyromantiam auguria [illegible]
[illegible] dubi
[illegible] qui etiam demones [illegible]
[illegible] multis superstitionibus

[illegible] superstitionibus implicati ydolatrie [illegible] et [illegible]

[illegible] hoc colore / quod celum agit
[illegible] inferiorum et ea gubernat
[illegible] illum colorem [illegible]
superstitiosi [illegible] ut [illegible]
superstitiosos ad [illegible]
[illegible] iudicare quod si [illegible]
[illegible] testimonium
[illegible] et [illegible] potius
fallacie et [illegible]
ignorantie superstitiosorum auctorum
ut albumazar [illegible] ad
[illegible] declarationem premissorum
quod [illegible] partes iudiciarie
astrologie scilicet de interrogationibus /
de electionibus / de [illegible] /
de planetarum coniunctionibus /
de apparitionibus cometarum et de
nativitatibus de impressionibus
aeris [illegible] inter
istas partes magis [illegible] illa
pars que est de impressionibus [illegible]
[illegible] elementatorum
qualitatibus [illegible]
aut videtur superstitiosa pars astrologie de ymaginibus / [illegible]
[illegible] subtilius [illegible]
[illegible] credunt [illegible]
[illegible] morborum [illegible]
et [illegible] / Et ista superstitiosa [illegible]
[illegible] possunt [illegible]
[illegible] vere
[illegible] gratia /
[illegible] habent superstitionem [illegible] / quod nulla
[illegible] celestis [illegible]
[illegible] vel elementata [illegible]
[illegible] ad complexionem elementarum qualitatum / [illegible]
[illegible] sunt de [illegible]
[illegible] patet [illegible] de [illegible]
[illegible] illi corpori [illegible]
[illegible] fortissima
influentia [illegible] celo [illegible]
esse [illegible] commixtionis
[illegible] corporibus celestibus [illegible]

Virtus figure in illo sicut in
ferro virtus magnetis, vel ratione alte-
rius naturalis conformitatis aliqui-
bus figuris. Ex quibus sequitur
quod virtus imaginis in ymagine
fabricatis sub certa constellatione
est subiecto suo preter naturale
et per quod cum necesse est dissoluta
constellatione sicut lumine deficit
subtracto sole. Item ex parte ma-
terie arguitur sic: quia supponitur
quod organica figuratio requirit
disponentem introductivum perter
cius operationes, quas astrolo-
gi ymaginibus talibus attribuunt,
vel aliam. Item opus est sub
similitudinem formatum sine ratione
deformare sibi competentis organiza-
tionem, ut patet per diffinitionem anime, que
est actus corporis organici physici,
et per consequens nulla accidentalis fi-
gura est sui introductiva, re-
quirit aliquam figuralem organi-
zationem quare etc. Item si ta-
les virtutes requirunt organizationem
materie et subiecti, virtus quali-
ficativa ipsius subiecti dispo-
nit sequitur quod quidam talis co-
gnitionis omnes auri liquefacti
et apti ad fabros vel aquam
alios homines acquirit talem virtu-
tem, quod est absurdum. Et dicitur quod
non sufficit ymago quam non
utitur fabricata vel fundatur, quia vi-
demus quod nomen vas recipit si-
mile liquorem scilicet vinum, nichil va-
let sic quod nomen vas recipit
scilicet vinum liquore hoc est quod porus
secundum modum aliis liquidis repletus
quod non est ad propositum. In hac materia
ista pro nunc sufficiant. Sed quod sepe
ut patet non per [illegible] [illegible]
[illegible] et vere naturalis philosophie
[illegible] et brevius [illegible]
ad replicandum et confutandum

potentialibus, scilicet principiis et regulis
omnes artes superstitiosas radi-
cem in illas ad principia legittima
quarum cognitionis reducunt non posse
et per quod adinventores demonum esse
mortalibus illusoria et periculosa
et propter hoc deus dispersit, et sic
sunt inventione bene et male philosophiam
rerum naturalium et conditionibus stellarum
et similibus ut per ea dispensare et
replicare. Sed et prophetia philosophorum
[illegible] sunt pro [illegible] et
[illegible] [illegible] et superstitio-
[illegible] [illegible] quarum [illegible] non
est in toto ex [illegible] Et ad hoc in-
[illegible] reliquis et multis rationibus
etiam [illegible] plures errant et hoc
[illegible] Item propter hoc [illegible] astro-
logie naturalem quod est [illegible]
aeris et corporum inferiorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]
iudicia [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] principiis
[illegible] [illegible] [illegible] quo [illegible] deus
[illegible] [illegible] signa [illegible] [illegible]
Quorum studium mortalibus est maxime
in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sub [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Quorum studium mortalibus [illegible] uti-
lissimum est et divinissimum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cla-
re [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] artibus liberalibus [illegible]
ignorantia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non cognoscere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] arismetrica
geometrica musica et astronomia [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] astronomia [illegible] [illegible] [illegible] astrologiam [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de duobus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] astronomia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et astronomia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

tiua / quare professores in parte pre-
cedenti enumerati sunt hominibus in
hac vita morali necessarii et utiles /
Ut igitur tales ignari [illegible]
resipiscant / in sua ignorantia se-
tiant et recognoscant / considerare ex-
pedit quomodo non defectum et uti-
litatem septem artium liberalium Et hoc
duplex / Primo generali 2o magis in
speciali / Generaliter quidem ad primum est ad-
vertendum quod septem artes liberales
Ut summarie tangatur dicta sunt uti-
les Primo ad removendum ma-
lum erroris et ignorantie / quod quidem
anime racionalis creatam naturaliter
refugit tenebras errorum sive perfectio-
nem omnis homo naturaliter scire desiderat
prima metaphysice 2o sunt utiles ad per-
ficiendum humanum intellectum per perfectam
cognitionem veritatis / quam naturaliter
appetit secundum primum de anima perfectum
3o sunt utiles ad perficiendum dispo-
nendum et stabiliendum scilicet intellectum hominis
ad capiendum et ad plenius intelligendum
et efficacius defendendum profunda mi-
steria celestis sapientie que ad salutem
mortalibus desursum advenit 4o sunt
utiles ad regimen vite moralis
et iustitie / hoc patet quia per cognitionem
nature conditionis et finis rerum cogno-
scitur que operatio que dispositio que ha-
bitudo deceat vel debeat sit civilibus
homini et ipsi secundum statum et conditionem Ideo
quo patet quod philosophia moralis pullulat
descendentis liberalibus speculativis /
Quod servant circa cognitionem rerum et
causas earum Et consequenter ex
morali philosophia et naturali processit civilis
legum [illegible] / In philosophis moralibus
in liberalibus scientiis excellentes instruc-
tis ut fuerunt Seneca Boetius Aristo-
teles et alii sapientes qui athenensibus
et romanis leges condiderunt unde patet
quod ex liberalibus scientiis ex primario
fonte pullulat omnis scientia mo-
ralis / speculativa et practica Similiter

que faciunt regimina et ordinatum
et medium hoc exercitium quod hoc
[illegible] sicut illa mor-
bidis moralibus [illegible]
[illegible] medicinalis regi-
mina hominis quantum ad vires
et operationes eius sicut quibus
distemperantie et debilitantes im-
pediuntur in suis operationibus vires
hic spirituales / seu intellectuales /
et hoc correspondenti ordine vires
corporales regiminis sunt enim
scientie liberales intellectualem
in homine [illegible] hec sicut sine
eius auxilio et beneficio [illegible] et infirmante
morbo grammatica tacet rethorice
eloquentia perit / logica non syllogizat /
arithmetica non [illegible] / musica in
dulcedine perdit / dyalectica disputare ne-
scit / iudex non pugnat / sacerdos
non orat et iusticiarius non laborat /
hec itaque industriose quantum ad
inventionem [illegible] per
clarissime septem liberalium artium
[illegible]
[illegible]
[illegible] philosophia naturalis [illegible]
matre filia [illegible]
et presertim [illegible] ubi naturalis philosophie [illegible]
[illegible] rerum [illegible] /
ubi scientia medicinalis [illegible]
[illegible] ordine ad sanitatem
hominis [illegible] corporalem
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
que per cognitionem rerum sensibilium
et corporalium intellectus humanus de-
venit per viam discretionis et ab-
stractionis et cognitionem rerum sensi-
bilium et corporalium ut sunt deus
et intelligentie Et ubi illa theologia
metaphysicalis [illegible]
[illegible] sensu [illegible] /
ubi theologia [illegible] mortalium
[illegible]

Que quidem vera theologia non
adversum debere humane co-
dicionis statuerunt sed a summo
dispensatione [illegible] descendit ipsam
felicitatem mortalium que sine eius
capi non possunt sicut alie
[illegible] et collatione et declaratione
hijs verbis ratiocinatis apperte
quod vere et elegantur [illegible]
de professoribus liberalium scientiarum
quas [illegible] in [illegible]
dixit Nunc scientia mortalibus
scitis utilissimam est. Dixit non
tamen sanctis utilissima et non simpli-
citer utilissima [illegible] remedium
scientie non sit sic utiles et necessarie
mortalibus quod sine eis non possit
vere iusticie felicitas haberi. Sed quod
scientia simpliciter utilissima est mortalibus
[illegible] et [illegible] ipsa divina est
theologia sive mortalium ad veram
et deo placentem iusticiam huma-
ne directiva et vere felicitatis
humane ipsis mortalibus osten-
siva et declarativa. Verumtamen
[illegible] quamvis ad vere
non sunt simpliciter sed quod ad hoc
in [illegible] utiles ad mortalium fe-
licitatem modis pluribus et aliis. Ut
videbitur quod in [illegible]
et [illegible] sicut vite hu-
mane et civiliter mortales et
ad cognitionem theologiam [illegible]
[illegible] scientie [illegible]
facultates ad salutem necessarie
mortalis ad [illegible] et vite remedium
[illegible] theologia [illegible]
[illegible] vite humane vel est mo-
ralis dispositiva vel est spiritualis
meritoria ad premia sufficeret
et quod [illegible] leges positivas suf-
feret ipsa theologia [illegible] de se
tanda vero ab initio [illegible]
[illegible] ymo ab initio mundi
sufficeat ipsa theologia et ad hunc suf-
ficeret esto quod constitutiones positive
seu legales tradicones [illegible]

vel civiles non essent. Sed multi cum
studium in huiusmodi tradicionibus legum [illegible]
[illegible] seu positivarum [illegible]
[illegible]. Item [illegible] scientia legum
civilium processit [illegible] morali ut
patuit supra et [illegible] ut notum
est scientia constitutionum [illegible]
originem traxit ut pote [illegible] seu
scientia morali et tradicione legali civili
et [illegible] theologia et hoc pro maiori par-
te [illegible] ita est patet quod philosophia et theologia
[illegible] virtualiter [illegible] duas scientias
scilicet scientiam legum civilium et scientiam legum
[illegible] est [illegible] suos effectus
et [illegible] nullus potest
[illegible] aliquis perfecte et plene
[illegible] perfectis scientiis
humanis et theologia [illegible]
[illegible] disputationum [illegible]
[illegible] ad leges positivas
vel [illegible] est patens [illegible] quod
[illegible] et [illegible] deum
et iusticiam [illegible]
[illegible] [illegible] attencius
[illegible] sunt et intellectus [illegible]
[illegible] [illegible]
et [illegible] sit debitum [illegible]
[illegible] manifestum est seu [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] quid
[illegible] valet studium legum et [illegible]
[illegible] quod [illegible] modum
[illegible] leges scripte [illegible]
[illegible] iustum [illegible] expedicius
et hoc [illegible] attenciis [illegible]
[illegible] alibi. Et sic [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] facul-
tate scripte liberalium [illegible]
philosophia [illegible] ymo [illegible]
[illegible] dependencia [illegible] facultatem
[illegible] mediante legem [illegible]
[illegible] facultate [illegible]
[illegible] scientias. [illegible] rationabiliter
de professoribus liberalium [illegible]
dixit [illegible]

Quorum scientia moralibus scientiis
utilissima in pluribus specialiter
ad sacram theologiam [illegible]
sine natura [illegible] Et hec po-
test [illegible] sicut loquitur [illegible] in scripturis sa-
cris [illegible] modum loquendi et tempora
[illegible] hos autem modos tra-
dunt grammatici rethorici logici [illegible]
omnes colores rethorice [illegible]
in divinis scripturis inveniuntur. Et similiter
omnes modi loquendi figurativi et
transsumptive que traduntur in illa parte
grammatice que de figuris [illegible]
ad distinctionibus grammatice [illegible]
ad tamen utilissima sit ad intelligen-
dum [illegible] scripturas [illegible] in scriptu-
ra non solum voces significant sed et
res [illegible] significant
[illegible]
[illegible] naturas [illegible]
[illegible] et
[illegible]
[illegible] Augustinus
[illegible] dicit quod [illegible]
[illegible] figuratas
locutiones [illegible] Hoc ibi exemplum
Primo quod cum serpens in figura assu-
mitur non intelligitur [illegible] dicit nisi quod
[illegible] corpus [illegible]
corpus [illegible] similiter signorum
serpentis [illegible]
[illegible] pellem
et sic [illegible] Aliud exemplum [illegible]
[illegible] vel naturas [illegible]
[illegible] pulmone et est
intentio Augustini quod nisi [illegible]
sit scriptura [illegible]
[illegible] talibus
locutionibus designatum intelligi non
potest [illegible]
intelligendum scripturas [illegible]
plurimum talibus locutionibus utitur [illegible]
[illegible] nisi per artes liberales cognos-
catur quantum se extendere possit

[illegible] vel naturam [illegible]
[illegible] non posset [illegible]
[illegible] mirabiles in [illegible]
[illegible] naturalis cursus et inter
[illegible] supernaturales miraculosos
sicut [illegible]
[illegible] ipse [illegible]
[illegible] tempore [illegible] nimis
[illegible] esset [illegible]
miraculo [illegible] quod [illegible] nocte [illegible]
cedente bellum subito luna est
[illegible] cum cursum
[illegible] Et hoc [illegible]
[illegible] apparen-
cia esset de naturali cursu et ita
aggressus fuit hostes et [illegible]
hodie posset contingere [illegible]
[illegible] in artibus et me-
dicina [illegible] esset Item
[illegible] materie theologie [illegible]
[illegible] nostra
[illegible]
[illegible]
[illegible] nullus potest sibi vel alteri
satisfacere nisi [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] ut patet [illegible]
[illegible] Augustini [illegible]
[illegible] nullus sine [illegible]
[illegible] nisi [illegible] peritus in
theologia et liberalibus artibus Item
[illegible] quod [illegible] religio [illegible]
artes liberales [illegible]
[illegible]
[illegible] quibus se defenderent [illegible]
[illegible] contra katholicam fidem
quos non [illegible]
[illegible] Item [illegible]
[illegible] studium non solum [illegible]
ad regimen [illegible] sed et ad
[illegible] magistri laude et [illegible]
[illegible] quanto aliquis
[illegible] cognoscit [illegible]
[illegible]
[illegible] tanto amplius con-
[illegible] et [illegible]

No

No

Primo artificis agricio amit-
titimus [illegible] per studium libe-
ralium artium quale est. Item 4o li-
berales artes instruunt theo-
eloquia pulcritudine et polita
moralia dictamina affectum inflamma
tiuum ac plures [illegible]
et [illegible] convictissime
hic [illegible] pt beatus Augustinus
qui dicit 3o libro confessionum suarum
ille liber [illegible] que dicitur ortensius
exhortacionis ad philosophiam mu-
tauit ad te domine affectum meum
et preces et vota mea et ualuit in
annos vana spes et immortalitatem
sapiencie concupiscebam estu cordis
incredibili et surgere ceperam ut
ad te redirem. Item [illegible] beatus sum-
ma [illegible] primo est quia
[illegible] qui legere libros et
dicta philosophorum quia liber [illegible]
nis fuit [illegible] occasionalis
conuersionis beati Augustini ut ibi habetur.
[illegible] est quod inducit et primit ad
vitandum et spernendum concupiscen[ciam]
est uere sapiencie studium precipue
quia [illegible] beato Augustino [illegible]
[illegible] concupiscentis [illegible] ad
ueram philosophiam sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] provocant
[illegible] ad contemptum mundanorum
studium sapiencie [illegible] placuit
philosophie [illegible] in illo libro [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spem
[illegible] [illegible] sapiencie studium habet
[illegible] desideria [illegible] elevare
ad [illegible] [illegible] philosophie sa-
piencie [illegible] desideria beati Augustini
[illegible] [illegible] quod [illegible] philosophorum
[illegible] [illegible] [illegible]
affectus ad spiritualia inflammantur
Item [illegible] artes liberales [illegible]
principia et [illegible] in [illegible]
et [illegible] veritatis [illegible]
[illegible] etiam sunt [illegible]

[illegible] ad manum [illegible]
[illegible] ad capiendum diuina et
spiritualia ubi [illegible] per progressionem [illegible]
[illegible] [illegible] creaturarum
[illegible] per consideracionem [illegible]
[illegible] in ymaginacionem [illegible]
[illegible] [illegible] Item quod [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] contra
argumenta hereticorum impugnancium fidem
que argumenta [illegible] [illegible]
liberalibus [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] beatus Augustinus [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] soluere [illegible]
[illegible] difficultatem. Item 10o [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] et subtilitatis [illegible]
[illegible] studium [illegible]
liberalibus artibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et subtiliat [illegible] Augustinum
et per experienciam [illegible] quod in nulla fa-
cultate non possit esse subtilior et
perfectior [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] liberalibus sciencie non fuit suf-
ficienter [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] in [illegible]
[illegible] Augustinum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] liberalibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Augustinus [illegible] [illegible] 3o [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Commemorauit
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est qui in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] frustra [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad plenam
cognicionem [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] conditionis creaturarum. Utilis est
etiam musica, que est arismetica et scientia de
mensuris, ut geometria et ex proportione
ipsarum, proportionis numerorum ut musi
ca [illegible]. Unde propter quod solum numerorum
ignorantia vel eorum multitudinem impe
dit notitiam divinarum scripturarum, ut de
dicit Augustinus 2° de doctrina christiana, ut
[illegible] alle. Secunda impedit intelligentiam et
cognitionem rerum per alias scientias igno
rantia numerorum scientiarum mathematicarum. Quia
sicut dicit Boetius in primo arismetice
sue, quod si quis numerorum careat veritatis
inquisitor verum invenire non potest
sine eis speculative cuiusque rei sapi
endum est, et in quo sapit habet sci
entie sapientiam et demum dicit Boetius:
nos rei plenam dicit et [illegible] constat igitur
quisquis quadrivium abiecerit om
nem philosophie perdidisse doctrinam. Et hanc
reddens quatuor ad arismeticam dicit
quod habent similiter numerorum scientiam vel rationem
ille huius mundane molis conditor
deus primam sive habuit creaturis
exemplar et ad hanc cuncta consti
tuit [illegible] fabricatoris ratione per numeros
assignati ordinis invenire concordiam.
Ista posset etiam deduci per ignorantiam
eorum que pertinent ad geometriam in separa
tis figuris super impedit notitiam
[illegible] operationem orbium divinorum et
et [illegible] rerum naturalium scientiis ut
libris [illegible] et [illegible] in multis pas
sibus philosophie naturalis et in 3° metheororum
de yride et halone et libro de celo et mun
do [illegible] etiam quod apostolus ut plurimum in lo
gica et naturali philosophia methaphisica posuit ex
exemplo et arismetica. Similiter de mu
sica medium possit et patuit superius in
[illegible] procedentia dicit enim de ipsa beatus
Augustinus in 2° de doctrina christiana quod corpora
de eius consideratione pertinet ignoran
tia impedit operationem misteriorum spiritualium
scripture quia in suis figuratis locutionibus
sepe utitur rebus que ad musicam pertinent

a cythara tympana et psalterio
[illegible] in quibus spiritualia
misteria latent. Sunt etiam et [illegible]
hec scientia musicalis non parum ad
bonum vel [illegible] hominis per interiorem
et exterioris sed ad devotionem divini cultus
[illegible] in scientia invenit [illegible]
devotionis [illegible] musica [illegible]
sicut [illegible] scientia ad magnificandum
divine honorificentie [illegible]
[illegible] musica
[illegible] signum in
genio [illegible] repellere hominum me
lancolias [illegible] reformare corporis
distemperantias [illegible] [illegible]
[illegible] spiritus [illegible]
[illegible] effugare
[illegible] ad
[illegible] disponere pellere [illegible]
[illegible] pusillanimitas scientia novit
[illegible] musica [illegible]
[illegible] posset [illegible]
[illegible] musice Boetii
ut [illegible] polliceor. Ubi [illegible]
[illegible] mirabilibus effectibus
[illegible] musice melodye.
Similiter [illegible] scriptura de [illegible]
quod musica malignos etiam
spiritus arcet et [illegible] ad [illegible]
disponit [illegible] 3° regum 3° Eliseus
[illegible] dixit adducite
in psalterium. Cumque caneret psaltes
facta est super eum manus domini et ait
hec dicit dominus [illegible]
[illegible] dicitur de David quod quandocumque spiritus
dei malus arripiebat Saul
tollebat cytharam David et percutie
bat manu sua et [illegible]
Saul et levius habebat [illegible]
[illegible] spiritus malus [illegible]
[illegible] patet et [illegible]
[illegible] per hoc de astronomia
quid enim [illegible]
[illegible] nisi [illegible] scientia mani
festans motibus celestium orbium
et stellarum mirabili ordine dis
positionis et [illegible] et ad

mundum inferiorem fecit ut
excellentissime celi enarrant
gloriam dei qui fecit eum. Hec scilicet
pulchra ad divinum cultum ar-
te invenit compotisticam temporum
distributivam. In venit enim ecclesia
cursus solis et lune quantitates
solis et lune quantitates et proportiones
constituit kalendarium quibus
mensium et annorum revolutiones.
Hec invenit calculum subtilis-
simum ad designationem horarum
per annos lunaribus et solaribus
usibus. Postremo de philosophia
naturali quid aliud in proemium di-
cere possum preter ea que mire et
illa dicta fuerunt. Nisi quod philosophia
scientia in vestigiis et moribus
disserens eius creaturarum na-
turas dispositiones et minimas in
singulis et pariter singulitudines
et operationes communi creatura per
fecit laude creatoris faciens
spiritualiter ut illa laudent celi et
terra benedicant signa et stelle
montes et colles maria et flumina
et omnia que celi ambitu continentur
Et hec de ultimis liberalium scientiarum
in generali et speciali tactis aliqualiter
brevissimis intellexi quas precellit
illa corporibus vel litterata nisi illa
scientia essendi liberalium scientiarum no-
bilissimum et optimum cum in e-
ventu moralium inventio et de-
scriptio et acquisitio ut enim dic-
tis Augustinus xi^o de civitate dei
ca^o 30 omnes philosophi ante sacram
scientiam nichilominus probus profun-
ditatis operam maximam im-
penderunt. Ipse autem Socrates pri-
mus fertur philosophiam ad corrigen-
dos componendos que mores de-
flexit. et condescenderunt ex ab
inde philosophi qui plures ipsa philosophia
erudierunt et utilitatem eos regi-
mine sue et regimine finis et
scientias omnium rerum corruptibilium
et incorruptibilium cognoverunt va-
nitatem huius mundi cognoverunt
prava mutabilitate carnis que pulcre cogno-
verunt mobiliter et in personis hu[m]a-
nis et dulcibus cognitionibus primi fue-
runt et sectati ad veritatem inveniendum
mundo divicijs honoribus et omni
voluptati carnis ad finem ut
vero et rectis proficiuntur et morali
creature quadam liberis fieri virtu-
tibus et istis proficerent et orna-
rent. Pro quibus eorum summe et assidue
laboribus laborandum perveniunt
ad statum multitudine quibus vir-
tutibus philosophi mirabiliter floruerunt
ut in historijs de ipsis invenitur.
Et si exigua et singulis rerum co-
gnitio hinc namque attingitur scientia
tamen movebat olim gentiles
philosophos ad tam virtuose abstracte
et religiose vivendum merito ma-
gnum est scilicet et compunctibilis pudor
est et esse debet christianis philosophis et
theologis qui medium in plenissime
omni sapientia spirituali seu naturali ful-
gent et divini sensu conservantur
qua ipsis eterni felicitatis premi-
alibus promittit et eterna calamitatis
per eorum perdicione. In magna certa
confusio est quod exempla omnibus no-
minatis salus ad tamen spiritualiter
religiose et virtuose vivendum sed
etiam exempla singuli philosophi genti-
les philosophi monebant. Hec et similia
cottidie audimus et merito fa-
timus si deducamus in luminis dies
nostros timeo enim libros nostros in
fine approximantes etc. Item circa
primus studium in doctrina veritatis et
virtutum. Iuxta predicta libros eorum
perveniunt de universorum studiorum publice p-
ut hic philosophi quod fuit summe per omnia
scientia liberalium humanitatis adquisita
et dicit quod tres sunt divinitatis

Et iste liber sic dicit

[illegible] in tres [illegible] doctrina tradentem et usu
i. in physicam, naturalem et intellectualem
et moralem. Et ut in veritate
aliquibus antiquis expositoribus
ipse posuit [illegible] tria [illegible]
[illegible] tribus scilicet doctrina
usu et [illegible] propria [illegible] consistunt
[illegible] [illegible] [illegible]
et hec de illa divisione quantum
ad textum. Sed circa istam divi-
sionem [illegible] [illegible] est ad
[illegible] quod virtus [illegible] et
doctrina [illegible] posuit divisionem
[illegible] [illegible] [illegible] quod duo
sunt [illegible] [illegible] [illegible]
quod constituerunt [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et naturis [illegible]
[illegible] [illegible] omnes scientias et
doctrinas [illegible]. Primum [illegible]
continet scientias [illegible] [illegible]
[illegible] voluntatis [illegible] et sic
ille scientie duplices [illegible] [illegible]
sunt vere scientie et utiles [illegible]
sunt [illegible] et ab usu et [illegible]
[illegible] ut [illegible] vero [illegible] sunt
duplices [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] hoc est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dependet ab [illegible] voluntate
ut [illegible] ut sunt iste [illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sunt scientie [illegible]
[illegible] [illegible] continet [illegible]
[illegible] vero [illegible] [illegible] non de-
pendit ab [illegible] voluntate ut [illegible]
voluntate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iste veritates [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]

sunt vocales et non dependent
[illegible] [illegible] voluntate quia de-
[illegible] [illegible] [illegible] est
ut [illegible] [illegible] octo [illegible]
[illegible] [illegible] octo [illegible]
[illegible] [illegible] vocales et [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
octo manerie [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cuiuslibet
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] veritates [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dependet
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vero ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod veritas [illegible]
[illegible] et syllogismos non est [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] voluntate
[illegible] sed est in [illegible] reperta
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et studiosis et [illegible]
de illo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] veritates
reperiuntur que dependet [illegible]
voluntate [illegible] [illegible] ut ve-
ritates [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] voluntas [illegible] ut
legislatoris et legislatores [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuerit [illegible]
et ille sunt [illegible] [illegible] [illegible]
posite [illegible] vero [illegible]
veritates [illegible] non sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

legis ponentur. Hostis patet
contra illos qui dicunt scienciam
iuris positiui esse voluntariam
tantum quia in voluntate hominum sit sicut ea
non posse scienciam. Contra tales
cauillaciones patet ex dictis quia est
sciencia vera et realis licet complu-
res veritates eius dependeant
ab aliquali voluntate sicut
et mathematica [illegible] tamen [illegible] hoc
dicitur sciencia voluntaria aut quia
in statuendo dependens sicut nec
grammatica aut logica in quibus ali-
qualiter institucio aliquid operatur.
Item sciencia iuris positiui non solum
consistit in manifestacione positarum
legum aut constitucionum in [illegible]
declaracione et retencione legisla-
torum iudicibus sed eciam per [illegible] quan-
tum operatur abilitatem et subtilitatem
circa casus singulares contra negocia
singularia que occurrunt contra quod [illegible]
tam emergente circa quod prop-
ter compedire: Ideo sit potentes
iudicare et discernere quid compe-
diencius ut vilius et [illegible] et in
sciencia iuris [illegible] qualiter [illegible]
negociorum et statuta hominum ista
esse quod statutum [illegible] [illegible]
generaciones antiquorum [illegible] positi-
ua sunt abolita aut non compe-
diunt et sic renouata sunt. Hoc
in illo abstrahit aut [illegible] sciencia
iuris positiui. Quod tale
tante circa [illegible] leges [illegible]
fieri sicut circa receptas medi-
cinales quas primo [illegible] dictat
experimentum. Constat etiam hoc
[illegible] et [illegible] super sub-
iecto [illegible] sciencia [illegible]
iuris ex quibus apparet graciam
in... libris [illegible] vilissima
est ipsa sciencia iuris positiui
de qua tamen beatus Jeronimus non

fecit mencionem hic inter sciencias non
quia reputauit eam non esse scienciam
sed quia nondum erat multum constituta
tempore suo. Vel quia sicut prius
non dum plene segregata erat a
sciencia theologica, cum sit quasi una species
theologie practice ut videbitur. Et hoc
de scienciis veris. [illegible] quidam insti-
tutas. Alie vero sunt vocate scien-
cie vel artes non solum pure ex libera
voluntate dependentes sed eciam ex sola
voluntate adinuente et superstitione non
habentes radicem et fundamentum in istis
rebus circa quas versantur, ut sunt
ars magica, nigromancia, geome-
cia, pyromancia et [illegible] illas artes
voluntarie fictas et superstitiosas in sci-
encias introduxi principaliter [illegible]
Augustino [illegible] dimissionem bene
bene [illegible] cum [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] possunt de-
[illegible] et futuro [illegible] [illegible]
et superstitionum quibus hic [illegible]
in [illegible] sunt. Quo modo [illegible]
tale quam postea [illegible]
sed [illegible] artes prohibite et
tales superstitiones sunt in [illegible] et [illegible]
pia sciendi reducibiles. Hoc igitur
[illegible] ad diuisionem sciencie
liberalium quam ponit in libro [illegible]
[illegible] beatus Augustinus. [illegible]
quod platonis [illegible] disciplinas [illegible]
[illegible] partes distribuit et in
[illegible] hic in libro [illegible]
[illegible] racione [illegible]. Et in [illegible]
[illegible] et [illegible] seruatur
et [illegible] quia [illegible] a sciencia
[illegible] circa [illegible] licet
[illegible] Augustinus [illegible] per [illegible]
sciencie practice [illegible] [illegible]
[illegible] tunc valet [illegible]
Et reducitur [illegible] diuisio in membris
in membris, quia [illegible] studium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] speculatiue.

publice

forma

Item quod omnis sciencia est practica vel spe-
culativa, et ultimus omnis sciencie practi-
ca reducitur in sciencia speculativa aqua
ante dividit species singulis
tribus partibus quas hic plato et alii
philosophi senserunt et ubi sunt anime
ubi tunc sita anima sita et ubi lumen
animam totam esse cognoscerent scilicet
dixerunt que per singula hic explicare
longum esset, reticetur aliquantulum
prosequamur eciam divisionem invenien-
tur sciencie scilicet in practicam et speculativam
constitui per actorum fructum philo-
sophi modum divisionis hoc modo
Nam phisica sumpta generaliter dividitur in
theoricam scilicet speculativam et practicam.
Theorica scilicet dividitur in spiritualem
theologiam et in humanam phisicam. Huma-
na phisica dividitur in sermocinalem et
realem. Sermocinalis dividitur in ser-
mocinalem compositam et in sermocinalem
grammaticam. Sermocinalis autem dividitur
in logicam et rethoricam. Realis phisica
dividitur in phisicam realem et
in phisicam et in phisicam abstractivam.
Naturalis subdividitur in vlenicam et practicam
particulares et medicinam vel est med.
phisica. Abstractiva vero dividitur
in mathematicam et mathematicam. Mathematica
dividitur in mathematicam simplicem et
concretam. Mathematica dicitur in arisme-
ticam et geometriam. Secunda dicitur in musicam
medias scilicet in musicam astronomiam
perspectivam et scienciam de ponderibus
et huiusmodi. Et hec est divisio speciei phisice
generaliter sumpte. Et prior. Post dividi
phisica practica generaliter sumpta quam-
libet sciencie correspondet sua practica
que ex speculativa deriva. Et circa theologiam
dividitur in speculativam et practicam. Practica
dicitur in tres scilicet cultoriam. Sicut theologia in
contemplativam et mediatricem. Prima docet
tenere cultores dei scilicet predicatores et religiosos
derivare in presentes ordinibus abstinen-

tes et divinis laudibus. Secunda
docent predicatores et confessores.
Tercia docent etiam medicos
et illa vocatur ius canonicum. Similiter
computistas multiplex divinare
sunt. Mathematice practice scilicet practi-
ca geometria que dividitur in altimetria et
practica arismetica que dividitur
in tres partes algorismum. Practica
vero musice. Practica astro-
nomie que consistit in calculacione
motuum celestium et in instrumentis.
Similiter medicina in speculativam
et practicam dividitur. Practica dicitur
in medicinam scilicet in curativa dietetica
in apothecaria cyrurgicalem
et in empiricam. Item ipsa phisica
realis que ex usu comparantes
et tractantes vero particulares respiciunt
practicam. Unde quod nichil magis
quam illa derivata est exemplo
practica primo in medicinalis
hoc medicinalis sciencia medicinalis species
que est una practica phisica generalis
phisice complectiva sicut ante dixi
de phisica realis perpetualiter
practicam qualis prima vocatur
que interficit facere mirabilia ex ap-
plicacione et combinacione naturarum virtu-
tem per aquas mirabiles virtutes
quibus apud est et remediis et curi
faciunt facere nobiles colores
et liquores minium et huiusmodi
quibus pictores indigent. Et pe-
stremo cupiditate humana impellente
illa ars presumit facere aurum et argen-
tum et lapides preciosas per quibus hec
ars est hinc tempore latuerit
occulte in penetralibus seu secretis
domus divitum et palaciis eorum
et principum et forte cupiditate ac-
cedente humana curiositate
increscente sapientes sophisti-
cat deceptores multiplicat prin-
cipes in fatuat divites depauperat

pauperes enim abundat depauperat
multos et repleri mortifice(r)liter Et
Hugo qui post hec scriptum etiam ars
utilissima sit mechanicis sancta
sed utilissima sicut dicit Hugo super
dicat homines conterere et hortu-
lis tamquam aliud [illegible] aliquid p(ro)-
ficiunt in mechanicis loquitur
Verum si hec ars facit illud est certa
scio malleorum emendatio non e(st)
vilis rei producte sed potius in pel-
licijs bene ordinate exhibenda
et spiritualibus et hac quanta gradatim
procedimus quam multe sunt aurum
et argentum etc. De divisione
scientie summarie et perfunctorie
dicta premittimus sufficiat. Ex quibus
datur qui hoc pro eximiosa di-
visione arborem philosophie con-
stitui seu erigi continere amenam
speciem scientie speciem et [illegible]
[illegible] humana mor-
talitas multipliciter [illegible]
veritate [illegible] hec in
arbore e ramosa et florida
et fructuosa ipsius philosophie et scientie
in qua intellectus laborant et ab
initio mundi laboraverunt ut
fructum eius salutarem apprehe-
derent. Summis studijs in hanc
arborem ascendere conantes. Plu-
ribus modis quidem [illegible]
radicibus huius arboris ascende-
re ad excellentiam ramorum eius
provenire potuit. Hec autem
hec arbor septem radices sive
vitales seu initiales scientias a
quibus nisi ascensum in hanc ar-
borem incohaverit nemo summitatem
eius potest pervenire. De istis ra-
dicibus dicit venerabilis Hugo in suo di-
dascalicon sic. Ex omnibus scientijs septem
specialiter erudiendos decreverant
antiqui in suis scolis apud quos
tantum [illegible] in quibus tanta utilitas

esse perspexit omnibus perspexerunt ut
quisque has scientias plene perceperit
potest ad aliarum notitiam magis in-
quirendo et querendo quam audiendo per-
venire. Sunt enim ut dicit Hugo quasi
optima quedam instrumenta et rudimen-
ta quibus via paratur ad plenam
philosophie veritatis notitiam et in trivium
et quadrivium dicit nomine accepit
Ideo quod hijs septem scientijs [illegible]
[illegible] animus ad secreta sophie
accedit. Et ergo nemo antiquitus
nomine magistri vel doctoris dignus vi-
debatur qui non hos septem scientias pro-
fiteri posset Et quia liberalibus
artibus olim dicit Hugo servicissime
et plenissime studebat multi in ve-
niebantur qui etiam sine librorum revo-
lutione omnem questionem dissolvere scie-
bant et hinc accidit tot eo tempore fuisse
sapientes ut plura ipsi scripserint quam
nos legere possimus. Scolares vero
moderni temporis quibus [illegible]
[illegible] et [illegible]
nesciunt congruum modum discendi
servare. Ideo hoc tempore multos
qui student paucos vero sapien-
tes invenimus. De ordine autem
agendo et habito studendi et addiscendi
est ut dicit Hugo ut ante physicam
logica intelligatur cuius ipsa post
physicam inventa fuit. Unde dicit
autem fuit logica inveniri. Quoniam
nemo de rebus convenienter disserere
potest nisi prius recte et veraciter loquendi
rationem agnoverit. Nam sicut dicit
Boetius Cum priores antiqui [illegible]
nas rerum et morum qualitates investigan-
tes experiri cepissent necesse fuit falli sepe
quoniam vocum et intellectuum discretionem non
habebant ut accidit multis sicut epi-
curo et alijs [illegible] qui sine examine
disputationis credebant quidquid [illegible]
[illegible] aut persuasione comprehende-
rant ipse quod in multis erraverunt.

Neque enim ut dicit Hugo quippiam sine
iam docens in venit illud semper ma-
nens fixum tenet, iste dicit iure est
falli eos qui abiecta sua dispositione
di(s)cere res ita pergunt denuntiantes
itaque vero in processu discursionis
et investigationis veritatis multiplici
fallacia capta et rebus applicari
conati sunt invenire scientiam principia dis-
cretiva veri et falsi et scientiam principia
syllogizandi et formandi atque veraciter
proprie disputandi que est logica seu dia-
lectica. Et hoc sit de prima significatione
et de origine logice. Sequitur
Ad minores artes venia impendenti
[illegible] quoniam timebat angustum
... a maiori [illegible] si artibus
liberalibus [illegible] veritatis
nemo perfecte potest ad plenum in medi-
tatione, multo minus ad intelligentiam
scripture divine [illegible] magistro
[illegible] hic vero [illegible]
[illegible] arguit [illegible] volens
dicere quia nemo perfecte dicere potest
[illegible] mechanicas sine doctore quia
minores sunt et minus difficiles quam
libus liberalibus, omnino eruditio ple-
na [illegible] magistrum et doctorem
et [illegible] ad minores artes [illegible] ad
minores scilicet artes [illegible] supremus
[illegible] maiores que tendunt
ad bona anime que sunt minus bona
[illegible] vel mechanice tendunt ad
bonum corporis quod dicuntur minora bona
ut ad acquisitionem bonorum fortune que
dicuntur bona minima, [illegible]
artes ille similes quia circa opera
variis deserviunt humanis necessitatibus
Alie vero dicuntur artes liberales, vel
quia ut dicit doctores liberos id est expe-
ditos et exercitatos requirunt ut sub-
tiliter de rebus naturis et rectitudinibus
disputare possint, vel quia antiquitus libe-
ri id est nobiles in eis studere consueverunt.

Plebei vero et ignobilium filii ar-
tibus servilibus et scientiis practicis
applicabantur et ita fit totum per
contrarium. Tertio vocatur iste actus me-
chanice id est adulterine quia de opere arti-
ficis agitur quod naturam formam
imitatur. Sunt enim tria opera scilicet
opus dei, opus nature, opus artificis
imitantis seu simulantis naturam.
In hiis tribus operibus [illegible]
opus humanum quia non natura est sed
imitatum meretur nomen mechanicum
id est adulterinum quemadmodum et clave
[illegible] dicitur mechanica.
Naturalis autem operis artifex imitatur
[illegible] longum esset et honerosum per
singula explicare. Iudicat Hugo
in paucis verbis qui statuam id est
imaginem fudit ut fabricaret hominem
imitatus est qui domum fecit montem
respexit ad fabricandum et texendum
araneae novit qui usum armorum
a bestiarum [illegible] venit
[illegible] quia [illegible] nascuntur
[illegible] armata et munita
quibus [illegible] commodis
[illegible] corpus ambit
[illegible] ponit [illegible]
[illegible] quia [illegible] induit
[illegible] recipit [illegible]
sine [illegible] est quia in singula
animalia [illegible] habent
[illegible] solus homo nascitur
[illegible] quod oportuit [illegible] sibi
[illegible] natura [illegible]
[illegible] multo [illegible]
et [illegible] illis [illegible]
animalibus naturaliter data sunt [illegible]
[illegible] et industria quia multo magis
[illegible] homo [illegible] eadem
ingeniose [illegible] quam natura
[illegible] non [illegible]
hoc [illegible] ingeniosa [illegible]
[illegible] ad
[illegible] et necessitates [illegible] ingeniosa sunt

compulerunt mortales multis
miseriis et defectibus subiectos
ad remedium augendum et sanandum de-
fectus humane nature corporales
et spirituales debilitas innata
iteratur et eius defectus supple-
rent. propter hoc enim inventae sunt
artes mechanice que tendunt
ad bonum corporis et artes libe-
rales que tendunt ad bonum
anime. unde venerabilis hugo dicit
igitur humanarum actionum
seu studiorum que sapientia moderantur
finis et intentio ad hoc spectare
debet ut vel nature reparetur
integritas vel defectuum quibus
subiacet nunc mortalitas vite
temperetur necessitas. Duo enim sunt
mala in homine culpa et vitium con-
cludendum est quod si funditus
extingui non potest saltem adhibi-
to remedio temperandum est. hoc
est enim omne quod omni humano
studio agendum est ut vel repa-
retur corruptionis vitium. Integri-
tas vero nature duobus perficitur
scientia et virtute in quibus solis
nobis cum supernis et divinis sub-
stantiis similitudo est. Ex quibus potest
colligi illud quod supra dictum est quod
videlicet humanarum actionum
et studiorum ad hunc finem convertitur inten-
tio vel divine ymaginis similitudo
in nobis reparetur vel humane vite
necessitudini et defectui consula-
tur. hic attendi potest propter statum que
nos enim ut status, officium seu
dignitas quinto consideratur attendi
aut penes dignitatem obiectalem
in rebus de quibus considerant aut
penes rationem obiectalem et quod
res considerant aut penes certi-
tudinem aut modum in demon-
strando suas conclusiones aut certi-
tudine certiori aut quod minus
dubia relinquit circa considerationem cum

aliis modis preter eos in sententia vel quomodo
qui omnes ponunt. hoc tamen quo
ad statum et dignitatis scientiarum etiam attendi
potest etiam in respectu ad finem humanum
vel ad verum hominis felicitatem que
consistit in ultimis perfectionibus duarum
potentiarum anime que sunt intellectus et
voluntas. Et tunc hoc illa scientia
esset perfectior que magis hominem assimu-
laret et conformaret deo tam in intellectu et
voluntate. Et hoc que plus facit per
movet aut que disponit immediatius
et perfectius intellectum humanum ad co-
gnitionem dei tamquam clarissimam visionem in qua consistit
beatitudo hominis quantum ad intellectum
aut que plus et immediatius aut effi-
catius afficit et dirigit hominem affectum
in voluntate hominis ad rectitudinem vir-
tutis et iustitie quibus potissime et no-
bilissime perficitur. Hec tamen ratio in intel-
lectus in cognitionem veritatis ordinetur
tamquam in fine rectitudine voluntatis
tamen ducuntur illos qui ponunt vo-
luntatem potentiam nobiliorem po-
tentia intellectiva et hoc dicto. Et quia
in predictis non solum tactum est que sit
finis omnium artium et scientiarum seu a quo
tendat omnis studiosa humana sollici-
tudo sed etiam tacta est occasio et oppor-
tunitas inventionis artium et scientiarum
[illegible] in ortu et origine seu inven-
tione ut etiam aliquantulum loquar ut
alias promissum est ad videndum quomodo sint
vide in collatione quarta. Viso igitur
de duplici origine humane cognitionis
cognitionis seu scientie quarum prima fuit
primi hominis supernalis illustratio
secunda fuit lapsi hominis naturalis cum
dico seu facto veritatis investigatio
viso in genere de illa duplici origine
quarum una fuit a sursum alia a deor-
sum. Ad videndum est quomodo hec in re
singularia seu in scientiis particularibus et in
veritate vitiata in singulis [illegible] pellebat
creatura [illegible] necessitas humana
cogebat scriptura divina adiuvit veritate
locus erat ... [illegible]

rerum in quibus virtus seu origine
subsistit causa humanae creaturae et
quare ad inventionem de primo dicit
Hugo in didascalicon quod intellectu in-
tellectuali humanae divinitatis creatura
cum non sufficiant corporei sensus
comprehendit vim earum quibus com-
prehendit veritatem quibus praeter na-
turam conceptam etiam insensibilia
et spiritualia comprehendit. Intellectus
sufficienter apprehendit primum et
finem intentionis quae est deus et in illo
quiescat iuxta illud beati Augustini
in confessionum: Domine creasti nos
ad te et inquietum est cor nostrum donec
requiescat in te. Et ut intellectualis na-
tura humana ad illa quaerere possit veniat
iudicium est ei tamquam proprium ut prae-
ter quod sibi notum sit deum quaerendo
cognoscat et vestigia scrutando scilicet
an sit, quid sit, quid sit, quale
sit, cur sit. Haec est igitur humani
animi nobilis conditio ut semper in
primam comprehensionem sive in absen-
tiam intelligentia aut in cognitionem rerum
inquisitione atque inventione versetur.
Et haec dicitur in omnibus rebus capaci-
tudinibus ut speciebus acceptis conti-
nuo transformare [illegible] rerum similitu-
dinibus insignitur aliquo modo esse
omnia dicitur. Unde et si non consiste-
rent tamen relucerent. Haec ergo dicit
Hugo in quantum naturae dignitatis conditio
quam naturaliter habet omnes
eque noverint. Animus enim corporis
passionibus consopitus et per sensibiles
formas extra semetipsum abductus
oblitus est sui. Nobilis conditionis obli-
tus est sui creatoris et oblitus est rerum
spiritualium [illegible] et dispositionis et
tunc est in volutione carnalium aut nun-
dinarum obtenebratur et confunditur ut
crystallus luto reparatur aut ille
animus qui humanus per doctrinam ut sua a-
gnoscat naturam et discat extra se non
quaerere quod in se potest invenire secundum di-

ctum Augustini via peregrinationis ut dis-
cat sui creatoris dignitate
et discat viam pervenendi ad
veram felicitatem. Summum igitur
dicit Hugo in hac vita solamen
est studium sapientiae quod qui invenit
felix est et qui possidet beatus.
Et hoc de primo. Secundo intel-
lectualis anima humana impelle-
batur in scientiarum inventione et rerum inve-
tione exigebat. De quo videlicet
quod creata adhuc innitebatur haec tur
per metham. Ubi dicit specialis
quod per animarum sibi dispositio-
nibus rerum creaturarum operationibus
et habitudinibus inceperunt homines
plurimi scripto. Deinde ante quod
miseria et adversitas indigentiam
et vexatio quod dicunt intellectum coege-
runt ad inveniendum artes varias
deum est superius. De quo licet ex pri-
mo septimum adinvenit in in ve-
tione scientiarum et artium apparet quia
pro nudis rerum septimum in quibus
erat cognitio veritatis et veritatis
dispositis primaevis captivitatis
in primo sui mundum philosophi et studiosi
gentilium ceperunt occasione mul-
tarum consideratione et opinionum de
deo et creaturis. Unde apparet quod de
civitate dei Varro et Platonem
iudicatas litteras didicisse in Egipto
et ita Varro et de aliis philosophis
qui mundum totum tenuerunt per
scientiam cognitione veritatis ut
patuit per principium huius per legi-
tur Augustini dicit 18 de civitate
dei [illegible] 3 de poete inceperunt
tempore iudicum philosophi iste autem
ille prius habebat rerum et
famosi philosophi inceperunt et floru-
erunt post prophetas israhelitas
et inde ars poetica ad nos sup-
venit quae pluribus similitudinibus
et transumptive locutus sive originis
etiam sive potuit et sibi rethoricam
veram legitimationem quam libere

hebraice fuerunt prime quibus
deus scripsit populo hebraico de-
cem precepta in tabulis lapideis
a quibus quidem litteris omnes alie
videntur originem aut saltem occa-
sionem sumpsisse. Veritatem habuisse
et ita apparent scripturas inventores
bibisse de fontibus istis. Secundo
videtur quia in inventoribus scientiarum quorum
etiam spiritus aliqua revelabat
patuit sepius quamvis ad malos
spiritus in homine quadam sunt quo
philosophi prognostice [illegible] adierunt
[illegible] vendere sacerdotes
[illegible] quia expositorum [illegible]
tamen alia dei fuerunt dicunt suspecto
per eorum origines gentilium tra-
ditio scientiarum. Videtur quia etiam
penultima [illegible] primum euclidis
de dilatatione [illegible] ysoli cum
per demonstrationem et in veritate illius
veritatis [illegible] scripserat
obviavit et ita in aliis potuit
contingere. Ex quibus patet conclusio quia
gentilium auctorum antiquitas non
est faciliter [illegible] tamquam contra
veritatis et quot traditiones contra
quorum potius philosophorum vel astrolo-
gorum validis [illegible] nobis
non vallata non sunt a pernicibus sed
diligenti masticatione prius de-
glutiende. Quia tamen [illegible]
venenum latet. Secundo [illegible]
sub specie puritate veritatis quia
boni spiritus quibus [illegible] studiose
gentilium revelaverunt aliquas
veritates videtur velle augu-
stinus in libro confessionum se invenisse
in libris platonicorum principium
evangelii Johannis [illegible] penitus
cum aliis similiter et plurimis
libitatis dicit [illegible] augu-
stinus videtur quia gentilium sibille
a spiritu bono in [illegible] fuerunt
et [illegible] verbo [illegible] legit
in scriptura [illegible] deus sepe etiam
malis revelat veritates secretas
ut balaam [illegible] talibus et

quod [illegible] studiosissimis inquisitoribus
veritatis moralibus utilissime [illegible]
revelatum fuisset quemadmodum benig-
[illegible] sole [illegible] super
bonos et malos. Secundo [illegible]
Ultimo videtur [illegible] in inventio-
nibus [illegible] spiritualis etiam [illegible]
[illegible] invenerit [illegible] compigma-
[illegible] in processu [illegible]
in vestigatione veritatis [illegible] non
revelavit hoc apparet per augustinum in
multis passibus librorum de civitate dei
ut alias allegavi et [illegible] de
magnis talibus [illegible] quia homi-
[illegible] apparet quia etiam
primordialia rudimenta grammatice
ut ponere 22 litteras scribendi sit aptum
[illegible] bene [illegible] speciali dei
[illegible] nec inventa sunt nec in-
veniri possunt. Posterius [illegible]
[illegible] brevitatis. Apparet
ergo [illegible] quia [illegible] scientias
et artium magis attribuendo sit di-
[illegible] et prudentie quam subti-
litati humane industrie. Non est [illegible]
ymaginandum de origine et [illegible]
[illegible] quia [illegible] inventionum
[illegible] non sequentur
[illegible] inventionem [illegible] non
sylloyzavit [illegible] ut
[illegible] et [illegible]
[illegible] in arte
[illegible] fuerunt [illegible]
[illegible] erat [illegible] in arte [illegible]
[illegible] homines [illegible] in arte
posse [illegible] et [illegible]
[illegible] et proprie
posse [illegible] ceperunt illud [illegible]
usus plus [illegible]
[illegible] supplere et [illegible] superfluum
resecarent et [illegible] fuit origo omnium
[illegible] generalis [illegible] esset arti-
ficialis grammatica [illegible] scribe-
bant et [illegible] Et [illegible]
esset artificialis [illegible] sylloyza-
bant et disputabant et [illegible]

esset arismetica vel mundi
habebant et sic de aliis artibus
et sic abusi ut dicit hugo primi
primi invenerunt / licet vero nobilio-
res meliores et digniores sint
hec que sub ingenio posita sunt ex
historiis colligi potest qui fuerunt
singularum artium auctores primi inven-
tores et qui excreverunt et ubi. Et quo
per eos singule artes et sic ordine
invenerunt [illegible] pro brevitate no-
lo [illegible] attendere dimitto primitus
Sequitur lectio. Ad minores artes [illegible]
[illegible] iste textus qui est de artibus
mechanicis sunt in textu [illegible] in
[illegible] et applicatur ad conclusionem
ubi Iohannes dicit [illegible] audiebam et
[illegible] illa lectione [illegible]
[illegible] ad minores [illegible] sunt [illegible]
[illegible] de artibus mechanicis
et de liberalibus [illegible]
[illegible] de illis minoribus seu
mechanicis artibus quarum quarum
operam [illegible] Adeo Iohannes
[illegible] dicit Agricole [illegible]
[illegible] Hugo [illegible] libro
[illegible] in quibus
[illegible] principaliter consistit sapientia [illegible]
[illegible] dicens sicut etiam [illegible] mecha-
nica et [illegible] ad sapientiam
[illegible] pessime [illegible]
eloquentia mechanica [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] reducit omnes artes me-
chanicas [illegible] ad septem
artes liberales de quibus dicit sic
Hec sunt ancille quas mercurius
a philologia in dote accepit / [illegible]
eloquentie [illegible] sapientia [illegible]
actio [illegible] ad rem publicam
plurima commoda [illegible] moderata
[illegible] est sapientia [illegible] maiore
[illegible] sapientia [illegible]

[illegible] et finis [illegible] operibus
et non solum utiles sunt iste artes
[illegible] operibus manufactis [illegible]
etiam ad [illegible]
[illegible] per experientias [illegible]
res [illegible] quas singule ar-
tes tractant seu considerant [illegible]
etiam utiles sive [illegible] ad
prudentiam optima [illegible]
seu gubernantibus rem publicam
[illegible] ad cognoscendum [illegible]
aut [illegible] artificialium
que veniunt in usum humanum et
[illegible] et [illegible]
cognoscendum [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] mechanice operantibus [illegible]
[illegible] etiam mechanicas [illegible]
[illegible] Patet etiam [illegible]
[illegible] cognitio mechanicarum
vel aliarum quarumcumque rerum [illegible]
esse anime perfectiva [illegible] et
[illegible] honorabilium [illegible] et
[illegible] cognitione vel [illegible]
[illegible] rerum quarumcumque intellectus
humanus [illegible] ratio est quia nihil
[illegible] humanum recipit in se [illegible] seu
species rerum sensibilium spiritualiter sine
materia nec aliqua res [illegible]
[illegible] aut [illegible]
apprehensione vel ymaginatione [illegible]
quas [illegible] homines
intellectus [illegible] maiore [illegible]
angelicus [illegible] divinus [illegible]
[illegible] omnia [illegible]
[illegible] et alia [illegible]
ut [illegible] allegatum post omnia libe-
ralium studia [illegible]
[illegible] descendit
cognoscendum [illegible] ut [illegible] altius
[illegible] discipuli [illegible] laudibus
magistri sui [illegible]
[illegible] tamen [illegible]
[illegible] sunt [illegible] mecha-

i(n) se n(on) sunt otemphice nec
viles aut t(ame)n p(ro)pter habent corp(or)
patiunt(ur) et ad supplementum scie(ntie)
p(er)tinent et n(on) parum h(uman)a i(n)-
dustria cum diuina et prudentia
concernit. Aliter etiam q(ui)bus nomi-
ne docuit p(ri)ncipe mechanice opera-
ui aut rustico opere naturi tu
~~continet~~ unum tantum patet pro [illegible]
i arte | p(ro)pter hoc aut(em) q(uod) d(icit) [illegible]
i (i)sta | Et ars quilibet opus sibi
subiectum. Et pro hoc q(uod) doctores sa-
piunt q(uod) aliquando mag(is) expedit
ignorari q(uam) sciri. Non volunt
q(uod) expugnatore veritatis aliqua
cuius materiam intellectus humanus
in [illegible] aut violat, sed pro hoc
q(uod) aliqua ars aut scientia sit [illegible]
mala q(uam) alie declarat. Hec dicunt
contingunt et [illegible] in [illegible]
qui ordinant ciuitates q(uo)d aliqua
sci(enti)a p(ro)hibeat aut reprobat. Dicit(ur)
in libro Agricole cometarij Hugo
sicut tetigi in suo didascolon.
diuidit omnes mechanicas i(n) septe(m)
q(ue) sunt lanificium armatura
nauigatio venatio agricultura
medicina theatrica. Et sunt q(uasi)
illa satis n(on) p(ro)pter vite [illegible]
theatrica mechanica d(icitu)r dicit(ur) q(uod)
de scie(nti)a ludorum seu spectaculorum
a theatro vbi populus ad videndum
conuenire solebat. Non q(uod) in theatro
tantum ludus fieri consueuit sed quia
locus celebrior fuit ceteris. Et p(ro)pter
s(e)q(ui)t(ur) ibi Hugo de varijs spectat(ionibus)
ludorum qui in theatris et in alijs
locis quo conueniebant ad lu-
dendum. Capit autem [illegible] ludos
vero tales cum iocis actibus ar-
tes et legitimas actiones [illegible]
inter duas causas. Vna fuit
q(uod) p(ro)pter temperantiam [illegible] talis
calor intrinsecus corpus et [illegible]
[illegible] q(uod) natur(aliter) fuit [illegible]

ad ludendum conuenire. Deo [illegible] volue-
runt estimantes locum esse ludendi
ne forte i(n) diuersis conuenticula facien-
tes p(er)petrarent aliqua aut facinora
perpetrarent. Et hoc de diuisione artium
mechanicarum [illegible] Hugonem. Sed
et de alijs modis ad hoc diuidi
possunt seu distingwi [illegible] primo
ex diuersitate [illegible] corporalium
spiritualium quibus [illegible] in [illegible] vita
ad acquisitionem et conseruationem [illegible]
boni corporalis et spiritualis et ad remo-
tionem oppositi mali. Sed ad preser-
uandum a malis. Ad hoc [illegible]
acquisitionem conseruationem remotionem
et preseruationem respectu boni et mali
omnes mechanice reduci possunt.
verbi gratia Ad conseruationem boni corporal(is)
p(er)tinet ars coquendi ars [illegible]
[illegible] coquendi &c. Ad conseruationem
boni spiritualis p(er)tinet ars scribendi
pergamenum faciendi [illegible] in alijs similibus
i(n)duci possunt. Secundo mechanice possunt
diuidi quodammodo ex diuisione seu
diuersitate instrumentorum quibus vtuntur.
quedam enim mechanice fiunt [illegible]
sola proprie instrumentis artificialibus
vt cutellis [illegible]
ue p(er) instrumenta naturalia et artificialia
sicut fabri [illegible] et malleus
[illegible] vtuntur p(er) instrumentis solum q(ui)bus
[illegible] naturalibus [illegible]
artificialibus instrumentis vt pannorum
coloratores et [illegible]
Juxta q(uod) ad [illegible]
mechanice plures vtuntur [illegible]
s(cilicet) naturali et artificiali. Juxta quod ad
[illegible] est q(uod) ars imitatur naturam
volens facere opera similia operibus
nature. Inuenit duplex processum. Primus
est processus combinationis naturalium
[illegible] passiuum [illegible]
processus ex p(er) instrumentum artificia-
le ad faciendum figuras et formas

similes hiis que natura facit. Similiter per
oppositum innititur ars magica et nigro-
mantia [illegible] alchimia
et ars ymaginum faciendi generationem
animalium et plantarum que fiunt vel fieri
possunt et hoc per combinationem naturalium activorum
et applicationem ad ~~elementa~~ debitam
passivorum. Et in hoc processu artis
natura semper superat artem quia ars
numquam potest facere ita puros et ita
vivos colores sicut facit natura in flo-
ribus et in aliis rebus naturalibus. Aurum
etiam naturale melius est auro operato
seu processu facto. In secundo vero processu
artibus utpote per pictoriam artifi-
cialiter faciendo formas et figuras
similes formis vel ymaginibus quas
natura producit ars non solum imitatur
naturam sed etiam quandoque superare videtur
naturam/ hoc in figuratione et pro-
portione ymaginum. Ex parte simili-
tudine operum artis et nature sicut
dicit Wilhelmus Parisiensis in libro suo
de universo, quia cum dicat unum agens
rationale supremum seu unica ars ra-
tionalem primam quam omnis natura
irrationalis imitetur. Et quoniam in
sumptu artificiose operandi rebus
irrationabilibus communicant. Argumento
sic anima artificiose operatur.
Apis regularem exagonum facit
et diversa animalia etiam minima
opera mirabilia faciunt artificia-
lia. Quod docet quomodo animalia
sic facere vel sic fieri tamquam magister
vel tamquam liber. Si tamquam ma-
gister quomodo docuit illum
magistrum, et sic oportet tandem de-
venire ad unum primum artificem
omnium instructorem. Si illa natura
est tamquam unus liber. Et tunc que-
ritur quis scripsit illum librum. Et sequitur
idem quod primus erit aliquis
primus artifex [illegible]

naturalis agentes intrinsece perducunt/
Et eodem modo arguitur ex considera-
tione corporum naturalium artifi-
ciose sicut sunt corpora humana
corpora plantarum. Sed quia oportet
ubi aliquod agens rationale
formare conferre vel oportet
procedi, quia devenire ad unum
primum naturam intellectualem
independentem omnium instructorem
artificiose operantem qui ap-
paret in creaturis communiter
quod cuilibet etiam modicum adverten-
ti ad [illegible] apparere potest
absurdissimum. Igitur patet quomodo
philosophia ex fictis demonstrat
unum primum omnium artificem
ergo cuncta habentem quodam
bonum est in eis. Hic queritur utrum
unum sit. Sed quia ars non posset
superare. Dico quod sustineri potest
quod sic. Et hoc in effigiando vel
figurando rem aliquam. Patet
illud cum quod pictor potest facere
multas ymaginationes chimeri-
cas et monstruosas quas
natura nec facit nec facere potest.
Cum etiam quod in arte agentis
rationalis distinctius relucet
vel ymaginatur [illegible] artificis pro-
ducendi quod in natura irrationali
que effigiat. Verbi gratia unum folium
arboris vel unum florem. Est
2o hoc ut dicitur secundum quod
natura imitatur artem divinam.
Illa autem res creatur prout
se [illegible] creature rationali
et irrationali qualiter(?). Et ideo etiam
ex multis creaturis a sua forma
ars fecit pro [illegible]
[illegible] et [illegible]

debitam

go

ymaginatio(?)

ymaginibus(?)

magis accedentem ad yma-
ginem que verissima illi speci-
ei. Nam quod quocumque artifex re-
parare potest in uno homine faciem
optime formatam et collo vel cum
in alio manum et brachium, quilibet
videt; nullus artifex facere posset
per se ymaginem hominis vel
equi quam natura vult facere.
Cum istis tamen stat quod nulli y-
magini a natura facte ars
humana potest omnino similem facere,
etiam de illis que sunt de genere
speciei quantitatis. Racio est quia non
omnis compassio representationum
specialium est homini distincte percep-
tibilis. Igitur. Et in secundo contra
predicta dicitur: quia licet natura
non semper attingit optimam propor-
cionatissimam effigiem in specie huma-
na vel equina, est impedimentum
ex parte materie vel applicacionis
quibus impedimentis remotis ars
naturam attingere non posset, sed minus potest
superare in effigiendo vel figurando.
Similiter quod naturam quamvis terre vellet
quod cum agens naturale sit perfectius
quam racionale. Et cum ymago arti-
ficialis clarius et distinctius relu-
ceat in arte agentis racionalis
ut tamen dicit [illegible] remotis impe-
dimentis in utrisque organis vel
instrumentis mediantibus quibus ars
efficit vel producit compositum arti-
ficiale, nichil prohibet quin ars non
impedita ad hunc posset superare
naturam racionalem; etiam nec ipse
dicit esse non ars humana, tamen hoc
potest ars angelica seu applicat
activa passivis sine impedimento.
Et hoc sit dictum de imitacione qua
ars imitatur naturam in figuris et formis

ymaginum. In coloribus vero semper
natura superat artem. Et hoc tale quantum
ad colorum puritatem et vivacitatem
ut tactum fuit. Et hic quod advertendum
est quod non solum in effigiando res ars
nititur imitari naturam, sed eciam in aliis.
Et primo in hoc consistit: natura non super-
habundat in superfluis nec deficit in
necessariis, ita ars se habere nititur.
2o in hoc quia sicut natura omnem dispositionem
sui effectus facit propter eius finem, ita et
ars facere conatur. Tercio in hoc consistit:
natura facit semper de possibilibus quod me-
lius est, et vehementius sic ars vo-
lut facere. Verum est quod in istis tribus ars
non adequat naturam. Cum quantum
ad primum manifestum est quod opera artis
magis frequentius superhabundant in superfluis
quam opera nature. Natura enim non facit
aliquam dispositionem in suo effectu nisi
competentem et racionabilem causam seu ad ar-
tem vero talia; quia Deus et natura nichil fa-
ciunt frustra, 2o phisicorum. Ars vero
facit suis operibus artificialibus disposiciones
plurimas superfluas et preter necessitatem
et vanas. Verbi gracia ut in tabulacio
talarorum, incisio vestimentorum, curio-
sitas edificiorum, et curiositas ciphorum
et vasorum [illegible] variis et superfluis
ornatibus et delicatis disposicionibus
rerum artificialium, quas quidem non
humana indigencia seu necessitas
adinvenit, sed superflua humana curio-
sitas excogitavit, et cottidie et huiusmodi
nova excogitare non desinit. Et quia
artes mechanice quantum ad talia
non imitantur naturam, sed magis ad vel
deteriunt rei quam ante; contrarius disposi-
cioni habitudo rerum a natura factarum est
contraria primo fini, ut patet 2o
phisicorum; ex quo natura dat rebus natu-
ralibus solum disposiciones convenientes
et utiles ad finem et operaciones earum.

Vel adderentur eciam vel ad oste-
sionem magisterii sui artificiosi
fecerunt opera vel quicunque ministrant.
Et hic tangitur quadruplex racio
quare opus artis humane natu-
ralis mechanice i. adulterine
magis voluptas humana introdu-
cit quam legittima necessitas. Tamen videtur
quod opera artificialia ut plurimum ma-
gis introduxit hominum voluptas
vel commoditas quam optima necessitas.
Hoc apparet quia opera que natura
fecit et in statu innocencie fecisset
suffecisset homini ad vitam qualem
conveniret quam fecit deus. Secundo adhuc
sufficerent sub statu nature lapse quod
quod sub tali statu multi vixerunt diu sancte
et religiose vixisse, sine hoc quod eis
tot et talia et tam varia artificialia
fuissent, sicut modo nobis serviunt.
Utrumque humana voluptas seu luxu-
ria invenisse videtur non tamen humana ~~necessitas~~
~~voluptas [illegible] adinvenisse videtur~~
et non tantum humana indigencia seu
necessitas. Et hoc est secundo modo dimissorum
mechanicorum. Tercio modo distingui pos-
sunt igitur penes hoc quod quedam
earum sunt necessitatis, quedam commo-
ditatis, quedam vero curiositatis et vani-
tatis. Verumtamen [illegible] est in omni
arte mechanica invenitur quod ut in
pluribus quelibet mechanica consistit
fere in suis operibus quedam vel quo-
dam dispones que sunt necessitatis
et quedam que sunt optime commoditatis
quedam que sunt vane curiositatis verum-
tamen plures artium mechanicarum
laborant circa ea que sunt curiose vani-
tatis et superfluitatis quam in hiis operibus
que sunt necessarie utilitatis ut clarifica-
tur sculptores pictores [illegible]
[illegible] cogunt circa ut plurimum
homines artificiorum subtilitate
et novitate invitati et vani [illegible]

magis expendunt pro huius arti-
ficiis et operibus mechanicis quam
in hiis que sunt optime utilitatis.
Ubi advertendum est quod contingit arti-
fices mechanicos quadrupliciter
vel in maiori peccare. Primo nimis
intendendo curiosis et novis adin-
vencionibus circa sua opera ut alli-
ciant homines vel ut se ostendant.
Secundo sua opera sophisticando in materia
vel in forma. Tercio in terminalium appreciacionem
artificialia sua et ultra iustum
precium vendendo. Quarto solum inten-
dentes lucri et acquisicionis divitiarum
laborando contra illud [illegible] 23o
Noli laborare ut diteris. Quia sic
dicit intencio principalis labora-
torum esse debet ut ad [illegible] hu-
mana indigencia et [illegible]
ut possit [illegible] in opera [illegible]
Et ut ipse operans acquirat necessaria
vite sue et suorum ad eundem finem.
Et si labor mechanicorum artificum
[illegible] intencione procedit est non
solum acquisitivus bonorum fortune
sed eciam meritorius vite eterne. Hic
[illegible] artes fabrile
[illegible]
[illegible] ad solacium [illegible]
[illegible] publica
[illegible]
[illegible] si qua est ars
ad faciendum aliqua opera quibus
homines uti non possunt [illegible]
[illegible] artifices talia faciendo [illegible]
[illegible] vel solacium vel ad
ad [illegible] vel solacium [illegible]
ad superstitionem. Si qua vero ars
est cuius operibus possunt homines
bene et male uti sicut sunt gladii
et sagitte et alia huiusmodi [illegible]
[illegible] Si tamen aliquis
artis homines ut plurimum male u-
tuntur vel [illegible] Verbi

No[ta]
artificia
qu[illegible]
operibus

ista maxillis et huiusmodi eius dest-
non sunt illicite huiusmodi artes
tamen propter assensum principis qui potest
rei publice sunt etiam contem-
pnende. Etiam 2° documentum phi-
losophorum ut platonis et aliorum unde
sicut augustinus tangit in 2° de
civitate dei plato dixit poetas
cum suis figmentis et ludibriis expel-
lendos esse de civitate. Si de ar-
tibus diversorum ornatuum quibus
specialiter mulieres uti consueverunt
tunc queritur. Respondetur quod mulieres
licite possunt se ornare vel ut
conservent decenciam status sui
vel etiam aliquid superaddere
ut placeant suis viris. Unde est
quod artifices talium ornamentorum
non peccant in usu talis artis
nisi forte in inveniendo aliqua su-
perflua ut curiosa nimis ut pro-
tactum sunt. Unde Cipri(anus) super
[illegible] dicit quod etiam ab arte
[illegible] sartorum textorum multa
abscindere oportet que pure ad
pompam et vanitatem sunt excitant
homines leves et curiosos qui non
intendunt corporis [illegible]
Nec tamen solum in vestibus est periculum
pompa vanaque gloriacio
juxta Aug. in libro de sermone
domini in monte qui dicit quod non solum
in [illegible] corporearum [illegible] pompa
sed etiam in ipsis sordibus et luctuo-
sis apparatibus [illegible] esse iac-
tanciam que periculosior est
quo sub nomine servitutis dei ca-
lidius decipit. Et [illegible]
de [illegible] non solum ordina-
tos etiam nimis inordinatis de
[illegible] ad iactanciam pertinet.
Et ideo non statim debet iudicari
aliquis pomposus qui utitur ornatu

decenti et consueto sui status vel officii.
Et propter quos artes huiusmodi ornatuum
faciunt et consimiles [illegible] nostram
et sui [illegible] simplicitate a non
[illegible]. Unde et Aug. 3° de doctrina
christiana dicit quod totum pro simulacrorum
[illegible] que ad usum huic pertinent
[illegible] est fugiendum ymmo etiam
[illegible] satis est tenendum [illegible]
[illegible] ibi in doctrine [illegible] et de-
claracione eius quam facit ibi [illegible]
[illegible] quod ars mechanica
qua fiat aliquid ad utilitatem quam
[illegible] est licita ymmo meri-
toria quia dicit quod talia non solum
non sunt fugienda sed etiam intenda
[illegible] est quod nulla ars mechanica que
ordinatur ad superstitionem ut fabri-
catio ydolorum [illegible] est licita [illegible]
[illegible] prime questionis. [illegible]
quod ars vel industria mercatoris
non solum est licita sed etiam meritoria
cum sit iuste quia est utilis ad [illegible]
nos usus ut res necessarie [illegible]
[illegible] cum etiam non sint in una
regione [illegible] est quod [illegible] de arte
[illegible] vel cursorum iuxta
prohibitum quia utile est hominibus ut eis
[illegible] iusticia
defendatur. Et forte dicit aliquis de
[illegible] de usuris [illegible] quod licite sunt
cum sint moderate [illegible]
[illegible] temporibus [illegible] in
[illegible] sit [illegible] in
[illegible] pro usura [illegible]
quod est simile quia usura [illegible]
divina lege est prohibita et contra
[illegible] aut ars [illegible]
Et dicitur quid de arte venatoria
[illegible] sit. Respondetur quod illa que est
[illegible] est licita in clerico vel [illegible]
ut [illegible] que illa que ferro
et [illegible] non [illegible] omni tempore

Licita est simpliciter in decretis dicitur Esau
venator erat quia peccator erat et pe-
nitus non in venacione in scripturis ali-
quem sanctum fuisse venatorem. Pis-
catores vero sanctos invenimus. Hec
ergo venacio ferarum et animalium cla-
morosa non est licita episcopis et cle-
ricis sed bene laicis licita esset si fier-
et ob necessitatem pro pellibus et carnibus
non autem ad voluptatem. Et cum non
posset hic actus sine culpa exerceri
aliquem patriarcham Ysaac non misisset
filium suum ad opus illud et nunquam
disposuisset ei benedictionem. Cum igitur
appetit quod Genesis [illegible]. Venari cum laqui-
eis vel rethe sine clamore et canibus
licitum est clericis [illegible] aliquos [illegible]
posse [illegible] allegare quod licet
[illegible] abuntur quia multa [illegible]
e regnis [illegible] ab exercicio huius actus
retrahere deberet clericos et laicos non
[illegible] pro hiis et [illegible] sunt [illegible]
et temporis amissio [illegible] occupa-
cio in temperata corporis fatigacio [illegible]
[illegible] indiscreta [illegible]
[illegible] aggressio equorum destructio
[illegible] et similiter laborum
amissio [illegible] vel penitus [illegible]
[illegible] venatores et venato-
res [illegible] plures [illegible]
bestiolam [illegible] lepusculum timidum
[illegible] equitant [illegible]
[illegible]
[illegible] sunt
[illegible] destructio [illegible]
[illegible]
[illegible] bestiola [illegible]
[illegible]
[illegible] et hoc [illegible]
[illegible] ad [illegible] nec [illegible]
[illegible] corporis sed ad destructionem et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] timor quia non sine [illegible]

[illegible] multi [illegible] ipsum sit in
tempore [illegible]
[illegible] prohibicione aliquarum
[illegible] amplius [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] vel industrie quibus homines
[illegible] ad [illegible] vel sustentacionem
[illegible] sunt simpliciter prohibitae
[illegible] quia [illegible] prohibe-
[illegible] simpliciter [illegible] prohibendarum
quod [illegible] quibus
[illegible] solebat fieri prohibicio
[illegible] ad [illegible] quod
aliqua [illegible] vel industria [illegible]
[illegible] simpliciter vel aliam
[illegible] suspectus sit de mala [illegible]
et superstitiosa introducitur [illegible]
[illegible] erroris [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] erranti [illegible]
[illegible] esset [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] vel [illegible] ad [illegible]
[illegible] hominum
aut retraxit a melioribus [illegible]
[illegible] aut operibus quibus [illegible]
[illegible] debent. Et hac racione
studium legis et medicine prohi-
bitum est [illegible] plenius [illegible]
[illegible] ut patet
[illegible] decretalis. Alia [illegible]
[illegible] prohibicionis esse potest
quia [illegible] ignorat
ad [illegible] sunt occupacionibus [illegible]
[illegible] quibus [illegible]
ut [illegible] non deberent
[illegible] Alterius vero [illegible]
[illegible] irregularitas est
[illegible] ambo [illegible]
[illegible] refugit [illegible] sicut [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] affectibus [illegible]
[illegible] quia [illegible]

alteratur et in mundum ex quo dicimus
eas res de quibus intenditur contemplari
et meditari. Et ergo universaliter scien-
tie tales sunt quales obiective
considerant et ymaginantur ut omnis con-
sideratio est circa carnalia car-
nalis, consideratio est circa mundana
mundiales, et omnis mentis meditatio
circa spiritualia fit spiritualis etc.

Sexto aliqua ars prohibetur
propter incertitudinem fallibilitatem aut
ambiguitatem, ex eo quod considerat de
contingentibus. Et ideo attingit
effectus suos, et ea ratione al-
chimia et astrologia iudicia-
ria a legislatoribus prohibite
sunt et de policijs repellende
et prohibende. [illegible] astrologum
in modum precedentibus aliquid satis
dictum fuit. Et ad hunc conclusionem
dico non tamen ignorantes astro-
logie sed tamen qui perdidit non
parum temporis in eius studio quod
non licet vanus prius seu [illegible]
tum huius artis [illegible] superfi-
cialis vestra bene quis. Et esto
quod non minorum peccatum sit ex hac peccatum

Nota bene: velle vivere quia ex usura fecit
etiam sit ex alijs etc., et tamen
forte alibi magis particulariter
videmus huius superstitionis qui ve-
niat [illegible] quam alias mon-
[illegible] prohibitis. Et hoc de illa

De alchimia: De alchimia vero ille [illegible]
[illegible] qui fecit librum de vetula
[illegible] omnibus, postea dicit
quod philosophia [illegible] patitur philoso-
phia regnat. Et quia ad [illegible]
plus diligunt monetam quam [illegible]
[illegible] attingit de alchimia
dicens [illegible] fuerunt hodie ta-
les sequentes [illegible] huius
[illegible] tamen [illegible] prestat
[illegible] alijs quod ullus in ipsa ar-
tem obtinuit quod [illegible]

fuisset. Sic de digna [illegible] lar-
gissima [illegible] ubi [illegible]
aut quare [illegible] qua [illegible]
sunt contingentibus, quod talis arte
operans attingit intentum effectum
est [illegible] ut partem
[illegible] modum
et processu [illegible] auri [illegible]
[illegible]
[illegible]
specialis circa [illegible] talis modo
[illegible] est [illegible]
[illegible] opinio quod [illegible]
[illegible] et ex talibus [illegible] fiat
[illegible] alio modo [illegible]
est quod si aliquis attingit per
artificialem applicationem activorum
ad passiva generationem auri et
argenti [illegible] est quod [illegible] argentum
vivum et sulphur esse materialia
metallorum et agentis esse calore
digerentem [illegible] difficillimum est
proportionem [illegible] materialium
[illegible] requirit
[illegible] circa [illegible] sunt [illegible]
[illegible] agentis [illegible]
[illegible] talis speciei metalli. Et
esto quod forte casu si talis proportio
et [illegible] attingat non potest
artifex in alia illa operare [illegible]
[illegible] latentes [illegible]
et [illegible] et [illegible]
et [illegible] talium
[illegible] non est [illegible]
[illegible] talis ars attingat
effectum. Et si forte quis attingit
[illegible] posita fuit
[illegible] effectus [illegible]
[illegible] laborat [illegible] arte [illegible]
causa quare alchimiste non ex
[illegible] effectum esse potest [illegible]
[illegible] aut [illegible] curiositatis
[illegible] quod sunt indigni [illegible]

tale quam abverterunt ipsi et alii
in perditione animarum esse attentum
contra quas introducat antipapam
sive medicine auro et argento non
est inutile ipsius esse talis ar-
tis impedire ut tempore suo maior
sit auri et argenti copia paucitate
cive et ita patet quomodo debet
contra talis obsistunt practicatoribus
huius artis qui non sunt contenti
auro et argento quod horribus
peccatum facit deus. Ad utendum
ergo quod probatur quam sonabilis illa
ars prohibenda esset rationibus legis
lucrorum. Primo quia sublevare
studet ydola avaritie scilicet
aurum et argentum. Dicit enim apostolus
quod avaritia est ydolorum servitus.
Secundo quia sunt artes inimicissima rebus
esse terrarum ut sit maior. Videlicet
enim minuissima multiplicatio au-
ro et argento per talem artem
igitur. Tertio quia attento quod demones
sunt per applicationes activorum na-
turalium ad passiva facere aurum et
argentum, faciliter avaritia et
cupiditate vincente concupiscentie
homines recurrent ad demones pro
informatione in tali arte. Quarto quia
ut experientia docet et aliud dici
principia talis artis cupiditate
precurrente etiam vocatos sapien-
tes sophisticant, deceptores mul-
tiplicant, principes infatuat, divi-
tes depauperat, pauperes omnino
demendicant, multos depravat et de-
[illegible]
[illegible] et illum [illegible]
quibus tamen omnibus non obstantibus
[illegible] ad hanc hoc ars in [illegible]
cupiditate hominum et curiositate [illegible]
[illegible] laborant in penetralibus
regum et principum divitum et pauperum

lectorum et prelatorum quia animi eorum
ad maximum ... [illegible]
... student et hoc de illo. [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] vero aliqua scientia
vel ars in hac vita ad perfectum
et finem deduci possit vel forte
ita sit deducta. Arguitur quod non
quia de ductu [illegible]
[illegible] principiis et conclusionibus
conclusionibus adiunctis principiis
procedit in infinitum ut patet ma-
xime in scientiis mathematicis et sic
non in aliis scientiis non de mo-
[illegible] contingere potest igitur im-
possibile est in hac vita aliqua
[illegible] compleri aut
aliquem in quantumcumque perficere
finaliter consummari. Contrarium vi-
detur quia de [illegible]
dicit ad hoc quod homo perficiat se
a [illegible] igitur homo in talibus
potest tantum perfectum attingere,
ut sum [illegible] ultimate quie-
tatur qua tenet quia alias aliud
[illegible] faciendi esset frustra,
sed si [illegible] quietari
posset [illegible] et
[illegible] ad finem in scientiis
attingere [illegible] patet
[illegible] aliqualiter istius questionis
[illegible] notabilium
[illegible] conclusiones [illegible]
[illegible] quod [illegible]
et [illegible]
[illegible] demonstrativa que
[illegible] difficilius
[illegible] et cognoscendis
et multiplex dubietas, opinionum
varietates, [illegible]
[illegible]
[illegible] similibus [illegible]
[illegible] quod homo volens
[illegible]

ad scientiam que est subtiliare / quanto
magis et magis dubitat et diffi-
cultates quoque ei occurrunt / et quanto
iam magis et magis inquietatur
cum sciret magis inquisitive
quanto altius super se ingredi-
tur progreditur. Et saepe tales
studio et distracto amore sciendi
inebriati ultimate in vanitates et
stultitiam sunt et omnino a fine
sine cum studet exorbitant et [illegible]
sciencia et sapientia propter quod [illegible]
gratiam dixit apostolus ad Ro. 12
Dico per gratiam que data est mihi
non plus sapere quam oportet sed sa-
pere ad sobrietatem. Et Salomon
Ecclesiastes 8o dicit intellexi quod om-
nium dei nulla possit homo inve-
nire rationem eorum que sub sole
sunt. Et quanto plus laborave-
rit ad querendum tanto minus
inveniet. Et alibi qui addit
scientiam et dolorem et secundum
est in qualibet scientia reperiuntur
aliqua que sunt scitu necessaria vel
opportuna / 2o sunt aliqua
que sunt de scientia mediocritatis
3o sunt aliqua que sunt vane sub-
tilitatis et curiositatis. Et isto tertio
membro intenditur quidem super-
stitiosum aut super vacuum esse
in scientiis aut facultatibus
quidem calliditatis ad decipiendum
sunt sophisticationes ad vincendum
aut studendum vel etiam
inveniendum. Et in hiis plus labo-
rat una facultas quam alia et
quam una magis est circa negotia
occupata quam alia [illegible]
In logica reperiuntur superflua [illegible]
[illegible] et verba sophismatum ad
inventionem. In physica et mathematica sunt
multe curiose subtilitates in quibus
non est nisi labor et perditio temporis

et pauca vel nullius fructus. In me-
dicina reperitur impostor vanitas. In
scientia iuris positivi reperiuntur cautele
et fallacie ad decipiendum et subtilitates
inveniuntur magis ad pervertendum
iustitiam quam ad servandum. Et quid
de theologia dicam nisi quod etiam in ea po-
tius tamen in eius tractatoribus
quam in theologia reperiuntur hoc tempore multe
abusiones et excessus in vanis doctorum
opinionibus aliis perniciosioribus
et curiosis subtilitatibus ex quibus
scientiis impertinentibus [illegible]
que quidem subtilitates quamvis cum
[illegible] et laboriose sint tamen mo-
dicum aut nichil ad rem faciunt
Reperiuntur etiam in qualibet facultate
quedam opiniones que absolute
tenentur / et in qualibet reperiuntur opinio-
nes diverse que tamen probabiliter
teneri possunt et sunt
tres opiniones temeritatis frivole
et inepte. Ex quibus patet quod in [illegible]
[illegible] confisa et in physica est omnis
[illegible] tradidit quod nos
non per se moveri debet ut suspi-
remus ad celestem sapientiam in qua
solidum et firmum studium [illegible]
et ad patriam celestem ubi est plena
et pura eius cognitio. Et quia
nos aliqui qui tractent vel dis-
cunt seu ad doctrinam vel determinare
plurimum convenerit ex levius sui
sensus ad dicendum vanitates et
curiositates super vacuas in singulis
scientiis et facultatibus. Ex hoc
non debet aliqua facultas vel
scientia vituperari vel in aliis repu-
tari [illegible] non sunt
propter hoc male reputanda quin multa
dicta in eis tamen ab aliquibus et quod male
affectatis sunt in predicatione vel reli-
gione [illegible] ex hoc est reputanda
quin multi sint vani et falsi [illegible]

illius religionis professores et sic
in proposito. Ex quo patet quod nullus di-
sit doctoris sed qui cuiusque loquitur
et si dyalogum vel pagina quamvis
in veritate replicanda sit, talis con-
loquens et vel personis predictis tha-
mus professionis, quis venerit in
quibuslibet scientia vel facultate est
duplex vel quanto ad multiplicitate
veritatum, vel quantum ad certitudine
cuius. Et utriusque triplex, quia vel re-
spectu capacitatis aliorum in quali-
ad quantumcumque toto tempore seculi pos-
set veniri, vel 3º quo ad mensura
et modum utiliorem ad hunc et [illegible]
[illegible] mis duobus modis non est
possibile ut aliquis aliqua scientia
possit in hac vita pervenire ad con-
summationem. Patet ista per 4º
capitulo notabile et per eundem Salomonis
ibi allegatum capitulo ultimo tunc autem
appositum et [illegible] 18º in eo et in parte
impugnata dei [illegible] consummaverit homo
tunc incipit et cum quieverit tunc
operabitur. Et quelibet scientia tunc perfecte
[illegible] dicitur qui scit usque ad cui quod
sufficit et melius consistit ad finem
ad quem talis scientia ordinatur, patet
quia ordinatum in fine consummato com-
[illegible] perfectionis recipit a fine
et per quos aliquid [illegible] eo in modo et
mensura in quibus magis ordinat ad
finem perfectionis [illegible] pt. et debet
[illegible] est nimis saepe et plus quam
oportet et aplius. Et est minus
saepe quam oportet et erit perfecte saepe
videlicet tam saepe quantum oportet
et in quo oportet et eo modo quo oportet
et hoc [illegible] finis [illegible] vel humane
felicitatis ad quem finem non quanti-
cumque sublimari vel celebrari igitur
scientia est expediens ut patet

[illegible] primo primo celebrari sic
in omni scientia ducit ex fine sicut
ut ibi patuit. Et illud etiam
[illegible] dicit iste capitulo
[illegible] positivorum. Est autem
in liberalibus scientiis aliquibus
usque ad aliquid perficere in
[illegible] assiduare valide aut
ad perfectionem [illegible] de [illegible]
[illegible] inquisitio veritatis est
in qualibet facultate diu insisti
[illegible] mendice sive caritatis. Apparet
primo quia videmus omnia sub tempore
[illegible] et [illegible] fieri et esse tempus
sui incrementi et tempus sui decre-
menti et tempus status. Secundo
[illegible] in diuturne posset in singulis
[illegible] quia [illegible]
[illegible] sint etiam in mendice [illegible]
et [illegible] Respondeo [illegible]
illius sibille [illegible]
[illegible] fuit Anno domini
110º credat quod tunc fuit dissensio
totius virtutis et iusticie a mendice
perfectionis sive iusticia incepit sibi
[illegible] filii dei per [illegible]
[illegible] et [illegible] secundum per
quam [illegible] ascendit et [illegible]
[illegible] usque ad [illegible]
quod [illegible] in suis libris tempus
muliebre [illegible] persuadet [illegible]
[illegible] et pluribus annis
[illegible] vel nulle [illegible] in
quacumque facultate inventi sunt
[illegible] et
[illegible] nisi [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] in quolibet facultate [illegible]
[illegible] religiosi et principaliores
[illegible] diu inventi sunt
et per [illegible] mortuum quod
[illegible] sive perfectionis
mendice. Et dico notanter quantum
[illegible] quia conclusiones [illegible] subtiliter

3º qº

veritates in qualibet facultate
ad quas [illegible] ad veni
[illegible] sine [illegible]
et articulatim intelliguntur
nulle veritates [illegible]
et quibuslibet [illegible]
s ad quas dicit [illegible] sic
quod [illegible] inventum est
[illegible] apud modernos et cotidie
non desinunt novas invenire et
studiose investigare Igitur licet
seculis cotidie crescat et clari
ficetur [illegible]
[illegible] sive clarium [illegible]
sunt per illud [illegible]
crescat et [illegible] et illud
[illegible]
longum [illegible] sciencia
ad quas [illegible] quod [illegible]
[illegible] crescat [illegible] magis
[illegible] subtilitatibus et [illegible]
sis [illegible] inventionibus [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] veritatum [illegible]
[illegible] esse quod apud [illegible] sit
[illegible]
[illegible]
[illegible] erit [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] esse quod apud [illegible] sit in
[illegible] sciencia [illegible]
[illegible]
et [illegible] tenebre
viciorum [illegible]
[illegible] non sunt [illegible]
[illegible]
[illegible] preterea
[illegible] non
[illegible] contra
[illegible] sibi magistros [illegible]
[illegible] auditum [illegible]
[illegible] ad fabulas [illegible]
[illegible]

vitate in fine temporum vita causa
est vel erit multitudo viciorum vel
viciosorum [illegible] Alia est [illegible]
nimia [illegible]
sicut [illegible]
et [illegible]
[illegible] multis [illegible] sicut
[illegible]
nositate [illegible]
[illegible] pessima
[illegible] ad [illegible] theo
morales [illegible] multus ve
[illegible] illa divina
sciencia [illegible] cognoverunt
errores et [illegible]
magis de [illegible]
[illegible] moralibus [illegible]
[illegible] moralibus [illegible] est ut de
legibus civilibus quas multas tales
leges gentilium romanorum christiana
religio reprobavit et plerique
philosophi [illegible] esse [illegible]
fuerunt [illegible]
[illegible] patet quod philosophi ne
gaverunt creationem [illegible] non cogno
verunt creatorem mundi libere effective
ad [illegible] ita quod
posset facere [illegible]
[illegible] non cognoverunt [illegible]
[illegible]
[illegible] alium fuit [illegible]
[illegible] et nobilis [illegible] apud
duos populos scilicet gentilem et iudaicum
translatum est in populum christianum et eo
[illegible]
[illegible]
iudaicum [illegible] est [illegible]
libri [illegible]
[illegible] erit in
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] fides et religio christianorum [illegible]

revelata & fundata sit per divinas scrip
turas et ideo de hac nullus debet
cavillari. Quantum vero ad scientias
gentiles patet per quod [illegible] scientia viguit
precipue apud grecos caldeos ara
bes quorum libros potissime in
omni scientia [illegible] in translatione
patet de libris philosophie naturalis et de libris
medicine et astronomie geometrie et arisme
tice etc. Item fuerunt plures latini
studiosissime translatores opera
in predictis libris linguis grecorum cal
deorum et arabum de quibus videtur esse
simile quod libros aliquos notabiles scien
cie doctrine in illis linguis dimiserunt.
Item fides et religio christiana aliter
impugnata fuit diu et multiplici
ter a iudeis et a philosophis gentilium. Igitur
si aliquid vere et fundate doctrine
apud eos fuisset, ubi fuisset illa
doctrina contra christianos et tali fun
damento stetissent taliter dictum.
Item populus christianus est perfectissimus
populus ac firmatus scientiis in omni
virtute morali et supernaturali. Igitur scien
cia in ipsum querere debebat que
erit scientia [illegible] in omni alio popu
lo, sicut figuratum fuit ex libro Aug. [illegible] et
alios sicut doctores quod filii israel
exeuntes de egipto spoliaverunt egip
cios auro et argento et vestibus con
vertentes in usus suos [illegible] [illegible]
figure eidem in veniunt in scriptis
scientiis de quibus alias [illegible] [illegible]
sunt supra dicta et [illegible] omnis parent
[illegible] genti [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] intellectus [illegible] [illegible]
[illegible] ad lumen fidei quod omnis christianus
recepit in baptismo [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] in cognoscendo et intelligen
do. Igitur [illegible] [illegible] [illegible] eiusdem
[illegible] [illegible] fundis [illegible] et
et subtilius veritatis investigaret,
et ideo dicit [illegible] nisi crederitis

non intelligetis. [illegible] quod fides [illegible]
[illegible] intellectum [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] veritatis et removet
errores quos in investigatione ve
ritatis ante fidem [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] philo
sophandi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fu
isset [illegible] [illegible] [illegible]
vera fides [illegible] super venisset.
[illegible] ergo quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fidei christiane scientie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
oportet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quantum [illegible] studia
exercitia disputationum [illegible]
omnes scientie [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ut estimo quod si angeli et
alii excellentissimi [illegible] resurgerent
[illegible] de augmento scientie
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
in [illegible] [illegible] [illegible] quantum
[illegible] scientie super aliquid in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
super mechanicas antiquas pingendi
sculpendi fabricandi etc. [illegible] opera
antiquorum artificum et modernorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] maxime [illegible]
[illegible] [illegible] adventum christi [illegible]
[illegible] veritatis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] attingeret quod [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad sua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
quantum posset in se [illegible]
ut postea cognosceret quantum
sibi deus super adderet et ut sa
[illegible] [illegible] vires suas de super [illegible]
[illegible] et [illegible] sufficere nec in cogno
scendo nec agendo ad salutem

Secundo probatur pars 2e presenti
conclusionis infero dominus contra
querelam Richardi [illegible] multi be
[illegible] audiverunt et alii sunt ra
tione [illegible] prenec [illegible]
quod [illegible] apud illos [illegible]
[illegible] et liberis [illegible] quod
[illegible] est [illegible]
[illegible] in ville patet
[illegible] premissa [illegible] et eius
[illegible] 2o infero [illegible]
est signum [illegible] et acceptoris
asserere quod [illegible] non sit [illegible]
liberi [illegible] singulis [illegible]
[illegible] dominus Richar
dus [illegible] quibus
multis illudit ad palliandum [illegible]
[illegible] sua dicat [illegible]
[illegible] in singulis [illegible] libros non [illegible]
[illegible] quos [illegible] libris
[illegible] et
[illegible] manifestat
apud [illegible] in libris
[illegible] etiam [illegible]
[illegible] quod [illegible] paulus
fecit [illegible] excellentissima [illegible]
et [illegible] libris quos dicat
[illegible] et hoc modo ille [illegible]
[illegible] libros [illegible] et
[illegible] affirmare
[illegible] et [illegible]
[illegible] Per
[illegible] etiam [illegible]
[illegible] nichil [illegible] et
nullus [illegible] intelligit [illegible]
[illegible] sibi in vite [illegible]
[illegible] et quod [illegible] passus [illegible]
[illegible] inter [illegible]
tibus [illegible] audivisse quod
[illegible] non sunt salvati [illegible]
[illegible] quem [illegible]
[illegible] audi
[illegible] Considerate [illegible] non sit
[illegible]

[illegible] tales [illegible]
[illegible] peculiares
in quibus [illegible]
[illegible] aut aliquos [illegible]
[illegible] maiores
[illegible] sibi in
[illegible] principes [illegible]
[illegible] eius
[illegible]
potestis ad [illegible] mala [illegible]
[illegible]

Postea [illegible]
quod [illegible] doctore ad [illegible]
intelligentiam [illegible] hic
[illegible] auctorum [illegible]
[illegible] scriptura [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] primo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Gerrmia [illegible]
[illegible] ibi [illegible] ibi [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] ad
[illegible] tria [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] professoribus [illegible]
in regulis [illegible] sue [illegible]
[illegible]
est [illegible]
[illegible] quod [illegible]
in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] passim
[illegible]
[illegible] fiebat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tradit
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod non audet [illegible]

ab rectum dat. Ergo in [illegible] q[illegible]
dicit et qui timet navem qui ignarus
rus nautis i. artis navigandi
et sequitur Quod medicorum est pro
mittunt medici tractant fabrilia
fabri. Et quid medicorum est scilicet
morborum causas, rerum vires, medi
cinarum compositiones, cum pro curandis
egritudinibus debitas applicationes.
Hec et huiusmodi sunt que notitia
promittunt medici per scientiam et
reliquorum cognitione se intromittunt et
non de hiis que non sunt sue artis,
ut vbi [illegible] de appellationibus aut theo
speculationibus etc. Et sic in doctrinis
aliis scientiis vel artibus quicumque
tractant solum materiam in quibus erudi
ti sunt, non intromittentes se de aliis
quas non didicerunt. Nec alii intro
mittent se de aliquibus scientiis quas
non noverint. Et ergo valde reprehensi
biles sunt simplices et ydiote qui de
sacra scriptura et difficillima sibi ignota
se intromittere presumunt. Quales se
ut fuerint quos nonnulli prelati
predicatores non ut oportet scolastice
eruditi. Quales etiam sunt quidam
[illegible] multas distinctas presum
ptiones. Sunt et tales quidam Bekardi
Begine et alii studiosi [illegible] laici
[illegible] seminibus [illegible]
vel [illegible] scripturas divinas in theolo
giam [illegible]. Isti sepe doc
toribus spiritualibus presumunt se intellige
[illegible] scripturas divinas. Sed quid
[illegible] nimis subtiliare presumunt
et plus sape quam expedit [illegible]
[illegible] principia [illegible] intelligendi
scripturas et doctorum dicta in sententias
falsas et fallaces tandem quam contingunt
processu inquisitionis veritatis sepissime
[illegible] et hereses [illegible] in morte
[illegible] sine [illegible]
[illegible] sepultura. Sequitur
tractant fabrilia fabri. Ubi [illegible]
sicut in presenti [illegible] duplices
[illegible] reprehendendos. Primi

sunt illi qui cum non
sint experti vel docti
in arte sua vel arte
nichilominus se intromittunt de hiis
que illius artis sunt ut visum est. Secundo
reprehenduntur ibi illi qui aliquam
artem professi et in principia sue artis
tractantur vel optime se intromittunt
etiam de hiis que alterius sunt sue artis
et hic [illegible] error
quem committunt frequenter advenientibus
et discentibus. Et [illegible] primo
est si non legunt primo artes libera
les in quibus ut dicit fundamentum est
omnis doctrine et intelligentie. Et si legunt
primo appendicia artium cuiusmodi
sunt carmina poetarum, tragedie, co
medie, satire [illegible], fabule et
historie, [illegible] a principio [illegible]
[illegible] erunt
[illegible] pseudo clerici. Et si artes
[illegible] est fundamentum [illegible]
[illegible] intelligentie primo legantur,
si aliquam [illegible] errant
processu [illegible] ratio [illegible] ut dicit
Hugo. Hec artes ita sibi coherent
et alterius [illegible] indigent
ut si vel una defuerit cetere philosophum facere
non possint. Unde in [illegible] errare viden
tur qui non attendunt talem in ar
tibus coherentiam quasdam sibi ex
ipsis eligunt et aliis intactis in his se per
fici posse perfectos putant. Unde
Ieronimus qui est [illegible]
gens dicit Et [illegible]
[illegible]. Sunt enim quidam
qui [illegible] legendi sunt nichil
[illegible] nulli tamen arti quam sunt
[illegible] noverunt [illegible] singulis le
gunt [illegible] &
[illegible] disputant in dyalectica
[illegible]
[illegible] physicam tractant vel mathe[illegible]
[illegible] difficultates introducunt
non [illegible] huiusmodi doctores
[illegible]
[illegible] simplices quod omnia vide
runt et omnia ad manum habent

nota artes liberales

ita [illegible] Ergo sicut dicit hugo ubique
dicenda sunt que dici possunt non
nimis utilia dicuntur ea que dicit de
verum. Et primo illud tangit discipulus
alia [illegible] ad eam spectat pertinere
consistit. Deinde cum legere auctores
et que universorum artium primum
cognoveris tunc deinde de
[illegible] habebit et exaltare
[illegible] vicissim que nimis per
intellexeris investigare. Noli
multiplicare diverticula quousque
semitas didiceris. Hec hugo. Et ita
[illegible] perdit tenentem et ipsum [illegible]
[illegible] sic misere iste error qui studia
[illegible] confundit [illegible] pervertit et obscu-
rat. Et ergo dicit hugo quod valde
est cavendum accedentibus. Bene ergo
elegerunt et sentire nostre professionis in tractatu
ad suum propositum licet [illegible]
[illegible] dicit. Et medicantes
pervertunt medici tractatum [illegible]
filii. Sola scriptura ars est ubi que-
que dicit hoc licet ipse cum fere
equalibus [illegible] veniant [illegible] et
vulgares qui [illegible] que non nove-
runt se [illegible] mittit [illegible]
sepe tales sunt superbiores et presum-
ptuosiores quam legiste et scola-
stici in illa arte verbi gratia. Repe-
riuntur vetule et medici [illegible]
qui audacter presumunt de aliquibus
[illegible] committere de quibus [illegible]
[illegible] dubitare [illegible] et suspecti
sunt medici. Et similiter reperiuntur
layci quibus videtur quod prudentiores
sunt omnibus legislatoribus et per-
[illegible] in veniunt vulgares
astrologi et ita fere in omnibus
scientiis. Unde ergo dicit licet
[illegible] Sola scriptura ars est
qua omnes sibi vendicant. Unde-
[illegible] licet [illegible] non [illegible] simpli-
citer [illegible] conclusionem [illegible] reddit quod
[illegible] et doctiore plus [illegible]
[illegible] in tractatu et [illegible]
ea que sunt divine scripture quod de
[illegible] consistit aliquo [illegible]
causa potest esse triplex. Prima est
[illegible] variis verbis

quod divine scripture traditur sub [illegible]
[illegible] et plano simpliciter [illegible]
quilibet [illegible] sibi videtur
intelligibilis. Secunda est quod [illegible]
[illegible] quod divine [illegible] non
est tradita in artificiosis [illegible]
principiis [illegible] regulis [illegible]
[illegible] sicut [illegible] et alia
[illegible] quia divina scriptura [illegible]
originali [illegible] quod credendum
quod agendum quid [illegible] /
[illegible] secundum [illegible]
omnes [illegible] iuxta illud [illegible]
[illegible] scripturas in quibus
[illegible] vitam eternam [illegible] propter istam
[illegible] omnes [illegible] et docti magis
[illegible] scripturas [illegible]
[illegible] intelligere laborant. Quidam
[illegible] et [illegible] passu [illegible]
[illegible] quod noverunt scripturas et
modos loquendi earum. Quidam vero [illegible]
[illegible] et illegitimo [illegible] aggredi pre-
sumunt scripturis sacras quas non
viderunt [illegible] quas in [illegible] multiplici-
ter [illegible] Sapientie [illegible]
in [illegible] magno pondere et [illegible]
[illegible] quod [illegible] ipsius
[illegible] et [illegible] intelligibilia et qui
[illegible] sunt hac [illegible]
plus se laborat. Sicut enim piscium
in vesica inflata fiunt maiores [illegible]
quam si vesica esset plena piscibus [illegible]
quod non [illegible] illud quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] pauper et
[illegible] ampullas et [illegible]
[illegible] verba. Ampulle [illegible]
[illegible] inflata [illegible]
ad modum ampullarum que oriuntur in
superficie aque in principio pluvie
[illegible] vera et totalis et plena
mensura [illegible] quod [illegible]
[illegible] et quod totum et [illegible] alterum
[illegible] quod [illegible] continet totum et in se [illegible]
plenum [illegible]
[illegible] et sic de singulis [illegible]
super [illegible] aliter [illegible]
[illegible] in [illegible] in libris
distinctionum et [illegible] quod

Marginal notes:

[illegible] polluit [illegible] ad [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et quorum [illegible]

A [illegible] [illegible] alio [illegible] aliud [illegible] [illegible] omnes / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4.

11

ude | z confiteo me cor simplex z pro pomi perversione que deponat pauca
de ... dolen ... doctor / z ... ad doctores precipuos de ...
... in lectura post ... in ... z ... doctores de ...
z ... ... fuit causa ...

quos scribendi scripture suo proprio cum
simulacior ... ymaginem conformi
ter sit / pro quo celebrarunt auctores
scripture / violenter eas ad proprium
sensum contorquendo / seu quod verius quod pro
nendum est solum vocales concordancias
magistrorum adducendo Sequitur
discipuli conformes quod bene vocantur de
et genere illud i. ad ... 2o ...
cui ... non ... Tales se
qui derelictis scripturis z ...
ordinatis ...
abelardis ymo ...
de ...
...
... z ... ad
... bernardo ...
... beckardorum z beginarum per
tinet qui ...
...
... qui
... talium ...
... de similibus ... beati Jeronimi
in ...
magis ... fuerunt
discipuli ...
quam ...
... sibi ...
hos ...
Primo ...
...
...
... testimoniorum
... testimonia ... sunt ...
in religione ...
...
testimonia non ...
... quos ...
...
... testimonia ... poete
...
... religio
... qui
legerunt fabulas z poetas ...
... intellexerunt ...
fuit etiam beati Jeronimi qui talium non
ignorans in ... tales ...
contra

... Cum ... blasphe
mat ...
... mediantes
...
testimoniis ...
... in ...
... fuerit illa que
... credenda Talia
... fidem
...
...
... tradit beatus Jeronimus ...
... ... de meis sillabis
... Tanto et cum ...
... meis
sillabis ... beati Jeronimi
eruditum fuisse ...
... venit ad studium sacre
scripture ... eruditus
fuit / ... Augustinus epistola ad ...
...
dicit ...
...
... ut
...
... hebreorum caldeorum p
... z arabum ...
... linguas z litteras
... z
...
... Jeronimi ignoravit ...
... Jeronimi ...
Augustinus ... de meis sillabis
... intelligi de ...
... Augustinus ...
... beati Jeronimi ... eruditione
... Cum ipse Jeronimus ...
studium ... flagellatus ...
ab angelo ut dicit ...
... in epistola ad ...
... Jeronimus flagellatus fuit ab
angelo non ... plena eruditio
... scolaribus
... Jeronimus magis ... legere
in libris Tullii z aliorum philosophorum

vi

ridiculose

...

non ...

X

ipe recitacione simone quod typi
cus scire scripture non quibus
tamen vtiliter invilecme simone/
vel quod postquam in se videa studio
theologie intercessus fuit minus reperta/ne
~~[illegible]~~ ad tales scrutandas vel quod
minus in talibus inveterata set
debitum mensa cognicionis in singula
singula vergio aliis dispensa non gra
tabiliter Et quod pono simone mires
pali invenerit vbi advertendum
quod sine ponderet vel titillat au
res eorum quod vel quod sepe ex copiam
li verborum compositorum preterquam
altercacione vel singularum gestum
compositionem tamen quod temporali tam
sermones expediatur Deinde
cum risibilium fabularum seu fictorum
recitacione vel secundo quod mirabilium
commenciorum auctorum allegacione
hijs modis titillandi aures
audiencium aliis doctrinis quod
tonis faris ymo alienis composuerit/
magis talium vana curiositate
seu curiositate pascitur attrahentes/
adversi et dissolucionem titillanis/
quod vanis et naturalibus documentis/
aut diuinis quasi eloquijs
pertinent ad compunctionem similiter
eciam ad ecclesia in [illegible] Illi
audire debent apostolus [illegible] ad Thi
[illegible] dicente In preteritis [illegible]
fabulas debitum et illud [illegible]
[illegible] in doctrinis fabulas [illegible]
[illegible] [illegible] domini Ihesu Christi
[illegible] eciam de talibus [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] verbum dei [illegible] [illegible]
scire dignum [illegible] [illegible]
qui [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] subtilitate
sui ingenii confisi [illegible]
minus [illegible] [illegible] [illegible]
ad singularis [illegible] misticas scrip
turas [illegible] [illegible] [illegible]
intellectum a suis doctoribus tradi

tum Et illos sensus spirituales quos in
venerunt habebant tamquam speciales
revelaciones et inspiraciones eis a
spiritu sancto factas et prima non fuisset
talis quasi spiritualis vir [illegible] vel
cognicioni [illegible] et venerabilis Hugo
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] probabilis vite viro qui
cum [illegible] [illegible] [illegible] scripturas
[illegible] studium [illegible] [illegible]
[illegible] cepit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cepit [illegible]
[illegible] illius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] eciam [illegible] artibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Et sic [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] scripturas
ad [illegible] [illegible] sic cepit
[illegible] finaliter [illegible] [illegible]
habebat hec Hugo in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
scripturas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicit Qui vult scire
scripture [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
verba [illegible] sunt [illegible] loquitur [illegible]
[illegible] ad edificacionem aliorum [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible] eciam [illegible]
[illegible] verba dei sunt [illegible] loquitur
[illegible] [illegible] loquitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] scripture Et [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] a spiritu
sancto [illegible] ad [illegible] a spiritu sancto [illegible]
in [illegible] Et hec [illegible] duplex [illegible]
vel ad [illegible] [illegible] vel eciam ad ali
quos [illegible] [illegible] quos [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] scripture

sacre ad aperiri tamquam sub figura
et figure misticis [illegible] etiam spiritualiter (?)
et divina. Sed quod tunc plenius sufficienter
tradidit spiritus sanctus non dicitur [illegible]
ordinavit [illegible]. Sicut ergo [illegible]
adit quod aliquis proponit verum sine
ne [illegible] prestat aliquam orationem ad
unum spiritum, et tamen ille sine diligenti
inspectione et discussione recipiunt et
in practica alios spiritus veros, sed decre-
tum (?) non in textus, et hoc pariter
multiplicem in figuris timorem et propter
generationis et supplicationis timorem sub
tacens vel propter dilectionem unius rei pro-
tate (?). Hinc etiam est quod multe fa-
bule Ovidii et aliorum possunt
tamquam figure et parabole aptari
ad ea que [illegible] gesta. Et sic est alle-
gorice exponi vel ad aliquos
spiritus moraliter vel alios veros
applicari, quos Ovidius numquam
intellexit fingendo huiusmodi fabulas.
Et periculosa est huiusmodi fabularum ex-
positio de Christo propter duo. Primo propter
simplices ne credentes quod tales
fabule conveniunt fidei Christi vel
veritati fidei, credant forte illos
vanos poetas fuisse prophetas.
Secundo ne decipiat in finis (?) vanas
cogitationes quod sicut fabule poetarum
per [illegible] pertinent et re-
corative (?) exponunt de Christo, sic ita
per inventionem spiritus sancti prophetarum
figure et parabole exponuntur
forte de Christo et fides religionis christi-
ane, et quod sit propter ambiguitatem
et dubitationem sensus scripture religio
christiana non sit secure fundata. Et
propter idem reprehendendi sunt illi
qui sub titulo ingenii sui ~~[illegible]~~ intelli-
tes (?) scripture divine varios et dili- (?)
versos et quasi ad diversos exponunt
sensus, faciendo credere simplicioribus
quod scriptura non habebat determinatum
sensum et dicunt quod habet nasum cereum

ad dexteram et sinistram eque flexi-
bile. Illi facere [illegible] quod scriptura
non habet nasum cereum sed ferreum
immo calibeum. [illegible]
[illegible] ut allegat [illegible]
[illegible]
[illegible] intelligit quod
spiritus sanctus efflagitat, licet ab
ecclesia non recesserit tamen hereticus
appellari potest. Et Ieronimus super
[illegible] dicit [illegible]
qui scripturam aliter intelligit quam sensus
exigit [illegible]. Et idem dicit quod
[illegible]
[illegible] qui aliter scripturam [illegible]
accipiunt quam spiritus sanctus sonat. Et
Salvator dicit [illegible]
aut unum apicem non preteribit a lege
donec omnia fiant. Et alibi Luce
xxi: Celum et terra transibunt, verba autem
mea non transibunt. Et Deuteronomio
4: Non addetis ad verbum quod vobis
loquor, nec auferetis ab eo.
Et Apocalipsis ultimo: Si quis apposuerit
ad hoc, apponet Deus super
illum plagas etc. Ex quibus
manifestum est quod divine scripture
convenit determinatissimum sensum et
irrefragibilem [illegible] atque in-
mobilem et inflexibilem intellige-
re [illegible]. Patet
ergo quod non habet nasum cereum sed
ferreum immo calibeum. Patet secundo
quod non mediocriter peccant qui
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod
scripturam sacram [illegible]
[illegible] habet nasum
cereum. Patet tertio quod sacra scrip-
tura non est trahenda ad eum
sensum quem sibi unusquisque fingit
sed est trahenda [illegible] tradicio-
nes patrum [illegible] scripture
[illegible]
[illegible]

no
hec [illegible] Ieronimo (?)
hec [illegible] Ieronimo (?)
[illegible] in scriptura
no
[illegible] scriptura
no
[illegible]

ex modis loquendi significat vel
signis qua est tradita in vesti-
gium aptet sensum verius vel go-
dit verbis Homeri et illis qui ma-
le exponunt et extorte sententias
que quidem sit et non viciosissimum
genus dicendi et pervertere
sentencias et ad voluntatem suam tra-
here scripturam repugnantem. Et non
solum hoc viciosum et despiciendum
sanctis de quibus actum est. Sed et
despiciunt philosophi poetarum quas
etiam quidam contra sensum eorum
violenter extorquent ad suum
propositum sicut fecerunt illi qui
sub Virgilii et Homeri exponunt
et exposuerunt auctorem longe alia
fuit intencione et alia contrarie ap-
tant [illegible] testio. Dicit Ho-
mi qui non legerimus Homero-
centonas et Virgiliocentonas i(d est)
opuscula que de versibus Homeri
et Virgilii poetarum composita
seu excerpta sunt. Huius opuscula
seu excerptionibus de Homero
sic [illegible] et Virgilio similiter
[illegible] intencionem eorum ad
aptant. Et excerptiones
de Virgilio vocantur Virgiliocen-
tonas et de Homero Homero-
centonas i(d est) punctata excerpta
de illis duobus poetis. Que ex-
cerptiones [illegible] per
libros Homeri et Virgilii ubi-
cumque invenerunt aliquid quod
taliter sonabat [illegible]
[illegible] puncto signa-
verunt. Et ipsi compilaverunt [illegible]
[illegible] rapientes
particulas [illegible] materiam
[illegible]. Et ab illa puncta-
tione compilaciones tales dicuntur
centones. Cento enim [illegible]
[illegible] puncto punctatis in [illegible]
venit [illegible] que [illegible]

puncti vel punctario. Et inde Home-
rocentones [illegible] Homerocentones
et Homerocentonas et actus [illegible]
Et sic [illegible] Virgiliocentones et Virgiliocen-
tonas in actu [illegible]. Et excerptiones
aliquas Homerocentonas composuit eu-
doxia uxor Theodosii iunioris.
Virgiliocentonas vero compilavit p(ro)-
ba uxor Adelphi proconsulis in
qua compilare posuit in magna
parte genesim veteris et novi testamenti.
Et de eventibus plenissime expressit.
ut de ea dicit Ysidorus 1° Ethimologiarum.
Ubi et dicit Ysidorus quod apud grama-
ticos centones dicuntur qui de carmi-
nibus aut Virgilii vel Homeri
ad propria opera more centonario
[illegible] inde compositis in unum
sarciunt corpus ad facultatem
cuiusque materie. Ethimologiarum Ysidori
[illegible] dicitur [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] compilavit sicut
[illegible] compilacionibus [illegible]
sit et Marone [illegible]
[illegible] qui non legerimus [illegible]
ad illud in [illegible] posi-
tis in [illegible] ad [illegible] testio
et in hiis duabus particulis [illegible]
talia testio que appent [illegible]
simpliciter [illegible] poetarum
[illegible] Reprehendit Iheronimus [illegible]
[illegible] intencionem illorum poetarum
[illegible] in testiorum fidei
[illegible] quis diceret [illegible]
[illegible] et intelligenti-
bus poetis [illegible] testio [illegible]
que non legerimus Homerocentones
et Virgiliocentones. Et non sit [illegible]
[illegible] sine Christo possimus dice-
re [illegible] qui dicat [illegible]
[illegible] possimus [illegible] dicere
in [illegible] Maronem in Virgi-
lium sine Christo [illegible]
[illegible] loquendi [illegible]

sed vero ad propositum fuisse David in tempore
David aliquid scripsisse de Christo
vel aliter [illegible] sine Christo [illegible]
filium qui non habet fidem Christi [illegible]
se David [illegible] scripsisse ea que Christo ad-
venerunt / At si dicat [illegible] dicere
potuissemus sicut ipsi sed nolebamus
et hoc [illegible] et in cognicione testio
[illegible] fidei Christi que non indiget
mediatis suffragiis / [illegible] fide
[illegible] derisioni apud eos
[illegible] testimonio [illegible]
[illegible] studio poetarum [illegible]
et nos [illegible] / [illegible] patet quod non
[illegible] studuit [illegible] por-
tas / [illegible] etiam [illegible] potest / [illegible]
[illegible] poetarum est utile ad [illegible]
non solum [illegible] moralia
[illegible] fabulas
[illegible] moralizacionibus [illegible]
[illegible] modos [illegible]
[illegible] venturum /
Sed etiam ad discernendum quod fabula
quid historia / et ad cognoscendum va-
ria origine [illegible] conse-
[illegible] poeticis / ad discernendum
[illegible] sint in
[illegible] / Aut si quid for-
te [illegible] locuti sunt poete [illegible]
[illegible] de Christo [illegible] / Et ad
cognoscendum quod sunt poetarum fabule /
aut [illegible] que Christo applicari possunt /
[illegible] sunt [illegible]
sunt a Christo Et quod talia multa in
[illegible]
[illegible] verborum [illegible]
[illegible] possunt [illegible] / [illegible]
festum est [illegible] ille [illegible]
fabularum [illegible] / quod fecit ille
qui fecit dictionarium magnum /
seu repertorium morale / Et patet
etiam [illegible] illud [illegible] pictores
[illegible] quos sepe [illegible]
[illegible] faciunt [illegible]
[illegible] quos tamen [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]

postea non pictores / sed illi
qui alii voluerunt homines illos
referunt ad eos tamquam per eos facta
Et ita est de fictionibus fabulis et
variis parabolicis locutionibus
poetarum de quibus est illud Virgilii
[illegible]. Iam redit et virgo
redeunt Saturnia regna iam
nova progenies celo dimittitur
alto et patrem loquentem ad filium
nate mee vires mea magna
potencia solus et post [illegible]
[illegible]
[illegible] manebat
[illegible]
[illegible] de Christo [illegible]
[illegible] aliquos ante
Pollio quidam dux Romanorum
Germanici [illegible] capta [illegible]
[illegible] civitate Dalmacie / [illegible]
[illegible] consul Romanus [illegible]
[illegible] / [illegible] Virgilius [illegible]
[illegible] Pollio amat [illegible] quo
[illegible] quod [illegible] consti-
[illegible] ad consulatum [illegible] / Et eodem
anno ille dux habuit filium quem
a Salona civitate [illegible] Salo-
ninum vocavit / qui natus est [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
aliquis erat magnum omen [illegible]
[illegible] audiens Virgilius vero
volens illud omen [illegible]
[illegible] filii consu-
lis [illegible] / dicit
quod ipso regnante erit illa aurea
[illegible] quoddam
quod exponit fabulose sub
istis verbis iam redit et virgo
[illegible] nato Salonino iusticia
redit que per virginem significatur
[illegible] iudicibus et [illegible]
[illegible] incorruptibilis esse debet
[illegible] fabulas iusticia
[illegible] fuisse filia [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] iusticia
ad nullum [illegible] flecti debet

desinit. Et redibit illa virgo
astrea. Et ut apparet ex primo metha [metha]
Ovidii, terras tunc ultima astrea re
liquit. Et hoc forte fuit tempore
toto iustitie, qui fuit distribut-
(dis)tributio et eundem tempus per hoc illa
astrea virgo tamen rep[er]t[i]bus
iustitie fugata est. Redeunt
saturnia regna. Saturnius
dicitur quia saturni annus. Ergo per
saturnia regna intelligit vir-
gilius aurea secula, i. pacifica
et fecunda tempora retrodere
etatis hominum. Et per saturnia possibil-
le [illegible] hic de qua dicit
progenies. Ista aurea secula
post quoddam magnum scisma
itaque redibunt, ut alibi dicit
sepe. Iam nova progenies, i. iste
homo, celo demittitur alto, quia
ille puer qui dictus a dyis dicitur
reputabitur. Sua ista, i. re[illegible]
[illegible] genealogia but
teluste virgilii. Item nec alius
virgilius i. [illegible] nate mox vi-
debitur est alius de quo scribit in
fine primi eneydos ubi apparet
quod ista fuerunt tamen veneris ad
cupidinem filia sua supplicavit
ut assumpta forma iulii ascanii
nepotis filii enee, quem eneam
diligebat, cum dido carthaginensi
regina inflammaret eam ad
amorem enee. Item virgilius alius
Talia prebebat vertis. Non deposi-
tis de anchise dicit circa finem ene-
ydos. Cum enim eneas patrem suum
anchisem de troyano incendio
humeris supportasset et cum ipso
fugam inire vellet, ille anchises
dicit suo filio enee nullo modo
volunt consulere nec troyam ita
tempore ipsa deserere, sed dicit dicens
tibi alleguit absque vita per du-
cere troya excidiumque patiar.
Cum enim anchises iam esset senex
volebat mori in sua natura
sua et in fine dicit virgilius

dicens. Talia prebebat memorans fixusque
manebat, i. firmus manebat in suo
proposito non recedendi a troya. Ex
quibus apparet magnam simplicitatem
lenitus et fatuitas corruptorum
qui tales versus tamquam [illegible] a
virgilio dictos allegant presumpserunt
quod virgilius propheticum fuerit. Ergo
sic cernentur sub turget sortis in tota
similia sunt hec quia in virgilio
muliercula ut patuit in latino pre-
cedenti tamquam testimonia fidei [illegible]
recipiunt sicut sunt. Et similiter
sunt similia de quibus ignorantes iste
exponunt aliquid de ludo cum tensi
[illegible] dicit [illegible]. Cum ergo
sic ludi sunt dicti [illegible] et
tabernis et [illegible] quod [illegible]
modum pretiose acquirere [illegible] aliqua
virgine dicebant et etiam [illegible] facere
equi in tota pretiosa terque ventil fere
per ludum toillatorum [illegible]. Sic intellige
ludum corzanum qui ambulabant
in omnium personam [illegible] aures
sicut isti per delectabiles [illegible]
fictiones vel fabulas caverunt solo
de ludum consulatores [illegible] hic quedam
ludum pravorum quia in [illegible] ponerant
[illegible] [illegible] [illegible]
aures pyca quas cum
pinxerit. Et sicut plini [illegible] dicit
de illo qui pinxerit picam istam
qui pictam [illegible] comparavit
dimittat et coram [illegible]
ostenderet qualis non est. Et per hoc
diceret quod ignoret i. audivit [illegible]
fatuum quia ignorantius fuit. Et sic apparet
quomodo [illegible] sit consulatorum ludo
[illegible] quia ignorans. Et postea
[illegible] [illegible] hoc est
alius et alius [illegible] est
Et sequitur primo ut cum [illegible] loquitur
i. cum indignatione vel [illegible] loquitur
quia [illegible] [illegible] [illegible]
vel indignari. [illegible] cum aliquid
quid [illegible] ei [illegible]
[illegible] et abhorrent
[illegible] [illegible] appetit

cum

sicut in cibo venit aliquod obiectum
vehementer displicens stomacho ab
horremus et dedignamur et repellimus
a nobis. Et iste homo stomachia [illegible]
quod aliqui sunt presumptuosi [illegible] in
suis [illegible] maxime. Sed ignorantia
aliis [illegible] ut pueri [illegible] nec hoc
ipsi scire volunt [illegible] nesciunt in quo
ignorantes [illegible] sunt. Cum [illegible] ignorantie
multum signum sit. Videlicet quod dicitur
manifestissimum est Genesis quod facillimus
est liber Genesis in re veritate difficillimus
sit. Et hoc audit homo dicens In
quadam [illegible] mundi. Cum [illegible] et
ordine [illegible] et divisione
[illegible] et confusione figurarum [illegible] in illa
[illegible] per hanc divisionem [illegible]
[illegible] libri homo vult audire
[illegible] in difficultate et multiplicatione
obscuritate. Ita fiunt hic [illegible]
per omnes libros sacre scripture [illegible]
presumptuosos quibus videtur [illegible] scripture
plana et manifesta [illegible] ad libros [illegible]
multum [illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] aliquos [illegible] prologi [illegible]
manifestissimum Genesis. Et [illegible] ad
hoc quod in medio [illegible]
[illegible] super hoc quod
[illegible] quod manifestissimus est Genesis. Et loquitur
ibi quod primus liber Genesis hebraice
[illegible] Genesis [illegible] grece [illegible] latine
et [illegible] appellatur
primus liber biblie [illegible] ordinem
mundi et generis [illegible] in [illegible] generatur
[illegible] liber Genesis Moyses [illegible] plures
[illegible] ab initio mundi [illegible]
[illegible] scripsit [illegible] ordinem
[illegible] obscuritate et difficultate [illegible]
ut Augustinus [illegible] super Genesim ad litteram
[illegible] capit antiquos sapientes [illegible] ori-
gine mundi et [illegible] ma
[illegible] questiones
et difficultates [illegible] multiplicaverunt
[illegible] philosophorum [illegible] materia [illegible] est
[illegible] in [illegible] passibus [illegible]
et [illegible] difficultates [illegible]
[illegible]

qui

de origine mundi usque ad [illegible]
[illegible] non [illegible] legere [illegible]
[illegible] homines usque ad tempora
Moysi [illegible] patuit per
[illegible] usque [illegible] cum tenebre [illegible]
[illegible] homines erant super fa-
ciem abyssi. Donec Moyses spiritu dei
[illegible] homines [illegible] apparerat
[illegible] angelus sicut Paulus
per revelationem [illegible]
Moyses [illegible] condicionem
mundi exponit [illegible]
[illegible] moveri possunt
[illegible] inter
gentiles fuisse Sibillas poetas
[illegible] bono [illegible]
[illegible] catholici sit [illegible]
[illegible] scripture
ad [illegible] ab auctore [illegible] Et
[illegible] quod sic [illegible]
[illegible] precedentibus quod hic
est [illegible] genus dicendi. Contra
[illegible] per Gregorium [illegible]
[illegible] qui [illegible] allegabatur
dicens [illegible] scripture [illegible]
[illegible] modo [illegible]
[illegible] aliorum hoc [illegible]
[illegible] si auctor [illegible] intellexit [illegible]
[illegible] per distinctiones [illegible]
quod si aliquis [illegible]
[illegible] et
[illegible] quod auctor non intendit [illegible]
scriptura [illegible] non [illegible] solet
fieri apud [illegible]
[illegible] Et [illegible] aliquis asserit
[illegible] tali [illegible]
[illegible] et non [illegible]
[illegible] si [illegible] est [illegible]
est [illegible] aut dubium temerarie
affirmat [illegible]
[illegible] quod auctor [illegible]
[illegible] sensu [illegible] quod [illegible] est
et sic [illegible] solet [illegible]
[illegible] Et [illegible] si aliquis [illegible]
[illegible] aliquem
[illegible] ex aliquo passu scripture
que adhuc nullus auctor [illegible]
non [illegible] affirmat te-
merarie quod auctor intenderit illum

sed potius dicat quod inveniuntur talibus
circumstantiis vestitum quod combustus
tamquam Christi martyr moritur sequendo talis pas
sus scripture videlicet impetitur tale
scriptum falso melius iudicio
[illegible] quod exponi scripturam ad sensum
ab auctore non intentum quod sensus
ut iam dixi. Et hoc est explicatur
quod vel est sciens vel ignoranter.
Si primo modo peccatum mortale est quod
exponendo talis principaliter intendit
et fiat sensum scripture auctore falsitatis.
Si secundo modo est adhuc distinguendum quia
facit hoc ~~vel ignoranter~~ vel igno
rantia crassa vel ignorantia in
culpabili. Si ignorantia supina
peccat mortaliter in tantum et ideo
[illegible] et hoc modo ignoranter
ignorantia crassa quidam exposuerunt
heretici exposuerunt scripturas sa
cras pro suis erroribus. Et dixerunt
sensum scripture quem eorum opiniones
intendisse, fingentes hoc ipsum auc
torem falsitatis quantum in eis erat.
Si vero talis qui ad sensum scripture
scripture exponit fecit diligentiam
debitam et oportunam ut inveniret
sensum verum et consonum scripture, ultra
vel si dicat [illegible] quod ad hoc re
quirit debito fine non peccat, sic
excipit sensum scripture eligendo quod
credit esse verum. Ex quibus patet
quam periculosum sit simplicibus et
imperitis perstudere theologiam, nam
quod nituntur in sensibus divine scripture
apprehendentibus doctoribus firmius tendunt
~~credunt~~ si volunt spiritualiter et
profundius intelligere quia et ubi
hoc non est oportunum, certum ipsi
ad hoc non sunt sufficienter dispositi
seu eruditi. Talibus tale studium
facere scripture consuevit fieri finaliter
magis causa erroris quam salutis
et edificationis erudicionis. Sicut
allegatum fuit in Leone predicto
de quodam tali et eos hac racione
pullulavit secta begardorum

reliquorum hereticorum. Quamvis sit hic
circa aliquam scripture intelligentiam peri
culosus sit error, tamen ut et notum
est quod circa intelligentiam scripture divine
maxime in hiis que pertinent ad creden
da et agenda. Et hoc omnibus pre
dictis quod error in intelligentia divinarum
scripturarum confundit fidem per sunt virtutes
et decipit conscientias, quibus nichil est
periculosius. Beatus Augustinus in Enchiri
dion: in magno malo fallitur homo
et hoc non credit quod ad viam ducit
eternam. pro aut malo fallitur qui
aliquod putaverit [illegible] tali
quas molestias temporales. Cum
vero error circa intelligentiam scripturarum
quod sit de legibus et iure periculosior
error est [illegible] quod vergit ad dampna
tionem corporis. Sicut precedentes ver
gunt in corruptione corporis. Igitur error
circa falsos vel errores aut [illegible]
opiniones in medicina vergunt quoque per
actus circa corruptionem animarum etiam
ipsis medicine et iuris. Error vero
in septem artium liberalium minime
periculosus est. Beatus Augustinus in suo
Enchiridion dicit: In quibus autem
rebus nichil interest ad capescendum
regnum dei, utrum credantur an non vel
utrum vera sint aut putentur an falsa
in hiis errare vel aliud pro alio putare
non arbitrandum est esse peccatum aut si est
minimum esse peccatum et levissimum. Quamquam
errores isti peccata non sint, tamen in
malis quamvis sive deputandus sit. Item
[illegible] ut appellat hic
[illegible] respiciunt [illegible]
[illegible] patet
[illegible] hic est [illegible] capitulum [illegible]
prologi. Et quod hoc capitulum non fuit [illegible]
[illegible] inseparabile questione
[illegible] ad finem precedentis capituli.
Igitur [illegible] capitulum
septimum incipiens ibi [illegible] manifestum
[illegible] in duas partes principales.
In quarum prima tangit beatus Johannes
libro de [illegible] incipit ibi

Nota

Capitulum quartum [illegible]

de ore meo non revertetur ad me vacuum
Curare p divinam prudenciam non est sem
per q omnium prophetarum prophetie p venirent [illegible]
dere ad fideles sub lege moysi / et que
[illegible] / Videtur pt q forte tales p
phetie sique fuit que ad nos non
pervenerunt / plerumque fuerunt temporales /
solum respicientes statum presentis temporis /
et non continebant futurorum bonorum miste
ria sicut prophetie vel prophetarum superius
enumeratorum / vel si forte continebant aliqua
talia misteria / tamen continebant ea
talia vel ~~tamen~~ alias talia / Et inclusum fuit
ea ad posteros non pervenire / maxime cum
~~tamen~~ illa misteria erant sufficienter
in posterioribus prophetis fidelibus expli
cata et promota. Cum igitur sic
quantum in mundo continuo [illegible]
tum prophetarum antiquorum fidelis populi
[illegible] ad evidenciam dictorum et
ad notitiam aliqualem ex hortatione
q deus ab inicio mundi locutus est
fidelibus per se vel per angelos suos
[illegible] vel prophetas vel prin
cipalibus populi fidelis ut manifestum
est per scripturam veteris testamenti que est de prin
cipalibus a principio mundi usque ad
primum regem populi dei scilicet usque ad Saul
Non enim recordor me legisse quod
illo tempore locutus est superiori vel
alicui principali in populo per hominem
prophetice inspiratum. Sed [illegible]
[illegible] quomodo immediate locutus est cum
Noe Abraham Iacob Moyse et
Josue et cum principibus [illegible] populi dei in
[illegible] reges plerumque prophetie in
spiritu [illegible] sepe simpliciter
qui status et quis per quos locutus
est regibus et summis sacerdotibus
et aliis presidentibus in populo suo rep
[illegible] eorum peccata et comminando
tribulationes et penas nisi converterentur
a viis suis malis. et quidem signifi
cando eis voluntatem dei in bonis
et in malis Et ista [illegible] prophetarum

scriptum verbi dei incepit a Sa
muele et forte interruptione non
[illegible] p[illegible] usque capti
esset populus ille decem tribuum
et de regno suo translatus in
assirios et [illegible] usque ad finem
captivitatis ultime duarum tri-
buum i. regni iuda a nabucho-
donosor rege babilonis. Sed quare populo
dei postmodum multiplicatus est et
incepit habere reges deus fre
quens est eis per prophetas et non
[illegible] est. Videtur q forte
una causa fuit quia deus valde
moleste tulit q populus suus
cum ipse cum erat rex et immediate
ipsum regebat et administrabat
unde primo Regum dixit ad Sa
muelem prophetam [illegible] populus in
[illegible] et in petitione petebat
regem Audi vocem populi in omnibus
que loquuntur tibi / non enim te abie
cerunt sed me ne regnem super eos
2a vero potuit esse quod
[illegible] incepit tristefeceris [illegible]
bia / tyrannie avaricia et volu
ptas et vanitas multiplicata apud
presidentes spirituales et seculares populi
dei Et ideo non erant digni ut deus
[illegible] eis sed sic fidelibus loqueretur
ut cum prioribus antiquis [illegible]
ut deus [illegible] multitudinem [illegible]
[illegible] ut [illegible] in [illegible]
[illegible] peccatorum Et ergo ad o[illegible]
[illegible] illa voluit ~~[illegible]~~ [illegible] ... prophete
quantitate etiam multiplicavit prophetas /
qui commonerent et exhortarent
peccatores / ut [illegible] aliquos
suis malis [illegible]
vel [illegible] q erant iuste [illegible]
[illegible] suis p manerent /
non corrigentes nec emendantes
se ad [illegible] et [illegible]
[illegible] veritatis adeo immediate
[illegible] Et ex hoc [illegible]
aliqua quare deus voluit decem
tribus captivas et translatas in assirios

[illegible] non [illegible] permanserunt [illegible] Samuel [illegible] [illegible] et [illegible] iudicia
[illegible] Samuel corripuit eos [illegible] non [illegible] filios Samuelis [illegible] noluerunt
[illegible] Samuele [illegible] non [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible] ad [illegible] non est [illegible]

de captivitate liberare sicut deus
fuit liberando duas tribus cap-
tas et ductas in babiloniam
sicut dicit per ozee prophetam
non addam ultra misereri
domui israel sed oblivione obliviscar
eorum et domui iuda misere-
bor et salvabo eos in domino
deo suo exempla videlicet quod omnes
reges israel id est regni decem tribuum
fuerunt mali et augmentum et persecute
invenerunt a peccatis ydolatrie iero-
boam primi regis scismatici
in divisione regni david sed
post regnum iuda id est regnum dua-
rum tribuum scilicet iuda et beniamin
fuit boni et alii mali quia post
primam etiam alia ratio libera-
tionis regni iuda est quia christus
nasciturus erat de tribu iuda
in bethleem et sic congruebat ut
salute reduceretur regnum illud
de captivitate ut verificarentur
prophetie de christo quando natus
in iudeam etc. Reducto ergo a
captivitate regno iuda seu ihe-
rusalem deinceps post prophetam
malachie qui ultimus inter pro-
phetas prophetas cessaverunt cum prophe-
tis tubarum usque ad tempus
christi quo tempore deus iterum
loquebatur videlicet per ipsum
filio qua in assumpta humanitate
Et ita [illegible] postea dei mo-
dernis qui est post [illegible]
sepe post apostolorum tempora sit
passus et patiebatur multas tri-
bulaciones et oppressiones et de-
nique etiam non cum presidentibus
ipsi sunt sicut [illegible] aut
[illegible] ipse [illegible] [illegible] non
[illegible] etiam non deus prophe-
tas seu in spiritu multos sicut
tempore antiqui regni ipse fideles
[illegible] impie totum reguet

iam et regnabit in ipsis [illegible] et
[illegible] [illegible] singularibus
et [illegible] multiplices [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] sub [illegible] testamento sunt in
quo anima colligitur est deus de
salute fidelium [illegible] quod sunt
[illegible] de salute [illegible] [illegible]
spectat ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod dum libri [illegible]
[illegible] est [illegible] tabula
[illegible] [illegible] [illegible] et aliis
[illegible] [illegible] [illegible] spiritus
nobis relicti et traditi sunt prophe-
sunt et esse debent quos consulere
et interrogare debemus [illegible]
[illegible] in tribulacionibus et [illegible]
[illegible] [illegible] quia ad [illegible]
sunt et de salute et directione [illegible]
[illegible] pertinet quia isti libri sunt nobis
prophete [illegible] [illegible] ut crederent
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] audire debemus
et [illegible] [illegible] [illegible] et credere
debemus non quia [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] auctoritates et oppositiones
Et quia deus in illis scripturis
[illegible] [illegible] et [illegible] plene et
sufficienter voluntatem suam [illegible]
[illegible] non oportet ut [illegible] renovet
in tribulacionibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] seu
sufficit [illegible] [illegible] quia ut
[illegible] in Iob. Semel loquitur
deus et secundo [illegible] [illegible] repetit quia
quia sufficienter [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] moysen prophetas [illegible]
audiant [illegible] [illegible] [illegible]
libris [illegible] temporis [illegible] [illegible]
libris [illegible] et doctores et predica-
tores qui [illegible] [illegible] [illegible]

thesaurum / non est nisi una lex / que
ab apostolo et aliis sepe vocatur lex
moysi / sicut lex dei insignium etiam
que est unica apud hebreos / istos quinque
libros vocant thesauros i. legem /
Nec ob aliud dicitur iste liber za-
kon / nisi quod etiam in precedentibus
libris hic iterantur novo stilo et
eleganciori comportatis modis /
ferunt autem in illo libro habet ve-
decem / sed propter id quod ducunt
mediare timorem / 2o beneficia dei
ad roborandum dilectionem [illegible]
dei gentis / 3o flagella que plus
stimulant justitie addicionis transgres-
sione et est in hoc 2e legis sed
evangelii figuratur / quod sicut moyses
veterem legem / que dicitur lex timoris /
in deserto iteravit / et explanavit et con-
firmavit / ad eundem quem preceptum amoris /
Sic christus eandem scilicet legem veterem
iteravit et misteria eius reserat
et expletionem facit in lege ewangelica / que
est totius amoris / sicut hoc quia moyses
sed typum gessit christi / continebat
enim lex moysi umbras futurorum /
et figuras celestium bonorum / quorum
veritas est in evangelio veritates spiritus
illud Jo. 1o lex per moysen data
est gratia autem et veritas per ihesum christum
facta est / Quinque moyses pentha-
teucus i. quinque volumina que scripsit
moyses / quod pentha est quinque et
theucus i. volumen vel liber / qui
enim quinque verbis i. quinque libris
loqui se velle / apostolus tertia glo-
riatur / Sequitur secundo ad exposi-
tionem Job exemplar paciencie hic
[illegible] difficultate libri
Job dicens Job exemplar et iste
liber intitulatur a suo auctore sed
a subiecto Job / verum est quod quidam
dixerunt quod moyses composuit hunc
librum [illegible] hoc quod Job
fuit medius et hoc libro [illegible]
[illegible] post pentateucum / Alii
dixerunt / quod Job non fuit realis
homo et per consequens non fuit
auctor / sed persona ficta in
exemplar paciencie / quod ut dicit rabbi
moyses impossibile est aliquem
hominem talia sustinere / que legitur
paciencie contulisse Job in illo
libro / Alii sumunt [illegible]
sequendi expressum libri / in quo
denegatur / tale quidem loqui de
Job / sed non obstantibus istis tenen-
dum quod nullus composuit istum librum
nisi Job / [illegible] realiter afflic-
ciones / que in illo libro describuntur
Quare autem beatus Jeronimus facit
mencionem de Job in medietate post
pentateucum [illegible] Job fuit
[illegible] Job dicitur fuisse ante [illegible]
et ut [illegible] dicunt quod [illegible] alio
nomine appellatur Jobab [illegible] dicitur
Gen. 36 et ille Jobab fuit rex
seu regulus et regnavit post
balach filium beor / et sic dicunt
Job fuisse / Augustinus vero dicit eum
fuisse non de populo israel sed [illegible]
[illegible] 18. de civitate dei
[illegible] Gregorius / Job
non fuit ante legem moysi / sed
tempore iudicum / qui ipse verus
tradidit gesta victorie sue scrip-
sisse ut dicit Gregorius / Nec
[illegible] quod liber sit [illegible] / quia
[illegible] Job loquitur [illegible]
[illegible] aliis
loqui [illegible] qui loquitur
[illegible] sicut de aliis
[illegible] auctorem [illegible]
est quod satis certum in libris
moysi / ubi dicitur hec sunt verba
[illegible] est moyses [illegible]
[illegible] ille liber /
[illegible] fabula et non realem
historiam [illegible] Job
[illegible] septima
[illegible] vos
[illegible]
Job / audistis et finem domini /

ut illud [illegible] non posuit Job [illegible] aliquid [illegible]

[illegible] Johannes [illegible] et aliis

bidistis / quam mores et dulcem
insertam et gentile etiam effi=
caciter atque singulare exemplar
in biblia non invenitur tam specialiter
sub virtutis dicit patientie / licet
pariter ceteras virtutes proba
illa maxime patientie est domini
proprie [illegible] / Et ergo deus p
videns fidelem exemplo iusti
viri Job generaliter ad virtutem pa=
cie et tollerancie amplius etiam /
Bene ergo dicit Jeronimus Job exem
plar patientie Et sequitur Que
iusticia suo sermone non compleuit /
qui dicit paucia vel nulla sunt
iusticia que non continet iste liber
qui in lingua hebraica prima par
sancte prima simetrice est conscriptus
Ita ut dicunt expositores / a princi
pio prefacie procedit usque ad ter
tium / et abinde usque ad ultimum
labitur metris exametris dac
tilo et spondeo / et tertio ero usque
ad finem precedit sermone et vulgari
et similiter sermone decurrit / [illegible] /
ista patent in prologo Jeronimi
super Job in principio / Ergo per singulos /
ubi bene probat Jeronimus eum [illegible]
metra esse et corpus usi
fuisse sicut apud latinos / Omnes
et leges dyalectice ut dicit beatus
Jeronimus quod processus huius libri
[illegible] est disputationis [illegible]
[illegible] processu [illegible] Job disputando
cum deo [illegible] ad dictum suum //
[illegible] dyaletico [illegible] / assumit /
affirmat seu probat et concludit /
seu infert / Et sic [illegible]
[illegible] dyalectice / licet non fuit
[illegible] dyalectica [illegible] /
unde patet quod [illegible] iste
fuit specialis et peculiaris [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] Job
[illegible] fuit [illegible] =
[illegible] et distinctio

Ideo dicit [illegible] / post primam / [illegible] libri / [illegible] sermo / ne fuit et [illegible] / [illegible] in prologo / [illegible] super Job / in principio [illegible]

reuelatum / sed [illegible] ipse
prophetia / qui non est inceptor [illegible]
[illegible] qui fecit [illegible]
[illegible] eius acceptus est illi / ut
dicit sanctus petrus de cornelio [illegible]
[illegible] Sequitur Veniam ad Jhesum naue
in ad librum Josue / sibi Jeronimus tangit
[illegible] liber Josue in [illegible] /
Veniam ad Jhesum naue Iste liber in
titulatur a suo auctore / ut dicit
Hugo liber Josue et Josue [illegible]
[illegible] auctor fuisse creditur
et fuit trinomis vocabatur enim
Jhesus / Josue / [illegible] / Cognominatur
enim Jhesus naue [illegible] filius naue
ad differentiam Jhesu filii Syrach qui
scripsit librum ecclesiastici / Iste Jhesus
naue gessit typum [illegible] et figuram /
nomine et factis Et sequitur [illegible]
[illegible] Jeronimus [illegible] spiritualis
[illegible] exponunt [illegible] mili
tantis [illegible]
[illegible] mili
tantis Sequitur Judicum librum quot
principes populi tot figure sunt /
[illegible] difficultas [illegible]
[illegible] ad eius spirituale intelli
gentiam / Et dicitur liber iste hebraice sophtim
speculans in principio [illegible] Moyse
usque ad Saul primum regem / [illegible]
iste regebat [illegible] iudicibus
succedentibus [illegible] qui fuerunt super
populum dei speculatores / et illos [illegible]
[illegible] ille liber [illegible] Hugo
[illegible] liber [illegible]
[illegible] fuisse [illegible] dicuntur /
Alii dicunt quod iste liber [illegible]
fuit [illegible] quod quilibet iudicum
[illegible] tempus suum [illegible] /
[illegible] aliquis illa in unum colligeret /
[illegible] iste fuit non est certum
[illegible] fuit Samuel /
[illegible] quod fuit [illegible] / alii quod
[illegible] /
[illegible] librum [illegible]
[illegible] annos [illegible]

& duos libros i(n) dubio q(ui) p(ri)mo d(icitu)r
Ruth moabitis. Augendo etiam
misterium q(ui) libro Ruth / dicit(ur)
de moabitide regione q(ui) scripsit /
y(st)rie q(ui) plenus [illegible] r. [illegible]
q(ui) [illegible] y(st)rie 16[o] [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] de illa Ruth muliere genti
li / [illegible] en erat dure [illegible] /
& sic [illegible] lapides de ser
ui / [illegible] dicit [illegible] / q(ui) [illegible]
[illegible] q(ui) [illegible] [illegible] [illegible] na
sci debebat de gentili Ruth / de
qua q(ui)de(m) Ruth [illegible] eius
est iste liber / s(cilicet) [illegible] & [illegible]
Ruth / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] auctore / quia liber Ruth et
iudicum idem auctor fuisse cred(itu)r /
Samuel / ut [illegible] qui no(n) le
gerit biblia magistri [illegible] [illegible]
i(n) [illegible] breuiter tangit [illegible]
[illegible] / Ad [illegible] [illegible] [illegible] qui
[illegible] 12 filiorum ipsius Jacob
patriarche / q(ui) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuit [illegible] / [illegible]
[illegible] 12 filiis Jacob / [illegible]
uenit 12 [illegible] / qui [illegible] 12 [illegible]
[illegible] 12 [illegible] [illegible] q(ui) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / et ille [illegible]
12 tribuum [illegible] [illegible] regere
[illegible] p(er) iudices ut p(ro)p(h)ete
p(er) [illegible] [illegible] [illegible] fuit
Samuel p(ro)ph(et)a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] petit regem & [illegible] [illegible]
dedit eis Saul i(n) rege(m) / [illegible] [illegible]
[illegible] Samuelis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 1[o] [illegible] 2[o] [illegible] /
& [illegible] [illegible] illorum [illegible] Saul & Hely
[illegible] [illegible] [illegible] deus [illegible] /
[illegible] quando Heli / [illegible] [illegible] fi
lios [illegible] & [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] no(n) [illegible] eos /
[illegible] / [illegible] Saul [illegible] /
eo / [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]

Et [illegible] [illegible] [illegible]
licet [illegible] de Simonia & [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] licet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / quos deus iussit [illegible] &
[illegible] 1[o] [illegible] / et ergo [illegible]
deus [illegible] [illegible] [illegible] Heli &
Saul / et [illegible] summum sacerdo
tem et [illegible] regnum Saul in
David / quem elegit deus [illegible] [illegible]
Et illa [illegible] ut [illegible] [illegible]
erat figuratis / q(ui) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] legis / q(ui) regnum cessare debe
ret & [illegible] [illegible] [illegible] /
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regno
[illegible] [illegible] / Et hoc misterium q(ui) hoc
impletum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Samuel [illegible]
[illegible] est [illegible] / q(ui) apud [illegible]
liber Regum distinguitur i(n) q(ua)tuor libr(os)
[illegible] / [illegible] apud Hebreos [illegible] [illegible]
[illegible] i(n) duos libros / [illegible]
[illegible] Samuel a no(m)i(n)e auctoris /
et [illegible] [illegible] [illegible] Regum [illegible]
[illegible] divisionem [illegible] liber [illegible]
[illegible] [illegible] Hebreorum [illegible]
[illegible] libros / [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] libri / [illegible] [illegible] [illegible]
illum [illegible] q(ui) sonat regnorum /
[illegible] [illegible] liber Regum q(ui) reg
norum / q(ui) i(n) eo [illegible] [illegible] [illegible]
regno [illegible] [illegible] [illegible] eius
licet [illegible] / [illegible] i(n) duo [illegible]
[illegible] / fuit [illegible] sub tribus regibus
s(cilicet) Saul David & Salomone i(n) [illegible]
[illegible] / [illegible] mortuo Salomone [illegible]
[illegible] filius eius Roboam / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] due tribus s(cilicet) tribus iu
da & tribus beniamin / & Roboam
regnum iuda [illegible] regnum David
Et [illegible] alie tribus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] regi s(cilicet) Jeroboam Et [illegible]
[illegible] regnum [illegible] / [illegible] regnum [illegible]
tribuum / Et [illegible] illa diuisio [illegible]
illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]
regni p(er) assirios & babilonios /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ui

[illegible] [illegible]
no(n) [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] de
[illegible] di
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] /
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] Regum
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

altiorem illa divisione ad huius-
modi tribuum / primo dixit quod non va-
lerent per divisionem quia iste sepa-
ret divisionem illam in parte 3o
Regum 12o de regibus qui illorum regno-
rum regum istorum sic divisorum gestis
eorum continet liber Regum / Secundus
autem erit ille liber [illegible] / ut
dicunt sub siglis regibus in pro-
cessu compartibus in uno ~~Aggeus~~ Abdias
propheta quod ex [illegible] accipiunt / quod
[illegible] est quod finis regum consumetur /
hoc patet [illegible] est plenum ut
ibi [illegible] paucitas ubi sunt [illegible]
ius quod per regnum Iuda quod erat so-
lum duarum tribuum / et [illegible] de-
scendit a David significat pau-
citas Christi fidelium / per regnum
vero istud ut decem tribuum [illegible]
[illegible] significabatur quia Iero-
boam fecit populum suum quod re-
gnabat ydolatrare / Undecima
ubi Ieronimus ostendit difficultatem ta-
librorum 12 prophetarum [illegible]
minorum / [illegible] et alia
causa [illegible] quod Ieronimus in prologo Osee
dicit. Volo unum librum esse 12
prophetarum / Et hoc placuit Ieronimo /
ut reddere posset totius veteris
testamenti tot libros quot sunt
littere alphabeti hebraice ut
[illegible] sunt / Est tamen ad attendendum /
quod unitas libri attendi potest
penes [illegible] / ut patet penes
unitatem materie vel modi considerandi /
[illegible] / seu tractandi /
[illegible] aggregatio omnium
psalmorum est unus liber / et si-
militer aggregatio omnium epistolarum
Pauli / Etiam unitas libri quandoque
attendi videtur penes auctoris uni-
tatem vel [illegible] / Et quandoque penes
unitatem vel [illegible] temporum /
in quibus [illegible] vel scripta sunt [illegible]
vel illa. Et qui diligentiam et
curiositatem [illegible] vellet in-

[illegible] forte propheta quare ma-
gis aggregatio 12 prophetarum sit
unus liber quam aggregatio
[illegible] magnus propheta sicut [illegible]
[illegible] Ieremias Daniel. Ezechiel &
quod sit recipiendus liber ipse
[illegible] ut [illegible] sunt volumine
12 prophetarum [illegible] est liber [illegible]
[illegible] regum [illegible] / Osee hic
Ieronimus dicit per 12 prophetas [illegible] /
[illegible] et [illegible]
[illegible] / sed [illegible]
eorum difficultate maiori quam ad
[illegible] eorum intelligentiam / Et quod
ad primum illorum prophetarum qui vocatur
Osee sit dicit Osee [illegible] Effraym
sicut Ieronimus super [illegible] dicit Iero-
boam significat / [illegible] istud / sepe in
prophetis intelligitur decem tribuum / quod
illa Ieroboam primus rex scisma-
ticus decem tribuum qui fecit populum
dei ydolatrare ut habetur 3o Regum 12 /
fuit de stirpe Effraym filii Ioseph /
qui fuit unus 12 filiorum Iacob
et ita Ieroboam nominatur ibi Effraym
a progenitore Samaria Samaria
fuit civitas metropolitana
regni decem tribuum / A qua etiam
omnis regio [illegible] vocatur
Samaria / et ut dicit Ysidorus
Senacherib rex Assiriorum con-
struxit illam civitatem et vocavit
eam Samaria [illegible]
ipse transtulit istum [illegible] ibi cu-
stodes [illegible] / Ioseph [illegible]
[illegible] vel [illegible] sceptrum [illegible]
[illegible] Ioseph intelligitur / Osee
[illegible] ibi nominatur Effraym
filius [illegible] non [illegible]
hic Ioseph [illegible] propheta ut dicitur
istud est una de urbibus seu civitatibus
regionis Samaritanorum /
Iohel filius Phatuel [illegible]
[illegible] Ieronimus [illegible] Iohelis prophete

Dicens Joel et describit tam[en]
aliqui libri h[abe]nt 12 tribus s[ed] no[n]
videt[ur] veralia s[ecundu]m Jeronimum dicentem
plagas s[upra] h[abe]nt [illegible] in capitulo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad tribum [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
[illegible] hec [illegible] mentem fecisse
[illegible] tribum et hec [illegible]
[illegible] vero [illegible] que [illegible]
[illegible] tribum [illegible]
[illegible] eruca [illegible]
et [illegible] bruchus [illegible]
[illegible] locusta [illegible]
[illegible] vero [illegible] incipit volare [illegible]
[illegible] vel [illegible]
volat [illegible] locusta rubigo [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] super [illegible] dicit rubigo
vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] super [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
animalibus [illegible] rebus
[illegible] [illegible] sepe [illegible]
[illegible] [illegible] quemadmodum [illegible]
[illegible] plagarum [illegible] multitudine [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plage
[illegible] sepe [illegible] per [illegible]
[illegible] vel illorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per que [illegible] per illa sepe
punit [illegible] sicut pharao
per [illegible] aquarum in [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible]
[illegible] [illegible] Et omnis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] offense [illegible] illud
[illegible] dominus [illegible]
[illegible] et pugnabit cum eo
orbis terrarum [illegible]
[illegible] illos aqua maris et flumina
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] plage

[illegible] vel per [illegible]
[illegible] plaga sunt referenda ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quo ad [illegible]
[illegible] vero [illegible] Jeronimus per hec
[illegible] designant [illegible]
passiones [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et sunt tristicia
[illegible] ad [illegible] gaudium [illegible]
[illegible] [illegible] timor [illegible]
de [illegible] malo spes de [illegible] bono
[illegible] Gregorius per erucam notat
[illegible] per locustam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Et ut eruca bruchus locusta et
rubigo sic mortalis [illegible] hodie
non magis devastaret [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
vastaverit [illegible] [illegible]
Allegorice [illegible] glosa [illegible]
[illegible] per erucam [illegible] passi [illegible]
[illegible] designant per locustam
[illegible] et medis per bruchum macedo-
[illegible] [illegible] successores [illegible]
[illegible] rubigine romanus [illegible]
vastaverit [illegible] in deserto
[illegible] [illegible] regum et machabeorum
Post [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] duorum regnorum
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tempore passio-
nis [illegible] [illegible]
nes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Et illa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ubi
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Primo erant autem 20 tempore quo
tunc confluebat spiritus sanctus singu-
lare misterium tangendo ubi dicit
Jeronimus quod numerus 120 est numerus tri-
angularis quod patet primo in spacio
triangulari equilatero ita quod
quodlibet eius latus faciat 15 unitates
ergo iste numerus continet 15 gradus
ascendentes quorum primus est unitas
secundus binarius tercius ternarius quartus
quaternarius et ita deinceps usque
ad 15 inclusive Et quod talis numera-
lis progressio continua usque ad 15
sunt collecti 120 patet per regulam
algorismi qua dicitur quod si naturalis
progressio terminatur ad numerum imparem
tunc per medietatem numeri paris proximi
sequentis multiplicetur ultimus numerus
progressionis et resultat summa to-
tius progressionis collective modo
ita est si multiplicetur 15 per medietatem
de 16 id est per 8 proveniunt 120 In
hoc ergo numero dicit [illegible]
iusticie designari ascensum fidelium
per 15 gradus [illegible] virtutes
ut ad statum perfecte virtutis [illegible]
[illegible] perveniatur Et hos [illegible]
gradus innuit [illegible] in illis 15 psal-
mis qui incipiunt Ad dominum cum
tribularer clamavi usque ad illum
psalmum inclusive Ecce nunc be-
nedicite dominum Et ob hoc forte isti
15 psalmi dicuntur cantica gra-
duum apud hebreos et latinos
vel 15 gradibus vel forte alia ra-
tione ad litteram [illegible]
eo quod isti psalmi in processione per
ascensum templi Salomonis quod habe-
bat 15 gradus cantabantur a sacer-
dotibus et levitis ita quod primus in
primo gradu [illegible] 120 [illegible]
aliqui dicunt David qui desposuit
templi edificandi tradidit filio
suo Salomoni illos psalmos [illegible]
de tali processione [illegible]
gradu in hoc [illegible] gradibus [illegible]

[illegible] in illis psalmis quibus gradien-
tibus ascendendum est in templum cele-
stis [illegible] Et ergo [illegible] tempus quadra-
gesimalis [illegible] illos
15 [illegible] gradus quos [illegible]
iusticie [illegible] intelligit in [illegible]
[illegible] ad intendum est quod in [illegible] 15
psalmis sunt 3 quaterni psalmorum
quorum quaternorum primus pertinet ad
incipientes secundus ad proficientes tertius ad per-
fectos Primus quaternus pertinet [illegible]
[illegible] a malo et primus gradus huius
quaterni est clamor liberationis a
miseria huius [illegible] qui [illegible] in psalmo
Ad dominum cum tribularer clamavi secundus
gradus est fiducia liberationis quae tan-
gitur in 2° [illegible] in [illegible]
tertius gradus est leticia [illegible]
tribulationum ibi letatus sum quartus
est [illegible] supplicationis pro liberatione
ibi Ad te levavi Et gradus primi
quaterni est gratiarum actio pro liberatione in
[illegible] dominus Et hoc de primo qua-
terno Secundus quaternus respicit pro-
ficientes de bono in melius incipit
ibi Qui confidunt Et huius
quaterni gradus primus est confidentia
[illegible] ut [illegible] Qui confidunt
[illegible] consolatio [illegible]
ibi In convertendo tertius est omnium [illegible]
[illegible] attributio ibi Nisi dominus edificaverit
[illegible] quartus est [illegible] timoris [illegible]
[illegible] qui timent dominum [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] expugnaverunt
me [illegible] Tertius quaternus
respicit perfectos incipit ibi De profun-
dis Cuius quaterni primus gradus est
confidentia supplicationis [illegible]
[illegible] secundus est [illegible]
[illegible] domine non est exaltatum tertius est desi-
derium [illegible] edificationis [illegible] quod
[illegible] ibi [illegible] domine David quartus
est [illegible] proximi [illegible] ibi tangitur
Ecce quam bonum [illegible] et [illegible]
[illegible] spiritualis [illegible]

Formet

Gradibus

[illegible] ... psalmorum [illegible] cum dicit ecce
nunc benedicite dominum / [illegible] sicut dicit glo /
[illegible] psalmorum [illegible] xv graduum
gradibus ascendebatur [illegible] / in
templum celestis [illegible] / [illegible]
qui in 120 discipulos missus est in pentecoste
[illegible] dilatatum [illegible]
in [illegible] ibi [illegible] misterium [illegible] / et
hoc [illegible] misterium [illegible] [illegible]
[illegible] qui illos xv psalmos [illegible]
[illegible] ordinat / [illegible] omnibus [illegible]
apparere / quod [illegible] [illegible] [illegible]
positis / [illegible] [illegible] et applica =
tione / [illegible] [illegible] misteria [illegible]
[illegible] 2o apparet quod [illegible] [illegible]
[illegible] et effectibus [illegible] in [illegible] =
[illegible] est optima ad aperiendum
[illegible] scripture misteria / [illegible] quod [illegible]
[illegible] dixi [illegible] Amos pastor
[illegible] [illegible] aliquid
[illegible] Amos [illegible] / [illegible] eius difficultate
[illegible] / dicit Amos pastor [illegible]
hoc [illegible] Amos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Amasie [illegible] non sum propheta
[illegible] et [illegible] non sum filius prophete sed
armentarius ego sum [illegible] [illegible]
[illegible] et tulit me dominus
cum sequerer gregem / et dixit vade
ad populum meum israel / [illegible] quod dicit [illegible]
[illegible] fructus [illegible] [illegible]
bonis pastoribus apti sunt [illegible]
[illegible] Et hoc est quod [illegible] Ru
[illegible] [illegible] distinguit [illegible] quod
bona sunt et que mala / vel distinguens
[illegible] discernens [illegible] fructus tales
[illegible] sua / vel [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] quod [illegible] terra [illegible]
[illegible] damasci [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] regnum [illegible] tribuum /
[illegible] [illegible] regni / et
[illegible] [illegible] qui [illegible] temporibus
molesti fuerunt populo dei / Et primo
[illegible] regnum Syrie [illegible]
metropolis erat damascus / et dicit
[illegible] dicit [illegible] super tribus sceleribus
damasci et super quatuor [illegible] [illegible]

[illegible] / [illegible] [illegible] quod tribulaverunt
[illegible] [illegible] replicat
Amos in primo et 2o [illegible] octo
vicibus de diversis peccatis populorum /
[illegible] [illegible] civitates [illegible]
[illegible] philistiim / [illegible] modo dicitur
palestina / [illegible] principalis civi
tas dicebatur [illegible] [illegible]
civitas magne negociatorum /
[illegible] ydumei / qui descen
derunt de [illegible] [illegible] filio ia
cob [illegible] amonite et moabite / [illegible]
[illegible] [illegible] tribulacionibus
vexaverunt olim populum dei israeliticum /
Et alio loco dicit [illegible] [illegible]
de peccatis regni iude et [illegible] de peccatis
regni x tribuum [illegible] autem
specialis / quare deus istas amplius
[illegible] voluit / fuit / primo quia [illegible]
ad assirios [illegible] regnum [illegible] [illegible]
populus israel [illegible] [illegible] afflixit
[illegible] et victoria ei [illegible] [illegible]
[illegible] populus israel [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] fuerunt [illegible] crudeliter
[illegible] israelitas [illegible] et
[illegible] victoria sibi [illegible]
[illegible] regni fuerunt [illegible] [illegible]
[illegible] philistei [illegible] et
[illegible] [illegible] crudeliter [illegible]
fuerunt [illegible] / [illegible] quod [illegible]
[illegible] non erat amplius [illegible]
[illegible] [illegible] quod ydumei et
[illegible] israel descenderunt ad [illegible]
[illegible] / [illegible] et iacob [illegible]
ydumei populum israel [illegible] afflixit
[illegible] [illegible] deus super tribus
[illegible] ydumee et super [illegible]
[illegible] super [illegible] peccatis quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] terra [illegible]
[illegible] est dicit super tribus et
super quatuor [illegible] super [illegible] [illegible] peccatis
[illegible] [illegible] populus israel [illegible]
[illegible] / voluit deus eis [illegible]
amplius [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] et [illegible] [illegible]

fuit iudicis / unde ait quasi affines
cera affines pugnare / qui supra
tibet offendit deum. / Ultimo
de regno decem tribuum dicit hec
dicit dominus super tribus sceleribus
et super iiij non convertam eum / et
hoc propter vicia oppressionis pau-
perum et avaricie et luxurie et sce-
leris / et venditionis iusticie multi
pliciter aliter noluit deus
plus parcere / aliqui referunt
ista tria dei super iiij peccatis
ad iiij peccata iudeorum olim
perpetrata / Et primum dicunt
peccatum fuisse venditionem ioseph /
2m adorationem vituli cum
moyses erat in monte synay /
recipiens legem domini / 3m dicunt
fuisse peccatum negationis regis
dauid alterius tribubus circa
3o Reg 12 / 4m dicunt fuisse peccatum
venditionis vel negationis in
sti i. christi ipsius quod peccatum indi
cunt [struck] in triplum perse
adhuc
Sed quod hec expositio videtur
mistica ideo melius alia
scelera apparuit / et non potero
ut dicit magister nicolaus de lira
super amos / Ex hoc quod in hoc
propheta dicitur super iiij sceleri
bus non convertam eum hebrei
errorem sumpserunt quod si quis
peccaverit bis vel ter coram deo est
peccatum remissibile et quarto si peccaverit
vel pluries / cuius contrarius ma
nifestum est per 3o Reg de manasse
qui multiores peccatum heredum (?)
et ydolatrie commisit / et tamen ve
niam obtinuit / ideo multis aliis scrip
ture passibus / preterea cum
opinionis falsitas deruit in
prophetica amos hic arguitur /
quod multiplex falsitas peccati iterum
reddit grauius vel propheta quod
non indignum deum magis quam
propter radicationem habitualem quam
ouit consuetudo / raro et diffici
liter penitet quis de tali peccato
debite propter consuetudinem sibi connatura
lem et ideo in proposito non denotatur
inremissibilitas alicuius peccati
simpliciter / Sed difficultas solum
ex parte peccatoris / et sic sumitur illud
loquitur christus mat 12 de blasphemis
peccatis quod dicit non remittendum /
Homo vero tropologice exponendo
tribus et iiij peccatis super quibus
dominus non convertit peccatorem / loquitur ac
si hoc descendendo peccatum peccato
addiderit et cum non consentit
primum peccatum / 2m ieronimus est cogitasse
que mala sunt / 3m cogitationibus
acquievisse persuasus / 4m quod mente
concepisti opere complevisti / vel 4m
peccatum non agere vel et nolle agere
penitentiam / sed in suo sibi complacere delicto /
ope peccatum in spiritum sanctum hec homo
hic loquitur ad vaccas pingues
hoc dicitur amos 4o alii secundum
qui illud referunt ad fetuosas
gule et ventris sinentes et deditas /
vel ob optimates et potentes de
10 tribubus / quos propheta non homines
oritores / sed in vituperium vaccas
pingues vocat / quia domini sodomi
gule ventris serviebat et luxurie
que sunt in monte samarie i. con
stituti in eminentia dignitatis principatus
non ut pugnet et subditos defen
derent / sed ut crucientibus pauperes
opprimerent / propter quod dicitur peccatis /
Et ut eorum propria divitia voluptuo
se consumerent prius carnalitu et de
liciis / tamen forte etiam hodie tales
vacce pingues pascuntur non solum in monte
samarie sed in altis dignitatibus
[illegible] ecclesie que in retroactis preter
fuerunt temporibus non erant intro
ducere (?) sed [illegible] ipsi indignitate

Verum etiam quod Amos beatus loquitur de mulieribus, cum dicit capitulo 4o: Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte Samarie, que calumpniam facitis egenis et confringitis pauperes, que dicitis dominis vestris maritis: afferte et bibemus. Ubi arguit et comparat eas vaccis pinguibus potentum uxores delicate viventes, que incitabant viros suos ad illicitam acquisitionem divitiarum per rapinas, fraudes et pauperum oppressiones, ut ipse lautius viverent et ornatius incederent. Etiam si hodie talibus vaccis pinguibus clamaret modo, certe melius novissent. Et [illegible] domum maiorem et minorem per [illegible]: domum maiorem intelligitur regnum X tribuum, per domum minorem intelligitur regnum duarum tribuum Iuda, que ambo regna venerunt finaliter in captivitatem per Assirios et Babilonios. Ipse [illegible] locuste. Amos 7o capitulo ponit tres visiones ymaginarias. In prima ipse vidit deum formantem locustas tempore quo [illegible] germinabat serotinus. In 2a vidit ymaginarie deum vocare ignem ut totam regionem incenderet. In 3a vidit super murum litum qui significabat regnum Israel deum tenentem in manu instrumentum cementarii, quo utuntur latomi [illegible], et dixit deus: ecce ego ponam illud instrumentum in medio populi mei Israel [illegible], et illa depositio instrumenti cementarii vel edificandi illum murum significabat [illegible] et [illegible] cum non timeret. De prima visione dicit Glossa quod sicut locuste si in principio serotini ymbris [illegible] venerunt, quod tunc virent et [illegible] acer [illegible], tunc consumunt, sic et [illegible] rex Assiriorum pro [illegible] designatus cum venires [illegible]

[illegible] in [illegible] mendicus

fuerunt regnum X tribuum cum tota [illegible] vastaverunt et ceperunt. Et uncinum pomorum. Ipse propheta 8o capitulo sue prophetie contra decem tribus vidit uncinum pomorum quo poma de extremitatibus rapiunt arborum in quibus creverunt, per quem significabatur totalis ablatio populi istius de terra nativitatis sue, quando sub [illegible] captivum decem tribuum abductum est. Et famem istam. Hoc patet 8o capitulo, ubi innuitur quod deus propter malitiam hominum non solum adducit mala temporalia sed etiam spiritualia, famem scilicet defectum spiritualium bonorum, quando pastores in ecclesia deserunt [illegible] in [illegible] ubi [illegible] non invenitur [illegible], [illegible] prelatos et predicatores [illegible], non invenitur qui audiat eos [illegible]. [illegible] etiam quod laboriosissime [illegible] in fine [illegible] prophete. Abdias. Iste Abdias fuit dispensator domus Achab regis Israel decem tribuum, et operibus pietatis erga prophetas quos persequebatur illa impiissima Jezabel meruit spiritum prophetie, ubi [illegible] dicit: Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet. Iste enim abscondit et pavit centum prophetas quinquagenos et quinquagenos in speluncis, cum interficeret illa Jezabel prophetas domini, 3o Regum 18. [illegible] quod opus [illegible] pietatis [illegible] domini. Etiam quia iste propheta sicut Paulus [illegible] contra Ydumeos, qui [illegible] [illegible] ipsum diligere debuerunt [illegible] cum [illegible] [illegible] in [illegible] quibus se [illegible]

q. vij

Sicut enim edom vesanie odit
fratrem suum iacob, ita ydumei
et qui ydumei ex illo edom descen-
derunt illud fraternum odium con-
tinuaverunt contra populum israel
qui descendit a iacob. Genesis
27. dixit enim venient dies luctus
patris mei et occidam iacob fratrem
meum. Ergo iste populus terribilis et acu-
ta increpacione, que dicit hic sancta
scriptura spiritualis denunciat totalem
et finalem desolacionem et perdicio-
nem edom et ydumeorum propter pa-
tres terra populi qui fuit fraternum
odium in progenie propagatum et
superbiam et superstitionem sicut
patet ab Ysaia 40. Et dicitur
iste edom sanguineus et terrenus
et nomine interpretatione et moribus
effectione Sanguineus quidem quia
siciebat sanguinem fratris sui ut
dictum est, terrenus vero quia terrenis
tenuis deditus temporalibus. Et
edom ille insidiabat et celestia
non curabat. Et inhoc etiam
varios multos imitatores dum
qui mistice ydumei et perciores
sunt ipsi ydumeis. Sed
Jonas libi aliter ydumeus dicitur de
yona qui columba interpretatur
iste prophetavit tempore Jeroboam
ut patet 4 Regum 14. Et dum
legacionem sibi a deo commissam
ut ut predicaret gentibus nini-
vitis refugeret ut patet Jone, po-
tens primum ut iste fugiens
[illegible] deinde naufragium passus
et pisce deglutitur et ita in hoc
tridui mortis Christi prefiguravit
testatur hoc figuratore testatur
hoc salvatore dicitur Sicut
fuit Jonas in ventre ceti tribus
noctibus et tribus diebus [illegible]
penitenciam revocat et sub nomine
divine salutis gentibus denun-
ciat. Verum ut [illegible] huius
appetit divina benignitas suscitavit

et legavit antiquos prophetas ad gen-
tilium longe positorum salutem et con-
versionem. Et plerumque hoc fecit de
tempore novi testamenti quia tunc in
orbe [illegible] ita ut
Jonas legacionem [illegible] refugiunt
fugientes sibi [illegible]
eundi ad predicandum [illegible]
et gentilibus. Et [illegible]
illorum predicatores ad eos non esset
[illegible] et non obstante mali-
cia tantum [illegible] qua dig-
nitat prophetas [illegible] dies penitentis sal[illegible]
tam sanctitatis ad [illegible] predicacionem Jone
[illegible] crediderunt in deum celi et primum
egerunt. Et ergo [illegible] mala
cia in [illegible] [illegible]
[illegible] dei ad eos et [illegible] non est
ab [illegible] ad qualitatibus ma-
los et obstinatos [illegible] aut
[illegible] [illegible]
attentis ille [illegible] petrar-
cha poeta laureatus in libro de
vita solitaria [illegible] et in
[illegible] lamentatur negligenciam et desi-
diam principum et prelatorum ecclesie
qua [illegible] predicatio eius
[illegible] Et magis lamentatur
quod regiones latissimas et [illegible]
plurimos sanguine apostolorum martirum
[illegible] solum [illegible]
[illegible] et [illegible] sine [illegible]
principes et prelati non [illegible]
[illegible] orbis [illegible] fecerunt
[illegible] fideliter [illegible]
[illegible] Et allegat ambro-
sium [illegible] omnigenum
[illegible] impium
Et angustie [illegible] et
[illegible] religionem [illegible]
[illegible] quas homines
[illegible] tradimus
[illegible] dicit ille franciscus
et flebile nobis attentis [illegible]
[illegible] dicit aut
[illegible] est quod [illegible]
[illegible] [illegible] quidem

Ciuitate Palestine / et in ipsa mo-
rasti [illegible] q. d. Jeronimus / ci-
[illegible] natus / [illegible]
xpi est / Vel [illegible] de regno
ob quod [illegible] / de cuius ma-
[illegible] dicens [illegible] Et in beth-
leem [illegible] qui
sit dominator [illegible] / Et ideo in mediate
[illegible] passum [illegible] illud quod tangit
hic Jeronimus de [illegible] annunciat
filie latronis [illegible] usque / qui
quia [illegible] / ipsa venerunt
filia latronis [illegible] ad pre-
[illegible] attente Et obsidionem
posuit / [illegible]
[illegible] iudicis [illegible]
[illegible] iudicis [illegible]
[illegible] xpi [illegible]
[illegible] percussit [illegible]
[illegible] sic [illegible]
[illegible] consolator [illegible]
tangit [illegible] Jeronimus / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] consolator / [illegible] tangit duo
[illegible] / [illegible]
[illegible] super montes pedes euange-
[illegible] annunciat pacem [illegible] in
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] angeli [illegible]
[illegible] regis / et [illegible] morte /
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] auxilium /
[illegible] ad gracias agendum
deo celi Et hoc [illegible]
super montes [illegible] / [illegible]
[illegible] tibi mortem
[illegible] / et liberacionem [illegible]
usque [illegible] /
[illegible] est [illegible] sanguine
[illegible] ubi ipsa
[illegible] ciuitas [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] effusione sanguinis
[illegible] / quod cum

non potuerunt superare [illegible] / [illegible]
venerunt [illegible] Tercio propter
[illegible] intestine discordie et disse-
sionis / que est signum [illegible] sub-
[illegible] alicuius ciuitatis [illegible]
[illegible] erat [illegible]
[illegible] /
et [illegible] super [illegible]
bus / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] destructionis ciuitatis
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] gladii et fulgentis
[illegible] / [illegible] Aba-
cuk luctator fortis [illegible]
[illegible] consola-
cione [illegible] Babilonis / ad
consolacionem [illegible]
[illegible] / ibi [illegible] usque
a templo a Babilonis [illegible]
[illegible] et [illegible] persona sua
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
ut Abacuk [illegible]
[illegible] / Et quia describit
[illegible] et pugnam forte [illegible] Aba-
cuk [illegible] et hoc duorum
regum [illegible] Baby-
lonios / [illegible] Abacuk dicitur
luctator fortis vel [illegible]
[illegible] / [illegible] Abacuk
interpretatur amplexans / [illegible]
[illegible] et [illegible] am-
plexari [illegible] super
custodiam suam Abacuk 2o
scribitur sic Super custodiam meam
stabo et figam gradum super mu-
nicionem et contemplabor ut videam /
quid dicatur michi et quid [illegible]
ad arguentem me [illegible]
[illegible] / annunciat [illegible]
regis Babilonis [illegible]
[illegible] ibi tangitur de
passione [illegible] qui hic tangitur
[illegible]
[illegible] quilibet [illegible] ut [illegible]
[illegible] / diligenter [illegible] /

defendendo similiter pro civitate
dei ecclesie sibi commissa. Taliter
ut de omnibus suis statibus et officiis
quos facit constanti ratione reddere
possit coram deo et hominibus. Et
hinc talis super gregem suum custo
diendum sua [illegible] fideliter excitent
respiciet illustratum adeo pro
dissensione [illegible] et provisione fu
turorum sicut Abacuc. In secundo
modo stabit super custodiam suam
videt deus [illegible] et contempla
nda [illegible]. Sequitur Et operuit ce
los gloria eius. Hoc scribitur a
Baruch 3o ca. Et ad literam est
dictum de [illegible] duorum regum scilicet
Cyri et Darii [illegible] armorum
positura seu candore qui com
munes [illegible] dei splendor celesta
quia dederunt [illegible] iusticia sua
vincendo babilonios. De quorum
[illegible] [illegible] Babi
lonis erat quia diu oppressio
erat a babiloniis. Et cornua in
manibus eius. Id est
[illegible] remediis qui
erant optimi sagittarii. Estima
bat [illegible] sua virtute [illegible] ar
cubus et balistis posse vincere
Babilonios nescientes quod
abscondita [illegible] ipsis
victoria contra babilonios [illegible]
[illegible] dabat. Quos deus per
[illegible] disposuerit [illegible]
[illegible] ad liberandum
[illegible] babilonia.
Et hoc est quod dicitur [illegible] ad [illegible]
[illegible] ibi abscondita est for
titudo eius scilicet dei id est nesciebat
[illegible] virtute victoria fiebat
[illegible] quod liberi [illegible] a ba
bilone sunt [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible] intellexit hic a
[illegible] Allegoria [illegible]
[illegible]
[illegible] Ieronimo [illegible]

In custodia intelligitur corpus huma
num specialiter custodiendum ne vi
tiis et concupiscentiis [illegible]
ante corrupta quia illo tali corpore
tota munitio vel civitas id est totus homo
quae est quaedam civitas vel forta
litium [illegible] gubernatio defensio
contra daemones et temptationum in
vasiones commissa est [illegible] spiri
[illegible] tamquam castellano qui si
[illegible] et [illegible]
et custodia sua [illegible] corrupte
[illegible] contemplari potest
[illegible] crucifixionis Christi [illegible]
[illegible] cornua crucis in manibus
suis vel [illegible] cornibus crucis
affixa erant manus sue et contemplari
potest quod [illegible] eius pariter
[illegible] effulsit toti mundo magna
eius iusticia et [illegible] dei in ipsius
laude et gloria. Et hoc est quod dicitur sple
dor eius [illegible] erit cornua in ma
nibus eius id est abscondita est for
titudo eius id est Christi qui dicatur
ego [illegible] permisit me tractari
[illegible] usque ad mortem
[illegible] potuit quod non esset deus
[illegible] puri homo [illegible]
non potens resistere adversariis suis
[illegible] quod est verum quia in passione Christi
eius fortitudo abscondita erat
cum tunc miraculose sol obscuraretur
vela templi scinderentur terre motus
fierent petre scisse sunt et monumenta
aperta sunt. Tunc [illegible] ab
scondita fuit quia illa non crede
bant fieri [illegible] quia in ipso fuit
abscondita et non credit quod in persona
Christi qui sic [illegible] mori.
Sequitur Sophonias speculator
[illegible] ista [illegible] Ieronimus [illegible]
[illegible] nominis interpretationem quae
[illegible] et convenit isti [illegible]
[illegible] unde Ezechiel [illegible] illud
Ezechiel 3o Fili hominis speculato
rem dedi te domui Israel et audi
es de ore meo [illegible]
[illegible] tangit illud [illegible]

Sophonie primo Et erit in die illa dicit dominus / vox clamoris a porta piscium / et ululatus a secunda et contricio magna a collibus / Ululate habitatores pile / conticuit omnis populus chanaan disperierunt omnes involuti argento / primum evidencia advertendum est quod iste propheta prophetavit ante tempus babilonice captivitatis Et primo comminatur peccatoribus generaliter / deinde communiter iudeis / et primo sacerdotibus supersticiosis / deinde principibus et [illegible] / Arguit primo in illa cum iudeis / eo quod simul cum domino colebant ydola et eidem reverenciam imitabant per ipsa / Arguit principes et alios potentiores vestes peregrinas / et alias superfluas / consuetas apud ydolatras / et alios varios habitus / Arguit eciam illi qui magis ingrediuntur templum dei ad suam pompam / quam ad dei reverenciam / Arguit ibidem / qui ritus gentilium in ingrediendo templum vel alios observant / quemadmodum aliqui iudei nolebant calcare super limen templi / quod sicut consuetum erat apud templum dagon ydoli / Regum primo capitulo 5 / Postremo arguit ibi tractatores in dolo sive negociatores / cautelas et consilia / et similia / que sunt iniusticie et doli anticipata quod eadem habetur Jo. 2a. 2.

Sequitur ubi passus hic allegatus sic Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a porta piscium que erat una porta civitatis ierusalem in exteriori muro / versus [illegible] / et secunda porta erat in eadem platea in muro interiori / sicut in civitatibus similibus muro exteriore et interiore / Propheta ergo ille predicens eversionem ierusalem et captivitatem duarum tribuum scilicet iuda et beniamin per nabuchodonosor regem babilonis / videt quod in oppugnatione civitatis exercitus babilonicorum / primo irruere debet per portam piscium / et debet occupare colles / id est montem syon qui erat coniunctior civitati et in quo eciam erat templum Salomonis / et hoc dicit quod audivit clamorem a porta piscium et contricionem a collibus

Sequitur Ululate habitatores pile / pile id est ierusalem que erat quasi pilare tocius iudee / et dicuntur omnes iudei populus chanaan quia in eorum terra habitabant / et eos in peccatis imitabant / unde propheta hoc in daniele dicitur Semen chanaan et non iude

Sequitur disperierunt omnes involuti argento / id est variis viciis vel viciosis negociatoribus involuti / involuti patrocinandis argento et [illegible] / Si volumus mistice loqui de illa eversione ierusalem a porta piscium et a colle [illegible] Tropologice per ierusalem hic vel animam et per primam portam curiositatem humanam / et per [illegible] quam per colles superbia [illegible] pro quibus sepe in babilone [illegible] pugnat ierusalem id est anima humana que est quedam civitas spiritualis in qua [illegible] residet

Sequitur Aggeus festinus et letus hic dicitur [illegible] nominis interpretacionem Et eciam quia prophetavit populo qui iam sunt [illegible] in captivitate babilonica reversione in ierusalem et templi reedificacione / [illegible] restitucionem et [illegible] ad consolacionem populi sub reversione / Et ergo dicitur festinus et letus [illegible] qui [illegible] in lacrimis opera [illegible] / [illegible] Unde Jeronimus tangit illud Aggei 2o hec dicit dominus [illegible] unum modicum est et ego movebo celum et terram [illegible] passum [illegible] [illegible] quantum ad apparicionem nove stelle in nativitate christi que duxit tres reges ad ipsum [illegible] 2o [illegible] tangit prophetia de victoria Romanorum in [illegible] sub mari / per quam victoriam moverunt

pila [illegible] in quo [illegible] [illegible] [illegible] pila

et subiecerunt sibi omnes populos circa
ad veniendum christi id est messie / que
tangitur ibi Et strenuus et mare / 3o
tangitur prophetia de omni more gen-
tium tunc edicti quod exiuit a cesa-
re augusto ut describeretur universus
orbis qui tunc redactus sub Romano
imperio fuit ut apparet luce 2o quo tempore
natus est christus / Et illa prophetia
tangitur ibi Movebo omnes gentes /
4a prophetia quod christus id est messias
non fuit predicte prophetie ipse fuit omnium
gentium intentus erat / quod tangitur
ibi subiungitur Et veniet desideratus
cunctis gentibus / Et isti expositioni ac-
cordat etiam quidam hebreus doctor
autenticus apud eos / Qui super istum
passum exponens de messia / ut
recitavit magister nicolaus de lyra
Ex quibus iudei si advertere vellent /
et velamen cecitatis ab oculis eorum
removere possent clare videre
christum id est messiam qui iam est quem
clare ad hunc futurum expectant /
iam diu distinctum venisse Et precipue
ex hoc quod hic dicitur [illegible] / quod edifica-
tione edificationis eius templi quod
edificabatur post reversionem populi de
captivitate babilonica / post primum mo-
dicum tempus messias venturus
erat / Sed iam tunc edificatione
2i templi iam lapsa sunt circa duo
milia annorum / Et ergo quod hoc non
est modicum tempus usque ad veri
christi [illegible] / Et iterum dicitur ad
eundem passum dicitur quod 2m templum
gloriosius debuit esse primo / quod non
potest intelligi nisi propter christi in eo presen-
tandum et ostendendum / et propter gloriosa
mirabilia que messias ibi fecit
Celebratur [illegible] est quod in isto templo
non fuit archa / et multa alia ornamenta /
que in primo templo antiquitus fuere a
salomone constructo. Fuit in 2o dif-
ferentia [illegible] illud nazarenus in
2o templo oblatus fuit et ibi [illegible]
se [illegible] consecravit

Non aliud restat / nisi quod ipse fuit
messias in lege et prophetis promissus /
Sequitur Zacharias minor dicitur su-
In isto propheta agitur de reversione iudeorum
a captivitate babilonica et de reedifica-
tione templi in ierusalem / Et prophetaverunt
Zacharias et aggeus sub eodem dario
filio ystaspis / propter quod evidenciam ad-
vertendum quod mortuo Nabuchodonosor
rege babilonis et interfecto filio eius
Baltasar / Regno danielis 4o / Da-
rius medus successit in regnum cal-
deorum id est babiloniorum / quo [illegible] /
quo mortuo successit Cyrus rex
persarum / qui in primo anno regni sui
remisit circiter 40000 iudeorum de cap-
tivitate quibus prefuit Zorobabel /
et Jhesum filium Josedech magnum sacerdotem
et precepit ut reedificarent templum domini /
et positis iam prope fundamentis operis fuit
impeditum [illegible] successoris
Cyri scilicet artaxersis / qui dictus est
Cambises / et sic opus mansit imperfectum
usque ad 2m annum darii filii ystaspis
/ In illo anno aggeus et zacha-
rias prophetavit exhortantes zoro-
babel ducem populi / qui tunc eo erat /
ut confidenter edificarent templum /
quod iam esset tempus finis 70 annorum
Postquam Jeremias prophetavit templum
reedificandum [illegible] recito ut
[illegible] difficultate
[illegible] que [illegible] et
parabolice locutiones / Sunt etiam quod ad
intelligendum eos oportet varias histo-
rias [illegible] quod iste etiam
prophetia est principaliter difficilis propter [illegible]
[illegible] et obscuras [illegible]
Et tangit Jeronimus hic [illegible]
[illegible] obscuritatis [illegible] non
possunt nisi totus propheta legeretur
[illegible] Et post
tangit illud zacharie 3o Et Ihesus
[illegible] erat vestibus sordidis et
stabat ante faciem angeli / [illegible] ad
litteram dicitur est / de Jhesu filio Joseph

sermone sacerdos / Aliquo tempore fuit ipse
cum sordidatus se petens a [illegible]
filios suos capite tenens alienigena
[illegible] Esdre primo Et filii
alii vero se maculant quoque pe
rierunt ipsum sathan / qui [illegible] restitisse
assistebat ei in pluribus [illegible] Aliqui ex
ponunt istum passum de Christo pro
sordidis similiter vestimentis petri / ad
philippenses 2o / Et sic de passione induto
veste sanguinea et sputis sordidata
iuxta illud ysaie 53o Et nos putavi
mus eum quasi leprosum / Secundum Ieronimum
tangit hic illud zacharie 3o Ecce
lapis quem dedi coram Ihesu super lapidem
unum septem oculi sunt Et ad litteram
[illegible] imaginem [illegible] de [illegible] / hic Christus
dicitur lapis / sicut in daniel 2o super quem
sunt septem oculi i. plenitudo donorum
septem spiritus sancti / de quibus habetur ysaie 11
Et requiescet super eum spiritus sa
pientie et intellectus spiritus consilii / Vel per
septem oculos [illegible] in septima [illegible]
[illegible] septem oculos
[illegible] angelorum / qui ex
celsi sunt et [illegible] super [illegible] /
ut exequantur mandata eius
[illegible] / 3o
Ieronimus tangit illud zacharie 4o
Ecce candelabrum totum aureum [illegible]
[illegible] hic [illegible] ad litteram per vi
sionem candelabri cum suo apparatu
in [illegible] templi [illegible]
pletum et consummatum de figuris [illegible]
[illegible] completum et consummatum re
[illegible] reedificatio [illegible] incepta
et impedita fuit ut [illegible] / [illegible]
re vero loquendo candelabrum [illegible]
[illegible] sacra scriptura [illegible] in [illegible]
ad illuminationem omnium [illegible] sunt / Et
habet hoc candelabrum [illegible] quot
libros / tot oculos quot [illegible] in
telligentias spirituales [illegible] duas [illegible]
olivas intelligi [illegible] et [illegible] /
[illegible] duo testamenta vetus et novum /
lampas [illegible] scriptura [illegible]
candelabri [illegible] illud [illegible]

[illegible] usque in quinta domo
egrediatur ut splendor iustus eius
et salvator eius ut lampas accendatur /
[illegible] tangit hic illud zacharie 6o vidi
[illegible] quadrige egredien
tes de medio duorum montium / in
prima quadriga equi rufi / in
secunda nigri / in tertia albi / in quarta
equi [illegible] Et hic significantur
per istas quadrigas [illegible]
[illegible] regna / se succedentia s.
caldeorum / persarum / grecorum et romanorum /
et per equos quadrigarum [illegible]
reges illorum regnorum / Et quia ista
[illegible] regna [illegible] fuerunt
[illegible] mundi [illegible] hic
dicitur venti principales vel di
citur venti quia totum mundum [illegible]
[illegible] distinxerunt et commoverunt
ut patet in historiis / Et quod
[illegible] reges [illegible] multum effe
[illegible] / [illegible] indicat [illegible]
[illegible] quarti [illegible]
[illegible] fuit [illegible] / [illegible]
[illegible] aliqui fuerunt imperatores
[illegible] et aliqui [illegible]
hoc significabant colores equorum
hic [illegible] et quia [illegible]
[illegible] illorum regnorum
[illegible] / [illegible]
zacharie 9o illud quod Ieronimus
hic tangit [illegible] Ecce rex tuus [illegible]
[illegible] iustus et salvator [illegible] Et
[illegible] aliud quod Ieronimus
hic tangit / Et disperdam quadri
gam [illegible] / [illegible]
et dissipabitur arcus belli / et loque
tur gentibus et potestas eius a mari
usque ad mare et [illegible] Tu [illegible]
in sanguine testamenti [illegible] vinctos
tuos de lacu in quo non erat aqua
Ieronimus ibi [illegible] quadri
garum [illegible] intelligit [illegible]
bellorum in [illegible]
[illegible] super hoc
passum dicit [illegible]
[illegible] / [illegible] messias [illegible]
[illegible] principaliter

[illegible] / [illegible]

et magis evidencia miraculorum subiugando sibi multitudinem gencium. Et certe hoc totum imple-
tum est in Ihesu Nazareno qui verus
messias fuit et est. Ex isto pas-
su eliciatur triplex prophecia impleta
in Ihesu Nazareno quem nos
Christum tenemus et esse promissum seu
messiam in lege et prophetis promissum.
Prima quod gentes per Christum convertende
non erant nec adhuc sunt
convertende per armorum violenciam
sed per pacificam persuasionem.
Secunda est de latitudine potestatis Christi
in toto orbe et de eadem ...
... 3o in hoc passu ...
... prophecia de effusione precii
de lumbo missi in vite sanguinis
Christi in morte effusi. Ezechiel dicit
Tu quoque in sanguine testamenti
emisisti vinctos tuos de lacu
in quo non erat aqua, i. de inferno.
Sed notandum aliquantulum de circumstanciis
prophecie et prophetarum ut sentencie
textus quodammodo quantum difficul-
tatis involutum est in prophetis plane
et facile sentiantur et maxime
in prophetis ... apparet littera quod
... hic intendit ...
quod non est possibile ad plane sentenciam
plenam et perfectam intelligenciam
prophecie sine doctore ... vel
minori. Malachias autem iste
prophetavit post reditum populi
de captivitate babilonica arguens
multiplex peccatum ... populi ...
de ingratitudine de hoc quod dominus spe-
cialiter elexit Iacob dando ei benediccionem
licet non esset primogenitus, et populo
suo ... descendenti ... populi ...
... bona ... sic fecit ipsi
... nec populo ... desertam
... de ... terram ...
... temporales ... quibus ...
... sacerdotes ... in primo ...
arguit sacerdotes de ... in
sacrificiis et oblacionibus, qui
que offerebat tunc domino

dignum quantum est deus ... ce-
lestis et de elegancioribus et modo
deterrimo sibi offerenda sunt, quam
viles res eciam regi temporali oblate
non placerent, sed magis pro
contemptu sacrificium reddiderunt in
... triplex. Primo
quod ... offerentis. 2o quod ... in
malicia. 3o quod in debito modo offerendi
... ... legis
Conquerens quoque deus ibidem pro malicia
eorum de sacerdotibus male offerentibus
quibus tamen ... dicit Quis
est in nobis qui claudat hostia et
incendat altare meum gratuito i.
nullus sacerdotum aut ministrorum templi
mei impendit michi servicium gratis
quod ... magna ... sacer-
dotes ... legis de suo ministerio
... fuerunt. Immo
... longe maiori hic sacerdotes
novi testamenti quam si ... bonis
... fuerunt ... sa-
crificiis ... ... medium
... ...
quod sacerdotes ... Quo dicitur
non est michi voluntas in vobis dicit dominus
exercituum et munus non suscipiam de manu
vestra. In quo passu hic ... mo-
... novi sacri-
ficii ... et ...
... a sacerdotibus legis in
... et ... ablatum ... quod hic
hic ad ... prophecia ... de ab-
iectione sacrificiorum veteris legis et suc-
cessione sacrificii mundissimi et ...
... acceptissimi per ... sic
ubique per orbem tempore messie offerendi
... ibi ... hoc
sacrificium per sacerdotum Christi ... ordine
Melchisedech ... in omni loco
a solis ortu usque ad occasum deo videtur
offerri. Sacrificium ... quibus
... non ... voluntas in vobis ...
... possent ... hic
... hoc ...
figure impleri videntur impleri non
potuerunt nisi per Christum. Dicit enim

prophetia paulopost de oppositione dei
testamentum meum erit cum ipso vite
et pacis et hoc dicit augustinus unum est
quod tamen dicat dictum passum intelligen-
dum esse de iudeis usque ad tempo-
ra dispersionis et captivitatis dum ma-
gis ipsis gentibus quorum disper-
sione in novo et spiritus tri-
bulatus deo munda oblatio sa-
crificatur mundi. Sed tamen non
videtur quod dispersi iudei inter ydola-
tras tempore malachie contristiones
et mundiores illis sacerdotibus qui re-
dierunt de babilone quorum hic arguit
prophetia. Et ergo aliter dicit ille rabi
et nunc valet verum quod intelligi de gen-
tilibus qui licet diversos deos co-
lerent tamen deum celi dixerunt dimittuntur
esse excellentiorem. Sed contra illud
est quod oblatio ydolatrarum non est
munda nec accepta deo. Quod tamen hic
dicitur. Igitur non obstante illa in-
dicit cavillacione remanet dicta
expositio huius passus de oppositione in
vigore suo. Et hec de 12 prophetis prophe-
tis de quibus subiungit Ieronimus dicens
ysaiam ieremiam ezechielem et de
isto propheta super ysaiam quia hoc iam legi-
mus non oportet me nunc dicere. Tamen
si queritur quare iste magister dicit
doctor evangelicus et alii prophetam dicunt
quod ideo quia plenius ceteris et spiritualia
bus aliis tangit illa que in evange-
lio populi legitur [illegible] tamen quia
tangit illa plenius sibi et prius
prius loquitur de futuris quam gesserunt
fuit. Apostolus etiam [illegible] prophetie. Sed
si ysaias [illegible] loqui quid est
quod ille loquitur [illegible]
[illegible] aliud [illegible] omnis
in [illegible]
[illegible] passum intelligit hoc si
non aliquis audierit in [illegible] quod si
illo [illegible] fuisset in
prophetis [illegible] illa quod ihesus naza-
renus [illegible]

illum passum quod sic intelligere
potuisset. Sed queritur si sic tamen
[illegible] rabi iudeorum sacer-
dotes et principes sacerdotum illius
temporis cognovissent opera sua
ysaia locutum fuisse de ihesu na-
zareno et per quos quod fuit messias
cognovissent. Dicendum quod hoc non
sequitur. Quod forte rabi sacerdotes
et principes sacerdotum iudeorum illo
tempore [illegible] magis co-
gnoverunt studere voluptati et
avaritie quam prophetis aut biblie
quoniam [illegible] et [illegible] etiam non esset
[illegible] hodie. Et ergo non mirum
si etiam opera sua nec sic intel-
lexerunt prophetas. Alia causa fuit
iudeorum [illegible] quia ex invidia
contra ihesum [illegible] sicut
[illegible] magister nicolaus de lira
[illegible] iudeorum [illegible] tempore cog-
noverunt a principio quod prophetis ihesum
nazarenum esse messiam. Sed
quia per [illegible] arguebat eorum
abusiones et [illegible]
conceperunt contra eum vehementer
[illegible] invidiam quia causa
fuerunt ab illa vera opinione re-
cesserunt [illegible] ad prius
[illegible] et prophetas [illegible]
[illegible] retorquere
[illegible] hodie laborant.
[illegible] posteri et successores [illegible]
[illegible] [illegible] propheta
[illegible]
[illegible] et hoc per
[illegible] regem babilonis
[illegible] tribubus [illegible]
[illegible] anno ezechie regis
iuda principaliter tamen intendit
[illegible] messie
[illegible] sicut [illegible] prophete quam
[illegible] quod [illegible]
prophete non [illegible] locuti nisi de
diebus messie quam [illegible]
non [illegible] eorum [illegible]
[illegible] prophetarum

est Messias introducitur [illegible] et
omnibus aliis dictum sunt prophetice
attribuitur Messie vel Christo
In illo vero passu Jeremie primo
quod tangit hic Jeronimus qui
incipit / Factum est verbum domini ad
me dicens quid vides Jeremia
et dixi virgam vigilantem ego vi-
deo. Ex translatione ad interpre-
tem / baculum nuceum ego video
In translatione vero theodotionis
habetur virgam amygdalinam
Jeronimus vero differentias hebreas
posuit virgam vigilantem et hoc
nisi passu ad literam pertinet
velocitas vel propria destructionis
urbis per exercitum ~~iudeorum~~ chaldeorum /
seu babiloniorum / colligendum
super aquilonis / et describitur illi
illorum adventus sub figura succense
olle bullientis olle a facie septen-
trionali. Unde Jeronimus tangit
illud Jeremie 13 capitulo ubi de-
nunciat destructionem ipsius urbis
propter nimiam abdicationem eius
et peccatis suis / et dicitur ibi de dura
cervice urbis. Si mutare potest
ethiops pellem suam aut pardus
varietates suas / et vos poteritis
bene facere cum didiceritis malum /
Ubi arguitur hebreis quod vehementer
malum vel consuetudo amplius in peccan-
do / non possunt mutare quantum
malum magis quam ethiops in
gradu suo / hoc tamen dicit non
quod sit impossibile / sed quod vix hoc potest
fieri / vel quia iste sit talis
status aliquorum [illegible] quod diuturna
consuetudo [illegible] [illegible] ut
[illegible] quod dicit [illegible] non poterit
mutari [illegible] eorum [illegible]
[illegible] natura [illegible]
malicia eorum et hec [illegible]
diuturne consuetudinis Sequitur [illegible] plus

De diversis metris Jeronimus in quadam epistola ad marcellam sic dicit
hebrei in lamentationibus Jeremie
quattuor alphabeta / ex quibus duo
prima quasi saphico metro scripta
sunt / et tres versiculos qui
sibi nexi sunt et ab una tantum littera
incipiunt heroici coma concludit
tertium alphabetum trimetro scriptum est
[illegible] versiculi trini versus ma-
[illegible] quartum alphabetum simile est primo
et 2o / quantum quo ad primum de metro
saphico ponitur in exemplum ymnus
de sancto Johanne baptista qui saphico metro
pentametro compositus. Ubi tres
versiculos unum schema et una clau-
sula concludit. Primus versiculus est
Ut queant laxis resonare fibris
2us Mira gestorum famuli tuorum
3us Solve polluti labii reatum
et hec coma heroicum illud clausula vel
finis versus Sancte Johannes /
versus [illegible] continet [illegible] clau-
sula dactilum cum trocheo vel spon-
deo. Unde heroici ex antiquis ver-
sibus virorum fortium vel diversorum gesta
conscribi consueverunt. Sequitur alpha-
betum quadruplex. Magister Ni-
colaus super libro Threnorum vel lamen-
tationum Jeremie in quo libro Jere-
mias propheta deplanxit destructionem
urbis futuram / et planxit eam iam
factam [illegible] modo suo prophetice /
et quia ut dicit ille doctor / tempore
illo [illegible] modus [illegible] ma-
teria aliquam / [illegible] a
singulas literas alphabeti / quasi essent
[illegible] decem [illegible] processit [illegible]
hic [illegible] sicut in illo libro [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
alias alphabeti [illegible] ad
et ita est in hebreo hic / quia in
translatione hebraica [illegible] in
latinum non poterit hoc servari

Ideo apud nos littere hebraice po
nuntur vel notantur cum versus/ tamen
licet q sint in hebreo dicit tegsate dicu
ntur vel apud nos in ideo ypma
Et ideo dicit ille doctor ponit pratione
littere hebraicarum quod ponuntur non magis
esse predendum ad expositionem versuum
quam ypma pto. Cum etiam quidam
hebrei quod pretitia litterarum sua nunquam no
scit magis et hoc dicit. Cum etiam
quod interpretationes litterarum in principiis videtur
sententiis et sunt hec glosa magistri in
alii deliram quamquam sit doctor
illius doctor/ videtur probabilis quod Jeremias
in dictet carmine lugubris lamen
tationum non fuit versus tali studio ta
stilo vel tali modo dictandi qui est quasi
cum stilus vel magis poetice subti
litates sine designatione et hoc aliquam
spiritualis sed mistici vel moralis/ Cum
etiam quam plures doctores katholici
volunt Jeremiam sine spirituali misterio
tale stilo lamentationibus non finisse/
Cur etiam compositio hebraicarum litterarum
fuisset observata nunquam apud
latinos quod in aliis psalmis alphabeta
riis nisi propter aliqua misteria/
Ad intelligenda ergo huiusmodi alpha
betizationis misteria Attendendum est
primo quod alphabetum hebraicum intitu
latum hebraicum seu insitum doctrina quod
sola littera prolis. Et tali alphabeto
et isti quattuor replicationes illius in lame
tationibus denotare potest quod ille prolis in
lamentationibus misteriis sunt afflictum
similiter per peccatis nostris/ sed dum nec sed
diminutio nisi ex brevitate/ 2º ad litte
ram esset quod alphabetum denotare possit
infantiam seu puericiam/ Quia
puerorum est discere alphabetum quod Jeremias
posuit in suis lamentationibus alphabeta
in reiteratione et repetitione/ Unde pu
ericie et iuventutis illius ipsi addita
miserabilis condicio in senectute 2º ad
[illegible] quod singule dictiones littere heb

rarum habent etiam interpretationes seu
significationes/ quedam autem bonum
quedam autem malum/ Et ergo de
notare voluit Jeremias ponendo
alphabetum/ quod populus alienam ma
lam per litteras in pertinenti meruerit per
suis peccatis et cum bonorum que
in pertinent/ Juxta interpretationes
vero litterarum scilicet aleph beth. Gy
mel/ videre potest in interpretatione nominum
hebraicarum biblie/ et applicare prout
voluerit. 4º alphabetum hebraicum
scriptura legis et prophetarum significare
potest/ quod scripta erat talibus litteris/
Et Jeremias ponendo in lamen
tationibus litteras hebraicas innuere
voluit in tristia alia mala quod scripture
legis et prophetarum comminabant si non
obediret deo/ Alio intelligi pot
hec alphabeta quod quelibet littera
significet populum israeliticum/ et quod Je
remias loquitur ad qualibet litteram
minoritatem dicens/ O aleph o populus
israel quo sedet mortua sola civitas/
O Gymel quo ita fecisti quod retini
misericordiam in tristi O Vau et vel
referendo ad passionem Christi quod dicat
O aleph/ quod invenisti prosperum
et omnia dendo populum talem lame
tabile captivitatis/ et qua modo es/
et qua multiplicat affligeris per
[illegible] arbem/ Hec itaque breviter
sine deductione ponere volui/ ut
daretur occasionem cogitandi mi
steria que forte ipsa iste intellexit
in suo modo dicendi et alii similiter in
quibus de psalmis et alphabetariis
Sequitur. Cum litteris prologus et sine
principio ezechielis ait obscure
sublimitatem significans de ipsius misteriis regnorum
Et allegatur de magistro eciam [illegible] Et
ab eo ab initio usque ad finem est de templo
mirabili ita obscure quod vix debet
primum intelligere [illegible]
Ezechiel dicit Ezechielis difficultate

Hebreorum iuxta tradicionem iusticiam quis apud hebreos sacerdotalis ministerii etatem 30 annos impleuit nec principia Geneseos nec cantica canticorum nec exordium Ezechielis nec finem legere permittebatur sit ad plenam sciencie misticos intellectus plenitudinem de tempus accedat quod ergo nouellos qui sub Christo ad fidem uenit gesta ac in communi cautis statim obseruancia hec atque religionis misteria et summos apices theologice speculacionis primo aggressu presumunt penetrare et apprehendere non timent illud bestia que tetigit montem lapidabitur. Sequitur quod uero et omnis temporum consonus hoc dicitur quod ille propheta inter ceteros expressius determinauit tempus et signauit aduentus messie seu christi ut patet danielis 9o. Capitulus mundi philosophicus i. a maiore historie descriptio regnorum principalium mundi usque ad regnum romanorum inclusiue sub quo uenire debuit christus. principium eius descriptionem et qualitatem horum regnorum et aliorum tempus ipsorum sub uariis figuris et visionibus unde materia prime visionis tercia 2o est ordine descripcionem et mutationem mundi per quatuor regna principalia scilicet caldeorum medorum persarum grecorum et romanorum sibi succedencia usque ad tempus christi omnia regna terrena sibi subiugantis christi regis eterni per lapidem precisum de monte sine manibus Daniel 2o. i. christum conceptum sine humana cooperatione et consuetudine de virgine preminentissime dignitatis ostenditur. Omnem secundo modo est lapis exiguus subuertit omnia regna terrena qui est princeps regni mundi qui et principium creatus

est fortis. Sic ergo liquidius propheticis principaliter qui prophetauit in regno Israel scilicet 12 qui et dicuntur minores non quia dignioribus prophetarum sed quia eorum sermones breuiores sunt in eorum comparatione qui maiores vocantur quia plura volumina ediderunt ut sunt ysaias ieremias ezechiel et daniel. Et dicit notandum secundo principaliter quia plures prophete alii preter predictos legimus fuisse perhibentur ab initio mundi in populo fidei de quibus et eorum prophetiis et dictis et gestis in libris regum habetur ut de helia heliseo nathan et aliis sicut 3o Regum 18 dicitur de abdia quod in persecucione prophetarum abscondit in speluncis centum prophetas ut alias alleguerunt. Iudei tamen quod in populo dei ab initio mundi usque ad christum fuerunt nonnulli prophete qui scripturas protulerunt et forte scripserunt prophetias quorum prophecie non peruenerunt ad nos. Dicimus secundo uidentur fuisse Enoch et Noe de quibus beatus augustinus 16 de ciuitate dei capitulo 38o ita dicit Noe prima tamen non inmerito prophetam dicimus siquidem ipsa archa qua fecit et in qua cum suis euasit prophecia nostrorum temporum fuit. Enoch septimum ab adam nonne etiam in canonica epistola iude prophetasse predicatur quorum scripta ut apud iudeos et apud nos in auctoritate non essent nimia fecit antiquitas propter quam uidebantur esse suspecta. Et proferuntur scripta et libri quedam que non esse Enoch [illegible] albeis qui proprio sensu passim quod volunt credunt. Sed illa auctoritas canonis non recipit non quod eorum hominum qui deo placuerunt reiciantur auctoritas sed quod ista non credantur esse ipsorum. Similiter dicit ysaias [illegible] dicitur quod descendit [illegible] [illegible] sicut erit verbum meum quod egredietur

manus suas .i. opera sua in se
pace dominabit et mundi. licet
in pace sua fortuna continue
inmutem^r tamen semper astitum de
et sollicitudo videtur cor et inani
sunt mundus / Secundum ad
pugna pro quo agit de hereditario
quam quin agit de illis quod sub pace
de gaudio licet eum eadem. sit
pace pro conspecti et in opus
vivant^r sunt et amor tamen pax
sua ... anima dicunt^r de
passione conspicit et in opus
vivant^r que dicunt^r condemnate
adio et vivant^r i desiderat et t
scientia. ita quod pace mirabilis
vanus dicunt^r de passione conspicit
que malum respicit dicunt^r
gaudio igitur de illis agit et per
preponere quinque / 2° per continue i
deum plantavit poena continuata est
finis dei i^a de sponso 2° per ... plus
i non habet homo creata pro
sacerdotum quod licet est prohibitum filiis
ipse ne acciperent mulieres alie-
nigenas contra promissionem sed
deum est .b^o. cap^o vn. ... sua
conspiciat promissum erat ad accipi-
endum gentibus dimissis plus
gentilitatem ... Et que frequenter
coniungebat quod illis mulier se-
bat adiospta mariti ... lex que
prohibet i mutua sedata illi mulie-
re ... est quod de ... et dicit
que ipse. Dicat iudici quo hoc ...
...et quid cause sit mulierem ...
...di longiores et ... quod
... capilli et longiores ... ...
sunt / Et ... Et vidi ... ...
... ... que fre-
quenter plus ... ...
auri et argenti. / volumus ... ...
... ... licet
est ... ut ... ...
... ...
... ... est promissio ut deum
est que vadat reparare et ...
... ... et

... ad iudaismum ... / ... autem
... non ... in ... ... sunt
... ...
... que habent ...
... et ... ...
... eum ... ...
... ... ut ... ...
ut ... ... sint
est ... ut ... ... ad ...
... ancillam ut ... ...
... ... in ... ...
... ... et ... ut
... autem ... est ...
... ... quod ... ...
ancilla ... eum ... ...
et ... quin ... ...
... ... vadat
... ... ubi ... ...
... ... et ...
... est ut ... ...
ut ... ... et ...
... ...
... quia ... ... habent
... et ... ...
... ... et
... et ...
... ...
... ...
... ...
... et ... ...
... patre ... ut ...
quin est ... non ...
... ...
ut ... ... et ...
... ... ut ...
... ...
... ... et ... ...
... ... ut ...
... ...
... ... ut ... ...
... ... ut ...
... ... / ... ...
... ...
... ... plus et
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

genitura / Et hoc conspiciebat in
duobus ex primogenitis erat pro-
ponendus aliis filiis in honore
Et tamen debebat accipere debitis
primus quam duo alii sicut Ioseph
qui successit patri suo Iacob
in iure primogeniture quantum ad
hereditatem accipiendam duplicem partem.
ut dicitur Genesis xlix. Item sic
oportet nos. glo. quod cui datur
scilicet ut habeat non ut tradat sicut
Abraham filium ancille preposuit
super natos filio libere. non pro
gratia sed ex causa ad spiritualia
non tamen hic [illegible] uxores
non erat peccatum sicut b. augustinus
contra [illegible] Iacob habuit [illegible] uxo-
res quod quando mos erat peccatum non
erat [illegible] homo duas [illegible]
uxores [illegible] et gentile
[illegible] terre [illegible]
que fide et devote diligi
merentur aliam odiosam sive
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
act. vi. Genuitque ex ea filios
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] apostoli
et apostoli [illegible] quorum est [illegible]
[illegible] primitium [illegible]
dedit duplicia i. lege et [illegible]
[illegible] predicaverunt
non [illegible] filium dilecte [illegible]
tamen [illegible] filii [illegible] apostoli et alii
[illegible] qui habuerunt duplicia
[illegible] et [illegible]
[illegible] duas uxores [illegible]
et [illegible] sunt [illegible]
[illegible] dulcis et delectat [illegible]
voluptuosa [illegible] in [illegible]
[illegible]. Et [illegible] que
non [illegible] sunt vo-
luptati [illegible] abdicat [illegible]
[illegible] primogenitum [illegible] spiritua-
lia dilecte et voluptuose. et [illegible]
[illegible] odiose [illegible] et [illegible]
Si genuit homo filium [illegible]
[illegible] filius non [illegible] impendi
[illegible] sibi debita [illegible]

[illegible] quod [illegible] in ordinatis
[illegible] magis-
[illegible] ut [illegible]
[illegible] dedicata
[illegible] mors [illegible] magistro
[illegible] malorum [illegible]
[illegible] correptionis [illegible]
[illegible] non debebat fieri [illegible]
non [illegible] melior [illegible]
[illegible] Si genuit
homo filium contumacem [illegible]
inobedientem. qui non [illegible] patri et
matri [illegible] amonitus [illegible]
dere [illegible] [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] glo. [illegible] amonitus
[illegible] tam carnales quam spiritu-
ales tenentur corrigere filios [illegible]
[illegible] vii. [illegible]
[illegible] filios
non corripuit [illegible] quibus [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] xxi. Attendite autem vobis
ne forte graventur corda
vestra in crapula et ebrietate. [illegible]
[illegible] de filio [illegible]
sic [illegible] glo. [illegible] ut malum
[illegible] de medio [illegible]
[illegible] audientes
[illegible] xix. pestilente
flagellato stultus sapientior erit
[illegible] si genuit [illegible]
tor [illegible] non audiat [illegible] melior
est obediencia quam victima / [illegible]
i. [illegible] predicator [illegible]
vel [illegible] ut corrigat
et [illegible] ad [illegible]
[illegible] glo. sic [illegible] in
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
lapidibus i. [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] in
[illegible] et [illegible]
[illegible] xxii [illegible]
[illegible] mortuum et
opprimit et [illegible] admonet

Et ergo exodus incipit sic
hec sunt nomina. vocatur ille
liber hellesmoth quod sonat latine
hec nomina. Et hec est regula hebreorum
intitulandi libros. Seu decem plagis
suis cum quibus deus plagavit
pharaonem regem egypti [illegible]
te nolente populum israel dimittere
ut habetur exodi [illegible] et qui cum
decalogo id est cum decem preceptis vel
decem verbis preceptivis digito
dei in tabulis lapideis scriptis
ut habetur exodi 20 et 32. Cum in
[illegible] dicitur ex preceptis hoc dicitur
quod in lege antiqua tria erant
precepta scilicet precepta moralia
cerimonialia et iudicialia. post
scilicet decem precepta moralia ma
nserunt in lege noua quia mora
lia ratio dictat. illa cerimo
nialia vero erant circa sacrificia
et cultum diuinum legis an
tique et quia huiusmodi figure
fuerunt [illegible] tempore christi [illegible]
veniente figurato cessa
uerunt figure sicut veniente luce
euanescunt tenebre. Iudicialia
vero erant circa questionum [illegible]
illius populi dirigenda et regula
[illegible] sicut modo leges et iura
sunt circa populum [illegible]
[illegible] est leviticus [illegible]
[illegible] [illegible]
lis est circa [illegible]
[illegible] difficultate [illegible] dicit
Jeronimus singula sacrificia [illegible]
singule pene sillabe et vestes aa
ron et totus ordo leviticus spi
rat celestia sacramenta [illegible] plenus
[illegible] sensibus moralibus et
allegoricis [illegible]
officiorum. liber enim ille [illegible]
circa ceremonialia precepta legis
antique [illegible]
figure [illegible]

Et sequitur ille liber [illegible] leviticus
quod [illegible] [illegible] ministe
rio et sacrificiis et oblationibus
leviticis tractat. Hebraice vero
vocatur vaiecra quod sonat latine
vocauit. quia leviticus sic incipit
vocauit autem moysen. [illegible]
vero [illegible] difficul
tate liber [illegible] dicit [illegible] vero
nomine iste liber [illegible]
[illegible] hebreorum [illegible] hebraice va
[illegible] quod apud nos sonat
[illegible] liber
[illegible] [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] latine dicitur liber numerorum
[illegible] pluralis [illegible]
[illegible] hec [illegible] et nu
[illegible] hoc nomine quia
ibi principaliter numerantur [illegible]
[illegible] numerantur
progenies [illegible]
[illegible] mansiones transitus filiorum
israel per desertum [illegible] annis [illegible]
[illegible] aliis misteriis [illegible]
testamenti Deuteronomium hoc
dicitur quasi [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
aliis misteriis [illegible]
[illegible] in illo libro [illegible]
sacra scriptura [illegible] balaam
[illegible] stella [illegible]
ut [illegible] moyses [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] dicens [illegible]
Iste liber hebraice dicitur addabarim
quod sonat hec verba. Incipit enim
sic hec verba que locutus est moyses
[illegible] vero appellatur [illegible]
[illegible] lex quia [illegible]
[illegible] [illegible] lex
[illegible] hoc quidam [illegible] dixerunt
duas esse leges [illegible] una [illegible]
[illegible] que in libris precedentibus continetur
alia [illegible] moyse in hoc libro
[illegible] quod sciendum est quod [illegible]

tangat et non veniunt testamenti
[illegible] dividitur iuxta quod
sunt libri veteris testamenti [illegible]
[illegible] libri 22 Ieronimus in prologo
super libros regum [illegible] 22 [illegible]
[illegible] litteras alphabeti hebraici
[illegible] dicit [illegible] 22
[illegible] sunt / qui [illegible] hebraice
[illegible] loquimur et eorum [illegible]
[illegible] comprehenditur ita 22
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] libri [illegible]
[illegible] tenera [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] Alii vero
ut tangit Ieronimus ibidem non [illegible]
librum Ruth in libro Iudicum / nec
[illegible] Ieremie cum Ieremia
in [illegible] libro / ut fit [illegible]
[illegible] Ex [illegible]
et [illegible] tangit duos
libros / [illegible] sunt 24 libri
veteris testamenti [illegible] ut [illegible]
[illegible] anno [illegible] Apocalipsis
[illegible] [illegible] agnum
et [illegible] suas [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et futurum [illegible]
[illegible] Apocalipsis [illegible] 22 vel
24 libros [illegible] divisionem
Aliqui sunt legales alii historia-
les aliqui sapientiales alii prophe-
tales / [illegible] [illegible]
[illegible] libri legales / qui continet lege[m]
[illegible] / [illegible] / et [illegible]
[illegible] libri [illegible] / liber
[illegible] / liber [illegible] historiales sunt
[illegible] liber Iosue liber Iudicum liber
Regum liber [illegible] liber Hester
liber Esdre [illegible] sunt ut
libri Iob / [illegible] libri Salomonis [illegible]
liber [illegible] liber [illegible]
[illegible] prophetales sunt ut libri [illegible]

[illegible] / liber [illegible] liber Ieremie
Ezechiel Daniel et libri 12 prophe-
tarum [illegible] / Verum est quod [illegible]
[illegible] divisione librorum veteris
testamenti / tangunt Ieronimus et [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] libros [illegible]
[illegible] et tangit [illegible] /
[illegible] / ad [illegible]
difficultate [illegible] [illegible]
[illegible] librorum / [illegible]
ad eorum intelligentia[m] [illegible]
et [illegible] non [illegible]
[illegible] quidam
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] loquitur
[illegible] Ieronimus / [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] est [illegible] /
[illegible] [illegible]
[illegible] libros [illegible] / tangendo
[illegible] et [illegible] eorum diffi-
cultates / [illegible] difficultates et in-
[illegible] librorum [illegible]
ut magis appareat / [illegible] quilibet
liber [illegible]
primo de [illegible] / [illegible]
[illegible] libri autem
[illegible] / [illegible]
[illegible] liber hebraice
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
qui continet [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] nominare
[illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] /
[illegible] et hebrei [illegible] librorum
in [illegible] nomina

Dei ex scriptis Apostolorum prophetas
invenerunt ipsos audiverit quos quidem
si principes sacerdotum regis [illegible]
fore ipsi [illegible] non audierit [illegible]
[illegible] eis exposito sicut
[illegible] qui prophetas audire noluerit /
vel qui [illegible] audiens se non converte-
runt. David Symonides [illegible]
est [illegible] precia sine precio [illegible]
[illegible] regum [illegible]
biblia [illegible] precia beatus Ieronimus
[illegible] non [illegible] liber [illegible]
[illegible] difficultatem
ex tribus [illegible] singularitate
ex intelligencie [illegible] profunditate /
et [illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] loquitur Ieronimus hic
[illegible] liber [illegible] ipso David
[illegible] poeta laudis divine [illegible]
[illegible] dei dicitur [illegible] David
Symonides [illegible] modo
[illegible] David [illegible] hic poetis
istis [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] psalmos apud hebreos
dicit metro [illegible] esse [illegible] /
et [illegible] Romani [illegible]
[illegible] Pindari [illegible] alii [illegible]
[illegible] Alchaico [illegible]
[illegible] metro [illegible] /
[illegible] in latino / sicut [illegible]
[illegible] exametrum [illegible] non
[illegible] versus. Sunt tamen aliqui
[illegible] in psalterio / vel quod David
lirico metro psalterium hebraice scrip-
sisse fertur / teste oratore illo qui
ait psalterium lirici composuit [illegible] /
[illegible] David [illegible] poetis liricis
nominibus appellat / Dicitur autem liricus
poeta qui carmina scribit [illegible]
[illegible] sicut [illegible] /
[illegible] liricus dicitur [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] quod pertinet [illegible]
[illegible] / sicut [illegible] modo [illegible]
Et ideo David dicitur Symonides

[illegible] ipse stilo lirico scripsit
alium apud hebreos sicut Sy-
monides poeta apud grecos / Et
quo dicitur [illegible] Sy-
[illegible] metrum Symonides poe-
ta lirice composuit Et hoc [illegible]
David etiam dicitur Pindarus
[illegible] lirice scripsit / sicut ille
Pindarus poeta [illegible] lirici /
[illegible] Alcheus [illegible] Flaccus
[illegible] Oratius qui etiam lirice
scripsit [illegible] ita dicit Iuvenal
[illegible] Flaccus
[illegible] tangit [illegible]
[illegible] ludit / [illegible]
dicitur [illegible] qui [illegible]
[illegible] loquitur modis [illegible]
[illegible] Iuvenal
[illegible] loquitur [illegible]
[illegible] modos [illegible] reperit
in psalmis [illegible] David [illegible]
tangit [illegible] [illegible]
[illegible] precordia [illegible] Sanguine
[illegible] David Flaccus [illegible]
[illegible] Serenus [illegible]
[illegible] plus [illegible]
[illegible] Symonides [illegible] Alcheus /
[illegible] Alceus [illegible] /
[illegible] Serenus [illegible]
dicit [illegible] quare [illegible] isti [illegible]
[illegible] melodia [illegible] moro poe-
[illegible] [illegible]
[illegible] poetis [illegible]
[illegible] David / [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] David poeta [illegible] /
ut [illegible] [illegible] /
[illegible] omnibus illis
poetis [illegible] melodia
[illegible] effectivus
audiencium / [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Mentem eius ad gustandum celestia elevat [illegible] in vita xpm [illegible] laudabit in carmine lirico [illegible] ad literam dicitur quod tangendo decantabat psalmos divine laudis [illegible] 2 Reg. 6o dicit quod David precedebat archam [illegible] ad ar[illegible] ligaris [illegible] psalterio [illegible] Dixit David principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis cantatores in organis musicorum psalteriis [illegible] lyris et cymbalis [illegible] in decacordo psalterio [illegible] instrumentum musicum decem cordarum quo alii utebantur [illegible] cantando psalmos [illegible] Ysidorus vocat hebraice nablum [illegible] psalterium [illegible] quod tangebat [illegible] organum habet decem cordas in [illegible] designatione decalogi [illegible] Propter quod spiritualiter [illegible] debet decantare [illegible] decem cor[illegible] propter [illegible] decem precepta [illegible] intelligantur et in [illegible] tangantur in opere impleantur faciet melodiam fugantem [illegible] omne viciose [illegible] bestiarum [illegible] concordes [illegible] dicit Si tangis primam cordam qua [illegible] fugit bestia ydolatrie et superstitionis. Si tangis 2am cordam que est non assumes nomen dei tui in vanum fugit bestia erroris et heresis. Si tangis 3am [illegible] quietis [illegible] bestia [illegible] amor [illegible] Si tangis [illegible] honora [illegible] parentes occidit bestia impietatis. Si tangis ~~[illegible] non furtum facies [illegible]~~ Si tangis [illegible] non furtum facies et

(margin: musicum; [illegible]; [illegible])

bestia fugit rapacitatis. Si tangis [illegible] non [illegible] testimonium [illegible] dit et fugit bestia mendacii et falsitatis. Si tangis [illegible] non concupisces uxorem proximi tui et cadit bestia adulterine iniquitatis. Si tangis decimam non concupisces [illegible] nec ancillam et fugit bestia cupiditatis. Hoc est ergo psalterium decacordum spirituale quod diligenter tangere debemus ut eius melodia bestie viciorum [illegible] audire non possunt. Hoc enim psalterium [illegible] eius [illegible] secundum [illegible] psalterium reale [illegible] [illegible] psal[illegible] [illegible] ab inferis [illegible] ad resurgendum [illegible] illud psalmi [illegible] loquens dixit Ego dormivi et soporatus sum et exsurrexi. Et [illegible] Et alibi non relinques animam meam in inferno [illegible] aliis locis loquitur de [illegible] inferis et resurrectione a mortuis [illegible] quod [illegible] alludat [illegible] poete [illegible] David in hoc loco [illegible] Orphei qui uxorem suam Euridicen [illegible] a serpente vulneratam et mortuam ad inferos deductam cum cithara [illegible] ab inferis extraheret [illegible] ibi [illegible] dulcedine citharizavit [illegible] dulcedine [illegible] Euridicen reddiderunt. Ista fabula [illegible] fabula [illegible] moralizando [illegible] poni [illegible] psalterio decacordo decantando [illegible] xpm ab inferis [illegible] per melodiam [illegible] per melodiam [illegible] ab inferis [illegible] spoliavit inferni [illegible]

(margin: [illegible])

Si tangis [illegible] non mechaberis cadit bestia libidinis. Si tangis [illegible] non occides cadit bestia crudelitatis

cum tempus cantica victoriosa pa
tres cum incipientes [illegible] convenit David
scribendo psalmos de resurrectione /
letitia magna et desiderium futurae
resurrectionis composuit / Sancti antiqui
patres cum magno gaudio contempla
bantur futuram resurrectionem Christi [illegible]
[illegible] corporum [illegible]
[illegible] celorum [illegible] / [illegible]
[illegible] libro psalmorum [illegible] Jeronimus
[illegible] [illegible] [illegible] quem [illegible]
[illegible] volumine psalmo
rum dicendum [illegible] liber Jeronimus
dicit quod quinque sunt libri psalmorum /
qui finiuntur [illegible] fiat / [illegible]
[illegible] Cassiodorus [illegible] et
[illegible] tenet [illegible] / [illegible]
[illegible] dicit [illegible] Petrus
[illegible] libro psalmorum /
[illegible] Item in psalmo
incipit liber [illegible]
[illegible] liber [illegible]
[illegible] liber [illegible]
[illegible] David [illegible] quod iste [illegible]
non [illegible] contra Jeronimum /
qui dicit quod unus totalis liber sit di
visus in quinque libros partiales sicut
libri [illegible] sunt unus liber
[illegible] / [illegible] alii doctores in
tendunt quod volumen psalmorum sit
dividendum in plures libros par
tiales [illegible]
[illegible] Secundo quaeritur utrum sit
auctor libri psalmorum [illegible]
[illegible] est Jeronimus Augustinus et Cassiodo
rus et aliis doctoribus Jeronimus dicit
quod David non fecit omnes psalmos
sed plures alii fecerunt [illegible]
Augustinus dicit quod David fecit
omnes psalmos [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sufficient [illegible]
[illegible] psalterium [illegible]

lo super hoc supplendo. Tertio quaeritur
quod si divisi psalmi vel hymni divine
laudis / [illegible] testatur
melodias a David sic spiritu
divino appropriatas quod ille melo
die [illegible] psalmorum non fue
runt recepte ab aliis / quia videre in
[illegible] moderni [illegible] talibus modo
[illegible] quod ille melodie tempori
[illegible] [illegible] obmisse
sunt tempore [illegible]
novi testamenti / Quod [illegible] tempus
est plene et nove letitie debuit
merito habere novam legem et ordina
toria cantica / [illegible] David [illegible] longe
[illegible] sepe dixit Cantate domino
canticum novum / [illegible]
[illegible] illius melodie non
[illegible] hodie / obmittitur forte quia
pertinebat ad laudem divinam
[illegible] quaerit utrum psalmi hymni
et [illegible] cantica [illegible] melo
die [illegible] quod distincte lo
quendo recitarentur / videtur quod
quod per modulos musicos fit
ut non intelligantur verba quae cantantur /
sed solum cantilena auditur quod
sit sine fructu dicente Augustino
[illegible] confessionum: Cum michi accidit
ut me amplius cantus quam res que
canitur moveat / penaliter me pecca
re confiteor et tunc mallem non audire
cantantem. Unde dicit Jeronimus super
[illegible] non [illegible] ipsum
[illegible] ut melos [illegible]
[illegible] quibus [illegible] psalterium
[illegible] meis removeri
velim / atque tutius michi videtur
quod de Alexandrino episcopo Athana
sio sepe [illegible] qui tam
modico flexu vocis faciebat so
nare lectorem psalmi ut pronuncianti
vicinior esset quam canenti. Et ut
allegatum est [illegible]
[illegible] allegatum fuit [illegible]
[illegible] Item [illegible] Augustinus [illegible] confessio
num dicente [illegible]

Margin: 9o; 10o; [illegible]; 3o; [illegible]; [illegible]; pronunciare lectorem; [illegible]

meus quas fecit adaugens celle-
stes primordys recuperate fideliter
et nunc ipse ~~cantatorum~~ cantionem monerer no-
a cantu et rebus sequitur cum
liquida vocis convenientissima
modulatione magnum instituit hunc
vehementer ingenio gratioso sollici-
tudo cum nec periculi voluptatis animum
occupavit sit hominem invocationis sa-
lutaris magis quam quendam
inextinguibilem sapidum proficua
cantibus conficiebatur applicari
in etiam ut propter oblectamenta
aurium infirmior animus in effectum pie-
tatis animi infirmior alacrius
assurgeret temporis cum sepe devocius re-
ligiosius et ardencius sentimus mo-
veri animos nostros in flammam pieta-
tis cum dulciter cantatur quam si sic
non cantaretur. Augustinus super psal-
terium a plurimo loquens de institucione
ordinis etiam per cantacionem psalmo-
rum dicit O vere mirandi magni
sapientis institutum videns cum spiri-
tus de levitate ac resistencium
ad virtutes humanum genus duci et
ad delectationem vite huius magis
inclinari quam preceptis [illegible]
gi delectabilibus modulis canti-
lene sibi sive docere permiscuit
ut suavitate ~~[illegible]~~ mulcet
auditus et divini sermonis pater
vel vitis inferat Quia obrem
psalmorum nobis per modulos ap-
tata sunt carmina hec ibi et ad
idem respicit est institutio veteris
divine laudis a tubis sonantes re-
sonantes sive legimus in exodo quo-
modo post transitum maris moyses
cum filiis israel canticum cecinerunt
domino et psalmista huius divine
iussionis dispositione ingeniose
in cithara et psalterio laudes dei
cecinit et nos ad gerendum hono-
rem dicens Cantate domino canti-
cum novum laus eius in ecclesia sanctorum
nec solum vocali cantu nisi nos
ad laudem dei voluit sed instrumenta

[illegible] fecit musicis artis instrumenta
divinam laudem commovemus ait Lau-
date dominum in sono tube laudate eum
in psalterio et cythara etc. Item psalmo centesimo
vo in cordis et organo que dicunt lau-
date eum omni modo quantumcumque pote-
stis et ad hunc ad eius condignam lau-
dem attingetis iuxta illud eccl 43
Benedicentes dominum exaltate eum quantum
potestis maior enim est omni laude
Et ideo quod ipsum condigne laudare
non valemus [illegible] ut dicit beatus
Gregorius prout possumus concerta dei
preconiamus et hoc reparamus per spe-
ciem melodiam dulcedine Si queri-
tur forte a quo vel a quibus musi-
ca modulata primam originem habue-
rit in ecclesia dei Respondetur quod licet aliquis
ipso ignacio martyre necnon a
beato Ambrosio mediolanensi episcopo
originem cepit hec musica in ecclesia ro-
mana postquam beatus Gregorius papa
spiritu sancto ut fertur ei assidente et do-
cente multa cantica ecclesie modu-
lationis et cantum vocis ecclesie quo
per anni circulum divinum celebrantur officia
condidit et distribuit Debet autem ecclesia-
sticus cantus talis et aptus esse ad augendum
devocionem et non impediens requiritur
quod decorat ita quod intelligencia non tur-
betur sed equaliter cantum per intonationem
finalem recipiat ubi sensus verborum
distinctionem facit Et ut cum tempore
qualitatem cum sensum verborum cantus
varietur ita ut sit melodia de-
cens Et ut illud quod verba sonant
cantus exprimere videatur Cantus
non reprehensibilis est si in tristi tempore
materia sollemne modulationem cadu-
pit vel in materia leta lacrimabilem
Providendum est autem ut dicit [illegible]
cum quis nec in cantu moderatur
ut sensus verba deprimat et in prosperis
exaltatur Exemplum est quantum ad
mutacionem [illegible] in istis antiphonis
ecce rex tuus venit [illegible] angelus [illegible]
in veniant [illegible]
[illegible] in verbis [illegible] in cantu merore

feruide videntur et ille cumplaus
et salubrius afficiunt animos audi
encium quam si sine cantu intelligibili
legerent. Hec quibus antiquitus patres cele
brare [illegible] statuere psalmis ypo
dine laudes publice efficaciores
et apud deum exaudibiliores red
duntur ex congrua et apta melodia
et aliis ceremoniis gesti
bus et apparatibus. Et hoc in spiritu
huiusmodi ad magnificenciam diuine laudis
ad deuocionem audiencium simplicium
exceperunt. Hec dico notanter quia
nouitates et singularitates aliquorum
in gestibus [illegible] sunt
et maxime curiositates et lascivia
decantandi [illegible] ut distincte et [illegible]
[illegible] sunt quia magis
ad distraccionem hominum et [illegible]
[illegible] faciunt talia quam ad
deuocionem audiencium [illegible] sine
quibus deuocio [illegible] plerique verborum
[illegible] diligenter [illegible]
in [illegible] varios
fractus curiosos aut lascivos
qui et verba corrumpunt et [illegible]
sepius cum [illegible] ab
audientibus attendatur quod non fit aliquid
[illegible] ut allegatum est [illegible]
[illegible] musice malo
morigerate replerat etiam a philosophis
[illegible] civilibus
policiis [illegible] Boecius
[illegible] fuit quam aliquis
prudens ac modesta musica [illegible]
simplicioribus [illegible] regitur
[illegible] propter quod [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] modum et pene in [illegible]
[illegible]
[illegible] plato precepit [illegible]
pueros ad [illegible] modulos erudi
[illegible] ad [illegible] ac [illegible]
[illegible] subdit Boecius magna
esse custodia rei publice [illegible]
ipsa musica optime morigerata
obtinere

prudentique [illegible] ita ut sit
modesta atque simplex et [illegible]
[illegible] nec effeminata nec [illegible]
nec [illegible] aut lasciua [illegible]
[illegible] musica magna [illegible]
[illegible] in homine [illegible]
illa passione [illegible] mala
ut patet [illegible] per Boecium [illegible]
[illegible] Et hoc de [illegible]
[illegible] dubio. [illegible] querit [illegible]
[illegible] pre melo
dia [illegible] aliquis
[illegible] possit [illegible]
[illegible] Et videtur quod sic [illegible]
[illegible] de dauid [illegible] psal
terio [illegible] ubi fert
resurgentes [illegible] mortuis ut
[illegible] fuit [illegible] resur
rexit ut [illegible] et psalmis
et [illegible] impleuerunt [illegible] dauid
[illegible]
quia [illegible] est [illegible]
[illegible] incarnatio [illegible]
cidit [illegible] merito [illegible]
[illegible] abraham [illegible] dixit deus [illegible]
[illegible] in semine tuo [illegible]
dicent omnes gentes [illegible]
resurrectio [illegible] cecidit sub
merito dauid [illegible] magnitu
dine [illegible] magni desiderii
[illegible] magis [illegible]
[illegible] de resurrectione [illegible]
[illegible] ut alii [illegible] per
[illegible] musicalis melodie [illegible]
[illegible] de possessione
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ad corpus
[illegible]
[illegible] ad oppositum arguitur [illegible]
[illegible] resurrectio mortuorum est effectus
[illegible] naturalis et miraculosus [illegible]
[illegible] causa [illegible]
[illegible] naturalis [illegible] melodia
[illegible] dubium [illegible] primo [illegible]
[illegible] speculatiue [illegible] est
[illegible] corpus [illegible]
[illegible]
[illegible]

3o

sopnus spiritualis obnubilacio-
nis sopnus carnalis et mundial[is]
implicacionis / sopnus tristicie
et torporis ocii / Sopnus malicie
et rapiens invidie hec distinctio
sufficit / sopno tali qui ducitur ad
illam [?] sopore mortis pro ipso
unus deus hac expressum pro pr[in]ci-
piendo vel tuba divina / ista
sopnio declaranda est de sopno mo-
rali Deus de sopno consuetudinali
de sopno mortis ipse deus
... ad spiritus adventum
est sicut sonus et ... in sto-
macho cibus ascendens / ligat
et obnubilat sensus corporales et
ita sopnum inducit Similiter de
fumo seu estu viciorum primo
... vias que exalat ...
caligo seu fumus obnubilans
sensus spirituales et opprimens ...
... auditum et visus ...
quendam sopnum seu soporem spiri-
tualem inducit / Congrue ergo
homines carnales et mundani loqu-
ti qui consuetudine peccatis ...
... oppressi sunt similes ebriis
et hominibus dormientibus / et hoc in
duobus primo in hoc quod in tali
statu existentes non percipiunt ea
que de secretis vel dono spiritual[i]
illustrationis ... / sicut in nocte
lugubriumque ... palpi-
tant hinc inde / donec fortitudine
divine ... eos ...
tali sopno excitari / 2o in hoc
quod sicut magnalia ... et ...
... et ... / que ... dormi-
entibus apparent sunt illusoria fan-
tasmata et non res sed fanta-
sie ... / sicut ipsi excitati
de sopno mox cognoscunt / ita sine
mora excitati peccatoribus / aut mun-
danis et carnalibus hominibus
huiusmodi amatoribus apparent
grandia magnalia et optabilia /
ut sunt honores divicie ... ...
... et ... / non sunt
nisi ... et illusoria fanta-

sie ut noverunt illi qui ... spiri-
tualis vite laborant et ... / ... ...
... sunt plures qui ... mu-
danus et carnalibus ... / qui ...
... de hoc sopno clamore valido
doctorum vel predicatorum vel tuba divi-
na seu tuba divinalis scripture
... excitati et commoti evigilant /
... sopore ...
... sunt ... in ... spiritualis
... / ... quod ...
... ut ego ... / ...
... qui iacent ...
... et ... iacue-
runt in peccatis ... ... so-
nat tuba divinitatis / intonat tuba
... / ... resonat ... ...
... salomonis / tubicinat
lex mosaica / sicque resonat tota
biblia / ... qui dormit non
adiciat ut resurgat / tot variis
... et ... / ...
... est omnis sopor
... / ... quid ...
ad ... tuba divinalis / ...
... divinalis scripture / Audiat ...
... sopitus illud
... / vidi impium super ...
altum sicut ... libani / et ecce
non erat / ... et non est in ...
locus eius / Audiat mundanus ...
... dulcedine sopitus / quam ...
... vita eius ... / ...
... in ... ...
... non ... / Audiat
avarus thezaurizat et ignorat cui
congregabit ea / et illud ... intro-
ierit non sumet omnia / neque descendet
... cum eo gloria eius / Audiat et evigi-
let carnali voluptate soporatus /
ducunt in bonis dies suos et in puncto
ad inferna descendunt / Surgant ...
ad tuba divini eloquii moraliter
sopitus consuetudine pessima ...
... / ...
... / illud ... ab
... est apud deum / ...

ecum voluntatis eius/ Et Levi. 19° Stat-
era equa et iusta sint pondera/ iu-
stus modius/ equusque sextarius/ Ter-
tia damnate lire exclamat filii hominum
in stateris ut decipiant ipsi de vanitate
in idipsum. Postremo compungant
a sopno mortis plures usurarios
consentientibus pro avaricia soporati/ Cui
tonat lira dampnata Quis requiescet
in monte sancto tuo Et infra qui pecuniam
suam non dedit ad usuram et super innocentem
munera non accepit/ Et illud Deut. 23°
non fenerabis fratri tuo pecuniam nec fruges
nec aliquam aliam rem. Secundo
quia ex hoc et similia dampnabilis sopitur
conscientia cottidie auribus intonat/
et assurda et ab [illegible] aure cordis/
aliisque compunctione et emendatione vitam
fugiendo sopno peccatorum plurimi pre-
venerunt [illegible] ferire se [illegible]
[illegible] non contremiscat/ Aut secundo
ut ad amarum [illegible] non senciat/
sicut sopno ut forte mortali sopno
oppressus non evigilet ad talia
dampnate lire penetrabilissima ca-
cia/ aut [illegible] lyra et dampnabilis
septime tube sepissime frustra
aurem verberant/ [illegible] de sopno
mortis [illegible] aliquos [illegible] non
surgit ad viam iusticie. Certe causa
est sopno [illegible] quia
potissime [illegible] spiritus detestantur et
Et hoc sic [illegible] declaracione [illegible]
primum [illegible] ad primum [illegible]
tione ad vitam de sopno mortis [illegible]
talis per melodiam vel lire dampnate
seu divine septime tube/ Nunc [illegible]
restat declaratio [illegible] ad [illegible]
[illegible] a sopno [illegible]
[illegible] diversas [illegible] melodias
musicalium [illegible] Boecius in prologo mu-
sice sue/ [illegible] quinque est/ quidam
[illegible] tumultuose [illegible]
[illegible] quia [illegible] corpus et [illegible] affec-
tionibus mutata [illegible]/ Placent ut
Boecius [illegible] musica in [illegible]
adducitis experiencia [illegible] exempla
[illegible] quid [illegible] musici

Diversi

diversis melodiis in genere [illegible]
[illegible] homines [illegible]
dibus [illegible]/ pericula ma-
ris [illegible]/ tristicias [illegible]
curas atque [illegible] dolores [illegible]
[illegible] laboris [illegible]
molestias et fatigationes [illegible]
[illegible] de musica/
si [illegible] ad morem [illegible]/
hoc autem verum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] magna esse
[illegible] musice melodie [illegible]
[illegible]
dicat ibi [illegible]
[illegible] omnibus etatibus et moribus
[illegible] ipsius [illegible] est/ Et
[illegible] dicit Boecius [illegible] hoc
causa [illegible] Boecius ubi [illegible]
[illegible] talis [illegible]
[illegible] hominis [illegible]
[illegible] quibus
[illegible] soni in melodiis
musicalibus [illegible] dyapason
dyapente dyatesseron [illegible]
[illegible] corporis [illegible] musi-
ca [illegible]
[illegible] corporis [illegible]
[illegible] moribus [illegible]/
Et hoc [illegible]
[illegible]
[illegible] omnibus [illegible]
[illegible] medendi [illegible]
[illegible] Boecius [illegible]
[illegible]
[illegible] est
[illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] eadem [illegible]

Parcem

ceptatos esse cognoscimus. Auctie
enim satietudo, difficultudo vero a
diosa atque gravia. Hinc etiam mo-
rales philosophi sunt lascivi
quippe hinnulis lascivioribus delecta-
mur, et saepe corde audiens
emollitur. Rursus asperior mens
et incitationibus gaudet modis
vel [illegible] exasperatur. Et hinc dicit
Boetius quod etiam modi musici gen-
tium vocabulo designati sunt,
ut modus lidius, modus frigius.
Et [illegible] aliqua conve-
nientia est quod quilibet homo dispositio-
ne delectatur vel tristatur in tali
vel tali melodia musicali.
Homines quod diverse gentes homines diversi-
tate complexionis et qualitatis corporis
dispositionis aliis et aliis me-
lodiis incitantur et delectantur. Unde
Boetius illud vero intelligi in
gentibus potest etiam. Nam quae asperi-
ores sunt Gothorum duriorib[us]
delectantur modis. Quae vero ma-
gis mediocribus. Hominum conve-
nientia vel qualitas complexio-
nis vel dispositionis vel moralibus

indicat

in homine quodam modo dicit ipsius
alteratio tonus melodie potest
esse diversus. Quoniam quod diverse [illegible]
nis melodias curari possunt
gravis morbi corporis et anime
[illegible] [illegible]. Unde quod perfectus
medicus vel paracelsus sive perus
veritas quantitatem musicalium
sicut sive [illegible] medicus in-
vel [illegible] secundum [illegible] quod primus
est quod [illegible] tempore mortis
quod primo [illegible] melodiam
potest excitari ad actum vigilanti
tale secundum [illegible] incipie quam
ad [illegible] in peccatis. Et quia
[illegible] bone [illegible] est. Advertendum
tamen quod vere musicalis melo-
die potest habere ebullientem
[illegible] passionum [illegible]
ad hunc vallis modis ac capitis

peccati excitatiua. Primo quod per musice
cognitionem potest species melodie que
audientes ad lacrimas genit. 2o
potest [illegible] melodie species cum iubilum
vel leticia spirituali in homine excitatur.
3o fieri potest melodie [illegible] quod et mag[is]
ex [illegible] gratum celestium gaudiorum
memoria inducit. Ex quibus omnibus
colligitur quam magna utilitas est
illa [illegible] sepe animi liberationem
habeat musica. Deinde specialiter applicat
ad practicam. Recolligendo ea que
dicta sunt apparent aliqui modi excitati
ad diversitates ac capitis peccati. Primus
est vere melodie musicalis modus
potens. Secundus est per allegationes [illegible]
circumspectia et comminationes. De
quibus patuit in precedenti lectione. 3us est
per allegationes similes [illegible] quod est
est per apparentias vel voces efficaces
per significationes [illegible] vel [illegible]
[illegible]. Quibus addunt [illegible] modi
unus est dissolutionis et timor [illegible]
[illegible] quibus tamen finibus [illegible]
[illegible] in peccatis. Secundus est per immissio-
nes penales miserie et tribulationis
que vehementibus in peccatis sepe dant
intellectum et excitant ad penitentie statum.
Iuxta illud psalmi. Imple facies
eorum ignominia et querent nomen tuum
domine. 7us est per redemptionem divine bene-
ficentie patris. Confirmatum exemplum
ponit Wylhelmus parisiensis in libro suo
de universo de quodam magno et potenti
viro malefico qui cum in omnibus prosperaretur
tamen [illegible] quemque volunt
obtinet. Tamen nimia prosperitate co-
gente cogitare cepit intra se [illegible]
[illegible] horrendum peccatum et dicens
vere domine deus ecce magnam mag-
nificentie tue fortitudini [illegible]
[illegible] ergo me dedo tibi [illegible]
et sic excitatus ille fuit a capitis pec-
cati vite ad viam iustitie. Verum ibi
[illegible] sit vij modi quibus [illegible]
viri in peccatis ab extrinseco excitantur
ad viam iustitie. Recitat modis

dormivi non per non solum dormivi sed
simpliciter mortuus est. Patet quod isti mo
dos istos sunt ad unum. Duo modi quibus
quoque tales dormientes etiam evigilant
est videndum. Primus est quo peccator con
sidit considerationem suam super dignitate
et conditione humane rationis et super vilitate
et turpitudine peccati sui, et sic de hac consi
deratione motus incipit modo quodam
per attritionem evigilare. Secundus modus
evigilationis videndum est primum
et super naturalem motum, quem quidem motum
nisi generat, nullus sopno mortali
sive peccati oppressus viribus naturalibus
resurgere potest, ut sic a tali sopno excitare
aut aliquis alius ipsum expergefacere
potest, sine speciali dei adiutorio, tangen
te in visceribus dormientis et aliquem
peccatorum quem sopnum reddat dissolvere
et consumere, et hoc igne in se caritatis
vere sicut per calorem naturalem consumptis
fumis, quibus etiam sopno naturali sopitus li
beratur, hoc evigilat sed in proposito mi
[illegible] evigilare ab intrinseco igne
caritatis removente causam sopni spiritualis
in peccatis. Unde patet quod sive aliquis evigilat
a sopno in subditatis ad vigilia virtutis,
sive a sopno culpe ad diem iustitie,
sive a sopno vite mundialis ad au
roram vite spiritualis, sive a sopno hu
ius vite mortalis ad illam perfectissimam
vigiliam vite immortalitatis, totum divine
virtuti speciali attribuendum est. Salo
mon pacificus et amabilis domino.
Hic Ieronimus tangit quandam quali
[illegible] librorum sapientialium maxime
[illegible] librorum quos Salomone constat
composuisse, hoc dico propter librum sapie
ntie qui non attribuitur communiter Salomoni
sed Philoni, sicut inde in greco est
eloquentia eruditus, liber vero Ecclesiastici
compositus est a quodam Ihesu filio Syrach,
ut patet in prologo illorum librorum. Quantum
ergo ad tres libros sapientiales quos
Salomon composuit dicit Ieronimus sic: Sa
lomon pacificus et [illegible] dicit ipse
[illegible] in principio [illegible] tribus.

nominibus vocatur est Salomon, id est Sa
lomon id est pacificus, quia sicut dicitur
3o Regum 4o pacem habuit in omni regno
suo per omnia per circuitum. 2o voca
tus est Ydida id est dilectus domini, sicut
sicut dicitur 2 Regum 12o Nathan propheta
vocavit nomen eius amabilis domino — amat
domino eo quod dominus diligeret ipsum.
3o vocatus est Coeleth hebraice,
quod est ecclesiastes grece, concionator
latine, quia eius sermo sit directus
est ad contionem id est congregationem
populi, sive ad universos, non solum
ad unum. Et iuxta hec tria nomina
Salomon composuit tres libros seu tria
volumina, scilicet librum proverbiorum, quo
erudit incipientes ut parvulos,
librum Ecclesiastes, in quo erudit proficientes,
[illegible] librum cantica canticorum qui
pertinet ad perfectos [illegible] plenius
[illegible] pie et devote
qui in brevi in capite [illegible] libros
sapientiales [illegible] primo hoc est
[illegible] dicit hic Ieronimus
Salomon mores corrigit [illegible]
[illegible] crebro ibi loqui quasi
ad filium [illegible] vero Natum
dicit, id est erudit, quid sit quod nullis
[illegible] et qualis [illegible] creature maxime
sensibiles et mundane, ut dicit
vanitas vanitatum et omnia vani
tas, quod dicit omnis creatura est
vanus vanis et vana, id est variabilis
et caduca, sed [illegible] est in
infinitum labilis, vel dicit creatura
vana [illegible] quia amatores mun
di non inveniunt [illegible]
[illegible] dilectione dulcedine creature,
[illegible] illud [illegible]
audit et pollicetur [illegible]
[illegible] vana dici potest quia omnis
creatura fallit in se ultimate [illegible]
[illegible] finaliter diligentem [illegible]
[illegible] per omnes creatu
ras dei [illegible] [illegible] intellectualis
[illegible] non debet requiescere [illegible]
[illegible] debet [illegible] in contemplando [illegible]
[illegible] [illegible] ita ut

intellectus [illegible] cum creatura / ad eum
comprehendendum et diligendum. Unde
tamen speculum ut berillo [illegible]
non est visus sed penetrandi
obiectum transluciditatem quod creatura
sit medium videndi [illegible]
[illegible] consideracionibus moreris. Post
Salomon dixisse [illegible] creatura
quae [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] et in libro qui dicitur
Cantica canticorum [illegible]
ecclesiam [illegible] consummata [illegible]
sponsi sui scilicet Christi amplexibus
[illegible] diligere solum ipsum et amo-
re eius langueret et ideo iste
liber [illegible] dulce canticum
epythalamium. Epythalamium
dicitur canticum quod cantatur super thala-
mum id est super sponsum et sponsam [illegible]
[illegible] ab epy quod est supra et thalamus
quod est lectus [illegible]
[illegible] Epythalamia sunt carmina
[illegible] que cantabantur a sco-
lasticis in honore sponsi et sponse.
Et primo tale carmen edidit Sa-
lomon in laude [illegible]
[illegible] Christi et ecclesie [illegible] quidem
amorosa et inseparabile [illegible]
designat Salomon per sacramentale
copulam maris et femine / seu [illegible]
[illegible] sponsi et sponse [illegible]. Sicut
enim in aliis sacramentis [illegible] que
[illegible] geruntur spirituale aliquid fi-
guratur, sic et in [illegible] matrimo-
nii per coniunctionem maris et femine
coniunctio Christi et ecclesie figuratur [illegible]
illud apostoli ad Ephesios 5: Sacramen-
tum magnum est, ego autem dico in Christo
et ecclesia. Et de quo sanctus Thomas dicit
quod [illegible] dicendum est quod [illegible]
[illegible] sacramentum gratia confertur
ad amorem Christi et ecclesie pertineat.
quia aliter non videtur quomodo hoc sacra-
mentum efficiat quod significat [illegible]
illud [illegible] spirituale [illegible]
[illegible] ad [illegible]
per coniunctionem maris et femine co-
niunctio Christi et ecclesie designatur.

Oportet autem quod signa significatis corre-
spondeant / coniunctio autem Christi et ecclesie est
unius ad aliam / [illegible] est enim [illegible]
sola [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] Una est columba mea per-
fecta mea / [illegible] propter ipsius
sponsi [illegible] quod ipse [illegible]
[illegible] ecce ego vobiscum sum usque
ad consummationem seculi. Et ultimo [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
possibile est, scilicet quod unio [illegible]
sacramentum sit [illegible] unius ad unam
causa [illegible]
[illegible] unius ad unam [illegible] fidem
[illegible] vir uni uxori astringitur
et obligatur [illegible]
[illegible] et invisibilis [illegible]
[illegible] et carnale [illegible]
[illegible] plene dicitur sacramentum magnum
coniunctionis Christi et ecclesie [illegible]
[illegible] est consensus per fidem et cari-
tatem / est carnale commercium [illegible] unio-
ne filii dei ad humanitatem [illegible]
[illegible] sacratissime
[illegible] filios [illegible] sunt filii
dei per baptismum [illegible]
[illegible] fideles [illegible]
[illegible] ad iusticiam [illegible]
[illegible] ecclesiam [illegible] maior [illegible]
ecclesia [illegible] filios
[illegible] spirituali [illegible]
[illegible] fecunditate [illegible]
[illegible] et ad plenum [illegible] maior [illegible]
[illegible]
[illegible] ecclesia [illegible] hodie fecundior sit
[illegible] filios [illegible]
hoc [illegible] multitudinem fidelium [illegible]
[illegible] cum non sit aliqua tribus [illegible]
[illegible] sterilis [illegible]
[illegible] ad generacionem filiorum dei [illegible]
[illegible] fidelium et [illegible] hereticorum
[illegible]
[illegible] tempore [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sit ecclesia / [illegible]

berillo
sistit
singulare
sacramento
Hic
generales
per qua
qui

quod tactum est. De sexto [illegible] triplici bono
coniugii pertinent. Sic querendum pro utrisque
[illegible] tribus modis matrimonii (bonis)
fide, prole et sacramento, quilibet coniux
tenetur [illegible] actu coniugii aptare ad hoc
debitum [illegible] [illegible] [illegible]
tenetur propter duas rationes quarum
prima est quod si coniuges conveniunt
in ratione prolis vel debiti reddendi
sed tamen in intentione significandi [illegible] et
ecclesie unionem pertinent. Ratio est quia
usus sacramenti debet continere
recipientes ordinari ad finem [illegible]
[illegible] et non constituere ad finem [illegible]
[illegible] sufficiat ordinatio cum intentione
instituentis. Sicut verbi gratia si aliquis
baptizaret aliquem principaliter ad significandum
[illegible] sepulturam Christi et non propter ablutionem
[illegible] aperte pertinet. Sic videtur in
proposito quod propter illa [illegible]
[illegible] non propter [illegible]
[illegible] etiam ad hoc significandum
[illegible] tamen ad finem [illegible]
[illegible] sit [illegible] Secundo
est quod actus coniugalis ratione prolis
vel debiti reddendi convenientibus [illegible]
[illegible] aliis [illegible]
[illegible] Platonis [illegible]
[illegible]
[illegible] apud [illegible] doctores
quod si [illegible] esset aliquod peccatum caderet sub
precepto [illegible]
[illegible] et multiplicatur [illegible] honorat
personarum [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] quod talis actus [illegible]
[illegible] prolis tamen debiti [illegible]
ne sit malus malicia culpe. Sed vo-
[illegible] reperitur talis actus dici ma-
lus, hoc est malicia pene vel alicuius
defectus vel vehementis seu absorbentis
delectationis, que ex originali culpa
processit, non enim [illegible] hoc est malum
[illegible] vel peccatum [illegible] culpa [illegible] Augustinus
[illegible] ad [illegible] sine distribu-
tione [illegible] talis actus

sicut verecundia [illegible]
in non [illegible] etiam bonum fidei
contraxit [illegible] clarum est per illud
ad Corinthios VII: Uxori vir debitum reddat,
similiter uxor viro. Propter quod etiam
ad hoc compellit [illegible] coniugii
super hoc recurrat. Decimo quarto [illegible]
[illegible] quosdam [illegible]
[illegible] ut sic fieri potest
coniugalis actus [illegible]
[illegible] patet quod ad liber-
[illegible] potest [illegible]
potest tamen [illegible] debitum
[illegible] fieri [illegible]
est [illegible]
[illegible]
[illegible]
Sequitur Hester [illegible] typo. Circa
istam particulam tangit liber Jeronimi
difficultatem quantum ad spiritualem
intelligentiam libri Hester [illegible]
latur regina Hester [illegible] ipsa
[illegible] Mardocheus
avunculus eius [illegible]
libro Hester [illegible] ad istum
librum Jeronimi Hester [illegible] typo
quod [illegible] liberatio [illegible]
tione [illegible] per Aman [illegible] libera-
tus fuit per regem Assuerum [illegible]
[illegible] regina Hester
figurabat liberationem spiritualem [illegible]
[illegible]
filium [illegible] filio dei
[illegible] fuit sicut Hester
[illegible] formositate [illegible]
[illegible] fuit regi Assuero [illegible]
quod rex Assuerus [illegible] re-
gine Hester liberavit [illegible] ab
[illegible] Aman [illegible] libera-
[illegible]
intercedente regina [illegible]
[illegible] regem Assuerum [illegible]
[illegible] Aman [illegible]
[illegible]

videlicet hic sub rege / opprimere
studuit iuxta Boetium fideles
principi et alios qui sibi germa
no flectebant / ille tyrannus
qui figuram dyaboli gessit inordi
nato favore regis aminiculo
usque ad usurpationem dominorum suo
rum sublimatus fuerat / superbissime
finivit et periit ut habetur hester
tercio .19. in quo eciam apparet / quo
niam nimius amator eius suspplica
tionibus suspensus est in patibulo
illo quod paraverat huic mardo
cheo / Et sic super iniquum iniquitas
ne iniqua in iniqua [illegible]
in [illegible] iuxta illud psalmi 2°
Lacum fodit foveam et incidit in eam /
Et ibi quod crimen completum / quod sepe
pe illi quos reges inordinato
favore super omnes exaltaverunt ci
tius ignominiose ciderunt / et regis
odium incurrerunt in fine / Quod autem
similiter de talibus [illegible] videlicet
in primis super quod altum super eos
liberari / et tristia tollit non erit
[illegible] quem quidem hoc
dicit quod hester [illegible] quidem
regi apud se [illegible] libe
rationem / et ita [illegible] est *principes*
plus [illegible] illius [illegible] quidem
Recipientes inde leticiam magnam
et consolacionem in tristicia / Dies illius li
berationis celebre et festivum con
stituerunt in posterum in memoriam
tante beneficii divini ut habetur
hester 9° capitulo / Paralipomenon liber
instrumenti veteris epythome
Ubi [illegible] communem et valde
hunc libri paralipomenon [illegible] /
ita dicit paralipomenon et dicit
dicit ysidorus 9° ethimologiarum paralipo
menon grece quod nos pretermissorum
dicere possumus / quia ea que in lege vel
regum libris obmissa vel *[illegible]* non
plene relata sunt in isto libro
summatim ac breviter complicantur /

Et dicitur paralipomena a para quod est
secundum et lipo verbo greco quod est relin
quere / Et est paralipomenos quedam
principium grecum passim [illegible] aug
[illegible] est paralipomenen [illegible] pre
missorum vel relictorum Secundum hugwi
cium dicitur a para quod est pre et lypos et mene
defectus quasi preter missorum supplens de
fectus / [illegible] quod eciam iste liber dicatur
epythome veteris instrumenti Instru
mentum veteris divina scriptura dicitur
instrumentum / ubi scriptio quod instruit in
doctrina fidei / nomine perficit infallibi
lis fidem et [illegible] [illegible] / hys /
que ad deum sunt / [illegible] instrume
ntum publicum in hys que ad mundum
pertinet vel temporalia / Epythome epy
thomes in greco ut penthecoste pen
vel epythoma dicitur abreviacio
sermonis alicuius quod est super et thomos
quod est sectio vel incisio quasi [illegible] / vel
pasio sinonimis / quod [illegible] suo sino
ne colliget iste liber que in ista
in aliis libris Et ideo est valde ne
cessarius ad plenam et integram intel
ligenciam scripturarum maxime hysto
rialium / et varie eciam complectantur
in eo nomina [illegible] maxime que sunt
de genealogia [illegible] ut
patet in principio adam [illegible] Sequitur
Esdras et neemias Esdra est ultra
[illegible] istius sine principalis
[illegible] in capitulo in quo [illegible] [illegible]
[illegible] tangit [illegible] et difficul
tatis libri esdre / qui apud hebreos
[illegible] neemie in uno volumine
[illegible] quod primum hesdre [illegible]
neemie [illegible] libri appellatur 2° aut
3° esdre. A ieronimus [illegible] apocrifa
computantur / Ordinatur autem iste liber
immediate post paralippomenon sicut dicit ieronimus
in libro de hebraicis [illegible] / eo quod
sit finis paralippomenon et principium huius libri /
hystoria vero tobie precessit hystoriam
libri huius quod quando [illegible] thobiam
ante esdre ordinat / dicit [illegible]
similiter sic

Esdras interpretatur adiutor vel
consolator / unde dicit ysidorus 7° ethimologiarum
Esdras adiutor et neemias conso-
lator interpretantur / quodam cum proprio
fuit / nomen istud illi duo sortiti sunt /
quia fuerunt in adiutorium et consolacionem
domini populo redeunti post lxx annos de
captivitate babilonica ad iudeam / ita
et templum domini ipsi reedificaverunt / et
opus reedificacionis quod causa inimicorum intermissum /
ut alias dixi instauraverunt sicut patet
discurrenti per historiam huius libri / qui
quidem aliud sonat ad literam et aliud
et misticum seu spiritualem intelligenciam
designat / Advertendum tamen quod ut dicit
glosa primo esdre quod ille esdras descen-
dit de babilone et est quem frequenter
tangit Vincencius in historiis ipse fuit
malachias propheta / qui et esdras
vocabatur et dicebatur scriba velox in le-
ge domini / et hoc ideo quod legem moysi
combustam a nabuzardan vindicate de-
bito velociter reparavit vel quia quas-
dam figuras invenit quibus velociter
scribere poterit ex quo invenit illum
modum punctandi hebraicas literas
ad designandum vocales et capitula dividendi
quo modo ad huc hodie utuntur in
scriptura sacre biblie ad velocius
et expedicius legendum et scribendum
tum est quod Jeronimus in prologo galeato
super libros Regum videtur non solum
novas apices seu puncturas tales
invenisse / sed eciam novos caracteres
literales / usque cum esdras eadem erant
littere Samaritanorum et hebreorum ut dicit
Jeronimus. Videlicet unde quidem est /
quod esdras reparavit libros divinos com-
bustos / qui post quam hoc fecit / Alii
videntur velle quod eodem spiritu prophetico quo
primarie fuerunt conscripti / quod si verum est
amplioris et extensioris revelacionis
fuit esdras quam quicunque alius propheta /
Alii volunt quod innuendo se reparavit
ex reliquiis quibusdam diversis libris /
collectis in ventis et recollectis et ex

ex memoriis forte antiquorum iudeorum /
et ubi non potuit se humanitus
adiuvare divina revelacio suppe-
plevit / Et hoc videtur eciam sonare — Combustos
vocabulum reparare. Quod fuit totaliter
per divinam revelacionem recuperasset
divinos libros / cum hoc fuisset
magnum miraculum et magnum
donum dei / utique non fuisset in scriptura
tacitum dimittere quam
suum Tercio queri potest si omnes libros — qd
iudeorum combustos et pertractos dis-
tractos integre et per ordinem
reparavit et videtur quod non / per quod dicitur
glosa 3 Regum 4° capitulo / ubi dicit locutus
est Salomon tria milia parabolas /
et fuerunt carmina eius quinque milia /
Ubi dicit Nicolaus de lyra quod non
tot parabole continentur in libro parabolarum /
vel proverbiorum / quas nos habemus / nec
tot versus habentur in hebreo / licet car-
minum epythalamium contineat in — epythalamium
cantico canticorum Et sic videtur
quod non integre reparavit omnes libros
iuste dictum quod liber parabolarum Sa-
lomonis / sic fuit factus et collectus / scilicet
quod verba notabilia que ipse diversis
locis et temporibus protulit / aliqui
audientes redegerant in scriptis
quod sic postea ex diversis scriptis
fuit ille liber in complete collectus /
Et quid quod sit de hoc remota dif-
ficultas de minima tum minor sunt
3 Regum 4° ubi super dicitur quod pre-
cedebat sapiencia Salomonis sapienciam
omnium orientalium et egipciorum / et erat
sapiencior cunctis hominibus / Et
quod orientales et egipcii valebant
potissime astronomia et multis aliis
scienciis / quare videtur non inverisimile
eciam eum huius / multos libros de ar-
tibus composuisse / Et dicitur ibidem quod
Salomon disputavit super lignis
a cedro que est in lybano usque ad ysso-
pum qui egreditur de pariete / Et
disseruit de iumentis et volucribus

reptilibus et piscibus in libro suo
disputaciones vel determinaciones
salomonis de questionibus et materiis
talium respondentibus quarum
utilitates vel non fuerunt scripte
vel si fuerunt scripte fuerunt ex
cuiste [illegible] qui in
cendium tempore vel per alios fue
runt distracte per caldeos reparari
non reparate possent sicut nec
multi alii libri [illegible] glosa quid
dam ibidem [illegible]
Hic dubitat aliquis sic vtrum
et quo sit verum quod salomon erat
sapientior cunctis hominibus
ut allegatum est 3o regum cap.
vnde [illegible] magister nicolaus de
lyra quod hoc [illegible] inter respectu
regum qui fuerunt ante ipsum
et [illegible] adam enim fuit sa
piencior salomone et apostoli fuerunt
illuminatores quam aliqui in veteri
testamento sicut dicit doctor predictus
nullus tamen regum fuit
talis similis salomoni ut [illegible]
simul in sapiencia et diuiciis et gloria
sicut aliqui imperatores eo fuerunt
potenciores et aliqui diciores
Sed quid dicit hic in dei et
necessaria que competat ad hunc
in temporali gloria regnaturum quo
ille in hiis tribus excedet salo
monem de quo hic dicitur quod ille
regum post salomonem sapiencior
erit [illegible] ipse [illegible] pro
missa quaedam [illegible] per
tinet quod [illegible] non placet diu nos
occupare se quamlibet in li
bris artium seu studio [illegible]
sine liberalium correlarium quod
vanum est et deo odibile va
nos insistere libris diuinarum
scripturarum vel [illegible] vel contra
[illegible] vel filium [illegible]
patet simul quod intellectus alius

causa fuisse videtur quod salomon
sit sapientissimus in omnibus et moy
ses eruditus in omni sapiencia egypti
orum et simul ioseph et rabi [illegible]
et cum de ipso de veteri testamento de
talibus illo ipso non scripserit libros
vel si scripserit deo permittente ab
eis fuerint ablati quia magis fuit vo
luntas sua quod deus noluit populum suum
studio in vilium librorum occupari
Sed solum in salubri studio diuinorum
librorum insistere ad cognicionem veritatis
diuine et agnicionem vere iusticie Si
[illegible] destruxit removendo hunc
de populo suo antiquo qui carnali erat
deo fidelis [illegible] hoc [illegible] de populo
suo spirituali sancto Nulli dubium
debet esse si tot et tam sapientes veteris
testamenti cognovissent aliquid certe
[illegible] vel [illegible] posteri
[illegible] et [illegible] ille [illegible] a
[illegible] sapientibus [illegible] libros et
[illegible] plures et ergo non erat pos
sibilis ars solida et notabilis circa
hunc modum vel forte si qua [illegible]
et exigua erat possibilis circa talia
cognoscenda tunc ab illis vere sapien
tibus est [illegible] et populo dei inmulti
plicata [illegible] et [illegible] Vnde
apparet quod quidam libri [illegible]
circa [illegible] [illegible] non me
[illegible] [illegible] in scribilitum
[illegible] fuerunt [illegible] sup
[illegible] dicentes abraham
moysen et magnos fuisse astro
logos et multa [illegible] fecisse
etiam nonnullos [illegible] libros
ipsis fere attribuere presumunt [illegible]
[illegible] admittam
[illegible] [illegible] materie re
capitulando circa quam prima [illegible] hunc
[illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
libris veteris testamenti [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible]

in spiritualis intelligencie difficul-
tate ad audiendum vim esse, quod
dicat in tempore quo nullus patet ad
plenam doctorum librorum plenior est
intelligencia sine doctore contra
scio cum triste, quod principaliter in hoc
prologo continetur multis modis
audire ut in precedentibus patuit.
Sed forte dicet aliquis cum reperi-
antur quinque in biblie veteris testamenti
multo plures libri quam 22 iste
beatus Jeronimus non attigit contra
hic illos. Ad hoc videtur ipse
in prologo super libros regum dicens
sic. Sunt itaque veteris testamenti
22, scilicet moysi quinque, prophetarum [octo], agio-
graphorum novem, quamquam nonnulli
Ruth et Cinoth inter agiographa [scriptitent] et hos li-
bros in suo putent numero supputandos
ac per hoc esse prisce legis libros
xxiiii quos sub numero 24
seniorum Apocalipsis Johannis in-
troducit adorantes agnum et co-
ronas suis in ... dicentes. Dignus
es domine deus noster accipere gloriam
et honorem quia tu creasti omnia et propter
voluntatem tuam creata sunt, et
ita de aliis prefacionibus dei et can-
dicionibus laude dignus, quas possu-
mus isti 22 seniores libri vete-
ris testamenti. Et subdit Jeronimus
ubi supra de prologo in libros regum
dicens. Hic prologus scripturarum quasi ga-
leatum principium omnibus libris
quos de hebreo vertimus in latinum
convenire potest, ut scire valeamus
quicquid extra hos est inter apocrifa esse
ponendum. Per quorum determinacionem adu-
vertendum est quod 22 hebrei veteris
testamenti distinguunt in tres or-
dines librorum. Primus ordo

vocatur lex, 2us prophete, 3us
agiographa. In lege ponunt
quinque libros moysi. In prophe-
tis octo libros, qui sunt Josue,
iudicum, samuel et malachim,
ysaiam, Jeremiam, ezechielem,
librum 12 prophetarum. In agiographis
9 libros ponunt qui sunt Job,
3 libri salomonis, Daniel, Parali-
pomenon, Esdras, Hester. Et
dicuntur isti libri agio-
graphi i. sancte scripture, ab agios
quod est sanctus et graphos scriptura. Et
quia hic nomine sit quod alibi
numerantur libri. Cum quinque
hii non libri non fuerint com-
putati ... 24 quod agiographa
... Et ideo qui non ... sunt
alii ubi libri qui supra sunt scilicet
liber Judith, liber Tobie, liber
sapiencie, ecclesiasticus, pastor et libri
machabeorum apocrifi dicuntur
in canone non sunt apud hebreos,
libri quos Jeronimus in prologo super
libros regum vocat pastorem qui
in biblijs nostris non habetur. Dic...
... 39 et 4 ... de libro ...
machabeorum ibidem dicit quod primus
... reperit in hebraico, secundus
grecus est quod etiam ex stilo et ser-
mone probari potest. Dicit Jeronimus
... libri dicuntur apocrifi i.
secreti sive occulti ...
... dicitur enim apocriphus
ab apo quod est de et crifa secretum
quasi de numero secretorum vel dicitur ab
apo quod est longe et crisis quod est iudicium
quasi longe de iudicio, quia non patet
... iudicium ...
ab apo quod est valde et crisis quod est
... aut ypocrisis ...
scriptura cuius auctor et veritas ig-
noratur. Et licet quinque ...
... falsum ...
inserunt ...

timent / sed tamen sic scire dm
isti libri sunt apocrifi / quo
ad sciendum generaliter omnes scriptu
ras ypocriphas sed quo ad te
nendum vel credendum nec ob
ligat eorum auctoritas / nec non
auctorum probatis / nec apparencia
[illegible] / nec evidencia divine
revelacionis / et talis scripture se
[illegible] divina / alia [illegible]
recipiunt impetu tria [illegible]
[illegible] ab scientie et intelligibilis sunt
in libro [illegible] notorie et [illegible]
aliis libris et tractatus superstitiosis
Et hoc convenit 2o inspiracioni
[illegible] quia [illegible] ma
gna picture sancte religionis
et divina mirabilia et oracula
et tamen sunt ab hereticis vel apocri
fis [illegible] vel apostolis quorum multa
[illegible] fuerint [illegible]
[illegible] et fabulose conficte Et hec
convenit prime inspiracioni [illegible]
[illegible] tales scripture apocrife
continet meram veritatem sed tamen
constat [illegible] et sufficienter [illegible]
sunt [illegible] ibi scribuntur sicut [illegible]
[illegible] vel libris Enoch / vel
aliis allegacionibus et talia apocrifa
convenit 2e inspiracioni eius [illegible]
ypocrifi [illegible] ad illam inspira
cionem reducitur [illegible] quibus [illegible]
libri apocriphorum [illegible] vel apo
criphorum scripturis distingui po
ssunt [illegible] triplici inspiracionum
[illegible] notabili [illegible] premissa
Sequitur Cernis me [illegible]
Jeronimus ostendit veteris testamenti
[illegible] et difficultatem [illegible]
[illegible] differendo / [illegible]
[illegible] ad Paulinum presbiterum cui
scribit hanc epistolam / ostendit [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
scripturas [illegible] ignoranciam sua

resurrectio confirmatur. 2o veniunt ad
libros novi testamenti quorum continen
ciam et difficultatem breviter perstringe
do / et hoc in illa parte. Tangam et no
vum testamentum [illegible]
[illegible] dicit sic Cernis me scripturarum
amore raptum excessisse modum
epistole / quia amor vehemens et excessivus
non servat mensuram et ordinem
Sed Jeronimus recipiens stilum ad re
commendacionem sacre scripture Paulino
epistolam / [illegible] amore scripture
scripsit [illegible] librum [illegible]
[illegible] implesse [illegible]
[illegible] digressione [illegible]
scripturis [illegible] modum [illegible]
sufficit / [illegible] excellenciam /
altitudinem / et difficultatem sufficienter
et digne. Et quia [illegible] in persona
sua [illegible] et [illegible] sua
dicit dicens. Audivimus [illegible] /
[illegible] debeas [illegible] Audivimus
aliqualiter [illegible] scire [illegible]
[illegible] sufficienter scimus / Audivimus
quid [illegible] [illegible] plene
[illegible] ut [illegible] dicere possimus
cum psalmista. Concupivit anima mea
desiderare iustificaciones tuas [illegible]
Concupivit iustificaciones tuas [illegible]
[illegible] ad [illegible] in personam [illegible] /
Et [illegible] in personam intel
[illegible] dicit [illegible] illud [illegible]
[illegible] / hoc [illegible] scio [illegible]
quid hoc [illegible] potuit [illegible] Jeronimus
vel [illegible] aliquis [illegible] qualiter
[illegible] sic [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] scio
[illegible] nescio [illegible]
[illegible] scio [illegible]
[illegible] Ego sum nesciens [illegible] sequitur
hoc Ego [illegible] sciens [illegible] ad
illa [illegible] ego [illegible]
scio [illegible] 2i [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] Ego non sum sciens ad

quod sciam quod ego illam propositionem scio
igitur nec illa ego sum nesciens quia est
contra dictum et sic implicat contradictionem
Secundo similiter licet quod prius [illegible]
tur cum illud sophisma solvitur [illegible]
sit una exclusiva est sensus quod
scio me nescire seu nescium esse
et nec aliud nec plura scio quam hoc
quod me nescium esse quod est falsum manifeste
Similiter falsa est hec exclusiva tantum
scio quod aliquorum sum nesciens vero
est quia aliud quam me aliquorum
esse nescium [illegible] scitum [illegible]
sed quia si hic tantum non sumatur ibi ad
verbialiter nec exclusive sed nominaliter
et sensus hoc tantum scio id est hoc magis
scio quod ego sum nesciens quod dicit
magnum et salutare cognitionem sui
quia ipse cognoscit et recognoscat se
nichil scire Sed contra habentem nichil
scire est falsum ut patuit et patebit
licet cum falsum sit non eius [illegible] hec
est nec magnum nec parvum Sed hec
est maxime error achademicorum de
quibus beatus Augustinus in Enchiridion
ita dicit utique errant [illegible] in hac mode
desperatione veritatis que achademicorum
videtur argumentis involvi Apud
quos omnis error putatur esse peccatum
quod [illegible] peccatum vitari non posse con
tendunt nisi omnis suspenderit as
sensio vel consensus nec [illegible]
[illegible] quippe dicunt eum
qui se asserit incertis nichil [illegible]
cum esse in homine vis [illegible] indistinctam
vel indiscretam similitudinem falsi et veri
quod dicitur qualitercumque apparet et est
enim tale sit apparere et tale non esse
et [illegible] apprehensor assen
ciendum est Et subdit Augustinus dicens
Et istis vero verum dicere [illegible]
qui non solum se nesciunt [illegible]
[illegible] sed in parte se vivere nesciunt
Immo nescire se dicunt quod nescire non
possunt Nemo enim sinit nescire

se vivere. Circa istud duo queruntur
Primo an aliquis homo sit qui
hoc nescire non possit. 2o utrum
omnis error sit peccatum. Ad primum
videtur possibile quod non quia quando
anima hominis incipit esse tamquam
tabula rasa quantum ad asse
sus et dissensus nichil complexe
quod anima habet assensum [illegible] cum
[illegible] possit per
oblivionem vel [illegible]
[illegible] Secundo sicut ap
paret [illegible] aliquid [illegible]
tur cum notissimum [illegible] phi
[illegible] complexum quod est deus
[illegible] esse vel non esse Deus [illegible]
similiter igitur a fortiori [illegible] complexe
aliud [illegible] potest homo [illegible]
et per [illegible] complexe [illegible] potest nescire
Secundo [illegible] quod alicui [illegible]
tale [illegible] melancolici [illegible]
[illegible] mortuos [illegible]
[illegible] apparere
[illegible] sicut [illegible]
apparet [illegible] unione eius esse ad
[illegible] dissolutum [illegible] ad
[illegible] corpus sicut [illegible]
figura [illegible] vel alio modo [illegible]
[illegible] igitur sicut [illegible] dubium [illegible]
[illegible] vivat. Secundo contingit valde apud
[illegible]
[illegible] nesciunt [illegible] sunt
[illegible] corpo
[illegible] simul in temporibus contingit
sicut [illegible] beato Paulo qui de
[illegible] ad corpus Ad 2m
dubium videtur Augustinus in Enchiridion
[illegible] sunt dicens quod
[illegible] quibus nichil inest
[illegible] regnum dei [illegible]
[illegible] vel [illegible] pre
[illegible] falsa [illegible]
[illegible] pro alio [illegible] non arbi
trandum est esse peccatum [illegible] est
[illegible] peccatum [illegible]
[illegible] si [illegible] errores
peccatum non sunt tamen in malis [illegible]

Marginal notes: [illegible] 2a [illegible]; ad 2m dubium

vite compunde sicut contra si-
gnetur est veniam ut appareat
hic scilicet quod venis respiciantur
veri per scilicet teneant ceteri pa-
ctis illi tum peccatis / [illegible] tamen
in manus mala quanto magis
temeritate sit operatum vel
nulla affectione vel compunctione
quod aliqua [illegible] purificatione [illegible]
sed [illegible] negligit. Et quamvis
ut ibi dicit Augustinus. Omnis error
[illegible] possumus tamen concede-
re ut non solum in maioribus ve-
ritati et rebus moribus sed tamen
omnis est quod continet error quamquam
si aliquid nescit. Et ergo sicut
omnis error est peccatum vel tamen pecco
affectioni non omnis nescientia est
peccatum / quoniam est duplex nescientia
quaedam [illegible] quod aliquis in quantum
est homo vel in quantum est talis scire
obligatur. Quae nescientia proprie ignorantia
vocatur. Secunda non est nescientia sim-
plex sine tali obligatione quaevis
est [illegible] fugibilis non tamen
est culpa. [illegible] ante quos ad
culpa reputat vel quos quis dicit
vel nescientiam tollit. Unde ille
venerabilis [illegible] doctor [illegible]
[illegible] opus in prima sui
libri de fide et legibus loquens
de his rebus quae sciunt [illegible]
[illegible] septimo dicit [illegible]
[illegible] haereses
religionis [illegible] sola accipit et
[illegible] ignorantia
[illegible] est sicut ait
[illegible] Apuleius interrogatus inquit
[illegible] facere [illegible]
[illegible] nescio / quod non
[illegible] esse confessi vel statuarii
interrogatus autem an sciret [illegible]
[illegible] audivi dicere nescio [illegible]
[illegible] ignoratur [illegible]
[illegible] est ut [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ut [illegible] dicit [illegible]
[illegible] in manus maiori sed
[illegible] ignorantia [illegible] malo tamen
dicere nec [illegible] intelligi quod
aliquis error vel aliqua ignorantia
vel nescientia reddat [illegible]
[illegible] est [illegible] vel quantum est [illegible]
intellectus [illegible] ex [illegible]
[illegible] intellectualis vel spiritualis
[illegible] formalis
[illegible] actus denominat culpa
illa denominatio [illegible] habitudine
vel relatione eius ad libertatem volun-
tatis [illegible] vel [illegible]
hoc sit [illegible] de illo [illegible]
[illegible] quos
[illegible] procedit [illegible]
[illegible] vel quos [illegible]
vel quibus [illegible] illud [illegible]
[illegible] / hoc tamen scio quod nescia [illegible]
[illegible] dicit potuit
[illegible] / ubi advertendum quod hoc
potuit esse triplici consideratione / [illegible]
[illegible]
[illegible] scire [illegible]
ut distinguit [illegible]
[illegible] principiorum [illegible]
[illegible] scientias [illegible]
[illegible] ignorat [illegible]
quod [illegible] talis [illegible] sciat
[illegible]
[illegible]
[illegible] consideratio est quod [illegible]
[illegible] si [illegible] nescit / et [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] latitudine
[illegible] quilibet [illegible]
quem modum [illegible]
nescio [illegible] consideratio
est quod [illegible] videns
[illegible] non [illegible] /
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] scire cognoscit [illegible] illud

Apli videmus nunc per speculum in enigmate /
et illud nunc ex parte cognoscimus et ex
parte prophetamus / Sed autem venerit quod perfectum
est evacuabitur quod ex parte est / Et certum
insuper de imperfectione cognitionis in hac vi
ta dicit [illegible] quo plures laboraverunt
ad inveniendum tanto minus invenerunt /
propter quod in declaracionem deveniendum
est / Cognitionis et imperfectio cognitionis
humane per hanc vitam plena erroribus
consideratur [illegible] / cognitione primo ex parte
obiecti sunt vel sensibilis ut potest considerari
de quo est aliquam rem quantumlibet
parvam / [illegible] aliquid [illegible] in [illegible]
veritatis quas ignoramus / Certum [illegible]
nullius sensibilis habemus noticiam comprehensivam
[illegible] sicut forte aliqui possumus / Sed nec
intellectus est capax scire relinquit [illegible]
finitas dubias et difficultates / forte di
[illegible] [illegible] habetur sit de sensibili [illegible]
motu / sed [illegible] de sensibili [illegible] et ad
equatam / quod forte ut [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
quod videtur comprehensive fieri sciri per demo
strationem / licet non tantum [illegible] videtur quod [illegible]
demonstratio quod faciat sciri [illegible] [illegible]
relinquit multas difficultates [illegible]
[illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc
sit [illegible] res [illegible] distincta [illegible]
[illegible] [illegible] non sit [illegible] vel quodam
[illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse / sicut aliquod [illegible] [illegible]
[illegible] quod tale demonstrationem [illegible]
[illegible] attenditur in perfectio [illegible] cognitionis
ex parte intellectus quantum ad [illegible]
[illegible] et multiplicem fallaciam [illegible]
decipit in inquisicione veritatis / Tertio atten
ditur ex parte assensus quantum ad [illegible] fallibi
litatem quia forte omnis assensus in
[illegible] [illegible] [illegible] est absolute fallibilis /
et absolute sicut forte omnem talem
assensum in intellectu [illegible] [illegible] [illegible]
esse [illegible] [illegible] [illegible] assentit sufficient
Et dico notanter [illegible] [illegible] assensum quo
assentit intellectus [illegible] [illegible] [illegible]

ergo sunt et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
stant [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
impossibile est fidei sed esse falsum
sicut [illegible] [illegible] est impossibile [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in perfectio ex hoc [illegible]
[illegible] [illegible] antiquorum que
[illegible] decipit et [illegible] in ordi
natis affectionibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] philosophos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] evidencie non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse
[illegible] [illegible] fidei [illegible] [illegible] /
et apud [illegible] ut [illegible]
[illegible] auctor [illegible] dei [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] fere nulla [illegible] [illegible] / [illegible]
credit qui [illegible] et violentia
obiectionum vel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] / quod vel in errorem [illegible] vel [illegible]
solvere [illegible] evellere sufficienter
non possit Et iste sunt tenebre et
caligines quibus [illegible] intellectus /
[illegible] [illegible] clarissimam veritatem [illegible]
vel fidei sic obscuratur / [illegible] quod [illegible]
[illegible] veritatem in ipso [illegible] in nocte
palpitat dubietatis et errorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non superbia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ignorantia et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] posset / hoc [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] [illegible] [illegible]
posse [illegible] [illegible] quantumlibet [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quod sic [illegible]
[illegible] videtur quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Contrarium [illegible]
videtur per [illegible] in libro [illegible] [illegible]
dicente quod [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

brevius

Ad illud dicitur [illegible] taliter
per talem modum quod [illegible] quantumlibet
sciens et bonus quod laudabili hu-
militate estimare se potest et pronun-
ciare omnibus ignorantiorem et vili-
orem et ut appareat quo et quibus
consideracionibus hoc fieri possit/
est advertendum quod in homine duo
considerantur scilicet illud quod est ex se et illud
quod est homini a deo et quidquid pertinet
ad perfectionem veritatis cognitionis
veritatis hominis aut est quod per-
tinet ad deum [illegible] et ignoran-
ciam [illegible] illud Oz[ee] [illegible] perdicio
tua Israel ex te tantummodo in me autem
auxilium tuum Et [illegible] illud [illegible]
[illegible] in evangelio [illegible] procedunt
cogitaciones male [illegible] illud
qui [illegible] loquitur ex suo [illegible]
ex propriis loquitur considerato [illegible] primo/
quod homo ex nichilo et quantum est
de se in nichilum [illegible] 2° quod [illegible]
cogitacionis vel virtutis de [illegible]
[illegible] [illegible] esset [illegible] 3° quod
[illegible] et [illegible] relata ad per-
fectionem divinam/ sicut [illegible]
nullius momenti est/ et apparet
iuxta illud [illegible] 40° omnes gentes
quasi non sint/ sic sunt coram eo
[illegible] consideratio quod [illegible] esset [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aliquod
divini [illegible] [illegible] [illegible] in quo se ex-
cedit/ [illegible] consideratus [illegible] potest se
estimare et considerare et pronunciare
sine peccato/ nec [illegible] ignorantiorem
[illegible] quia [illegible] et nichil fac-
tum et [illegible] quantum est de
se [illegible] [illegible] et habuisset
[illegible] ignorantia Et [illegible] considerando
[illegible] [illegible] [illegible] alio quod dei est/
potest se sine peccato [illegible]
et pronunciare quasi [illegible]
aliquis sine falsitate potest [illegible] et
pronunciare [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] recognoscit et
dona dei que in aliis [illegible]/
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] philippi

[illegible] superiores [illegible] arbitrantes [illegible]
modo hoc [illegible] estimare/ [illegible]
[illegible] estimare [illegible] [illegible] esti-
mamus esse posse ad occultum [illegible]
quo nobis superior sit Etiam si [illegible]
bonum [illegible] quo videmur superiores [illegible]/
[illegible] sit occultum Et augustinus in libro de
[illegible] dicit estimare aliquos in
occulto superiores/ quibus estis in manifesto
meliores [illegible] [illegible] [illegible] per aliquos
[illegible] [illegible] [illegible] et dampna
[illegible] et dignum/ quantum ad [illegible]
[illegible]/ [illegible] [illegible] sufficientia [illegible] [illegible]
referat [illegible] illud 2° ad cor[inthios] 3° non
[illegible] sufficientes [illegible] cogitare aliquid
a nobis quasi ex nobis [illegible] sufficientia nostra
[illegible] est et hoc de illo dubio [illegible]
[illegible] ad racionem [illegible] [illegible] que dicitur
quod Ieronimus non potuit sine falsitate dicere
[illegible]/ hoc tamen scio quod nescio/ ne-
gatur quod declaratum est quo multipli-
[illegible] [illegible] illud dicere potuit/
[illegible] [illegible] [illegible] est attendendum
[illegible] [illegible] loquencium [illegible] [illegible] hoc
ad [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] ita
sibi [illegible] esset/ sicut [illegible] infinita [illegible]
nescire [illegible] hoc [illegible] pertinet ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible] [illegible]
loquendo falsum est [illegible] evidens et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible]
de hoc dubio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in declarando sophismata [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sit possibile aliquem rei
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
possit [illegible] [illegible] [illegible] aliquo
vero possit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliquis [illegible] [illegible]
possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pertinet ad prologum [illegible] [illegible]
in novum [illegible] testamentum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per libros
novi testamenti sicut fecit in [illegible]
de libris veteris testamenti et quantum ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in novum [illegible] testamentum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

testamentum dei. Est advertendum quod testa-
mentum quantum sufficit in proposito pot-
est sic describi vel notificari. Scilicet quod testa-
mentum est scriptura vel cartha testibus
seu firmis testimoniis roborata
manifestans finalem voluntatem
testatoris testatur per presentias/ quan-
tum ad distribucionem vel disposicionem
suorum et ordinationem quibus dicioni sue subsunt
et post talem disposicionem vel acceptionem
testamentum totalis divina scriptura est
testamentum magni presumptum
dei patris/ Ecce quia in tali scriptura vel
tis testimoniis veritatis auctenticis
tam manifestatur finalis voluntas eterni
[illegible] dei patris de xpisto filio suo/ et
de suo [illegible] [illegible] mundi et omnium
[illegible] [illegible] ad eum quod quilibet
talis fiat debet/ et quod debet vitare/ et que
[illegible] velit et ei bona vel mala pro me-
ritis vel demeritis/ hoc enim similiter con-
tinet liber vite/ et testamentum altissi-
mi [illegible] [illegible] est quod [illegible] [illegible]
acceptationem testamenti/ et xpistus forte
magis [illegible] posset parum presentias/
[illegible] [illegible] post eius mortem/ et [illegible]
tum est et apertum testamentum [illegible] ipsa
divina scriptura et manifesta est nunc
plene finalis voluntas et intencio
dei super omnibus/ quod disponit [illegible]
et de hominibus et de [illegible] [illegible]
[illegible]/ [illegible] [illegible] [illegible]
testamentum [illegible] est nisi testator
moriens fuit nec [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] scriptum sit/ [illegible]
[illegible] est/ [illegible] [illegible] est
testamentum quod non valet nisi per testato-
ris mortem/ [illegible] et ipsius testamentum
[illegible] in mortuis confirmatur et [illegible]/
[illegible] testamentum in scriptis/ non hoc solum
dicitur/ quod non valet nisi testatoribus mor-
tuis [illegible] et ante [illegible] et placitum testa-
mentum [illegible] [illegible] laban [illegible]
testamentum fecerit/ quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
testamentum disposuerit/ hoc [illegible]
est [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vos tamen testamentum meum in pla-
citum vel constitutum [illegible]/ vel lege mea/

Et hoc [illegible] [illegible]/ quod divina scriptura
dicitur testamentum dei/ Alio eciam
modo [illegible] considerari testamentum
dei per in testimonio/ [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] testificantur [illegible]
quod [illegible] est dei voluntas de [illegible] et de
omnibus/ et quod [illegible] [illegible] sunt [illegible]/
et talia [illegible] est/ et ad hunc [illegible] [illegible]
hec scriptura dicitur testamentum dei
in testificatur/ hoc [illegible] quod ipsa [illegible]
[illegible] [illegible] quod ipse sufficienter omnia
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/
et tales ipsum crediderint et lege ei posuit/
et ei tot [illegible] [illegible] [illegible]/
quod si eis usus fuisset ut potuit
[illegible] [illegible] salvatum fuisset
[illegible] ergo testamentum/ quod in finali
iudicio vel in iudicio [illegible] post
mortem ad ductum/ illius [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] super insufficienti [illegible]
[illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible] timendum est
[illegible] testamentum hec scriptura eius dei
[illegible] [illegible]/ [illegible] si non [illegible]
ea que ipsa [illegible] quod [illegible] dei [illegible]
et [illegible] [illegible] in iudicio ad [illegible]
contra nos in testimonium [illegible] [illegible]
[illegible]/ [illegible] novum testamentum/
quod plane clare et plene et [illegible]
[illegible] eorum dei [illegible]/ [illegible]
testamento [illegible] [illegible]/ et quod [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in mediantis [illegible]/
et ergo [illegible] hec duo testamenta
[illegible] [illegible] quantum [illegible] intelligen-
[illegible]/ et [illegible] [illegible] seu
[illegible]/ [illegible] novum [illegible]
est antiquum et [illegible] ad [illegible]/ sicut
[illegible] ad [illegible]/ sicut figuratum ad
[illegible]/ sicut [illegible] vel testamentum
[illegible] ad [illegible]/ sicut [illegible] ad [illegible]/
sicut [illegible] ad [illegible] [illegible]
testamentum novum [illegible] sunt libri [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
libros [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

Matheus marcus lucas iohannes /
quadriga domini. Hoc dicitur quia isti
quatuor evangelii historie et
doctrine scriptores per quatuor mundi partes
portantes nomen
domini nostri. sed antiquo testamento
concluditur nouum significat nouum
quo deus nouit finis et vivis /
nouatur filius incarnatus hic conceptus
genitus. et ut dicit glosa primus
matheus conscripsit evangelium in litteris
hebraicis et sermonibus in iudea

scriptum

Secundus marcus plenus sancto spiritu discipulus
petri scripsit evangelium christi eloquio
greco in ytalia secutus petrum
ut discipulus. Tertius lucas inter ceteros
evangelistas greci sermonis eruditissimus. et ipse hoc secundum evangelium
dicitur testamentum novum. tertia ratio
quia nova addit verba et in
agendis et credendis. unde quarto
vero evangelista ait dominus et mandatum
diligere proximum tuum sicut te ipsum
inimicum tuum. Ego autem dico vobis
diligite inimicos vestros et benefacite
hiis qui vos oderunt. et ita ibidem
et alibi documenta nova et perfectionis
admonicionibus. propter ea quod cessavit veteris
testamenti. Ieremias dicit testamentum
novum quod videt et instituit regeneracionem
et renovacionem veteris hominis
per baptismum sacramenta alia. et audit
deponendum veterem conversacionem
mortalitatisque erat et sub lege et
ante legem. zzy et in ey

induere

nondum /
et non zzy deum. et nomen nova quia
zzy deum in vita spiritualis libertatis et
regna aspirantis. Consequenter modi
quod nouum testamentum iiii or principalibus
libris scriptoribus dictis scilicet

nota

sicut est primus matheus qui scripsit
evangelium litteris hebraicis et sermonibus
iudaicis. 2us marcus plenus spiritu
sancto discipulus petri scripsit evangelium
christi eloquio greco in ytalia secutus
petrum ut discipulus. 3us lucas inter
omnes evangelistas greci sermonis eruditissimus
fuit quippe fuit medicus in grecia
evangelium scripsit theophilo episcopo

Quartus Iohannes scripsit evangelium in asia
et asia et grecia. Isti sunt iiii or evangeliste
qui in diversis locis et temporibus distinctis
libris a passione domini de ipso et doctrina
eius historia conscripserunt. et tamen
similiter concordant et non contradicunt in
aliquo verbo nichil. Signum est evidens
veritatis eorum quod scripserunt. Alia ratio
quia diversi cum fuit omne verbum dicitur
aliud. Signum etiam est quia in scribendo a
spiritu sancto directi sunt. Aliter enim quomodo
potuissent humanis modis tot et talia
verba christi et factorum eius memoria
distincta consequi. 2a. Circa evangelium
christi in quo sunt evangelia scripsisse narrant
sicut materia domino 2 dicitur. Evangelistis
eius dicit. Et vero non contradicunt isti
iiii or evangelii scriptores in stilo seu
modo loquendi nec in ordine dicendi et
nec quilibet ponit omnia. Sed unus
hoc et aliud aliud. Manifestum est signum
quod simul scribentes non convenerunt
simul ut haberent collacionem de scribendis.
sed unus scripsit in suo tempore
et loco prout eis spiritus sanctus dabat
eloqui. Alii sunt exigencia cause
vel occasionis seu utilitatis scribendi.
Si dicatur quare apostoli in medio post
penthecosten cum essent pleni spiritu sancto
et memoria recenti haberent de omnibus
non fecerunt scribi plenius et perfectius cum
et quare potius quod pertinebat presertim
eius describitur evangelium. Videtur
quod hoc convenientius fuit per eruditos
doctos. Item ut perfidia iudeorum quia
tunc amplius fervebat scripturas canonicas
corrumperet. et casu sensu perverterent.
et per hoc fideles etiam ut sunt tunc
in errorem ducerent. et non credentes
a fide penitus retraherent. Item quia post
legem nouam non debet perfecte cum
videtur a principio in scriptis. sicut data
fuit lex antiqua. Causa fuit ut impleretur
prophetia Ieremie 3o dicentis
Ecce tempus nouo testamento Ecce
dies veniunt dicit dominus et feriam
domui israel et domui iuda fedus

nouit testamentum nouum [illegible] ex
parte quod pepigi cum patribus vestris
et subdit post dies illos dicit dominus
dabo legem meam in visceribus eorum et
in corde eorum scribam eam [illegible]
et ipsi erunt mihi in populum. Sed sicut
hec [illegible] per adam in paradiso
[illegible] primitiuos fideles in
statu [illegible] quo ad hoc statum
innocencie [illegible] non fuisset [illegible]
[illegible] nec fuisset lex dei scripta in
cordibus [illegible]
quando [illegible] cum quodammodo essent
fideles primitiui meditabantur in lege
domini die ac nocte et beatificati illud
psalmi [illegible] eloquia
tua domine ut non peccem tibi. Sed quia
post lapsum [illegible]
[illegible] non potuit [illegible] fragi
litas nec permittebat [illegible]
[illegible]
[illegible] multiplicat
[illegible] et comparatis [illegible]
incipit [illegible] et
[illegible] lex dei scripta [illegible]
deo [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] in cordibus [illegible]
doctrina [illegible] que olim memoriter
retenta [illegible] in corde [illegible]
[illegible] non sit [illegible] lex
dei [illegible] cordibus [illegible]
[illegible] studia [illegible]
[illegible] lex dei [illegible]
[illegible] cordialiter [illegible]
[illegible] ad corda [illegible] quia non corda
[illegible] carnalibus et mundanis
concupiscenciis [illegible] vanitatis
et cupiditatis plena [illegible] hec non sunt
dispersa [illegible] plenum lex dei et
doctrina [illegible] manet in cordibus
[illegible] et [illegible] ardet et flammet
[illegible] diuini amoris in mortalium
cordibus [illegible] scriptura in littera [illegible]
et [illegible] cherubim [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] cherubim et accipitur
cherubim [illegible]
in [illegible]
[illegible] ut
[illegible] cherubin
cherubim [illegible] in singulari
[illegible]
[illegible]
[illegible] tamen
ista [illegible] cherubim et cheru
bim [illegible] in illo [illegible]
Sunt cherubim sine cherubim [illegible] — vii
[illegible] cherub [illegible]
[illegible] cherub in [illegible]
vbi [illegible] Ezechiel [illegible] vbi dicitur
et [illegible] cherub — viii
et subdit [illegible] facies [illegible]
[illegible] cherub [illegible] facies [illegible]
[illegible] facies cherub et facies [illegible]
[illegible] facies [illegible] facies
[illegible] facies aquile [illegible]
est [illegible]
[illegible] ista visio mirabilis et dif
ficilis [illegible] Ezechiel [illegible]
[illegible] quod
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] cherub [illegible] — [illegible]
[illegible]
[illegible] cherubim [illegible]
tales [illegible] Ezechiel
[illegible] Et quia [illegible]
Ezechielis est difficilis [illegible]
visione et sine eius expositione
ista que hic tangitur non [illegible]
ideo expedit quod illa visio aliqua
[illegible]
[illegible] Ezechiel [illegible] vbi
[illegible] — [illegible]
[illegible] quodlibet [illegible]
[illegible]
[illegible] Et quodlibet [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

partem rotarum flexibilibus / ita
quod per illorum motum quilibet ad quatuor
partes ambulabat absque sui
tornatione / et illa quatuor animalia
cherubica / erant quinta cum aliis
superioribus potentiis / sicut cum
quatuor homo [illegible] motibus
[illegible] potentiis i. una rota /
et alie due ale tegebant corpora
eorum [illegible] et manus erant
sub alis. Et eorum ~~compositus~~ quatuor
facies cuilibet istorum quatuor ani-
malium respexerunt ad quatuor mundi
partes / ita quod facies hominis videbat
ad meridiem / versus [illegible] /
[illegible] visio venit a septentrione
Et facies leonis ad orientem /
et facies bovis ad occidentem /
et facies aquile ad septentrionem
eminentior ~~[illegible]~~ Secundo vidit
Ezechiel [illegible] cum animalibus istis
duas rotas / quarum una vide-
batur [illegible] in altera Et eorum
quod ymaginationem [illegible] [illegible]
[illegible] / quatuor facies rotarum non
erant aliud quam [illegible]
[illegible] ad modum columpne in
spera [illegible] / quarum
tercio quia tangit terram
erat ad quatuor partes rotarum [illegible]
[illegible] absque tornatione
ad [illegible] et erant plene oculis
[illegible] horribilis aspectus
Ista fuit visio Ezechielis quam
exponendum ad litteram dicit doc-
tor [illegible] / quod per quatuor
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et rotarum intelliguntur
[illegible] quatuor horribilia regna /
que se succeserunt primum Calde-
orum [illegible] designatum [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] quod
iudeos [illegible] tractabat / 2m
[illegible] [illegible] quia iudeos
in [illegible] tribulabat tempore
[illegible] illustris 3m regnum

Romanorum [illegible] designatum au-
tem cum romani imperii fuit aquila
Et sicut [illegible] [illegible] [illegible]
duplici similitudine significabat
Ita hic multiplici similitudine ista
regna [illegible] [illegible] eorum condiciones
designata sunt / Et alie animalia de-
signabat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] illis regnis quibus Daniel
10 / per motum vero horribilem animalium
et rotarum ad quatuor plagas mundi /
significabat [illegible] illorum per regnorum
[illegible] / et [illegible] rotarum et animalium
aspectum intellegitur illorum regnorum
ferocitas et crudelitas / spiritualis
vero sibi alie intelliguntur [illegible] /
que fecerunt [illegible] gubernato-
ribus / qui per alas designantur et [illegible]
~~[illegible]~~ ad [illegible] sedentes super thronum
ut dicit Ezechiel 1o animalia cum ve-
labant ambulabant [illegible] / [illegible]
et [illegible] hoc significat ad litteram [illegible]
[illegible] [illegible] celesti [illegible] /
Et quod ipse est qui mutat tempora et
[illegible] et transfert regna [illegible]
Daniel 2o / Et hec de expositione litera-
lium visionis / allegorice autem et
moraliter exponitur illa visio a
beato Gregorio / et quatuor animalia
dicit [illegible] super Ezechielem dicens / quia
~~[illegible]~~ [illegible] quam [illegible] accepit [illegible]
per hominem [illegible] / et qui [illegible]
[illegible] [illegible] plane [illegible] / et
qui [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] / et qui [illegible] [illegible] [illegible]
per [illegible] significat [illegible] / et quia
[illegible] Christi per [illegible] hominis sig-
nificatur / et per faciem leonis vel leone
[illegible] et resurrectio designatur /
Et per bovem qui ~~[illegible]~~ ymolatur
in lege veteri [illegible] ymolacio et passio
Christi Et per [illegible] eius [illegible]
ascensio in celum [illegible] quilibet eorum
[illegible] [illegible] quibus eorum [illegible]

al' [illegible]

exposiciones

apparuit

Quia

8

tangit et tractat spiritus unus [illegible] prima
pastus de uno et alter de altero/
occurunt designatus est per aquilam que
sublimi [illegible] inter volucres secundum [illegible]
secundus bonus et aquila in una [illegible]
[illegible] Ezechielis primo et [illegible] et in visione
inter medium que erant plena oculis
ante et retro/ Apocalipsis quarto/ Et hoc
est quod tangit versus Jeronimi [illegible]
[illegible] in ista [illegible] corpus
[illegible] quia [illegible] similia
patri [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] exemplis [illegible] et [illegible]
quia [illegible] in flammant [illegible]
[illegible] [illegible] illuminant [illegible]
fulgura et [illegible] terribiles de fu
turo iudicio et penis [illegible] que in
evangeliis [illegible] ad terrorem
malorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sublime [illegible] [illegible] in
spiritu [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] timor dei [illegible] [illegible]
[illegible] affectus quibus anima movetur/
et pedibus/ ad hoc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Tercia penna [illegible] designat
que post se pastoris reliquerit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] intelligitur opera laboriosa que
post [illegible] fecerunt/ Et illa penna [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et erant
[illegible] [illegible] [illegible]
regionum [illegible] tenet se [illegible]
[illegible] sunt/ et idem [illegible] [illegible]
et idem [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volumine/
[illegible] [illegible] [illegible] quod matheus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] mar
cus lucas et johannes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quadrige [illegible] [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] spiritus sanctus [illegible] Hec
patet primo manifeste [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible]
historie volumina [illegible] fuerunt/
[illegible] [illegible] monente et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible]
[illegible] [illegible] erat [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et ubi erat [illegible]
[illegible] illuc [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tempe
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hoc [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] dispositione [illegible] tria
primo [illegible] [illegible] librorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Johannes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad salutem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel
[illegible] [illegible] [illegible] ad septe
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in parte [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] seu libris [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] beati pauli apostoli [illegible] ad
hoc/ paulus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] paulus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad Romanos unam
ad Corinthios duas ad galathas
unam ad [illegible] unam ad thessal
duas Et [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] ad Thimotheum duas
ad Titum unam ad philemonem
unam que sunt 13 epistole [illegible] [illegible]
[illegible] unam [illegible] ad hebreos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] paulus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]/
epistolam [illegible] et in formatione
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ordinante

et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

ad [illegible] ad philippenses

loquens de zelo pauli apostoli dicit
tercio quia qui epistolis omnibus suis eos
epistolis salutauit et pluribus epistolis
epistolas dei non eos talium qui primos
[illegible] [illegible] [illegible] etiam illos
qui fuerunt [illegible] instruxit
et ideo dicit [illegible] optimum et fortis
sima [illegible] [illegible] [illegible] athletam
xpi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illos [illegible] in illo
[illegible] [illegible] [illegible] spectaculum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis
[illegible] [illegible] et palma [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fidei [illegible] spectamus
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quis non de
beat esse dubium quin paulus scrip
serit [illegible] epistolas tamen erat quorum
[illegible] opinio quod [illegible] epistolam
scilicet ad hebreos non scripsit beatus pau
lus sed quod barnabas vel clemens
vel [illegible] vel lucas et mo
[illegible] ad hunc errorem primo quia
nec salutacio nomen pauli [illegible]
[illegible] [illegible] in aliis [illegible] epistolis [illegible]
secundo quia longe [illegible] et splendi
diori stilo [illegible] epistole pauli
est edita et hec videt glosa in
principio epistolarum pauli dicens quod
[illegible] hec epistola [illegible] [illegible]
paulo quia nomen eius [illegible]
[illegible] [illegible] racione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pauli non esse putanda sed quod
[illegible] est [illegible] stilo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] epistolas [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] pagina [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] scripsit [illegible] nomen suum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluit quia ipse
[illegible] adversus erat [illegible] legis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] legis atque [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

suum [illegible] voluit nec proprium nomen
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut predicacionis [illegible]
primo apparet zelus [illegible] beati pau
li in predicando quod [illegible] [illegible]
[illegible] stilum scribendi et modum loqu
endi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apud [illegible] sicut
[illegible] acceptus est predicator et dilaci
onis sui [illegible] [illegible] ut [illegible]
legat et diligencius ponderet quod
scribit atque docet ita quod [illegible] [illegible]
[illegible] magnum [illegible] [illegible]
[illegible] mala opinio de doctore
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] requirit ad eum qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fama [illegible]
[illegible] et eloquencia sicut ista vel opinio
[illegible] [illegible] [illegible] magnum [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] facerit impedimentum
[illegible] [illegible] doctori [illegible] et non solum
mala vita et [illegible] [illegible] sed etiam
[illegible] sit de [illegible] mala opinio de [illegible]
[illegible] [illegible] de vita mala et doctrina sua
[illegible] apparet quod secundo quod [illegible] [illegible]
fuit [illegible] equalis apostolis quantum ad
[illegible] et [illegible] non tamen sic [illegible]
[illegible] quantum ad eloquenciam seu [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] paulus [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible] scribendo
[illegible] sicut hebraice et [illegible] petrus [illegible]
eloquenter et [illegible] [illegible] sicut pau
lus et [illegible] sicut lucas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apparet fuit [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] qui erat eloquio
[illegible] [illegible] vel artificialiter eloquencius
[illegible] ita ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse [illegible] [illegible] dispositionem
et [illegible] recipientis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicat quod [illegible]
[illegible] sicut omnia que creauit sicut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sinat
[illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gracias
in [illegible] habilitates [illegible] vel habitual
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in pugna [illegible] [illegible] [illegible]

Et quia beatus paulus plenius fuit [illegible] plus ceteris apostolis laborauit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] plus aut [illegible] [illegible] [illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in nomine domini [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non solum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et quia [illegible] [illegible] [illegible] plene [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

⁊ ad medicos mentem ꝑt difficul
tates quas pat(itur) in ope Secuntur
~~Thymoth(e)ū i secundā~~ Iste thymo
theus ordinatus fuit a paulo a
postolo epūs asiatinus (?) qui in prima
epła ad ipm instruit de officio
epali In secunda vero monet ipm
ad diligentem execucionem officij illius
ad palmam martirij Et tytum
suffraganeum in una epła ut inspiciatur
sui exequitur officium ordinavit
eum beatus paulus epm in epm Crete
[illegible] elicit pot(est) quod exemplo
pauli apli / papa instituens epos
crebrius ⁊ litteris exhortare ⁊
sollicitare eos debet sicut epła
[illegible] / p(ro)p(ter) frequentes sollicitudines
suis officijs / ad instruendum mo
net quos prelaturos ad animarum
curam / electores ⁊ collectores
pecunie aut [illegible] certamine
hodie ⁊ sollicitant epe de papa
reparanda salute animarum / sed de
aut p(ro) solucione pecunie / sic ut ⁊ ipi
erga sepe violenti exactiones sic
cogunt sollicitudines eis plebium
ut salutes pecunias sicut ipsi monem
Philemone p(ro) fugitivo famulo scripsit
Iste philemon colocensis erat / nulla
ecclesie dignitate p(re)ditus dignitate
Sed erat vir satis laudabilis in
plebe cui singularis scripsit aplus
pro servo suo qui eum de ipso
dm̄o suo fugiens / sancte audito eum
Ephiso credidit ⁊ ab aplo baptizatus
Sup(er) quo melius tacere puto quam pau
ca sinistra quasi dicens / Dicit quod pau
lus scripsit ad .x. eccles(ias) ⁊ scripsit
eplam ad hebreos quam apli nos
sed de dicit / melius e tacere ess̄ i
sufficere nobis ut numerus sancti / Quod vos ipa
exigit quod non paucis vobis illa instru
endo ⁊ abissis (?) [illegible] doctrine
beati pauli quod non ab hoīe sed a xpo

i medicis ~~[illegible]~~ didicit exp(ri)mit
actus aplor(um) ubi commendando tan
git Jeronimus commentaria i generali lib(ro)
aplorum eius de sepeciem dicens
actus aplorum / sic nonciunt sep
tore eius esse lucam medicum cuius
laus i evang(e)l(i)o ~~[illegible]~~ sic scri
bit Misimus beatus paulus tytum ⁊
cum illo fratrem nostrum cuius laus e in
evang(e)l(i)o p(er) omnes ecclias / non solum
autem didicit sed ordinatus e ab ecclis
comes nre peregrinacionis etc. / Ad
colos. quarto Vocat eum sibi karissimum dicens
Salutat vos lucas medicus karissimus.
Iste lucas fuit syrus nacione antiochi
censis discipulus aplorum petri et
pauli ⁊ precipue pauli / quia eciam se
cutus est quamvis (?) in usque ad marty
rium / vn̄ prima ad thymo(theum) quarto dicit
lucas e mecum solus Et quia ita apo
stolus istum medicum sic commendat / ⁊
de ipo mencione faciendo / eius
officium exp(ri)mit / manifestando ipm
fuisse medicum / causa esse poterit /
vel quia i genesis ⁊ remediis fuit
i arte curativa consuetudinum corpa
lium / quia non parva conformitatem habet ad
artem spiritualium languorum animi
arum / vel quia iste arte remedi(is) al(iis)
bus lucam quando arte sua sumere
consueverunt / relinquit plerumque p(ro)p(ter)
quod difficile erit / quia de lucro re
cunda i salvacionem animarum etc. in
exemplum medicis alijs aplus paulus
lucam specialiter commendat / sic ipm me
dicum nominare noluit ut quod ad modum
ipse fecit / Alij eius artis professores
facere ~~[illegible]~~ / ut illi sic quod habe
rent medicos in illum morborum
qui fuerant medici corporum
corporis Jeronimus commendat
commentaria libri actuum aplorum ad
eius auctorem i quantum medicus
ut apparet post [illegible] sicut ⁊ quod hoc
fecit / quod lucas scribit quod solitarium
⁊ ep̄s solicitum / humanum ⁊ languentem

Actus

⁊ inde aliquid
hystoria videtur
[illegible] et causa [illegible]
esse quod infirma
⁊ corp(ora) sana
retrahat de [illegible]
esse nascentes
et [illegible]

plus

[illegible]

discipulorum post Christum ascendentem
in celum atque [illegible] per
spiritus sancti missionem [illegible]
confirmacionem. Scribit etiam iniurias
in spiritu [illegible] per apostolos factas. Scribit
[illegible] per corporum
[illegible]cacionem. Scribit exempla pa-
[illegible] sermones
[illegible] ecclesie in remedium et
[illegible] posterorum. Scribit insuper
[illegible] quibus licitum est
[illegible] mei
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] in littera. Si voluimus [illegible]
[illegible] esse [illegible] medicinam
ad [illegible] illius
[illegible] esse medicinam.
Sequitur Jacobus petrus. Hic [illegible]
tangit difficultatem septem librorum no-
ui testamenti scilicet epistolarum canonicarum
quas scripserunt maiores apostoli et dicit
Jacobus petrus Johannes Iudas [illegible]
[illegible]. Scriptura est [illegible] esse
quam dicit, [illegible] canonicas
epistolas [illegible] possit qui
[illegible] ignorancie [illegible]
Iste septem epistole quarum unam scripsit
Iacobus duas petrus tres Johannes
Iudas apostolus unam. Vocantur epistole
canonice id est regulares [illegible]
[illegible] ad [illegible] epistolarum [illegible]
[illegible] quas [illegible]
apostoli [illegible] apostolorum
Dicuntur etiam epistole catholice id est uni-
versales [illegible]
[illegible] gentibus ge-
neraliter scripte sunt. Et si ordinantur
[illegible] dignitatem [illegible]
[illegible] plus placet [illegible]
sunt prime. Si vero ut alii volunt
ordinentur [illegible] ordinem temporis [illegible]
scripte sunt sic est epistola Jacobi prima
qui primo scripsit inter apostolos [illegible]
[illegible] Jerosolimitanus
post passionem domini [illegible] ad septimum
annum Neronis [illegible]
[illegible] petrus vero [illegible] anno

in ultimo anno Neronis [illegible]
ultimo anno sue vite scripsit [illegible] secunda
petri [illegible]
tabernaculi mei. [illegible] scripsit
longe post Jacobum. Johannes vero
[illegible] post evangelium et epistolas suas
scripsit [illegible] quia
[illegible]
[illegible] Et tunc scripsit
evangelium et epistolas [illegible]
Apocalipsis Johannis [illegible] Hic [illegible]
tangit difficultatem libri octavi no-
ui testamenti et ultimi tocius biblie.
Et dicitur Apocalipsis grece [illegible] latine
Et dicitur ab apo quod est re et calipsis vela-
cio [illegible]
[illegible] Et [illegible] liber iste [illegible]
scripturas novi testamenti [illegible]
[illegible] Et sicut novum testamentum
[illegible] est veteris et evangelium [illegible]
[illegible] Johannis [illegible]
[illegible] testamenti [illegible]
[illegible]
[illegible]
Alia racio est quia Johannes [illegible]
[illegible] triphariam. Aliis vero [illegible]
[illegible] triphariam quidem [illegible]
[illegible] et filio [illegible]
[illegible]
[illegible] in tempore [illegible] in tempore [illegible]
[illegible] sue. Et quanta
sunt [illegible] tempore [illegible] et quan-
ta in novissimis temporibus antichristi
passura sit [illegible] tanta erit tribu-
lacio ut si fieri potest [illegible] etiam
[illegible] disposuit [illegible]
[illegible] in hoc libro ultimo
tocius divine scripture [illegible] ultimorum
temporum et tribulaciones [illegible] sue
ut [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tribulacione [illegible]
[illegible] sicut aurum igne [illegible]
[illegible] Sapiencie 3o [illegible]
[illegible] aurum in fornace
probavit illos [illegible] ut [illegible]

Variis et inenarrabilibus laboribus
et tribulationibus presentis temporis. Que
primi receperunt et ideo revela-
tur etiam in hoc libro quod contra primi
persecutionibus etiam in plus invenit
sit persecutionem. Et prius que supplicia que
mali recipient, ut sic denunciatum
supplicia timeant et promissa premia
desiderent, quia ut dicit beatus Gregorius
Considerata premii diminuit vim
flagelli. Et ut Seneca spes premii
solacium sit laboris. Et hec de octo li-
bris novi testamenti, de quibus sicut de
libris veteris testamenti ut dictum est,
aliqui sunt legales ut liber evangeliorum,
aliqui sapienciales ut libri epistolarum, ali-
qui pure historiales ut liber actuum
apostolorum, et alius liber prophetalis ut pote
Apocalipsis. Continet ergo totale volu-
men biblie 72 libros divinos, cano-
nice et irrefragabilis auctoritatis.
Et dicuntur libri isti canonici, a canon
quod est regula. Regula autem dicta est eo
quod recte ducit, nec aliquem aliorsum trahit,
vel quia regit et ordinem recte vivendi
prebet et quod distortum pravumque est cor-
rigit et corrigit, quod omnia continent dicta
libris 2 et 3 Augustinus de doctrina et in
aliis locis. Volens enim Hugo os-
tendere qui libri vel scripture dicantur
divine auctorem habent dicit
sic. Scripture que vel de deo vel de bonis
invisibilibus loquuntur nec solum di-
vine appellande sunt sed in libris eun-
dem ... de trinitate dei ...
utilitate. Verumtamen primus scripturis
perempcionis multorum satis probabili ratione
scripta venimus, quibus tali veritate
nemo indignos esse dubitat. Cun-
ctis veteris et novi testamenti seriem
percurrens totam que de preteritis vires-
tu[...] temporibus in tempore gestis continen-
tur et ... de celestibus et invisibilibus
bonis palam manifeste loqui, sed
scripture ... talia sub ... rudi et simpliciori supposito sicut
sermonis melius ... generet, mel-
lius scripturas divinas appellari

fides katholica solet. Et inter tan-
te vocabula scripture sunt solemp-
ne scripture quas sic assistante contagione
alienie invenimus ut nichil contra
piam vel contra ... katholice
katholice fidei cultoribus concor-
dantes universalis ecclesie dei in fide
corroboravit, unde divinorum librorum
apocrifos recipit et legendas
retinuit. Unde et Ysidorus 6o ethimologiarum
post ... recitavit canonicos biblie
libros, de eorum auctoribus subdidit. Sunt
et alii scriptores librorum nominum
qui per spiritum sanctum loquentes ad eruditionem
nostram utraque precepta vivendi et
credendi regulam nobis conscripserunt.
Preter sunt alia plura quod ... a
volumina apocrifa. Et subdit
Ysidorus. Apocrifa vero dicta sunt i. secreta
quia in dubium veniunt. Est enim eorum
occulta origo, nec patuit patribus
aliquibus usque ad nos auctoritas ve-
ritatis eorumdem scripturarum. Reiectis
superstitiosis et apocrifis scripturis
clarissima et notissima sentencie premittit (presentant)
ipsius diligenti cura et examinatione
prudentium sanctorum patrum scripture a
apocrifis et fabulosis et falsis sepa-
rate, ut scripture canonice et divine
veracissime fuerunt segregate ut
habetur ab Augustino et decretis distinctione
23a. Vero te frater karissime hic quoniam
eos ... et ... et ... capitulum (capitulum xx)
Jeronimus in epistola ad Paulinum
... in divinis ... pa-
... plenis ... prece
...rome ... ... omnes
divine scripture libros ... et ...
contra et difficultate ut aud...
... quem ... Paulinum
... ut illos libros ingiter
legat et eis assidue meditetur ut tan-
dem ... spirituali eorum intelligencia ...
pure contemplative vite attingat,
unde hic ... divine
vite celestis. Et quantum ad hoc
dicit Vero te frater karissime ...

ter hec vivis. Ipsa meditari nichil
aliud nosse in estimo aliud quere-
none tibi videtur sed hic in terris
regni celestis habitaculo. Et quia
ut dicit Jeronimus hic coniunguntur
ad lectionem et meditationem divine scrip-
ture proprie ut pertinentia ad perfec-
tionem vite, ideo etiam gratia festi-
nitatis contemplative instantis pro de-
claratione huius passus advertendum
est secundum venerabilem Hugonem de S. Vic-
tore sex in quibus decurrit vita
iustorum et qui per quosdam gradus
ad futuram perfectionem ascendit, videlicet
lectio sive doctrina, meditatio,
oratio, operatio. Sextus gradus dicitur
perfectio seu contemplatio. De primo videli-
cet dicendum quod duplex est divine lectionis
fructus, quia intellectum cognitione veri-
tatis erudit, et affectum ad opera virtu-
tis accendit. Et hic fructus augetur
meditatione que ex lectione oritur. Et
est meditatio cogitatio frequens
que causam et originem, modum et uti-
litatem uniuscuiusque rei [illegible] lectio af-
ferebat prudenter investigat et in hoc
principium sumit a lectione. Licet tamen
[illegible] lectionis regulis sed libere
se decurrit, ut contemplande veritati
alicuius mentis aciem affigat, et nunc has
nunc illas rerum causas perstringat,
nunc profunda queque penetret,
nunc [illegible] nichil obscurum
relinquat. Principium ergo doctrine
est in lectione, consummatio in medita-
tione seu contemplatione. Cum ut dicit
Hugo si quis eam operam dedit et perspic-
ue sapere studuerit, ut cum re [illegible]
fuerit, iocundam valde reddit
vitam [illegible] in tribulatione
[illegible] prestabit consolationem [illegible]
[illegible] maiorem [illegible] actiua
[illegible] et in hac vita
[illegible] quietis dulcedinem quodammodo
pregustare facit. Cum enim iam per ea
que facta sunt eum qui fecit omnia que-

rere didicerit et intelligere, tunc animam pariter
et scientia erudit et leticia perfundit. Et
[illegible] doctores [illegible] sunt genera me-
ditationis. Primum consistit in circumspec-
tione morum, aliud in perscrutatione
mandatorum, tertium in investigatione divinorum
operum. Mores ut [illegible] in viciis
et virtutibus, mandatum divinum aliud
precipiens, aliud promittens, aliud terrens.
Opus dei est quod ipse creat potentia
et moderatur sapientia et quod cooperatur gratia.
Que omnia quanto sunt [illegible]
[illegible] tanto magis quisque movetur
quanto attentius mirabilia dei
[illegible] et spiritualia meditari con-
sueverit. Ex quibus apparet quod in dictis
quinque gradibus ascendendi ad perfectionem
vite lectio est incipientium offerens
et ministrans materiam meditationi,
discutit consilium dirigit. Et quia
oratio petit, operatio pulsat seu
querit, contemplatio perfectorum invenit,
ut videbitur. Et ideo dicit Hugo:
legis et intelligentiam [illegible] et nosti
iam quid faciendum sit [illegible] boni-
tatem [illegible] non sufficit
est [illegible] ascende [illegible]
[illegible] consilii et meditatione qualiter
[illegible] implere
valeas quod faciendum didicisti.
Multi scientiam habent sed pauci sunt
qui noverint effectualiter quo scientia
oportet implere [illegible] consilium
[illegible] per [illegible] scitum
est [illegible] effectum sine divino auxilio
[illegible] ut ad orationem
gratiam et auxilium desuper imploret
quo nullum potes [illegible] bonum, ut ita
dei gratia que preveniendo te illuminat
[illegible] veritatis subsequendo
pedes tuos in affectu dirigat in via
[illegible]
ad [illegible] ad effectum perducat bone
operationis [illegible] restat tibi
quintus gradus ut poteris ad bonum
opus similiter attingere. Sicut

qd orando petis operando accipe-
mereris / Et quamvis semper propositum a-
scendendi / hiis gradibus in nobis
esse debeat / tamen quamdiu est nimia
bilitas huius vite / ut in eodem statu
vel gradu stare diu non possimus /
Ideo cogimur sepe ad anteriora re-
dire / Et ne sic intentionem quam sumus
repetere quod reliquimus / Sic debemus
videlicet cum sermo est indiget oratio-
ne desinat / Et presens perficit in
orando / displiceat / meditari liceat
quid requiratur orandum sit / Et qui
aliquid in ipsa investigare / quod sine
dilatione est / sic inde confidit / ad in-
feriorem gradum descendit et secundum
consilium // Et sic eveniet ut descende-
re de gradibus / nobis semper sit volun-
tas / descendere tamen aliquando nos cogit
necessitas / Isti ergo sunt gradus quasi
spiritualis scale / in qua prosperi in
culmine perfectionis / In ergo gradu scilicet in
vita contemplativa sive in ipsa contem-
platione pervenitur / in qua quedam con-
templatione quamdam prelibant speciali in
hac vita / et quid sit boni apud inter-
ius futura perpetualiter Et hoc est quod
sentit Jeronimus in littera cum dicit Nunc
[illegible] videtur [illegible] hic in istis
regni celestis [illegible] dicat
conformiter ad predicta / per meditationem /
que cum completione [illegible] manu-
ducere ad contemplandam celestem [illegible]-
tionem / et [illegible] vite per contempla-
tionem [illegible] descendendum [illegible]-
ut describit eam magister ille
altissimus celestium contemplator beatus
Johannes apostolus [illegible] ut ad istum
[illegible] perfecte contemplationis ascendendum
descendatur. Quam [illegible] beatus Jeronimus
exponit in [illegible] regni celestis /
Est advertendum primo de diversa inter
meditationem / de qua supra processit /
et inter contemplationem [illegible] / que
valet quod dicit venerabilis Rychardus /

Rychardus de sancto Victore in
libro de contemplatione / Benjamin
et canticis [illegible] / aliter per cogita-
tionem intuemur / aliter per me-
ditationem rimamur / aliter autem
per contemplationem miramur / Aliud
tamen inter hec tria esse in re
in modo differunt / quamvis semper
in materia conveniant / Unde
cogitatio per devia queque sine
respectu pervenientibus passim hinc
illincque vagatur / meditatio ad
finem cum magna animi industria
tendit / Contemplatio vero libero
volatu quaque mira intelligentia
circumvolat / In cogitatione quod dicimus
vagatio / in meditatione investi-
gatio / in contemplatione admiratio
et affectus ad deum inflammatus
Et sicut dicit quidam venerabilis doctor
meditatio cogitatio / sic ex ista
nascitur meditatio / et ex intelligen-
tia contemplatio / Et intelligentia
quidem in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in suis principiis remanet — cum contemplatio
[illegible] vel in [illegible] / cogi-
tatio [illegible] vagando de uno in alia
gradu ad aliud transit / medi-
tatio continuatio circa unum persi-
[illegible] tendit / Contemplatio
[illegible] per [illegible] intelligentia
in altissima se diffundit Et — de sex modis
[illegible] quod qui de contempla-
tione scripserunt sex sunt genera
seu sex sunt gradus ascendendi
in altitudinem seu culmine contempla-
tionis / Primum est in sola imagi-
natione / quia res ipsa contempla-
tur in sola imaginatione / Secundum
est in imaginatione secundum rationem / in ratione
Tertium est in ratione secundum imaginationem
[illegible] in ratione
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Duo itaque sunt in ymaginacione
duo in racione duo in intelligencia.
Supremo genere rebus ipsa sola yma-
ginacione apprehensibilibus quam multe
quam magne quam diverse quam pulcre
quam iocunde sunt attendimus et in
hiis omnibus creatricis illius essencie
potenciam sapienciam munificenciam
mirando veneramur et venerando
miramur. In 2o rerum sensibilium ra-
cionem ordinem dispositionem causam
modum et utilitatem rimamur spe-
culamur miramur. Et est iste gra-
dus procedendum in rebus cor-
poralibus et sensibilibus. 3m gradum
contemplacionis esse diximus quando in ra-
cione rerum ymaginacionem formamus.
Hoc autem contemplacionis ~~genus~~ tradat (genus)
tunc verum quando per rerum visibilium
seu corporalium similitudinem in visibi-
lium rerum speculacione sublevamur
et iste genus dicitur proprie genus rerum
spiritualium. [illegible] genus sextus gradus
contemplacionis est in toto contra genus
sensibilium et sic quando in racione rerum
formatur, quamvis fit quando semoto
omnis ymaginacionis officio solis illis
animus intendit que ymaginacio
non novit, que racio absolute
per racionem colligit sive pro de-
lectione comprehendit. Primus modus
speculacionis inferior, quando semper
in visibilia protendere nominamus
in celestium amore et supermunda-
ne per contemplacionem assurgimus et
sic ex insensibilibus ad insensibilia eleva-
mur levamur. Aliam contemplacionis
genus esse dicunt quod est supra racionem
non tamen preter racionem. Hic autem
contemplacionis speciale accedimus
que ad quodlibet contemplacione cognoscimus
et in illa humana contempla-
cione plene comprehendi nec racio-
cinacione integre investigare suf-
ficimus. Talia sunt que de divi-
nitate et illa simplici essencia credimus
et scripturis divinis auctoritate probamus
quibus sibiliter consentimus cui
humana racio allidit. Sextum genus
contemplacionis est quod in hiis versatur que
sunt preter racionem et videntur esse preter racionem
seu eciam contra racionem. In hoc genere
tunc animus versatur consultat ut
dicit Hugo in libro de floris. Quidem illa
que divina revelatione cognoscit atque
considerat quibus omnis humana racio
reclamat. Talia sunt pene omnia que
de personarum trinitate et de misterio eukaristie
et de hominis creati in verum et de quibus
tamen humana racio consulit nil aliud
quam quod sonare videtur contradicere.
Itaque primus gradus ceteris ad
sensum rerum exteriorum corporalium. In
duobus autem mediis provenientem ad
noticiam rerum invisibilium et spiritualium
tercium in duobus novissimis sublevamur
ad intelligenciam supercelestium
rerum divinalium. Et ideo hec genera
contemplacionis propter illius misteriorum
significari solent eciam sex gradibus
et in ecclesia sex sunt gradus contempla-
cionis gradus in quibus nos si quis
humiliter ascenderit sepe conceperit et de-
lectatur ad tanta videbit in vobis
esse regni celestis hierarchiam [illegible]
nec se proximum ascendere dicunt
in monte excelsum seorsum cum Petro
Jacobo et Johanne. Ubi Petrus in miraculo
contemplacionis suavitate inebriatus
postulavit dicens: Domine bonum est nos
hic esse. Quod est animum mundi pulcri-
tudine omnem sui dignitatis omnem ce-
lestis dulcedine et super omnem humane
scientie caritatis iste transcendit
omnem philosophiam omnem mundi sapienciam
quod ab illo despicit. Et dicit Hugo: cum
contemplacionis celsitudine quilibet accedit
in tanto cognicionis quelibet sapore dul-
cedo cumulata est in ymo videt et
tunc more in lumine celi sic puri dicit
tenet oculus. Quod est in ymo ymo

qui in limo defixi terre premuntur
qui soli adherent corporali angu-
stiantur et uruntur. Illi autem non
quasi ad alta cum Christo ascenderunt
celorum qui se iugo divinarum scripturarum
studio ad speculandum et super celestium
investigacionem et inquisicionem relictis
et spretis mundanis et terrenis libens
ex toto converterunt. Unde beatus Ieronimus
sciens liber homines consequi posse
ex studio scripturarum utriusque testamenti
hec [illegible] exhortatus est pau-
linum dicens Oro te frater karissime
nolo ut offendaris postquam ipse
prudentem ut [illegible] audivisti Iero-
nimus hortatus est paulinum presbyterum
ad studiosam lectionem et meditacionem
scripture in divinis scripturis presenti
gaudet in patria celestium contemplacione
[illegible] sunt. Hic non [illegible]
dat altere. tali [illegible] [illegible]
spiritualis [illegible] nolo ut offendaris
in scripturis sanctis simpliciter et
vilitate verborum. hic notandum secundum
beatum Ieronimum paulino quia sa-
nt paulinus ex eloquencia et eloquen-
tis sermonibus et legibus et regulis
gramatice et rethorice eloquencie [illegible]
[illegible] sicut patebit in sermonibus in
textu. Cavendum tales sunt qui tales au-
dire consueverunt despiciunt in eloquen-
ciam sicut capit [illegible] aliquid elo-
quium nisi quadam verbali curiositate
aut ornatu [illegible] [illegible]
res corporales sunt qui [illegible]
tant [illegible] sibi magistros insti-
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] militare
vel barbarizans eloquium despicere
consueverunt sicut egregii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sicut Augustinus de se ipso dicit in
libro 3o confessionum et eciam ipse [illegible]
[illegible] retrahebatur a lectione et studio
divinarum scripturarum et [illegible] eloquium
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in comparacione ad

[illegible] tube eloquencia [illegible]
[illegible] velit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ita [illegible]
scripturas [illegible] stilus retrahet a lectione
studio et lectione [illegible] hoc [illegible]
[illegible] ut [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] consueverunt [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] spiritualis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible] scripture
[illegible] misteria altissima [illegible]
[illegible] [illegible] vilitate [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] subtilissima
et [illegible] eloquencia [illegible]
ut per hoc divine scripture [illegible] qui
[illegible] diligunt aperientur [illegible]
vero qui [illegible] despiciunt [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible]
in sacra [illegible] celestium misteria
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Augustinus de studio divine scrip-
ture loquens dixit [illegible] [illegible]
mente [illegible] in scripturis sacris [illegible]
videre quales essent [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cum parvulis
[illegible] ego dedignabar esse parvulus
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in studio divine scripture [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] potuisset [illegible]
netrare. Hic asserit Augustinus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in misteriis [illegible]
[illegible] ita [illegible] simplices [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ambulabat
[illegible] natabat [illegible] [illegible]
[illegible] scripturis [illegible] [illegible]
in scripturis divinis [illegible] in suo
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] eloquiis [illegible] pollent
[illegible] [illegible] veritate [illegible]

Iustitiam [illegible]

specie/ plerumque cum quodam fuco
vel colore ad ultimum sub ducto/ latu-
erunt et tenebris operiant. Econtra
autem divina eloquia/ aptissime co-
mparantur favo/ que quidem eloquia
et si per simplicitatem sermonis se-
riositatis arida appareant tamen intrin-
secus dulcedine plena sunt/ et
quorumquidem dulcedo tanto amplius
fragrat et diffunditur more aroma-
tum/ quanto sepius eadem et que dis-
cussa superficies subtilius frangitur/
et diligencius discutitur/ ut Gregorius
in quadam omelia testatur. Et hec
de primo quod propter divine scripture
a studio eam quosdam retrahere
solet. Secundum vero retractivum est
eorum/ multa et multiplex obscuritas
seu obscuritates sub verbis planis
commisse/ que quidem obscuritates
proveniunt vel ex modis loquendi [illegible]
tatis/ vel ex consuetis/ vel ex quadam
rerum/ vel verborum in quamdam similitudine/
vel potissime ex parabolica figura-
tiva et similitudinaria locutione/ quibus
plurimum divina scriptura utitur. Et illud
retrahere neminem debet/ sicut nec
perdere/ quare tamen finalem ob-
scuritatis divine scripture Augustinus
tangit 2o de doctrina christiana dicens/
per obscuritates divinarum scripturarum
[illegible] divinitus/ non dubito ad hoc
[illegible] labore superbiam et intellectum
a fastidio revocandum/ cum facile in-
vestigata plurimum vilescant/ ut dicitur
ibidem/ illa enim que facile acquiruntur/
minus appreciantur/ que difficulter/
magis diliguntur/ [illegible] in [illegible]
genere talia/ nullus potest reputare
excellentem/ cum omnes talia possunt
[illegible] sine expen-
dunt [illegible] fieri potest/ Et in
disciplinis illa [illegible]
pauci possunt attingere [illegible] ut summam
perstringant/ [illegible] obscuri-
tas sacre scripture/ propter maiorem vel
[illegible] propter doctrine multiplicacionem/
seu multiplicis veri [illegible] invencionem/
iuxta illud Daniel 12o Tu autem Daniel

claude sermones et signa librum usque
ad tempus statutum/ plurimi transibunt mul-
et multiplex erit sciencia/ Tercio propter
studiosorum exercitium et vilem occupa-
cionem. Quarto propter celestium misteriorum
absconsionem [illegible] dignus sine [illegible]
temporis sine fructu appareret. Quinto
ut sentiret hoc opus esse divine illu-
strationis/ per operacionem scripturarum/ et ut
eadem [illegible] vetustatis nec propter
ammiracionem et delectacionem [illegible]/
quanto magis mirantur solemus vina
vel [illegible] per apertum/ et [illegible]
similitudine in alia re nobis reputa-
ta [illegible] si [illegible] ipse [illegible] videremus
[illegible] magis delectant videre
ymaginem vel faciem per picturam/ et
[illegible] aliam hominum assimulatam/
[illegible] illius [illegible] faciem [illegible]
[illegible] nobis subtiliter per figurativas et si-
militudinarias locutiones que fiant scrip-
ture obscuritate reputantur/ et
sic iam visum est de duobus que quosdam
retrahere consueverunt a studio sacre
scripture [illegible] que adhuc restant
[illegible] impediunt [illegible] studium
[illegible] Hugo libro [illegible] ita
dicit [illegible]
tria sunt que quamvis studiis legen-
cium obesse solent/ scilicet negligencia/ im-
prudencia/ fortuna. Negligencia
[illegible] ea que sunt discenda vel prorsus
pretermittimus/ vel minus studiose disci-
mus. Imprudencia est cum ordinem
et modum [illegible] que discimus
non servamus. Cum enim sine discrecione
student/ laborant quidem valde sed non
proficiunt/ sed quasi aerem verberantes vires
in ventum fundunt. Melior ut dicitur
prudencia est [illegible] quia pondera
que viribus levare non possimus
arte levamus. Sic minus in omni
studio est discrecio et prudencia
[illegible] studendo [illegible] attingit/
[illegible] virium fortitudo/ fortuna vero [illegible]
[illegible] quando [illegible]
vel infirmitate vel nulla ingenii [illegible]
ditate/ sine [illegible] doctorum [illegible]

vel i(n) vecordi(a) vel i(n) necessitate a studio retrahu(n)t(ur) / seu i(n) studio impediu(n)t(ur) / sub hijs de tribus impedime(n)tis / Primo de neg(li)ge(n)cia studentis amonendus est / De 2o s(cilicet) de i(m)prude(n)cia instruendus est / De 3o s(cilicet) de forma pie e(st) ad in[illegible] Dicit Hugo Sequi no(n) sum ita petulans ubi b(ea)t(u)s Jero(nimus) i(n) [illegible] tante timorem / qui forte [illegible] i(n) preced(enti) p(ro)cella [illegible] tur [illegible] aut p(re)sumpcio(n)e [illegible] [illegible] r(ati)o ille i(n) [illegible] obmitte vol(ueri)s d(ic)it no(n) sic tam petulans [illegible] petulor [illegible] est [illegible] peteris / [illegible] luxu riam r(e)p(re)hendit(ur) Venit petulans vel petulantis qui [illegible] vel in p(ro)tinue vel brutalit(er) monet(ur) [illegible] Non sum tam petulans i(n) [illegible] ut [illegible] / [illegible] lau dem [illegible] [illegible] ob [illegible] ut [illegible] i(n) [illegible] sibi me [illegible] hec [illegible] supp(lic)are que gravi ut [illegible] [illegible] [illegible] / Et q(ui)s [illegible] se [illegible] no(n) p(re)sumne de vite [illegible] / [illegible] sub [illegible] s(cilicet) de [illegible] librorum [illegible] sunt [illegible] [illegible] quas docent / et ad quas hec [illegible] ut sunt / caritas / [illegible] benignitas mansuetudo fides casti tas [illegible] ut h(abe)t(ur) ad Gal(atas) [illegible] s(cilicet) de [illegible] librorum [illegible] i(n) celo [illegible] sunt i(n) auctore sunt i(n) celi [illegible] [illegible] quorum [illegible] est et sunt [illegible] revelacionem celo / ut [illegible] sunt p(ate)r et filius et s(piritu)s s(an)c(tu)s [illegible] [illegible] ut dicitur [illegible] noticia h(abe)re scripture [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] me [illegible] supp(lic)are scripturarum noticiam [illegible] [illegible] p(ro)fec(t)o [illegible] / et no(n) [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] laborum / et hoc [illegible] [illegible] ti me p(ro)fitor / [illegible] i(d est) [illegible] alios inti [illegible] laborare seu conari / Ubi appet laboriosa sollicitudo b(ea)ti Jeroni(mi) [illegible] scriptur(arum) [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ociosos / q(uonia)m [illegible] multa sunt [illegible] [illegible] noctes i(n) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jeronimus subdit dicens sedenti me p(ro)fitero i(n) ocioso [illegible] [illegible] [illegible] in magistrum [illegible] [illegible] [illegible] non sum ociosus sed [illegible] studio [illegible] / [illegible] tamen hoc facio ut titulum honoris aut magisterij [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] hoc [illegible] [illegible] Jero(nimus) [illegible] i(n) [illegible] doctorales / et magistrales in studijs [illegible] / Contrarium tamen appet / q(uia) [illegible] sunt [illegible] [illegible] / [illegible] breviter [illegible] b(ea)t(u)s Jeronimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magisterij / [illegible] [illegible] i(n) ordinatum [illegible] [illegible] seu desiderium / hoc appet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] titulos tales disposuit / Primo ut publice [illegible] in studio [illegible] appareant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit et h(abe)at / 2o ut [illegible] [illegible] i(n) multitudine studiosorum [illegible] [illegible] studio / sermo doctorizati sit audientibus credibilior [illegible] h(abe)atur [illegible] / 3o ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auctoritate [illegible] possent / et ad quos [illegible] [illegible] ha berent / 4o ut [illegible] titulo [illegible] [illegible] [illegible] amplius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] fidei [illegible] et defen sione [illegible] [illegible] studia [illegible] magistros et doc tores fieri [illegible] [illegible] que [illegible] ap(osto)l(u)s ad Eph(esios) [illegible] [illegible] ad [illegible] 12o [illegible] [illegible] [illegible] doctores dicens quosdam [illegible] posuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2o [illegible] doctores et hoc [illegible]

1o
2o
3o
4o

Scripture magnus misterij. de consi
tuitione corporis xpi. Sequitur Comi
te sponsendo ubi beatus Jeronimus
tangit spo per ordinem ad allicien
dum ut veniret ad ipsum / primum e
stitutis equalitas / ibi nota tu dicere
Comite spondeo / hic dicit / non quo
sicut servus magistro respectu tui / set
Ideo me tibi in socium / sive
simul proficiendi facultas / ibi pete
re discitur / 2m e iure sepire dign
itas quia tangit ibi dicendum in
tus / 3m e receptum hospitis
benevolentia ubi ab ipso te cupi
cooperandi voluntas quia tangit
ibi et ut incipe / 4m e mutualis
proprietas quia tangit nunc Jo
hannes ut tangit in principio 2
capituli ibi sed hic / quantum go
ad istud dicit Comite spondeo et
petenda dicit ipse Jeronimus tangit
tria que requirunt ut quis pro
ficiat in cognitione veritatis et perveniat
ad plenam intelligenciam scriptu
rarum / primum e oratio devota ve
re ad deum magnum summum illu
minatorem [illegible] meus / ius
illud Jacobi primo si quis vestrum
indiget sapientia / postulet
a deo / qui dat omnibus affluenter
Unde scribitur 3o Regum 3o ca Cum Sa
lomon noviter regno constitutus sim
liter constitueret se ignorasse pos
sum / regnum tantum populo / et po
stularet a deo pro hoc sapientiam
et prudenciam / nedum obtinuit illa
excellenter / set quia talem rem pe
tierat / ad talem finem / deus adie
cit sibi et divicias et gloriam ma
gnam / 2m e sollicitum studium et di
ligens labor in scrutando veritatis
et aperiendo scripturarum pulsanti
ingi meditatione aperiunt et pigris
claudunt / 3m e querere similiter
[struck] doctoribus et peritis se
et non sunt in vestigio nimio prudentie
ciant in intelligencie sue / et sine [struck]
[struck] expressent in venire veritatem

respondeo intelligencia / Ista tria
tangit Jeronimus sub istis verbis /
petenda dicit pulsandum sic premedita
tionis cognitam sapientiam. Dicens
inveniet requirenda subdit de ista tercia
quod proprie est sicut verbis acquirenda
dicens discendum in terra quorum
nobis scientia perseveret in celo / quia
sit sic quorum perseverent scientia no
biscum in celo / quidam tangit Augustinus
dicentes 4o ca. primo dicens / quod
scientiam celestium et terrestrium rerum
magnum estimare solet genus
humanum / in quo qui meliores sunt
qui sicut sciunt premunt semet ipsos
nosse / laudabiliorque est animus
cui nota e infirmitas sua / qui
et non respicit vias siderum scrutari
etiam cognitum / aut qui iam cogni
tas tenet / ignorat qui via gra
dit ad salutem / Et 5o confessionum
dicit / infelix homo qui scit omnia illa
se creata se / aut nescit / felix autem
vero qui te scit etiam si illa
nesciat / qui vero te et illa novit
non propter illa beatior / sed solum propter te
beatus est / Sed ergo consilium / de quibus
dicit sapiencia scientia sunt / quorum
scientia acquisita in vita nobiscum perseve
rat in celis / ergo non omnis scientia hic
acquisita continuabitur in celis / contra
illud psalmi ad Corinthios 13o Caritas nunquam
excidit / sive prophetie evacuabuntur
sive scientia destruentur / propterea cum cog
nitionem / pro hoc posse exponi / tantum ve
dit quod perfectum est / evacuabitur quod
ex parte est / Omnis autem scientia vie
ex parte est et multiplicatur et perfecta /
sicut cum sit ab eo in tractatu
illud sophisma paratum hec ...
scio quod mystico / Omnis scientia evacua
bitur in patria / quia ibi non intrabit
aliquid imperfectum / aut in decorum / pro
tuis solum autem est ad ... /
quod scientiam in statu vie acquisitam
remanere in statu beatitudinis est

quadrupliciter. primo tamen in
[illegible] est [illegible] scilicet et cognitio con-
venit [illegible] et affective ad actus
meritorios, quorum primum scilicet visio
[illegible] est proprie munus [illegible]
[illegible] hic [illegible] hoc modo
[illegible] dicitur in patria et simili modo
divitie et alie res temporales qui-
bus homines [illegible] ad merendum
[illegible] diversimode hoc modo
[illegible] non serviunt ad merendum [illegible]
[illegible] manent in [illegible]
[illegible] in patria ad tale
[illegible] cum veritate quam
[illegible] credit [illegible]
[illegible] in patria
et [illegible] manere
[illegible] acquisita in via ac
quisitos et hos potest esse dupliciter
[illegible] seu intelligen
[illegible] speciebus [illegible] speciebus
intelligibilium [illegible] obiectorum
quoddam modo. sicut prime qualitates
manent in suis [illegible] in perfectioribus
[illegible] et elementa in mixtis. vel
[illegible] sic ut [illegible] cognoscitivum [illegible]
[illegible] et species intellectuales hic ac
quisite remanent in [illegible] in [illegible]
[illegible] hoc ad ornamentum [illegible] lau
dabilis [illegible] et labore in via [illegible]
[illegible] non [illegible] ad gaudium [illegible]
[illegible] manebit in patria
[illegible] ibi [illegible] non [illegible]
ibi actu evidentia [illegible] sicut
[illegible] in via [illegible] de aliis
[illegible] cognoscitivis et affectivis
[illegible] ibi [illegible] perfectionibus [illegible]
[illegible] et subsistentie [illegible]
[illegible] ab omnibus
aliis imperfectionibus [illegible]
[illegible] cognitio
sicut [illegible] permanebunt ibi
[illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible] hoc [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] tamen pono talem
[illegible] sic acquisitum

[illegible] manebit [illegible] in statu
[illegible] patet primo ex [illegible]
[illegible] in [illegible] corporis non [illegible]
[illegible] igitur nec [illegible] acquisita [illegible]
[illegible] cum [illegible] perfectionibus [illegible]
[illegible] corporis [illegible] et tales
[illegible] sunt [illegible] perfectiones [illegible] non
repugnantes [illegible] contra-
[illegible] non [illegible]
[illegible] sibi [illegible] et [illegible] sicut
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] igitur
[illegible] sequitur [illegible] quod in [illegible]
triplex cognitio [illegible] cognitio
et duplex [illegible]
[illegible] remanebit. Alia [illegible]
[illegible] et dixi [illegible]
[illegible] in quibus est [illegible] duplex
[illegible] nulla [illegible] hic acquisita [illegible]
[illegible] sequitur illud [illegible]
[illegible] quod [illegible] ut [illegible]
cum [illegible] loquar. [illegible]
[illegible] conabor. [illegible]
[illegible] laboravi ad [illegible]
[illegible] mentis [illegible]
et [illegible] ad questionem [illegible]
[illegible] illud scire
conabor. [illegible]
sunt [illegible] qui [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] hic incipit [illegible]
et [illegible] scire [illegible]
[illegible] primum est [illegible]
[illegible] et [illegible] mor
talium [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] tenebre [illegible]
[illegible] ad [illegible] est [illegible]
[illegible] et
publicare [illegible] ad [illegible]
[illegible] opor
[illegible] et dixi [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]

habitibus
intellectus
monendo
va
va

Liber amantissimi hic tractatur

Hic incipit aliqui textus et sub tractus capituli huius epistole vel prologi et ut visum est tactis in precedenti prologo de ascensionis per attinentia paulini / hic prima pars huius capituli brevis ponit. Verum ... quod sunt ... sunt ... erat enim apud beatum Jeronimum quidam religiosus nomine Eusebius qui paulinum presbiterum nomine vivum ... ... et illum fuerat discipulus / ille Eusebius retulit Jeronimo multa bona de paulino / ultra illa que Jeronimus de ipso sciuit et intellexit ex literis suis quas per fratrem ambrosium misit. Jeronimus ut habetur in principio huius epistole que ... literis et plana et clara quod dicit ... amantissimi ... epistola ... hic potius incipit liber ... cuius ... huius epistole que sic incipit. Secunda pars principalis epistole ut dicitur sine ... / hec enim totalis epistola dividitur in 3 ... principium capitale ... narrationem et conclusionem expeditis ... duabus primis partibus in isto capitulo finali ... Beatus Jeronimus conclusionem finaliter consistit in eo hortando et inducendo paulinum ut festinet omnia ... relinquere ... et ... ad spiritualis vite statum / renuntiante mundo carni et sanguini quia beatus Jeronimus in presenti ... huius epistole multis modis ... induxit et exhortatus est ad studium vere sapientie que theologie dicitur ... epistolam ... finaliter ad contemptum et renunciationem seculi / Secundo tali passu dicit nobis Jeronimus ... Primum est ... amor ... hanc sapientiam plene et salubriter attingere non potest.

Secundo tali processu innuit quod hec est ... vere sapientie que est studio sacre scripture ... ut venerabilis ... mundi ab amore huius seculi / et ut ... mundo et ... hiis que in eo sunt / rebus ... propriis et ad aptitudinem regna celestia ... / Primaria enim ... huius vere sapientie tali sacre scripture duo vult quorum primum est extirpare vicia et plantare et radicare ... moralium omnium iusticia et virtutem ... / et eam sedula legere ... ad presentiam ... et fugare errorum tenebras declarare ... ... veritate ad ... salutem ... / ... notandum ... primaria ... sacra scriptura ... omnia ... ultima ... ad gloriam ... illud apostoli omnia quecumque facitis ad gloriam dei facite quia ... sapientia sacre scripture ut ... tendat et valeat ad ... vanitate ... voluptate / Apparet ... litere divine scripture beatus Augustinus ... fuit ... ad ... Augustinus ... confessionum ... de anthonio ... cui supervenerat ... ... sibi dicit ... et vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celis et veni sequere me et tali ... ad te conversum ... ... Augustinus ... cui in fletu ... sibi dicitur tolle lege tolle lege ... apostolum et legi in silentio capitulum ... quo primo ... non in comessationibus et ebrietatibus non in cubilibus et pu

dicens non intendo contemplacione
sed divinum dominum ihesum christum et eius
hominis curam nec scientes in desideriis
suis / nec ultra nisi ~~[illegible]~~ [solum]
nec opus erat / sciunt enim ad cale-
stium omnes tendere diffugerunt /
et abhorruerunt nec gustare scientiam ut nec seco-
rum querere / nec aliquam aliam [scientiam]
scientiam diligere. Patet ergo 3º quomodo [illegible]
sicut sapientia dicat efficaciam ad
contempnendum mundi vanitatem et adim-
plendam carnis voluptatem / que sine
instructionis collatione evangelicam omnia
dimiserunt reliquerunt sicut ecclesia est. Et au-
gustinus perfectorum apostolorum sicut est casta /
contemptor mundi et celestium amator /
Et quid mirum si hec sapientia eius
efficiat. Cum beatus augustinus contra dei
vera humanam philosophia dicat 3º
confessionum. Quod sic mutata affectum
suum ad deum quod viluit sibi omnis
spes mala vana / et quod immortalita-
te sapientie concupiscit estu cordis
incredibili quo surrexit omnibus
ad dilectionem dei ad surgere incepit
Et ergo bene dicat primo de doctrina
christiana quod omnium divinarum scripturarum
plenitudo et finis est dilectio dei quo
~~finis~~ enim est. Et ideo ibi ad magis
quidquid quis scripturas divinas se
libet eas primum intellexisse videtur
sibi / ita ut isto intellectu non edificat
geminam caritatem scilicet dei et proximi
nondum intellexit eas. Et quare
sic quia nondum ascendit debitis
gradibus ad veram sapientiam / unde
augustinus 2º de doctrina christiana dicat quod
ascendere volenti ad sublimitatem
sapientie primus gradus est timor dei
2us pietatis ad credendum divine scripture
et cogitare quod verius est quod ibi scribitur
quam cogitare valemus 3us gradus est
circa divinorum librorum qui volet in eo
se exercebit sed laborantem facit quod
cognitio est ab studio seculi tempora-
libus et peccatis ad eternam. 4us est
fugiendo animi cupiditatibus mundanis

Septimus est quo perficiatur mens usque
ad dilectionem inimici Septimus gradus
in quo animus sic elevatus ut iam
pectus hominibus non curet / isti sapi-
entes ascenderunt ad veram sapientiam sed
[illegible] prius Et ergo tempore sapientia et sol-
lers studium et prudentia fuit
quo omnia impedimenta et retrahe-
ntia [illegible] spiritualis vite abice-
rent / et [illegible] per actionem [illegible]
te fugerent / et quo se omni vir-
tute decoraverunt / deum cogno-
scentes continue iugiter laudarent
et adorarent illorum ergo vere sapie-
ntum et prudentium summa cura erat
contempnere que deum / relanguere [illegible]
bus et tali arte comparare tabulatum
celestibus / hac ipse sapientia inflammati hoc
et instructi quidam sapientissimi [illegible]
[illegible] viderunt [illegible] et ali-
plurimi [illegible] omnia mundi
[illegible] et desideraverunt sola celestia /
Si queritur cum sancti sapientes non
[illegible] talem fructum et effectum hodie in
[illegible] qui ei vacant cum doceat cum
cotidie magistrat [illegible] quod una
est [illegible] ad eius intelligentiam [illegible]
gradibus non ascendunt et [illegible] quia
[illegible] et mundo [illegible] irretrahibiliter
tolerant ut remaneant eis non possent
Et sine [illegible] libros sapientes
legimus [illegible] agimus /
libros [illegible] studiimus legimus
non plenum / [illegible] et
devocione non [illegible] cotti-
die [illegible] nos [illegible]
[illegible] / [illegible] prophetas
sed [illegible] non [illegible] /
[illegible] aliorum legimus
libros historiales et exemplis non
emendamur / epistolas legimus et [illegible]
ta [illegible] negligimus [illegible] legimus
[illegible] et [illegible] non
formidamus hec [illegible]
[illegible] quia sermone
[illegible] veram sapientiam [illegible] que

sensu sunt sapere et non quod super-
[illegible] que vincit per contemptum
et renunciacionem huius mundi et eterni-
tate celestis regni / Vere igitur congrue
beatus Jeronimus vos per multiplices
hortatus fuit paulinum ad stu-
dium huius sapiencie similiter et eciam ru-
sticum in diversis exhortatur ipsum ad
contemptum mundi et ad eternam renunci-
acionem seculi dicens festina
queso [illegible] sicque de hoc seculo ne-
[illegible] tendunt pericula
periculorum [illegible] in volunta-
tibus temptacionibus [illegible]
et periculosis [illegible] Et glosa
dicit Jeronimus dicens Et heremi in
solo navicule sine magistro [illegible]
[illegible] fluctibus [illegible]
[illegible] cum nodum
[illegible] morti [illegible] transit / Et ita pro
hoc innuit Jeronimus quod intendens
renunciare seculo [illegible] mora
[illegible] propositum exequi debet ne
[illegible] impedimentum interponat /
In hoc loco [illegible] mundanis mundo
implicatus comparatur navicule heremi
[illegible] ad anchoram in profundum
missam Sicut enim navis talis
iactatur periculose iactatur hinc inde
variis procellis et ventis Ita sine
[illegible] homo qui fixe mundo adhe-
ret qui per salum in mare significatur
periculose habet vitam illam [illegible]
et distrahitur Soluto autem retina-
culo vel funiculo et rupto fune
huius affeccionis et alligacionis
ad mundum navicula ad ventum
prosperum libere pertransit mare
tendens velociter et expedite ad
portum salutis Et ergo sequitur
Nemo renunciatus seculo hic beatus
Jeronimus hortatur ad compendium
funes colligacionis ad mundum
et ad [illegible] mundi veri-
tatem Est autem in [illegible] duplex
renunciacio quod [illegible] [illegible]

eos qui seculo renunciare cona-
rentur scilicet amor parentum et timor
penurie Amore parentum tribus
funibus retinetur volens seculo
renunciare / [illegible] retardante [illegible]
[illegible] contenciosa debitorum
[illegible] / [illegible] [illegible] possessio-
[illegible] terra vernacula quod [illegible] tenent
[illegible] amoris parentum Jeronimus [illegible]
[illegible] sic concludit [illegible]
[illegible] renunciata quod non sunt [illegible]
[illegible] renunciare mundo scilicet amor
carnalis / parentum filiorum vel nepotum
et consueta dulcedo voluptatis
corporalis [illegible] temporalis [illegible]
mundi [illegible] scilicet et digni-
tatis in quibus homo [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
sione [illegible] renunciatur [illegible]
[illegible] [illegible] sollicitudo dicat
Jeronimus sic Nemo renunciaturus
seculo / duplex [illegible] renunciare
seculo [illegible] quantum ad affec-
tionem [illegible] et quantum ad
possessionis abdicacionem [illegible]
[illegible] illud psalmi Si divi-
cie affluant nolite cor apponere
et illud beati pauperes spiritu / [illegible]
[illegible] quidam spirituales qui [illegible] divicias
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] delectabilia af-
fluant [illegible] hec omnia nichil
impediunt [illegible] cor apponunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] compla-
cendo [illegible] ad dei gloriam [illegible]
et dispensant / Et renunciacione [illegible]
2o. [illegible] [illegible] hic Jeronimus et
[illegible] Nemo renunciaturus seculo
potest bene vendere bene [illegible] [illegible]
[illegible] sine nota cupiditatis
non potest vendere ea que [illegible] sit
[illegible] vendere [illegible] dicit Nemo
renuncians seculo potest [illegible] vendere
illa que [illegible] tempus sit et [illegible]
reputaverit quod ea vendere vellet

Et 3o possessor tractu temporis ~~dicitur~~ dividendus in seculo remanere non debet. Si enim remaneret donet sua opportune et sunt se dederent signum cupiditatis esset. Sic autem paulinus ad [illegible] necessarium sibi esse sollicitudinem tam rerum suarum de divinem ad sua [illegible] / sub dit illud allegacionem ex [illegible] quod si suspectus in [illegible] pleno compunctus q. d. quod si possessionibus sine passione [illegible] [illegible] vel docens [illegible] [illegible] compunctus principio [illegible] racio quod sit [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible] antiquitatem cum avaricia de est quod habet quam quod non habet sibi [illegible] concludit aliud remanentem quo avarus retinet in seculo scilicet timorem de futuro et penuriae / qui quidem timor [illegible] [illegible] avaro / Cui [illegible] antiquos [illegible] de est tam quod habet quam quod non habet et hoc multiplicata [illegible] prima est quod avarus infinita cupit cum appetitum divitiarum crescat in infinitum 1a possessionem / Et 2a quantumcumque habet / est sibi [illegible] respectu eorum quae cupit / 3a ita de est sibi omne quod habet / quia sibi nichil [illegible] quod possidet / et omne quod habet in sua opinione est nichil [illegible] vel alia racione hoc dicitur est ~~[illegible]~~ avarus caret bonis et utilitate eorum que habet / ubi enim non reperitur [illegible] [illegible] [illegible] aliquem [illegible] [illegible] ipsa non esse Ergo, cum apud avaros divicias [illegible] bonis non apparet / et [illegible] talibus divicie non haberent

Ex quo apparet quod avarus [illegible] triplicem [illegible] [illegible] ipsis rebus [illegible] quas [illegible] [illegible] remanere apud se ociosas. 2a facit iniuriam pauperibus qui [illegible] accumulacionem rerum superfluarum apud avarus deficiunt [illegible] 3o facit iniuriam deo qui concessit sibi copiam rerum [illegible] non quod observet eas ociosas / sed ut [illegible] eas ad fines debitos [illegible] ergo offendit deum quod res tales ad talem usum concessit et ordinavit. Sicut verbi gracia si dominus aliquis providet servo suo de aliquibus instrumentis ad faciendum hoc / vel illud opus / si non [illegible] ipsis in dispositionem domini sui offenderet eum / Sicut in [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ab ipso concessis / 3o modo avaro deficit de est quod habet [illegible] quod super [illegible] habet. [illegible] male acquisivit / Veritas non est sua / et hoc modo [illegible] avarus et vocans avarus divitibus de est quod habet et dico vocatis divitibus quia mala opinione hominum habent ~~[illegible]~~ divi cias / qui [illegible] [illegible] [illegible] paulinus quia nichil eorum quae habent [illegible] et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tyrannis et aliis / qui male acquisierunt ea que possident [illegible] 3a quia [illegible] et [illegible] deum et avaro quod de est quod habet quam quod non habet / [illegible] [illegible] est quia nichil sufficit sibi iuxta sua falsa opinione / quod [illegible] semper [illegible] vellet plus habere iuxta illud [illegible] avarus non implebitur pecunia. Et [illegible] aliis [illegible] [illegible] [illegible] bona sunt / alii rapiunt aliena et semper [illegible] [illegible] / [illegible] sunt [illegible] in seculo retinet avarus timor penurie Sed non esset eis

remedium contra ut fecit Jeronimus
Credenti super divitias consiliis et
derelinquendis tenens et confidenti de
divina benignitate. Totum remedium
divitiarum est super administrationem
Luce xxii°. Dixit Jesus disci-
pulis suis Quando misi vos sine sac-
culo et pera et calciamentis numquid
defuit aliquid vobis et illi dixerunt
nichil. Non est ergo obmittenda re-
nunciacio seculi propter timorem penu-
rie temporalis quia ut pueri de-
duo (?) aliqui habuerunt iusticia qui
relinquerunt omnia propter Christum sicut
dicit autem ut videtur quia non
confidit de bona divina largitate
Renunciat sibi et consilium Christi
quo dicitur vade et vende omnia que
possides. Talis enim cumulo in-
diget et etiam penitus in multis hanc
iniusticiam. Contrario autem de
considerabilibus dicitur 2° ad Cor-
inthios. Sicut egentes multos autem
locupletantes et ibidem sub dicitur quia sic
magis hic sic benignitas quia nichil
habentes et omnia possidentes patet
quod volenti renunciare seculo non
est timenda penuria ad necessaria
vita. Ad hoc alibi audit Jero-
nimus quod prius ex opinione et falsa
famata cupiditatem insaciabilis
fit natura tamen paucis et mo-
dicis contenta est et modica suf-
ficiunt hiis qui temperate et mo-
deste vivere volunt. Unde quod sub
dicit Jeronimus Victus atque vestitus
divicie christianorum sunt et Christum spe
consequentur et seculo quod remi-
nunciaverunt sibi dicit et vestitum
tunc quod sanare videntur quantum autem
de victu et vestitu que sanat
[illegible] ut monachi de Thymo-
theo dicitur Habentes alimenta et qui-
bus tegamur hiis contenti simus
Et Mathei 6° Nolite solliciti esse
dicentes quid manducabimus
aut quo operiemur. Et secundum
primum querite regnum dei

et iusticiam eius et hec adicientur vobis.
Et quia tantum est de morbo avaricie
qui tam multos inficit et ne seculo
renunciaverit retrahit. Videtur ergo
originaliter morbus iste oritur
et quibus remediis inferius forte
curari possit. Et videtur breviter
quod primarie oritur ex indigentia
quia homo ex condicionem sue nature
indiget rebus temporalibus. Et alias
etiam magis curiat (?) sibi adquirere
divicias et augmentans hanc autem
indigenciam consequitur falsa opinio
seu estimacio indigencie qua esti-
mat esse. Cuius principium avaricia
Sed ex augmento excrescit amor voluntatis
voluptatis et mundane dignitatis
hec tanta innatat et propter agitur
et consideratio sui ad vera felicitatem
et consideratio finis et ordinis tem-
porum consideratio divine providencie co-
siderato instabilitatis fortune longe
vite promissio et falsa vero estimacio
qua falsa estimat avarus divicias
esse diligibiles. Considerationem ex labore
vero diligunt cupiunt. Et estimat
habendo divicias quodammodo omnia
habere et possidere vita deo assimilari
quia omnia possidet. Ergo avarus di-
vicias quasi deificat et deum sibi
constituit unde patet quod omnia deum esse sed de-
sunt estimacio avari cum facit magis
amore diviciarum sicut enim peccatum
tamquam ydola. Et hoc breviter de causis
huius morbi. Verum quid si bonus
medicus spiritualis curare volet oportet
eradicare has causas et contra-
rias consideraciones producere ad sana-
dum morbum hunc. Ex quibus consideracio-
nibus quatuor sufficit quia sunt tres
consideraciones vel contemplaciones que
contra hunc morbum valeant. Prima
est ex parte diviciarum quia plurimum
multis modis propter divicias perierunt
et pereunt quia illum iugulant alium
captivant alium incarcerant sicut
suspendunt et ipsum occidunt in
filiis sicut suspendunt et sicut con-
buriunt et sic multis modis

miseros homines perdunt. Vnusquisque
attendens quod totum ceciderat
[illegible] distrahuntur et non volunt
suos possessores, quos hic timore
et sollicitudine inquietant, post se de loco
portant, acquirendi labore fatigant,
et sic vere [illegible] felicitati adipi-
scuntur et cetera prelatur. Secunda con-
templatio est ex parte dei considerando quod
ei cura est de omnibus et gratias omnibus
providet. Attendens etiam quod divitie
sedunt non hominis tamquam certo dis-
pensatori et distributori. Et quod quo
maiori multitudine bonorum sibi com-
missorum habet, tanto finaliter reddere ra-
tionem domino suo de usu et dispensa-
tione, tot et tam multiplicium tale-
torum quam habuerit. Tertia medita-
tio contemplativa est ex parte hominis
considerando quam vana, brevis et pau-
cis et quibus quantis [illegible] hic
vita, quia non [illegible] assistit
quod melius est carens tali hac vita
hominibus qui tamen congregant et
nesciunt cui; nesciunt si ad salu-
tem, nesciunt si ad eorum dampnationem.
Hec consideret considerationes et contempla-
tiones sunt que quasi ab intrinseco
medentur huic morbo avaricie,
quo tam multi egrotant. Et tanto
periculosius quanto se ignorant esse
tenere [illegible] nolunt. Tale enim
est incurabile, sicut enim potestati sunt
morbum [illegible] sentiunt; dicit quod ta-
li morbo egrotant medicis spiritua-
libus credere nolunt. Cum ergo
Sed hec sunt consulta parte. [illegible]
quaeritur consulit volenti renunciare
seculo, dimittere se a rerum possessio-
nibus et abdicet eas; precipue et hic
ne talium sollicitudine et occupatione
impediatur consecutionem spiritualium que
hic precipue querit. Quantum ad quantum di-
citur precipue rerum tria sunt: unde 1 [illegible]
[illegible] ad quidem [illegible] demoniorum
[illegible] si non [illegible] apud [illegible]
[illegible] et quibus tamen consistit vel qui
tenent [illegible] et qui [illegible] [illegible].

[illegible] reliquit dum consecutus ar-
bitrando cum apostolo et abiciendo abstra-
cto appetitu talium rerum quod plus est
[illegible] quam ipsas res abdicare. Sed
dicit aliquis contra ista videtur
repugnare [illegible] in qua dicitur
nemo renunciatur seculo [illegible]
bene vendere quod possidet ut vendi-
deret. Hic non dicitur: volens renun-
ciare seculo quod res suas vendat.
Unde quam in libro precedenti prohibetur
vendicio retardans et impediens
[illegible] [illegible] omnis qui seculo
renunciare [illegible] et [illegible]
hic non quarta venditio rerum in dila-
ta et expedita. De qua [illegible] 19 di-
cit: Si vis perfectus esse, vade et vende omnia
que habes et da pauperibus et habebis the-
saurum in celo et veni sequere me.
Et quantum Jeronimus quantum ad ea
que hic habet principaliter in parte [illegible]
dicit [illegible] [illegible] [illegible]
vel debitorum dicens tollenti tunicam
tuam et pallium relinquendum est ei [illegible]
cuius quam [illegible] repetere. Illud
[illegible] [illegible] dicitur. Et qui
[illegible] tecum iudicio contendere et tunicam
tollere, dimitte ei et pallium. [illegible]
intelligendum non omnino [illegible] [illegible]
[illegible] de persone [illegible] tollerancie et
patiencie. Ex quibus et de aliis in alia locis
apparet [illegible] beati Jeronimi
quod perfecte [illegible] volens renunciare
[illegible] seculo quantum ad abdicationem
possessionis et proprietatis rerum [illegible]
quod [illegible] est ad [illegible] quam [illegible]
[illegible] renunciare mundo superfi-
[illegible] est et renunciare est in utilis
sine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] officiat
[illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] vel dimitte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] omni solli-
citudine acquirendi voluptuosum
usum rerum [illegible] aut sine [illegible]
laudabilis est et magni meriti
[illegible] difficultatem que est in renunciatione
appetitui [illegible] perfectissima autem
renunciatio est que [illegible] [illegible]
[illegible] consistit vere et fructuose

[illegible]

[illegible] preceptum

[illegible] [illegible]

[illegible]

statum religiose perfeccionis saluti
servivit vero sancti petre predictis p-
oris cui tercia philosophi qui principali
et principium ad hoc tendere debet
est professio eius 2 contra
res / et concupiscencia dederunt et de
terminat quod ab occursu illius per-
feccionis hoc impedit tribus con-
cupiscenciis et dicitur divitiarum
honorum voluptatum et dignitatum /
Et ergo illas tamquam manifesta
impedimenta et omnis virtutis
sacrum omnino soliti tradere studue
runt inter contingere / et ab se totaliter
precludere ut possent perfeccionibus
insistere summe et plene contempla-
cioni se dare / ac per hoc ~~in mundo~~
rebus ceteris ut sunt dii et intel-
ligencie per capacitate humane
mortalitatis conformare Et philosophi
qui olim vicerunt dictas tres con-
cupiscencias / vel magis super-
biverunt seipsos in dictis tribus
concupiscenciis laudabant et pre-
dicabant fortiores fuisse /
alexandro magno et cesare qui
quamvis totum mundum vicerunt / tamen
seipsos in predictis cupiditatibus
vincere non potuerunt Et sic ap-
paret quomodo magis gloria et perfeccionis
est in hoc triumphare de seipso /
in concupiscencia divitiarum volup-
tatum et honorum / de quo quidem
triumpho non soli laudantur
pagani quidam sed et philosophi Erat
enim eciam sub statu renunciacionis
seculi et qui questio religio philo-
sophorum velud sopima perfecte
religionis et renunciacionis
paganorum et ceteri filiis in modo quasi
detinui abstraente et contemplative
vivendi et abstinendi contempta hoc
et sic contendendi ad in [illegible]
erat sed difficile et tenendo et sine /
quod philosophi determinaverunt renunciare
mundo ut dictum est finaliter propter
seipsos seu [illegible] perfeccionem
Et per hoc non nisi ad [illegible]

excellentie constancie vel fortitudinis
sue quod potuerunt tamen fieri bone
et mala / bone quidem ut inducerent
alios ad statum moralis perfeccionis /
male ad gloriam propriam / Si ergo philosophi
ut de pluribus legimus contempto renun-
ciaverunt mundo cum pompa et con-
cupiscenciis eius / propter adipiscendum sui
perfeccionem moralem in virtutibus et eius
excellencia Unde dicitur de nobis pa-
ganis qui licet non fuimus super con-
dicionem et de adipiscendum inestimabilis
perfeccionis statum supra in moralis in
celestibus / quod dicitur nobis inpe-
dit ipsa Erubesce sydon ait mare
i. erubesce: paganus cum generalis
philosophus / parum esset si non confitearis
de nobis religiosis fidelis salvatoris qui
12 dicit ut Viri niniuite surgent
cum hominibus cum generacione ista et con-
dempnabunt eam etc. Et ita quidem maiores
et philosophi gentiles surgent in iudicio con-
tra nos in iudicio et condempnabunt
paganos mundi amatores. Sic
sit qui verum omnis paganus tene-
tur renunciare mundo seu oportet de
mundo vicetur quos fit ad Ro 12
Nolite conformari huic seculo Et per
illud ad Gall. 1o Dedit semet
ipsum pro nobis ut eriperet nos de presenti
seculo nequam Item illud Jacobi
4 Quicunque voluit esse amicus huius
seculi inimicus dei constituitur Et item
Iohannes 1 Johannis 2 Nolite diligere mun-
dum Et totus mundus in maligno
positus est Et ipse dicit Nisi quis
renunciaverit omnibus que possidet non
potest meus esse discipulus Et ait 19o
facilius est camelum per foramen acus
transire quam divitem intrare in regnum celorum
Et sic videtur quod quilibet tenetur abrenun-
ciacionem huius seculi et ad fugam mundi
Et ergo in figura dictum est ysaie 48o Fu-
gite de medio babilonis ut salvet
unusquisque animam suam propter ferendo
et fovea et plagas super te qui habitator
es terre Jere. 18o / Oppositum tamen [illegible]

ob figurent autem ad penitencia
tenentur et mundi contemptum/ qualis
deus est sicut non renunciantes pecca
tum/ secundum Christus non dampnat si
vis salvari vade et vende omnia
que possides Set dicit si vis perfectus
esse invenies hoc plene ad perfectam
vitam que consistit in non peccando igitur
Ad videndum hic quot modis renun
ciatur vel contemptor mundi et re
ligiosus nec quilibet renunciator
se habet ut contemptus religiosus vel
species autem cum religiosus renunci
at mundo et ultra hoc quibusdam
votis se obligat et arcius se astringit
Secundo videndum quod mundus sumitur
multis Primo significat locus huius
turbacionis habitacionis repletus et con
tinuo strepitu et tumultu/ atque
plenus occasionibus temptacionibus
et precipitacionibus ad peccatum/ et demonstrat
dus demonicus Secundo modo mun
dus dicitur totalis civitas hominum
modo qui conversantur politice vive
re et conversari tercio dicitur mundus terra
[illegible]
[illegible]

oblectamentis temptacionibus et
persuasionibus eius ad malum
quibus mundus primo modo dictus est plenus
hoc ergo tercio quilibet tenetur renun
ciare mundo id est mundane vite vel
conversacioni eius perpetuitatem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in hoc seculo et [illegible] mundo
[illegible]
[illegible]
[illegible] primo vel secundo modo renun
ciacionis renunciare mundo [illegible]
[illegible] mediis [illegible] consulitur
sibi ut mundum sic superius fugiat
et non peccatum Sed dicit [illegible]
[illegible] sicut [illegible] incola
mundi huius iuxta illud Celum celi
domino terram autem dedit filiis hominum
et tamen [illegible] locus vel regio [illegible]
[illegible] locata [illegible] et hec regio
seu locus huius terrene habitacionis
et mundus primo modo dictus est sic
periculosus suo [illegible] habitatori et quia
tot mediis eis [illegible] scilicet
blandimentis et commodis et temptamentis
quibus [illegible] persone [illegible]
[illegible] hominem [illegible] incola
[illegible] videtur quod regio
mundi cuius incola [illegible] est
homo [illegible] ab inicio fuit [illegible]
[illegible] dispositus
ad hominis consolacionem et salutem Sed
quia homo cum serviebat et obediebat
[illegible] mundus cum [illegible]
[illegible] et obediens deo [illegible]
[illegible] mundus [illegible] et obediens hominem
[illegible] et sic regio consola
cionis facta est hominum [illegible] tribula
cionis [illegible] per hoc
[illegible] brevitatem [illegible]
[illegible]
[illegible] hominis et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
est [illegible]
[illegible] hominum appetitu

Utrum liceat sic dato et possessionem religioso in iudicio sint repetenda. Quod repetit sicut
dato quod non adimunt ... conficit dupliciter. Aut enim iudicium
contra infidelem non licet maxime ... alterius repetenda
adhuc dupliciter aut contentiose et non fraude sic ut licet. Aut ...

qui iusto dei iudicio conteruntur
peiorem priori penam. Dicitur iniustae
considerare ut secundum estimacione
vel opinione dicentibus quia inierunt
homines ... peccatum. Unde augustinus
... decima xxiii dicit ...
ille iuste vivit qui rerum inte-
gre estimator est. Ex hiis duabus
causis provenit quod ... abutuntur
spe et pulcritudine ...
creaturas optime et ordinatissime
creatione ad sua gloriam ... dispo-
sitas ... Et ergo mundus
sic primo acceptus est bonus
totius spes et pulcritudo eius bona ...
erit ... fallendum ... est
creaturas pulcritudo aut ...
... falsa ... estimacione ...
... ipsum in pena et
hoc dicitur diabolo. Tunc sequitur
... temporis recrastinaris
... ...
... ... paulum ...
... potuit ... vendi-
cione ... sua utilitate
aut ... ...
dit ... quod ... de
... ... dicas ...
... ... recrastinandus et ...
... ... possessiones
... ... pau
... dicit ... credis
... ... non ... pe ... bo-
ne ... ... pauperes suos
qui sunt eius ... spiritu-
aliter ... dicitur in ... ...
... est pauper. Credis ...
non ... ... solum
tu ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... temporis

... possessiones tuas
si dicit stultum ... hoc modo
... ... lectione
... ... beati Jeronimi esse quod
... ... debet se-
... ...
... ...
... ... pauperi
... ...
repetitione ... ...
... ...
dato maxime religioso sua repeten-
di iudicio ... est ... ...
... debet ... ...
... dignitate ... ...
... ...
... ... quod ...
... non semper sit ... spaliter
... ... in-
gressi religionem ... ...
per professionem ... ... quod ...
est non dissolvitur ut patet ...
... ...
... ... maxime
aut ... causa ... que ...
ad totalem ... status sui
et ... ibi opus est maturum
consilium ... ...
... ...
... ...
religionis debet ... ...
... ...
... illius religionis ... apud
est illi ... deliberatione et ...
... consilio ... ...
... ...
... et ... ...
... ...
... ... obediam ...
... ... instantia ...
... ... responsio ...
... in ista materia ... in qua-
... ...
... de ingressu religionis ...
... ... consilium ... ...
de ingressu religionis ... ...
... ...

aut ut ... ... non licet / aut ut ...
... ... licet ... / ... aut ... triplex / primo ...
... ...
... ...
... ...
quibus ... ... ad ... ... ad ...
... ... ad ... ... religiosorum ...

[illegible]

... qz est non habet [illegible] sui i ipso sz habet i diu / et in nocte invenit hz
... vel si non habet dominus nec i diu / nec i ipso / sz habet vos
... consilium [illegible] (sz magis expedit audire sancto [illegible] qz i medico ...

[illegible] consilium. Iuxta illud Si vis perfectus esse vade vende omnia que
possides et cetera Unde ... in libro de ... dicit ... recipiendo
... attendens ... hominem mortalem / qui errare potest ipsum consilendo sed ... de
ingressu religionis sue ... ipso consilio quaerendo intrare ...
... religione ... sed ... et ...
... grauiter [illegible] ...
[illegible] ... sicut ... Et ...
... impedimentum ingressionis
... infirmitate ... requirit ... consilium
... et ... pertinet ...
... et prudentia / ... consilium petendum est
... recusantur ... recipiant ... consilium
... dicit ... de ... religio
... tractari ... in ... Sicut ... ad
... ad Gal. ... etiam
... ad ... perfectum
spirituali / ... renunciare seculo
... primum
... eius ... est
... intrare ... religio sit
... Alium ... deliberatio
et requisito consilio / ... illis qui
non impediunt ... hoc potest
... dubium ... ingredi volenti
... ad ... cum de salute
... hoc locum ... dubia
... dubium est si aliquis
... agitur / ... ingredientes
religionem ... ...
... Sz ille ... dicit ...
qui ingredietur non esse potest dubium
... sic ... ...

... Nec potest hoc ... ne
... aliqui ... ...
quille que ... dixit / potest
postea ... ...
et ... ad ... ...
... est ... ...
... ad ... ...
... salvatoris volens ...
... debet ... ...
... non ...
... volens ...
... ...
... ...
... ...
... ad ...
... ...
... illud ...
quis renunciavit omnibus que possidet ...
et ... hoc sufficiat
... hoc ... suis ...
... non potest ...
... ...
... sic ... ...
et ... quorum ...
... ...
... aut ... ...
... illi statu ... aut
religionis ut postea apostatet
... tunc si ille assumpto tali
statu ... non ...
... suas ...
ad ... ut debet / ...
... sibi ... confessione ...
... Et ita accidit
ut ... sepe ... / ...
gerit ... et religionis
... qui tamen illis ...
... viderint et ... suos
non ... ...
... ...
... ...
... ...
et ... non ...
... ...
ut ... mundi ...

... q° ... in ... modicos ...
... ... non ... / et qz ... ...
... in bono habetur ... ut ...
... ad ... / quod ... ...
... / ... ...
... q° ... ...

[margin:] ... habet ... / ... / ... / ... non / ...

[illegible marginal and top-margin annotations]

ter magnum discussionem operis est quo spiritu moveatur. Sed cum homo diversa (?) et affectiones suas bene examinaverit finaliter sciet vel coniecturabit unde motus et voluntatis motus proprie consideret homo se spiritui dei aggregari ut dictum est et salvabitur anima sua. Et hoc de illo dubio de alio in textu predictum sequitur. Totum deo dedit qui seipsum obtulit. Quia ut predicitur dicit [illegible] paulinus (?) homo non debet desiderare renunciationem seculi seu contemptum mundi per quem homo offert seipsum deo. Non est cum talis oblatio ut in unitatem [illegible] descendat preter rerum possessarum renunciationem etiam ut illas deo quis offerat vel pauperibus distribuendo vel ad cultum divine honorificencie deputando seu macipando (?) quia in talibus deus non querit res sed hominem. Causa enim quare deus aliquem instituit hominem sibi offerre decimas suas fuit ut homo sit paulatim inductus ad offerendum tandem seipsum totaliter deo suo. Multi sunt qui sua dant pauperibus et pro distribuendis et celebrandis sacrificiis et agendis divinis officiis. Sed quia [illegible] sua dant et magna dant tamquam velint placare deum in multitudine munerum suorum eius modum possessum, cum sua dant deo et non se, cum meliora sua deo tribuant, se cum sua cum mundo et non cum deo occupant. Et quod [illegible] carnis subiugent [illegible]. Totum deo dedit qui seipsum obtulit. quasi dicat qui seipsum offert deo renunciando seculo implet similem intencionem dei. Offerendis sibi rebus quibuscumque quia [illegible] et non [illegible] Sed dicere forte aliquis tunc dare aliquid alteri est facere aliquid esse alterius quod prius non fuit eius. quomodo potest homo dare seipsum vel [illegible] deo. Videtur quod homo dare aliquid non esset aliquid esse suum quod prius non fuit suum. Sed omnia dei sunt et nichil potest fieri non suum. Respondeo et dico quod [illegible] hoc fit. Unde duo requiruntur ut homo seipsum det deo. Primo quantum ad intellectum ut recognoscat et fateatur se omino esse dei atque se nichil boni nisi a deo habere et si aliquid boni quod in se est sibi attribuat sed totum deo. Secundo quantum ad effectum requiritur ut homo plene integre et totaliter deo obediat et ei serviat omnia eius intuitu potius amore et ipsius gloriam faciendo. Et dum homo hoc talem statum se reduxerit sic seipsum deo obtulit et dum ita se deo obtulit totum et omnia sua deo dedit. Et hoc est quod dicit Gregorius totum dedit qui seipsum obtulit. Sed ad hoc alio modo est hominem se offerre deo in hostiam sanctam et acceptabilem quod nichil aliud est quam mortificare carnem suam penitenciis et abstinenciis orationibus meditationibus operationibus et miroribus (?) laboribus et vigiliis. Et huiusmodi deduciis (?) dialem (?) spiritualiter reducere ad obediendum spiritui. Et spiritum obediendo omnibus deo suo. Mortificare autem carnem nichil aliud est quam dare operibus carnales occupationes et lasciviam que inclinat ad usus malos reprimere et talibus operibus omnem bestialem motum et appetitum ipsius quod accidendo extinguere. Cuius figura bestie quas in lege moysi offerebant deo prius mortificabant et in aquis lavabant et inde igne et fumum in altum usus celi ascendentes resolvebant. Per quod significatur quod homo volens seipsum offerre deo hostiam acceptabilem debet seipsum deo mortificare et lacrimis penitencie lavare et deum per contemplationem ... [illegible]

[illegible lower-margin annotations]

in dulum se vendicat. Et qui eciam hoc
modo se ipsum deo obtulit totum
deo dedit ut dicit et intendit beatus
Jeronimus. Cor enim magis acceptat
offerentis animum et affectum quam dona
oblata. Primo per datum acceptat
affectum et non econtra. Unde 1° Gen. 4° [1a gen. 4°]
respexit dominus ad Abel et ad munera
eius et 2° consequitur. Hinc unde [?] hoc
beatus Jeronimus super apostolos predicans
parvum deditissimum et dicit apostoli
tantum navem tamen et retia reli-
querunt. Hoc dicitur de Jacobo et
Johanne Math. 3° et Luc. 5°. Secundo
vidua duo era mittit in gazo-
philacium et preferuntur cunctis divitibus.
Gazophilacium est generaliter ut patet
locus in quo thesaurus vel pecunia
reponitur. Specialiter vero fuit hic
accipitur quedam cista vel archa de-
super foramen habens posita iuxta al-
tare in ingrediendo templum
ut volentes offerre aliquid ad
fabricam ibi pecuniam mitterent.
Et respexit quondam videlicet
ditissimus de quibus dicit Iohannes
divites qui mittebant munera
in gazophilacium quibus tamen vidua
paupercula que duos obulos
misit preposita fuit. Patet unde
Luc. 21° sic scribitur. Respiciens
autem vidit eos qui mittebant
munera sua in gazophilacium divites
vidit et quandam viduam paupe-
culam mittentem era minuta
duo. Et dixit vere dico vobis
quia vidua hec pauper plus quam
omnes misit. Nam omnes hii
ex eo quod habundat eis miserunt
hec autem ex eo quod deest ei
omnem victum suum quem habuit
misit. Non quod glorietur divites
nec ut estimet se magnalia
fecisse aut deo magna impe-
ravisse ad debitas que eis super-
fluunt que dant deo et non
recipiunt [?] maiori prece

in mundo se non deo sed dyabolo
offerunt sicut Judeus [?] et
sibi plures. Specialis contempnit
omnia qui semper cogitat se
moriturum. Ista est finalis
clausula cuiusdam prologi venerabilis
beati Jeronimi ad Paulinum
quam quidem finaliter in hac epistola
ut audivistis ortatur ad
vituperationem seculi et contemptum
mundi. Et quia difficile est
valde hominibus qui diu mundo
adheserunt et toto tempore suo
sunt conversati et habitati circa
mundana et terrena renun-
ciare seculo aut relinquere
mundum, ideo beatus Jeronimus
tangit hic finaliter viam
dirigentem considerationibus sive
meditationibus que potissime
movere debet hominem ad contemptum
mundi et renunciationem seculi [1a meditatio]
et est frequens meditatio
mortis et eorum que mortem
sequuntur scilicet iudicii ut [iudicio]
ad gloriam vel ad eternam
dampnationem. Cuius iudicii
[illegible] dubitetur [?]
et delicias mundi et bonum
gloriam eius despiciat. Et hoc
dicit scriptura memorare novissima
tua et in eternum non peccabis.
Et ideo bene dicit Jeronimus facile
contempnit omnia qui semper
cogitat se moriturum.
Et illa est prima consideratio. [2a meditatio]
2a consideratio que movere debet
ad contemptum mundi est attendere
quomodo omnia mundi sunt
multiplicat vana fallacia
et transitoria que non conferunt
finaliter suis amatoribus
illa que eis sunt concessa esti-
matorem pollicetur. Et circa
considerare quomodo [?] homini
secularium et mundanorum sunt
plena fatigis fallaciis vi-
ciis erroribus anxietatibus

adulacionibus, distractionibus, et
infinitis miseriis que residua
[illegible] et [illegible] cogitare
et considerantem non solum ad [illegible]
[illegible] seculo declinare
deberet sed [illegible] ipsum a seculo
isto fugare. Circa hanc con-
sideracionem additur 3a consideracio
que inter ceteras maxime movere
debet ad renunciandum mundo
cum pompis et concupiscenciis
eius, et est qua consideratur
que et qualia nunc dantur
dilectoribus mundi divites
[illegible] finaliter consecuti
fuerint et quales fines
habuerint et quomodo postquam
duxerunt in bonis dies suos
in puncto ad inferna descenderunt.
E contrario autem consideratur quod
adepti sunt mundi contemp-
tores, et qua gloriosa est
corporum memoria inter vivos, [illegible]
illi qui vixerunt vilem
et abiectum habitum portaverunt,
adoramus in [illegible] corporum
ossa reliquie [illegible] imagines
auro et gemmis preciosis
vestiuntur. Et corpora que vivi
in hoc mundo contempti et
despecti fuerunt pulvis iam
reges adorant. Et in organis
et canticis hymnis laudant
qui fistulas vane [illegible]
in hoc mundo contempserunt
et corpora reliquie et imagines
iam in altis thronis et [illegible] (margin: ciboriis)
[illegible] aureis collocantur
qui olim [illegible] sederunt
[illegible] mundi [illegible]
[illegible], Circa quintum [illegible]
consideracio que causa non
parva ad mundi contemptu-
cionem nos debet excitare
[illegible] vel contemplacio
[illegible] celestium bonorum que
homo contempnendo mundum
et finaliter [illegible]
pro [illegible] contempnunt omnia

3a consideracio

4a consideracio

[illegible] mundi, qui celestia et eterna [illegible]
considerat adeptus, et ad celicivibus
societate in vita felicissima habi-
turus. Conquirit iste consideracio
[illegible] movere debet ad [illegible]
[illegible] mundum et [illegible]
[illegible] magister [illegible]
[illegible] falsa estimacio quedam
felicitas [illegible] sicut per [illegible] vita
[illegible] [illegible] [illegible] adepti
de hoc valde [illegible], de quibus
fuit ille Tullius qui in fine libri
sui de senectute ita dicit: Effero
[illegible] studio patres vestros quos
colui et dilexi videndi non solum
quos ipse cognovi sed illos etiam
de quibus audivi et legi [illegible]
quidem [illegible] conscripsi [illegible] nemo [illegible]
retraxerit poterit, qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
etate [illegible] et [illegible]
[illegible] valde [illegible], nec
[illegible] velim quasi decurso spacio
ad carceres a calce revocari. Et post
quid habet [illegible] vita [illegible] quid
non potius laboris et [illegible]
[illegible] dicit Cicero, me vixisse
penitet quoniam ita vixi ut non
frustra me natum existimem,
et ex vita ita discedo tanquam
ex hospicio non tamquam ex domo, commo-
morandi enim natura diversorium
nobis habitandi non [illegible] dedit. [illegible]
[illegible], et proclamando subdidit:
O preclarum diem cum in illud
animorum consortium [illegible] pro-
ficiscar [illegible] decor et [illegible]
illustrium virorum ante ipsum mor-
tuorum [illegible] [illegible] turba et
colluvione discedam. Proficiscar
[illegible] [illegible] [illegible] de quibus
ante dixi [illegible] etiam ad [illegible]
meum quo nemo vir melior
natus est, videre [illegible] quo iam
ille prius [illegible] videndi causa
[illegible] post mortem. Et [illegible]
[illegible] ad felicem societatem
[illegible] quos fama [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] vita [illegible]

bu vult. et laudabiliter finire ut
merear [illegible] mereris ut rea
[illegible] Et ut non necessarium sed
vellet reprehensione et ad vitam [illegible]
renovari vnde talis [illegible] mutatum
sit [illegible] [illegible] ut studeat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / qui [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] religio
nis [illegible] sicut theologos sic
monet [illegible] statim [illegible]
que nedum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed ut [illegible] [illegible]
[illegible] angelis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad
laudabilem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] monet / vnde nemo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ne
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] / Et quia
[illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad illud [illegible] [illegible]
videri [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sine mora [illegible] [illegible]

Desiderii mei et Expedi
to prologo de tali in te
ta bibliam in quo [illegible]
[illegible] necessarium est [illegible]
in eadem sacra scriptura / Et
[illegible] [illegible] eius [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] /
Et hec ad [illegible] [illegible] =
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] prologo [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] libros moysi /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / et
hec [illegible] [illegible] [illegible]
desiderii [illegible] / [illegible] [illegible] /
qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] =
[illegible] prologus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tangit [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] desiderium
seu [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =
[illegible] / [illegible] pentha[illegible]
[illegible] [illegible] aliorum [illegible] librorum /
[illegible] [illegible] ut [illegible] / [illegible]
[illegible] petit in hoc labore
[illegible] [illegible] suffragiis [illegible]
[illegible] [illegible] te peto desideri
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =
[illegible] [illegible] desiderium /
tangendo [illegible] [illegible] /
et [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] desiderii
mei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mei [illegible] [illegible]
desiderii [illegible] [illegible] [illegible]
que fuerit sibi desiderate
[illegible] in [illegible] [illegible] =
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible]

alia caritas in dicta p(ro)fere-
bant. Vel hec dicit Jeronimus
quia placuit conscribentibus
isto et vili desiderio ad (con)s(cri)-
bendum scripturas (com)mune la-
bore quod desiderio opus
poscebat Jeronimus indicibili
sibi cum et periculosum erat
quodam presagio futurorum cum
Daniele factus est nomine
quod dicitur indicium boni
est qui cum Daniele (con)tinuo
(con)iungat in nomine. Unde
Dan. 9o Daniel ab angelo
vocatus est vir desideriorum
sicut iste desiderius appella-
tus nominabili in ipso fuit
presagium primatus vel
vindicio quod desiderabilis
futurum erat vel sibi desid-
eriis replendus / aut quod
postulatum desiderabili[illegible]
erat de quibus est quod sed
[illegible] de tristicia in latina
lingua de hebreo sine
penthateucum maiorum [illegible]
bus [illegible] maiorum in latinorum
desiderabat omne illud opus
sacri in metro de hebreo scilicet
in latinam quia liber moysi
translatione qui ante fue-
runt solum translati de greco
~~lxx interpretes~~ codice in latini
Campi aut desiderii [illegible]
fuit inter ceteris quia translatio
fidelior fecit [illegible] ad me[illegible]
de exemplari primario in alt
quod aliud ydioma est
securior integrior et (com)pen-
diosior quam per linguam media
transfusa in aliud ydioma quod
admodum vinum et dimittitur
(com)pedit quoddam modo colorem
saporem et vigorem primitus

Lxx interpretum

transfusione de vase in vas [illegible]
periculosum opus est [illegible] sunt periculo-
sis primo propter obscuritatem transferende
scripture [illegible] propter profunditatem multi-
plicem spiritualem sensuum eius abscon-
ditorum in scripturis [illegible] sic forte
in transferendo vel aliquem talem sensum
recederet / aut aliquem corrup-
teret / aut falsos sensus ordi-
naret / Unde queri potest utrum divina
scriptura potest aliquis spiritualis
[illegible] in latinum quos non habent in he-
breo de hoc dicam in aliis locutionibus
2o [illegible] dicit Jeronimus opus [illegible]
[illegible] sibi periculosum sic fore
scandalizandis prebuit et similiter
detractoribus qui se faciunt [illegible]
[illegible] amplioris precii [illegible]
me [illegible] concordia opus suum
vituperet seu vilitatem causa
erroris fidelibus / horum aut con-
tentione [illegible] debet Jeronimus periculo-
sum opus et obiectionem [illegible]
litteratibus [illegible] dicit patens
quia tria [illegible] consueverunt
maledicis detractorum linguis
primo manifestatio operis boni vel
probitatis alicuius persone [illegible]
~~[illegible]~~ quia detractor querit
querit placere alteri [illegible] similatus
zelus alicuius apparentis boni
vel fidelitatis [illegible] est in consideratio-
ne seu ignorantia in personis et
miserie [illegible] unde probavit quod
quidam detractores aliorum in personam
~~[illegible]~~ non reparaverit nec sustine-
rent eos sed in vituperium [illegible]
quemque in aliis in personis [illegible]
[illegible] fuit [illegible]
[illegible] his sunt modi
quibus detrectant lingue [illegible]
[illegible] consideraverunt [illegible]
[illegible]
detractionis quorumdam vel cuiusdam

pollicita scribere syllabica. Sed
hic dubium melius illi fuisset
secundo dies sui spiritus i. sine spiri-
tus retinuisse visitantibus contra
ad perfectionem aliorum i. aere comparata
ut quemque illius detractoris stili
inventa ab eo Jeronimus similiter
comparatorum. Hic ille triplex mali
generis designat, quia quidam
ad bonos et eorum bona solum mor-
dere uel calumpniare non pudent
sicut contra eos latrant more canum
insecurorum qui contra homines latrant
quos nec mordere possunt nec
audent. Illos tangit hic Jeronimus
cum dicit obtrectatorum latratibus.
Alii sunt superbi qui cum
opus aliquod calumpniare non
possunt nituntur parere i. cen-
sionem opinionis falsis argumentis
cum presumptione uel superbie, quos
tangit Jeronimus cum dicat me
asserunt illos inexpertam sigillatim
nescio nova proceribus videre audire
i. formare uel fabricare i. sigil-
latim i. de propinquis seu de
coniunctione. Nos inexpertam. Et dicit
sigillatim quasi singulariter. Et
sic dicebant quod Jeronimus intendebat
derogare translationi lxx inter-
pretum qui transtulerunt ante ad-
uentum Christi bibliam de sermone
hebreo in grecum. Tertium malignitatis
detractorum est assumere aut sibi
fingere aliquas opiniones falsas
et eas extollere quantum possunt
contra simpliciores ut videant
rationabiliter replicare et comparare tam
plurimum quos notat Jeronimus
cum dicit [illegible] Ingenium quasi
uinum probatur [illegible] cum uetus
uinum melius est nouo sic ipsi
dixerunt ueteres subtiliores in-
geniis floruisse quam modernos
et ueterum translationes modernis
esse meliores. Contra quorum

opinionem primo est [illegible]
opinio maiorum [illegible]
cuius quod auctores quanto
sunt iuniores tanto perspi-
caciores et in geniis floruisse
et habuisse diligentiam. Secundo
contra talium opinionem est ex-
periencia certa in operibus arti-
ficialibus modernis ut
sunt picture, edificia et
alia que apparent sunt subtiliora
antiquis, idem apparet de
quam pluribus subtilitatibus
et inventionibus in singulis
scientiis quam ab antiquis
ut de ultimo tempore inventa
ad posteros transmiserunt.
Tertio contra illos est quod iuve-
nes moderni temporis sunt
communiter meliores auctores
et perfectiores quam iuvenes
antiquitus [illegible] nec
iuvenes attingunt ad per-
fectionem usus et audiunt tamen
quod olim dicitur antiqui
erant meliores complexionis
et diuturnioris uite quia erant
propinquiores ad originem ge-
neris humani quam modo homines
complexione sequi videtur
bonitas ingenii secundum
proportionem complexionis optimo
genere quam in-
genii homines videntur de novo
produci quam olim homines
fuerunt fortiores in qualitatibus
et longioris vite propter quod
ad hoc videntur fuisse meliores
complexionis quam homines nostri
temporis. Non tamen sequitur
quod ideo fuerunt in-
teriores complexionis
et alia disposicione proporcionata
seu subtilitate in ingenio, quia
ad alia complexione est for-
titudo hominis et vires et ca-
lor et diuturnitas vite. Et

Et specialis subtilitas in ingeni-
is et dexteri in plerisque ma-
ximis fere omnes illustres
in sciencijs fuerunt melancolici
et tamen complexio melancolica
non est nobilissima in re se.
Item persone complexionis est
equus quam avena vel formi-
ca et tamen vilior in genio-
sior et industrior est for-
mica quam equus. Item quamvis
homines senes [illegible] et vetuli in-
geniosiores sunt iuvenes
vite. Et quamvis homines fortes
et logeni se [illegible] in ingeni-
is in molles [illegible] in plerisque
materiis. Item quod iuvenes
[illegible] infancia [illegible]
adolescunt et magis[illegible]
vero in prima senectute am-
plius intelligunt et profundi-
us et pigrius sequuntur quam ista senescere
ante mundi homines debent
esse quam actiones intellig-
encie quam olim et hoc ipsum est
signum quod mundus senescat et
viget ad [illegible] sicut enim si
valet similitudo de microcos-
mo et si proporcionaliter est quod
adiungamus de etatibus mundi
et etatibus hominis tunc quidem est
quod sicut senes in ultima sua
etate quando incipiunt debilita-
ri ita erit quod in ultima etate
mundi homines incipient no-
tabiliter decipere et debilitari
et fatigari in sensibus suis propter
quod [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] quam [illegible] contra
[illegible] Ieronimus dicens quod si-
cut vinum vetus est limpidius
et melius. Ita in genera ve-
teri subtiliores fuerunt
Sed si videatur utrique causa
similitudo. Hec est quia [illegible]
quia quod vinum novum
[illegible] et primus [illegible]

tamen et defectum successu tempo-
ris sit limpidius clarum et digestum
Sed [illegible] [illegible] in genera quia
in [illegible] et tenebris erant
[illegible] vino novo obscuro
et [illegible] et posteriores vino vete-
ri clarior et omnino defectu tamen
cum fuerit in genera sit homines sic
indigestum clarum et defectum a [illegible]
[illegible] [illegible] sicut se
[illegible] ad [illegible] Et ita moder-
niorum ingenia [illegible] vino veteri
comparanda sunt. Et ergo [illegible]
[illegible] [illegible] quasi vinum
[illegible] vel [illegible] alio mo-
do potest hoc intelligi dicitur Ita in
[illegible] vinum [illegible] quasi
[illegible] dicere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse et loquaces sicut
novum vinum ebulliendo spumat
et magnum strepitum facit. Et ita
in hoc notare [illegible] Ieronimi
[illegible] [illegible]
quos [illegible] quia [illegible] suam [illegible]
tate et [illegible] [illegible] dicens
[illegible] [illegible] sim [illegible]
bili porcione in tabernaculo dei
offerre quod pessimum [illegible] in plerisque
[illegible] libro [illegible] dicit. Alii
in tabernaculo dei offerunt aurum
et argentum et lapides preciosos, nos
[illegible] [illegible] [illegible]
pilos caprarum offerimus. Et hoc
est dicere per vili porcione in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per vili porcione in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] porcio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dei laborare [illegible]
et [illegible] [illegible] opes aliorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
in oblacione [illegible] [illegible]
prima [illegible] [illegible]

inflacio ad inspectionem nominis et
regulantur. Circa illud quod supra
dixit Jeronimus Unicuique quomodo presa-
gio futurorum fortuitis et narra-
cionem post vitam in qualitate pro-
prii nominis lateat quod et cete-
ris hominum. Et videtur quod sic quia beatus
Jeronimus ... hic adiciendum est
ysidorus libro ... ethymologiarum capitulo
vi dicens quod plerique priorum hominum
propriis causis originem nomi-
nis quibus ita proprie vocati
sunt ... ut eciam futuris
vitis precedebant eorum causis
convenit. Oppositum patet quia
si sic tunc nichil prohiberet ce-
rte posse esse aliquam licitam
artem divinandi per propria nomina
hominum descriptorum condicionibus et eve-
ntibus, sed falsum patet quia secundum doc-
tores catholicos est una species
divinacionis superstitionis cui debet
superstitioni inferunt per qualitatem
propriorum nominum cognoscere quales
homines sunt, et qui vel accide-
runt et quid futuri sunt et quis eventus
habere debeant. Victurus sit et
quemadmodum persione aliqua
ad illud dicendum, secundum est
quod quinque modis ex inspectione
et discussione proprii nominis contingit
aliquid vere vel false intelligi
de illo cuius est nomen. Primo at-
tendendum si datum nomen proprium
sit etiam nomen appellativum
sicut vel in aliquo eius casu sicut est
in proposito de hoc nomine desiderius
cuius nominativus casus est. Sunt
nomina appellativa et desiderium
in vero similiter est exemplum
in illis nominibus propriis felicitas
pietas et similibus. Secundo hoc sit
attendendum compositio (in margine: appositio) in nominibus
propriis ex aliis nominibus significa-
tivis integris vel corruptis et
sic hoc nomen desiderius in
portione videtur desiderans
(in margine: desiderium)

vel desiderium vel ... Tercio
ex ipso nomine intelligi
potest aliquid circa eum cuius est
nomen faciendo aliquas divi-
nes significaciones ex varia
combinacione sillabarum omnium (in margine: [illegible])
nominis propriorum. Quarto faciendo
orationes ex nominibus significati-
vis in latino vel in alio (in margine: [illegible])
ydiomate ex combinacione
eorum literarum nomini dati et va-
riando vel apponendo sermo-
nes circa illum cuius
est nomen. Quinto intelligi
contingit ex nomine de aliquo
attendendo sonoritatem
vel acceptionem nominis quia
sicut dicit ... quod per legem
... eorum / gentes
asperiores vel silvestres
delectantur in sonis et vocibus
asperioribus ita ut gentes
ferarum terribilis in sonis et
vocibus ... ymbus
delectantur asperis et ... ibus
ut sunt ... or.
...
et gens ... in
... nec
... attentitus et ... (in margine: [illegible])
... et sonoritate va-
... passiones
hominum. Etiam patet quia
aliter sonat vel sonare facit
... sua verba et aliter
masculus et aliter superbus
et aliter humilis et ... quod
attendendo hoc ...
ad qualitatem nominis quoad
... et modum sonorum
... intelligi potest ...
... ... vel
... satis notabile
vel ... istud nomen
... valet ...
... et ...
... faciendo

et dixi nomen impositum quia
idest causa qua imponens intendit
cognoscere aliquid intelligi/
vel sciri de illo cuius est
nomen / dixi nomen vere
vel sciri / et 2m illam suppositionem
secundum subtilitatem auctoris
allidomini de radiis stellarum
futurum nomen libet rei [illegible]
[illegible] cuius [illegible] et
condiciones [illegible] / qui
[illegible] nominis constitutionem
sicut [illegible] tota natura
rei nominate cognoscit et
disponit / an bonus vel malus
fuit [illegible] vel latro fuit [illegible]
[illegible] et suppositionem est
[illegible] [illegible] ponas aliquid
[illegible] quod forma est [illegible]
[illegible] quod omne hominum nomine
impositum originaliter impositum/
vel aliquo praedicamento modo
dorum sit aliquam condicionem
vel eventum significatum suo
tamen [illegible] significationem
illi imposita tamen impositum
patet / similiter / [illegible] impositio
nominum dependet a libero
arbitrio hominum / quod dimittat
[illegible] [illegible] [illegible] plurimum
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] / quia homines [illegible]
[illegible] [illegible] imponere filiis
suis nomina [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel patrinos
[illegible] attendere [illegible]
nomen [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] hominum/
[illegible] et hoc [illegible] [illegible] est
[illegible] ardenium vel [illegible]
quod omne [illegible] nomen habeat
[illegible] originaliter eius in
[illegible] in aliqua lingua [illegible]
~~[illegible]~~ impositionem [illegible] et
[illegible] verisimile est quod
[illegible] voces aliquid
sciri quia [illegible] [illegible] [illegible]

in aliquo ydiomate significabant [illegible]
proprie fuerint quibusdam tamen
[illegible] nomina sicut [illegible] vel [illegible] [illegible]
ysidorus [illegible] 9o libro ethymologiarum quod
[illegible] nomina antiqua et [illegible]
[illegible] fuerint plurimum corrupta
et alterata / [illegible] perdiderunt originalem
impositionem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod si impositio [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] hoc
est vel [illegible] impositione vel
[illegible] intentione vel ex divina
dispositione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible] [illegible]
aliqua [illegible] quod [illegible] est plurimum
nomen impositum quo adconcordia
impositionem [illegible] / [illegible] per [illegible]
divina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nomina [illegible] divina revelatione
fuerint imposita ut sancti Johannis
baptiste [illegible] et ysidorus libro [illegible]
et 9o ethymologiarum quod [illegible] divina
dispositione multi fuerint [illegible] nominibus
nominati quorum nomen [illegible]
[illegible] [illegible] corporum [illegible] condicionibus/
et [illegible] [illegible] [illegible] eis accidunt
vel que futura erant illis vel
[illegible] illos / [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ vel [illegible] [illegible]
nominum [illegible] [illegible] [illegible] constellatione
[illegible] [illegible] homines [illegible] fortunati
et [illegible] dispositi habent [illegible]
[illegible] nomina cuius [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] plurimum vocantur [illegible] nomen
[illegible] [illegible] valde [illegible] [illegible]
[illegible] et moribus et for
tunis [illegible] aliqui pessimus
[illegible] nomine optime [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] sequitur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] stulta
dispositione [illegible] vel nature latet
in nominibus [illegible] hominum et
fortune [illegible] patet quia homines
valde [illegible] fortunati et
[illegible] [illegible] [illegible] plurimum
nomina et mali bonorum nomen [illegible]

ut dicitur alias probaciones primo
obmitto et redeundo ad racionem
ponis solucio que patet racione
composicionis unde quod huius composi-
cione nominis significacio con-
petit nominato quia quandam
consuetudinem ... quod homines
consueverunt multociens
filiis nomina imponere ex actibus
tempore nativitatis vel ex condicione
vel proprietate rei sicut maxime
patet in nominibus veteris testamenti
qui ut plurimum ex operibus appella-
tivis fabricavit per composicionem nomina
propria habencia etiam significacionem vel
composicionem alicuius condicionis vel
eventus ut sicut si aliquis
filius suus in latino deodatus
vel dilectus vel mane natus etc.
et ... nomina quo olim hebrei
composuerunt propria nomina sua sicut
superius autem ... // Sed quare
nunc veteres sunt tales modus
composicionis vel imponis nominum
et non est modo... dici
forte talem modum faciendi propria
nomina habebat primus homo
Adam // forte tunc non consueverunt
imponere nomina omnibus rebus
secundum quod ... nomina propria
multiplicata et formata sunt
posteriores potius per successionem
nominibus volebat uti propter ...
et imitacionem predecessorum quia
nova nomina formare alia ...
quia propter misticam intelligenciam
divinarum scripturarum divinitus ... ...
sunt quod nomina propria que ... ...
habent varias interpretaciones
imponentur congruenter variis
sensibus misticalibus divine scripture
... quod propria nomina
... ... plurima
... ... in divinis scripturis
et ... habent sic varias interpretaciones
... quod ... non solum
... ... scripturis ... [illegible]

(... [illegible])

vel hystorialem sed vero multi-
plicem spiritualem et multiplicem mi-
sterium quia sufficeret alia
tamen reddi non posset tante
diversitatis interpretacionis nominum
... hebraycorum ... plus
... ... ut audit
virginis ... studium ...
... ... superioris divisionis
que adhuc subdividitur quia
primo tangit ... divinum ...
... translacionis a non
interpretibus sicut origenem
... ... translacionis
divinarum scripturarum ... de
hebreo ... necessitas et
utilitas ibi ... ... multa
veteri testamento ...
... ...
... ...
... legatur ... translacionis
divinas scripturas ... ...
... tractatoribus latinitatibus et aliis
... de quibus ... alia
... dicitur ... origenis
... studium ... quia
et ... studiose labore ...
... corrigere et emendare ex aliis
translacionibus translacionem
... interpretum ... ... de
... ...
... quod origenes ...
... ...
... ... annis ...
... doctorum opus ... ...
... annos floruit ...
... ... habuit in
... ... studii ut ...
... lingwam hebraycam ...
... ...
et ... ... interpretibus
aliis ... edicionis ... ...
... ...
... ... et theodocionis
... ... et simachi ...
... ...
... origenis et eius studia
... et ... multa ...
... eusebius in hystoriis
ecclesiasticis que hic obmitto

[margin:] ... ...

Sequitur 2a editio antique
translationis theodotionis in-
serit asteriscos et obelos toto
opus distinguens. Antiquam
editionem appellat translationem
lxx interpretum que ceteris transla-
tionibus divinarum scripturarum
de hebreo in grecum antiquior
fuit et apparebit. Unde ad
sciendum est pro declaratione pre-
missi textus et prologi huius
et aliorum prologorum biblie
quod multe fuerunt translationes
divinarum scripturarum de lingua
in linguam, ut patet per augustinum
18 de civitate dei capitulo 43 et
ysidorum recitat qui vocatur 6
ethimologiarum capitulo 4o ubi postquam
locutus est de lxx interpretibus
subiungit ysidorus dicens:
fuerunt et alii interpretes qui
ex hebreo qui ex hebreo
in grecum sacra eloquia
transtulerunt, sicut aquila sim-
machus et theodotion, sive
etiam et vulgata illa interpretatio
cuius auctor non apparet, et
ob hoc sine nomine auctoris
quinta editio nuncupatur; porro
sextam et septimam editionem origenes
miro labore repperit, et cum ce-
teris editionibus i. transla-
tionibus comparavit. Correxit
etiam origenes translationem lxx
appositis asteriscis et obelis, et
illa correctio vocatur
translatio origenis. Et preter
adhuc aliam sunt plures
qui transtulerunt de hebreo
in grecum. Sed de greco
in latinum plures fuerunt
ut refert augustinus. Nam
initio ecclesie et etiam plures
[illegible] utriusque lingue scrip-
turas sacras de greco in latinum
~~de greco in latinum~~ transtulerunt
[illegible]. Et hec de translationibus
[illegible] que fuerunt facte
per [illegible] translationem

antiquissima lxx interpretum et nomine
[illegible] lxx. De hiis lxx interpretibus
et eorum translatione, de qua hic
mentio et ad [illegible] fit de scriptis
in hystoriis. Ante incarnationem domini
[illegible] annis temporibus ptholomei
philadelphi lxx interpretes floruerunt.
Post ascensionem vero domini [illegible] aquila
primus interpres scripturarum de hebreo
in grecum floruit, adriano regnante,
et post aliquos annos theodotion,
demum post annos 30 symachus
transtulit ut [illegible] ex libris [illegible]
[illegible] biblie a
[illegible] huius nominis interpres
preclarus ac tanquam hystoriam
de lxx interpretibus [illegible] augustinus
18 de civitate dei capitulo 42o. Unde declaratur
ibidem [illegible] que sacre scripture
incomparabiliter [illegible] aliis scripturis
sunt preferende. Dicit hic quod ad sacras
litteras etiam rex ptholomeorum
regum egypti nosse studuit et
habere. Nam post hec ~~alexander~~
macedonius qui magnus alexander
cognominatus est morte et eius
latissimi imperii divisione ptholo-
meos reges habere cepit egyptus,
quorum primus lagi filius multos
[illegible] captivos in egyptum
transtulit. Huic autem succedens
alius ptholomeus qui est appellatus
philadelphus omnes [illegible] quos
ille adduxerat captivos liberos
[illegible] permisit. Insuper et dona
regia in templum dei misit in
ierusalem, et petiit ab eleazaro
tunc pontifice dari sibi scripturas
quas audierat fama predicante
divinas esse, et ideo cupiebat
illas habere in bibliotheca quam
nobilissimam fecerat. Unde ysidorus
6o ethimologiarum capitulo 3o: ptholomeus
philadelphus grecis litteris sagacis-
simus [illegible] studio [illegible] scripturas
sed etiam divinas libros in bibliothecam
suam i. librariam contulit. Septuaginta
milia librorum huius

[illegible]

temporibus alexandrie i(n)venta
sunt. Iste q(uidem) ptholomeus ut
narrat augu(stinus) libro sup(ra) cu(m)
eleazarius pontifex misisset ei
scripturas in lingua hebraica
iussit ut ei mitterent interpre-
tes eas interpretari sibi in greco
Et dati sunt ei dicit augus(tinus)
ne(m)pe singulis 12 tribubus seni
lingue utriusque doctissimi hebrei
scilicet atque greci Quorum interpretacio
ut lxx vocetur iam obtinuit co(n)-
suetudo Et dicit aug(ustinus) q(uod) h(anc)
translacione(m) lxx interpretum tamquam so-
la esset sic recepit ecclesia et q(ue) utuntur
~~[illegible] alia sic ignorarunt et~~
~~[illegible]~~ grecorum populi (christi)ani quorum
plerique utrum alia sit ignorant
Et subdit ex hac lxx interpreta-
cione etiam i(n) latina(m) lingua(m) ~~[illegible]~~
interpretatum est q(uod) ecclesie latine te-
nent Hec aug(ustinus) Et quia futurum
erat q(uod) illa interpretacio esset quasi
biblia ipsorum gentilium michil mi-
rum si ipse per illius disposicione(m)
et ordinacione(m) spiritus sanctus quodammodo
aliter voluit divinas scripturas
communicare gentilibus q(uam) ipsis iu-
deis. Et ergo illi interpretes ac-
qui primo divinas scripturas [illegible]
~~[illegible]~~ gentilibus communicarunt
[illegible] ut aug(ustinus) intendit videtur
aliqua vel minus(?) et aliqua
addiderunt alia aliter seu ad
alium sensum transtulerunt sicut patet
dicit beatus aug(ustinus) 18 de civitate dei
ca(pitulo) 43 Nonnulli autem putaverunt
etiam codices grecos grecis interpre-
tationibus septuaginta(?) ex he-
breis codicibus emendandos pu-
taverunt nec tamen ausi sunt de-
trahere q(uod) hebrei non habebant
~~[illegible]~~ sed tantum ad-
diderunt que in hebreo inventa

aput lxx non erant Et illa si-
gnis quibusdam in stellarum modum
factis ad capita eorum versuum
notaverunt que signa asteriscos
vocant Illa vero que non habent
hebrei habent autem lxx si-
militer in capitibus versuum iacentibus
virgulis quos obelus vocant
signaverunt Hec autem dicit
aug(ustinus) Multi dicunt sunt sive
alium sensum faciant sive alio
eundem sensum explicant mu-
tuis utriusque codicibus inspectis
nequilent reperiri Et ergo dicit
aug(ustinus) ut oportet michil aliud
invenimus in scripturis illis scilicet
lxx nisi quod per eos dixit
spiritus sanctus Quod non est in he-
breis codicibus et non est aput
interpretes lxx noluit ea
illos sed per prophetas dicere
Quod vero non est apud
lxx in hebreis vero codicibus
non est per istos ea maluit sed per
prophetas idem spiritus sanctus dice-
re ostendens utrosque fuisse pro-
phetas si lxx interpretes sic prius
divinorum librorum scriptores sicut
enim modo quedam alia per ysaiam
alia per ieremiam alia alium per
alium alium prophetam vel aliud
eodem per hunc ac per hunc spiritus
sanctus dixit ut voluit sic q(ui)
vero aput utrosque invenit
per utrosque dicere voluit unus
atque idem spiritus sed ita ut
ille precederet prophetando isti
sequerentur interpretando illos in-
terpretando Et ideo ut dicit aug(ustinus)
ca(pitulo) 42 illi interpretes tam
mirabilem dei munus acce-
perunt ut illarum scripturarum
non tamquam humanarum sicut
erant divinarum etiam isto mo-
do commendaretur auctoritas crede-
retur quoque gentilibus profutura

quam cum videmus esse, hec
aliquis. Istis ergo in generali
de tribus libris varie
scribentibus diuinas scrip-
turas sic premissis, clare
intelligi potest littera quod dicat de
origine, de cuius editione anti-
que translacionem theodocionis
miscuit asteriscis et obelis totum
opus distinguens, id est quia
translacio lxx alicubi erat
diminuta, alicubi habebat su-
perflua respectu hebraice,
ideo origenes de translacione
theodocionis suppleuit di-
minuta et ante quodlibet sup-
plementum posuit unum aste-
riscum id est signum ad modum stelle,
et superfluis que posuerunt lxx ultra
hebraicam in translacione theo-
docionis ponebat unam vir-
gulam sicut solemus facere
sub dictionibus superfluis vel se-
cundo in principalibus et dilat-
talis virgula iacens obelus
quod in greco sonat sagitta
quia veruit et suffodit super-
flua, et maxime ut dicit ieronimus
in libro isto quod asteriscos orige-
nes superaddit, que apud he-
braicam posuit, et tunc ibi de-
erant in translacione lxx
interpretum, que tangit ieronimus
in libro sequenti. Unde est pre-
ad vertendum quod beatus ieronimus
sic correxit translacionem
lxx interpretum cum asteriscis et o-
belis id est cum signis abmissorum
et superfluorum, et hoc fecit
in melius quam hebraice sicut
origenes fecit ex translacione
theodocionis. Ex isto et corp-
nuptis attendere possumus
quantus erat labor et quam
de sollicitudo et diligencia
et cura antiquis fidelibus
circa diuinas scripturas qui

veruit

fide-
bus fidelibus roborandis erat in-
tegre conquirendis et plene discu-
ciendis et examinandis, ita quod
nichil de diuinis scripturis remaneret
in lingua hebraica apud iudeos quod
non peruenerit multis prout et in
studiosis aut prelatis. Cuius rei
in littera conquiunt multa de veteri
testamento sicut supius dixi in diuisione
beatus ieronimus ad audiendum narratur
plenius translacionis de hebraico
in latinum [illegible] quod multa ob
causa fuit et ad [illegible] quod
tam in nouo testamento reperi-
untur et in hebraica biblia inveni-
untur. Quorum exemplum tamen hic et primum
est illud: Ex egipto vocaui filium
meum, quod ponit apostolus et in veri testamento
et in hebraica veritate habetur Ozee
xi in tali forma: quia puer israel et
dilexi eum, et ex egipto vocaui
filium meum, quod tamen lxx interpretes
transtulerunt: quia paruulus est israel et dilexi
eum et ex egipto vocaui filios eius.
Secundum est illud quod secundo quoniam nazareus
vocabitur, de quo dicit ieronimus in epistola ad
pamachium de optimo genere interpretandi
[illegible] ubi ipse transtulit: Egredietur
virga de radice iesse et flos de
radice eius ascendet, et in hebraico
in ydiomate scribitur: Exiet virga
de radice iesse et flos de radice
crescet. Tercium exemplum est illud Joh xix
Et videbunt in quem transfixerunt, et in
veritate hebraica zacharie xii habetur
et aspicient ad me quem crucifixerunt,
pro quo translacio lxx in latinum [illegible]
sit hoc: et aspicient ad me pro hiis quibus
illuserunt siue insultauerunt. Quartum exemplum
est illud Joh vii: Flumina de ventre
eius fluent aque viue, quod in veri-
tate in littera habetur prov v de ri-
uent fontes tui foras, ubi in
veritate hebraice lingue habetur flu-
mina de ventre aque. Alii dicunt
quod ysa. xi ubi nos habemus haurie-
tis aquas in [illegible] hebrei ~~fluunt flumina~~
de ventre eius, quod etiam facit quod

glosa anthimarie ibidem et dicit
auctoritas peritia Jo. 1o. Sed hic
est dubium. Si enim illa auctoritas
in hebraica veritate habetur. pri-
mo vel 10 vel alibi videtur quo-
modo qui transtulit alicubi iam
auctoritatem in tali forma secundum paciens
transtulit loco eius dicitur forcius
in fortis seu bona vite obiusti
videri potest quod ubi quando non trans-
tulit secundum ipsum et exquisitissima
hebraica singula precise nec
[illegible] omnem [illegible] verborum
hebraicorum secundum [illegible] propter
[illegible] et [illegible] acceptione
et quod pro multiplici [illegible]
[illegible] illius [illegible]
et propter [illegible] aliquis singula-
res [illegible] et litteras hebraice lin-
gue in aliquibus locis [illegible]
sit loquendo [illegible] hebraice
[illegible] propter [illegible] scripture
in translacione latina [illegible] non
[illegible] propter hoc et maxime ad
[illegible] cancellacionem [illegible]
[illegible] qui [illegible] patri-
bus [illegible] fidei et non possent
[illegible] conscienciam se non
talis [illegible] ipsa biblia sicut
[illegible] valeat quod non
[illegible] spiritus divinus [illegible]
et integre nobis transferatur [illegible]
[illegible] ipsam et propter [illegible]
in [illegible] diversarum linguarum [illegible]
[illegible] in formacionem et [illegible] (in margin: [illegible])
et salubriter [illegible] fuit
[illegible] ut patet in clementinis de
magistris quod ut viri catholici
[illegible] in noticia trium
linguarum scilicet hebraice arabice et
[illegible] et caldaice [illegible] et
[illegible] essent scole in dictis tribus
linguis in curia Romana Parisius
Oxonie Bononie et in studio
Salamantino et quod esse deberent
ibi in qualibet linguarum illarum duo
[illegible] periti doctores [illegible]

Item quod curia romana providit
in [illegible] linguas [illegible]
et regnum francie suis linguis in
eisdem climatis linguis generatis
[illegible] propterea [illegible] quod
non fiebat in [illegible] ordinacione
[illegible] de lingua greca [illegible]
Ysidorus 9o ethimologiarum Tres sunt
lingue sacre hebraica greca
et latina que toto orbe terrarum
excellunt. Hiis enim tribus
linguis super crucem domini causa
[illegible] fuit titulus eius scriptus
propter obscuritatem sacrarum scripturarum
[illegible] Ysidorus [illegible] ligne
[illegible] necessaria est ut ad
alteram recurratur [illegible] quando
dubitacionem nominis vel interpreta-
cionis sermo unius lingue
attulerit. [illegible] non fuit
lingua greca in [illegible]
[illegible] videtur illius
[illegible] [illegible] quod tempore
illius [illegible] (in margin: erat)
[illegible] non [illegible] studium
[illegible] in tali forma [illegible]
[illegible] fuit [illegible]
in [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] fuit [illegible] illa
non [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] illius lingue [illegible]
[illegible] trium [illegible]
[illegible] fuit [illegible] et salubriter
[illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] propter [illegible]
[illegible]
[illegible] plurium propter quod
[illegible] multa sibi salubria
[illegible] transmiserit [illegible]
in [illegible] propter [illegible]
[illegible] si non esset
[illegible] in [illegible] opus
esset [illegible]
est illud [illegible]
quod [illegible] non [illegible]

audiuit nec sciret homines
ascendit quod preparavit deus hiis
qui diligunt illum ypsa deo
dudum hebraica veritate
habuit sic apostolus non audi
verunt nec auribus perce
perunt oculi non viderunt
absque [illegible] que magis imper
tinentibus de hac materia
ad interpretacionem Jeronimi in
predicta epistola inter alia testi
ficatur videlicet sic apostolus
non audiuimus nec oculi non
viderunt deum absque ac [illegible]
verba et sensus perperam
te multis locis sequuntur in
lingua nostra Et multa alia
sunt non habentur in codicibus
nostris translacionis ad inter
pretacionem que proprium sintagma
[illegible] i. proprium dogma
vel specialem coordinacionem.
Sintagma enim est et est
idem quod dogma vel coordinacio
ut habetur Jeronimus in epistola
predicta ad pammachium de
optimo genere interpretandi
et dicit de aliis auctoribus quod
in translacione ad non habent
vel aliter habent quam textus
hebraicus. Consistit autem
per omnia valde preiudiciose
huius inventa contra emulos
beati Jeronimi videlicet quod necessaria
erat plena et fidelis trans
lacio diuinarum scripturarum
in mete de hebreo sermone
in latinum Et fuit racio
hec quia in novo testamento
multa allegantur scripta in
antiquis scripturis diuinis que
non inveniuntur in translacione
ad interpretacionem et ideo veri
propter multiplicem discrepan
ciam ad aliarum [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible]

christianis dicentes eos malefacta
tos et hec truncatam et falsam bib
liam et per hoc infirmavit fidem et
religionem christianam. Oportebat ut
fieret una fidelis et adequata
in mete de hebraico in latinum di
uinarum scripturarum translacio. Secunda
vero ut colligitur ex aliis prologis
eiusdem et evidentiam nove transla
cionis erat varietas et confusio
et discrepancia multiplex plurium
translacionum inter se et ab hebraico
textu, que translaciones in summa
etiam erebant ~~ab~~ discrepancias
in fide et religione christiana non
procedebat igitur oportebat corrige
re ad originale ut tota etiam
concordant in una autentica
et plena translacione diuinarum
scripturarum ut omnis scrupulus
tolleretur. Nam augustinus de ciuitate
dei capitulo 13o dicit Cum diversum
aliquid in utrisque codicibus invenitur
quando quidem ad fidem gestorum
utrumque esse non potest vim ei lingue
potius credatur. Vnde eciam in
aliam prius interpretes sua translacio
ne a vicio [illegible] vel esse poterat
ignota vita aliquorum transla
torum. Nam theodocion fuit hebreus
hereticus de secta hebionitarum
sicut et symachus. Quamvis in
via aliquorum translatorum in utraque
lingua s. hebraica et greca irracionabiliter
exegit nova et autentica trans
lacione fieri. Pro ista questione est
etiam [illegible] vel [illegible] cause erroris
vel potius discrepancie trans
lacionis ad ab hebraica verita
te, que cause in alia lectione ponent
[illegible] [illegible] declarabo
in parte precedenti quibus de causis sic
vero [illegible] [illegible] [illegible]
sunt nove translacionis diuinarum
scripturarum [illegible] contra
detractores [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

eos/ sui deuiatos erroris declinacionis
ipsorum. Et ut michi videtur eo plus
dixi/ quia Jeronimi statim in hoc
quod multa in principia circa scripturarum
peruertebat ignorancias plurimas
non habitam in ut precedentibus non/ quod
allegant ab apostolis et euange-
listis sunt in textu hebraice biblie
illa quesierunt in translatoribus
apocrifo ut in illa et editione
cuius auctor ignoratur/ quod dicto a-
pocrifa dici potest Similiter septuaginta
Sedicion et Symmachus fuerunt here-
tici ut apparet in alia lectione/ et aqui-
la fuit proselitus et non iudeus
origenes de mala doctrina fuit
notatus. Ideo beatus Jeronimus transla-
ciones illorum non reputabat au-
tenticas/ sed magis apocrifas/
quia ut alias dixi apocrifum
nomen dicitur de quo non potest certum
et securum haberi iudicium veritatis
Et ideo quod in comparatione doctorum transla-
torum scripturas dixit apocrifas
istas et que fabulas/ fictas et vani-
tatibus conspersit/ et ita [illegible] sunt
fabule quedam hyspanorum quarum
sentencias tradit beatus Jeronimus
super istis verbis. Quod michi ignotum
est apocrifum deliramenta et
hybernas nenias [illegible] [margin: neniis]
tant et [illegible] proficiunt. hiberni
a [illegible] est adiuro hyspa-
nia hybernia notatur et inde
hybernus na num nomen gentile
hybernas nenias id est fabulas [margin: nenias]
[illegible] quasdam ab hyspanis in veteribus
seu apud hyspanos vulgatas
[margin: nenia] Est enim nenie dicta cantilena
que fit super mortuum vel super
cunas puerorum et est nomen
anomatopeyon vel fictum quod
[illegible] a sono vel cantu mu-
lieris [illegible] pilos in cunis ca-
nentium nenie [illegible] vero nenie
fiunt [illegible] fabule vel fabulose
seu sine auctoritate dicta aut scripta

sunt in apparatus hungarenorum h-
abere scripta auctoritate absque dis-
cussione retrahant defensores
et cum illi beati Jeronimi et hoc propter
reuerencia certissimam originalium
scripturarum et autenticarum hebraice
lingue ad quas obmiserunt
recurrere/ contenti et confisi et quibusdam
dictis translatoribus seu scriptis non
autenticis etiam inter se multipli-
citer discrepantibus. Isti tamen minus
reprehensibiles sunt quibusdam de
nostris qui non cognoscentia sed
curiositate et vana gloria scribunt
et magis student circa poetarum
fabulas et quorumdam veterum
auctorum steriles quam [margin: Nota]
circa salutiferas et autenticas
scripturas/ et magis gloriantur in [margin: [illegible] clerici [illegible]]
allegatione doctorum veterum
seu diuinorum eloquiorum. Isti
imitantur in antiquis quibusdam
abiecti capitularis grandia
conuenire misteria in quibus nunquam
veritatem [illegible] voluit
verbis latent/ nisi quando exposita
[illegible] patrum/ [illegible] de
[illegible]/ Isti [illegible]
limpidam aquam de [illegible]/ et
[illegible] sapidum de fontibus vbi
non est/ [illegible] [margin: [illegible]]
[illegible] verbera
[illegible]
doctrinis et diuinis scripturis [illegible]
etiam isti [illegible] nullus ego
[illegible] legi/ quod beatus Jeronimus
[illegible] generi
[illegible] eo quod studio
suo [illegible] in poetarum
[illegible] et philosophorum [illegible]
quod in diuinis scripturis non curi-
[illegible] integram [illegible]
[illegible] originalibus hebreorum
libris [illegible]
illa [illegible] causas erroris non
est [illegible] vbi beatus
Jeronimus [illegible] non ad me
[illegible] [illegible] quomodo medi-
cos [illegible] de [illegible] vel
potius [illegible] dissonantia

seu discrepancia ab hebrai-
co textu. Dogma supius ap-
piut / et dicit ita cautus ex-
tonis pr[illegible] ad vitandum
est quod sic tangit beatus Aug(ustinus)
super epistolam ad colo(ssenses) plato
loquutus est de nomine et tagi-
ton et tullimudi. Dogma etiam
multi tenent beatus Aug(ustinus) in
libro primo de concordia evan-
gelistarum quidam dicunt non ap-
pellavit precium tregatum vo-
primum intellectum / quem filium /
animam mundi spiritum sanctum / qui
replet orbem terrarum. Sed veri-
similibus dicitur per animam mundi
intellexisse quandam vim vegi-
tativam / non etiam non spiritum sanctum /
sed hoc est 3o signo defecerit
magis perfectionis / per vestigia
cuiusdam vocationis naturalis
et si quaedam / plato per hoc
intellexisse quandam in creatam
seu dependentem spiritum / non
sic intellexit plato unitatem
essentie illius spiritus / cum pre-
primo intellectum sed poneret
tres deos in diversitate essentie
p[illegible] ponit videbatur. Et quia
ptholomeus philadelphus
erat unus dei cultor / ideo
timebat lxx interpretes ne
caderet in illud dogma plato-
nis / vel errore illius dogmatis
poneret forte tres deos sed scri-
bit aliquo modo trinitatem d(ei)
exprimi in scriptura videbatur hoc
reputabat damnabile. Et pro-
inde ubicumque hebraica veritas
sonuit pertinentie personarum in
unitate essentie sicut in multis
passibus facit / aut ubi ta-
cite aliquod altum et secretum
divinum misterium ubi tacuerit
omnino / aut aliter interpretati sunt
propter regem gentilem / unius dei
cultorem / qui non dum potuit ca-
pere misterium trinitatis et persona-
rum ne si aliquid [illegible]

illius scripture sentiret hoc magis
platonicum quam katholicum seu deum
[illegible] reputaret. Hoc modo et
beatus Jeronimus. Hic modi excusabat
lxx interpretes super discrepantia
ab hebraica veritate. Sed nunc sunt
argumenta / contra in scriptura veteris
testamenti et hebraica singulis plura-
litatem volunt intelligere trinitatem
personarum in divinis / quia alias lxx
non habuissent causam aliter interpretandi
quam textus hebraicus habebat /
patet etiam 2o quod alii ante
adventum christi iudei [illegible]
scripturas intellexerunt / pro illo
tempore cognoscebant trinitatem personarum
in unitate essentie / dei. Dicit quando
[illegible] modo [illegible] scripture non
possunt de illa trinitate credendum
[illegible] iudei moderni / videtur
quod hoc est quia iam [illegible]
credendum [illegible] et [illegible]
[illegible] scripturarum [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] intelligunt
scripturas [illegible] illa [illegible]
[illegible] quod parum [illegible]
malicia et obstinationem [illegible]
[illegible]
[illegible]
non [illegible]
diligentes [illegible] principibus
[illegible]
laboribus [illegible]
[illegible]
[illegible] et predicatores [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
dubitant in [illegible] quando
missas celebrarent [illegible]
aliquid [illegible] sunt causa
[illegible]
qui hoc [illegible]
Sed hoc nunc dimisso / recolligendo
sunt cause multiplices erroris et dis-
crepantie interpretationis [illegible] qui
nolebant beatum Jeronimum [illegible]

nova translacionem ex hebraica
veritate in latinum. Secunda causa discre-
pancie fuit sicut [illegible] ne pto-
lomeus tales in dogmata platonis
credendo tres esse deos inveniret quo
fuit tacitu. 2a causa fuit quia ipsi
gentiles et ipsi hebraicus erant
valde diversi in doctrina et ritibus
suis ad usum [illegible] divina
dispensacione primo divine scripture
ipsi hebraici qui tamen erant prius
scriptores gentibus quod alie sunt
in hebreo habent in multis sunt eis
interpretati prout expediebat [illegible]
gentium et ptolomeo regi egipti
[illegible] erant misteria salutis
humane cum adventu christi sit gen-
tibus revelanda sicut hebreis pre-
[illegible] dantes canibus et ne margaritas
proicerent ante porcos. 3a causa
esse potuit quia ptolomeus filadelphus
valde studiosus et eruditus in li-
bris [illegible] et philosophorum
et poetarum libros in sua bibliotheca
[illegible] ne divine scripture viderentur sibi
in aliquibus [illegible] dogmati-
bus philosophorum aut in aliquibus
superstitionibus aut superstitiosis ri-
tibus gentium concordare. [illegible]
[illegible] quod scripta erant in
libris bibliothece ptolomei [illegible]
[illegible] in libellis [illegible]
posuerunt aliqua et aliqua dimiserunt
[illegible] aliqua addiderunt. [illegible]
causa esse potuit multiplex transscrip-
cio translacionis grece a [illegible] interpre-
tate in quibus transscriptionibus potuit
multiplex error et corrupcio successive
subrepere ex vicio negligencia scriptorum
correctio non adhibebatur vel forte
[illegible] exemplar vel ne-
gligencia. Istam causam tangit augustinus
de civitate dei. [illegible] causa esse po-
tuit malicia hereticorum in primitiva
ecclesia et malicie iudeorum apud quos
etiam sunt interpretes [illegible] qui [illegible]
[illegible] in principio [illegible]
[illegible] fidei [illegible] scripture vete-
ris testamenti in translacione eorum.

interpreti / Poterit tamen interpreta-
cio in multis passibus cor-
rupte [illegible]
ut hunc erant pauci libri transla-
cionis eorum apud grecos fideles
[illegible] beatus augustinus 4 de civitate dei
ca. 30 unde quod discrepancia
eorum interpretum ab hebraica veritate
non potuit esse ex invidia quod
illi 72 duo viri iudei voluerunt
[illegible] divine misteria [illegible]
gentibus sed quod potius [illegible]
[illegible] corruperunt eos interpretando
[illegible] alienigenis. [illegible]
dicit augustinus non est verisimile
quod illi 72 viri fuerunt [illegible]
[illegible] ipsi [illegible]
ad hoc opus iterum ptolomeus
filadelphus ut [illegible] fuit in
[illegible] precedente iudeis multis
bona [illegible] restituit eis libertatem
plus quam centum milia iudeorum
qui servierunt in regno suo
dans [illegible] talenta
[illegible] dragmas argenti
et misit dona regalia ad [illegible]
[illegible] ut ante dicebatur
quo attento nullo modo est verisimile
[illegible] infideliter interpretarentur
scripturas divinas decipientes
regem [illegible]
[illegible] divina dispensacio
ut illi 72 viri interpretarentur
eo modo quo interpretati sunt
[illegible] possunt
[illegible] regi eruditissimo [illegible]
[illegible] erunt false et ~~[illegible]~~ infideliter
interpretando [illegible] ut [illegible] augustinus
dicit [illegible] esse quod cum
[illegible] de bibliotheca ptolomei
ista transcribi ceperunt tunc ad
[illegible] errores fieri potuit
[illegible]
[illegible]
[illegible] ibidem dicens
nec malicie iudeorum nec [illegible]
[illegible] interpretum sed scriptorum
tribuit errorem qui de bib-
liotheca [illegible] regis codices
describendos [illegible]

Ex quibus omnibus apparet /
quod ut omnis scrupulus
auferretur fuit necessaria translacio
plenaria et autentica divine
scripture in linguam hebream in
latinam quam deo providente nemo
dubitet vir doctissimus et eru-
ditissimus augustinus asserit in epistola
ad ... beatus Jeronimus inchoavit
et complevit / vir et beatus augu-
stinus xviii de civitate dei / Non
defuit temporibus nostris presbiter
Jeronimus homo doctissimus et omnium tri-
um linguarum peritus qui non ex greco /
sed ex hebreo in latinum divinas
scripturas convertit. Sed eius litte-
rarum tantum laborem quamvis Judei
fateantur esse veracem lxx vero
interpretes in multis errasse con-
tendant. Et tamen ecclesie christi tot homi-
num auctoritati ab Eleazaro tunc pontifice
ad hoc tantum opus electorum neminem
iudicant preferendum. / Ergo apud
augustinum quod translacio lxx est
preferenda translacioni Jeronimi et nunquam
autentica non obstantibus dis-
crepanciis quibuscumque et defectibus /
quia ex parte posset fieri transferre
alicuius scriptoris aut hoc ...
Sed in principio ecclesie fideles
soli utebantur divinis scripturis
in translacione lxx propaganda
de fide et religione christiana et
illa translacio erat corrupta
multis et defectuosa et discrepans
a veritate hebraica maxime
ubi tangunt principaliora
misteria fidei christiane sicut apparet
ex dictis. Quo modo ergo saltem tres
audiencias que dicta sunt posset
dubitare de tam principali funda-
mento et determinacione articulorum
fidei in conciliis primitive ecclesie factis /
Vel aliquis posset sic arguere
ex hoc capite contra dictas lxx /
et nunquam originalia non recte
sonare ex diversis scriptis funda-
mentis eiusdem scripture ve-
teris tangens ... [illegible]

ivan

Christus in prologo super psalterium dicit
... cum semel ante se homo occupa-
verit in translacione lxx quam omnes
sequebantur et nascentis primitive
ecclesie roboravit fidem iniustum erat
etiam meo silencio comprobare iniusti-
ciam ut hoc consilio aliam trans-
lacionem non facerem sed potius transla-
cionem lxx cum aliis interpretacionibus ne eius
defectus et corrupciones manifestando /
in fide facerem trepidare. Preterea
ut amoveatur omne dubium et ad videndum /
quod primi fundatores ecclesie fidei christi-
ane ... innitebantur quadruplici
tradicioni videlicet doctrine christi et apostolorum eius
que scripta fuerunt in cordibus eorum et
spirituali revelacione spiritus sancti quam receperunt
ut doceret eos omnem veritatem tempore
suo et immutabilis quibus confirmata
fuerunt ea que determinaverunt vel cre-
denda determinaverunt in conciliis. Ex
quo innitebantur scripturis divinis veteris
testamenti ... quod prime eorum tradi-
ciones sufficiebant ad ... dubitacionem
fundandum novum testamentum. Esto
etiam quod nullus respectus fuisset
habitus ad scripturas veteris testamenti /
vel esto quod nunquam ille scriptor erat legis
antique precessisset / Manifestum
est quod primi fundatores fidei fuerunt
eruditi ex prophetis ut ex doctrina
paulus et aliis. Vel ex revelacione
spiritus sancti in antiquis scripturis in
hebraica veritate et omnium linguarum
notitia fuerunt et per quos major ka-
tholice et salutaris veritas fuit in
originalibus hebraicis scripture
... nec patuerit. Eorum ... infere
... contrarium est quod nova
legem esse ... spiritualem maiorem
apparencia ... homini et
... in ... seu hy-
storiis gentilium quam lege antiqua
... radicibus
... posset similiter
... divinum pro-
... aliquis ... indigeret
... verissimum esse legem christi

Xpi vel scripture nam testamenti
esse adeo quod legem moysi vel scrip-
ture veteris testamenti / Secundo sequi-
tur quod lex nova vel scripture novi
testamenti eque vel magis aucto-
ritatem [illegible] roborant legem veterem
quam e contra / [illegible]
[illegible] quod fides seu lex xpi secure
et indubie fundata esset [illegible]
Secundo patet sepius antiquis
[illegible] fuissent [illegible]
quod non [illegible]
[illegible] / quamvis hoc
[illegible] expediat propter passiones
[illegible] et [illegible] vite pro se
ne [illegible] apparentibus
[illegible] quia ad perfectionem vite est [illegible]
[illegible] sufficere
[illegible] quod non [illegible] tali modo
[illegible] ut in se peior et [illegible]
[illegible]
[illegible] possit et amplius [illegible]
[illegible] possent [illegible]
illam de perfectione legem [illegible]
veram lex xpi sit legum ultima
et perfectissima de hac [illegible]
aliis modis [illegible]
[illegible] discussis [illegible]
[illegible] illas [illegible]
[illegible]
et [illegible] aliud
dubium [illegible] divine scripture [illegible]
[illegible] in latino quos [illegible]
hebreo [illegible] declaracione [illegible]
tendum est quod [illegible] modis et
consideracionibus [illegible] convenerit
[illegible] passibus
divine scripture / quia [illegible]
[illegible]
[illegible] / quia
[illegible]
[illegible] ordine et
[illegible] quia
[illegible] accidentium con-
sideracione [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] condicione [illegible]

attentum / quia quomodo loquendi /
seu ~~[illegible]~~ locucionis vel dicendi
et modis [illegible] posset
pro exemplis declarari [illegible] ab-
sentibus / quia sic quilibet [illegible] tempore
~~[illegible]~~ posset / quod talibus modis
[illegible] et notum
convenerit composicionibus verbis /
scripture sicut [illegible]
[illegible] in qua [illegible]
consideraciones et [illegible] sunt
[illegible] / Tunc [illegible]
[illegible] prima est quod multi [illegible]
[illegible] intelligi significari [illegible]
[illegible] scripture / quod non [illegible]
[illegible] patet faciliter /
quia in translacione unius lingue in
aliam / non potest [illegible]
[illegible] modorum loquendi /
[illegible] / nec [illegible]
[illegible] / [illegible] quatacio
et [illegible]
[illegible] et non intelli-
gi possunt [illegible] allegat
[illegible] distinctione 38
[illegible] quod [illegible] scripturarum
et [illegible] lingue [illegible]
accipiendum est / [illegible]
lingua [illegible] locucionum
[illegible] in alia [illegible] fuerint
videntur absurda [illegible] ibi
[illegible] in translacione hebraici
[illegible] in latinum non potuit
[illegible] locucionum et
[illegible]
quod [illegible] divine scripture
[illegible] spiritualis allegorice
et [illegible] anagogi-
[illegible]
[illegible] sunt
[illegible] in translacione la-
tina sicut hebraica / apparet
quia illa [illegible] quibus [illegible]
[illegible]
[illegible] non apparent in translacione
scripturarum de hebreo in lati-
num [illegible] poterant [illegible]

pa

2a

[illegible]

3a

3a racio est quod non omnia que
intelligi possunt notari vel
significari in certis verbis septua-
ginta descripserunt secundum sentenciam. Unde
est hoc quod multi sensus in pluri-
bus scripture [illegible] sane [illegible]
nulla industria elici et fingi
possunt, ex vera collacione et
[illegible] sermonis hebraici vel
latini. Et quo ad hoc est de-
buit scriptura, sicut de aliis
17 racionibus. Sequitur infra quod
aliqui [illegible] operam scripturi
[illegible] sunt ex racione scripturarum
non debet in diuisione duci, quod
ibi spiritus sanctus in [illegible] hoc vel
illa que aliquis suo ingenio
[illegible] occasione fingit ubi sufficit
tam vel de novo. Apparet igitur
[illegible] fieri est spiritu sancto [illegible]
vel sufficientes [illegible] ex quibus
[illegible] et lenitate fictos
attribuere quod non est faciendum
sed diligenter cauendum, ne plus
de hoc dubio sequitur tunc
Et nescio quis primus aute
in tempore precedenti quibus modis
hec exemplis [illegible] nos er-
rat seu discordat a veritate
te hebraica, sicut quilibet homo
audit quod non debet videri
[illegible] nos ~~interpretando~~ quibus
errasse seu a veritate hebraica
ta declinasse, et hoc vel compa-
racione linguarum vel ex aliis
causis supius tactis. Jeronimus
declaracione Jeronimus videlicet [illegible]
in multis [illegible] quod hoc in-
terpretes interpretati sunt humano
ingenio et non spiritu prophetico
et per quod potuerunt errare,
[illegible] quod [illegible] in nunc
[illegible] hic triplex racio
prima est quod in interpretando sibi
convenerunt concorditer humano
modo, quod sicut et ullus passu
melius differret. 2a racio est

quod aliud est esse interpretem et aliud
est esse prophetam. Illa racio tangitur
ibi: aliud enim est 3a racio est
quod spiritu divino transtulerunt
nisi si fuisset sibi ipsi contrarius
illa racio tangitur ibi: dicit aliud
de eisdem scriptum. Sed ad primam
partem, in qua tangitur prima racio
dicit sic: Nescio quis primus au-
ctor declaracione sua lxx ad verba
[illegible] Augustinus volens probare quod
lxx interpretes spiritu divino et non humano
ingenio vel industria interpretati sunt
narrat sicut supra sicut [illegible] illi
lxx viri missi venerunt ad ptolo-
meum regem Allexandrie. Ipse
prudens volens temptare omnium fide-
lium concordiam de veritate fruncta
communis posuit quemlibet illorum
ad unam cellulam specialem seu came-
ram secretum in qua solus interpretari
deberet absque collacione cum aliis
et sic ut [illegible] sit quilibet per se
ad plenum totam bibliam interpretatum
esset omnes concordaret in verbis
in modis loquendi et similibus, quod dicit
Augustinus mirabilissimum fuisse et ex
speciali inspiracione divina factum. Et
quod spiritu divino interpretati sunt et
non humano. Unde 18 de civitate dei
capitulo 42 Augustinus dicit: Traditur sane
tam mirabile ac stupendum planeque
divinum in eorum verbis fuisse consen-
sum, ut hoc separatim singuli sede-
rint, ita enim eorum fidem ptolomeo
placuit explorare, et venit quod in
nullo verbo quod idem significaret
et tantumdem valeret, vel in verborum ordi-
ne alter ab altero discreparent
tamquam unum interpretes esset, ita omnes
interpretati sunt, unus erat quia
revera spiritus erat unus in omnibus
et ideo tam mirabile dei munus ac-
ceperant, ut illarum scripturarum
tamquam humanorum sed sicut erant
divinarum etiam isto modo commendaretur
auctoritas credituris quandoque gentibus
profuturarum quod iam videmus effectum

interpretes

Et multa dicit que ex istis mala
aº 3· que alis intelligunt fuerunt
Et sic exerta scripturam sacram dicit sine
per hos inspiratos spiritu dicto spiritu nec
non sunt ubi hoc videntur aliis ne
illa dixisse quod in hebreo continet
ut ad spiritualem sensum scrutandum
magis monet lectorem in cremento ex
diversitate litterarum Contra hanc opinionem
nem augustini et aliorum arguit ieronimus
hic in libro inveniens talem rationem
Si tam mirabilis res et tam mi
raculosum signum fuisset in translatione
verborum illud scripturam recepit vel ierony-
mus vel canalibus ptolomei reg-
is vel saltem scriptum fuisset ab hystoriogra-
phis iudeorum ad magnam auctoritatem
scripturarum suarum eorum nullus talem
scribunt scriptum nec ab aristeo dis-
pensatore ptolomei nec a iosepho
qui de post temporibus iudeorum fuit dili-
genter scripsit et tamen de ad interpretibus
mentionem facit dicens quod demetri-
us filium fecit in domo sue bene
et capitula fecit ad cognitionem
necessariorum ubi eos indicens probe
fuit ora quod opus habebant ad leg-
is interpretationem quam laboriose
tantam in interpretationem faciebat usque
ad horam nonam et hoc fecerunt
ad curam corporis vertebant ma-
ne autem ad eundem laborem redi-
bant. et ita legis interpretatio tra-
scripta et opus interpretationis ad finem
per dies septuaginta congregatus in
locos omnes demetrius ad basili-
cam in qua legis interpretatio fac-
ta fuit ex partibus interpretibus legit
tamen in aula basilica i. domo re-
gia dicitur a basilicos grece quod est
rex latine. Et ita quod preculanti igitur
plures tangit processum illorum ad
interpretationem et tamen non facit mentionem
de divisione eorum per lxxii cellulas
nec de illa mirabili concordia
et inestimabili ipse de aristeo iose-
phus tangit hic dicit libro 12

antiquitatum iosephi quod fuit
amicus regis et cum custodiam
et custos sui corporis et quod a
nomine dicitur hic yperaspistes
grece quod sonat protector latine
vel super alios protegens vel
propugnans vel fidelior et dicitur
ab ὑπὲρ quod est valde et
pistos fidelis et in aliis dicitur
ubi hoc per bonum istius quod
fuit vel protego. de isto aristeo
ptolomeus philadelphus lo-
quens eleazaro principi sacerdo-
tum ut habetur in iosephi ita de
transmisi qui debent de
hijs doctoribus disputare. Au-
dias et prudentie mei corporis
custodem et aristeum michi ka-
rissimos. Intendit ergo ieronimus
quod iste aristeus sit fidelis regi
et amicus sibi. Iosephus nequaquam
obmisissent scribere tam inso-
libile signum illorum interpretum
ingenio pervius si habuissent
aut aliqui sententie quod ut
interpretes ipse quod subdit in tra-
dicione quam ad istam rationem
dicta sua gratia etc. Aliud
est enim esse vatem aliud in-
terpretem. ibi spiritus ventura predi-
cit. hic eruditio et verborum copia
nichil quod ad prophetiam spectat
cognoscere inspiratio divina quod
eveniet quod ventura sunt. Ad in-
terpretem vero non sufficit
quod talis sit eruditus et doctus
et precipue in sensu sui eminentibus
et proprius in diversis linguis
eloquentis habens efficaciam
et copiam verborum in modo
loquendi qualis fuit tullius
qui etiam transtulit non inspiratus
sed ingenio suo eruditus plu-
res libros de grecis in latinum
sicut tangit ieronimus in libri
ychonomicorum zenophontis
i. libri quem ille zenophon
plures composuit de officio dis-
pensatoris domus ychonomicus

eciam est idem quod dispersator
et dicitur abydos quod est dominus
Iste Zenophon fuit discipulus
Socratis vir magne facundie
de quo libro vj. Valerij maxi
mi. Tullius transtulit platonis
pitagora i. librum quendam quem
plato composuit nomine pitagore
intitulatum sicut quidam liber dicitur
thimeus platonis athiniensis
suo discipulo intitulatus plato
enim solebat libros suos intitu
lare a nominibus discipulorum suorum
vel eorum quos introducebat
loquentes. Idem transtulit librum
demostenis prothesiphonte i. li
brum quem demostenes rethor
grecus composuit de defensione
thesiphontis contra eschinem
rethorem dictis rethoribus
grecis ut scripsit in epistola ad pau
linum Ieronimus quos libros transtulit
tullius de greco in latinum ut tant
quam in latina. Et est quod dicit si
hos interpretes vates vel prophetas
dicimus quia interpretes fuerunt
necesse est ut eciam tullium rethorem
[illegible] spiritu afflatum dicamus duos
libros transtulisse cum fuit interpres
Et [illegible] in epistola ad Iohannem [illegible]
monet quia quia apud nos dicitur
eos fuisse prophetas eo quod interpretes
sed dicit eos spiritu sancto inspiratos
transtulisse. Et quod illius signum
fuit illa mirabilis concordia
eorum de quo supra. Et cum dicere
scripture transferunt in alia lingua
sic ut maneat omnis sensus
eius literalis et spiritualis [illegible]
[illegible] apud [illegible] diverso
eorundem sensus ut [illegible]
in fine [illegible] Et [illegible] ad
[illegible] non [illegible] interpretes [illegible]
[illegible] vel [illegible]
igitur [illegible]
[illegible] non est [illegible]
sine [illegible] sine [illegible]
sunt. Cum [illegible] aut aliter de eisdem
ubi ut dixi tangitur 3a racio quo
probatur quod lxx non spiritu divino

[illegible] fuit [illegible]
scripturas transferentes equarum ad
[illegible] racione [illegible] dicit alibi de
eisdem. Et [illegible]
[illegible] asserimus lxx fuisse spiritu sancto
[illegible] est aliquid scriptum esse
in eisdem libris quod eidem spiritu [illegible]
interpretes [illegible]
ibi scriptum esse quod [illegible]
[illegible] lxx [illegible] probat quod si [illegible]
ligit [illegible] de eisdem libris [illegible]
ad interpretum ita quod [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] in scripturis
translacionis lxx quod [illegible] non est
[illegible] non vult [illegible]
eisdem libris [illegible] in greco vel origi
nales hebraice lingue [illegible]
[illegible] lxx [illegible]
[illegible] in libris
[illegible] apparent quare
[illegible] lxx interpretes spiritu
sancto [illegible] aliqua que in hebraico
[illegible] aliqua
[illegible] aliqua [illegible]
sicut [illegible]
[illegible] dubium [illegible]
isti [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] et alter
[illegible] ille [illegible] qui [illegible]
[illegible] asserunt [illegible]
[illegible] fuit [illegible] magne [illegible] et
[illegible] vita [illegible] ille igitur qui
asseruit [illegible]
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] dubium est quorum
opinionum [illegible]
[illegible] dubium [illegible]
[illegible] est
theologus [illegible] aliqua opinionem
[illegible] assensus magis vel [illegible]
[illegible] opinione
cogit [illegible] est [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] diligencie [illegible]
[illegible] opinione [illegible]
[illegible] qui asseruit vel affirmat
sine [illegible]
vel apparencia quod videtur sibi de

de errare si diligencia sua quando
de racione vel apparencia / an sit so-
phistica vel realis non satis vel
probabiliter agit patet ex predictis / sed
3a racio est quod verisimile est quod non nunquam
eciam sancti doctores peccaverunt ex-
primendo dicta sua. Apparet quod beatus
Augustinus nemini excellenti · retractacionum
vero sepe dicit se dixisse aliqua
vel magis audacter vel magis assertive /
quam dicenda erant Similiter Augustinus
dicit de scriptis quod tenuit quamvis affirmat
[illegible] quod decepit eum status cordialiter
ut patet in libro retractacionum suarum ubi
libro primo dicit merito sibi displi-
cere quod nimis nudabat theodoro viro
docto ex fama laudando credidit (alia)
quod debebat Et sic apparet patet quod zelus
affectus vel eloquencia [illegible]
placuit sophistica racionis apparencia
fecerunt quamvis sanctos doctores sepe
loquendo vel affirmando vel negando quo-
modo excederent quamvis in opinionibus minus
probabiles cadere et in veritatibus aspera
loquens Et quia arguebant ab auctoritate ne-
gative parvo valet fortasse eciam [illegible]
nimis audacter dixit contra Augustinum
mediatorem esse quod [illegible] contra [illegible]
libris suis [illegible] ubi Augustinus
magis sobrie dixisse videtur quod dicat /
[illegible] [illegible] in nupciis [illegible]
[illegible] allegatum fuit / Quartus in secundo
[illegible] apparuit quod doctores sancti
[illegible] Augustinus [illegible] non semper
sunt [illegible] / sed quamvis et multociens
[illegible] in questionibus inter se quam
operuit quod alter eorum contravenerit quamvis
opinioni alterius / Ex quo multociens re-
[illegible] in opinionibus ut hic de
[illegible]. Augustinus et Ieronimus et Augustinus
et Gregorius [illegible] de peccato [illegible]
[illegible] fuit venialis vel mortalis / Ire-
[illegible] dicere quod fuit mortale et Augustinus
[illegible] et similiter de reprehensione
[illegible]
Petri et Pauli Ieronimus et Augustinus contra
affirmat ut videtur ad Gal. 2o. //
(et) Quartus [illegible] quod non credendum quod sancti doctores
non discrepaverint sunt in concilio [illegible]
dubie [illegible] quod primo [illegible]
recipienda sed intelligencia doctorum

per ea et rarius dicendi et aliis de
diligenter inquirenda propter satis
experimentis / [illegible] huius
[illegible] contingit sepe errare
[illegible] in scolasticis theologicis
et laboribus disciplinis / qui
non [illegible] principia [illegible]
[illegible] veritatem in scripturis [illegible]
[illegible] et discipulis recipiunt [illegible]
doctorum et operis [illegible] docent /
vel predicaverunt [illegible]
[illegible] et habiti errones [illegible]
[illegible] quod 3a racione [illegible]
esse dubie ad hoc quod [illegible]
[illegible] in [illegible] ille [illegible]
doctores [illegible] qui [illegible] opi-
nione tenuit [illegible] aliquis doctor
[illegible] si [illegible] sunt quod dixisti
[illegible] contradicere [illegible] doc-
toribus Ergo advertendum est
quod [illegible] quod [illegible] exemplum
[illegible] sunt [illegible] in [illegible]
in libris seu scriptis [illegible]
doctores vel aliquid [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] scripturis aliqua [illegible]
[illegible] et dixerunt
ex scripturis Item aliqua [illegible]
[illegible] naturali [illegible]
racione et dixerunt Item aliqua
que solum probabili [illegible]
ex scripturis elicuerunt Item
aliqua ex historiis [illegible]
et scripturis [illegible] et dixerunt
[illegible] ad prima tria
nemo doctoribus [illegible]
[illegible] ad alia
tria [illegible] ipsis doctoribus
[illegible] pro [illegible] ad
[illegible] magister Nicolaus de Lira
[illegible] contradicit beato Ieronimo
[illegible] opinione [illegible]
quod scripture [illegible] magis [illegible]
et [illegible] opinioni / ut
ut dicit [illegible] doctores sunt
[illegible] auctoritatis [illegible]
(et) [illegible] hoc [illegible] ab
[illegible] opposi[illegible]
per [illegible] vel [illegible]

non [illegible]
quod dicit [illegible]
doctoribus

contra

contra

verisilius primo in libro aug.
in epistola ad vincencium de descrip-
cionibus sanctorum doctorum hec inquit
genera scripturarum a canonice
scripture distinguendum est. non e-
nim sic leguntur quasi ex eis testimonium proferatur
ut contrarium sentire non liceat
hec aug. unde cum opiniones
sanctorum doctorum si quando invicem
sunt pluribus aut numquam
de sua deliberatione poterit non esse
procedit hoc aequaliter ut facilius
reprobande et maiore non publice
coram vulgo / nec in scolis publice
nec doctorum talium controversie et
repugnancie sunt sic publice
de magis tenendum esse videatur
tonibus scolasticis ad glosandum
concordandum et salvandum doctores
sanctos ubi ex parte est possibile
et non sunt negandi sine racione
evidenti aut auctoritate scripture
sacre etiam in hiis que quidem
de naturalibus cognitivi sunt et
tunc necesse publice naturalibus
prius negaverint et reprobaverint
eorum auctoritas infirmatur et sua
peccata redderent in magnis et
necessariis ad salutem [illegible]
[illegible] ad quam [illegible] probo
batur videtur quod sancti doctores
non sunt privilegiati in suis assercio-
nibus seu opinionibus sed
eciam scripserunt talia precantes
et desiderantes saltem scripturas
scripture [illegible] nisi comprobantes
vel culpa vel neglegentia sed in ea
illa quamquam errandi [illegible]
ferent occasionem [illegible]
tone sed in certis scripturis
[illegible] non esse credendum
[illegible] nisi in quantum [illegible]
apparent [illegible] mutat
revelacionibus aut scripturis
sanctis aut racionibus evidentibus
unde aug. hoc de scriptura de
[illegible] et aliorum sanctorum scripturis
in prologo libri de trinitate
[illegible] dicat non.

in credis si tibi aliquid dixero quod
veteri et novo testamento quod non possit
est [illegible] Tunc ad aliud
dubium quod querebatur quorum opinio
sit verisimilior videtur quod opinio Ieronimi
sit verisimilior quia videtur fuisse in
maiori peritia linguarum et ... propter
ex paciencia ... scripturarum ...
tum et ea ... ligwas ... unde
aug. de Ieronimus dixit ut ... Adrianum
allegat [illegible] verbalia que ... suis
opinionibus maior ... sit
aug. est Ieronimus [illegible] ...
sunt quedam ... [illegible]
de ipso videtur quod plus ... videtur
... non videtur ...
... nec sit ... quod tunc sim-
[illegible] ... divinitus
inspiratas dicit [illegible] ...
mei videtur hec ... est ...
scripturas ...
[illegible] quadam
de ... Ieronimus est quod certa sentencia
spiritus sancti ... ut videtur ... sit
[illegible] et recepit [illegible]
[illegible] Ieronimum Aug. vero
nil allegavit ... nisi in quantum de
de ...
interpretes [illegible] ...
[illegible] et veneri ...
doctor ... videlicet incredibili ...
tune vel scripture [illegible]
... ecclesia de ...
... quod illi interpretes divino
spiritu inspirati sunt [illegible]
interpretacionem apud Ieronimum sicut
superius allegatum fuit [illegible]
Aug. accepit ... propter suam
[illegible] hoc quod apostoli allegaverunt ...
... scripturis et ... translacionis
lacionis ... hoc quod ...
... ecclesia fundata
dicunt [illegible] ...
[illegible] ...
...
... qui ...
... [illegible]

q sup scripturis erronee translatis
fides et sana religio fundata
fuisset. Cuius motiua prandet
iudicet qui potest ego pono in
dissuasio. Contra secundum Item secundo
Hic incipit secunda pars principalis
cuius prologus in penthatheucum moy
si. Et diuiditur in tres partes. In
prima parte Ieronimus excusat se de
dampnacione ad inspirationem ondes
quod merito non est reprehendendus eo quod
ausus est facere nouam translacionem
In secunda ... contra emulos qui
habebant intencionem super dampnandi veteres
dicebant ipsum facere nouam trans-
lacionem in tercia parte prandi igitur
emulis. In tercia parte sua epistolam
concludit. ibi iterum te precor etc.
Stat sua racio primo in hoc quod
ipse faciendo nouam translacionem
non intendit dampnare veteres
translaciones i. ad inspirationem
sed intendit quod sicut ipsi ante ad-
uentum christi qui non habent fuerit scrip-
ture clause interpretati sunt sicut
tunc potuerunt et intellexerunt
vel sicut ecclesie expediebat. Ita
ipse tempore modico post aliorum
studium scriptis iam clare scrip-
turis per christum et apostolos voluit
post eos laborare in plenaria et
integra verborum scripture devocione
sine de hebreo in latinum quia
ex quo sentencia finalis post christum
plenarie per ipsum patefacta est
ecclesie igitur plenius ipse scribens po-
tuerit scripture veteres hebrai-
ce tunc in latinum transferri quam
ante quando illa que antiqui ob-
scure prouidebant futura iam tan-
quam historia de preterito clare intel-
ligimus. Et ideo irracionabiliter emuli
sunt male contenti de Ieronimo
in tempore suo nouam transla-

cione dederit facere. Et hac
suam tradit Ieronimus subiciens
verbis. Quando igitur dampnamus
veteres quia scripta legimus
clare. quod opus sanctorum erat que
ad inspirati non in annuliis
passionibus intellexerunt scrip-
turas quas interpretati debe-
bant. Et quod iterum hoc ali-
quotiens ambiguus vel ab
scurus est sicut sermonibus
ad hunc vel ad illum sensum
exponi liberi contradicere po-
tuit quod ubi scriptura clare
non intellexerunt non discutere
intere sensum expressit sed verum
ex verbis et ideo fiebat ibi quorum
distortus ergo inintelligibilis
tamen intelligi potest quod dubiis
sentenciis protulerunt quod nec
fiebat ut dicit Ieronimus in
libro Qui ... que nescie-
bant dubiis sentenciis i.
obscuris protulerunt nescien-
dantur omnibus sunt determinandum
~~nescienter~~ tradiderunt gentilibus
Contra secundum ... studi
emule. Ubi dicit Ieronimus
ondit et iam numquam in
nabili inuenerit contra
ipsum detractionem et stat in
hoc quod merito non deberet
moueri contra ipsum volentes
facere translacionem scripturarum secundum
veritatem certam veram et plenam
intellectum expressionis ad nouum pa-
ctum. ab apostolis et euangelistis
qui quidem apostoli necdum
expositis ... illis ad in-
terpretibus vero et antiquis
prophetis. Hanc suam tradit
sentenciam Ieronimus subiectis verbis
audi igitur emule non de
prio non repliendo super.

ris corrupto sed in aliquibus
ab apostolis allegari. Dicitur
Ieronimus vel melius qui dicat
Non dico quod male fecerint
sed tunc ipsis tunc expediebat
sed quia septuaginta tunc intel-
ligebant tunc interpretati sunt
quaecumque occurrebant aut ea tacuit
aliqua obmittentes et aliqua
variantes. Et ideo hec non
sunt reprehensibiles eorum sed
apostolos aut prophetas interpretantur spiri-
tualia carismata. Potius le-
go Spiritualia carismata
appellat eorum divinas sive
dona gratiae de quibus dicit
apostolus primo ad Corinthios 12. Divisiones
donationum gratiarum sunt idem
autem spiritus. Et subdit alii
datur sermo sapientiae alii sci-
entiae secundum eundem spiritum alii pro-
phetia alii interpretatio sermonum alii
interpretatio sermonum. Et hoc est quod
sequitur in illa in quibus sunt karisma-
tibus in donis gratiae iam eminentius
etiam pene gradum interpretes te-
nent. Donum interpretationis sermo-
num in futuris. Unde sequitur
illa pars. Quod vero Torquicius
tibi audit 7o quod in medio tumul-
tu contra nos murmurabant. Et est
quasi dicat. Si veraciter inter-
pretatus sum ut interpretor quas
moneris contra me dum autem
audiam eorum sed quia contra doc-
tores modernos Scripturis veteribus
non una sed in omnibus in his
et religionum et inimicos eorum
testimonio me vero de deo sibi
inimicos quod ipsi dicunt se habere
in suis libris que tamen codices
et Hebrei non habent sicut et ego saepe
dixi. Hanc sententiam tradit
beatus Ieronimus super hiis verbis
Quod vero torqueris sed etiam plana
de toto. Et sequitur. Aliud est

(margin: 2 solucio)

ubi refellit beatus Ieronimus quandam
cavillationem que sic possit formari
quia aliquis dicere possit quod illa
que apostoli allegant et non habentur
in translatione sua interpretum non fuerunt
ab initio in Hebraica veritate sed sunt
ab Hebreis semper addita vel quia fuerunt
ab apostolis semper parata et allegata tamquam
scripta in divinis libris. Et quia sic Latina
exemplaria vera sunt quam greca
et quam Hebraica. Quia Hebraica et
Latinis fuissent contraria. Hanc ca-
villationem tangit Ieronimus super istis
verbis. Aliud est si aliquis cavillando
dixerit etc. Sed ista cavillatio penitus
nullius probabilitatis est. Tum quia ne-
quaquam presumendum est quod apostoli semper
paratum et sic allegaverint aliqua
tamquam contenta in divinis Scripturis
que ibi non fuerunt. Tum etiam quia
non est verisimile quod Iudaeis contrarium ad
dixerint apostoli vanorum doceri
in divinis libris scripta. Si dicas modi-
ficus qua iam fuerunt Iudaei facti ad fal-
liandum dicta apostolorum et evangelistarum
talia addiderunt textui Hebraico
hoc non valet. Tum quia contra tamen iam
Tum quia etiam illa allegata inveniuntur
concorditer in omnibus libris in doctis
et fidelium etc. Sequitur. Nunc te deprecor
desiderii karime. Ista est ultima particula
prologi huius in petitionem tamen in qua
beatus Ieronimus invitat orationum suffra-
giis deprecatur. Et assumendi prestat
scientiam in primo opus. Et tangit
ea propter que orationum suffragia multo
implorabat. Primum erat ardimetas
periculosi operis. Secundum erat difficultas
et ordo generis. Tertium est sub vestis possim-
quas suinaris auctoritas scilicet divinarum
Scripturarum. Et quantum ad ista sequitur
nunc te deprecor et dixit in-
tantum opus quantum ad primum
quod opus translationis divinarum Scripturarum

(margin: Nota)

tunc te de hebreo in latinum cat ei unc
z periculosum ut dicit in prologo super
epistole. Et hoc propter quatuor. Primo
propter obscuritatem transferendi scripture. 2o
propter profunditatem sensuum spiritualium et multi-
plicium misteriorum tam sancto in scripturis
latorum designatorum. ne forte in trans-
ferendo ab aliquo talium recederet aut
aliquid talium sensuum perverteret aut plus ut
in dubitis sensibus inepte transferendo
arrogaret. 3o ne forte scandalizando
emulos pateret. 4to ne ipsi tandem
in eruditum fidelibus operibus suum odio
laceraverunt. Horum 3o consideratione deo
mirus tonabilis imploravit et agressu-
rus operis orationum suffragia. Et spe-
cialiter dixi propter difficultatem ordinis geni-
que tangit cum dicit. Et a genesi ad
ordinem capere quia ut patet primus replica
ad paulinum principium ezechielis et finis
et ordinem genesis sunt tanti ab scripta
tibus et soluta ut olim apud hebreos
ante annos 30 non legerent. 2m tangit
ibi. Et possem eodem sermone quo libri
scripti sunt in latinum transferre sermo-
nem quasi dicat non potest translatio si
perfecta et adequata quantum ad omnes sensus
scripture divine in genuino sensu nisi
de super spiritualiter adiunctis a spiritu sancto
qui fuit auctor principalis scripture.
Et propter hoc ut iam allegatum est
prima ad cor. xiiij interpretatio sermonum
prophetarum est donum spiritus sancti. Secundo
allegata est translatione scripture quod
quia in scripturis divinis non solum voces
communi et regulari modo sumuntur. Sed
variis modis extraordinarie sumitantur
et transsumptive. Sicut et res et circumstancie
rerum et ordo verborum et modi loquendi
et quamque divinis scripturis valent important
misteria et per quos apud est in talibus
scripture perfecta translacione de gratia speciali
Est tamen advertendum quod explicat propter si
huius lingue translatio in aliam quia
potest transferri cum verbis vel sermonibus
vel mixtum verbis. Sermonibus

Quando in genio habita copia
verborum posse fieri translationem divine
scripture de hebreo in latinum.
Cum verbis quoniam non divise equivoce
dicto in hebreitate sermon non
possent iuxta tamen equivoce
in dictionibus latinis ubi non sunt in eis
in 2o aut 3o modo transfe-
rantur sermones sensum verbis ex toto vel mix-
tim sicut non potest translacio sola ymma
gina lingua hebraica. ita ut saluo intelli-
gibilitate omnibus sensibus divine scripture
a spiritu sancto in ipsa intentis variis
modis ut alias tetigi latenter
et subtiliter designaverunt cum et quod quantum
ad sensum superficialem et grammaticalem scrip-
ture divine ut prohibet ipsam 2o et
3o modo. Quando in genio habita
verborum copia et linguarum peritia
perfecta. posse de hebraico in la-
tinum transferri sermo. Cum cupit
et ista materia amplius erudiri le-
gat epistolam beati ieronimi ad pama-
chium de optimo genere interpretandi
et reperiet multa. Sed que dicta sunt
sufficient comuniter quantum ad litteram
deo gratias. Hic moveri possunt
duo dubia. Primum utrum translatio
ieronimi sit sufficiens ad certam he-
braice veritatem. 2o hic moveri
possit dubium ut alias motum
utrum sit ad presens expediens trans-
latio biblie latine in vulgare
videtur quod sic quia non. Hec 2m
ieronimum in ista epistola periculosum
opus et alienis quis transfert et
illis quibus transfertur ut iam
apparet illud dubium supposui
tali quod hoc pertractare in ista
lectione si quidem occurebat intencionem
aliud propinquius principali materie ideo
dimitto usque alias. Volo igitur
tractare de translatione ieronimi qui
videtur quodammodo imponere in

q[ue]d

omnes translaciones fratrum an eciam
tamquam insufficientes // Primum
dubium utrum translacio Jeronimi sit
sufficiens et adequata hebraice
veritati / et videtur ita quod non quoniam
transtulit sufficienter et adequate
hebraycam veritatem in latinum
quod ille modernus doctor magister
Nicolaus de lyra tamquam famosus
scripture expositor peritus in
hebrayca lingwa tangit in expo-
nendo vetus testamentum plu-
rimas discrepancias translacionis
Jeronimi ab hebrayca veritate
immo facit magnum et specialem
tractatum de passibus veteris testa-
menti in quibus discrepat trans-
lacio Jeronimi a textu hebrayco
igitur non translacio Jeronimi non
sufficiens et adequata veritati
hebrayce / Item Jeronimus ipse
facit unam de hebrayco in lati-
num duas translaciones psalterii
in multis passibus discordes
ut patet / quia unum vocatur et vo-
catur psalterium gallicanum et
aliam fecit ad instanciam cuiusdam
sophronii quem fecit supra mandavit
in verbis quem non recipiunt
recipere textum in quo verba et vocatur
psalterium Jeronimi iuxta hebray-
cam veritatem // Pro isto dubio
advertendum est quod non videtur perfecte
esse et complete quibus intelligitur
dicitur aliqua scriptura duplicater
primo quia omnem intencionem
et omnem sensum auctoris illius scripture
explanat ut reputat in alia
lingwa / secundo quia omnem sensum
adequentem per illa scriptura expon-
itur in regulas et modos intelligendi
divinis et construendi dictiones ex-
planat in alia lingwa / Secundo
cum non requiritur ad intencionem perfectam
Tercio quod quod multi prius dant sensus
inventum seu adductum scripture
divinis et aliis preter intencionem

auctoris ut manifestum est similiter fiat
una de cartulis vel epistola in sermone
latina quantumlibet caute et docte ad
hoc tamen contingit quod expositus in re-
thorica loyca et grammatica latina inve-
niet aliquos sensus appositos et ordinem
ubi pertractavi quos nullatenus intendebat
auctor in tali dictamine Ista eciam est
de scriptura biblie latine et hebrayce
Et ideo non oportet intencionem ad hoc inten-
de intelligendo // Quantum ergo ad primum
membrum dico firmiter quod divina
providencia disponente beatus Jeronimus
illo primo modo perfecte et complete vetus
testamentum transtulit de hebraico in
latinum // Secundo videtur quod perfecte idem fratrum
in contrarium hoc dubium est aliquibus
an eciam aliqua translacio contineat com-
prehendat illa mistica eque perfecte et
evidenter que in lingwa hebrayca vel
in hebrayco modo loquendi comprehenduntur
verumtamen eius quod ydioma illud hebrayce
sunt specialiter adeo ordinatum et dispositum
ut clarius variis modis celestium
misteria vero eciam eos peritus in lingwa
hebrayca multo evidencius deducit
articulum veritatis et alios ex hebray-
co textu quam latino sermone vel
ex translacione Jeronimi vel alio vel ali-
orum ut patet per me in quadam
dicti doctoris de tribus articulis
quarum unus est / Et ideo forsitan
aliquis dicet quod nulla translacio unica
intelligitur complete et integre comprehendit
et continet hebrayco textum quo
ad omnes sensus eius literales et misticos
a spiritu sancto intentos / Et quod omnes trans-
laciones simul sumpte sunt biblie com-
pletius translatam quam unica cum translacione
intelligitur translacio / Super premissis dicta ali-
quas conclusiones quarum prima est
quod translacio beati Jeronimi est inter omnes
adequacior hebrayco textui mentis
falsis vel suspectis continens et multis
deficiens et multis intencioni dare
admittens et sensum adducens constanter
cum quibusdam aliis de diversis
dictas per me in quadam questione

hic deficit in ista materia

in iudicio sicut hebrei dicunt secundum ex
cetera iudicium et omne desiderio et media
tum quod proximi et quod cuius nocumentum
quod potest in suo proximo verbo dicitur in
sit contra karitatem et non quod hic prohibe
tur omne mendacium licet quidam sic in
tellexerunt dicentes dicitur mentire esse
sisse et mendacium per alium possit et
multa obiectum et ideo dicit beatus Augustinus in libro
de mendacio quia dicit vel credit aliquis
mendacium non esse peccatum sic turpiter
decipit seipsum decepto dicit glossa pe
simum genus mendacii non consen
pisces rem ultimo ponitur precep
ta prohibendum concupiscentiam inordina
tam rei aliene et sic nocumenta
sunt in aliquo et sunt duo precep
ta in quo prohibetur concupiscentia
unde unum quo prohibetur concupiscentia
uxoris alterius in quo prohibetur eos concupiscentia
omne concupiscentie in carnales actum
bet omne consensus in carnales actum
[illegible] legem matrimonii et hic prohibetur
ut dicitur de pecunia eius uxoris
in dicitur ut deportabis eius uxoris
aliud quo prohibetur concupiscentia accipiendi
rem alterius quamcumque non in debito
tu de non concupisces domum proximi
tui contra ad primum non concupisces re
et iudicium quod hic prohibetur sola vo
luntas quia quia vel mulieres adque
concupiscendum eam iam mechatus est eam
in corde suo et matheus quinto secundum in sen
prohibetur actus non dicitur in 1o vero
prohibetur sola mala voluntas unde
vel dicit glossa / dicitur ut [illegible]
omne rei cupiditate in edicit et
et cum sit non aucta non est
de concupiscentia ad carnalem actum quia
ipsa est prohibita precedens preceptum
sed in tertio concupiscentia eius ad penam
quod est bonum utile / et ideo autem sunt
duo precepta ponitur ad repressionem
concupiscentie quia bonum dicitur vel utile
et delectabile ita quod alia est res bona
utiles et delectabiles ita quod aliqui
contingit quod aliquis sicut pruriat
ad unum non sed pruriat ad aliud
vino / aliqui ad homicidium sicut
aliquis concupiscit uxorem unius
qui non concupiscit bona sua vel

alias res suas quia abhominatur fur
tum vel rapinam et ideo per ea ponendo istam
duplicem concupiscentiam duo debent assig
nari precepta / secundum hebreos hic dicitur et
dicitur quod est in unum quia alias si
cut essent xi precepta ex quo so
lum ad decimum sententia et
ordinaria et usque ad primum in
quibus per communes doctores memorati
in unum vel quo in unum
ideo ingerunt.
Et nondum sunt hebrei qui dicunt
quod hic non prohibetur concupiscentia nisi quando
ut prorumpit in actum exteriorem
sicut cum ex concupiscentia uxoris aliene
aliquis mouetur ad tangendum eam
in pudice vel sollicitandum eam
verbis vel muneribus et secundum hoc
aliqui doctores nostri dixerunt quod
lex vetus prohibet manum et non
animum ut habetur in glossa / super epistolam
ad philippenses et hoc idem
dicit Josephus libro antiquitatum
Sed secundum hoc dicit quod actus in tres
voluntatis nullus sit reatus nisi
aliquo prorumpit in actum est
multum irrationale cum ideo peccatum multo
magis accipiatur animalia poterit in
tiori quam ab actu exteriori quia
si mullus non sit voluntarius similiter
ideo non est peccatum sicut patet in pueris
et amentibus / sed vera locutio est
de omnibus iniustis glossa nec
excipitur nichil adiectus in tabulis
verbo cum multa addat ut iudi
tia et alia voce magna Ita quod populus
audiebat vocem dei / vos autem
dixit ait deserto audientes populi fra
gilitas et primo desertum timor populi
ad approbacionem dei quod cum audisset dicens
et cetera quod humana fragilitas non
potest sustinere sublimitatem dei pro
Daniel ex apparitione dei angeli
mei sic corruit in terram ut habetur
Daniel x et cetera non hic populus
sublimitate divini sermonis fractus
et debilitatis per typum simul quod solus
moyses qui erat pastor et ideo fami
liarior verba dei audiret et eis re
ferret et quod parati erant ei obedire sic
mictens dei et per hoc Et cum audisset

hic qur desctbr dei approbaco et no fb
bu oiua sunt locuti petetes audi
madata dei pm terminu et no
cu sust. Quib dt q d inst ego
ttez eos hic metez & in fustz grm
q d hec e multi placitu f q time
aut deum et eius madata tra
picut timuis et obseruat no so
audita adeo in mete sicut sunt
pcepta decalogi f cet alia ce
remoniam q multos expte
dei sit p moy et alios pphas
no declinabit ad dextim neq ad
sinistrm l paliquid q stitutz ob
tineda ut adulstate elicitanda
ut — et tu d et p inuy hoc q scos
cat. q in visibile vn dicitur no
luy. Audi tu eo loqui ne forte
moriamur & tu loqre tu eo et
ista uincia nob quatn lib hnt
uo vixit et hc. vn. vlte sequit
dr et e sq no vixit l vix vixit
q hoc pbauimq q hic vix pt
sustine pncaz dei et hec e placa
bili et ut d. ut timeat me ti
mor casto et sco glo no lapideq
& spiritus et custodiat madata mea
uniusa ut viui hoia no pecat
mat nec no declinat ad dextm
ut ad datu aliq neq ad sinistm
ut no nimiat — Quare due
tabule sunt do testimenta ut
dilco dei et pximi q in singlis
tabulis gtinet in quib tota
lex pendet et pphe et quia iste
tabule sunt lapidee pnt indco
ru corda de quib d. ezec 36 au
feram cor lapideum de cordibus
vris et dabo vb cor carneum
l sensibile quia caro sentit lapis
no ut carneu l spatu sit dt
glo. v sc. et cetera
Et sunt pcepta ce l cn l
qua qur agi de alijs pcep
tis decalogi et pmo de qb
pcept ponit exhortaco
gnalis et explicaco spalis ibi
audi isrl et pmu d. Et sunt
pcepta quo ad moralia et cerri
monie que ad figuras q ad vi

cute vite cessent ut sic quia in
hmq pcept aliq sunt ce morib
et diuini pcepta aliq ce modum
colendi deum et diui cerrimonie
aliqua in sui honus quietu et diui
iudicia ut faciat ea in tra qua
aliqua eos obligant tm l tra
ia et aliq ex illaz traz fici no po
terant ut deus pnt qui zz — tibi et
filis tuis quia obligabant futuos
sicut et patres et d ut timeas
deum dei tui & quia timere non
sufficit addit et custodias oia
mandata eius et pcepta eius
no corde tm & ope. timor declinat
potiu custodia metur punu q
ego pcepit e alt tum q fily in
pntibus obligant no cm tenen
ad cerimonias nisi in patribus
obligati fuissent q v filij quia
obligatio d ce volutaria — Soluco
d q obligati sunt ad hmq q
huerunt tram l titulu h pntibus
datam sic nos obligamur ad de
cimas quia hemus tram apntibus
ad decimas obligatm — ut plon
gent h e vnus effus legis ob
suance ut deus e slip capto 4o
multiplicetur amplius mo et pla
te hic capr at tm q dic honus
multiplicari et plogari pnt p ob
suancia madatoy dei — vn q Job
ne gstituisti timias eius qui pter
ire no potnit — Soluco ut plonget
l ut longior sit vita tua q cet
futura si no custodires madata q
viri sanguinum et dolosi no dimi
diabunt dies suos — Audi isrl
hic qur pon explanacio illoz
pceptor q sunt alia a pceptis
decalogi q sunt in sup qrdu q
aliqua se hnt ad pcepta decalogi
sic pncipia eorum alia aut se hnt
ad ea sic q gco elicite ex pcept
decalogi illa aut q se hnt ut si
pcepta dilcois eius ro e q
in agibilibus finis hz roz pni
pcepta aut dilcoius sunt fines
pceptor decalogi sic pz inau te
q ta pma pcepta ordinat sicut

ad finem ad dandum dei / sz alia vii
ad dandum proximi et io dicit salomon
salmach 22o q in duobus preceptis
dilectionis tota lex pendet et prophete sic
ex fine et apostolus pa ad thymo. po
finis precepti e caritas / Alia aut
finis precepti preceptis dilectionis et precepta
precepta a preceptis dilectionis et prece
tis decalogi sunt q q qoes clarite
ex precepto decalogi / et pque q decla
ex precepto decalogi / et pque decalogi debeant
tod quatuor precepta decalogi debeant
observari iuxta scz q dilecto proximi or
dinatur finaliter ad dilectionem dei ex quo
sequitur q preceptum de dilectione dei sit
vero filius et que prius v. omnium
preceptorum / primo ergo agitur de dilectione
dei que e finis ad quod precepta de
calogi ordinantur / 2o de alijs preceptis
q sunt que ex prius decalogi
deg clariu al 12. et prius mor. de
sicut ea que sunt ad dei dilectionem
Lo in fert gentem in tenuta cito dij
anna vis diu deu forma p mad
exhortationis mor. describit precep
tum dilectionis divine quantum ad modum
diligendi / 2a ffim dilectionis multi
plex impedimentum et i rationem
impedimenta excludendo et in tota
menta in tradendo a trib in tradimento
mecta in tradendo a tuis in tradimenta
primo de audi vel i attende de
ligantur ste modo q dilectus de dilectione
dei comittit de fide quia fides est
in ista dilectione Eccl. 2o et ideo est
fides ex auditu ad Ro. 10o committit
de auditu dicto / audi vel et est
audi non sufficit ad hoc et ob fina
no tm in corde ut facias q precepit
f dus ut bene sit t et multiplicetur
sup terram in filijs et alijs bonis
amplius quia vel non tanm
tacte et meliti dimicante i quando
copia / audi vel et pta crede q d
audi ut credas augustinum q tenem
audis mandata Eccl. 2o / presentem
salutare e mandatum attende / Sub
deus ut deus vivus e in maiestate
tunis in psonis / et io vince sup
omnia et precipue diligendus e / et
subdit modum eius dilectionis / diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo
i. ex toto motu volunt que sit
de principali nomine cordis q sic cor
movet alia membra sic voluntas
mor potentias dic ad actus suos

/ ul ar ex toto corde i. intellectu
et nondum f b. aug. q aia est
tplex ne i. potentie io triplicite
iubetur diliges quia deus non vult sui
amore partiri sic q sunt diligamus
dominum et alios cum ipso et memo
Item
sic sunt duobus dune et
no q plenitudo legis e dilectio ad Ro
13 et finis precepti caritas ad thymo
primo io post precepta legis vere pot
preceptum de dilectione et ponit modum
quo diligendus e / et ex tota
anima tua i. ex toto in et affectus
appetitu ut ex motu dilectionis i affectus
sit deo subditus inclinatione in hijs
que pertinent ad fidem et appetitus
sensitivus sit p ordinem dilectionis divine
regulatus / Et ex tota fortitudine
tua q quia designatur vis exterior
executiva q sic in dna dilectione
derij ut exterior exequi impera vo
luntatis prompte et expedite vel
sit ex tota fortitudine i. ex toto posse
ut totam vitam tuam in illum q
feras aqua hec q qferens ut sit
toto in tu sine errore / tota voluntate
sine contradictione / tota memoria sine oblivi
one / ut sit dulcis / sapiens / fortis
dulcis ne illecebris / sapiens ne de
ceptus / fortis ne depressus / ab amore
dei avertaris / quia non abduci blan
dicijs / non seduci fallacijs / nec fran
gi in iniurijs / sz tota anima / toto corde
tota fortitudine diligere / ne ergo volup
tatibus abducaris dulcescat tibi dei
sapientia / et ne spiritu mendacij advani
tates seducaris lucescat tibi ipa ve
ritas / ne adversitatibus fatigeris / confortet
te ipsa dei virtus et vivat dulce
do dulcedinis / sicut clamas clamo re
tribuit et tribuit / Item nomen / p quod
ex amore dei gignitur amor proximi
et amor proximi nutritur amor
dei / quia qui non diligit fratrem suum
quem videt / deum quem non videt quomodo pot
diligere Jo. 3o Erunt q verba h de di
lectione divina in corde tuo ad finem
retinendum / et narrabis ea filijs tuis
de dilectione dei eos informando / et
meditabis sedens in domo tua
i. tempore quietis et ambulans in itinere
i. tempore laboris quia semper tractabiles ut

caveat insipidatores tuo, in loco peregrina
tionis mee dormiens atque q[ui]r[itur] in
hec v[er]bo h[abe]t[ur] vitans atque confingens q[uod]
in i. gressu sit ad dormiendum et
in gressu ad vigilandum. homo d[ebet]
p[er] dilectionem cor suum reducere i. deum
eciam expon[it] p[er] p[ri]m[u]m iniuriam tu[...] s[er]mo[ne]
quia debere et que sollicitat homo
in vigilia solent in dormiendo occurre[re]
fantasmata et c. sollicitus in vigilia
de dei dilectione solent et similia fan-
tasmata occurrere in dormiendo sic
philippus dicit p[rimo] ethic[orum] q[uod] i. dormi-
entibus meliora sunt fantasmata
studiosorum et virtuosorum quia q[uod] cu-
ra[?] ... h[abe]t ligabis ea h[oc] e[st] p[ro]p[ter] male i.
temptantes scribebat de calogu i. in
membranulas et ligatum in fronte
portabat q[uod] usque hodie fr[atr]es babilonii
ut patet religiosi, vn math. 23o
magnificant fimbrias et dilatant
philacteria et q[uod] signum ut i. me-
moria hec ... in manu tua et
ope complere et alys exemplum
virtutes, Erunt q[ue] et movebuntur
in t[ua] oculos tuos i. instanter erunt tibi
in oblivione q[uod] die ac nocte me-
ditetis ea sic homo no[n] oblivi-
scetur dei que an oculos suos appen-
sit ... in limine et hostys do-
mus tue ut in ingressu et egressu
semper ea meditetur et se maneat de
dei dilectione. Iudei aut[em] h[oc] exponunt
nimis l[itte]r[a]l[ite]r sicut q[uod] i[n] passum
audi israel usque ibi et i. limine et
et i[n] passu qui h[abe]t in f[ine] ... q[uod] qui
sit in capite p[ro] obediencia ipsi
et scribas ea super ianuas et debe-
bant sibi in tabulis et ligari in b[ra]-
chys et in fronte et super limina
... q[uod] ad h[oc] quidam iudei ut dicitur
observant s[ed] no[n] ex causa intenc[i]o-
nis e[st] q[uod] sciunt in recordatione no[n]
p[er] ora i. in corde, Iste nondum q[uod] no[n]
sic q[uod] omnia possi[n]t de dei dilectione sunt
semper in actu s[ed] in habitu sufficit q[uod]
h[ab]eo semper tenere h[abe]re habitu karitatis
qui s[ecundu]m aug[ustinu]m dividit in t[ua] filios
regni et perdicionis, Cum q[ue] in trodu-
xit te h[abe]t qui potuit impedire
et in curamenta p[ro]dilectionis, Ista

amonendo, ista in ducendo, et primo po[ni]-
tur p[ro]ut constringuit homi[nem] i[n] v. sp[eci]e, Io
v. Cancy, ut adiuvisti. et vij. 3o v.
dei ea g[ra]c[i]a p[ri]mo in d[e]o quia p[ri]mo no[n] impe-
dimentum 2o expositum in tamen i. cu-
stodi prep. de te p[ri]mum sic q[uod] hom[in]em
venies de pena ad magnam h[abe]t
tua pot[est] s[ed] colf. in stinctipo cuactu-
m et a dei amore retrahi et impedis[tis]
q[uod] dicit b[eatus] gg[regorius] omelia 20, tanto q[uod]
a superioris amore disiungitur
q[uan]to in ...s delectatur, sic Io moyses te-
mebat timebat ne filij israel ocu-
tes de ... desti et in terra p[ro]missionis
plena omnibus bonis p[ro]p[ter] h[oc] ab amore
dei tollerentur q[uod] p[ro]p[ter] est d[e]o in Exodo in f[ine]
32o in copiamis delectis et recalcitrat
in copiatate in pinguatus dilatatus de
liquid deum factorem suum et Io p[ro]mu-
nivit eos ne ex illa affluencia au-
verterent a dei amore et q[ui]a ... ad se-
latam et Io dicit introducit ad et
civitates multas bonis mobilibus q[ue]
habitu edant filij israel g[ra]c[i]a et intulit, ca-
ve diligenter ne obliviscaris domini dei
tui timebis timore filiali et ipsi s[ed]
mees servitute late, ac p[ro] no[n] istinu[s]
mirabile ex h[oc] loco evitavit aliqui
iudei dicentes q[uod] iurare p[er] n[omen] dei
est frequentanda ex suo luce q[uod] impro-
batur math. 5o nolite iurare
omnino. i. no[n] iurentur ex q[ui]bus cum q[uod] hoc
ad reverencia nominis dei p[er]tinet
s[ed] tum ex ca nimia ut si oculi ...
aliquid affirmare in t[uo] nominis h[oc] dicit
fieri p[er] virtute i. mobiles q[uod] sit in dano
p[ro] nomine dei et in tra ... loqui
sic scriptura no[n] ibit, p[ro]p[ter] deos al-
ienos impedientes eis cultu late-
riorum gencium que in circuitu vestro
sunt et ideo e[st] in ... de dys aliarum
gencium audies removeris s[ed] exem-
plo p[ro]p[ter] ideo q[uod] erat prinquinis ...
i. Baliatus v[el] glo[ssa] saturnus ...
oblivione dei generat in f[ine] ... ...
... e dilatis et recalcitrat ... a
... p[ri]mo filios exemplum et ultra
de ... e ... cum precedente ...
... mittitur inde p[er] ... dei ne forte
p[ro] ydola collectes in inpetu et

comisso intelligentie non constantie quia illa est de preceptis. Item dicit glossa non iurare iubet sed per nomen alterius dei iurare prohibet, melius aut omnino non iurare, non quod mala sit iuratio vana sed ne facilitate iurandi in periurium incidat. quia qui iurat periurare potest, qui aut omnino non iurat longe est a periurio de quo math. v. Ecclesiastici xxiij. Iurationi non assuescat os tuum sequitur. Et non temptabis dominum deum tuum. de hac temptacione dicitur exo. xvij. Hic dyabolus temptacione Christum temptati obiectum est cum diceret mitte te deorsum math. iiij. glossa deum temptat qui habens quod faciat sine ratione committit se periculo experiri volens utrum possit liberari a deo. paralipomenon xx. Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum residuum habemus ut oculos nostros dirigamus ad te. Item temptat deum qui dubio corde accedit ad deum supple primo in veniam ab hys qui non temptant eum. Custodi precepta remoto dominum dilectionis impedimento hic ponit eius continuationem primo ... filii tuum et primo ... qui est ... ibi Cumque interrogaverit et quia signum dilectionis est exhibitio operis sicut dicit beatus gregorius ideo dicit hic Custodi precepta domini dei tui sed dedi lectionem et continuationem ad hoc subiectionem ut bene sit tibi et postea sequitur. Cumque interrogaverit hic ponit continuationem dominum amoris ... filii qui est idem ... quia in ipso remanet per ... dampnum post mortem et ideo dicit ipsum in ... ad dei dilectionem et mandatorum eius impletionem per beneficia prioribus facta et hoc est quod dicit hic Cumque interrogaverit te filius tuus cras id est in posterum dicens ei servi eramus pharaonis tempore servitute gravissima quia in luto et latere et palea In manu forti. Exposita sunt prius mo. ... Et auferat te hoc de pecore de superstitione. Tunc hic capitulum augustini quod ...

... moi ... sibi ... adeo ab ... sublati sunt ... seu gloriam dominus ... multa singulorum ponit tum sequitur precepit quod nobis ut faciamus omnia legittima hec ex dilectione ut bene sit nobis quia per opera bona ... acquiritur gratia in presenti et gloria in futuro ... sub ... nec ... ... Cum introduxerit te dominus ...

Cum introduxerit te dominus deus tuus ... In quo quatuor remonentur impedimenta divine dilectionis concupiscentia ... ad usum et sit ... primum est ... pietas ... in corde tuo ... ... ignis ... ad hoc ... amoris ... praemunitionem primo et ... in fert oppositum Custodi ergo ad hoc ... primo ... propositum ... filiis ... quia ... gentes ... in ... transgressionis ... filiorum ... usque ad mortem ... iniquitates ... ut ... mittebant ut ... dei iustiam exequerentur et ... ... amicitiam ... mito ... mittet eos ab ... et a ... amoris ... tradiderit te dominus ... in ibis ... ne in ... fedus cum ... eos ... vir ... quos ... tit dominus ... pena ... in ... fedus cum eis ... ibis cum eis ... remanerent in ... sub ... nec ... cum sola ... remittendo eos ... vita nec sociabis cum eis coniugia ... gentilibus ... ... filiam ... et dicit ... gentes multas ... pu...

vicia & eorum genimina / gergesen
h(oc) genus non nominat(ur) nisi hic s(ed) s(e)p(er)
obmittit(ur) v(e)l fit mencio de hiis gentibus
vij gentes multo maiores nu(m)ero q(uam)
tu es glo(sa) ab(ra)he p(ro)missum est q(uod)
v(er)o quia v(e)l erant (contra) eu(m) filii isr(ae)l tu(n)c
fuerunt iordanem iam tres delete
erant / s(cilicet) filii enim loth deleuerunt
gigantes / filii esau horreos / et
capadoces p(re)ter eueos ut sup(ra) p(ro)
ca(pitulo) 2o / & multo maiores tui quia
plura sunt vicia q(uam) v(ir)tutes i(n) catho-
logo vij enim hic in ex p(re)g(res)s(is)
rec sunt uno po(tior) quia de septe(m)
principalibus viciis in nu(m)ero comu-
niter ut b(eatus) greg(orius) in moralibus
sicut in vicijs principalibus cetera quia
q(ue)resciunt / et robustiores q(uam)
spirituales neque subtiliores sunt
& plus valent ad decipiendum
quia in familiaris humana ad sustine-
dum / ethenum formidante acci-
dia / gergeseum qui in t(em)p(o)r(e) colorum
citicus vel ad vena p(ro)pinque
superbia / amorreum demittitur
vel logem / gula / Chananeum
possidente vel negotiatores / ava-
ricia / ferezeum dispingente vel dis-
seminatores / invidia / Eueum
lapides colligentes / ira / Iebuzeu(m)
calcantem vel conculcantem vel p(ro)sp(er)e
eorum / luxuria eo (quod) eum dat filia tua (et)
a tegitur bonum in tuis non socia-
bis ut opus bonum in eum glo(sa)
qui partum h(oc) fuerit eis ad de-
struendum omnia ydolatria aras
eorum subuerte sup(er) quas pone-
bant ydola & i(n) tendebant thura /
Et confringite statuas i(d est) ymagines
metallinas & lapideas / lucos
succidite qui erant et templa
ydolorum ad excitandum luxuriam
& sculptilia comburite v(e)l ydola
lignea / quia populus s(an)c(tu)s es domino
deo tuo i(d est) separatus ab alijs & dedi-
catus diuino cultui / & ideo s(an)c(t)i estis
quia ego s(an)c(tu)s sum leuitici 20
i(d est) mundi ut sim / te elegit dominus
deus tuus ut sis ei p(o)p(u)l(u)s pecu-
liaris peculium d(icitu)r possessio pecorum
mansuetorum / vn(de) peculiaris idem

eius mansuetus & assuetus ad domini
ysa(ie) 60 omne pecus cedar congregabi-
tur tibi & d(e)n(ique) quia tunc hic remo-
uetur opinionem eorum qua aliqui
possent credere q(uod) dominus ellegisset
illum populum eo q(uod) esset maior nullo q(uo)
remouet dicens & non q(uod) cunctas gentes
numero vincebatis & s(ed) quia dilexit
vos dominus ex sola sua benignitate
& ex nullo p(re)uio sub(iecto) & custodiuit
iuramentum & q(uod) h(oc) g(e)n(esis) 22o ad
abraham / p(ro)misit ipsum iurauit
et dominus & scies quia dominus de-
us tuus ipse est deus qui te erauit
fortis hic te liberauit & fidelis in
h(oc) s(ed) seruiture decepit & reddens
obedientibus s(e) stabilis omne tempus
etiunt(ur) conpatum / est q(uod) preuium
in mille generaciones i(d est) in omne / et
reddens & hoc intelligitur de filijs
isr(ae)l de quibus d(icitu)r 2o machab(eorum) 6o sim
eum spiritualibus nacionibus dominus
paciens expectat ut eas cum iudi-
cauit tempus in plenitudine peccatorum pu-
niat. s(ed) p(re)terea eius respiciens
q(uod) viuent dixit tu loquitur quos
misericordie p(ro)mittit hic vel futuro
puniat ut ut nisi puniat / o(mn)i capitulo
h(oc) et eum non sunt peccatoribus multi
tempore ex sua agere s(ed) statim ultos adhib(er)i
magni beneficij iudicium est ut referatur
ad sub(iecto) eorum gratia & diuinorum bonorum
q(ue) sunt fit sequitur Custodi ergo precepta
hic qui ponit & ceteramentum diuine
dilectionis s(ecundu)m bonum multiplex exhi-
bes quod nondum p(ro)mittit ergo monico cum d(icitu)r
Custodi ergo v(e)l s(ecundu)m de dilecte & sub(iecto) in
ceteramentum cum d(icitu)r Custodiet dominus
deus tuus tibi pactum i(d est) bonum p(ro)-
bus p(ro)missum & diliget te dando
grat(iam) & multiplicabit in p(ro)le & i(n)
bonis temporalibus & exaltet in terra de
multis bonis & p(ro)s(pe)r(ita)s d(icitu)r ergo tene
ret reddet non est nisi s(ed) iusticia / sola
/ Iusticia est reddere s(ed) meritum / nisi
sup(er) iniunta ad q(uod) non est obligatus
licet p(ro)misit quia ipse est sup(er) lege
nec legibus obligat(ur) / vel Iusticia
est conveniens ad opus / nisi conveniens ad
reddere / s(cilicet) meritum gratiam q(uod) dominus dat

ctis etc. Non erit apud te sterilis ut-
riusque sexus quedam tamen fuerunt steriles
ut Sara Rebecca Anna Rachel primo, Eli-
zabeth licet primo sed adeo patet ut quo-
rum secundario veniunt in ista
Cantici 4o Omnes gemellis fetibus
subiectis eis in te omnes populos qui
ad famem claritatem; et auferet dominus
a te omnem languorem quia non sterilitas
multiplicabit te in bonis, sed et
personaliter te in bonis, et in filiis etc.
Egipti pessimas quia per [illegible]
tibus multas in similitudine pass-
sunt in Egipto memorabiles omnes
populos i. in estate sed diversis [illegible]
temporibus 2m impetum quod est [illegible]
mittas quod possit [illegible] sed filii Israel
[illegible] potuerunt multi
quam ... non essent nisi bel-
et fortitudine non essent cum eis pace
habebant quod eos etc. fecerunt cum eis pacem
et essent amicitias ex quibus
et essent[?] idolatrie[?] et idola
ad amore dei retraherentur et adora-
tam [illegible] hoc erit quod nolo me-
tue sed eorum multitudinem et fortitudinem
cum tamen sibi sit sed recordare que fecit
dominus deus tuus pharaoni cum exercitu
magnum et forte uno flatu submersit
Exodi 14o qui sic fecit sic facit egip-
tiis; sic faciat cunctis quos metuis
et [illegible] non ... tamen metuendi in
super et scrabones mittet dominus deus
super et scrabones timore appetit
tuus in eos quia ut dicit glossa nusquam legitur
eos quia ut dicit glossa [illegible] legitur
quod scrabones ad vespere in hostes eorum
quod misisset. Exodi Josephus dicit quod ab
exploratoribus audivimus quod vim
et timor per [illegible] civitate [illegible]
[illegible] timebis eos quia dominus deus
tuus in medio tui est deus magnus
omnipotens, sibi filii Israel et terribilis
ad [illegible] ipse consumet nationes
has etc. ipse non aliunque sola
victoria [illegible] pro quo hostes separa-
[illegible] quia
[illegible] non possit eos de te simul
sed per aliud quod sequitur, ne forte
multiplicentur contra te bestie terre
quia filii Israel non erant ad [illegible]

in tanto numero quod possent terram
sufficienter implere. Et dicit glossa dicit
hic Tenemus contra hostes ne corpus
petimus carne nostra in surgit
spiritualis bestia. s. iactantia vel super-
bia que difficilius ex superat qua
carnalia vicia, quia sepe qui in pro-
speris [illegible] timuit in morte peccavit
Gregorius 19o sed ex pleno [illegible] sterilitas
plante ne in mundo spiritus
vertat ad domini [illegible] math.
12. Et gregorius [illegible] [illegible]
bona dicit dicis et non nuoc ut
semper [illegible] eorum habeat [illegible] re-
prehendit et deum posita esse appetit
quo se ex to stat [illegible] quam [illegible] quod
[illegible] non valent, quia eam
per [illegible] non posset ex [illegible], [illegible]
[illegible] ut [illegible] quod [illegible]
ex in [illegible] ut [illegible] quod [illegible]
non valet quod tenet [illegible] sed indi-
cium etc. Hec sunt gentes [illegible] sculp-
tilia eorum [illegible] sed [illegible]
diminutum [illegible] ex cupiditate
sed si [illegible] quod [illegible] argentum aurum
[illegible] argentum et in [illegible] [illegible]
tenuit sed [illegible] ... pluribus
sic dominus ne [illegible] argentum
et aurum de quibus facta sunt et [illegible]
[illegible] Osee 2o Multiplicavi
eis aurum et argentum quod fecerunt
baal, neque assumas ex eis quod
[illegible] [illegible] [illegible]
quod in hoc peccaverunt Osee [illegible]
2, plerumque forte penituit vel
penitere potuit ante morte sed
non ita subito potuit penitere
illa nec in [illegible] quippiam [illegible]
sed ymagine vel statuaz fabricatam
et [illegible] [illegible] vel forte de auro vel
argento quod fuit ydolo ne fiet
anathema quod dicitur alienato vel
anathema dicitur apostolus vel suspe-
[illegible] sic [illegible] in templo sus-
pendebatur ab his qui habent alie-
nata [illegible] scilicet [illegible]

ostende mandatum [illegible] [illegible] in quo
ponimur in [illegible] ad dei

dilcoes scripta in iᵒ ad deum et pᵒ
ex consideratione sue iniustificatie 2ᵒ
ex consideratione sue mte ca. ixᵒ. pro
pont in titulmenta ex dei mi-
sericordia in linsiase ptit 2ᵒ
in futurum i due des tunc et pm
gl. Que intellatum est papo
t hodie tane diligent ut sinaces
et hic ex dei dilcoe tunc i cal
uletum consub in dr. et recor
daberis cuncti itineris ab egressu de
egipto usque ad diem haue ut affli
geret te uo desertu dilectione sed ad
tempus tum sit pr ex dilectione
aliqu pmittit affligi filiu
alz temptaret ut paciencia tua
alijs est exemplo ad eos ex exemplu
et ad merita tum et tunc hic sp
tua gaudium ad bonos illius spiri
quia 2 i regis fuit in sermone ad in
telligendum sicut scriptum sicut
sp sua sequit attribuit totum ipso
est tn ei ducuit voc vnus ptie
tu et no. sicut que tu tuo
animo dispalat. Nota et ut fa-
ctis omnia nuda sunt et appa
in oculis eius ad hebreos 4ᵒ gl.
ro p xl annos pmisit eos
affligi ut cognosceret quite sin
gulorum erant Aug. dicit hic aptius
dt quod alibi obsuris no cum dicit
ut cognosceret sed ut no sicut optu
ut cognosceret in tellegeres erat ut q
si diceret intellegere faceret. Afflixit te in desertu
et potus ut hz ex et mii i
pluribus locis hic tn tesit ad bonum
cor quia ex hoc dulcior et accep
tor fuit abundancia potus et
ebo dati to sub et dedit tibi
cibum ut ostendet tibi quod no in solo
pane viuit homo i. cibo labori
hominis parato sed omni quod egreditur
de ore dni i. de manna quod ad
preceptum dni descendebat Ju
debit ut hz verbo sed tuislatos primus
manna pt diti verbum i cibum
de mandato dni descendebat sicut
et vm aliqu aca prc que verbo
dr ut hz 2ᵒ Reg pᵒ caᵒ quod e vm

quod fuit e i. res gesta ul fca et lue 20
et videamus hic verbo et consistit natu
sit carne xpi qua refecti ad tiru
remissionis vaty ad regnum celo
p venus et sit no in solo v addit
arguit ad iudeos qui deum nunc
venires q. d. putat quod deus no po
sit pasce hominem nisi pane ui
tuali et visuali sed sed e vita opio
quia solo viro sit nge pasce
consistit genuinat ne ut sabat
sit quia corpus terreno alit cibo sed
tota aia viuit dei verbo Joh primo
vm caro fcm e spm cum homie
vnificauit spt dei et io addit v
stimentum tuum quo opiebat ne
quamquam vetustate defecit dr Ra
ba. qui vestimenta pulchra texebat
tu eis sed augmentu sue quantitatis
ex vestimentum in tum conditione quam
deus ico ut vetustate quibus vestiantur
Job 29ᵒ iusticia indutus sum glia
et Crisostomus quᵒ omni tpe vestimenta
tua sunt candida et pes tuum qui
e subtiris i. sotularis vom quia
tegit tegi pes et sm quod hic gl.
no pt in tn sed tum de bonis pug
dtum sunt iam hoc in piᵒ supi
dolenter plabore quia sic exitum
fuit dolor in corporibus hoc ineluim
fuit in corporibus pedibus cm quadra
gesimus annus e ut recogites in
corde tuo quia sicut homo erudit
filium suum dng. e quod sic dz erud
filium suum ut custodias omnia man
data dni p. iugem meditationem
et ambules in vijs eius ipsciend
p bona opera et timeas eum et
fundo causalis audiendo sublimi
et amore. Dominus enim deus tuus h
ponit in citamentum ex futuris de
bitis et pmo sicut apposuit
in fert correlatum i. obsequium
et alic et pnum dz sic dominus
tuus in troducet te in tum bona
hic dr ut sicut quod terra illam no
obtinent virtute sed sed diuina fa
vore tenentur. Aspice quod sicut

fontium pululancium diu aut fortes aque fluentes in origine fluctus ab aqua stagna lacus et palu- des retinet sibi nomen communes aquarum. In eius cumpie et motibus erupunt fluminum abyssi hec dicit. ad audiendum in terra terra grandia et pasturales et aralibiles invenire ... In ... hec nauigii nisitet in cuius cump i. in terra decline sua cup medlotrix et motibus doloribus eru- punt fluminum abyssi ad medicis auditorum fluunt. terram frumenti calta decline ordei regalis ... quando tegumine involuta est et vinetis fructus decline que leti- ficat cor hominis. In qua sicut dulcedo stipe nullo fundata terras virtute olivea nasim opa- nae tam oleum nunc ut ... ampliatur melle dulcis ... fine i. que ab ... nulla penuria comedas panem tuum que de celo descendit ... vero cuius lapides ferrum sunt i. duri ad literam et edificio apti. lapides dicitur firma ut sic viri in nobiles de motibus suis civitatibus eius cire me ... fodiuntur ... te predicatorum ut ... de ... et similitas sue ... gine agendo ... tuo agro omnia pro tua optima que dedit tibi cetera ut aliter terra frumenti et ordei hec dicit ad ordinem ... te sive terre permissione ... hominibus cuius lapides ferrum sunt quia minima ... in terra lapides ... ut ... at de motibus eius cire metalla fodiuntur ... sine ... sicut Judas ... nigrum ... de ... qui ... negociis implicantur nocturna que in nocte acute videt et non in die. qui legis sua ... ad lucem ... non recipiunt. la- tum qui ut avis volat ut aqui-

le natant, qui ... venatur et lap. ad gal. ... opt nichil ut ... accipiter qui ... vident potes- tas et ... sacium ... glo. ... pulcro ... rapit aquilegis ... im ... que e ... at ... gulti qui mo... in aquis et dicit ... thec longe colli esse dicitur et cibum de ... terre ... nos debet ... qui de celo descendit. Jo. 6. per ... pellicanum ... in tem- pore ... nocticorace que nocte rapit et operatur ... qui nocte operibus ... que sunt ... formulis in invidiam ... ... nocticorax que dicit ... qua ... stat aquis in ... de ... avis ... et ... la ... que ... amat ... dicit ... nocte opa- ad co ... Jo ... in duo gaude ... vespertilione que ... volat et pennis ambulat nun- quam ... in talis e. ad phil. 3. ... omnes que ... et ... in ... terre ... similis de ... sit ... Hinc ... e ... hic ... ut nos in ... et invidia ... Comedi- te honeste operibus et moribus ... mortificamini e. i. ... ne vesca- mini ex eo, ... abstinete ... a ... mortuis ab stinete ... in terra portis suas e ... vestiebantur ... in ... nudis da ut comedat aut vede ci ... paganis et ... in ... io ... sunt mortuos ... sepelite mortuos suos ... quo- ... in lacte matris sue ... octavum ... qui ab ... lacti sub e et prohibetur ad literam ... ymolatrogia

ut irritas gule / ostice / no ommeret
vpm in die gtep̄cōnis sue / ut gphe
tice olscrip̄tes no comedes in firma
vpm // mortis no tages dt glō / pur
gabis eum i peccore qui sta
tutedus e asimistre math 24 /
i lacte i. mediotibus dignis hor
astioribus ut restauret amara
que pdederunt dulcia / math sue /
i cene / decima pte / hic agitur de
2a decima de qua sup 12 separabis
de cunct frugibus tuis q̄ q̄ bona
q facis sc̄m dic legis prcepta sunt
des 7 dno sepas ut omnia ad
laudem eius referas / decimam
frumenti hic qui in ducit ad
latriam p hoc q in ducit ad
sustentatōe sacerdotum 7 minist
rorum ad quos ptinebat tolle
re p̄ 7 p̄ppho qua p̄mo
decimas ps 7 p̄ppo gnia p̄mo:
genita debebant sacerdotibus /
decime no leuitis portabantur
ad templum quia ad ptes leui
tas qui i manebat ad ministe
rium 7 pz liā eorum que dm sunt
ca. 12 = ut sit decima frumenti
corporis xpi ut pdicacōis / 7 vi
ni sanguinis xpi ut exultac
nis 7 oley opem nunc ut cris
matis / p̄mogenita scda .s. boni
opis / intencia que decimanda sunt
i. dno gseccionda decarnet minor
bus opibus intencia q decimanda
sunt 7 omnibus simplicitate
ut discipulis tuis dnm deu tuu
mandata eius implendo // po
tes ad eum q tanta portac //
qui longe sunt a pferoc sctos ut
possint culme gtemplatis as
cendere faciunt sibi amicos de ma
mona iniquitatis ut recipiant
in eterna tabernacula luc 16. ubi
epulandum 7 letandum est
vendes omnia 7 p̄cium redigere /
ab renunciaco omnibus math 19
vade 7 vende omnia que habes 7
portabis q̄ manu tua 7 ete
vehiculo unum quod 7 sacrum
glō oms q in hebriac pt excep
to vino / anno tcio separabis aliam
decimam / .s. p̄ sustentandum pau
peribus ut p̄ exsequitibus q̄ fie
bat ex lege precepto natis 7 ue
niti paupes cogentur gre elas
agricultibus ut suic ele p sust
tacoe vite 7 cogentur de ydolatri
comede cu gentibus 7 p que
possent trahi ad cultum ydolatre
ut sit anno 3o .s. vno in expoito
separabis aliam decima .s. ex illam
qua ma dumas a tua 7 leuit
in loco sco et e tua decima ex
omnibus q nascunt tibi eo tpe s
tcio anno reponas glō / ne desc
ires ad locum quia elegit dns
veniat q leuitas qui alia pte
no hz glō / mai te ondit haue
decimam no esse ei qui offeret eo
inuitanda sz cu illis quibus p
cepit erogari in quibus p̄cipue
leuita posuit 7 / septimo anno
septimo anno acceptum id in
quo in habere ydolatria, quas
obligati debuit ad p̄ncipium
motus seu occasionum p̄ma p
obligati debitis 7 in potentes pot
ne ar tacent 7 pecunie ut allon
possent hre occasionem de tr fu
gendi ut 7 gitac ut gentiles
7 s pure dys alienis s q dicit de
de se ipo fugitiuo p̄mo regum
26 / maledicti sunt in gspecu dni
qui eiecerunt me / hodie ut no
habitem in hereditate dni dicentes vad
seruis dys alienis / lia cum dauid
hec no fecit sz p̄ persecutores eius
dabant ei occasionem faciendi ad
hoc et amonendum septimus annus
remissionis fuit in lege i statutus
in quo remittebatur debita in pot
tibus soluere 7 sic p̄mo aufert
occasionem ydolatre 2o in ducit ad
tale cultuam i de p̄mogenitis
ad hunc p̄mo in ducit. ad relaxa
tionem suorum 7 debitores 2o ad liberali
accomodacionem i. Si unus de
fratribus tuis et p̄um faciendum

q̄ remissio debitorum in septimo anno
non imponitur nisi pro illis qui sunt
de ritu Iudeorum scilicet subditis et peregrino
et advena exiges in hebreo habetur ab
extraneo exiges pro quo ponitur aliquis in [illegible]
hic peregrinum et advenam continens
et est ille qui non est de ritu eorum vel
aliter in hoc capitulo ad pietatem et di
lectionem proximorum invitamur et ad ma[illegible]
proximis in pendentibus debito [illegible]
dum expectemus quia tempore suo
metemus et ideo septimo anno
quia in septiformi spiritu remissio
est omnis pene [illegible] solempni
tates septe sunt scilicet [illegible] sep
timus dies et pentecoste post
uniuscuiusque ebdomadas septimus annus
celebrantur et iubileus septies vii
annis sitiens remissionem i
dilatationem debitorum que anno sep
timo repetere non licebat a fratribus
sive in iubileo aut simpliciter omnia
remittebant cui debetur aliquid
ab amico vel proximo meo et fratre
suo tempore enim debetur qui est in celis
dominus et preme math. 23 cui
debetur ad gloriam memoria prop
ter amico in certa repetendo
potius hic morte et pietate ple
[illegible] sicut dicitur glosa super leuit. 23 [illegible]
plena pietate sunt ad [illegible] [illegible]
da sunt ergo addit hoc de [illegible]
ad [illegible] dicit quod bonum est [illegible]
non faciamus nec vitabant [illegible]
[illegible] dicit de tunc eadem
[illegible] debemus dare decimas
[illegible] non debemus dare [illegible] est in
[illegible] quod hic [illegible] non solum septimo
[illegible] non in nullo anno vel tempore debemus
aliquid repetere cum scandalo sive
math. 5 et qui vult tecum contendere
vbi dicit glosa quod licet in fine [illegible]
repetere sed non contendere cum scanda
lo [illegible] et advena non exiges
qui aliene regionis est licet enim
omnes sunt proximi tamen maxime
illis [illegible] impedenda est qui [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] mundi et videt
[illegible] suum [illegible] [illegible] et clauserit viscera
sua ab eo quomodo caritas manet in eo
[illegible] in [illegible] vel mediatus
non est inter vos [illegible] [illegible]
et [illegible] pauperes semper habetis vobis
cum [illegible] in hoc sit morale [illegible]
pro omnes divites sunt [illegible]
[illegible] soliciti omnino in [illegible] i
ultima [illegible] artatus nec prohibemus
ad [illegible] pauperes [illegible] [illegible]
[illegible] multi [illegible] [illegible] artari [illegible]
pecunia [illegible] potius [illegible]
[illegible] [illegible] pecunia [illegible] omnibus
[illegible] dispensetur [illegible] omnino in
[illegible] in quo [illegible] in [illegible]
[illegible] in pauperum sustentacionem et in [illegible]
ad pauperum [illegible] pauperibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ita quod non [illegible]
bebant [illegible] ita quod non [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] tibi
[illegible] multiplicando te in [illegible]
[illegible] et spiritualibus si tu [illegible]
i si [illegible] [illegible] in [illegible]
negativa [illegible] [illegible] si non fe
ceris non multiplicabit te fe
ceris non multiplicabit te [illegible] hic non
[illegible] [illegible] [illegible] hic non
accipitur [illegible] que licet est eis
[illegible] [illegible] gentibus non
[illegible] [illegible] [illegible] pietatis
[illegible] [illegible] [illegible] illicita [illegible]
erga pauperes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vadiabis gentes multas
[illegible] vadia accipies ab eis quia non
tenebant eis accommodare sine
vadio in hoc [illegible] [illegible] eis mul
tiplicatio bonorum [illegible] [illegible] [illegible]
possent dare [illegible] non solum
[illegible] sive iusticie [illegible] alienis
gentibus [illegible] [illegible] [illegible] fe
[illegible] [illegible] [illegible] eis omnibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dare ad usuram [illegible] est peccatum et
[illegible] simpliciter [illegible] nunc
et hic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit
usuram accipere [illegible] [illegible] sattim
[illegible] [illegible] [illegible] sicut re
cipimus res eorum per bellum si [illegible]
quod non quia omnis [illegible] prohibita
est eadem [illegible] et [illegible] rapina

exo. 20 Non furtum facies / et
plenius possumus aufere per iustum
bellum sed non per usuram quia certa
quandat spiritalibus homi et dim
tis / Deu eum ut uite et dolor / nec
these manum sed appias ad paupi
et dab mutuum quo eum in dige
pro perde / pro 28. Qui dat pau
per non in dig / Quaberis natoribus
per non in dig / non
pluribus quia pactu pietatis non
solum comitti eis multiplicatio
dimitias sed est demony seu ex
tellentias. Si vime de scilibus
fit mon in ducit eos ad libidin
inpitacionem que de pecc. ex affu
io fub. no obdurabis cor tuum
et ne esta io fub sed appias manum
paupi et quo eu in dige per
perde quia non tam debebant
tribus suis acomodare pecuni
sed ea te natur ut pote equi
tur et similia q scilicet de nomi
ex acomodacione / et scilicet Caue ne fo
te sic in ducit eos ut no re
quant ab acomodacione per appin
quacione anni vii. in quo debita
relaxabant et c. eorum / q cogi
tacio aua. d. impia quia est ꝯ
pietatem / vii auaricia d. ydolorum s
uitus / ad ephes 5. ubi glo / auar
icia equalis ydolatrie d. q illi in
amor stat cui deus minus est
pro 21 Cogitacio stulti peccatum est
et scilicet nec agere impia callide
in eius necessitatibus sublenandis
ut per hoc machineris ad alique ma
lum sic ad in honestam familiari
tatem cum uxore uel filia uel ad de
[illegible] non deceunt paupere no
e hoc grauum ei q sup dicit / quo
in digne et medicus no cu
in te voc quia t loqui demedi
cante pnob q medi no debebat
per mitte sic deum e / hic aut lo
de paupe qui de suis facultati
bus no pt conueniet sustentari
et io in digz per acomodacionem ab
aliis [illegible] et go scilicet Id eo eo

papio t ut appias manum sed tue
egeno no dimitti ysa 58. frange
esurienti panem tuum / eu t vedita
fuit sed tuis de hoc est exo. 21.
In septimo glo no generalis de
ini sui omnis sed quicumque ave dicio
septimo acciderit / glo nec hoc sim
bulum adme flagiciend liber
apoline suos ee subditos drus
ne doctrina dei blasphemeur per pec
20 / Signicet enim d. / ut aurie
terrensus lab bite subula per fore.
et sex annis suuiet t ee nondum
eu in per sco vite actiue quiseri
dote ut in septimo ad libertatem
quiet elue perueniat ut ad equie
contemplacionis ad que veni per opa
actiue vite quia cu omia sufe
rentur sui in utilibus suuit lac
19. / necessi vacam abire p aci
ens quia tubis etiam prima ponit
timent inequalis vel quia rocem
est ut quisque in proposito perseuerz
sim aut dixit volo coram ab
actiua vita eo q deligat predicato
re ut doctore / et domu tua eu
asinnuas subulaz diuini timor
subtilitatem et per forabis aurez
mentez obedientez in ianua domus
tue Ju i troyta ecce ut sit me
mor celest tabernacli seruiet tibi
in actiua bn op ando / usque i etiam
si pue sit liber per scelum / ancille
quoque similiter facies in simori et
doctiori / no auras ab eis ocdo
tuos. i. sollicitudine cu dimiseris
eos liberos q. d. ne respicias eos
tuo oclo q. t sit quo eos libertas
vii in hebreo q t. Vo eit t quie
in oclis tuis cu dimiseris eos
liberos a seruitute quia inex. merce
mercenarii ut recipet merede etiam
seruiuit tibi predicatori ut benedicat
t dno deus tuus remunerando in
cunctis opibus que agio dixit n
frat exo. 21. asser de uxore et
filiis sui qui dimittuntur ut ibi

expositum est de primogenitis destinata
ex oblata quantum ad occasionem que ve-
nit ad derivandam laicis extra-
dendo quandam cupiditate occasione
laicis aliqualiter contingente et primo
facit hoc ex timore dubium est hic
solum et primum sicut quod ex eo tempore
quo deus percussit primogenita fi-
liorum ipsi tam in hominibus quam in ia-
libus omnia primogenita filiorum
ipsi fuerunt obligata deo et sic
statuta ut dicitur exodi 13 et in pluribus
aliis locis / vero aliqui cupidita-
te ducti volebant in hoc utilitate
sua / sicut in primogenito hominis an-
... et primogenitum cum tondendo
cuius offertur locus ipsius prohibetur
hic et patet lex et dicitur ... sic quod idem
hic et patet intelligendum de omne que offertur
est in intelligendum de primogenito asini ut habe-
batur primogenito debebat offerri cum bona
exodi 13 anima debebat offerri cum bona
dando sic prius premisit distin-
ctionem determinans ita ex nunc parit
primogenitorum quod sunt offerenda sunt
deo et que quedam in loco sancto
et ne aliquis fraudulenter excusa-
ret quia nolebat mittere primoge-
nitum hominis et pigwum offerre et
in terram arvam cum eo non esse
faciendum excludit cum dicitur non
apparebis vacuus littera est plana / mor-
de primogenitis i. primordium bone volun-
tatis et apice sanctitatis masculini for-
titudinis et virile stabilitatis attribuendo
te sicut et virile stabilitatis attribuendo
deo non est iacto primo omne manda-
tum optimum vel quod autem bene est i-
cogitacione masculinum in quam sancte
vel claudum in opere pregressione
vel cecum ignorancia iubet non debes
deo imputare sed nobis non operabis
non predicabis in primogenitis bovis
bona operacione primi temporis ad hoc
in sua etate quod neophitos in
ecclesia non permittas docere vel legem
in primogenito bovis arare bone
operationis primordio in exercicio
actores prius ordine primogenita anima
tenderet oblacione tegimine in
ignorantia bona mundi non tondebit

primogenita animam glosa non sunt in
exemplum ostendenda nisi que
sunt firma / in ipsum deum leci cu-
i. de bono opere tuo soli deo place-
ntabis / si autem habuerit maculam
tunc vel ad literam de se aliquem
membri sui aliquam aliam diffor-
mitatem propter quam non debet deo
offerri cum membrum sunt offerenda
et munda dominus celum venire
in contemptum ex oblacione talium hu-
ius de se et pagne vilem et contemp-
tibilem talem primogenitum licite po-
terat comedi lex intra in opidis
et ab hominibus in mundis sicut et a
mundis non immolabitur deo de
tuo sed in terra por vero tunc comede
quedam opera sit minus placeat
deo per fusam in tentacione super deo
in tilet tunc ex sunt proximo quibus
exemplo copulant ideo sic non
exemplo capitulant ideo sic non
offeratur / tunc comedemus / quod capra
quia lex comedere non offerre singulo
capra saltatum in cervo / tunc
et in inimicis sponsa et capra ac
spinosi tussiluine mostinus quod
stendit ideo sic in bono accipien-
tis sit qua capra et cervo i. sit de
ill comederunt homines absque hoc
quod fuerunt in aliqua oblacione deo
quod fuerunt in aliqua oblacione deo
licet redemptione etc. de ipsis tunc
distinguendum est quia si talis
macula in erat primogenito alio
autem comedebant absque ob-
latione vel redemptione aliqua quod
nunquam fuerat obligatum deo ex quo
nunquam fuit ymmolatum / si autem
post nativitatem supervenit / aut vel
erat curabilis vel non / si curabilis tunc
debebat offerri post curacionem / si in-
curabilis tunc debebat redimi
quia fuit obligatum deo ante eventum
in macule et hoc deo accipitur ex sua
deo sicut hic et capitulo 12o. hoc solum
observabatur quia tunc talem
licite comedebat in opidis
absque redemptione / in tempore presenti
propter hoc forte quod aliqui possent credere

p esus sanguinis ipsorum esset licitus, sic
extendit hic specialiter quia nec in
vilibus animalibus erat gressus sic
generaliter prohibitus

Obserua mensem [illegible] frugum
[illegible] in quo declaratur pre-
ceptum quod ordinat hominem
[illegible] que ordinat hominem
ad deum ex consideratione temporis et
preceptum [illegible] tribus temporibus in anno
celebrant festa solempnia. Scilicet primo
mense festum pasche [illegible] beneficium e-
gressionis de egipto, in tercio mense fe-
stum penthecostes pro beneficio legis
date, in septimo mense festum ta-
bernaculorum pro beneficio ob [illegible]
[illegible] in deserto xl annis quibus
ipsorum in deserto [illegible] in taber-
naculis [illegible] agitur de primo fe-
sto, 2o et 3o in septem [illegible]
[illegible] 3o de tercio in solempnitatibus de istis
tribus festis [illegible] nunc
2o et leuit 23 et aliqua addun-
tur et aliqua repetuntur [illegible]
ad primum festum dicitur obserua mense
nouarum frugum non quia tunc
est tempus messium sed quia cer-
tis diebus mense primi in aliqui-
bus partibus promissionis aliqui fruges
[illegible] ad maturitatem et de
illis colligebantur spice de quibus
fiebat manipulus qui offerebatur
in solempnitate paschali et
[illegible] quia ex [illegible] et de
illis fiebat [illegible] Et nouarum
[illegible] primus mensis apud
hebreos vocatur nysan apud grecos
[illegible] apud nos aprilis in
quo agnus paschalis occidebatur
et non [illegible] hic repetit de tribus
festis pasche penthecostes et sce-
nophegie de quibus ut supra. Et no-
uarum frugum [illegible] quia [illegible] manipuli
spicarum in primicie per sacerdotem offe-
rebantur. [illegible] spicarum primicie
ignis tosta et manibus confricata
primi mense i. lunacionis [illegible] post
equinoctium vernale ubi occurrit luna
xiiii et pascha iudeorum, qui in isto
mense eduxit te dominus deus tuus

de egipto nocte sed [illegible] exodi xiiii dicitur die
egressi sunt, solucio, nocte preparauit se ad
exeundum diluculo et [illegible] nocte [illegible]
exissent quia in crepusculo [illegible]
[illegible] die exierunt. Inmolabis
phase i. agnum paschalem de [illegible]
[illegible] addit quia in sequentibus
diebus azimorum inmolabant boues
[illegible] pascha i. xiiii luna [illegible] agnus
[illegible] inmolabatur ut alie scriptura
[illegible] hic de inmolacione agni
paschalis de qua primum agitur sed de aliis
sacrificiis que offerebantur in illa solempnitate
[illegible] aliqua offerebantur a tota [illegible]
[illegible] numeri 28o sed aliqua offere-
bantur a personis singularibus de ex-
deuocione et illa non [illegible] sub nu-
mero determinato quia in talibus permittebatur
[illegible] sua voluntatem. Non
[illegible] in eo pane fermentatum s.
die phase. vii. diebus quibus [illegible]
que sequuntur phase in incipientes a
quintadecima luna [illegible] afflictionis
panem i. memoriam [illegible] egipciace
[illegible] in pauore egressus es de e-
gipto ut patet exodi 12 in hebreo
subito uel festinanter egressus es de
egipto et propter hoc tunc comederunt
azima quia fermentata non potuerunt
egipciis cogentibus eos exire
ut dicitur exodi 12. non apparebit fermentum
in omnibus [illegible] septem diebus
fermentatum [illegible] quia [illegible]
necessarium fuerit cui adiungitur et
subito quadam accidente in [illegible]
[illegible] et non remanebit de carnibus
eius sed agni paschalis de cuius car-
nibus nichil debebat remanere
usque mane sicut dicitur exodi 12. in die
primo mane i. usque ad mane post
diem azimorum. Non poteris immo-
lare phase in qualibet urbium hoc p-
cipiebatur ad euitandam occasionem
ydolatrie quia sub pretextu huius
occasione posset fieri alie immo-
laciones permixte ad ydolatriam et
ut ista ymmolacio fieret cum maiori
reuerencia in ciuitate electa ad diuinum

cultum et hoc est quod dicitur in loco quem elegit
dominus et autem hic locus pro tota civitate
Ierusalem que fuit electa adeo ad cultum
divinum quia in qualibet domo poterat
immolari dummodo ibi celebratur numerus qui
que sufficerent ad esum agni, debe-
bat in porta de sanguine superlimina
postem et in de super liminaribus do-
mus ubi comedebatur quod non potest
intelligi de domo templi quia in utroque
ponebatur de sanguine agni, ex hoc
videtur sequi quod iudei non potuerunt co-
medere agnum in domibus suis
// sed quia et filium et filias et servos
et ubi dicitur in liminaribus domorum
in quibus comedent eum, et ex domo in
domo comedit pascha cum discipulis
/ hic dicitur et solvendo dicitur quod iudei
non tenebantur ad hoc preceptum quamdiu
non erant extra terram promissionis / Immo-
labant ergo phase vespere ad occasum solis
i. post declinationem solis quo egressus
es de egipto non quia illa nocte egressi
fuerunt filii israel mane sequenti autem
fuerunt egressi // ad solvendum autem
hic dicitur quod locus in quo dominus pa-
scit sibi pascha fuerit quando
Ierusalem et per preciam dominum // Item etiam
ipse erat dominus legis et non tenebatur
precepto legis // Item quod hoc quo egressus
es quia non videtur quod hoc possit esse
quia luna 14a ad vesperum comede-
runt agnum et 15a mane egressi
sunt de egipto // ad hoc dicunt aliqui
quod licet quo non est determinatum hoc tempore
quo, vel melius / egressus i. ad
egrediendum paratus, vel in quantum
egressus corpore sunt quia 14a egre-
de terra tua velud dicat de animo quam iam
egressus corpore egrediendo mente quod
et quomodo comedas / de modo quomodo hic
etc. 12o et quam vero coctus est
agnus / comedendus est / hic dicitur
ad tumultum quod celebrare qui celebrat
tunc communicat, mane quod surgens
surgens hic accipitur mane et diei / pro
autem dies in incipiebat a vespere
14me diei primi mensis et finiebatur

in primo vespere 15me diei et tota illa
die et nocte sequenti celebrabant, ve-
niente in mane et mane sequenti
poterant recedere qui volebant //
Sex diebus comedas azima
// sed quia in precedenti cap. dicitur
non apparebit fermentatum per vii dies
id est ut hic declaravi, solvendo hoc
dicitur quod dies septima non est
de precepto sed qui volebat comedebat
azima, dicitur etc. per hoc alii sex dies
sicut nec septimus sed solum vespera
14me diei in qua immolabatur
agnus, sed hoc videtur quod licet ex 12o
videtur quicumque comederit fermentatum
peribit anima istius de israel a primo die
usque ad diem septimum / et ideo dicendum
quod propter istud quod hic dicitur sex diebus
comedas et non excludit septimum
dies ab ista observatione quia septima
vice in celebratur in septenario et quia ob-
servatur septenarium / distinguitur tamen hic dies
septima quia erat celebrior et que
precedentibus quia prohibitum erat in
ea opus servile sicut in prima ut dicitur
xii 12o sed non in mediis et hoc est
quod subditur et in die septimo collecta
[illegible] non facias opus quia
dicitur hic collecta, dicunt aliqui quod illa die
fiebat collecta pro sustentatione pau-
perum sicut in septenario fiebat collecta
pro refectione ad usum ministrorum tem-
pli sed hoc non videtur quod primum ei quod
ex [illegible] die fiebat libera
[illegible] qui vellent / si autem illo
tempore fiet collecta principibus pro[illegible]
videtur quod deberet fieri ante recessum
populi / unde in hebreo habetur sic in die
septimo retentio est domino deo tuo
quod exponitur pro retentione ab operibus
servilibus sed hebrei qui eo dicto
habent si ut patet in [illegible] / sed consi-
latar [illegible] precipit retentione populi
ad collectam faciendam seu pro retentione
per eius quod collecta et ideo transtulit
collecta ubi [illegible] quomodo
dicitur est quomodo apud nos auctores
potest etiam dici quod dies septimus erat

dies tollere eo quod tunc pecunia oblata
et recepta ab offerentibus apud festi
reponebatur in thezauro templi
Secundo quod in hac septimana die fiebat
collecta ad emendum singulas sacrificium
et farinam et vinum et aliam ad opus
sabbatinum certa emebant sacerdotes
de ipso consistere ut duplex collecta du-
plice festiuales collectas fiat vna que
fit in festi pergrinum / et alia que fiet
fit in festiuo pro gracia vel forte hic dicitur
collecta congregacio hominum / quia expresse
non legitur alia collecta fieri nisi
quando dicit per scenophegiam / quod est
vir glossa [illegible] in [illegible] cum
ut collecta ferri / septem ebdomadas
i. agitur de solempnitate penthecoste
que celebratur Lma die a solempnitate
pasche et ideo dicitur in ebdomadarum numerus
que faciunt 49 dies et quinquagesimo sequenti
ab ea die qua falcem in segetem
miseris i. a die pasche / non quia tunc
in [illegible] maturitate incipere /
ut Josephum / a die qua manipulum
primos de segete / falce collectos ab
[illegible] et obtulerit f. 2a die azimorum /
et celebrabis diem festum i. penthecostes die
in mente septem ebdomadarum predictarum
et id est 50us dies a pascha et iudei
quod hic iudei licet ad litteram licet ad spiritum
custodiunt / oblacionem spontaneam
[illegible] omnis qua offeres iuxta bene-
diccionem domini dei tui i. multiplicacionem
bonorum et a deo collatorum / Argumen-
tum quod dicitur plus tenetur offerre / Et epu-
laberis coram domino deo tuo a tu quod
magnis festiuitatibus debemus
visitare ecclesiam et religiosius se habere
et splendidius comedere / Esdre vltimo
comedite pinguia [illegible] et
bibite dulcissima [illegible] et mittite
minus hys qui non habent sibi enim
hic dies est / coram domino bene placere
primus tunc [illegible] non est personarum
acceptor deus / qui intra portas tuas
est i. qui tecum moratur i. vrbe vna
Et recordaberis quod seruus fueris in egip-
to ne inter epulas superbia extollaris /
custodies quod iuste ac facies que pre-

Solempnitatem quoque thabernaculorum
celebrabis per 7 dies hic agitur de 3o
festo quod celebrabatur in septembri
collectis frugibus anni de tam sacrifi-
cijs et oblacionibus determinatur numeri 29
et leuitici 23 et post lingua / postea colligit
de tribus solempnitatibus predictis dicens
tribus vicibus apparebit per annum omne
masculinum tuum in quo loco dominus scilicet in
pascha penthecoste et scenophegia tunc per se
pro illis qui erant longe dicitur quod cele-
brabatur de duobus scilicet penthecoste et festo
thabernaculorum et post lingua [illegible] Judices
et magistros [illegible] ponit / hic [illegible] con-
siones preceptorum decalogi ordinates
addemus hic que ponuntur in quibus sunt or-
dinates ad proximum / quod dicit [illegible]
[illegible] in diuinis [illegible]
hominum bene institutum et [illegible] / primo
[illegible] agitur de hys que pertinet ad dispo-
sitionis personarum secundum 2o de hys
que pertinent ad statum / [illegible]
in 4o cap. 14o i. si difficile et ambiguum
in [illegible] 2 de [illegible] in cap. 16
i. si difficile et ambiguum 3o [illegible]
in [illegible] in [illegible] fuerit
[illegible] sadducen [illegible]
19o cap. in principio 3o de [illegible] re-
uelacione [illegible]
iudicium in sciencia [illegible]
societas [illegible] permanere [illegible]
[illegible] iusti [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] societas
[illegible] rei publice
[illegible] faciendum
[illegible] legem iudices [illegible]
iudices ad [illegible] reges magistros
ad in [illegible] ignauos [illegible]
iudices [illegible] in legibus
in [illegible] iudicare [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] iudices et exactores [illegible]
iudices [illegible] in [illegible]
in [illegible] et [illegible]
et [illegible] in [illegible] exac-
tores

dnr qui requirit virtutem liberis
et affectionibus modicis / tunc et ex
sequitur iudicium suum quia sinistra sunt
electum iusti est qui ea exequitur tal sit
iudices et magistros id est doctores iudices
gentium 40. si nosti in eis esse viros industrios
constitue eos magistros / pe 3o
non eum dz psia homo bestialis epo
ig bestia que tetigit montem lapi-
dabitur / In omnibus portis tuis id est
porte civitatis non tamen in qualibet
porta ipsius civitatis quia iudex debet esse
in publico quia iusto nobilis in
portis vir eius in porte quia ciuit
iudicatum et iusticie et constituciones
he aut in statutu fuit quia porta
tunc etc. et tollis quid ad quod pertinet
atque pauperes sicut divites et exten
pauperes sicut tunc et non accipias personam loquitur
sicut times et non deferat plene in
iudicibus ut non deferat pauperibus et accipit
diss divitibus qui pauperibus et accipi-
quis et exteriis / nec munera quia
munera excecant oculos sapientum
quia turpiditate vos accepti munere
nis terit ex limites terit finiis
iudicium vestrum / sapientum glo apud
homines non apud deum de quibus
d. ysa ro ve qui sapientes estis in
oculis vestris et mutant verba iustorum
quia ob conformatam cordi eo quod vocte
sunt vote id est sibi pasonum est illa primo
ypar ab et lus 2o tio ex habundantia
cordis os loquitur / Iuste quod iustum
est persequeris quia modum procedendi debet
esse iustus / non dimitt equo nec
remissius ergo in iuste quod iustum est
exequitur qui ad defensionem iusticie
non virtutis emulacione sed amore primum
tpalis excitatur ad iusticiam quia prete
dit veniam non vetur / Iuste ergo iustum
exequi est in affectione iusticie ipsam
iusticiam querit / ut vivas et possi-
deas hoc non solum refertur ad iu-
dices sed etiam hoc ad quietate posse
quod per exercitium iusticie in bono statu
diu consistit / non plantabis lucum et
por officii executo et primo ponit
casus 2o iudicii effectus etiam id est
primum scilicet quod casus ponit hic per eo
ut sit fiat in aliis et quia in tercio

legislator principaliter tendit ad destructionem
ydolatrie et late in statutum ut patet
expressum libri io p ex po por
cipius preiicies ad destructionem ydo
latrie etc. quia quod ad ydolatriam
pertinet e d. primum preceptum legis io
betur et ponit ex tunc dicit non plan-
tabis lucum quia supra frequenter dictum est in loco
ydolatre lucum et arbores plantabant
et io alios cultus divini terra prohi-
bentur ne exassimulacione locorum
ad assimulacionem sacri io super nec facies
tibi atque constitues statua id est ydolum ad
adorandum ac si dicat primum et
ad istud et ymmolabis dno deo
sacrificium tunc dicit non ymmolabis dno deo
tuo bovem in quo est macula quia in
cultu late debent offerri meliora
non plantabis supra io dt glo. occasionem
ydolatrie amputat quia gentes
solebant in lucis ymmolare et de-
licias patrias adorare et contra
ob quam messem nos quoque de egypto
mundi liberati novum hominem in domi
et corde nostro in novitate vite ambu-
lemus / ad ro. 6o per iniuriae bonorum
sponsum dno constitutos et phase id est tran-
situm celebrantes de viciis ad virtutes
transitus de omnibus semper et bonis
operibus in loco quem elegerit dominus
coctum corporis ut veterem quasi
septem diebus id est tota vita primi afficit
adoris panem quia in valle lacrimarum
non affert fermentum malicie et tu
nequicie eorum vo. quod carnali dulcedine
corrumpit adulterio ratione qui exuit
veterem hominem et induit novum ad
tor. 3o. non remanebit de carnibus
eius mane sacramenta
dum in carnacionis perscrutanda et
cuncta precepta eius implenda sunt
antequam mane id est finis seculi veniat
non potes ymmolare phase in qualibet
urbium quas dabit tibi dominus deus tuus
ut gentium prius dno deo tuo
deu. 3. et sacerdotes ut credant sed
in loco quem elegerit dominus sed quod non est co-
tus sacrificii quia elegerit dominus
sua io. 15o. et vos me elegistis
sed ego elegi vos / ymmolabis quod

pharase verse novissima mundi eta-
te tu ver sol in passione occubuerit
et captiuam captiuitate soluens pa-
scha nrm ymolatus est xpus ad cor
v° solis xpi occasum morte
mane ad consurges vades i thab-
nacula pacto finito dni, mane
resurrectionis tristibus in eius
thabernacula. Luc. 16° ut quiescant
a lignum labor' sed dicebus come-
des azima tota hic vita labor'
oportet azima sinceritatis Cor. v°
, et in die septimo etiam requie
p'requie dni figurata qui die
septimo requieuit Gen. primo v'
mulcis labor multa opandi to
no facies opus finite vij. ebdo-
madas numerabis t, quibus finitis
adueniet opus finis, quinquagesimo die
datus, celebrabis diem in quo reci-
pies spum suum, dno deo tuo tri-
buna debes oblacionem spontaneam
hylarem datore diligit deus
Cor. 10° manibus tue opa omnis
p'e qua affers in benedictorum bonorum
operum multiplicens solempnitates
tabernaculi non enim habemus hic ma-
nente ciuitate ad Hebr. ultimo
celebrabitur per a dies puti inno
viuens in thabernaculo gaudens
per fructum ex petimus ad cor. v°. si tr-
fiet domus ista thus hitacio dissol-
uitur, qui collegerit consummati per
fecte opum et multum collige
virtutum cum amicis. Stat ee lectus
in thabernaculis eternis perpetuum Ebu-
ete per multi et filius tuus Job 3°
paruus et magnus est sunt et summus
et liber qui in t' por tu si ee e fru-
gibus vtutu vtutu fructibus
tribus viribus in fide tantum
ut corde ope et ore appebit pla-
dene per bo. opa masculum non
femininum nichil enim fragile nec
molle in nra quisatoe debet esse sed
fortia quecumque a nobis exigit deus
no apparebit in iudicio dni domum
in tuis manus horrendi e vite
in ride ad Hebr. x° vacuus apparebit q
boni operando mercedem vite non p'uid
p'es veniens veniet cum exultatione
et offeret fructum labor' sui ut haberet
glorem tu debes quantum potes ine be-
dictoram Iaco. p° b. Omne datum op-
timum iudices et nigros constitutes
in omnibus portis apostolorum et
prophetarum dicitur iudicio dic legis ut vi-
uas in eternum, et possideas terram
uncertum quam dominus deus datur est
tibi gratie ad Ro. 6° gratia aut dei
vita eterna inx altare iustum in
tentionis ut passionis q. non de
spiritalis de xpi iustus per argumenti
stipe secularis, ut in altare per
infructuositate eciosi per nomine ut
priorum operum pechibus statue et obscu-
ritate ignorancie nec primum
siccon salsitur ut erroris vitati
katholice serial, ad Cor. 2° Et
i i doct hanc sapie vbis de se.
Vm ymolabis dno deo
tuo. Ex. 20 in quo quar-
tum effectus iudicium et decla-
ronis humolabis fecuit 22° tum
de bobus qua de ouibus i, maclabo
offerens bone fortit operante, ouce
simplice, ut bone opus cuius
macula in tenco mala, ouem
simplice cuius in tecto macula fa-
cimus, macula quod habet pecum quod se-
dit cetus bona, et se cuius vpti
fuerint apud te haucusque hortaus
est mors, pphe ad bonum dehortans
a malo, hic quomodo i obedientibus
et aliose pacientibus, et quasi hoies
iudicunt ea que patet deus aut
in tue cor, p'o de 16° et ro oino
occulta respondit divino iudicio, sed
que aliquo modo patet committuit
iudicio hominum, q. vna portans tua
glorem erraris que durant in telum
vir aut mulier ita quod per fragi-
litate sexus non est mulier predi-
in diuini mandati transgressione
et transgrediuntur pactum lege ut
videmus recordentes adeo et ser-
niant dijs alienis errore ydo-
latre

ingeniue de tempore quia maximum
scelus est honorem creatoris in pe-
-de creature et fidem desperare quod est fun-
damentum omnis boni/ spem et firma
et omnem iusticiam celi que non per tempt
unus prohibuit ex eo quod in primo ma-
gato militia que militat creatori
Audiencie ergo in questiones diligenter
quia non est procedendum ad sententiam sine
diligenti examinatione sentencia seu
etiam ad in sententia de iniciatoris
in [illegible] nichil in distincte agere
[illegible] [illegible] mulier et ad por-
tas civitatis tue ut in loco in
dicti detur eis audiencia [illegible]
scita qui eos/ [illegible] ubi celebrant
iudicia ut in fine iudicio [illegible]
iudicia ne in fine et lapidibus ob-
dampnent [illegible] [illegible] non
veniunt post sententiam datam/ non sit
districta sententia absque scelere non sit
[illegible] mali [illegible] vam qui lis
in munice mali ut magis
ad certa non recedant [illegible] dyabolo qua
per diversa vicia [illegible] ut militent deo et [illegible]
per bona opera militent [illegible] quia tercio
iudicibus abierunt quia [illegible]
[illegible] dampnia [illegible] in ore duorum
aut trium testium [illegible] procedere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non passum sed
[illegible] distinctos ad iudicium [illegible]
in quo exposita materia in [illegible]
in [illegible] [illegible] qui in [illegible]
testimonium [illegible] attestatores legis et prophe-
tarum [illegible] [illegible] quod [illegible]
et evangelii Jo[hannis] [illegible] [illegible] que locutus
sum iudicabit eum in novissimo
die/ In tytulo quoque crucis tres
lingue testantur [illegible] regem esse Jo[hannis]
in hebrea greca et latina/ nemo
occiditur uno [illegible] dicente testi-
monium [illegible] unius testimonium nec legibus
nec canonibus [illegible]/ [illegible]
testium [illegible] in [illegible] cum non test[illegible]
[illegible] [illegible] est concordia veteris
ac novi testamenti ut neutrum
sit sine alio cum testimonio/ patris
et filii et spiritus sancti quorum testimonio dam-
pnabuntur omnes in iudicio Jo[hannis] ultimo
tres sunt qui testimonium dant in celo
pater et [illegible] [illegible] testimonium [illegible]

due [illegible] sic predicatur quos [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] super testibus [illegible]
[illegible] cordis oris et operis/ corde quo
ad sanam [illegible] [illegible] [illegible] scrutamini
scripturas/ oris quo ad eloquium
malachie [illegible] labia sacerdotis custo-
diunt sciam operis quo ad vitam sine
quibus non [illegible] ex predicatore et [illegible]

Si difficile et ambiguum [illegible]
agitur de [illegible] iudicibus
ad quos [illegible] recursus [illegible] dubiis
et difficilibus [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] difficilis [illegible] sunt
[illegible] ad summum sacerdotem/ ex quo
in [illegible] [illegible] appellandi ad
summum pontificem [illegible] et paulus
ad cesarem appellavit [illegible] [illegible]
sanguine et sanguinem [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] una
[illegible] iudicium [illegible] [illegible] sanguinis
alicuius hominis e morte [illegible]
[illegible] quia [illegible] ad homicidium
[illegible]/ [illegible] [illegible] una [illegible]
iudicium [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
alia aut [illegible] lepram et non lepram
[illegible] una [illegible] in [illegible] ali-
[illegible] [illegible] lepram et alia non [illegible]
[illegible] in [illegible] portis tuas [illegible] in
civitate tua verba variari [illegible]
[illegible]/ surge et ascende [illegible] in hiis
casibus et consimilibus recurrendum
est ad superiores iudices [illegible] ad summum
sacerdotem et iudicium [illegible]/ [illegible]
[illegible] [illegible] officium in una
[illegible] persona [illegible] [illegible]
qui sunt iudex et summus sacerdos [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] distincte [illegible] officia/ potest
[illegible] in [illegible] iste recursus [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible] non po-
[illegible] [illegible] [illegible] sine alio ut
potest in [illegible] tempore [illegible] non
potest [illegible] [illegible] regia/ nec
[illegible] [illegible] sacerdoti ordinarie/
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] spiritualibus
esset recursus ad summum sacerdotem
et in temporalibus ad iudicem/ et ex hoc
in [illegible] [illegible] [illegible] ab in [illegible]
iudicibus ecclesiasticis appellatur ad summum
pontificem et ab in [illegible] principi-
bus

ad regem seu imperatorem / et rege dicit
surgite super quo glossa appellandi consuetu-
dinem facultatem, / et ascende ad locum
i. curiam venies que ad sacerdotes levi-
tici generis legittimos scilicet et ad iudicem
pontificem qui indicabunt tibi
iudicii veritatem debent enim esse magis
instructi aliis ita quod possint
dicere in dubiis, vel alii qui indi-
cabunt veritatem non declinantes
in partem aliquam / iusserunt ergo hic sacer
sacerdotes esse ut iudicia cer-
tius pertractent sibi datum venient agunt
et iuste discernant, intus legis dictum
ne accipiendo personam inniteris
sententiam et facies quecumque dixerint tibi
obediendo qui presunt loco hoc.
ultimo obedire postulatur unde et
dicitur te intus lege cuius glossa non
dicit et obedias quod intus legem docuerint
quod 2o super Deuteronomium moy. sede-
runt et phari. sequitur ergo suam com-
quia est ultima quarum adoniis
nec declinabis dextra quod superbia
contempnendo, vel ad sinistram per
pusillanimitatem dimittendo ex dis-
hebe dicit hic / Ieronimus dixit et quod dextra
sit sinistra vel sinistra dextra
et sententia non est tenenda quia ma-
nifeste falsa est non sententia nullius
sollicite tamen sit autem te-
nenda et si contineat maiorem sententiam
et in errore / et ergo dicit iudicabit
et veritate et sub pena et dicu-
nt te intus lege per quosque
quod si dicat sententiam vel determinat a lege
tibi maiorem quod non sunt audiendi
ut patet / qui autem superbierit
nolens obedire sacerdotis impe-
rio qui est sacerdos in eternum qui
substituit sibi vicarios quibus
hoc dicit Lucas .x. qui vos spernit
me spernit immo spernit deum immo
dampnationis sustinet sentence
sicut qui contempnit diminitur
peccatum / et auferes malum de me-
dio tui ex eo malum cunctis quod populus
audiens sententiam timebit ut in-
itium sapientie timor domini / et ne

de in ceps intumescat superbia in
primitus et ... quod pena
minorum non infligitur de ceteris
illius qui sustinet fi aliorum / cum
qualis sit cum agitur de rege in futu-
ro ... quod illud quod dicitur
hic cum constitues super te regem non est
preceptum nec simplex concessio
quia sic non peccasset populus in-
petendo regem tunc quod ... primi
reg. 12o sed est permissio que est de malo,
bonum cum populi qui ... in hoc quod
solus deus regnaret super cum non esset
populus peculiaris dei venerabilem ... sic
tamen postmodum regem habere vellet per
mittebatur eis sub conditionibus
tamen prima est quod esset de stirpe vel
quod vocatur cum dicitur de medio fratrum tuorum
ita quod non esset simpliciter ad voluntatem
populi sed per electionem dei quod vocatur cum dicitur
quem dominus deus tuus elegerit sicut factum
fuit de saule primo rege et de david
secundo sicut habetur primo reg. x. et 16 capitulo
non potes i. non debes alterius gentis
hominem regem facere qui non sit
frater tuus dominus precepit ut alienigena
gentiva non sit rex sed tamen de populo vel
super cognatione vel civitate / 3a est
argumentum quod qui sunt est de civita-
tem non est eligendus etc. 4o in
ducit filios alienos in tributum
... i. inimicos prelatos vel
predecessores cum quod fuit consuetum non
multiplicavit sibi equos propter
et ambitionem sicut propter ... equos
ad pulcritudinem vel ad iactantiam sive
salute et regni defensionem nec re-
ducet populum in egiptum presumere
acquirere terram illam non habebit uxo-
res plurimas que non ... tur
regi simpliciter pluralitatis uxorum
cum david qui fuit sanctus sex uxo-
res habuit, sed quod non habeat [illegible] in nimio
excessivo et potissime alienige-
nas et hoc notatur cum dicitur que alliciant
autem animum eius scilicet ad nimiam
carnalitatem et in de adyolatrie
sicut aliquando sic de salamone ac-
cidit licet esset sanctissimus 3o reg.

yo cuius ia eet senex dep[illegible]uatu est cor
eius [illegible] vni[illegible] ut scri[illegible] dedes ali
enos v[illegible] neqz auri et argenti in me
n ponderis i. ad superfluitate s[illegible]
ad [illegible] sui status et regni defensi
one. Sed videndum qu[illegible] fuit licitu
[illegible] plures vxores vn [illegible] ro adhuc
[illegible] fuere non vxoribus et erunt duo
[illegible] plures in carne vna / s[illegible] deus dispe
nsacione fuit licitu ut abraham gen
[illegible] et Jacob [illegible] et alijs quibusdam
[illegible] quibus dispensatu est [illegible]
[illegible] ad dei cultu s[illegible] non cessante
[illegible] quia multiplicata fuit
[illegible] cessac[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] cessauit a tpe Jude Machabei
Dostq[illegible] aut sederit [illegible] describet sibi
deutro[illegible] legis huius [illegible] et [illegible]
[illegible] vnu ad [illegible] sem
ut poss[illegible] [illegible] legere alius ad
[illegible] domus thezauri sui
[illegible] nec cleric[illegible] cor eius
[illegible] [illegible] sit accidit de [illegible]
in [illegible] [illegible] reprobatus [illegible]
[illegible] fuit a dno reprobatus [illegible]
oblatum a filijs eius [illegible] ut
longo tpe regnet et filij eius a dno
[illegible] ut [illegible]
[illegible] in pluribus alijs loc[illegible] [illegible]
[illegible] in equis superbiaz / i anno
[illegible] in vxoribus luxuriaz de [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] anno [illegible] regni [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] in morte [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] de zo [illegible]
[illegible] et multos [illegible]
facit eos sapientes [illegible] vxores plures
superfluas [illegible] ut plures [illegible] /
[illegible] sibi papa et plures retineat
[illegible] dispensatus / Aug[illegible] math [illegible]
Nolite thezaurizare vobis in [illegible]
[illegible] [illegible] matutine [illegible]
est describet sibi deut[illegible] legis huius non
aliene accipiens exemplar glo[illegible]
[illegible] nichil [illegible] nichil corruptum /
[illegible] illud [illegible] [illegible] assiduitate
lege debent [illegible] si assidue leg[illegible] ut
reges [illegible] glo[illegible] ipsa lectio [illegible] est et
vita / [illegible] [illegible] ego loquor vobis
[illegible] et vita sunt [illegible] diebus
vite sue glo[illegible] [illegible] reddit [illegible]
ut discat legendo timere dnm deu

[illegible] timor [illegible] timor dni sanctus [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] et custodie
[illegible] ne ad voluntate sua faciat
s[illegible] divina precepta nec eleuet cor
[illegible] nec corde tumescat et [illegible]
glo[illegible] [illegible] potentie sup fres suos
[illegible] [illegible] pr[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] math [illegible] et non declinet
amici[illegible] ut odio ut alia occasione
[illegible] in [illegible] regum [illegible]
corpal[illegible] et [illegible] ut longo tpe reg
net ipse et filius eius [illegible]
imitatores [illegible] [illegible] i. [illegible] [illegible]
tes [illegible] sequit ca[illegible] 18[illegible]

Non habebunt ca[illegible] 18[illegible] in quo
quo agit[illegible] de sacerdotibus et
leuitis [illegible] et [illegible]
in [illegible] [illegible] in speciali [illegible]
[illegible] leuites [illegible] fuit [illegible]
ig[illegible] [illegible] leui non [illegible] in [illegible]
sicut alie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] de
[illegible] de bonis aliorum [illegible]
[illegible] Non [illegible]
[illegible] modum sustentandi eos [illegible]
[illegible] Sacrificia dni et oblacoes eius
comedent [illegible] accipiant
sacrificia et oblacoes que fiebat in
templo erat sustentacio. [illegible]
dotes et leuite qui [illegible] i
templo in [illegible] / [illegible] aut oblacoes
accipiant. large [illegible] extendit
se ad decimas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] leuite qui morabant
in alijs urbibus et opidis / Et
[illegible] leui non [illegible] possessi
in terra [illegible] hereditas eius erit [illegible]
[illegible] et oblacoes / Justu enim est ut
qui ecclesia [illegible] nichil i
[illegible] possideant [illegible] ad thymo[illegible] [illegible]
Nemo militans deo implicet
se negocijs secularibus et math [illegible]
Nolite possidere aurum et argentu
Sacerdotes qui offerunt sacrificia
et thymiamata leuite [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia sacrificia dni et oblacoes eius
comedent / glo[illegible] non [illegible] ut
[illegible] sunt [illegible] quia in [illegible]

r nouo testamento preceptum e ministros
viuere de oblacionibus nec in hyte
terenis ptatibus / Matth x°. Nolite
possidere argentum neque aurum / neque
pecuniam / et post dignus e operarius
cibo suo / et ad Cor. ix°. Qui altari
seruiunt cum altari participant. Non enim
erat ut qui fecit aptare dno in hyet
tereno [illegible] quid [illegible] illi
qui omnia [illegible] / et nichil aliud
haberet de possessione fratrum suorum [illegible]
ut quod [illegible] non de hac possessione tu-
ribus suis / solutio tum aliqui [illegible]
quod aliquid [illegible] / adhuc sub
[illegible] excipitur [illegible] ad Cor.
[illegible] Nunc petrum [illegible] sunt [illegible]
[illegible] est [illegible] / [illegible] est [illegible]
tempo qui aut formati in corpus
sunt peccant / ita et hic / dns enim ipse
est hereditas eorum exceptus est unde
est hereditas eorum [illegible]
omnia et data et oblata dno eorum sunt /
[illegible] quod soli ministri esse debet
eius hic [illegible] nichil [illegible] hic
[illegible] / solucio in diuisione terre [illegible]
dns leuitas nichil hic / [illegible]
[illegible] in terra eorum nichil possidebunt
[illegible] possidebunt qui possent eis
[illegible] post diuisionem ut pz leuit.
ultimo et act. 4° [illegible] quod Joseph leui-
tes vendidit agrum et non potuisset
nisi suus agri fuisset [illegible]
hic portionem in [illegible] // dns
enim ipse est hereditas eorum [illegible] pe [illegible]
[illegible] decime [illegible] / [illegible] dicitur quod
de oblatis dno [illegible] sustenta-
bant [illegible] de hereditate sua sicut
locutus est illis [illegible] quod [illegible] de-
scendit ad id quod pertinebat ad
ius sacerdotum tunc dicitur / hic est
[illegible] sacerdotum apostolorum [illegible]
[illegible] et [illegible] porcio separa-
ta / [illegible] dei [illegible] / siue bone
siue [illegible] dabunt sa-
cerdoti [illegible] papa [illegible] bona ut
quod [illegible] cepit [illegible] act.
[illegible] / [illegible] cepit [illegible] facere et docere //
ut [illegible] sacerdotum / hic aut
fiebat ad designandum quod sacerdos de-
bet fortitudinem et [illegible] ad sus-
tentacionem [illegible] quod per [illegible] debet
designare [illegible] est fortitudo corporis / [illegible]

ad [illegible] quidam [illegible] quod de-
[illegible] / quia [illegible] re[illegible]
[illegible] de sine [illegible] [illegible]
in eo diuinator [illegible] / de [illegible]
[illegible] dicitur aliquid quod [illegible]
actis pro pectusculo quod de iure sacer-
dotum dedicatur. Exo. 29° et hic cipi-
tribus quibus de armo dextro da-
est quod [illegible] fortitudo designatur et
in esse [illegible] abyssolate
diuinato exercebatur / de [illegible]
[illegible] quia in [illegible] solacijs et
[illegible] emolumentis debitoribus in
[illegible] debemus ad Gal. 6° quia
aut hic qui cathezizatur [illegible] ei qui
se kathezizet in omnibus bonis in
[illegible] hic [illegible] et [illegible] et [illegible]
ita quod per duo ultima in telligitur quod
[illegible] armo et pectusculo da-
[illegible] sacerdoti primicias [illegible]
ista similiter pertinebant ad sacerdotes
[illegible] quantitas [illegible] non decima ad [illegible]
[illegible] de [illegible] fuit [illegible]
[illegible] ad [illegible] pe
[illegible] / ad [illegible] ita quod [illegible]
[illegible] ita quod [illegible]
dabant / [illegible] per [illegible]
[illegible] in [illegible] non [illegible] et [illegible]
[illegible] in libro de collacionibus patrum col-
[illegible] et ista quantitas [illegible] de-
[illegible] quia non aliquid et [illegible] ad
aliquid [illegible] /
ipsum enim elegit dns [illegible] in [illegible]
quod meliores / non iustum est quod
illi qui [illegible] sustentent-
ur / Si obicit leuites hic [illegible]
de sustentacione leuitarum in [illegible]
[illegible] aliquis leuitarum [illegible]
de [illegible] veniebat [illegible] ad
manendum in [illegible] ut [illegible] dno
in templo / et in isto casu [illegible]
hic quod accipiat partem de oblacionibus
sicut et alij leuite [illegible] ministrantes
/ Et [illegible] quod leuite erant [illegible]
per totam iudeam cum filijs [illegible] et quid-
am in [illegible] et [illegible] quidam [illegible]
[illegible] cum leuita [illegible]
[illegible] voluit in [illegible] et ministrare
[illegible] hic quod admittatur et [illegible]
partem [illegible] ad [illegible] in [illegible] ex

excepta porcione que daba[tur] de urbe
sua iure hereditario / et c[etera] s[ecundu]m de va
riarum vitam g[enera]l[ite]r urbem et domum de
serit qui g[e]n[er]is deo sunt et sine sup
tu ad eos ut c[etero]rum p[er]dicat sine
sumptu / ministrabat in domo d[omi]ni dei
sui / qui stabat eo t[em]p[o]re s[ecundu]m turnu[m]
quod sibi placuerit p[ro]pter cibo[rum] acci
pient eandem sicut ceteri de cor
de qui altari deserviunt cu[m] altario p[ar]
ticipant / excepto eo q[uo]d in urbe sua
ex p[ro]pria ei successione debetur in
urbibus enim in quibus habitabant
c[eter]i levite habebant domus p[ro]p[ri]e et p[ro]
pecoribus suis et alia succedebant
sibi a patribus et de talibus poterant viue
re a[nte]q[uam] veniebat in levitu[m] [illegible] p[ro]p[ri]e [illegible]
cu[m] illa que accipiebat in hebdomada [illegible]
exceptis venditionibus suis et c[etera]
q[uasi] d[icat] qui veniebant in levitu[m] ad
ministerium et vendebant terras et de
p[re]cio s[ibi] vivebant / q[uasi] d[icat] l[e]g[em] p[ro]pter
hereditas cu[m] aliis [illegible] habebit q[ui]a ei
debetur iure hereditario / d[icitu]r enim q[uo]d cl[er]i[ci]
debet iure hereditate p[ro]pter h[ere]ditate p[ro]p[ri]e et c[etera]
ceteri s[ecundu]m / qui in c[on]gressus suis h[abe]nt
q[uo]d agit de p[ro]phetis veneratione et p[ro]
bu[m] necnon p[ro]phetie et missio p[ro]phete i[n]
gentes istis et sequitur s[ecundu]m q[uo]d homo
ordina[tu]r ad finem sup[er]naturalem vi[n]cta
lis r[ati]o[n]is transcendente[m] r[ati]o[n]em id ad cor
po[r]a q[uo]d oculus no[n] vidit nec in cor ho[min]is
ascendit et tendenti aut ad fine[m]
ne[ce]ssariu[m] e[st] aliq[ui]d p[er] c[o]gnoscere fine[m] de ea
que in fine dirigunt / cu[m] r[ati]o cognitio
natural[is] simp[liciter] no[n] extendat se ad
ultimu[m] fine[m] req[ui]ri[tu]r divina revelatio /
habent tu[n]c cognitio[nem] supernat[ura]l[em] no[n] tu[n]c
r[ati]o ulti[m]i finis et dirigentiu[m] in eam
p[er]vitate / s[ed] p[ro]pter fl[ag]ra[n]tiam estimato[rum] seu
deceptor[um] querebant gentiles a demo
nibus p[re]scientia[m] et quedam alia sup[er]sti
tiosa q[ue] o[m]nia p[ro]hiben[tu]r filiis isr[ae]l cu[m] d[icitu]r
caue ne imitari velis abhominacio[n]es
i[d est] sup[er]sticiosas et q[ue]sitos cultor[um]

ydolor[um] / et s[ecundu]m q[uo]d d[ic]to p[ro]hib[er]e h[ab]et
p[ro]phetis p[er] mo[rum] et g[e]n[er]ib[us] divino[rum]
nec in ve[n]ia[tur] in te q[ui] lustret
filiu[m] eat cu[m] modis sup[er]sticionis
quo ad h[abe]nt dici[tu]r ut cathari
[illegible] credunt o[mn]ia p[er] igne[m] purificari
[illegible] cos homines ex[ce]ptis ad p[ri]ncipem
accedentes an lustrant in te igne et
talis lustracio no[m]i[n]atur lustrio /
et nec in ve[n]iat s[ecundu]m s[ecundu]m qui h[oc] fa
ciat s[ecundu]m r[ati]o[n]e[m] sacrifici / [illegible] no[n]d[um]
q[uo]d lustrent e[st] sacrificando puelles p[er] igne[m]
tra[n]site in alia fac[er]e id e[st] q[uo]d pur
gare in alia r[ati]o[n]e q[uo]d transire s[ecundu]m
aut qui ariolos s[ci]scitet[ur] quenc[umque]
ab eis futura vel alia occulta / et d[icitu]r
glo[sa] qui tenent aras nep[har]ias
p[er] lib[er]e et orationib[us] et divinatio[num]
in extis aliquid querunt / et d[icitu]r ariol[us]
qui in visceribus alium sup[er] aras
ydolis ymolator divinant / et ob
s[er]vant sompnia atq[ue] auguria divi
nat[i]o[n]es s[u]nt que fiunt ex garritu
avium volantium / s[ed] de sompniis v[idetu]r
q[uo]d t[ame]n divinatio sit licita alias
q[uo]d ioseph et daniel peccassent q[uo]d no[n] est
d[icendu]m / r[espondetu]r q[uo]d no[n] q[ui]a sompnia no[n]
p[ro]nu[n]ciau[er]unt nec in eis futura p[re]nu[n]
ciabant / nec in sompniis pendebat
s[ed] spe[m] q[uo]d maxime h[oc] p[ro]hibe[tu]r s[ed]
p[er] sompniorum eis divinitus revelata
ad mandatu[m] dei exposuit / [illegible]
aut sit licitu[m] p[er] sompnia divi
nari vide sup[ra] g[e]n[esis] xl[mo] in fine /
nec sit maleficus qui p[er] incant[ationem]
facit apparere demone[m] in aliq[ua] effi
gie visibili ad faciendum vi[sio]n[em] / nec
necessarium in incantatore et s[u]nt isti qui fal
lunt oculos in tuendum sic qui fac[iu]nt
videri p[re]sentes et eu[m] gallus [illegible]
lamu[m] ligatu[m] ad pede[m] suu[m] q[uo]d aspi
cientibus appareat trahat magnu[m]
trabe[m] / h[oc] excludunt ipsi homi
nes ut vid[etu]r q[uo]d no[n] e[st] / nec qui
phitones c[on]sulat phitones d[ic]u[n]t[ur]
ventriloqui qui h[abe]nt in ventre
demone[m] v[er]ba extrinsecus p[ro]ferente[m] t[amen]
p[ri]mo r[egum] 2[8]o phitonissa d[icitu]r d[e] illa
muliere que faciebat apparere mor
tuos

suscitator / et dicit glossa pythones id est
ventriloquos de quorum ventre lo-
quuntur demones dictos a phitone
id est apolline quem credebant deum
divinacionis / exponit glossa per videlicet
quod [illegible] sit in ventre ho-
minis / nec divinos qui fingunt
se loqui ex revelacione dei cum tamen
loquuntur ex revelacione demonum
sicut balaam et querat a mortuis
veritatem stando super tumulos et eos
invocando seu per aliquid aliud modum
superstitiosum et propter istius modi scelera
delebit eos in introitu tuo glossa ca-
ve ne et te similiter deleat / perfectus
eris id est perfecte sinceris et absque ma-
cula a predictis cavendo / ut sit perfec-
tus [illegible] 2°. perfecti esto-
te sicut pater vester et absque macula et
immaculatus cum domino deo tuo sicut dominus
suo vel promissio est quod si cum domino
deo tuo fueris / sine macula eris perfectus cum
isto sicut eius / gentes iste hic [illegible]
describitur missio prophete et primo agitur
de vero propheta 2° de falso propheta. Propheta
autem est primum sciendum quod primo continuat
premissa per [illegible] cum dicit gentes iste et
exequitur propositum cum dicit Tu ab
domino deo tuo aliter institutus es [illegible]
dei scilicet per legem divinitus datam et [illegible]
non sufficit lex [illegible]
et prophetica revelatio et hoc est quod subditur
prophetam de gente tua id est de iudeis sicut
me verba sunt moysi ipsum audies
scilicet prophetam a deo et dandum ut petisti a domino
deo tuo ut habetur exodo 20. 12° non poterant
ulterius sustinere verba dei loquentis [illegible]
quod loqueretur eis per moysen quod fuit eis
concessum et non solum per moysen sed etiam
per alios prophetas in diversis generibus suc-
cedentes ut patet de Josue samu-
ele ysaia Jeremia et aliis et quod dicit
prophetam de gente tua scilicet Josue vel ali-
os sequentes quasi dicit propter hoc libenter
abstinere debes a falsis prophetis et divi-
nis et cetera prophetam hic de xpo domino propheta-
rum intelligunt [illegible] de quo Jo. 4°
video quia propheta es tu et luce 16° propheta

mod[um]

magnus surrexit in nobis et luce in fine
qui fuit vir propheta et sicut me susci-
tabit [illegible] / ut petisti a domino
deo tuo in oreb exodo 20. prophetam sus-
citabo eis glossa [illegible] de medio fratrum suorum
glossa de semine david ad hebreos 20 se-
men abrahe apprehendit / Et ait dominus
michi ut sequitur prophetam suscitabo et
hoc in textu non potest de Josue qui im-
mediate successit moysi sed etiam de sequentibus
similes tui cum prophete similes erant
moysi in hoc quod scilicet et ponam verba mea in ore
eius loquebatur per ora prophetarum / tum etiam [illegible]
prius intelligitur de domino xpo ihesu [illegible]
ut habetur act. 3° quia fuit propheta magnus
ad quem prophecie aliorum prophetarum fuerunt
ordinate / Propheta autem hic agitur
de falso propheta qui non est audiendus
sed magis interficiendus et [illegible] propheta hic ponitur
duplex modus / unus est qui alias
ad sui iactanciam vel propter questum acci-
pit prophecia [illegible] propheta deum et [illegible]
de [illegible] in nomine suo quod sibi reve-
latum et hoc est quod dicit voluit loqui in
nomine meo que ego non precepi illi
ut diceret sed magis alter / secundus est
qui alias est propheta demonum et per consequens
modum superstitiosum et hoc est quod dicit aut
ex nomine aliorum deorum / et quia [illegible]
aliquis diceret [illegible] quomodo distinguimus
falsum prophetam a vero / respondetur cum subditur
hoc habebis signum quod in nomine domini
propheta id est predixit et non evenit [illegible]
per quod talis est falsus propheta / sed quia
[illegible] est super [illegible] quod predictum signum ali-
quando [illegible] metalla / ista
[illegible] ad [illegible] eius bonitatis
[illegible] ad metalla de quibus sunt
vasa vana et in firmamenta et usque
vite humane necessaria / Benedicas domino
deo tuo id est ista sunt data ut diligere
dominum deum tuum corde et benedicas
ore prius [illegible] collatis / op-
posite [illegible] sunt predicato-
res [illegible] distribuere [illegible]
[illegible] dicti est qui seminat super
omnes aquas id est predicat omnibus pre-
pedem bovis et asini id est iudei et gen-
tilis astrum in unitate fidei colle-
tes

secundus

et suspensus in patibulo fecit[?] quod non permittitur sepultura licet corpus vita fuit corporali. et assignatur ratio. De maledictus est adam qui pendet in ligno. Inducitur hic. Crucifixio dei est suspensio quam exposuit. Ita. Et deus quos hic ad ymaginem dei fecit est et non si domini ignomi niam suspendit hoc quidam non redi met in dehonorem dei. Sed hominum testatur maledictus dei quod accipitur pro pena suspensionis. Fecit a diabolus qui tenet locum dei. et sic ipse quod maledictus est adam qui pendet in ligno. et quia dominus suffixit tenebras pena ac tenentibus locum dei in patibulo dei nos. unde hic penam sepul ture. et quod donum est dispensatiua suspensi si [illegible] dispensatiua capi talis ut alicuius condempnati ad mor tem. Vel dicitur hoc. sic crucem portauit homo glo. Invectum eius cadit de sepultura. hic ad litteram sumabatur die sepulture. et deus ipso die quo fuit crucifixus et deus fuit depositus et sepultus quod ymagine humana. est cum sit pleriumque pre ter quod dicitur glo. sed lcum[?] dorsum [illegible] quod sit sicut pericia quam enim [illegible] quod permittit suspensos diu remanere. Plus dei quod tunc sic fuit in futuro. Sed tamen creditur homini malicia cremit et pena pro xpo. suspensio a grationi diu permanet. Quoniam maledictus est adam qui pendet in ligno. quod tunc et suspensus maledictus qui est heretice pependit in ligno. Solus dei intersit in ligno a imperio et non dicit glo. quod fuerunt peccatum commissum fuit in ligno. Quoniam secundum lege maledictus gal. iii. Et nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum a quam legem et turpissimam mortem pro nobis suscipiens quod quidam heretici talium male intelligentes quod mors [illegible] legem et peccatum dicta quod non quod hoc pro est dum moritur. sed quod pecca fuit est ut moratur. sic ea pena pro lingua fortia lingua dei et quod maiorum sepultura sit peccatum mortis. Illud quod peccatum quod non redemit mortem xpo

non fecit sed aliud a morte pro in perfecta suscepit. Et quia maledic tum est ipsum peccatum dicitur cap. xx.

De Sudabus[?]

Honorem cap. xx. Dominum[?] meum ordinavit inassabile sed prime commite quod adulterium cum sit non commite committe et dicitur in deo pro si impune et inridere tentat non male. Adhuc sine ordinatione in sabile sed prout secundo respondi sum. In omni defectus adhuc propter ordinat cum in persona creaturae tenat secundo [illegible] monat in si ambulans et sinum[?] sua cum ad ordinatione puris inassabilis pertinet si homo sub trahat auxilium. Prima secundum hoc credit quod proximi. [illegible] et impetrat signum tradicionis et de sum peccatum et non [illegible]. hic enim dicit non vide licet bene sed tamen aut omne aut [illegible] et peribus ac si videris nulla remedium apponendum. Et idem intrat[?] de rebus aliis que sunt imperfecte admissionis vel secundum sed facere de asino et vestimento et de omni re. fecit et de novo sed hic intrat iudex uel proximus. Et quia non solum apponere est remedium in mali bonitate sed et in malis lapsu subvenire et iacere non solum. Si inde asinum bene dicit quod hoc est. pro fratribus in terram non debebat relinquere. ad levandum omnes ut si aliquis essent lapsum in loco sepulture ubi sunt bestie sepulture quod colligere qui animatus sed hic non sit locum in nonaginta legem. ubi ipse animalia essent et quia sed ad inordinata inassabilis pertinet subtrahere sui auxilium eius. et pertinet ad eum per scripturam vero ad aliquid sibi indebitum. non solum dicit non in duo vel in bestie quam quod oppo nit aliquem de [illegible] hoc intelligatur de eunuchus quibus cum natura unum in [illegible] hic non et [illegible] semper vel leem et accipitur aliter impe tuna [illegible] vel sed xx. Dicit de [illegible] traduxit pro arma sua in [illegible] hic causa sua prohibetur aut hic quod [illegible] non

portet arma viri. Item forma pro-
cedit superstitioni quia gentiles mulie-
res in festo ipsius martis porta-
bant arma viri et in festis veneris
viri portabant ornamenta mulierum
et instrumenta. Item sic colebant
et stulta. Ideo sunt abhominabiles
apud deum. Est quia si fiat aliter
nature cum in hoc scriptura generat et
tempus propter vitandum frigus vel propter aliquod ne-
cessarium pro [illegible]. Si autem viri
[illegible] magis deum veste [illegible].
[illegible] usus vel pro abusus
et est occasio libidinis quia mulier
in veste viri posset licitum cum
viris luxuriam committere. Et si vir
in veste mulieris et liberius posset
loca secreta mulierum ingredi [illegible]
[illegible] disciplinam [illegible]
angulos [illegible] ad [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] catholicum simpliciter [illegible]
phariseos vel [illegible]. [illegible]
negligenter [illegible]
[illegible] vel [illegible] a quo
[illegible] in domum tuam
[illegible] Et [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] reddere [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] Et
[illegible] si [illegible] vel
[illegible] que si [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] sex
in [illegible] non [illegible]
mulier [illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ad [illegible]
mulierem [illegible] non [illegible]
et [illegible] ad [illegible] mulieres
in [illegible] non [illegible]
ad [illegible] alia [illegible]
est [illegible] bellica vel arma.
ut dicit beatus augustinus [illegible]
glosa [illegible] natura [illegible] est mulie-
bria agere sed tamen [illegible]

torquentes capillos ad [illegible]
si coma nutriat ignominia est illi
mulieribus autem capilli [illegible]
sunt [illegible] fluxa et
dissoluta. Coma qui [illegible]
non debent [illegible] vel [illegible]
in [illegible] vel [illegible]
[illegible]
[illegible] lex inducit [illegible]
que [illegible] pietatis et [illegible]
abstinens que [illegible]
et [illegible] ad [illegible]
inducit et [illegible]
[illegible] crudelitatem
[illegible] capiat et [illegible]
cum pullis suis et ad pietatem [illegible]
[illegible] inducit lex.
Et [illegible] ad [illegible] non [illegible]
[illegible] arbor [illegible]
[illegible] historia [illegible]
[illegible] non
[illegible] non [illegible]
[illegible] non
[illegible] filios [illegible]
[illegible]
[illegible] historia [illegible]
[illegible] intelligere [illegible]
[illegible] ab
[illegible] et [illegible] et
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] domus
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ambulantibus [illegible]
[illegible] plana [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] homo [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]

Seminando frumenti ul ordei uel sili-
ne et seminat diuersa s. vacuum
prius seminatur uerbo in seminacione
et diuinas duo et sicut [illegible]
ab expositione [illegible] cuius [illegible]
et colligitur cum fructibus semine. et
ideo i[n] collectione bladi si datur [illegible]
seminacione et diuine [illegible] agri
[illegible] debet sufficere. [illegible] et
[illegible] ergo [illegible] 2° dapnificatur
[illegible] sacerdotes et leuite [illegible]
seminacionis fructum semine. in hebr[aico]
[illegible] non [illegible] ne polluatur
plenitudo seminis [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ista [illegible] sunt
[illegible] cum semine de nouo plantata
[illegible] annis [illegible] reputatur
i[n]mundus ut [illegible] leuit. xix.
de arboribus plantatis et [illegible]
[illegible] 2° de illo non poterit fieri ablo-
[illegible] si fructus [illegible] seminati [illegible]
[illegible] reputatur [illegible] igitur in
[illegible] de nouo plantata seminatur
[illegible] fructus in [illegible] tangens
fructum semine. i[n]mundus sit pollutus
[illegible] i[n]munde 2° de illo
non possit fieri oblacio duo [illegible]
seminare et [illegible] 2° dapnificantur
sacerdotes et leuite / [illegible]
[illegible] dicunt polluerunt ubi [illegible]
[illegible] sanctificacionem [illegible]
hebraica. [illegible] est [illegible].
et [illegible] [illegible] uano
[illegible] custodia [illegible].
[illegible] custodia ne [illegible]
[illegible] in [illegible] tua [illegible]
alio peccato [illegible] uel [illegible]
[illegible] uel [illegible]
aliorum [illegible] tua. [illegible]
[illegible] et [illegible] custodia
uel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] q. [illegible]
[illegible] in [illegible] / non [illegible]
[illegible] in qua [illegible]
[illegible] [illegible] est.
[illegible] adiunctis et
[illegible] cum [illegible]
[illegible] quia non [illegible]
[illegible] [illegible] duo
non [illegible] in [illegible] in asino

Bos enim est fortior asino et
habet maiorem passum et ideo asinus
minus sufficeret. si enim [illegible] in
opere copularentur / Josephus dicit
quod licet asini [illegible] alia
[illegible] a boue [illegible]
ipsum [illegible] est in boue [illegible]
hebrei autem dicunt quod duo non
licet [illegible] similia [illegible]
a asino copulari / duo enim [illegible]
[illegible] regalia [illegible] ego [illegible]
homo est [illegible] animalium [illegible]
[illegible] rex enim [illegible] aquila
rex auium. [illegible]
insignibus [illegible] / alii [illegible]
quod [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] et sapiens
in opere [illegible] non sunt simul
[illegible] / 2° [illegible] est [illegible]
[illegible] quod mulier non [illegible]
[illegible] veste [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apud
iudeos [illegible] quod sit [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
quod ex lana linoque contexta est [illegible]
[illegible] Josephus dicit / [illegible] sunt
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] et ideo aliis non [illegible] lici-
ta. [illegible] sit contexta / alii autem
dicunt quod [illegible] sunt [illegible] ad
[illegible] [illegible] idolatrie
qui [illegible] [illegible] et
ad [illegible] planetarum in
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] notabantur [illegible] [illegible]
et aliis [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] signabantur [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] / et iudei
quod lana linoque [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] uel [illegible].
[illegible] [illegible] la[illegible] math.
[illegible] [illegible] [illegible]
/ 2° [illegible] quod in [illegible] [illegible]
sit [illegible] [illegible] [illegible]

in fimbriis faciens per in[illegible] angelos
angulos [illegible] ad literam ut hic
q. [illegible] ipsius dei [illegible]
[illegible] naturaliter [illegible]
q tunc phi[illegible] [illegible] amplicant
ut [illegible] primas pelliculas suorum
extremitatibus alligarent quibus
iugiter [illegible] dei preceptorum re-
cordarent et cedulas decem
talogo inscriptas in brachio
portarent quod quia superstitiose facie-
bant arguuntur math. xxiii.
fimbrias fimbrias [illegible]
glo. in omnibus que agimus memo-
res preceptorum dei // Non arabis
insimul in bove et asino idest indoctos
sublimes [illegible] ponere asina idest
cum gentili qui ad ceremonias [illegible]
sunt ut [illegible] ceremonias legalia ab
[illegible] // Vel in bove [illegible]
vita. In asino stultorum [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] non
[illegible] ut ambo [illegible]
[illegible] ut alter [illegible] et alter
[illegible] // Si duxerit vir
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] adulterium 2° [illegible]
ubi si [illegible] vir puella 3°
[illegible] non [illegible]
[illegible] accusari [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible]. Alius [illegible]
[illegible] si puella [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] adul-
terio accusari [illegible] a viro
non est [illegible] virgo et [illegible]
[illegible] Alius [illegible] [illegible]
[illegible] virgo [illegible] adul-
terata est [illegible] 2° ubi
Si dormierit vir [illegible] sit
Si duxerit vir uxorem et [illegible]
[illegible] [illegible] et
tunc [illegible] [illegible]
[illegible] tunc [illegible] est [illegible]
[illegible] ut dicitur postea

[illegible] [illegible] nichil [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] cum [illegible]
adulterium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] adulterium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
signa virginitatis [illegible] aut
sunt illa postea dicitur Et ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] civitatis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filia [illegible] [illegible]
[illegible] sub sigillo [illegible].
ut [illegible] signa virginitatis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] cum [illegible]
[illegible] tempore. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] iudicibus
[illegible] est [illegible] vir [illegible]
[illegible] cum [illegible]. tunc
[illegible] [illegible] testimonium
[illegible] virginitatis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tunc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
que ad [illegible] [illegible]
virgine [illegible] debuit tradi
viro [illegible] in pluribus locis hic
[illegible] [illegible] [illegible] metaphorice
[illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illa [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] postea [illegible] et hoc
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

inpositi dampnis non puniebatur. Simili-
ter talionis s. morte feriebatur. Et
similiter vir poterat habere plures
uxores et vir poterat repudiare
uxorem et non econtra. Condempnabatur
enim centum siclis argenti quos
dabit patri puelle. Et est videndum
quod precium dedit puelle que pas-
sa est infamiam. Secundo dicitur quod non
ei licebit eam dimittere. Et hoc datur
cum conmanens uxor quia quod uxor habet
hoc est viri. Patri autem dabatur
et non matri quia pater dominus erat [illegible]
est quia [illegible] filie magis imputatur
patri qui debuit eam custodire
et [illegible] sit pater et do-
alteri quam si uxor est reputatur s. eam
[illegible] cognita post affidationem
[illegible] eam patris
sui [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] tamen [illegible]
et lapidibus obruetur [illegible] patris
quia non [illegible] defenderat virgini-
tatem affidatam viro et ideo
patrem non punitur morte. Ut
dicitur in fine huius capituli et capitulo
xxii. [illegible] quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] mulier
lapidanda sit pro simplici fornicatione
[illegible] dicitur in lege [illegible]
[illegible] fuerit puella. [illegible]
[illegible] nulla lapidabatur pro simplici
fornicatione si quod [illegible] lapidanda de-
[illegible] non est [illegible] quod fornicata pro
virgine nupcii tradidit
[illegible] filia sacerdotis [illegible]
[illegible] [illegible] Levitici xxi.
[illegible] non cognita sit [illegible] vi-
[illegible] uxorem quod uxor [illegible]
[illegible] et cognita lapidabatur. Sed vir
[illegible] uxor [illegible] non
lapidatur. [illegible] vir [illegible]
uxorem [illegible] [illegible] non
uxor [illegible] et si [illegible]
[illegible] de lege talionis.
[illegible] non [illegible] in [illegible]
qui [illegible] [illegible]
[illegible]. Si quis [illegible]
[illegible] si [illegible] fecit [illegible]
[illegible] uxor non [illegible] [illegible]

[illegible] famula [illegible] est [illegible]
[illegible] glo. [illegible] si [illegible]
[illegible] liberabatur et puella lapi-
dabatur quod [illegible] [illegible]
que [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] in
[illegible] si vir [illegible]. Si de-
[illegible] vir [illegible] de adulterio post
[illegible] quod punitur morte
adulterii et adultere [illegible]
[illegible] ab adulterio [illegible] abstinendo.
quia morte punitur. Si puella
[illegible] de [illegible] virginitatem [illegible]
ta puelle post affidationem [illegible]
[illegible] [illegible] matrimonii [illegible] iste
[illegible] [illegible] [illegible] in quo [illegible]
[illegible] uxor iam [illegible]
non [illegible] [illegible] tamen [illegible]
[illegible] matrimonii. Et si [illegible]
[illegible] in civitate sibi puella [illegible]
[illegible] potuit [illegible] et [illegible]
tunc [illegible] debent mori s. puel-
la et vir qui [illegible]. Si
autem [illegible] sibi non potuit [illegible]
[illegible] pro clamore solus vir
debuit mori quia lex [illegible]
in melius [illegible] s. quod puella cla-
mavit et cognita fuit per violen-
tiam. Et [illegible] quod dubia
[illegible] in melius [illegible] interpretanda.
Si invenerit vir puellam [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] de puella deflorata.
[illegible] [illegible] affida-
ta. Et [illegible] lex [illegible]
[illegible] dare patri puelle
l. [illegible] argenti pro iniuria sibi
facta quia puella [illegible] in [illegible]
et [illegible] eam accipere uxorem
si pater puelle noluit sibi eam
dare. [illegible] [illegible] pro [illegible]
[illegible]. Et si pater puelle dare
noluit quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dare patri puelle [illegible]
l. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et si non [illegible] [illegible]
ad [illegible]. [illegible] pro
aliam [illegible] satisfacere. Non [illegible]

hic agitur de oppressione virginis non
desponsate et ibi. Et dubium est
si pater puellam dare noluerit
utrum ille reddat pecuniam. inde non
videtur. Et si dare debeat
penam sunt dotis [illegible]
sunt [illegible] restituendo [illegible]
[illegible] consensu pater voluntate filie
non potest dare eam cuius dicitur
vite sue. Etiam deus cum in [illegible]
vir non potest dare uxori libellum
repudii et dimittere si qui dicit
secum non [illegible]
et [illegible]. Et
qui [illegible] non acci
piat hic [illegible]
[illegible] admittere. ut et nullus
accipiat uxorem novercam suam
et hoc [illegible] in patris vetitum
dicam cum vir et uxor sunt una
caro et eo uxor patris non debet
esse subiecta filio. Cum igitur
uxor sit subiecta viro suo [illegible]
[illegible] reverentia filii ad
patrem quod debet ei deferre [illegible]
ut accipiat novercam suam in uxorem
et eo [illegible] xvi. dicitur quod absolon
[illegible] patrem suum. [illegible] ingre
diendo ad concubinas eius [illegible]
[illegible] [illegible] inter
[illegible] viri et mulieris [illegible]
[illegible] xx. [illegible] aliquis
duceret uxorem patris revelavit
[illegible] [illegible] [illegible]
mori ut allegatum est. [illegible]
quod [illegible] sunt [illegible]
dispensavit cum filio absolon
qui sunt [illegible]
[illegible] qui in [illegible] [illegible]
[illegible] sunt [illegible] dispensare.
[illegible] quod lex moysi nulli
[illegible] apostolus autem [illegible] corinthio
fornicatori [illegible] ad corinthios v.

[N]on intrabit
ammonitus. capitulum xxiii.

In quo [illegible] [illegible] sunt
ea que pertinet ad ordinationem
[illegible] [illegible]
[illegible] ea que pertinet ad or
dinatione [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] que [illegible] ad [illegible].

[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] que
[illegible] est tempus pacis et tempus belli.
[illegible] qui [illegible]
[illegible] que magis [illegible] pacis [illegible]
[illegible] est si bona et ho
nesta [illegible] [illegible] quia [illegible]
bona [illegible]. [illegible]
[illegible] admiminus [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] admittatur
et [illegible] alia [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] in [illegible] aqua [illegible]
ꝶ. [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
non est [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] originis
Amonite et moabite repellun
tur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] Amonite et moabite
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] ydumei in gladio fi
lios [illegible] xx. sed amo
nite et moabite [illegible] sunt [illegible]
[illegible] balaam ad male
[illegible] [illegible] filii [illegible]
[illegible] sunt ad luxuriam et ydolatriam
[illegible] alia [illegible] assignatur in [illegible]
ydumei [illegible] quia
sunt [illegible] iacob [illegible]
[illegible] et ydumei [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] egyptii [illegible]
filios [illegible] in terra sua [illegible]
et sunt ibi [illegible] sub [illegible]
Joseph. Et [illegible] ad [illegible]
[illegible] ydumei
et egyptii [illegible] admittebantur ad
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ammonitas et moabitas

Sed dicitur quod si pluries nulla sit quia
nulli licebat intrare templum nisi
sacerdotibus mundis levitice. xxvi. di-
citur quod dicit a cetu alium immundum
in templo ecclesie intrare. alia. prima
... [illegible] immundum quandam [illegible]
ad tempus exceptis levitice. v. quandam
in eternum. ut ammonites et moabi-
te. quandam ad certum tempus [illegible]
ut maiores. non ingredietur [illegible]
zer mazer. dicit de scorto natus
scilicet spurius [illegible]
in [illegible]. Nothus qui adul-
tera. dicit quia non est verus filius
sed [illegible] notabis [illegible]
hinc [illegible]
et [illegible] non sunt et [illegible]
manzer [illegible] non [illegible]
[illegible] nothus et spurius [illegible]
non [illegible] abierdith
Et non [illegible] hebreorum dicitur in cetum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
manser. [illegible] non [illegible]
filiabus [illegible] filius [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
ammonites et moabites [illegible]
qui [illegible] nati sunt [illegible]
[illegible] in [illegible]. Et dicit [illegible]
[illegible] ad
[illegible]
[illegible]
[illegible]
postea [illegible]
ruth fuit moabitis et [illegible]
quia [illegible] impossibile [illegible].
[illegible]
[illegible] ab abraha
[illegible] moab filio loth [illegible]
[illegible] abraham ysaac iacob [illegible]
[illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] ruth [illegible]
[illegible]
[illegible] et non [illegible]
moabite et ammonite que sunt
[illegible] et non [illegible] et
[illegible] hebrea [illegible] moabite
et ammo. non [illegible] filius [illegible]

Secunda [illegible] si [illegible]
[illegible]
[illegible] sunt ammo
a [illegible] non [illegible] et [illegible]
et quia [illegible]
[illegible] non [illegible] pace
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
ut [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible] sicut [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] quia
[illegible] quia [illegible]
[illegible] et moabitas [illegible]
[illegible] ydumeas et egyptios
[illegible] ydumeos [illegible]
isti [illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
catholicas [illegible]
[illegible] in quo [illegible]
[illegible] templum.
[illegible]
[illegible] ab aliis
[illegible] et [illegible]
lex divina nullum [illegible]
[illegible] et [illegible]
que [illegible] ad salutem [illegible]. sed
[illegible] que [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
non [illegible] sed [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] quia [illegible]
qui [illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
et sic [illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] et
[illegible] in [illegible]
[illegible]. et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] magnum [illegible]

quibus tenetur. Respondet apostolus 2a
Cor. quod sciant scorta ipsi et in
firma [illegible]. 2m [illegible] patz [illegible]
inclig[illegible]. Contra effectus [illegible] quarto
dominatur per venialem affectum ad
bonum quod tempore belli exerci
tum bonum [illegible] in immundi
tia spirituali quia qui inmunde sunt
[illegible] deo Sabaoth. ad victoriam
et 10 Dt. habetur. Contra effectus
suis et ab omni re mala id est ab
omni peccato. ne derelinquat super te
divina offensio et cadas coram
inimicis tuis gladio. 2o refertur
immunditia corporalis id est pollutio. Si
fuerit inter vos homo qui nocturno
somno pollutus sit sompnio non est
immunditia spiritualis licet possit
esse in vigilia. precedenti vel subsequenti
tempore cum immunditia corporali
committitur. Confessio mentis
nostre quod castra domini et quod castra
in eis vivimus debemus in castris
suis [illegible] abstinere
debet ab amplexibus uxoris
licet Ad. 1 Reg. xxi. Dicit
[illegible] castra [illegible]
[illegible] non [illegible] castra quibus
ipsi ut [illegible] sunt mundi. Et
[illegible] immundicie
quod faciunt quidam irregulariter ut
[illegible] immundi
[illegible] accidit
aut [illegible] in loco
castra [illegible] ipsi
[illegible] immundicie sicut
castra ipsi [illegible]
[illegible] infirmitas
et mortalitas in populo [illegible]
archa cum sacerdotibus et levitis erat
in castris non erat [illegible]
[illegible] erat ibi et [illegible] quod sub
[illegible] dominus in eius ambulat
[illegible] castrorum [illegible] spiritualis
[illegible] et levitarum
[illegible] cum ipso [illegible]
[illegible] licet non [illegible] qui [illegible]
[illegible] ad litem [illegible]
[illegible] immundicia. et [illegible]
[illegible] et corporis servari in castris

[illegible] glo. corporalis immunditia di
ligit deus id est [illegible]
[illegible] in castris [illegible] parvulum
in [illegible] quod angelis [illegible]
et [illegible] castra domus [illegible]
[illegible] angelus in quo deus
loquebatur. [illegible] qui ducebant
[illegible] angelus
[illegible]. Si autem [illegible] in im
mundicia corporali [illegible] quis [illegible]
[illegible] angelus [illegible] ibi ambulat [illegible]
[illegible] ubi Christus et angeli [illegible]
[illegible]
[illegible] pollutus [illegible] ab officio
altaris [illegible]
[illegible] loco [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] parvulum [illegible]
[illegible] male [illegible] Job xxi
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quo [illegible]
[illegible] appareat [illegible] i
[illegible] castrorum [illegible] que est ut
castrorum acies ordinata. Cant. vi.
[illegible] diaboli vel
[illegible]
[illegible]
[illegible] dominus [illegible]
[illegible] per venialis
[illegible] ad bonum singularis
[illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] regalitas [illegible]
[illegible] pictus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] cap.
[illegible] cap. [illegible]
[illegible] regalitas [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] duo [illegible]
[illegible] patter
[illegible] et [illegible]
[illegible] xxiiii. [illegible]
[illegible] duo que respicit

vita pariter. s. urbanitate. et
fidelitate / 2. l. Cu vero [illegible]
Circa primi secundu quod ho. [illegible]
int urbanitate et tenetur pro [illegible]
ho compace s. ut. ad affliccio.
et primu adhuc dr. no tenetur [illegible]
[illegible] et int. cu quit. adnc ad
[illegible] seu mutilacionem seu alias
in debite affligendum [illegible] subditu
[illegible] secunda s. quo iniqz quia
sunt [illegible] et [illegible]
[illegible] tamen sit [illegible]
sunt et alie [illegible] restituere.
[illegible] videlz. [illegible] no
[illegible] fides [illegible]
[illegible] fugitiuos reducendos
[illegible] no [illegible]
suo [illegible] s. de
fugitiua in eodem regno vel
eade [illegible] qui fugit de regno
ad regnum vl de gente ad gentem
[illegible] ubi nos [illegible] qui ad te
[illegible] qui [illegible] est
tibi adnc sic [illegible] Dnd [illegible]
[illegible] tradideris [illegible]
[illegible] depositum sicut [illegible]
[illegible] tibi. Cu ab illo [illegible]
[illegible] tenetur. [illegible]
[illegible] volens [illegible] reddere
dnd qui ad eu fugerat [illegible]
[illegible] no reddit [illegible] fugi
[illegible] no [illegible] salua [illegible] vita. et
mutilacione membrorum [illegible]
[illegible] hinc no tradi
[illegible] dum [illegible]
[illegible] de crudelitate sicut
fecit aplus [illegible] qui re
[illegible] philomeni dno suo [illegible]
ul petre. Ct [illegible] qui ad te [illegible]
ad fide [illegible] penitus tenetur
in eade fide [illegible] etiam vl
[illegible] ordine fidelium [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] no
[illegible] et ho [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
et ho no. [illegible] no est [illegible]
de [illegible] [illegible]
[illegible] sicut [illegible] philosophus.

adulterio primo fornicacione [illegible]
[illegible] [illegible] quod
[illegible] [illegible] super
qua dicit glo. [illegible] prohibet [illegible]
et feminas fornicantes et [illegible]
[illegible] prohibet [illegible] In
[illegible] aut no [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] adulteriu [illegible] / 3a
qui [illegible] [illegible]
et primu ad hoc s. dr. no [illegible]
[illegible] quia est [illegible]
Et [illegible] et
[illegible] maxie [illegible]
[illegible] ad [illegible] pe
[illegible] / [illegible] quod
[illegible] mag [illegible]
qua et si [illegible] iuste
[illegible] ut dr. [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] sicut a publica ab
[illegible] fiat scandalu. sed no
[illegible]. [illegible] tamen [illegible]
[illegible] et [illegible] no [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] nec
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] tamen [illegible] Jose
phus [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] magnos [illegible] ad i
[illegible] et [illegible]
prohibe [illegible]
[illegible] et [illegible] est
[illegible] aut de [illegible] tamen [illegible]
[illegible] est quod no [illegible]
sicut [illegible] alia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] id est [illegible]
[illegible] no [illegible]
[illegible] no [illegible]
ut [illegible] tamen ad [illegible]
[illegible] tam [illegible]
[illegible] palam [illegible] aut
[illegible] no [illegible]
[illegible] no est [illegible] fornica
[illegible] de [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] fugitiue fornicatrix [illegible]

tel
qui deo adoptati sunt. iudicet p
subuli nequius puniret se ipsi
ar. Si aliquis de rapina pro deo
offert sequitur eius deum rapa
citat et xxxiiij. Deina inde
no placat altissimus et qui offert
de subst. pauperis quasi qui victimat
filium in conspectu patris. ibid.
Cristo est ad proximum se hic liber
et quoniam adhuc subditi non fenerabe
sit tua ad usuram sed alteri. Istud
est permisso non licentie sed ut maius malum
devitaretur magis se ne fratres
suos iudeos grauarent usuris vel sic
non feneraberis proximo tuo. Nec
deum cupiens deliram usuram
et avaritiam removere. et caritatem
impendi iubet. et fratribus iudeis
usura sed iniusta cupiditate est
dicit glo. vel sic tuo cattholico [illegible]
[illegible] proximus sua non debet
ad usuram. exod. xxii. usuram
et superhabundantiam non accipietis
leui. xxv. quantum dare nichil in
pecunia ubi dicit glo. non prius inter
[illegible] in honore [illegible]. quo
sum restitutor est. proximus nalio
et inde pauperibus de gratia tua
dicit ad largitatem nos invitans
vel proximus ubi dei math. xxi.
nomo opprimit me proximus [illegible]
[illegible] sit tu publice dicit et
[illegible] sicut pecunia
vel bonum [illegible] alienus additu
est [illegible] vel est permisso sed
[illegible] libelli. infra [illegible]
[illegible] xxx. [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]. Cum bonus [illegible]
de tuo [illegible]
in vita [illegible] respicit
[illegible]
[illegible] Cu [illegible]
ad [illegible] habes ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

subditi. Ingressus vineam proximi tui [illegible]
[illegible] de eo. Cum ingressus vineam
i. ad [illegible] proximi sui ad [illegible]
ut dicit [illegible]. Et ideo [illegible]
ei de fructibus comedere sed non ad
domum [illegible] quia hic erat
in [illegible] opportunitate [illegible]
[illegible] de aliis [illegible]
[illegible] habebis [illegible]
[illegible] vero [illegible]
ad [illegible]. Et ideo lex [illegible] in
[illegible] et [illegible]
a [illegible] quia hic [illegible]
et ad [illegible] vel alii
[illegible] est [illegible]
[illegible] xxx. Si quis [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible] xx. [illegible] est.
[illegible] et [illegible]
[illegible]. Si quid [illegible]
[illegible] ne [illegible]
[illegible] non tardabis [illegible]
[illegible] voluntate glo. non [illegible] et [illegible]
Ingressus vineam proximi tui [illegible]
non [illegible]
Avaritia prohibet sed hic non [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] est [illegible] malitia [illegible]
[illegible]
[illegible] dicit glo. [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] plebe [illegible]
vel magna [illegible]
[illegible] et
[illegible]
[illegible] non licet. [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] xx. [illegible]. Si [illegible]
[illegible] licebat [illegible]
[illegible] hic [illegible]
[illegible] xx. glo. [illegible]
[illegible] licitum [illegible]
[illegible] licebat [illegible]
in domo [illegible] magistro. [illegible]
[illegible] non [illegible] est [illegible]
[illegible] magistro [illegible]
[illegible] solus
[illegible] est [illegible] homo
et ideo [illegible] licet [illegible]

ca ꝙ tn̄ cū moderamine nec dip
licitatz qui laborant in ca. tunc
est necesse quae est in agro ipse. ꝙ
tum accipit eum in domum vel
curam eius ac dns et re. et
eo tunc sine sua voluntate. nihil
licet male accipe. Si q[illegible] m[illegible]
noris inordinanda potestate. i. lege
animi & qui i. in aliquibus no
tissis ꝙ. Nota ista lra preced
no accipiet. christe fit et venit
no accipiet no perdat eam
de quietem vel [illegible] ho perdatur
ut perditur dono vel perdatur
laude sua querat et no dei q.
honore. Post tussibus et dere
tumitatis ꝙ dicat no nobis dne
no nobis ꝙ. Et no inhibet cum
ctus q. homo no hiis fenem.
ubi di qui no pt gigne bona
spa no pt fermane [illegible]
sed ut dignus est intrarti. ne
qui [illegible] rapuit
[illegible] vel amputati testiculos
[illegible] qui [illegible] nunc [illegible]
[illegible] ipse manse [illegible]
et morib [illegible] vel que [illegible]
ca. [illegible] in [illegible]
[illegible] fecit vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] Sed via qua
[illegible] observamus fit. matth. xix
Si vis adeita ingredi [illegible]
data. et Jo. x. [illegible] si quis [illegible]
erit [illegible] salvabitur. Amoni
tus [illegible] semper [illegible]
[illegible] fit q. [illegible]
[illegible] et aliam [illegible]
[illegible] ad thi. iij. Et [illegible]
[illegible] sanguinem vel [illegible]
[illegible] tamen cum [illegible]
Si accipit homo [illegible] Cap. iiij
[illegible] in quo [illegible]
vita domestica. que [illegible]
[illegible] cum [illegible]
et [illegible] est disciplina
[illegible] separare [illegible]
[illegible] ubi [illegible] accepit ho
[illegible] supellectil [illegible]
[illegible] et no acquies [illegible]
[illegible] q in [illegible] legi [illegible] cant

inlite [illegible] quas homo potat di
mittere [illegible] ꝙ salvatur [illegible]
[illegible] scz. fornicatorum. q.
v. [illegible] adiu dicatur ea di
missionis [illegible] uxor no [illegible]
ad[illegible] [illegible] eam [illegible]
tal dimissio talia tam [illegible]
que pt [illegible] qui di
[illegible] causa [illegible] quas potat di
ti [illegible] in corpore sunt
[illegible] vel [illegible] no
tabil in corpe vel in aia [illegible]
[illegible] vel [illegible] in [illegible]
rebus deformitatz [illegible] et io di
in lra [illegible] s. in [illegible]
[illegible] alit [illegible]
[illegible] tempore [illegible] pt
[illegible] Alii autem [illegible]
tas [illegible] dicentes q no potat
vir repudiare uxorem [illegible]
tam [illegible]
vel [illegible]
[illegible] illas que [illegible]
impedire. [illegible] in corpe vel [illegible]
tas et lepra morbus [illegible] et [illegible]
[illegible] in aia vel si uxor esset [illegible]
mor[illegible] quos filii et filie [illegible]
tum [illegible]
[illegible] repudii [illegible] repudiata
no esset [illegible]
[illegible] libelli repudiatum erit
[illegible] vel [illegible] possi
alteri nubere si vellet [illegible]
[illegible] libelli [illegible] erit [illegible]
[illegible] q [illegible] queina. [illegible]
alii dicunt q ea repudii erat [illegible]
in libello [illegible] no [illegible]
[illegible] ea erat [illegible]
[illegible] nota.
et io si [illegible] possesset
ea [illegible] publice [illegible]
[illegible] libellus [illegible]
[illegible] repudiate [illegible] ut
posset alteri nubere io no est [illegible]
q [illegible] defamatorium [illegible]
[illegible] Et ne maritus [illegible]
[illegible] ad se ita q
faceret [illegible] repudia
[illegible] glo. [illegible]
[illegible] cord [illegible] mo
[illegible] preceptum [illegible]

decidendum qui tenuit homicidium
ergo et exhibet scilicet quod dare li-
bellum repudii est preceptum set
quia non permissio absoluta repu-
dii est permissio sed dare libellum
est preceptum. Preterea etiam quod di-
mittere adulteram sit preceptum
patet 2o quia qui tenet adulteram
stultus est vel iniquus. quia qui te-
net i. non corrigit ergo [illegible]
moyses peccavit concedendo in
hoc vel quod non concessit repudio
sed tolleravit propter magis malum
vitandum scilicet uxoricidium ad quod pro-
cedat [illegible] patet quoniam malum sit
homicidium quam quod bigamus. tollera-
bantur tamen adulteria / Cumque
[illegible] alterum maritum duxit [illegible]
[illegible] in uxorem. dicit augustinus. multe
erant in lege cause dimittendi
uxores sed christus solam ponit causam
fornicationis scilicet carnalis vel spiritua-
lem blasphemia creatoris [illegible]
et si alter fiat scilicet leprosus alter tene-
tur reddere debitum quia polluta et
abhominabilis facta est tenet domus ipsius
iudicio qui eam quasi pollutam
prius dimiserat / ne peccare fa-
ciat vel polluti scilicet in malo [illegible] et
occasionem maledicendi dando [illegible]
i. [illegible] [illegible] / [illegible] si acce-
pit homo christianus uxorem sinagoge
[illegible] quam lege dando sibi des-
ponsavit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible]. scribet libellum repudii
[illegible] in quo [illegible] quod [illegible]
fuit spiritualis coniugio que [illegible] [illegible]
[illegible] tradidit et dabit
in manum illius qui [illegible] [illegible]
[illegible] accepit / et dimittet
eam de domo i. ecclesia mathei. [illegible]
filii regni [illegible] in tenebras
exteriores. non potest quia [illegible]
apostolus [illegible] [illegible] noluit
[illegible] abhominabilis in errore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
loqui verbum dei / ne [illegible]
[illegible] [illegible] i. [illegible] [illegible]
[illegible] mulier [illegible] repudiata [illegible]
[illegible] alteri vel marito [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] abhominabilis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / et dicit

glo. quod [illegible] polluit qui carna-
libus concupiscentiis [illegible] corpus [illegible].
[illegible] [illegible] est ambrosius [illegible] [illegible]
[illegible] dominari ne valeat [illegible]
dominari / Et [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] licet repudiare uxorem sit
licita. et fuit in veteri lege [illegible]
quod sit in [illegible] fornicationis et i
[illegible] [illegible] [illegible] dicit [illegible] repu-
dio [illegible] ad [illegible] / in aliis [illegible]
sibus dicunt quod fuit licita quod dispe-
satione legis [illegible] [illegible] plures uxores
[illegible] cum [illegible] uxorum est [illegible]
[illegible] [illegible] sicut et [illegible] [illegible]
et ideo [illegible] fuit licitum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non peccabat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repudia-
tus peccabat [illegible] dicit [illegible] [illegible]
sicut apostoli [illegible] [illegible] nuptias
[illegible] libellum repudii [illegible]
nuptie [illegible] et fuit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] salvator [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod libellum repudii [illegible]
[illegible] [illegible] duritia. [illegible] [illegible] et [illegible]
non [illegible] apte quod non [illegible]
[illegible] ad evitandum magis malum
et magis [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ideo [illegible] quod repudium
non fuit licitum quod [illegible] fuit [illegible]
[illegible] permissum ad evitandum ma-
ius malum scilicet uxoricidium et hoc non facit
licitum sed permissio fornicationem [illegible]
[illegible] adulterium. non facit eam
licitam. / [illegible] [illegible] [illegible] / Et
nota quod repudium [illegible] illicitum [illegible]
nullus [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
legis [illegible] [illegible] [illegible] mandato. vel
instinctu divino. sicut abraham
qui de dei mandato eiecit agar.
[illegible] deus potest matrimonia coniungere et
dissolvere. sicut sibi placet. / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nuptias. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nuptiarum [illegible]
[illegible] [illegible] permissio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de more bono timore.
ne magis homines male [illegible]. [illegible]
permissio [illegible] apostolus [illegible] [illegible]
fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] viduas [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] licitum [illegible] non sit permissio [illegible]
mali [illegible] [illegible] magis ut [illegible] est.
/ Cum accepit homo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et uxore i. [illegible]

nuronij gtti qua tut qmut
tekunt. senit hitare et letari
ut amor ad i mto mgr fima
ret. ydo dr no pcedit tanq
ta oppta. z sup .z. umo n. ci
quippiam necessitatis eminet.
d. fra. fa. q hec est mt depti
netib ad bellu vij in hebreo h.
n. impone. ci aliqd q deptinentib
ad bellu ita q referet. ad licitij
i mediate pcedere. q sed no de
bebat bellare ut dicit e. 2o sic
ut victualia pcurare. arctu vel vias
pparare. ut exercitus possit transire
vel alia ad bellu ptinentia.
Illis aut qui platabunt vineas
de nono et domos edificauerant
et uxores desponsauerunt s no
dum acceperunt ista i ingebatur
lic ab pat. de apparatu belli.
nota q ro huius mandati est quia
in prio amore pudi ing plabant
laborabat q alio tpe ut haberent
vina et placent uxorib. no ne
amare alio rz. ad bellu 3o potius
obessz. q. pdessz. primitur in do
mo remanere p annum. Tocio eni
tpe pt uxor gaudere et se psesse
et amor erit ca. zelotipie vel
pt eo qd nimis amor q hunt
prenisse noui ad sponsas sunt ca.
... sunt aut no tenet ista
lex q no ... pietatis q porius
ceteras ... que est ...
... pigre
... ad bellu. i.
no ... n. ci ... nt
puba. amistratonis q ...
... uxori ...
... ad
bellu ... necitat ...
Cum ... absq culpa ...
... ad ...
... .
... ut ci ... im
... sic. Nam
accipies loco. hic ... de
... in vita ...
... no eni ...
... et uxor. absq
... ad ... et ...
... ne ... accipiat
etia ... et dr. No accipies

usq l molam quia utitz e una
ad terend bladii vij sit panis d
vel alia ad vita nctia et id mt
est. de aliis necessarib, victus ad p
ndam ... ut dic. ... lig
psu istud pona. q q° et ...
q palestini solent in domib sui
io hre duas molas ... manua
le moledii quia no hent flumi
superiore. q vna sn altera no ba
lerit ... ut dr. glo. pig
nus debitoris est ... pecoris
pignus ... inchas
amore quo q pig ... i mobil
et ... viuta ali
colunt. et ... ad alta ...
prima auferunt ... aliq
... et facile
... nimis
dete ... vel nimias ...
... i ... plu ...
audire vba ... qui ...
... et ... Job
... illu et ... abire
... . 27. no accipies ab eo.
... glo. opa ... maio.
Si dephensus post q actu est
... ad ...
... abs ...
... in ...
... et ...
... ab ... 2o ...
... diligentia
Circa ... q homo ...
... et nobilior q
... fuit et ...
... maior pena
q pena mort et ho est qd dr
Si dephensus fuit homo i. quietis
i iudicio sollicitans ...
sollicitate ... et cum ...
... ut vendito ... accipiet
precii. interficiet. Ex quo pz quod
si dephendet fur ...
... sublatu ... no
... pena mort sed alia
... arbitriu iudicis ...
... 24. dr. de illo qui furatz
... vel ...
... vel vendiderit ...
... et
... Si autem

tarna
sum.
... hude
... mdi
... hy
... s et
... pn
... ri
... q
... les
... ba
... lo
... hi
... rt
... iq
... nt
... ea
... tj
... fit
... ne
... ca
... et
... sit
... tir
... ht
... in
... ut
... pi
... rt

i nemoreba(n)t. ad similes ap(u)d eu
aug(ustinum). vendidisse vel commodisset
no(n) restituebat n(on) duplum s(ed)
de aliis rebus. Et au(c)t(or) malu
d(omi)nic(us) tu(u)s s(cilicet). malu culte p(ro)b(ationem)
ius(tiam) et d(icit) de filiis isr(ae)l. Et
q(uia) dubitat(ur) quid s(ibi) debeat
s(ecundu)m s(er)uit(ur) et qua lege
puniri debeat. vid(etur) q(uod) lege
furti et ca. 3 q(uod) s(er)uus est re
tenta. di(cit) in s(er)u(o) exo(dus) 21. et io(hannes)
qui s(er)uat(ur) s(er)uit. s(er)uat(ur) contra
iustitia. h(ab)enus seductor sollici
tans ad p(ec)cand(um). Vendit(us) d(icitu)r. glo(ssa)
cu(m) p(ec)cat(um) d(imin)u(u)s seductu(m) p
tem. sine intentus sine infestac(ione)
cognitado vbi glo. di(cit). hoc nu(n)c
facit in cetera. cognita(tio) q(uod) tunc
infestatio. Obs(er)ua diligent(er) q(uod)
describ(itu)r primo adeo. timendu(m)
p(ro) p(ec)c(at)o rebellionis ad superiores
et maxime sacerdotes p(ro)p(ter) q(uod) ad
inflicta est a(liqu)a plaga lepre.
ut p(atet) in ozia. reg(um) iudi(cum). 2 p(ara)
lip(omenon). 26. Et io(hannes) d(icitu)r Obs(er)ua di
ligent(er) o(mn)es nutias plagas lep(re)
p(ro)p(ter) rebellio(n)e(m) ad superiores et
p(ro) subd(itos). Si facies qu(ae)runt(ur).
docuerit te sacerdos s(cilicet) ad cathedram
p(er)tinencia sup(er) d(omi)n(u)s moises eis
obedire p(er)misit. math(aei) xxiii.
sup(er) cathedra moy(si). et levitici
g(e)n(er)is p(ro)z(?) o(mn)es sacerdotes levita
fuisse. p(ri)mis nob o(mn)es levita
sacerdotes fuit unus. id q(uod) s(ecundu)m p(ro)p(ter)
de levit(ico) xiii. et xiiii. memento
que fe(cit) d(eu)s d(eu)s tuus et(cetera). ut atte(n)
tius faciat q(uod) hortat(ur) conmemorat
penam marie q(ue) incurrit p(ro) murmu(r)
q(uod) ethiopissa nu(meri) xii. Obs(er)ua
abstineat quoq(ue) s(er)uus ut caueat.
p(re)cepit 2. ad tim(otheum). v(e)l p(ro) plaga
lepre p(ro)n(o). vel h(ae)r(e)sis. dormiunt
q(ui) peccatum vel h(ae)resim q(ui) p(ro)p(ter)
no(n) q(ui) addunt vel fingunt memorare
ut caueat marie s(cilicet) s(yn)agoge
murmuratio. q(uod) certum no(n) in hebr(aeis)
h(abe)t obs(er)uet in plaga lepre.
exponit s(ecundu)m ra(banum). sit tamen ne
te(n)deris plaga lepre. in te vel in
alio. s(ed) facies q(uo)d(cu)mq(ue) docuerit s(acerdo)s

docuerit vel alius circa(?) detractionis
s(ecundu)m lepram vel reclusionem. a(ut) q(uod) religi
cius g(e)n(er)aliter vel indicamentum
te uniuscuiusq(ue) obedias eis tu. s(ed)
operatio(n)e(m) vid(etu)r ad mag(istrum) g(e)n(er)alis
s(cri)pti hic. memento que fecit
d(omi)n(u)s d(eu)s tuus marie et(cetera). q(uam)
p(er)cussit plaga lepre p(ro)p(ter) re
bellionem contra moysen. sicut d(icitu)r
nu(meri) xii. d(icitu)r si dixit(ur). d(icitu)r re(gum) xxi(?)
veh hi(c) s(ecundu)m. vel p(ro)p(ter) peccatum rebellio
nis plaga lepre inflicta. vel
q(uod) in h(o)c d(omi)n(u)s no(n) pepercit marie
lic(et) esset soror et p(ro)ph(e)tissa. ut (e)x(odus)
xx. xv. Cum repetes. Post
ordinat(ione)s co(n)uall(is) in legali(bu)s ad
omnes h(abe)t ordinat(ionem) impietate(m)
ad pauperes et s(er)uo in pignorib(us)
accipiendis. i(n) q(uo) in mitendis, red
dendis vel no(n) negandis 3o in medi
cis no(n) p(ro)hibendis vel no(n) occi
dendis. eo in dictissimis faciendis
vel qu(ae) inferunt. Et no(ta) q(uod) hic
p(ro)hibe(tu)r violentia. et concedit(ur)
mea. et s(ecundu)m b(eatum) augustin(um) ad opp
inne p(ro)ibet. ne pignerator domu(m)
debitoris no(n) intrabit. et no(n) p(ro)tur
bet eum s(ed) debitor amoneat
ut pignus p(re)stat creditori et
io d(icitu)r. Cum repetes ap(u)d t(e). re(m).
a(li)q(ua)m q(ua)m d(e)b(e)t et no(n) p(ote)st soluere.
Sp(iritu)s q(ui) dic(itur) hic pignus no(n) i(n)gre
dieris domu(m) ei(us) ut pignus aufe(ras).
qui(a) possessio vel vid(etur) aliq(ui)d de p(ro)p(ri)o
defendatur. s(ed) stabis foris pignus
cu(m) a(liqu)is accipiendo. Si aut(em) paup(er)
est no(n) p(er)noctabit ap(u)d te pignus
s(ed) restitues ei ante vero s(ed)
i(n) mane iterum potest accipi et in
t(er)d(iu) est de restituto vero in die
quod d(icitu)r reddi de mane et potest
reddi recipi de nocte s(icu)t d(icitu)r
fuit exo(dus) 22o. Et dicitur. q(uod) si
debitor h(ab)et aliquid vestitu(m) sufficie(ns)
unus tamen creditor reddat pignus
vel ve(ndat) q(uod) no(n) est s(ecundu)m exo(dus) 22o. s(ecundu)m lyr(am)
est s(er)uum et ne in(m)pet creditor
te p(ro)p(ter) dicitur quis hoc fecit t(ame)n s(ed)
in die p(er)pignat pignus eade(m) die re
stituit et no(n) p(re)cium no(n) auf(erat). ut et
ut creditor sit magis fidus et
h(ab)eas iusticiam coram d(omi)no. d(icitu)r t(amen) i(d) est iusti
cia tua coram d(omi)no commendat(ur). ex(odus)

qd subvenis pxio tuo ut ait mihi
super hiis ecce uitis [Ita ne
galis b' agit de pietate ad pau
pes in mercedibus laboris sui red
dendis quia quis sit ita pauper
[illegible] non pot [illegible] plurimis
[illegible] quo subditur quod sustentat
aiam suam .i. vitam [illegible] est
te ad dominum quia tales clamor an
dit ad me. sicut dr Jac. v. ecce
merces operariorum [illegible] qui
messuerunt regiones vestras que fran
data est a vobis clamat et clamor
eorum in aures dni sabaoth introivit
Dilatio aut plurimis defrau
datio pauperis quia non licet ad sua [illegible]]
glo. [illegible] [illegible] affligit hoc. et
ipsa equitate contra pauperes [illegible]
dat. [illegible] ut qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ix.
[illegible] [illegible] [illegible] sua.
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] pro
[illegible] non [illegible]. [illegible] advena et
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] diligit dns [illegible]
[illegible] eade die reddes ei pretium. [illegible]
[illegible] xix. non morabitur [illegible] apud
te mercenarii .i. merces operis usque ma
ne [illegible] est si mercenarius non [illegible]
alias [illegible] [illegible] nocte illa. [illegible] si
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] quia illa nocte debuit [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] ne clamet
[illegible] te ad dominum [illegible] [illegible] eade
die reddes ei pretium laboris sui. [illegible]
[illegible] laborantis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] ix. [illegible]
nos [illegible] spiritualia seminavimus non
magnum est si nos carnalia vestra
metamus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia pauper est [illegible] [illegible] et [illegible]
sustentat aiam suam. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ne clamet [illegible].
[illegible] clamat [illegible] iiii. [illegible].
sanguinis fratris tui Abel. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] ad iudicia [illegible] [illegible]. et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in iudiciis pauperum [illegible] non [illegible]
iudicium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filios ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

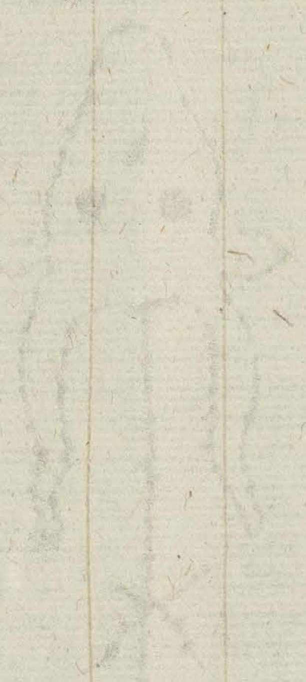

Eclaratio sermonum eorum illuminat
intellectum dat parvulis. sicut
dictum fuit in principio Exodo lex
non datur persone uni persone sin-
gulari sed civitati et ideo data
legis presupposuit adunatione
plebis cui lex sit danda et ideo sicut dic-
tum fuit in principio Genesis lex que continetur in quinque
libris moysi sic dividitur quia in primo libro
Genesis describitur separatio fidelis populi ab infideli-
bus et eius adunatio sub cultu unius dei in Exo-
do et in aliis libris sequentibus describitur
datio legis populo iam adunato in deuteronomio vero
describitur replicatio legis date et eius explicatio
de qua patet dicti competenter nomen propositum
declaratio sermonum etc. Unde liber iste procedit
secundum quadruplicem modum in aliis positis
contentum. Scilicet explicando obscura quod notatur
ibi sermonum eorum. Secundo supplendo omissa quod
notatur illuminat. Quarto applicando et addendo
necessaria quod notatur ibi et intellectum dat par-
vulis. sicut videtur in processu libri. Qui quidem
liber primo dividitur in prohemium et executione
que incipit ibi capitulo moyses. In prohemio
quatuor notantur videlicet quis scripsit secundo
quibus scripsit ibi ad omnem israel tertio ubi
scripsit ibi xl° anno. Circa primum sciendum
quod aliqui dixerunt quod moyses non scripsit
hunc librum sed tamen protulit verba vel sententiam que
Josue et alii seniores memorie retinentes hunc
librum scripserunt post mortem moysi et hoc
probant primo eo quod dicitur in principio hec sunt
verba que locutus est moyses et non dicitur
que scribat secundo ex hoc quod dicitur transiordanem
et sic videtur quod liber sunt scriptus transiordanem
moyses autem iordanem non transivit ut patet
in fine huius libri et in pluribus aliis locis.
Tertio ex hoc quod in fine huius libri describitur
sic mors in sepultura huius moysi quam ipse
moyses scribere non potuit. Sed hoc est
manifeste contra illud quod habetur infra
xxxi capitulo ubi dicitur scripsit itaque moyses le-
gem hanc et tradidit sacerdotibus filiis le-
vi qui portabant archam federis domini et ia-
fra eodem capitulo postquam autem scripsit mo-
yses verba legis huius in volumine atque conplevit
precepit levitis qui portabant archam fe-
deris domini dicens tollite librum istum etc. et ideo
dicunt alii quod Esdras scripsit principium
et finem huius libri addendo verbis moysi
Sed hoc est illud quod dicitur in principio huius
libri. Hec sunt verba que locutus est moy-
ses ex quo patet quod non sunt verba esdre
sed moysi propter quod dicit ra. sa. et hoc alii quod
totus iste liber scriptus fuit a moyse excep-
to ultimo capitulo quod scripsit Josue post mortem
moysi. Ad illud autem quod primo obicitur
dicendum quod moyses verba huius libri seu se-
ntentiam primo protulit coram populo per modum
exhortationis et quantum ad hoc dicitur hec
sunt verba que locutus est moyses sed
postea scripsit ad memoriam in futurum.
Quod autem secundo obicitur magis est ad oppo-
situm quia transiordanem et citra accipitur
in sacra scriptura respectu situs cuiuslibet et ideo
illa pars ubi habitabant due tribus cum dimidia
que fuit acquisita ante transitum iordanis
vocatur transiordanem quia in terra israel et
ultra iordanis est medius. Ad tertium patet
ex dictis. Consequenter ostenditur quibus scripsit cum
dicitur ad omnem israel dicit autem ra. sa. quod
ad hoc vocavit totum populum ut quilibet ha-
beret locum loquendi si vellet magno obiecto
verbum moysi ut sit postea nullus haberet
locum contradicendi. Sed non est verisimile
quod totus populus generaliter posset audire verba
moysi loquentis cum virorum qui pote-
rant ad bella procedere absque mulieribus
et parvulis essent sexcenta milia et mille
septingenti triginta ut habetur numeri xxxvi
capitulo. Et ideo melius videtur dicendum quod autem
moyses loquebatur verba libri populo modum
exhortationis fuerunt ibi tamen capitanei et
principales populi in quibus quodammodo tota
multitudo populi continebatur. scripsit autem moy-
ses ad omnem israel generaliter quia non solum
illi qui erant presentes sed etiam absentes
et futuri de populo illo obligabantur ad ea que
fuerunt scripta in hoc libro et ideo fuit repo-
situs in latere arche ut legeretur quolibet anno
septimo ut habetur infra xxxi capitulo. Con-
sequenter ubi scripsit cum dicitur transiordanem
in solitudine campestri contra mare rubrum. Hec in
iordanem contra mare rubrum hec in
hoc mare in locis sinus et umbellorum est
circa locum illum inter pharan et thophet
etc. nomina sunt locorum que sunt circa locum
illum ubi moyses explanavit legem ubi
aut per anni plenum quia ibi fuit undecim
vi undecim diebus de oreb. Istud exponit
duplex unomodo ab aliquibus referendo ad litteram
precedentem cum dicitur hec sunt verba que locutus
est moyses in illo loco undecim diebus id est
undecim dies posuit ad loquendum ista sed
quo exponatur littera sequens et cum coniungatur
cum dicitur per viam montis seyr etc. non
habetur sensus competens et ideo aliter exponit

ab aliis non solum referendo ad literam precedentem sed etiam subsequentem ut sit sensus hec sunt verba que locutus est moyses viginti diebus veniendo de oreb per viam montis seyr ita quod in illo undenario dierum facta est tota explanatio. Sed hec expositio non videtur probabilis quia non est verisimile vel simile quod moyses eundo per viam explanavit legem populo quia talis explanatio requirit quietem doctoris et auditorum. Et ideo Rabbi Salomon aliter exponit dicens quod in hoc notatur spatium terre inter montem oreb et cades barne quia communiter est itineris xi dierum et tamen filii israel in regressu suo de oreb post legem datam venerunt illuc tribus diebus sicut probatur quia anno secundo xx die mensis recesserunt ab oreb ut habetur numeri x capitulo et eodem anno xx nona mensis eiusdem venerunt in cades barne unde miserunt exploratores. Si igitur inde subtrahantur xxx dies quibus postquam manserunt in sepulchris concupiscentie quia ibi comederunt carnes mense integro ut habetur numeri xi et item septem dies quibus mansit populus in asseroth quando maria fuit reclusa remanent nisi tres dies quibus fecerunt iter predictum et hoc posuit moyses secundum eum ad ostendendum filiis israel qualiter deus accelerabat iter populi ad introducendum cito terram promissionis ubi peccatum eorum impedisset quando tempore verbis exploratorum murmurantes contra dominum volentes reverti in egiptum et ideo xl annis fuerunt vagabundi per desertum. Igitur secundum hanc expositionem est sensus xi diebus de oreb supple usque ad cades eundo per viam montis seyr in qua itur de oreb in seyr quia cades est intermedia et subintelligitur quamvis tribus diebus fecissetis deo accelerante iter vestrum et ita accelerasset residuum nisi peccata vestra posuissent impedimentum. Aliter exponitur referendo li undecim diebus ad totum iter filiorum israel de oreb usque ad ingressum terre promissionis ut sit sensus si non peccassetis deo undecim diebus de oreb venissetis ad ingressum terre promissionis transeundo per cades et per montem seyr quia dominus dedisset vobis gratiam in conspectu filiorum esau et concessissent vobis transitum per medium terre sue sed propter peccatum vestrum denegatus est ille transitus et circuistis montem seyr longo tempore ut habetur infra eodem capitulo et secundum utramque expositionem est hic modus lo-

quendi qui apud hebreos de consuetudine in ... secundum quod aliquando aliqua tacentur que tamen in litera intelliguntur sicut ii regum v capitulo ubi translatio nostra habet proposuerat enim david in die illa premium ei qui percussisset iebuzeum et cetera in hebreo habetur sic et dixit david in die illa quicumque percusserit iebuzeum etc. et non fit mentio de premio nec in generali nec in speciali et tamen subintelligitur quod premium eius fuerit quod esset princeps milicie ut habetur i paralipomenon xi sic in textu predicto secundum duas ultimas expositiones aliqua subintelliguntur ut patet ex predictis. Consequenter ostenditur tempus quo moyses scripsit cum dicitur xl anno scilicet ab egressu filiorum israel de egipto quia xl annis quibus filii israel fuerunt vagi per desertum includuntur anni qui fluxerunt ab egressu de egipto usque ad missionem exploratorum ut dictum fuit xiiii capitulo. Septimo mense ex quo patet quod verba huius libri dixit moyses filiis israel et scripsit propinquus morti sue et hoc duplici de causa. Una est quia ubi continentur aliqua verba increpationis propter peccata que commiserant sicut et iacob increpavit ruben levi et symeon propinquus morti ut habetur gen xlix capitulo et iosue filios israel ut habetur iosue ultimo et similiter samuel primo regum xii capitulo. Secunda causa ut fortius memorie imprimerentur quia verba que a patribus filiis et a prelatis subiectis prope mortem traduntur ut melius memorie commendantur. Postquam percussit seon et cetera quia si aliquem introduxisset populos filios israel in partem terre ab eis possidendam potuissent dixisse si essent ... et ad ... quid ad istum pertinet incorporare nos et legem imponere qui non potuit nos introducere in aliquam partem terre a nobis possidende. Cepitque moyses et cetera. Incipit executio libri et dividitur in quatuor partes principales. In prima moyses ponit inductionem ad legis reverenciam per beneficia eis promissa in parte prestita. Secundo ponit explanationem ad legis observantiam et certitudinem capitulo iiii. Tertio excitationem per benedictiones et maledictiones futuras ad legis observanciam capitulo xxvii. Quarto finalem dispositionem ad perseverantiam in lege quantum continens testamentum et dispones ad introductionem in ulteriorem terram xxxi capitulo. Circa primum notandum quod inducit homines ad legis observantiam primo in reducendo ad memoriam beneficia ante legem prioribus promissa et partim filiis eorum prestita scilicet recolendo

bn̄ficia q̄ p legem datam exhibita ij ca° Terra
p̄ini p̄ris repetunt̄ bn̄ficia p̄missa sed
culpa comissa ibi p̄fectiq3 de dcē terra p̄ma
obmissa et respondistis michi Circa p̄mum
secundum qd̄ ante legem dn̄s sp̄alit̄ p̄rib3
p̄misit s. t̄re magnitudine gen xiij ca°
Dixitq3 ad abraham seq̄m̄ leua oculos et
vide a loco in quo nunc es ad aquilonem
et meridiem et orientem et occidentem om̄ez
t̄ram quam conspicis dabo tibi dabo z semi
no z p̄lis multitudinem gen xv ca° suspi
ce celum et numera stellas si potes z dixit
ei sic erit semen tuum p̄mo igit̄ recolit p̄mi
mebrum s̄c̄d̄ p̄s ibi dixitq3 nobis terra p̄mum
dicit̄ sic eciq3 moises explanat̄ legem
addendo aliqua ad eius intellectum et eius
declaracionem et dicit ea que infius dixit
dn̄s deus n̄r locutus est ad nos in oreb et
ideo cum sit vitas p̄sencia debuistis ei
credere absq3 hesitacione q̄ aut dicit sub̄d̄ suf
ficit nobis qd̄ in monte mansistis quia si
lij isrl̄ iam receperunt legem a dn̄o ut h̄et̄
exo xx ca° et fecerant thabernaculum et omnia
eius instrumenta ad diuinum cultum ut h̄etur
exo xxv ca° et ordinati erant sup̄ p̄plm
tribuni et centuriones quinquagenarij z decani
ut h̄etur exo xviij ca° et ideo no debebant
plus manere in monte oreb s̄ transire ad terram
sibi p̄missam ideo subditur reuertimini no q̄z
filij isrl̄ qui tunc erant p̄us fuissent iter
p̄missionis s̄ p̄res eorum qui descenderant
in egiptum ut p̄z qd̄ gen xv ca° dicit̄ q̄rta
tone autem q̄rta reuertent̄ huc ideo h̄r d̄
reuertimini et venite ad montem amorreorum
z cetera deinde describit t̄re p̄missionis magnitudinem
et iuxta littus maris mediterranei s̄z qd̄
terra p̄missionis sita est s̄m longitudinem
et libani mons est in fine t̄re p̄missionis
v̄sus aquilonem a quo denominata est terra
que est terra montem illum usq3 ad flumine
magnum eufraten ex quo patet magnitudo
t̄re eius p̄misse tamen no obtinuit eam totam
usq3 ad flumen eufrate ante tempus salua
toris eum inquit tradi vobis a tradam
et loquitur de futuro p̄modum p̄ti p̄pe
titudinem rei diuinum ita eciam tamen debebat
esse de ea obtinenda p̄ap̄plm diuinum acsi
eam obtinent de p̄nti quia sic fuisset nisi
peccatum eorum impedinisset ideo subdit̄ ingre
dimini z possidete eam acsi dicat illius po
tenit vobis nihil resistere quod eciam p̄bat̄
p̄ hoc quod subdit̄ sup̄ quam iurauit dn̄s
p̄ribus v̄ris licet enim verbum simplex
p̄mis dei sit eternum tamen in p̄missione t̄re
addidit iuramentum ut h̄etur gen xxij°
capitulo ut de impletione huius p̄missionis
nulla debet esse hesitacio addidit iuramen
tum // Dixitq3 vobis hic replicat s̄m p̄missum
s̄z seminis multitudine quod ondit̄ ad implem
tum cum dicit̄ no possum solus sustinere vos
i. curam regiminis v̄ri h̄ec dixit moises p̄p
de consilio ietro ut h̄etur xviij ca° quia dn̄s
deus n̄r multiplicabit nos sicut p̄ribus p̄
miserat et estis hodie sicut stelle celi p̄lurimi
i. admodum stellarum multiplicati sic dixerat
abrahe gen xv ca° suspice celum z numera
stellas si potes dixit ei sic erit semen tuum
dn̄s deus p̄rum v̄rorum addit adhuc mirum s̄
dictum sunt gen xx ca° quod filij isrl̄ erant
multiplicandi sicut stelle celi quantum ad bo
nos z sicut puluis t̄re gen xiij ca° quantum
ad malos et ideo quia fecerat moises h̄ic
mencionem de multitudine eorum admodum
stellarum ideo subdit deprecando dn̄s addat ad
h̄uc multa milia quia desiderabat multitu
dinem bonorum z malorum no valeo solus susti
nere negocia v̄ra quantum ad spiritualia p̄p
monenda et pondus quantum ad t̄palia
disponenda que metam agrauat ad modum
ponderis et iurga quantum ad lites et iudicia
p̄scindenda et ideo subditur date ex vobis viros
i. pollentes virtute cum sapientes i. diuinis
ignaros in agibilibus humanis quorum
conuersacio sit p̄bata p̄ claritatem vite z fame
ponam eos p̄ncipes ad regendum in eo p̄plm
bona res est quam vis facere quia p̄ hoc negocia
facilius expediebant̄ tribuq3 de tribubus
vestris p̄ electionem z consensum v̄rum viros sapientes
et nobiles moribus z genere quia s̄m quod
dicit Boecius de consolacione nobilitas generis q̄m
est desup̄ videtur ip̄is nobilibus quandam ne
cessitatem imponere ne amaiorum suorum p̄bita
te degenerent et constitui eos p̄ncipes i. diuersis
gradibus et officijs cum subdit̄ tribunos
qui p̄sunt mille centuriones qui centum
et sic de alijs p̄cepitq3 eis dicens audite
illos quia iudicium debet dari cum matu
ritate et discrecione ad quod p̄rexigit̄ qd̄
p̄tes diligenter audiant̄ z q̄d iustum est

iudicate nō discernentes amsiciā aliquorum
ī nō nec fauore uel amicicia ideo sub diciō
sine timis sine peccato qmā tunes solet
magis diligi quam alij ita pium iudicet
et magnum hec dicit qmā diuites solent
magis honorari et audiri quā pauperes
quod nō debet esse in iudicio qmā dei
iudicium est alij cum iudicant sicut dei mi-
nistri et ideo si diuitant amsicia directe
faciunt contra deum q si difficile nobis
visum aliquid fuit ita q si nō videatis
clare q sit determinandum referte ad me et
determinem vobis vobis q agendum si scam
uel si nō ad consilium dūm veritatem sicut fecit
de filiabus salphaad ut dictum est num. xxvij
// profecti autem de oreb postquam moyses na-
rrauit predicta subiecta hic quia ueste culpa
veniis iam ex relacione exemplorum pqna
fuit retardatum pmum pmissum de ingres-
su terre pmissionis terra quod moyses p⁹ replic-
at accessum ipsi ad missionis locum s⁰
missione exploratorum ibi et accessistis etc
petiti quassium ibi 2 voluistis ascendere
pmissi impedimentum ibi cumque audisset
dns etc pmum dicit profecti de oreb qui
alio nomine vocat syna t̃uisimus per
heremum terribilem qmā ibi erant serpentes
magni 2 scorpiones in multitudine sicut qd
dicitur infra viij. ca⁰ Dicat igit serpens fla-
tu adurens 2 scorpio p viam montis amor-
rei · i · p viam que ducit ad illum montem
p quam debebant ingredi seqt dixi nobis
venistis ad montem ondendo vobis locum
p quem debeatis terram ingredi de mandato dni
unde subditur ascende et posside eam q
dns patris est implere pmissum 2 qmā
noluit statim intrare sed magis negocium
retardare mittendo pmo exploratores quasi
de diuina ductione diffidentes p quod retardatus
est ingressus terre // Et accessistis hic quia
replicat missionem exploratorum que p
cessit expmitate ipsi hoc petentis ut dicitur
sunt num. xiij ca⁰ et hoc est q d accessistis
ad me omnes · i · cum tumultu tumultu 2 imp
timitate mittamus viros qui considerent
terram qualis sit cum tamen deus ipsam
dixisset esse fluentem lacte 2 melle quam
credere debebant 2 venutiare p quod itur

dixeramque ascende qui diffidentes de diuina
directione qui erat eorum ductor cumque michi
sermo placuisset hic accipit placet p senac
qmā hoc moysi simpliciter displicuit ut
dictum fuit num. xiij ca⁰ sed pp̄e importunitate
super hoc consuluit dnm qui iubet ei mitte
exploratores nō precipiendo sed magis p
mittendo implere peticionem ipsi ad ma-
lum suum eo q male petebat seqt reuer-
terunt quibus ad vallem botri boc botri
sic nominatus est locus eo q exploratores
inde tulerunt botrum ut dicitur num. xiij
bona est terra quam dns deus noster daturus
est nobis videlicet hoc dixerunt caleb et
Josue tum licet cum alij exploratores co-
mendassent terram de fertilitate cum dixerunt qd
impossibile erat ipsis ipsam acquirere pp̄e
q de consilio exploratorum filij israel desperati
de ingressu terre pmissionis noluerunt venire
inceptum Josue autem 2 caleb nō soli
dixerant terram esse bonam sed etiam quod
ex adiutorio dei absque difficultate possent
obtinere eam ut dicitur num. xiij ca⁰ //
Et noluistis ascendere hic describitur peccatum
commissum multiplex pmum fuit in obedi-
encie cum dicit 2 noluistis ascendere ad
mandatum dni 2 monitum 2 caleb et Josue
exhortacionem sed ij fuit incredibilitas
quod notatur cum dicit sed murmurastis etc causam
nominatis ubi atque dixistis odit me dns
cum tum egiptus sig. tanta dilectionis eis ondisset
inceptum de egipto inde ut patet ex
quitum et murmurastis etc et certum blasphe-
mie ibi atque dixistis odit me dns cum tum
egiptus signa tanta dilectionis eis ondisset
exitum de egipto inde ut patet · i · ex o-
quitum pusillanimitatis cum subdit peccatum multi
terruerunt cor nostrum maxima multitudo etc
hoc expositum est num. xiij ca⁰ vsque ibi
et dixi vobis sicut fecit in egipto interficiendo
pmogenitos egiptorum 2 subiungendo por-
tauit dominus te etc · i · diligenter custodiuit
et nutriuit dando manna sicut solet
nutrix custodire 2 nutrire infantulum
2 nec sic quidem credidistis ex quo agnatur
peccatum eorum // Cumque audisset dns hic quia
describitur diuinum pmissum impedimentum
qmā pp̄e peccatum sima mortis fuit data ad
super omnes viros qui erant viginti an-
norum et ultra exceptis caleb et Josue et
filijs leui ut dicitur fuit num. xiiij capitulo
ita q nullus eorum intrauit terram

pmissionis ꝑ mortem suam in deserto et re
tardatus est ingressus terre pmissionis et
hoc est quod dicitur Cuique indignatus dominus voce
sermonum vestrorum ad puniendum ait non
videbit quispiam exceptis pdictis et illis
qui non dum attingerant annum vicesimum
rec est ira eius indignatio impleta qui
tam grauiter peccauit ut pdictum est Cui
mihi quoque iratus dominus pter vos dixit
Contrarium ante videtur num. xx ubi dicitur
sic dixitque dominus ad moisen et aaron quia
non credidistis mihi ut sanctificaretis me
coram filiis israel non introducetis hos
populos in terram quam dabo eis Ex quo patet
quod dominus fuit iratus contra moysen
pter peccatum suum dicendum quod peccatum populi
fuit occasio ipsi occasio ipsi moisi dissidendi
de verbo domini et sic loquitur hic pter vos
scilicet occasionaliter qui hodie boni et mali
ignorabant distanciam hoc dicit quantum
ad illos qui ad huc non habebant usum
rationis vos autem reuertimini apcessu versus
terram pmissionis. Et induistis mihi quod
describitur prima obmissa sine obstinacio
licet enim filii israel audita dei sua pdicta
penitentes de hoc quod non ascenderant ad terram
pmissionis secundum mandatum tamen non fuit
vera prima quia volebant ascendere adea
contra dei prohibitionem et ideo ab aduersariis
fuerunt debellati temporibus sua. Egressus est amor
reus num. xxi cap. ponitur nome generale
hic autem speciale sicut solent apes persequi i.
specialiter et tumultuatim hoc facit Rasi
exponit hoc de quodam genere muscarum que
sunt similes apibus ꝑ gentes amuleos vene
natos et ideo quando homines pungunt ca
dunt et moriuntur et sic filii israel tunc coram
aduersariis ceciderunt Noc autem noluit age
stere quia non retractant suam sententiam ꝑ
magis firmant. Sedistis ergo in cades barne
multo tempore in glosa dicitur sic et sedistis in cades
diebus multis scilicet iiii dies quibus sedistis i.
pri mum dierum quibus sedistis in aliis
mansionibus ut exponit Rasi quasi in
enim tanto tempore sederunt in aliis ma
sionibus sequentibus i. xix annis quia
totum tempus quo sederunt in cades et aliis
fuit xxxviii annorum ut habetur capitulo
sequenti includuntur tamen ibi dies qui
bus ambulabat. Capitulum secundum
Profectique inde etc. hic quasi reducit
moyses populum replicando beneficia
dei post legem datam et primo

beneficia collata tempore pacis secundo data tempore bel
li terra medium cum fugite et transite etc. Pa
ratis est in aras ipsos contra quos pugnati
sunt in iure bellum secunda ibi cumque transissemus
terra ibi postquam autem primus populus ge
quem pugnatum fuit bellare fuit populus y
dumeorum qui descenderunt de esau circa quod
primittitur prohibitio belli contra ydumeos
secundo describitur sub breuibus beneficiorum
exhibito illo tempore et precedenti quantum ad
aliquid et sequenti ibi dominus deus tuus p
mittitur ergo modus conuenienti iuxta dei
ydumeorum cum dicitur precepitque mihi scilicet de cades
veni in ysolitudinem que ducit ad mare
rubrum sicut precepit mihi dominus prius hoc
capitulo precedenti antequam n peccaret populus
de reptus ab exploratoribus incredulitate
recte versus montem seyr qui est intra
ydumeorum ꝑ post peccatum declinauit a via
recta et magno tempore fuit vagabundi
per desertum et post redierunt versus montem
seyr et quia filii esau noluerunt eis concede
transitum per terram suam coacti sunt decli
nare et dimitere terram illam quousque finis
ultra ut habetur num. xx cap. et hoc est quod
subditur et circuimus montem seyr etc.
Nomine describitur belli prohibitio gentes ydume
os cum dicitur transibitis per terminos i. iuxta hos
quia non mouerunt terram eorum ut habetur
num. xx cap. secundum pbabiliorem opinionem
et dicitur infra ii cap. fratrum vestrorum filiorum
esau vocat fratres quia iacob aquo descen
derunt filii israel et esau aquo ydumei fratres
fuerunt vterini ut habetur gen. xxv cap. et
timebunt vos timebant enim ne vellet
occupare terram eorum uel saltem ibidem
aliquod malum facere pter quod negauerunt eis tran
situm peream nemo moueatur contra eos ad p
tum pter dictam denegationem Terre enim
dabo vobis de terra eorum etc. quia comitto ab
rahe aquo descenderunt et promissione sibi
facta fuit concessa filiis esau qui ex ad
initio deinde expleuerunt horrea qui
erant fortissimi ut habetur infra iiii cap.
cibos emetis ab eis etc. quia licet filii esau
nollent eis concedere transitum per terram suam
tamen parabant eis cibaria venalia ablo
tum ubi transiebant iuxta terminos suos
Dominus deus tuus hic replicantur generalia
beneficia toto illo tempore exhibita cum dicitur dominus deus
tuus benedixit tibi dando legem in ope
matum tuarum et maxime in ope tabernaculi
nacoli ad cultum post legem datam

nomine it(em) tibi duxerit te in solitudine magna
et invias q(ui)d(em) vastas solitudine(m) g(ra)nde(m) in q(ua)
erant serpentes et scorpiones in multitudine
co(n)sumendo te ab eo(rum) lesione p(ro)p(ter) annos q(ua)dra-
ginta tamen terram p(ro)pt(er) alium cultum (et) in celo d(e)
fuit tibi quia dedit tibi manna (et) co(n)iu(n)x(it)
aqua(m) de petra // Cu(m)q(ue) t(ra)nsissem(us) h(i)c describi(tur)
secu(n)dus p(ro)cess(us) s(cilicet) moabitar(um) cu(m) quibus fuit
p(ro)hibit(um) filiis Isr(ae)l bellare (et) p(ro)mitti(tur) modus de-
veniendi ad t(er)ram eo(rum) cu(m) di(citur) cu(m)q(ue) t(ra)nsissem(us)
// Cum p(ro)hibet(ur) cont(ra) eos bellum cu(m) dici(tur)
no(n) pugnes contra moabitas et cu(m) ca
subdit(ur) no(n) e(n)i(m) dabo tibi q(ui)cq(ua)m de t(er)ra eo(rum)
quia filiis loth tradidi eam in possessio-
ne(m) (et) hoc fuit (pro)p(ter) co(mmun)i(ta)te(m) abrahe (et) p(ro)missio(n)e(m)
sibi facta(m) ex hoc q(uo)d loth (con)scessit de aram
ut iret cu(m) abraham in t(er)ra chanaa(n) et
cu(m) eo ivit in egiptu(m) et redijt ut h(abe)tur
gen(esis) xij c(apitul)o (et) xiij c(apitul)o abraham reputa(ba)t
eu(m) quasi filiu(m) emim fuit h(ab)itatores eius
dicti fuit autem emim i(d est) terribiles quia ex
aspectu sue magnitudinis filii terreba(n)tur
ut de anachim stirpe erat fuit gigas
de cuius magnitudine (et) filior(um) eius dicitur
n(umer)i xiij c(apitul)o quibus co(m)parati q(uas)i locuste vi-
debam(ur) sicut fecit Isr(ae)l in t(er)ra possessionis
sue Ex hoc dicunt aliqui q(uo)d esdras scripsit
p(ri)ncipiu(m) h(uius) libri quia hic loquitur
de acquisitione t(er)re filior(um) Isr(ae)l que tamen
fuit acquisita post morte(m) moysi s(ed) hoc
dem sup(er)i(us) improbatu(m) est id(e)o dicendu(m) quod
moyses hic loquit(ur) de futuro p(er) modu(m) p(re)teriti ad
denota(n)du(m) c(er)titudinem divini p(ro)missi // vel
etiam dici q(uod) loquit(ur) hic de p(ro)cessu q(ui) erat
ad acquisitionem t(er)re seon regis esebon
et og regis basan acquisite que fuit acqui-
sita vive(n)te moyse et antequam scriberet
ista librum istu(m) ut ita patet // postq(ua)m aut(em)
hic describi(tur) t(er)tius p(ro)cess(us) s(cilicet) amonitar(um) q(uo)d
que(m) p(ro)hibitum fuit p(ro)p(ter) illu(d) quia amon
et moab ex quibus descenderunt amonite
et moabite fuit filii loth de duab(us) filia-
bus suis ut h(abe)tur gen(esis) xix c(apitul)o quos
delevit deus a facie eo(rum) p(ro)pter meritu(m)
abrahe cuius filius loth reputabat(ur) ut
dictum est // Surgite hic o(ste)ndit(ur) inducit
moyses p(o)p(u)l(u)m ad dei (et) legis reverentiam
recolendo divina beneficia t(em)p(or)e belli et
p(ri)mo recolit b(e)n(e)ficia exhibita t(em)p(or)e belli

p(re)t(er)ita s(ecund)o exhibenda t(em)p(or)e futuro ibi Josue
quoq(ue) b(e)n(e)ficia autem exhibita i(n) bellis
p(re)t(er)itis fuit regna acquisita p(er) victoria(m)
divinit(us) datam et ita q(uo)d p(ri)mo agit(ur) de t(er)re
acquisitione s(ecund)o de acquisite distributione ibi
t(er)ram q(ua)m possedimus et ita in medio t(er)tij capituli
circa p(ri)mu(m) p(ri)mo describit(ur) ca(usa) p(ro)lij s(ecund)o victoria
ibi p(er)cussimusq(ue) et circa p(ri)mu(m) ostenditur causa
belli iusta ex p(ar)te filior(um) Isr(ae)l s(ecund)o in iusta
ex p(ar)te seon ibi noluitq(ue) seon et circa p(ri)mu(m)
ostendit(ur) bellu(m) filior(um) Isr(ae)l esse iustu(m) ex
auctoritate et p(re)cepto domini q(ui) t(er)ram suis
p(ro) voluntate sua p(otes)t dare alteri (et) hoc est q(uod)
dicit(ur) surgite et t(ra)nsite et continuatur
sic cu(m) p(re)cedentibus quia fuit v(er)ba d(omi)ni ad
p(o)p(u)l(u)m que refert moyses ecce tradidi in
manu(m) tua(m) seon hoc dicit(ur) ad ostendendum
quod victoria fuit ex b(e)n(e)ficio divino no(n) ex
v(ir)tute p(o)p(u)li Isr(ae)l hodie incipiam mittere
terrorem atq(ue) fortitudinem tuam in populos q(ui)
p(ro) victorias h(ab)itas de regibus seon (et) og t(er)-
ror filior(um) Isr(ae)l cecidit sup(er) omnes hoc
audientes qui h(ab)itaverat sub omni celo
ex hoc dicit rasa q(uo)d pugna Isr(ae)l contra
seon et og sol stetit sicut t(em)p(or)e Josue (et) p(ro)p(ter) hoc
victoria fuit nota sub omni celo Hebr(ei) s(ed) no(n)
est v(er)isimile quod moyses tantu(m) b(e)n(e)ficium dei
tacuisset in p(re)scriptura h(uius) libri (et) tendet
inducere p(o)p(u)los (et) futuros ad reverentiam
dei et legis divine Et ideo dicendum quod
est modus loquendi yperbolicus cu(m) dicitur
sub omni celo qui modus loquendi frequenter
in sacra scriptura i(n)venitur in morem p(ar)-
turientium contremiscat ex tuis in corpore
et dolore teneantur // Misi ergo hic secundo
ostenditur bellum filior(um) Isr(ae)l iustum ex parte
ipsor(um) quia p(ri)mo obtulit pacem petentes
transitum pacificum licet eni(m) moyses
sciret p(re)nu(n)ciationem domini ut p(re)dictu(m)
est quod seon transitum no(n) concederet s(ed) ma-
gis contra eum bellaret tamen pacem obtu-
lit ut daret exemplum filiis Isr(ae)l i(n) futurum
licet eni(m) esset eis inhibitum ne pacem
facerent cu(m) h(ab)itatoribus t(er)re chanaan s(ed) eos
delerent simplic(ite)r sicut dictum est sup(ra) n(umer)i
xxxiij c(apitul)o tamen cu(m) gentibus aliis pugnam
pugnaturi p(ri)mo debebant offerre pacem
ut h(abe)tur infra xx c(apitul)o regnum aut(em) seon
erat extra t(er)ram chanaan (et) ideo misit
ad eos nuncios verbum pacificum sicut dicitur
hic misi ergo nuncios etc. p(ri)ma co(n)sequentia

via ail quos nllm nocumentu inferimus
bonis tuis in mobilibus seu tre tue na
scentibus alimenta precio vende nobis con
cedas transitum sicut fecerunt filij esau. Co
trarium videtur xxi° xx° ca° vbi dicitur edom
respondit ob edom non transibitis prme alio
qin armatus occurram et postea subditur
et diuertit ab eo israel. Ad hoc dicunt aliqui
quod licet filij israel esau non concesserunt transitu
filijs israel procedendi p tre sue tamen prestiterunt eis
alimenta venalia ad loca p que transibat
iuxta terram suam et ideo dicit quod autem
dicitur hic sicut fecerunt filij esau hoc non
refertur ad concessionem transitus sed solum ad
venditionem victualium. Duo enim petebat
filij israel scilicet p terram et venditionem victu
alium, primum negaverunt filij esau et secundum conces
serunt. pt autem dici quod li sicut fecerunt
pt referri ad utrumque quia licet filij esau non
concesserunt concessissent transitum p sua terram
dimiserunt filios israel pacifice transire iuxta
terminos tre sue vendentes eis ibidem victu
alia neutrum aut concessit seon sed commit
bellum pro contra filios israel ut eos expulit
et moabite qui similiter vendiderunt eis
victualia. // Noluitque seon. Hic describitur
bellum iniustum ex parte regis seon primo
quia denegavit petitionem racionabilem quod
notatur cum dicitur noluitque seon. et subditur
causa et induraverat dominus. Dicitur autem
dominus indurare homines in malo inquantum
suo iusto iudicio propter demerita hominum subtrahit
eis gratiam ut non infundit et quia effectus
gratie est cor mollificare ideo ad eius sub
tractionem sequitur induracio cordis et ob
stinato sive obstinatos impetus ut traderet
in manus tuas sicut tenet hic consecutive
quia ad induracionem secuta est illa per
Secundo ostenditur bellum seon iniustum quia
prior impugnavit filios israel sine causa et
hoc est quod dicitur Egressusque est seon
etc. non vocavit og ad suum auxilium quod
putabat se indigere auxilio eius ad de
structionem filiorum auxilio israel // Percussi
musque eum. Hic describitur victoria prefata
cum dicitur percussimusque eum i. interfecimus
cum filijs suis in hebreo tamen cum filio suo quod
exponit Ra. Sa. dicens quod in hoc intelligitur
de quodam nobili quem habebat et erat
equalis patri in magnitudine et fortitu
dine pt autem dici secundum translationem nostram
quod in hebreo ponitur singulare pro plurali sicut

hoc ca° xviij venit musca gravissima i.
multitudo muscarum ceterum patent usque ibi
non fuit autem villa est ebuisa mihi / iij ca°
i. tamque conuersi. Hic consequenter describit victoria
de rege og, et primo describit occasio
pugne, secundo condicio victorie ibi percus
simusque eum primum dicitur Itaque conuersi ad com
mandum iter nostrum post debellacione seon
ascendimus iter p iter basan i. quod ducit
basan. Egressusque est og. ex hoc apparet
causa quare moyses non petijt transitum vel
pacifica ab isto og sicut fecerunt a seon quia
iste og non expectavit quod moyses ad terram
eius appropinquaret et nuncios mitteret
sed preoccupavit tempus movendo bellum in
iustum contra filios israel. Dixitque dominus ad me
ne timeas eum. Hoc dictum fuit specialiter
de hoc quia erat mire magnitudinis et
fortitudinis ut habetur infra eodem ca° //
percussimusque eum. Hic describitur magnitudo
victorie et primo ex parte interfectorum et
civitatum captarum et predarum multitudine pz lra
Secundo ex parte og magnitudine cum dicitur solus
quippe og rex basan restiterat de stirpe gi
gantum. dicit autem Ra. Sa. quod loquitur hic
de gigantibus quos interfecit chodorlaomor
et socij eius ut habetur gen. xiiij ca° et de
illa interfectione evasit solus og qui prefe
ctus est rex basan ut dicitur et secundum hoc
iste og diu vixit quia ante bella predicti
de quo evasit usque ad bellum in quo obijt
fluxerunt plusquam quadringenti anni
et monstratur lectus eius ferreus etc. de
magnitudine huius og dicit iudei quod
a planta pedis usque ad cavillam pedis eius
erant cubiti triginta huiusmodi prout diffu
sius posui super libro numerorum xxj ca° quia iste
passus ubi describitur mensura lecti eius
illam staturam deficiunt ideo ad colorandum
dum predicta staturam iudei prius expo
nunt hanc litteram dicunt enim aliqui quod in hebreo
non est lectus sed cuna in qua fuit positus
quando erat puerulus et quod iam tante for
titudinis et magnitudinis quod non poterat
teneri nisi in cuna ferrea habentem nouem
nouem cubitos usuales in longitudine
Sed hec expositio deficit similiter quia in hebreo
non habetur cuna sed lectus ut statim ut
magis proprie loquamur eadem enim dictio est
ebrayca que habetur ps° vi lacrimis meis
stratum meum rigabo et gen xlix ca°

macilasti seratum delecto iacob cum tam esset
vir pfectus de quo dictum est qd' no iacebat i
curia Item licet puer decenno natus sit
minor quantitate quam in etate adultati de
qua cursu habet quantitatem pedalem uel
parum plus respectu sui ipius in etate
adulta spacium ante aplanta pedis usque ad
camillam ad plus est quarta ps longitudinis
pedis et ideo si fieto in decorum predicta de longitu
dine og esset ut quando sunt decenno natus
no solum haberent ix cubitos usuales i longi
tudine s quater vigintia ad minus scilicet
viginti et ideo ad colorandum ad colorandum
predictam fictionem seu falsitatem Ra sa alit
exponit hanc litteram concedens qd' hic dicit
lectus et no curia s ut dicitur huius nouem
cubitos longitudinis ad mensuram viriles
manus dicit qd est intelligendum de me
sura cubiti ipius og qui vocabatur vir p
quandam excellenciam et ille cubitus erat
valde magnus Sed hec exposicio no pt
stare uel colorare predictam falsitatem quia
sicut iam dictum est longitudo que est apla
ta pedis ad camillam ipius og erant
viginti cubiti usuales no est plus nisi quar
ta ps logitudinis pedis et ideo si inter plan
tam pedis et camillam ipius og erant
viginti cubiti usuales secundum predictam fictionem
sequitur quod tota longitudo pedis eius ad
minus esset centum xx cubitorum ut predictum
est cubitus autem continet duos pedes secundum
quem et vicorum opinionem ut credo secundum
alium vero pedem et dimidium ex quo sequitur
quod cubitus ipius og continebat ducentos
xl pedes quos secundum predictam fictionem uel
ad minus centum octoginta et plus lectus
eius nouem cubitorum continebat nouies
tantum in longitudine quod includit ma
ximam absurditatem quia no posset fieri
lectus ferreus tante longitudinis et latitu
dinis correspondens nec inveniretur tanta
materia ferri nec artifex monstrat lectus
lectus eius ferreus in rabath filiorum amon
i.e. in tali ciuitate quia magnitudo predicti
lecti ferri occupasset locum unius magne ciui
tatis et ideo dicendum quod hic accipitur
cubitus usualis et communis qui continet duos
pedes quos uel ad minus pedem et dimi
dium ex quo patet qd lectus ipius og erat
lectus magnus continens noue cubitos lon
gitudinis i xviii pedes quos secundum quem
opinionem de magnitudine cubiti uel xiii

pedes cum dimidio secundum aliam // Moraliter
og interpretatur congregans signat peccatorem
qui sibi congregat iniquitatem secundum illud ps.
ps. cor eius congregabit iniquitatem
sibi quia secundum grego. peccatum quod per penitenciam
no diluitur mox suo pondere ad aliud trahit
lectus eius fuit albaciencia ad peccatum delectatio
uenenata in ipso sicut in lecto iniquo iacet p
stratus hic autem nouem cubitos longi
tudinis et quatuor latitudinis exemplum
de pecto carnis et sic pt intelligi de aliis primus
cubitus longitudinis est in estus sitis
impotentis secundus inspectacialis tertius in
cautelenius dissolutus quartus in suauitate
aromatum sextus in multiplicatione donorum
gratis datorum septimus i mollicie lectorum
octauus in aptatione ferorum seculorum nonus
in tpi usu ut in oculis latitudinis uero primus
cubitus est delectatio seculis consensus tertius
operato quartus consuetudo et qui inducunt
incorrigibilitates et obstinatio tunc est lectus
ferreus // Terramque possedimus hic quia recol
litur predicte terre acquisite distributio que
assignata sunt duabus tribubus et dimi
die plenius continetur infra xxx ca. et hoc
est qd' dicitur et ciuitates illius dedi ru
ben et gaad etc et patet littera usque ibi et
timos terre cenereth nomen est loci ma
gni per quam transit iordanis fluuius et
vocatur in ebreo mare cenereth a quadam
villa sic nominata super littus eius sita
et mare tyberiadis a quadam ciuitate sita
in littore galilee quia est iuxta galileam
regionem usque ad mare deserti qd est sal
sissimum nomen est alterius laci in quo cadit
iordanis fluuius et est in loco ubi fuerunt
sunt ciuitates de quarum subuersione hec
gen xix ca. et dicitur lacus dem sunt terre
xxxvi ca. vocatur ante mare mortuum
hebrayci enim omnes quidem quelibet con
gregacionem aquarum appellant maria expedi
ti precedite hoc dicitur viris bellatoribus
duarum tribuum et dimidie que iam habebant
terram assignatam et ciuitates muratas
in quibus reliquerunt uxores suas paruulos
et familias ideo poterant procedere ad bella
magis expedite quam alii qui ducebant
secum uxores paruulos et familias // Iosue
quoque post quam explicantur littera

pctata in bellis ptitis hic qui explicat ptenda in bellis futuris et hoc totum fit ad inducendum filios isrl ad dei reuerentiam et ad obseruanciam legis et diuidit in ptem pncipalem et incidentalem s[ecund]a ibi peatus sum. Circa primum sciendum moyses ex victoriis diuinitus concessis filiis isrl de ptito assecurat de concedendis in futuro contra quod dicat qui ptcritorum rerum exhibito futurarum est certitudo et patet lra // peatus hec est ps incidentalis ex hoc em qd amorrei ex dei adiutorio duos reges debellauit et terram eorum distribuerat ut pdictum est opinatus fuit qd ubum dni sibi dictum num xx ca. s. quod no intraret terram pmissionis no esset ubum sine diffinitiue sed magis cum a cominatione quod frequenter retractatur sicut illud Josue ij adhuc xl dies et niniue subuertetur et ideo orauit dnm ut transiret iordanem et videret terram pmissionis ac diuideret et hoc est qd dicit hic dne deus tu cepisti ostendere suo tuo i. in moysi s. magnitudinem tuam in operibus mirabilium manumque fortissimam i. debellatione duorum regum hic sunt igitur etc. hoc petere ex tua gratia in montem istum egregium et libanum ra. sa. d. qui pmontem intelligit iclm que ppt pncipali erat sita in monte pl libanum ipum templum qui factum fuit de lignis libani ut habetur iij re v // Sed hic no videtur verum quia moyses no petebat visionem spiritualem terre sed corporalem ut manifeste patet ex textu templum autem no fuit factum usque ad tpa salomonis et ideo usque tunc videri no poterat corporali visione ideo dicendum quod pmontem libanum intelligitur duo termi terre pmissionis sm eius longitudinem quia mons in quo est astesus scorpionis mons est in termino australi et libanus in termino aquilonari et p hoc intelligitur petita visio locorum intermediorum iratus est michi dns ppter vos ista dicit ad quod habetur num xx ca. cum in alia ppo ut sup dictum est ca. p. nec exaudiuit me ubum suum retractando sed magis confirmando quantum ad hoc qd terram no intraret concessit tamen ut eam a longe miraculose videret unde sequitur ascende cacumine fasge nomine est montis et oculos circumfer ad orientem no accipitur hic oriens et occidens auster et aquilo

pro sicut tamen terminis terre habitabilis quia no fuit ostensa moysi sed pro signis terminos terre pmissionis quia moyses vidit oculis corporalibus totam pmissionem a termino eius australi usque ad aquilonarem et ab orientali usque ad occidentalem precipe iosue ut recipiat regimine populi et laboret in acquirendo terram et diuidendo et corrobora eum atque conforta timebat enim iosue ne sicut moyses ingressus abingressu terre et eius diuisione fuerat impeditus ne et ipse qui no erat tante pfectionis multo fortius impediretur et ideo dns voluit eum assecurare de transitu et diuisione io sequitur ipse precedet ppm et dicitur etc. // Capitulum quartum

Et nunc isrl post quam moyses induxit ppm ad dei reuerentiam et legis obseruanciam hic quartum incipit replicare legem et explanare et primo replicat explanando legis dationem secundo legem illam ca. quinto ad hoc circa primum pmittitur dicta explanatio secundo refertur intenta conclusio ibi ista est lex. prima in duas in ptem pncipalem et incidentalem s[ecund]a ibi tunc separauit. Circa primum describitur primo modus replicationis et explanationis eminentia legis secundo legislatoris ibi nec est alia natio et eminentia vero legis primo ostenditur ex effectu qui est plongare vitam et multiplicare possessionem temporalem si lex obseruetur et hoc est quod dicitur ut facientes ea viuatis et ingredientes terram possideatis secundo ex eius pfectione cum dicitur no addetis ad ubum illud enim pfectum est quod no habet aliquid superfluum aut diminutum considerandum tamen qd hic phibetur additio depravans intellectum legis no additio declarans aut elucidans sicut qd scribitur Eccli xxiiij ca. qui elucidant me vitam eternam habebunt // Quod autem obseruantia legis plonget vitam ostendit ex hoc qd violatores legis p ydolatriam fuerunt omnes mortui et obseruantes eam adhuc erant viui et hoc est qd dicitur oculi vri viderunt etc. et patet lra de ydolatria autem pdicta et morte ydolatrarum dictum fuit num xxv ca. // Tertio ostenditur eminentia legis ex eius conditione cum dicitur hec est enim sapientia vestra s. sapida scientia que inducit ad dei amorem sapientia autem philosophorum magis inducebat ad elationis tumorem et intellectus eorum applicatis in talibus ipse dicatur hic tus pncipiorum de quorum

vitate non est hesitacio et phiuit modu
lex diuina vocatur intellectus quia enim ve
ritas est certissima certitudine euidencie iste
sicut ea que manifeste sciuntur expriciapiis
per se notis absque hesitacione tenentur verum ge
autem repugnat repudiantur tanquam
falsa sic ea que sequuntur ex diuina lege deuit
tanquam vera approbari et que repugnant tam
quam falsa repudiari // Nec est alia nacio hic
replicatur explanacio eminenciam legislatoris
toris que potissime apparuit in dacione le
gis que quidem eminencia quatuor con
dunt que primo sigillatim explicantur
secundo ut melius commendentur memorie
insimul breuius replicantur ibi interroga
de diebus antiquis illorum autem quatuor
primum est benignitatis amor secundum potestatis
terror ibi ne obliuiscaris tercium pietatis dulcor
ibi vos autem quartum autem seueritatis rigor
ibi caue ne obliuiscaris primum autem ondit
per hoc quod dominus filiis israel familiariter condescen
debat ut pater ut in descensu manne le
gis et ceteris aliis beneficiis et hoc est quod dicit
nec est alia nacio tam grandis non mino
ri corporali quantitate sed dignitate quia multe
alie naciones sunt maiores fortitudine
et multitudine sed ista sunt digniores aliis in
quantum accepit legem diuinitus datam dispo
nentem ad xpristum qui erat nasciturus ex ea
carnem et in deus in quo consistebat maxi
dignitas illius populi quia habeat deos appro
quantes sibi id est condescendentes et dicit deos in
plurali quia alie naciones colebant plu
ralitatem deorum sicut adest dominus deus noster
licet enim demones in idolis generant aliqua
darent responsa hoc tamen erat raro erat
eciam illa responsa obscura et ambigua et per
quod deceptiua sicut illud aio te eacida ro-
manos vincere posse enim per quod deceptus pirrus
iuit contra romanos et fuit deuictus posse n.
vincere poterat referri ad pirrum vel ad romanos et
ipse retulit ad se quod ad romanos erat in veritate
erat referendum verba autem dei per se sunt
vera et nullomodo deceptiua familiaritas
autem quodam quam ondit deus filiis israel in
veteri testamento fuit figura illius maxime
xime familiaritatis quam nobis ondit
in beneficio sue incarnacionis de quo habetur
Ioh. i et verbum caro factum et quia fami
liaritas requirit mundiciam cordis et corporis
ideo concluditur custodi ergo temetipsum
et animam tuam sollicite ceterum patent

Ne obliuiscaris hic quod ostenditur sue
potestatis terror et sicut amor attrahit ad
bonum ita terror retrahit a malo et ideo
sicut in dacione legis alloquendo populum
ostendit ei sue benignitatis amorem
ita per signa terribilia que tunc fiebant
scilicet tonitrua et coruscaciones celestia in
cussit sue potestatis timorem et primo ondit
propositum secundo infert correlarium ibi custo
dite igitur circa primum Ne obliuiscaris ver
borum tuorum que viderunt oculi tui de quibus
dicitur Exo. xx. cunctus autem populus vide
bat voces et lampades et sonitum bucci
ne montemque fumantem et perterriti ac pa
uore concussi etc et hoc est quod est dicitur
et dicat tunc me sequitur et ondit
vobis pactum suum id est legem quantum
ad decem precepta que dedit mediante
moyse et patet littera // Custodi igitur hic
quod concluditur correlarium scilicet quod latria
soli deo exhibenda sit per hoc quod in dacione
legis non apparuit figura alicuius creature
viuentis et hoc est quod dicitur custodite igitur
animas vestras scilicet caute ab ydolatrie cuius cau
sa redditur non vidistis aliquam similitudinem
et ideo primo prohibet latriam impendi cre
ature viuenti subtus celo cum dicitur ne forte
decepti faciatis sculptam ymaginem secundo
corporibus celestibus cum dicit ne forte
oculis eleuatis ad celum etc subditur
causa cum dicitur subditur que creauit dominus
deus tuus in ministerium cunctis gentibus
et ideo sicut creature humane non debent im
pendi latria multominus corporibus celesti
bus que propter hominem sunt facta unde
et motus celi ad complecionem rerum electorum
ordinatur et ideo ipse completo cessabit ut habetur
Apoc. x. iurauit per viuentem in secula seculorum
quod tempus amplius non erit // Vos autem
tulit hic ante describitur in legislatore pi
etatis dulcor per hoc quod filios israel sua veri
pietate eduxit de egipciaca seruitute et
hoc est quod dicitur vos autem tulit dominus et
eduxit de fornace quia ad literam coque
bant lateres in fornace ferrea quia illa ser
uitus erat durissima ut habetur Exo. i.
ut faceret populum hereditarium id est immobiliter
sibi adherentem sicut hereditas est posse
ssio immobilis // Iratusque est dominus contra
me etc hic addit moyses ad ondendum quod

debeant esse multum grati deo cogitur quod
faciebat eis bn̄ficiu̅ quod moysi nega-
uerat i. quod duceret eos in terram p̄missionis
et patet lr̄a // Caue ne quando hic qui- cta legis
latorem describit^r seneitatis rigor ne vi͡de
sue pietatis insolescent et ad ydolatriam
declinarent et hoc est quod dicit^r Caue ne quando
obliuiscaris pacti dn̄i i. legem que a p^o
precepto p̄hibet ydolatriam quia dn̄s deus tuus
ignis ↄsumens est i. acriter puniens sicut
ignis int^r elementa est magis actiuus
et quia ista pena non solum erat eis in
ferenda s^z etiam posteris eorum si ad ydola
triam declinarent ideo subditur si ge
nueritis filios ysr̄l rē testes inuoco hodie
celum et terram i. omnem creaturam intel
lectualem in celo et in terra existentem quia
sola creatura intellectualis potest ip̄e testifi
cari et exp̄mit ↄsequenter multas penas pa
ciet plurimorum mors sine p̄dicio ibi cito pe
ribitis ^{p^a} de terra eiectio ibi non habitabi
tis rē etc int^r infideles dispersio ibi atque
dispgeret ↄtra ydolatre sui eius 2 subiectio
ibi quod s^z seruietis rē vlterius qr tn̄ dei iusti
cia semper c̄rit ira ideo gui- ꝑmittit eis
pene remissione si agunt vam p̄niaz
tn̄ dicit^r cumque quesieris ibi dnm rē et pz
lr̄a // Interroga de diebus antiquis hic
quia- pdcta de latoris legis eminenciā re
p̄licat breuiter ut eorum in corde sine
imp̄mant^r et p̄mo de benignitate 2 sim
liaritate legis latoris cum dicit^r interro
ga de diebus antiquis i. que facta sunt
ab antiquo a summo celo vsque ad summum eius
i. ab omni creatura que celi ambitu con
tinetur si facta est aliquando huiusmodi res i. tanta
dei beniuolencia ↄnsa alii p̄plo ut audi
ret p̄plus vocem dei loquentis dando sibi
immediate mandata sicut tu audisti //
Cum- repetit de potestate legis latoris in
eductione de egipto tn̄ dicit^r si fecit deus
s. alii p̄plo ut ingrederetur et tolleret sibi
gentem sicut p̄fessus sue s̄tutis ingressus
est egiptum ut deinde tolleret per
temptaciones p̄mo mandando p̄hom
simplici v̄bo ut te dimitteret ut habetur
Exo v^o quasi temptans si dimitteret
p̄plm absque flagello signa que dedit s.
p moysen ut sibi crederet quod esset nuncius
dei sicut fuit v̄sio v̄ge in serpentem et
similia atque portenta i. plagas egip
to illatas per pugnam 2 robustam manum

rē s. in mari rubro sic quod dicit^r Exo xiiij
rē pugnabit pro vobis 2 orribiles visiones
sicut quod habetur Exo xix ca^o visus
in alrorum sonitus coruscos turbauit celos illos
rē de celo te fecit audire vocem suam hic
accipit^r celum aereum quia vox illa for
mabat^r cacumine montis synai im
mediate a deo vel ministerio angelico et au
diebatur a p̄plo cum esset cta pedem montis
// Cum- repetit ad terrorem ptatis tn̄ dicit
et in terra ostendit tibi ignem suum maximum
quia erat valde terribilis ut habetur Exo
xix ca^o quia dilexit patres suos hic in
ducitur ad ostendendum quod ista bn̄ficia non
desecit deus filiis ysr̄l propter bonitatem
eorum s^z propter merita patrum abraham ysaac
et iacob sicut eius in p̄ncipio lr̄a scon
ta data est sibi // Cum- ex predictis con
cluditur quod latria soli deo sit impen
denda tn̄ dicitur scito ergo hodie rē
s^o q̄d eius lex sit custodienda tn̄ dicit^r
custodite precepta rē 2 patet lr̄a // Tunc
separauit videns enim moyses imminere
mortem suam separauit tres ciuitates
trans iordanem ut possent ibi refugere
et saluari qui absque iniuriis 2 a casu
proximum occiderent ut patet lr̄a // Sciendum
tamen quod iste ciuitates non fuerunt sim
pliciter de ultimate ad refugium quoniam a^c
tres sunt instituite inter chanaan prout
dicitur fuit Num xxxv ca^o vbi etiam determinatum
fuit qui equaliter deberent
saluari et qui non // Ista est lex hic poni^r
conclusio incidenta in hoc ca^o ad hoc enim
replicatur legis dationem declarando
eminenciaz legis 2 legis latoris ut per hoc
redderentur filii ysr̄l attenti ad intellige
dum et retinendum legem que erat
replicanda et declaranda ca^o sequenti et
vltra vsque v̄sus fine libri 2 quantum ad
hoc dicitur ista est lex quam p̄posuit moy
ses s. ca^o sequenti 2 hec testimonia rē
per legem enim intelliguntur precepta decalogi
per testimonia intelliguntur alia precepta
que ordinant ad cultum dei 2 iudicia
que ordinat ad humanam conuictum tum
p̄ximo tangit^r etiam tempus explana
tionis legis tn̄ dicit^r quod egressi sunt
de egipto 2 locus ibi trans iordanem rē
et qualiter sunt acquisita tn̄ subdit^r
filii quoque ysr̄l egressi de egipto possi
derunt terram // Sequitur Ca^m

Dicamus moyses hic incipit
scda ps principalis huius libri
in qua incipit explicatio legis
et eius explanatio et primo replicatur
decalogi precepta que proprie dicitur lex secundo
alia ad legem pertinentia vi° ca° dixitque
moyses primo ponit quoddam prambu
lum 2° exequitur propositum ibi et ait ego
dominus et prambulum autem est explica
tio modi per que deus dedit precepta deca
logi et hoc notatur cum dicit dominus deus
noster pepigit nobiscum fedus i. decem
precepta decalogi que ab eo sunt data
immediate non patribus nostris iniit pa
ctum i. legem dictam quia non legitur
eam dedisse abraham ysaac et iacob
sed nobiscum qui impresentiarum sumus
q. d. ex hoc de eius custodia magis e
sollicitari esse debemus facie ad faciem
locutus est nobis i. absque medio
quantum ad prolacionem decem preceptorum
dumptaxat quia alia precepta non sic sunt
tradita populo sed mediante moyse et ideo
sequitur ego sequester et medius inter
deum et nos annunciando vobis alia que
ab eo recepi et causa huius mediacionis
subditur timuistis enim ignem etc timo
re enim perculsi petierunt quod solus
moyses audiret verba dei et ea refer
referret ut habetur exo. xx° ca° // Et ait hic
quia ponitur replicatio decem precepto
rum ex ore datorum in quo primo ostenditur
dei loquentis sublimitas sive aucto
ritas secundo populi audientis fragilitas
ibi vos autem circa primum dicitur
et ait s. ipse deus ego deus sum tuus
per creacionem et gubernacionem qui
eduxi te de terra egypti ut esset michi
subiectus et non homini q. d. ex hiis patet quod
in omnibus debes obedire michi et in
quibus debeat esse ista obediencia sub
explicat dicens non habebis deos alienos
etc et ponuntur hic alia precepta decalo
gi eodem ordine et sub eisdem verbis
sicut ponuntur exo xx° ca° et ideo pertranseo
quia ibi dictum fuit qualiter ista precepta
distinguuntur et exponuntur secundum doctores
catholicos et hebreos // Vos autem hic quia
describitur audientis populi fragilitas

ubi primo describitur timor populi secundo approbatio
dei ibi quod cum audisset dominus circa primum
sciendum quod humana fragilitas
non potest sustinere sublimitatem dei
unde et daniel ex apparicione angeli iuxta
secorum intrauit ut habetur dan x ca°
et eodem modo hic populus autem ex subli
mitate sermonis virtutis et debilitatus
perijt similiter quod solus moyses qui
erat perfectior et deo familiarior verba dei
audiret et ei referret et quod parati erant ei
obedire sicut ministro dei et per hoc tibi // Quod
quantum audisset hic quia describitur approba
tio dei et ideo subditur unde omnia sunt
locuti petentes audire mandata dei per
internuncium cuius causa subditur quis det eis
talem habere mentem etc q. d. hoc est michi
placitum s. quod timeant deum et eius man
data recipiant similiter et observent non
solum audita a deo immediate sicut sunt
precepta decalogi sed etiam alia eis denun
denunciata per ministros ex parte dei per moysen
et alios prophetas non declinabitis ad dex
teram nec ad sinistram i. per aliqua pro
prietate obtinenda vel adversitate vitanda
cetera patent ex dictis // vi ca°
ec sunt precepta hic quia tangitur
de preceptis decalogi et primo de precep
tis huius ponitur exhortatio generalis
secundo explicatio specialis ibi audi israel circa
primum dicitur hec sunt precepta et cerimonie
atque iudicia quia in huiusmodi preceptis aliqua
sunt circa mores et dicuntur precepta aliqua
circa modum colendi deum et dicuntur cerimonie
aliqua circa iustum hominis convictum et dicuntur
iudicia ut faciatis ea in terra et quia aliqua
ea obligabant tantum in terra illa illa et aliqua
extra illam circa sicut non potuit ut dictum
fuit tamen exponitur tibi et filijs tuis et
obligabant futuros sicut et presentes ut
prolongetur hic est unus effectus obser
vancie legis ut dictum est super iiij ca° in
replicatis amplius numero et prole // Audi israel
israel hic quia exponitur explicatio illorum
preceptorum que sunt alia a preceptis deca
logi illa autem que sic habent ut principia
sunt dilectionis precepta cuius ratio est quia
hiis duobus habet racionem principij precepta
autem dilectionis sunt fines preceptorum
decalogi sicut patet manifeste quod

tria prima precepta ordinantur sicut ad finem
ad dilectionem dei alia vero septem ad dilectionem
proximi et ideo dicit salvator mathei xxii capitulo
in duobus preceptis dilectionis tota lex pen-
det et prophete sicut in fine 2 ad Thimotheum 1 finis
precepti est caritas alia autem precepta super
preceptis dilectionis et preceptis decalogi sunt quasi
quedam conclusiones elicite ex preceptis
decalogi et primus quedam conclusiones
qualiter precepta decalogi debeant observari
Item sciendum quod dilectio proximi ordi-
natur similiter ad dilectionem dei ex quo
sequitur quod preceptum de dilectione dei habet ratio-
nem finis et primus principii respectu omnium
preceptorum primo ergo agitur de dilectione dei que
est quasi finis ad quem precepta decalogi ordinantur
secundo de aliis preceptis que sunt conclusiones
super expositionibus decalogi habentur xii capitulo
circa primum moyses describit primo ea que per-
tinent ad dei dilectionem secundo infert conclusionem
intentam xi capitulo qui sic incipit Ama itaque
dominum deum tuum. Circa primum moyses primo per modum
exhortationis describit preceptum divine dilectionis
quantum ad diligendi modum secundo huius dilectionis
multiplex impedimentum et incitamentum
impedimenta excludendo et incitamenta
includendo ibi Cumque introduxerit // Circa
primum audi israel i. attende diliges quia
ad illud quod subditur tota lex similiter
ordinatur dominus deus noster dominus unus est et
ideo amicus super omnia diligendus perfectissime
est subditur huius dilectionis cum dicitur dili-
ges dominum deum tuum ex toto corde tuo i. ex
toto motu voluntatis que hic designatur
nomine cordis quia sicut cor movet alia
membra corporis sic voluntas alias [illegible] po-
tentias ad actus suos ex tota anima tua et
i. ex toto intellectu et sensitivo appetitu ut ex
motu dilectionis intellectus sit deo subditus
maxime in hiis que pertinent ad fidem et
appetitus sensitivus sit secundum ordinem dilectio-
nis divine regulatus et ex fortitudine
tua per quam designatur virtus exterior exequitur
imperium voluntatis prompte et expedite
eruntque verba hec de dilectione divina
in corde tuo ad firmiter retinendum et
narrabis ea filiis tuis de dilectione
dei eos informando et meditaberis sedens
in domo tua i. tempore quietis et ambulans
in itinere i. tempore laboris dormiens atque
consurgens in hoc [illegible] cultus [illegible] atque

consurgens quia in ingressu lecti ad
dormiendum et ingressu ad vigilandum
debet homo per dilectionem cor suum reducere
in deum potest etiam exponi dormiens per
dilectionem animi quia de hiis circa que
quis solicitatur homo in vigilia solent
in dormiendo occurrere fantasmata et
sic solicitus in vigilia de dei dilectione
solent consimilia fantasmata occurrere
in dormitione propter quod dicit philosophus primo
Ethicorum quod in dormientibus meliora
sunt fantasmata studiosorum i. virtuoso-
rum quam quorumlibet et ligabis ea
quasi signum in manu tua i. in operibus
tuis quia manus est organum organo-
rum [illegible] de circa que debent fieri ex caritate erunt
et movebuntur inter oculos i. in illo mo-
verunt tibi in oblatione sicut homo non
obliviscitur rei que ante oculos suos
appenditur scribes que in limine i. introitu
domus tue et exiens recordaberis de dei
dilectione iudei autem hoc exponentes nimis
literaliter scribunt passum istum qui incipit
ab illo loco audi israel dominus deus noster unus
est diliges dominum etc. usque hic et in [illegible]
tiis domus tue similiter passum illum de
dilectione dei qui habetur infra capitulo xi qui
sic incipit Si ergo obedieritis mandatis meis
que ego hodie precipio vobis ut diligatis
usque et scribes ea super postes et ianuas
domus tue inclusive quod debebant sibi
in cedulis et ligari in brachio super fronte
et poni in limine superiori domus et ad-
huc iudei etiam hoc observant saltem in
locis pluribus [illegible] predicti duo passus scri-
buntur in cedula que ponitur a superiori
limine hostii domus intrantes tamen legis
latoris est quod sint in recordatione mo-
supradictorum // Nota etiam quod omnia su-
pradicta de modo dilectionis divine non sic pre-
cipiuntur quod sint semper in actu sed in hoc
[illegible] quia homo semper tenetur hec caritatis
[illegible] quia [illegible] dividit inter
filios regni et perditionis // Cumque introduxerit
hic ponuntur impedimenta et incita-
menta predicte dilectionis illa removendo
et primo ponitur ista prout contingunt homini
respectu sui secundo respectu extranei vel
adversarii [illegible] capitulo vii tertio respectu dei capitulo
viii prima in duas quia primo removetur
impedimentum secundo exprimitur incitamentum
et custodiri preceptum domini circa primum sciendum
quod homo se per [illegible] veniens ad magnam

habundanciam ex hoc in semetipso solet elevari et a dei amore retrahi et impediri sicut quod dicit gg. omel. xx. tanto quis a superno amore disiungitur quanto in inferius delectatur. et ideo moyses timebat ne filii israel experientes desertum et intrantes terram promissionis plenam omnibus bonis per hoc ab amore dei retraherentur propter quod dicit in cantico infra xxxii capitulo. incrassatus est dilectus et recalcitravit incrassatus dilatatus impinguatus dereliquit deum factorem suum etc. et ideo premunivit eos ne ex tali affluencia averterentur a dei amore et ad ydolatriam converterentur. et hoc est quod dicitur cumque introduxerit te dominus etc. et comederis in illis bonis mobilibus et immobilibus que futuri erant filii israel quibus intulit. cave diligenter ne obliviscaris etc. dominum deum tuum timebis timore filiali et ipsi soli servies. servitute latrie. at per nomen illius iurabis. ex hoc loco errant aliqui iudei dicentes quod iurare per nomen domini erat frequentanda eciam sine necessitate quod improbat salvator mathei v. capitulo dicens nolite iurare omnino. i. non iuretis ex quacumque causa. quia hoc adiurenciam dei pertinet sed tamen necessaria ut si occurrat necessitas aliquid affirmandi inter homines debet fieri per veritatem immobilem quod fit iurando per nomen dei et in tali casu loquitur hic scriptura. et non ibitis post deos alienos. impendendo eis cultum latrie. cunctarum gencium que in circuitu vestro sunt. et idem est intelligendum de diis aliarum gencium a iudeis remotarum sed per exemplo ponitur illud quod erat propinquum. non temptabis dominum deum tuum sicut temptasti etc. de hac temptacione qualiter sit intelligenda dictum fuit exodi xvii capitulo. // Custodi precepta. remoto impedimento divine dilectionis hic ponitur eius incitamentum. et primo respectu subiecti ipsius respectu filii qui est quasi idem cum patre ibi interrogaverit. et quia signum dilectionis exhibitio est operis ut dicit gg. ideo dicitur hic custodi precepta domini dei tui etc. scilicet ex dilectione et incitamentum ad hoc subditur cum dicitur ut bene sit tibi etc. et patet littera. // Cumque interrogaverit. hic ponitur incitamentum amoris dei respectu filii qui est quasi idem cum patre quia in ipso remanet vita post mortem quodammodo et ideo debet ipsum incitare ad dei dilectionem et mandatorum eius impletionem per beneficia patribus facta et hoc est quod dicitur hic cumque interrogaverit

te filius tuus cras. i. in posterum dicens ei. filii eramus servitute pharaonis in egipto et eduxit nos dominus deus in manu forti hec exposita sunt supra iiii capitulo. precepitque nobis ut faciamus nobis omnia legitima hec ex dilectione. ut bene sit nobis quia per opera bona ex caritate facta acquiritur gratia in presenti et gloria in futuro et subditur sicut est hodie etc. // Sequitur capitulum. // vii Capitulum

Cumque introduxerit. hic quarto removentur impedimenta divine dilectionis contingencia respectu adversarii

et sunt tria primum falsa pietas secundum pusillanimitas ibi si dixeris in corde tuo tercium cupiditas ibi sculptilia eorum etc. adhuc primo removet amoris impedimentum primum secundo infert oppositum id est incitamentum ibi custodi ergo. circa adhuc circa primum ondit primo. iii. secundo removet quoddam falsum ibi non quia cunctas. circa primum sciendum quod septem gentes terram promissionis habitantes ante ingressum filiorum israel ex dei sentencia condempnate erant ad mortem propter iniquitates suas ut habetur infra ix capitulo et filii israel illuc a domino mittebantur ut per eam dei iusticiam exequerentur et ideo si eis parcerent falsa pietate delusi contrahentes cum eis amicicias deus iudicio permitteret eos ab eis decipi et a suo amore retrahi et ad ydolatriam converti. et hoc est quod dicitur cumque introduxerit te dominus etc. et post pauca. nichil ibi non inibis cum eis fedus ut remaneat in terra sub tributo. nec misereberis earum dimittendo eos abire cum sola vita. nec sociabis cum eis coniugia hoc est cum illis gentibus gentilibus qui erant terre promissionis sua quia per talia federa solent trahi ad ydolatriam. aras eorum subvertite super quas ponebantur ydola et incendebant thura. confringite statuas ymagines metallicas et lapideas lucos succidite qui erant prope templa ydolorum ad extendendum luxuriam et sculptilia comburite i. ydola lignea quia populus sanctus es domino i. separatus ab aliis et dedicatus cultui divino. // Non quia cunctas. hic removet falsam opinionem eorum quia aliqui possent credere quod dominus elegisset illum populum eo quod esset maior numero quod removet dicens non quia cunctas gentes numero vincebatis etc. sed quia dilexit vos dominus ex sola sua benignitate et promisso patrum ideo subditur et custodivit iuramentum etc.

de quo habetur Gen. xx ca° ad abraham prime incipiam mirari dicat dominus etc. et recedens ab orientibus se statim etc. hoc intelligitur de filiis israel de quibus dicitur Mach. in ca° non enim sicut in aliis nacionibus dominus paciencier expectat ut eas cum iudicii venerit tempus in plenitudine peccatorum puniant // Custodi ergo hic qui ponitur incitamentum dilectionis scilicet boni multiplex et hoc consequenter premittitur ergo monito cum dicitur custodi ergo precepta etc. scilicet de dilectione et subditur incitamentum cum dicitur custodiet tibi dominus deus pactum id est boni partibus promissum et diliget te dando tibi graciam suam et multiplicabit imple et in bonis temporalibus et extemplificat in lecta de multis bonis et pater benedictus erit inter omnes populos quantum ad fame claritatem auferet a te omnem languorem quia non solum multiplicabit te in bonis sed etiam preservabit malis // Si dixeris hic removetur secundum impedimentum quod est pusillanimitas quod possit contingere si filii israel considerantes potestatem gencium multitudine et fortitudine non essent ausi bellare contra eos et sic facerent cum eis pacem et contraherent amicicias ex quibus ab amore dei retraherentur ad ydolatriam contenentur hoc removet dicens noli metuere scilicet eorum multitudinem et fortitudinem sed tuam causam subdit sed recordare que fecit dominus deus tuus pharaoni cuius exercitum magnum uno flatu submisit sic faciet cunctis populis quos metuis et ideo non habes causam timendi paulatim atque per partes non quia deus non posset delere simul sed propter aliquod quod sequitur ne forte multiplicentur contra te bestie quia filii israel non erant in tanto numero quod possent terram sufficienter implere // Sculptilia eorum hic removetur tertium impedimentum proveniens ex cupiditate scilicet si de ydolis confractis acciperent aurum et argentum et in usus suos converterent et sic deum offenderent ideo hoc prohibet dicens non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt etc. // vii ca°

Omne mandatum hic ponuntur incitamenta ad dei dilectionem supra in respectu ad deum et primo ex consideracione sue munificencie secundo ex consideracione nunc x° ca° prima indicans quod ibi ponitur incitamenta ex dei munificencia in beneficiis preteritis sed futuris ibi dominus deus introducet te etc. primum dicitur omne mandatum quod precipio tibi hodie cave dili-

gentur ut facias et hoc ex dei dilectione cuius incitamentum subditur cum dicitur recordaberis cuncti itineris ab egressu de egipto non ex defectu dilectionis sed ad bonum tuum sicut pater ex dilectione aliquando permittit affligi filium ideo subditur atque temptaret ut palam tua aliis esse ideo ad eorum exemplum et tibi ad meritum et loquitur hic scriptura quantum ad bonos illius populi et secundum regulam ticonii ysid. ad intelligendum sacram scripturam frequenter attribuit toti populo quod tamen ei convenit racione unius partis affligit te penuria in deserto ubi et potius ut habetur in exodo et libro numerorum in pluribus locis hoc tamen cessit ad bonum eorum quia ex hoc dulcior et acceptior sunt habundancia potius et cibi ad eo dati ideoque subditur et dedit tibi cibum etc. ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivit homo id est ab homine parato sed in homini quod egreditur de ore dei id est ex manna que ad preceptum dei descendebat in hebreo enim non habetur verbo sed in translacione nostra ubi habetur manna potest sibi verbum in quantum ex mandato dei descendebat sic verbum etiam aliquando accipitur pro re que verbo dei sicut dicitur in Luc. i ca° quid est verbum quod factum est id est res gesta vel facta vestimentum quo operiebaris nequaquam pre vetustate defecit dicit autem Rasa quod vestimenta puerorum crescebant cum eis quantum augmentum sue quantitatis et pres tunes non est sub certus hoc non potest intelligi generaliter sed tamen de bonis fuit dictum sicut nunc ix ca° in principio super illud dolentium prae labore quia continuerit sunt dolor in corporibus hoc maxime fuit in pedibus et ubi requiratur expositio cuius passus // Dominus enim deus tuus hic ponitur incitamentum ex dei beneficiis futuris et primo facit propositum secundo infert conclusionem ibi observa et cave circa primum dicitur sic dominus deus tuus introducet te in terram bonam hoc dicitur ut sciant quod terram illam non obtinuerint virtute propria sed divina / terram rivorum aquarum et foncium dicuntur rivorum aquarum fontes aque currentes in origine rivi fluentes ab origine stagna lacus et paludes retinent nomine generaliter aquarum in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abissi

hoc dicit^r ad ostendendum q illa tra erat
humida et pascualis p arabilibus irrigu
endis tram frumenti et ordei etc ad osten
dum fertilitatem tre p sustentandis homi
nibus. cuius lapides ferrum sunt q minera
fri est tra lapidosa ut similiter de monti
bus eius eris metalla fodiuntur i mine
unde fiunt metalla ista aut dicuntur
ad ostendendum eius bonitatem tre quantum
ad metalla de quibus fiunt vasa varia
et instrumenta in usus vite humane ne
cessaria. benedicas dno deo tuo i ista dicta
sunt ut diligas dnm deum tuum corde et
benedicas ore pro beneficiis suis tibi collatis
// Observa hic infert cautelam frequenter
enim contingit quod ex diminutis beneficiis
que debent magis diligendi deum et obe
diendi sibi homines insolescunt et man
data dei contempnunt ideo ad hoc excluden
dum dicit observa et cave ne qn oblivi
scaris dnm etc et patet litera ex predictis
usque ibi in qua erat serpens flatu adu
rens et scorpio ac dipsas ac nequaquam lesio
ne te defendit et accipitur hic singulare
pro plurali serpens i serpentes et sic de aliis
sicut exo viii venit musca gravissima
i multitudo muscarum faciendo etiam
quos sim qd dicit glosa dipsas est gen
nimini serpentis ita q vix percipitur et que
cumque momor // Capitulum ix
derit siti perit cetera patet / sequitur ca ix

Audi israel hic consequenter ponit incita
menta divine dilectionis ex consi
deratione divine misericordie portantis
patienter eorum peccata et etiam remittentis
et primo describit transgressionis actus 2°
reconciliationis sequentis ca° x adhuc circa
primum excluditur eorum materia 2° excludi^r
eorum culpa ibi memento circa primum pdicit^r
moyses q intra eis promissa terram erant
de virtute divina victorias multas et magnas
et quia ipsi vel aliqui eorum possent cre
dere qd hoc faceret eis deus propter eorum merita
ideo hoc excludit cum subditur ne dicas in
corde tuo et patet litera et subditur causa
vera divinarum victoriarum que duplex est
una propter iniquitates gentium intra
promissionis habitantium propter quas mor
tem meruerunt q ita notatur cum dicit
s quia ille egerunt impietate sua ut
impleretur iuramentum domini factum

ad abraham gen xxii ca° per me metipsum
iuravi dicit dns etc possidebit semen
tuum portas inimicorum suorum alterum patet // memen
to hic consequenter describitur eorum multiplex
culpa et primo ante receptionem eorum de mon
te synai 2° post recessum ibi in incendio
quoque circa primum premittit transgressio populi
2° subditur oratio moysi ibi procidi ante dnm
circa primum dicit sic memento ne obliui
scaris quo ad iracundiam provocaveris dnm
deum tuum in solitudine i post transitum maris
rubri murmurando propter defectum aque et
cibi ut habetur exo xvi ca° ex eo die quo
egressus es ex egipto quia cum essent
in egipto super mare rubrum videntes
egiptios supervenientes insultaverunt domino
et moysi dicentes forsitan non erant
sepulchra in egipto etc ut habetur exo
xiiii ca° nam et in oreb provocasti eum
fabricando vitulum aureum et adorando
cum dum moyses moraretur cum eo
in monte cum dno ut acciperet ab eo legem
et tabulas ut habetur exo xxxii ca° ubi
exposita est ista historia que hic repetitur
// et procidi hic consequenter describitur oratio moysi
pro remissione peccati predicti et hoc est qd dicitur
et procidi ante dnm sicut prius xl diebus
quia sicut prius xl diebus in ieiunio
steterat aliis xl diebus et noctibus ad
impetrandum pro populo remissione et etiam
ipi aaron qui timore populi vitulum fecerat
ut habetur exo xxxii ca° peccatum aut vestrum
quod feceratis i vitulum licet enim esset
res inanimata unde non pot esse peccatum vocatur
tamen peccatum populi eo quod populus peccaverat in
faciendo et colendo // In incendio quoque hic
recolitur culpa populi post recessum de monte
synai et ponitur culpa populi 2° oratio moy
si et racio cum dno primum aut habetur
num xi ca° ubi dicitur q propter murmuratores
populi ex labore itineris ascensus est ignis
combusto dni et devoravit magnam partem
populi et hoc quod dicitur in incendio quoque
Item peccaverunt ad aquas contradictionis
ut habetur num xx ca° et hoc tangitur cum
dicitur et in temptatione et item qui
inordinate desideraverunt esum carnium
propter quod multi sunt ibi mortui et sepul
ti ut habetur num xi et hoc est qd dicitur
et in sepulturis concupiscentie provocastis
dnm propter quod hoc vocatus est ille locus

ille sepulchra concupiscentie quia ibi se
pultus populus qui desideravit carnes
Craticio periunt populus quod tactus verbis
exploratorum tamquam rebelles adno vo
lunt reverti in egiptum ut habetur Numeri
xiiij c° quod dicitur quam misit nos ad cadere t
barne etc. // Et iterum coram domino xl diebus
et xl noctibus sicut describitur oro moysi
et hic quod dicunt hec est ista est tertia qua
dragesima quam fecit moyses in monte
prima fuit quando ascendit in montem
ut acciperet primas tabulas prout habetur
Exo. xxiiij c° secunda post post fabricacione
vituli ascendit ad dominum ad impetrandum
remissionem illius peccati ut habetur Exo.
xxxij c° ascendam ad dominum si quo modo qui
vero eum deprecari pro scelere vestro // Tertia
vero fuit qua dominus placatus oracionibus moysi
dixit ei precide tibi duas tabulas lapideas
ad instar priorum quibus precisis ascendit
in monte ut lex in illis tabulis scriberetur
ut habetur Exo. xxxiiij c° et ibi stetit xl
diebus et xl noctibus sicut fecerat pro
primis tabulis unde et addo sequenti verbis
ego autem steti in monte sicut prius xl die
bus etc. ego autem steti in monte sicut prius
xl die etc. et exponit sic dicens quod
sicut quadragesima prima fuit moysi conso
labilis que fuit ante offensam domini et tertia
que fuit post remissionem peccati secunda autem
que fuit intermedia fuit turbabilis quia
orabat pro remissione peccati nec erat certus
de optentu usque ad ultimam diem illius
quadragene quia dominus dixit ei indulsi
peccatum pro quo orasti et in signum huius pre
cepit secundas tabulas excidi ut lex ipsa
reciperetur // Expositores autem non tenent
communiter quod moyses fecit in monte
tantum duas quadragenas quia ut
dicunt non plures ponuntur in Exo. ubi
plenius describitur hec historia hoc autem
primo Item quia a primo ascensu moysi
et ad accipiendum tabulas a quo incipit
prima quadragena usque ad diem expia
tionis in quo descendit moyses aportans
secundas tabulas ut supponunt omnes docto
res catholici et hec patet quod illa die festum
expiationis ex placatione domini non potest i
veniri tres quadragene dierum ut dicit
Sed ista non infringunt dictum hec est primo
non valet quod quia historie sacre in pluribus
locis eiusdem scripture narrantur sic quod
contingit ut quod omittatur in uno loco

scripture suppletur in alio ut patet in libris
libris et historijs sacre scripture maxime
in libro Regum et paralipomenon in veteri testame
to et in ewangelijs et eodem modo potest dici
in proposito quod tertia quadragena que in Exo.
obmittitur hic suppletur sic non valet quod
assumit secundum // Ad cuius intellectum considerandum
est quod filij israel exierunt de egipto quinta deci
ma die primi mensis ut habetur Exo. xij c°
festum autem expiationis celebratur in de
cima die mensis septimi Levitici xxiij
c° et sic a prima die mensis in quo exivit
filij israel de egipto usque ad diem expiationis
fluxerunt sex menses integri et decem dies
qui simul iuncti faciunt dies clxxxviij
quia iudei iudei faciunt menses plenarios
nec et ideo duos menses contiguos faciunt
lix dies et sic de alijs observando Si igitur de
clxxxviij diebus predictis subtrahantur
xiiij dies primi mensis ante ingressum
filiorum israel remanet clxxiiij dies primi
mensis ab exitu filiorum israel de egipto usque
ad diem expiationis omnes autem doctores
tam catholici quam hebrei dicunt quod lex data
fuit l die ab exitu de egipto prout hoc
habetur in Exo. Si igitur cum predictis l diebus
addantur tres quadragene dierum non habentur
nisi centum lxx dies ex quo patet quod a primo
ascensu moysi qui fuit immediate post
dationem legis predicte usque ad diem expi
ationis fluxerunt tres quadragene et plus
ideo predicta non impediunt dictum hebreorum An
dreas et super Levitici dicit xxiij quod moyses
ieiunavit in monte synai tribus qua
dragenis // Quam autem volunt tenere oppo
situm possunt dicere quod cum dicitur hic iterum
coram deo xl dies etc. refert ad illud quod
predictum est et procidi ante dominum sicut prius
xl die etc. quod secunda quadragena hic repeti
et non additur tertia et 2us hoc eadem qua
dragena dierum fuit in qua moyses oravit
pro remissione peccati ex fabricatione vituli
et pro expectatione secundarum tabularum et huic
dicto satis videtur consonare textus quod
cum dicitur quibus diebus eum suppliciter
deprecabar ne deleret vos // Et quod ponitur
oro moysi cum dicitur Domine deus ne di
sperdas etc. et patet littera ex hijs que dicta
sunt super Exo. xxxij c° ubi ponuntur
consimilia orationi quantum ad sensum et partim quantum
In tempore illo hic quia describitur
divine placationis fedus et primo
describitur oppositum scilicet geruditur [illegible]

ca^m 1x

intentum ibi et nunc isrl prima in duas
in ptem principalem et incidentalem pa ibi
filij aut isrl etc. primo sciendu quod sig'
diuine placacionis fuit legis reparacio in
scdis tabulis et hec reparacio describitur
cu dicatur tempe illo dixit dns ad me
insignum reconsiliacionis perfecte dola tibi
duas tabulas hec fuit expositum Exo.
xxxiiij ca. sequitur feci igitur archam
dicit Ra. sa. quod ipsa archa fuit alia ab
illa qua fecit bezeleel sz no est verisimile
quia postea subdit et posui tabulas in
archam quam feceram que hec uisque sunt
ex quo sequitur. prij Ra. sa. quod illa archa
cu tabulis erat intra archam quam fecerat
bezeleel quia iam quadragesimo anno
ab exitu isrl de egipto incepat qu moy
ses dixit ista in epla ad he. ix ca. hec
quod in archa quam fecit bezeleel no erant
nisi tabule manna et virga aaron et
ideo melius videtur dicendu quod archa
de qua fit hic primo est illa eadem quam
fecit bezeleel dicitur tamen hic moyses
eam fecisse quia precepit eam fieri z dispo
suit qualiter fieri deberet tamq architector
// filij ante isrl. hec est pars incidentalis que
primo ponitur pa ad precedentia moises
reuetit ibi ego autem steti etc. primo i. cadenta
liter ponit motio filiorum isrl per aliquas
masiones et sepultura aaron z separacio
leuitarum ab alijs tribubus et videtur contineri
quod ista hic interponitur maxime quia ali
que contrarietates ad supradicta hic por
videntur primo quia hic dicitur filij aut isrl
mouerunt castra ex beroth z num. xxxiij
ubi describuntur masiones per ordinem dicitur
de moseroth castrametati sunt in beethan
moseroth aut eadem est in nuero cum
mosera ut dicitur hic et beroth filiorum
iathan cu beiathan quia bene idem
quod filiorum subintelligitur beroth // Scdo quia
hic dicitur ubi aaron mortuus mortuus
z sepultus est in mossera sz num. xx ca.
dicitur quia mortuus z sepultus fuit in
monte or. orebs. Tercio quia hic dicitur eo tpe
separauit tribum leui etc. et tamen fuit
separata z sanctificata dno a tpe quo in
terfecerunt ydolatras in adoracone vitu
li ut habetur Exo. xxxij quia ano primo
egressionis filiorum isrl de egipto z tamen

ij ca. expresse habetur quod fuit separati le
uite ab alijs tribubus ad ministeriu ante
recessum filiorum isrl de monte synai z tu
recesserunt inde scdo anno egressionis
de egipto sco mense ut habetur num. x ca.
motio aut filiorum isrl de qua fit hic primo
fuit anno xl egressus de egipto // Du
bitaciones ante istas expositores in i pa
rum aut nichil tangunt sz Ra. sa. ad
solucione prime dicit quod ante filij isrl pu
gnauerunt contra regem arad z victi sunt
ab eo ut habetur num. xxi ca. quod quidem
bellu fuit xl anno ab exitu de egipto
uel plus uel saltem magna ps fuit eius
territus incepit recurri versus egiptum
et sic ex beroth filiorum iathan reuersi sunt
in mossera et ad alia loca declinauerunt
que hic nominantur et ideo illud interponit
hic ad arguendum filios isrl de tali rebel
lione contra dnm eo quod tao precedenti mo
yses arguendo eos ad memoriam reduxerat
eorum plures eorum rebelliones alias // Scda
vero dubitacio fuit soluta num. xx. // Ad
terciam dicit Ra. sa. quod filij leui perfectius
ceteris tribubus dno adheserant sicut ex dei
zelo interfecerunt ydolatras post adoracionem
vituli anno primo regressionis de egipto
ut habetur xxxij ca. quadragesimo anno
a dicta egressione contra contra populum re
trocedente in eo predicto pugnauerunt
infectis pluribus eorum alios reduxerunt
ad obediendum dno et sic scdo pugnauerunt
contra regem arad et deuicerunt et io
ipsud fecit leuitas per recordacione quigi
tamen eo quod fecerunt tpe fabricacionis
vituli ut sit sensus eo tpe separauit tri
bum leui etc. sicut tpe fabricacionis
vituli alijs tribubus recedentibus a dno
per ydolatriam tribus leui no sit declina
re z in retrocessum predicto alijs se male
habentibus tribus leui bn se habuit z ideo
in utroque facto fuit digna ab alijs separa
ri et dno applicari // Ego aute steti po
sitis incidentalibus predictis moises ad
propositum reuertitur dicens ego autem
steti in monte sicut prius xl diebus
et hoc refert ad scdam xl. supradictam
z ij expositores catholici dicunt qui
dicunt moysen tamen duas quadragesimas

in monte fecisse ut predictum est sup heos vo
restur ad terram de qua dictum est capitulo p
cedenti 2 te p deie volunt licet merinisse
dyntqz mechi vide 2 pcede ipsum in quo
ondetur magna dei mia quia no solum
pepercit primo amorte qui meruerat sed
etiam adimplevit in eo promissum qd
patribus fecerat de obtinenda terra p
missionis // Et nunc israel concluditur ex
predictis propositum vz qd debeant timere
et diligere deum qui ppter patres predicta
eos no dimisit cum tn in ullo eos in
digeret sed magis econverso unde subditur
en dni dei tui celum est i celum siderum
visibile et celum celi empireum nobis
invisibile qd dicitur celum pantonoma
sia ideo dicitur celum celi terra 2 omnia 2c
p hoc enim intellige omnis creatura que
celi ambitu continetur q.d. ex hoc pz
qd non indiget et tn patribus tuis con
glutinatus est dns i tu glutino cari
tatis coniunctus ex sua mera libertate qr
eis no indigebat sicut nec te circumcidite
igitur preputium cordis vri i omnem
malam cogitationem et voluntatem auferte
do et cervicem vram no indurtis am
plius rebellionem contra eum quia deus
deorum i precellens dyis participatione
sicut sunt sci angeli 2 homines sequitur
amate peregrinos quia ipsi fuistis ad
vene ipsa enim passio debet inducere ad
aliorum compassionem certa patet / ca xj
ama itaqz dnm in hoc cao ponitur
conclusio respectu predictorum a primo
vj cao ubi incipit agere de dilectione
dei et primo ponit conclusionem intenta
secundo inducit ad hoc multiplicem ronem
p modum cuiusdam replicationis et a d
dicionis ibi cognoscite hoc // Circa primum
dicit ama itaqz dnm 2c et patet // co
gnoscite hic adducit ronem supra
frequenter positam ex beneficijs iam pstitis
cum dicitur cognoscite hodie que ignorant
filij vri no qd ignorarent simpliciter
saltem quantum ad illos qui attigerunt
annos discretionis sed quia no viderunt
mirabilia que fecit dns illi ppto salte
quo ad multa sed tamen audierunt per
relationem que no movet ita sicut sit

visus ad athan atqz abyron de quorum
rebellione et punitione habetur Nui
xvj cao et omnia predicta et consimilia debe
bant eos movere ad timendum deum et di
ligendum // Terra enim hic quia adducit ronem
ex beneficijs futuris sub conditione tamen
si timerent deum 2 diligerent 2 servirent ei et
primo sub hac conditione promittit fertilitas
terre et habundancia bonorum secundo de bellatio
et eiectio adversariorum ibi si custodieritis
circa primum sciendum qd fertilitas terre 2 habun
dancia promissionis dependet ex descensu
pluvie sup terram que promittit eis et
hoc qd dicitur terra enim ad quam ingredieris
possidendam no est sicut egipti secundum ex
positionem aliquorum unde seritur ibi acto
semine i cum modico labore fit fructificatio
Sed hoc no videtur consonare scripture
in multis locis que describit terram promis
sionis fluentem lacte et melle 2 habundantem
omnibus bonis et ideo aliter exponitur
hic no est sicut terra egipti q.d. multo me
lior est quam terra illa ideo subditur ubi sz
in terra egipti iacto semine mortuorum morem
aque ducuntur irrigue quia ad fecundandam
eam no sufficit pluvia descendens 2 ros
sed requirit qd cum magno labore aque
de flumine nili palucos deducantur sicut
solet fieri mortis in quorum cultum ma
ior labor requiritur quam in terra campestri
et oculi illius mea sunt i ad dandum ad
dandum rorem 2 pluviam secundum oppor
tunitatem temporis supportantaine predicta con
dicione ideo subditur si ergo obedieritis 2c sequitur
dabis pluviam terre vre temporaneam i post
seminationem et augmentationem eorum
que seminata sunt et serotinam i ante
messem ad ingrossandum grana Cavete
ne forte decipiatur cor vrm de clinando a se
rvitute et dilectione dei iratusqz claudat
celum ex cuius influentia dependet fertilitas
terre vre ponite hec verba in cordibus vris
et statut exposita sup vj cao // Si enim custo
dieritis hic quia inducit ronem ex debel
latione adversariorum si diligunt dnm 2 obe
diant ei 2 pz terra usqz ibi a deserto libano
hic describuntur limites terre promissionis quia
cuius australis est desertum egipti cuius
aquilonaris mons libani orientalis
flumen eufratis eufrates no habuerunt
tn terram usqz ad flumen illum usqz

ad tpa salomonis vel de ideo alibi // Con-
ponit^r terminus orientalis iordanis quia
usque ad illum terminum terram possederunt
statim ab ingressu suo ut habetur in libro
Josue. mare autem mediterraneum est terminus
occidentalis et dicitur hic mare occiden-
tale ad differentiam maris mortui quod
est in parte orientali // Ego propono hic addu-
ctionem ad propositum expositionem diuina
que erat concedenda diligentibus deum
et obedientibus ei et comaledictione
eius que erat infrenda recedentibus
ab eius dilectione et obedientia et ut ista
benedictio et maledictio magis moueret
animum hic precipitur et quod post ingressum
terre promissionis publicarentur solemp-
niter in monte garizim et in monte
hebal et hoc est quod dicitur cum deo induxerit
dominus deus tuus etc. et patet littera de istis
tamen benedictionibus et maledictionibus
plenius habetur infra xxvii capitulo quod
autem breuiter hic dicitur de eis est per
anticipationem // Cap. xii

Et sunt precepta post quam moy-
ses explanauit ea que pertinet
ad preceptum dilectionis diuine quod
est principium respectu preceptorum decalogi
ut supra dictum est capitulo vi hic consequenter ponit
alia precepta et monitiones que sunt
quedam conclusiones elicite ex preceptis
decalogi et per consequens quedam explanationes
quo decem precepta debeant obseruari ita
quod sic proceditur quia primo ponit^r huiusmodi
preceptorum explicatio secundo infertur decem
conclusio xxvii capitulo adhuc primo proponit^r
illa que ordinat ad deum secundo ea que
ordinat ad proximum capitulo xvi ibi iudi-
ces et magistros constitues // Secundum tamen
quod ista diuisio notanda est presens quod in
prima parte illa ponant que ordinat
ad deum moyses enim hunc librum primo
tradidit filiis israel verbis per modum ex-
hortationis et predicationis sicut dictum
fuit in prohemio huius libri et hoc patet ex
toto processu ipsius propter quod ipse quod sequitur
repetit eandem sententiam in diuersis locis
quod de vna materia sequitur transit ad aliam
et ad precedentem redit sicut solet fieri
in passionibus et exhortationibus et ideo in

hoc libro et maxime in sequentibus
huius libri non potest in bene diuisio ita
precisa quod de materia vnius partis tracte^r
in alia et econuerso // hoc igitur premisso
sciendum quod cum deus ordinat homo
prohibitionem ydolatrie opportet ut extra
se poneret magis elucescerent ideo sequitur
vtrumque facit in eodem capitulo ut videbitur
primo igitur preceptum prohibitorium ex consideratione
conuersionis operis secundo ex consideratione temporis
xvii capitulo prima inter quam in prima primo
prosequitur propositum suum in isto secundo in
signo capitulo xiiii tertio in motiuo capitulo xv
prima adhuc in duas quia primo prosequitur
propositum respectu totius communitatis secundo re-
spectu huius persone vel ciuitatis xiii
capitulo prima in duas quia primo precipitur
destrui locus ydolatrie secundo propositum
per oppositum institui locus latrie ibi non
facietis ita circa primum dicitur hec sunt pre-
cepta id est obligatoria subuertite omnia
loca in quibus coluerunt gentes quas
possessuri estis deos suos nec ex phanis
seu templis ydolorum remanentibus in eis
occasio ydolatrie daretur et ut memoria
ydolatrie totaliter deleretur super mon-
tes excelsos quia ibi communiter fiebant
templa ydolorum et super omne lignum fro-
dosum tales enim arbores plantabant^r
iuxta loca ydolatrie ad excitandum actu
luxurie dissipate dissipate aras eorum
etc. hec exposita sunt supra vii capitulo circa
principium / non facietis ita hic consequenter de-
terminat^r latrie locus et ritus et primo circa
hoc ponit^r preceptum secundo declarat^r deum
ibi offerre et audi circa primum precipitur
vnitas loci vbi debebant sacrificia
offerri cum dicitur non facietis ita domino offe-
rendo sacrificia in pluribus locis ut
faciebant ydolatrie suis ydolis sed ad lo-
cum unum quem elegerit dominus quia iste
locus non erat secundum voluntatem hominum
determinandus de cunctis tribubus vestris
ista sunt tribus beniamin in cuius sorte
fuit altare holocaustorum et templum ut
ponatur nomen suum ibi in recordationem
quia nomen domini recolebat^r in sacrifi-
ciis oblationibus et diuinis laudibus
et habetur ibi principalem [illegible] sicut

hetur ij mach' in ?pe qm het medis
hitatorem visitator et adiutor est loci
illius etc. venietis et offeretis no alibi
et comedetis ibi in conspectu dni hoc no
est intelligendu qd' semp comedet i loco
templi s3 intra muros ciuitatis ierlm
no facietis ibi hic exponit pdictu
peeptum quatu ad duo ibi includa et
pmo quatu ad sacrificij loci ho quatu ad
comestionis modu ibi si ante comedere
volueis etia faciendu qd' licet irregulariter
esset vnitas loci p sacrificijs loci et obla
cionibus offerendis tamen in casu aliter
potat fieri et hoc est qd' dicit no facie
tis ibi que nos hic facimus hodie ut
offeratis sacrificia et oblaciones i plibz
locis sicut nos facimus qm dni filij isrl
fuit in deserto etia post constitucione tab'
naculi potant offere sacrificia et obla
ciones a deo tenebantur ex debito et hoc
fuit eis licitu quousque essent quietati
intra pmissionis qd' no fuit i xiiij
anis quos posuit ad capiendu terra
et diuidendu eam et hoc est qd dicitur
nec eni usque ad psens tempus venistis ad
requiem s3 qn fuit quietati no debebat
offere pdicta nisi in vno loco vbi fuit
positum tabnaculu et iste locus fuit
sylo vbi tabnaculm et archa dni hrunt
stabilem mansione s. ccc xl anis sicut
pt probari ptpa inditum q' fuit a iosue
vsque ad mortem hely qm tuc fuit ar
cha capta ut hetur i. R. iiij. p'ea capta
archa a philisteis translata est i cariatia
rim et inde in maspha et inde in gabaa
ut hetur libro de hebraicis questionibus
et inde in domu obededon et inde i ciuitate
dauid ut hetur ij R. vj et inde i templu
quod edificauit in ierlm et fuerunt pa
cem pfectam tpe salomonis et ex tunc
no fuit eis licitu alibi offere quia ille
locus fuit ad hoc specialit' electus et ulti
mate a deo ut hetur ij. paralip vij ca°
nisi vbi ex dnio in stinctu et dispen
sacione sicut helias obtulit sacrificiu
in monte carmeli ut hetur iij R. xviij
ca° vnde subditur illuc omia que p
cipio offeretis s. in sylo pmo postea i
templo salomonis tpe vo medio s.
inter arche captionem et templi edi
ficacione quia thabnaculu moysi et
archa no fuerunt stabilem mansione

licitu fuit offere oblaciones voluntarias
et sacrificia aliqua vbi erat archa sic
et tpe quo fuit in deserto ut dctm est
Si aut comede volueit hic ponitur
peeptu quatu ad comestiones carnium
quia dixerat ibi comedetis in conspectu
dni possent aliqui credere quod esus
carnium omnio esset eis phibitus extra
ierlm i deo declarat quod esus carnium
no erat eis licitus s3 de aialibus
in mundis sedm legem quorum carnes
phibebantur comede et hoc est qd' dicit
sine in mundum no in mundicia in
mediate pdicta s3 in media que red
debat aial ymolatitum ineptum ad
sacrificium et hoc est qd' dicit hoc est
macula tn et sine macul illud no
hetur in hebr° s3 appositum fuit a translata
tore ad intelligendu quid vocet hic
in mundum s. aial quis defectu alicuius
membri vel languidu quod no potat
offere licet esset ymolatitum sedm ge
nus vel spem sine mundu no solu
mundicia qm quia aialia licita fuerunt
comedi a mundis s3 etia mundicia spali
quia licita fuerunt offere et hoc est qd'
dicit integrum et sine macula qd'
offere licet hoc eni no est in hebr° s3 ad
ditum a translatore ad intelligendum
quod vocatur hic in mundum sicut
capream et ceruum ita comedes i ita licite
et absque oblacione eorum sicut ceruus et
caprea no offeruntur et licite comeduntur
absque esu dutaxat sanguinis no ab
oruerunt effusione sanguinis quam
ad quam iudei erant proni et ut ad pietatem
excitentur etia circa bruta aialia ut postea
erga homines magis moueantur pietate
et quia ydolatre p9 sacrificia sua
congregabantur circa ydolum ad come
dendu sanguine sue victime in vene
racionem ydoli quam sup terram q3
aquam effundes i totaliter sicut aqua
perfectius effunditur de vase quam ceteri
liquores et quia dicit qd extra
ierlm potat comedi animal immundum
ut dictu est nec hoc intelligatur quantum
ad capita primogenita aialium et decimas
et ea que ex voto offerebantur tn dicitur
no poteris comede in oppidis tuis et c
sed coram dno deo tuo comedes ea
// Cont' hoc arguitur qr decime de

decime debebantur leuitis et primitie sa-
cerdotibus Si ergo reddentes talia poterant
inde facere festa sibi et familijs sequitur
quod sacerdotes et leuite fraudabantur debito
suo saltem in parte et ideo dicunt hic aliqui
quod iudei faciebant quolibet anno duas
decimas de omnibus bonis suis et prima
erat tota decime leuitarum secunda que erat
de corporibus eis remanentibus non sic erat
et de ista loquitur hic scriptura et eodem modo
dicunt quod faciebat secunda primitia et de illa
simili est hic sermo que non erat decime
sacerdotum // Sed hoc dictum non habetur ex
scriptura sed solum una decima quolibet anno
alia quolibet 3o anno que erat pro paupe-
ribus ut habetur in xiiij cao // Ibi videtur
quod intelligitur de primitiis animalium que propter
maculam non erant immolaticia et ideo
redimebantur et comedebantur in oppidis
et de precio emebantur in urbem animalia ex
quibus fiebant epulaciones predicte //
Sed hoc videtur inconveniens predictum quia
si tenebantur redimi precium redemptionis
erat decime sacerdotum et sic fraudabantur
acsi fierent de primitiis immolaticijs // Et ideo
aliter soluitur quia iudei in festiuitatibus
in quibus tenebantur apparere coram domino
non debebant venire vacui a muneribus (?)
ut habetur Exo xxiij cao et xxxiiij cao
nec intelligitur de captione decimarum et
primitiarum cum hoc esset debitum sed de
hostijs pacificis quas tunc faciebant
quarum pectusculum et armus dexter cedebat
sacerdotibus decime autem carnes erant
offerentis et de istis loquitur hic cum dicitur
comedes ea et hoc videtur per hoc illud quod
habetur in xvj cao oblacionem sponta-
neam quam offeres iuxta benedictionem
dei tui i. facultatem tibi datam a deo et
epulaberis coram domino deo tuo tu et
filius tuus et filia tua seruus tuus et
ancilla tua etc // Caue ne derelinquas
leuitam in omni tempore quo versaris in terra
promissionis quia dicit hic non obli-
gabantur ad hoc qui erant extra terram pro-
missionis ut pote in captiuitate babiloni-
ca vel alia et hoc rationabiliter quia ibi
hereditatem non habebant sicut nec leuite
primitia autem animalium in causa (?) non poterant
comedi extra urbem vel quando habitantes
talia erant longe ab urbe ut predictum

laborem eorum concessum fuit eis quod illa
venderent vel quod iusto precio sibi redimerent
et comederent et in solempnitate qua
tenebantur vel in urbem portantes precium
inde emerent alia consimilia animalia et
de illis offerrent ut habetur infra xiiij cao
plenius et hoc breuiter tangitur cum dicitur
[illegible] quem elegerit dominus deus tuus tuos
tuos etc mundus et immundus et commu-
niter vescentur quia homines immundi ex contactu
mortui vel alterius rei immunde pote-
rant inde comedere sicut immundi licet non
possent intrare templum donec essent
mundati ut dictum fuit Num v cao ab ista
tamen concessione vendicionis animalium dicto-
rum excipiuntur animalia prohibita deo sa-
crificata quorum carnes non poterant co-
medi extra urbem et essent prius obla-
ta in templo et hoc est quod dicitur quod
autem sanctificaueris et voueris domino tolles et ueni
animalia prohibita obligata deo immutari non
poterant ut habetur leuit xxvij cao //
Obserua et audi hic concluditur predicta le-
gis (?) ca adhibet in predicta sunt omnia
ut diligentius caueant ab ydolatria et pre-
cipue ibi offerentes filios suos et
filias suas et comburentes igni modus
autem istius combustionis secundum quod dicunt
hebrei erat quia fiebat ydolum cupre-
um concauum et in concauitate illa acce-
debatur ignis et quando ydolum in qualibet
parte erat ignitum tunc super manus ydo-
li que erant disposite ad accipien-
dum ponebant puerum et sic ex adustione
moriebantur sacerdotes vero ydoli habebant
tympana in quibus percuciebant
fortiter ut ex fortitudine illius soni
non audiretur clamor pueri et sic parentes
de morte puerorum non dolerent sed magis
crederent animas eorum sine insufflacione
ad ydola accipi // Capitulum xiij

Si surrexerit hic quis propheta (?) de-
struitur destructio ydolatrie in particula-
ri et primo quo similiter (?) late sibi oppo-
site et primo quantum ad unam personam
secundo quantum ad unam ciuitatem ibi Si
audieris in una urbium etc hic primo
facit propositum in persona non comitantur (?) so-
lum quamquam (?) ibi Si tibi voluerit persuadere

fr tuus etc. primum sciendum quod sicut dicitur
sunt super libri numerorum xxii ca. homines
aliqui instruuntur de veritatibus super natu-
ralibus per demones et tales dicuntur prophete de-
monum ut dicitur sunt ibidem de balaam
et isti aliquando habent revelaciones a deo im-
mediate vel mediantibus sanctis angelis
licet ab eis non quererunt sicut fuit dicitur
ibidem de balaac tamen quando revelaciones
sunt eis a deo vel a sanctis angelis hoc
fit ad bonum finem ut dicitur sunt ibi de prophe-
cijs balaam sed quando ordinatur tales revela-
cio ad malum finem et decepcionem hoc
fit a demonibus qui aliqui plures verita-
tes dicunt hominibus ut postea magis
credant eis in tali suggestione sicut
fuit ibidem declaratum per exemplum
et de tali propheta est hic sermo qui decepte
a demonibus incitur homines pertrahere
ad ydolatriam cum dicitur surrexerit in me-
dio tui propheta deceptus modo predicto vel vigilia
aut qui sompnium vidisse se dicat ab ipso
confictum et a mission adiungit et predixerit si-
gnum miraculi venturum de propinquo et dicit
aportendo per tendis quod significat pertensione
in longinquum et evenerit quod locutus est iste
quia demones predicunt aliquando vera futura
que excedunt cognitione humanam prout
declaratum fuit numerorum xxii ca. et dixerit
eamus et sequamur deos alienos ex hoc
patet quod revelacio sibi facta fuit per de-
mones ideo subditur non audies verba
prophete illius quia temptat vos dominus
i. permittit tentari vos talia fieri ut probetur
ut palam fiat i. ab aliis sive sciat quia
ipse de novo non accipit cognitionem rei noti-
ciam sed omnia novit ab eterno et hoc modo
loquitur gen. xxii ca. nunc cognovi quod
timeas dominum i. cognoscere feci quia probi
tacionem ysaac nota fuit hominibus obe-
dientiam abrahe et post eius in exemplum
propheta aut ille aut fictor sompniorum
interficietur sine misericordia domini tunc convictus
fuit per testes vel confessus et cetera et patet littera.
Si tibi voluerit hic puniuntur destruere
ydolatriam respectu personam coniuncte consanguinitatis
propinquitate et hoc est quod dicitur fr. tuus
et cetera clamdestinus eamus et cetera corrumpens
in secreto et inducens homines ad ydola-
triam non acquiescas ei recipiendo eius
persuasionem iniquam nec parcat ei

oculus tuus flo. iustificando eum vel excu-
sando maliciam eius sed statim interficies cum
indicatus fuerit per iudices sit primum manus
tua super eum quia testes debebant in-
terficere tales condempnatos ut habetur infra
xvii ca. unde act. vii de beato stepha-
no dicitur quod testes deposuit vestimenta
sua et cetera patet // Si audieris hic
puniuntur ydolatria destrui respectu unius
civitatis que si fuerit corrupta ydola-
tria puniuntur hic homines in ea et
pecora et supellectilis comburi et omnia
que pertinent ad illam civitatem destrui
absque reedificacione et patet littera usque ibi
ut avertatur dominus ab ira furoris sui quia
tali corrupcione unius civitatis ira
domini provocatur contra totum regnum et
maxime qui negligitur eius punicio mul-
tiplicet quod te et cetera hoc in fine huius ca.
additur ut ex destructione ydolatrie
latria fortius confirmetur // Ca. xiiii
Filii estote domini hic conveniunt destruitur
ydolatria in signo et primo destruitur
huius ydolatria secundo instituitur latria
opposita ibi decima partem etc. primum sci-
endum quod ydolatrie signa sunt assimilari
ydolatris in exteriori apparencia que consistit
in modo se habendi et in modo comedendi primo ergo
prohibetur modus ydolatrarum circa mortuos
secundo circa cibos ibi ne comedatis circa primum
dicitur filij estote domini dei vestri q. d. non debetis
in aliquo ydolatris assimilari // Non vos
incidatis in hoc habetur non vos lacera-
bitis sicut in planctu mortuorum aliqui
gentiles et ydolatre unguibus lacera-
bant sua carne nec facietis calvicium
eradicando capillos vel tondendo talis
enim luctus immoderatus et inhonestus
non decet filios dei qui habent fidem virtutis
mortuorum moderatus tamen luctus et hone-
stus procedens ex pietate naturali bene licet
et datur // nec comedatis hic quia prohi-
betur modus ydolatrarum circa cibos et
primo in certis animalium secundo piscium
hec comedetis tercio avium ibi omnes aves
circa primum dicitur nec comedatis que
immunda sunt // Sciendum quod nulla
immundicia naturalis potest esse in brutis
quia peccare non possunt tamen in eis reduci
quia iniquitati homines utuntur eis ad
malum ut potest quia ydolis ymmolant

ipa, ul' eis vtunt^r ad maleficia alia pt aute
esse in eis dicte in mudicia corpali sicut q2
in mundo cibo nutriunt^r sicut porcus ul' q2
in loco i mundo sicut mures hirtia. vnde
ex hoc fetorem contrahunt 2 ex hoc abhomina
bilia sunt apter vtrinq3 inmundicia3 sc3
spualem et corpalem mo pdc'o contrahit
multa aialia et aues 2 pisces pbent in lege
mudis sunt pter hoc alie cause mistice et
figurales inqntum ptalia designantur
homines qui cs aliqua vicia sicut carnalis
assimilat^r porco pig^r asino 2 sic de alijs
hoc est qd' comedere debetis tamq3 cetues
careus in mundicijs pdcis 2 enuat aqua
in spali bouem et tragelaphum 2c aial est
mundum 2 est simile ptim hirco 2 ptim
ceruo 2 dicit^r tragos qd' est hircus 2 la-
phos qd' est ceruus cameleon est aial simile
camelo in capite 2 idco a beo de nominatur
habet tamen maculas albas in corpe sicut
pdus 2 equo simlis est in collo bubalo vero
impedibus // Com^r ponit regulam quendam
cu aliqua tamen exceptione cu dicitur omne
aial 2c cetera exposita sunt leuit^r 2 vbi
hec materia plenius tractat^r aliqua tamen
ponunt^r hic que no sunt hic exponenda vou
anus est dogne vulturs alba 2 minor quam
sit vultur nocticoracem auis est de nocte
volans ac vicios quod est nox 2 corax qd'
est coruus 2 corums noctis dicunt cu aqui
qd' est idem q noctua 3 hoc no videtur qd'
hic separatim phibent^r pegrino qui intra
portas est da si est paup aut hic vende ei
si hec vnde emat 2 loquit^r hic de pegrino q
no est gusus admdaisum aliter no posset
comedere licite no coques edu 2c hoc sunt
expositum Exo xxiij ca° // decima frumenti
tui 2c hic qui inducit ad latriam p hoc qd'
inducit ad sustentacione sacdoti 2 ministroz
ad quos ptinebat colere deu p se 2 p pplo
pmogenita eni debebant^r sacdotibus et
decime leuitis portabant^r tamen ad templum
quantum ad ptes leuitarum qui manebat
ad ministrandum et patet lra ex hijs que
dicta sunt sup° c° xij ca° // Com^r inducit
ad sustentacione paupem cu dicit^r anno
tercio separabis aliam decima s p sustenta
cio paupibus ut patet ex sequentibus
q fiebat ex lege pietatis naturalis 2 ne
iudei paupes cogent^r querere elemosinas
agentilibus et suo nire eis p sustentacione

ante sue et sic cogentur de ydolicis comede
cu gentilibus 2 p quos possent pertrahi ad
cultum ydolatrie 2cetera // Ca^m xv.

Septimo anno hic phibet^r ydolatria
quantum ad pncipium motivum seu oc
casionem si eni obligati debitis
et impotentes soluere artarent^r p penas
corporis uel alio mo possent hic occasione
fugiendi de terra sua et habitare inter genti
les 2 sic suire dijs alienis sm quod dc
dauid de se ipso fugitiuo i Re xxvj° male
dicti sunt in conspectu dni qui eiecerunt
me hodie ut no in habitem in hereditate dni
dicentes vade suire dijs alienis licet eni
dauid hoc no fecerit tamen psecutores
eius dabant ei occasionem faciendi ad
hoc igitur remouendum fuit septimus annus
remissionis in lege institutus fuit in quo
remittit remittebant^r debita impotentibz
soluere sic ergo pmo aufert ydolatrie occa
sionem scdo inducit ad latrie cultum 2 ibi
de pmogenitis ad huc pmo inducit in
relaxacionem scdo ad liberalem accomo
dacionem ibi si vnus de fratribus tuis
dicta pma facienda ex remissio debitoz
in septimo anno no imponit^r nisi pro
illis quod sunt de ritu iudeoz ideo sub
ditur a pegrino 2 aduena exiges in lege hec
ab extraneos exiges p quod patet idem in
telligit hic pegrinum et aduenam extraneus
autem dicit^r qui no est de ritu eoz // et omno
omnio indigens hic qui inducit ad pau
perem subleuacionem 2 intelligit^r de mendicis
paupibus quos debebant iuuare ita q
no cogentur publice mendicare ut bene
dicat tibi dns multiplicando te in bonis
spualibus 2 tpalibus si tamen audieris
i si feceris quod dictum est p hoc intelli
gitur opposita negatiua vz q si no fe
ceris no multiplicabit te feneraberis mul
tis gentibus hic no accipit^r p usura
que licet esset ei pmissa cu extraneis
gentibus tamen no pt ei pmitti pro
pmio pietatis erga paupes cu sit illi
cita 3 accipitur hic p accomodacione
vn in heb° habetur vadiabis gentes mul
tas i vadia accipies ab eis quia non
tenebant^r accomodare sine vadio in
hoc igitur pmittitur eis multiplicacio

bonoꝝ tpaliu

p9 deut° y

bonoꝝ tpaliu pꝗm possent dac mutuu no solum fribus suis iudeis sed etiam alienis gentibus quia pacti pretatis no solum permittitur eis multiplicato di uidi dimicatur sed etiam diuij seu excellenti cij // Si vnus de fribus hic inducit eos moij ses ad liberam mutuatione que det precedere exaffectu ideo subdit no obdura bis cor tuu etc et cu effetu s aperies manu paupis etc quotiens enim indigere pspexis quia no tm debebant fribus suis accomo dare pecuniam sed etiam aliam rem neces sariam ut pote equum tauru et similia que frequenter debeant exaccomodatione Caue ne forte etc hic inducit eos ne re trahant exaccomodatione ppt appinqua tionem anni septimi in quo debita rela xabitur relaxabant nec ages quidpiam talide in eius necessitatibus sublenandis ut pstor machinetur aliquid malum et ad familiaritate inhonestam cum uxore vl familia vel aliquid aliud illicitum no deerunt pauperes no est contrarium ei qd sup dictum est omnino indigens et mendicus no erit inter vos quia ibi loquitur de mendici tate quod no debebant iudei pmittere ut dictum est hic ante loquitur de paupere qui de suis facultatibus no pt quomodo sustentari et io indiget paccomodatione ab aliis auxiliari // Cu igitur venditus fuit fr tuus ista exposita sunt Exo xxi ca hoc excepto no autem debes inos ab eo cu dimiseit eos liberos i no l'expelles eos vacuo omnino quasi sit grauis libertas eorum vnde in hec heb no erit in oculis tuis cu dimiseris eos liberos // de primo genitis de statuta ydolatria quantum ad acco modationem hic requiritur ad deuinatorum latrie excludendo quantum quedam cupidi tatem et primo facit propositum secundo remo uet qd dam dubium ibi hoc solum circa qd sciendum quod ex eo tpe quo deus percussit primogenita filioꝝ isrl fuit obligata deo et sanctificata ut habetur Exo xiij ca et in pluribus locis corrupti aliquando cupiditati bus dicti volebant inde trahere vtili tatem suam ut pote in primogenito a vgnis et primogenitu eius comedendo an quam offerrent ideo istud phibetur hic et patet lra et dicit hic Ra sa qd idem est intelligendum de oue que offerebant primogenito asinum ut habetur Exo xiij ca quia debebat offerri cu lana sua ut quod continet maculam i defectum aliquando vel in membris

seu aliquam aliam deformitatem ppt quam no debebat deo deo offerri cu talia sunt offerenda et ne diuinus cultus ve niret in contemptum et oblatione talium defectuum quam et pque tamen contempti bilem tale primogenitum licite poterant co medi extra vrbem in opidis et ab immun dis hominibus sicut et a mundis quia capra et ceruos sicut de illis comedunt homines absque hoc quod de illis faciant aliquam oblatione deo vel redemptionem sicut de istis tamen distinguendum est quia si talis macula inerat primogenito a na tiuitate comedebatur absque oblatione vel redemptione aliqua quia nunquam fuerat obligatum deo exemplo nunquam fuerat ymolatum si aut post natiuita tem superuenerat tunc aut erat cura bilis aut no si curabilis debebat offerri post curatione si incurabilis debebat re dimi quia erat oblatum deo ante euen tum macule et hec distinctio accipitur ex sua Ra sa hic xxij ca // hoc solum obseruabis etc quia carnes talium licite comedebant in opidis absque redemptione in casu predicto et ppt hoc aliqui forte po ssent credere qd etiam sanguis ipsoꝝ esset licitus ppter quod excludit hic spaliter quia nec in vitulis aialibus erat con cessus s generaliter prohibitus // Ca xvj

Obserua mensem hic declarando re

precepta que ordinant homines ad

deum ex consideratione tpis Circa quod sciendum quod tribus tpibus in anno celebrabant iudei festa solempnia scilicet primo mense festum pasche ppt beneficium egressionis de egypto et tercio mense festum penthecostes ppter beneficium legis date et sep timo mense festum tabernaculorum ppter be neficium obseruationis ipsorum in deserto xl annis quibus prouidit deus habitationibus in tabernaculis primo ergo agitur agitur de primo festo secundo de secundo ibi septem ebdo madas tercio de tercio ibi solempnitatem quoque tabernaculorum // Sciendum etiam quod de istis festis plura dicuntur Leui xxiij ca et aliqua hic addunt et aliqua repetuntur quantum agitur ad primum festum dicitur obserua mensem nouarum frugum no quia tunc esset tpus messium sed quia circa quintam decimam diem mensis primi in aliqua pte terre promissionis ali que fruges appropinquabant ad maturi tatem et de illis colligebant spice de quibus fiebat manipulus qui offerebatur

phase

in solempnitate paschali et turbabatur et tunc perturbationem quia excuciebatur et de illis fiebat sacrificium ymolabis phase domino tuo de ovibus et de bobus. Non loquitur hic scriptura de ymolatione agni paschalis de quo postea agitur sed de aliis sacrificiis que offerebantur a tota communitate que determinantur xxviii et xxviii aliqua vero offerebantur a personis singularibus ex devotione et talia non cadunt sub numero determinato quia in talibus cuilibet permittebatur facere suam voluntatem sequitur quia in pavore egressus es de egipto in hebreo habetur subito vel festinanter egressus es de egipto et propter hoc tunc comederunt azima quia fermentare non poterant egipciis cogentibus eos exire ut habetur Exo xii et non remanebit de carnibus eius scilicet agni paschalis de cuius carnibus nichil debebat remanere usque mane ut habetur Exo xii capitulo Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum hoc prohibebatur ad evitandum occasionem ydolatrie quia sub pretextu religionis et occasione possent fieri alie ymolationes pertinentes ad ydolatriam et ut cum maiori reverencia fieret ista ymolatio in civitate electa ad divinum cultum et hoc est quod dicitur Sed in loco quem elegit dominus et accipitur hic locus pro tota civitate urbem que fuit electa ad divinum cultum quia in qualibet domo poterat ymolari dum tamen haberentur numerus commensales que sufficerent ad esum agni ut dicitur in Exo debebat enim poni de sanguine super utrumque postem et in superliminaribus domus ubi comedebatur quod non potest intelligi de domo templi quia ibi nichil ponebatur de sanguine agni ymolabis phase vespere i. post declinationem solis quando egressus es de egipto non quia illa nocte egressi fuerunt filii israel de egipto sed quia illa ymolatio erat quedam preparatio ad exitum et quia illa nocte se preparaverunt ad exitum et mane sequenti egressi sunt ut habetur Exo xii capitulo Maneque consurges et hic accipitur mane pro die prima ante dies incipiebat a vespere quarte decime diei primi mensis et terminabatur in proximo vespere quintedecime diei et tota die illa et nocte sequenti debebant remanere in urbem et

mane sequenti poterant recedere quo vellent Sex diebus comedes azima supra eodem capitulo dicitur Non apparebit fermentatum in omnibus terminis tuis vii diebus Ad hoc solvendum dixerunt aliqui hebrei quod dies septima non erat de precepto sed qui volebant comedebant azima dicunt etiam quod licet alii sex dies sicut licet septimus sed solum vespera prime diei diei in qua ymolabatur agnus Sed hoc videtur esse contra textum Exo xii capitulo ubi dicitur Quicumque comederit fermentatum peribit anima illius de israel a primo die usque ad diem septimum. Et ideo dicendum quod per hoc quod dicitur hic Sex diebus comedes azima non excluditur septima ab ista observatione quia senarius includitur in septenario et qui observat septimum observat senarium distinguuntur tamen hic dies septem quia erat celebrior quam precedentibus quia prohibitum erat opus servile in illa sicut et in prima ut habetur Num xxviii Non autem in medio et hoc est quod subditur in die septimo quia collecta domini dei tui non facies opus quia dicitur hic collecta crediderunt aliqui quod illa die fiebat collecta pro sustentatione pauperum sicut in septembri fiebat collecta communis ad usum sacrificiorum templi. Sed hoc non videtur bene consonum ei quod iam predictum est scilicet quod secunda die habebant licenciam recedendi qui vellent si autem illo tempore fieret collecta pro pauperibus probabilius videtur quod debet fieri ante recessum populi unde in hebreo habetur sic in die septimo retentio est domino deo tuo quod exponitur pro retentione ab operibus servilibus secundum hebreos que illo die prohibentur fieri ut patet in libro translator autem cum accipit retentionem pro retentione sic collectam ideo transtulit collectam quibus tamen modus dicendi communis est apud doctores nostros pro eo quia dicit quod vii dies erat collecte dies eo quod tunc intrabat pecunia et reponebatur in thesauro templi que tamen erat recepta ab offerentibus

principio templi // Septem ebdomadas
hic agitur de solempnitate penth' que
celebrat' quinquagesima die a solemp
nitate pasche et hoc quod dicitur h'
septem ebdomadas numerabis tibi que fa
ciunt xlix dies ab ea die qua falcem i
messem miseris i a die pasche non quia
tunc inciperet messio frugum ut p
dictum est sed quia tunc sequebant' spice
magis appinquantes ad maturitate et ce
lebrabis diem festum s' penth' diei
mediate sequenti ix ebdomadas p
dictas et illa erat quinquagesima dies
a die pasche ibi epulaberis coram dno
deo tuo et addunt' quatuor titulo hoc
facientes illud convivium cum dicitur
filius tuus et filia tua i qua'r titulo
ipmis dei cura' specialis de pauperibus sci
licet et ad vena pupillus et vidua
ut patet infra et recordabis quod ser
vus fuis in egipto et p quus obligatus
es ad serviendum deo tuo subditur custo
dies ac f' e // Solempnitatem quoque tab
naculor' hic agitur de tertio festo quod
celebrant' in septembri collectis frugibus
anni de quo supra dictis et oblationibus
determinat' x l iii xxvj ca' a le xxiij ca' z p
bra postea recolligit de tribus solemp
nitatibus predictis dicens tribus vicibus
p annum apparebit omne masculinum tuum c
i in tribus festivitatibus predictis vim
illis qui longe erant autem probat'
a duobus festis s' tabnaculor' et penth'
et p z bra // Judices et magistros postquam
posita sunt precepta que sunt de conclusio
nes preceptor' decalogi ordinantes ad p
ximum ordo ante aut' homines consistat in
diversis gradibus homini insistitutis z con
firmatis primo ergo agitur de hiis que p
tinent ad status psonar' sublimium
scdo de hiis que ptinent ad diversos statu
vulgarium xix ca' circa primum primo agitur
de iudicibus inferioribus scdo de superioribus
xvij ca' s' difficile et ambiguum zc tercio
de regis institucione ibi qui ingressus
fuis circa primum describitur iudicii institu
to scdo officii exequtio ibi non plantabis
circa primum sciendum quod nulla societas
pt permanere absque iusticia etiam illorum
qui odiunt iusticiam ut pote latronum
quia ibi iuste furta inter se dividunt
oriretur inter eos sedicio z sic com
societas dirupitur apparet quod inter sua
scdo ceterum publice iusticia est neccess

neccessaria ad quam hic faciendam hic pleger
iudices ordinantur cum dicitur iudices
et magistros constitues et exponitur li
pro est iudices z magistros i magistros quia
iudices tales debent instituti qui sunt
in legibus instructi sm quas debent in
dicare aliter esset simile ac si mitteretur
artifex ad execucionem operis absque regu
la sue artis in hebreo habetur iudices et ex
actores ut vocentur iudices qui habent
inquirere veritatem industria mentis z
cautela verborum et dare sniam scdm in
venta Exactores vero qui veritatem inq
rere verberibus et afflictionibus, moderatis
tn et exequntur iudicium sniam quia
frustra sna daretur nisi esset qui ea
exequeretur in omnibus portis tuis zc
i in portis cuiuslibet civitatis non tamen
inqualibet parte ipius hoc aut' sunt insti
tutum quia porta civitatis est locus quo
ad que pnt accedere pauperes sicut di
vites et extranei sicut cives non acci
pies psonam loquit' de iudicibus ut
non plus deferant in iudicio divitibus z
propinquis quam pauperibus et extraneis
nec munera excecant oculos sapientum
quia cupiditas rone accepti muneris
trahit extra limites suos iudicium rois
et mutant vba iustorum quia os conformatur
cordi eo quod voces sunt note
i signa earum passionum que sunt i ara
ue dicit phs i pyam et salvator luce
vj ca' ex habundancia cordis os loquitur
iuste quod iustum est psequeris quia
modus pse dicendi debet esse iustus
ut vivas et possideas hic non solum
refertur ad iudices sed etiam cum hoc ad quam
tatem pple psevatum iusticie in bono
statu diu conservatur // Non plantabis lu
cum hic ponitur officii execucio et primo
ponitur casus scdo iudicii effectus xvij
ca' circa primum sciendum quod ponitur
hic casus p exemplo ut sic fiat in aliis
et quia intencio legislatoris pncipa
liter tendit ad destructione ydolatrie
et hoc etiam et late in scitiones ut
patet expressi libri idco p exemplo p'
ponit' casus ptinens ad destructionem
ydolatrie et hoc etiam quod ad ydola
tram ptinet z cont' primum legis preceptum
ideo de hoc ponit' exemplum cum dicit'
non plantabis lucum sup' eum dictum est sic
queiut' quod in locis ydolatrie lucum z
arbores plantabant' et ideo a loco cultus

dominum talia prohibentur nec ex assimilacione
loci trahentur ad assimilacionem ritui eo
subditur nec facies tibi atque constitues
statuam i. ydolum ad adorandum acsi
diceret primum pertraxit ad secundum // Cum po
nitur tercius de lata institucione cum di-
no ymmolabis deo tuo bouem neque ma
cula quia in cultu latrie debent offer
ri meliora // Capitulum xvij

Si uero repti fuerint hic qui
ponitur effectus iudicij cum dicitur
tunc repti fuerint apud te quia
homines iudicant ea que patent deus
autem intuetur cor j Regum xvj ca° ideo
non occulta diuino iudicio reseruantur
que autem aliquo modo patent homini iudicio
committuntur vir aut mulier ita quod
per fragilitatem sexus non est mulier excusata per
tendum in transgressione diuini mandati
audieris que in quisieris diligenter quia
non est procedendum ad sententiam sine dili
genti examinatione pena seu etiam
ad infamiam denunciatam educes virum
et mulierem qui rem sceleratissimam
perpetrauerunt ad portas ciuitatis tue ut
in loco iudicij detur eis audiencia antequam
contra eos feratur sententia et lapidibus
obruentur post sententiam datam in ore du-
orum aut trium testium illud debet precede
plationem sine // Si difficile hic agitur
de superioribus iudicibus ad quos debet
esse recursus in dubijs et difficilibus et ponit
aliqua per exemplo cum dicitur aut inter
sanguinem et sanguinem hoc est quando una pars
iudicium dicit quod effusio sanguinis alicu
hominis est morte plectenda quia reducit
ad homicidium voluntarium alia pars dicit
quod non quod reducenda est ad homici
dium casuale causam et non causam scilicet quando
una pars iudicium dicit causam actoris
esse iustam aliam autem causam rei lepram
et non lepram scilicet quando una pars dicit in
firmitatem alicuius esse lepram alia non
surge et ascende etc. i. in hijs casibus et
consimilibus recurrendum est ad supero
res iudices scilicet ad summum sacerdotem et iudi
cem populi israel et aliquando contingebat quod
utrumque officium in unam concurrebat
personam sicut patet de hely qui fuit iu
dex et similiter sacerdos populi j Regum iiij ca° et
ut quilibet erant distincte persone sicut
et officia pt ergo intelligi istic iste re
cursus ad utrumque coniunctim et hoc in
causis que non poterant terminari ab uno

sine alio ut patet in edificacione templi
que non poterat fieri sine potestate regia
nec disposicione absque sacerdotali ordinacione
vel diuisim ut in causis spiritualibus erat
recursus ad summum sacerdotem et in temporalibus
ad iudicem et ex hoc inolevit consuetu-
do in inferioribus iudicibus ecclesiasticis
quod appellatur ad summum pontificem et
de inferioribus principibus et iudicibus
secularibus ad imperatorem qui iudica
bunt tibi iudicij veritatem debent esse
magis instructi alijs ita quod possint
dirigere in dubijs sequeris sententiam eorum
quia in ultima quantum ad homines nec
declinabis ad dexteram vel sinistram i.
motus commodo vel dampno temporali hic dicit
glosa hebrayica non dixit tibi quod dextra
sit sinistra vel sinistra sit dextra talis
sententia est tenenda quod patet manifeste
falsum quia sententia nullius hominis
tanto ciuius sit et auctoritatis tenenda
est si contineat manifeste falsitatem
seu errorem et hoc patet per hoc quod
premittitur in textu iudicabunt tibi in
dicij veritatem postea subditur et
docuerint te secundum veritatem legem eius
ex quo patet quod si dicant falsum vel
declinent a lege dei manifeste non sunt
audiendi cetera patent usque ibi auctor
autem superbus audiens timebat pena eius
mortis non infligitur ad correctionem
illius qui superest sed aliorum // Cum
ingressus hic ponitur agitur de regis in
stitucione circa quod sciendum quod illud
quod dicitur hic eum constitues scilicet in rege
non est preceptum nec simplex concessio
quia sic non peccasset populus israel petendo
regem cuius contrarium dicitur j Regum xij ca°
sed est permissio que est de malo bonum enim
populi consistebat in hoc quod solus deus
regnauit super eum eo quod erat populus
peculiaris dicitur. Dicitur ergo sed si importune
regem hic vellent permittebatur eis
sub condicionibus causa prima erat quod
esset de filijs israel quod notatur cum dicitur
de numero fratrum tuorum secunda quod non esset
simpliciter ad voluntatem populi sed per electionem
dei quod notatur cum dicitur quem dominus deus
tuus elegerit et sic factum fuit de saule primo
rege et de dauid secundo ut j Regum xvj ca°
Cum describitur condicio regis co
stituti non reprobabilis sibi equos

sed ad ractantia [?] sed solum ad decentiam sui
status et regni defensione nec reducet
populum in egiptum presumens agmine equorum
illam. non habebit uxores plurimas non in-
hibetur regi simpliciter pluralitas uxorum
cum david qui fuit sanctus habuit sex uxo-
res sed quod non habeat in nimio excessu
et potissime alienigenas et hoc notatur
cum dicitur que alliciant animum eius. scilicet ad
nimiam carnalitatem et inde ad ydolatriam
saltem aliqualiter sicut de salomone
accidit licet esset sapientissimus de quo
scribitur iii Reg. xi. cumque iam esset senex
depravatum est cor eius per mulieres
ut sequeretur deos alienos etc. neque auri
et argenti immensa pondera. i. ad super-
fluitatem sed solum ad necessitatem status
et regni defensione. describet deuteronomium
legis eius i. faciet describi et habebit secum
dicunt hebrei quod debebat volumen du-
plicatum unum ad portandum secum ut
posset ibi frequenter legere et aliud ad
reservandum in domo thesauri sui tanquam
quid preciosissimum nec elevetur cor eius
in superbiam sicut accidit de saul. propter quod
fuit a domino reprobatus et regnum ablatum
a filiis eius i Reg. xiii ca. ut longo tempore
regnet et filii eius sicut patet de david
propter cuius iustitiam regnum fuit ei et
filiis eius a domino confirmatum ut habetur ii
Reg. vii. et in pluribus aliis locis. // Ca. xviii

[N]on habebunt sacerdotes. hic agi-
tur de sacerdotum et levitarum
sustentatione et primo in generali
secundo in speciali ibi si exierit levites. primo quod
dicitur fuit num. xviii ca. tribus levi non
habuit partem inter alias tribus nisi
solum urbes et suburbana ad habitan-
dum et ideo debebant de bonis aliorum
sustentari et hoc est quod dicitur non ha-
bebunt sacerdotes et levite etc. et subditur
modus sustentandi eos cum dicitur
sacrificia domini et oblationes eius comedent
i. accipient scilicet sacrificia et oblationes
que fiebant in templo ex illis sustenta-
bantur sacerdotes et levite qui ministrabant
in templo in urbem si autem accipiantur
large oblationes prout se extendunt
ad decimas sic ex eis sustentabantur
levite qui morabantur in aliis urbi-
bus et oppidis dominus enim ipse est hereditas
eorum hic dicitur quod de oblatis domino
modo predicto sustentabantur sicut de

hereditate propria sicut locutus est illis
num. xviii ca. // Hoc est. hic ostendit ad illud
quod pertinebat ad illius sacerdotum deter-
minatum. hoc erat armum sed dextrum hoc
autem fiebat ad designandum quod sacerdos
debet habere fortitudinem et constantiam
ad sustentandum opus populi quod per armum
dextrum designatur ubi est fortitudo
corporis. // Item ad removendum quendam
ydolatrie ritum que specialiter in macedonia
ydolatre enim omnes armi de sacrificiis
suis reservabant et in eo divinationem
exercebant ac ventriculum dicunt aliqui
quod accipitur ventriculus pro pectusculo
quod dari sacerdotibus determinatur exodi
xxix ca. et hoc eisdem rationibus quibus
de armo dextro dictum est quia per ipsum
fortitudo designatur etiam quia in osse
pectoris reservato ab ydolatris divinatio
exercebatur ut habetur armum et genas
et ventriculum ita quod pro domino vel ultima
intelligitur quedam super addita armo
et pectusculo. Danda sacerdoti primitias
frumenti vini etc. ista similiter pertinent
ad sacerdotes quantitas autem talium non
determinatur per scripturam sed determinata fuit
per sapientes hebreorum vel quod primitiis daret
pro sexagena ad minus xl. ad plus quin-
quagesima mediocriter itaque minus devoti
dabant sexagenam magis devoti xl.
in medio [?] et hoc idem habetur in libro
de collationibus patrum collatione prima theone
abbatis et sic quantitas ista quantum ad aliquid
erat determinata et quantum ad aliquid de-
votione dantium relicta. ipsum enim elegit
dominus etc. in signum ante quod illi qui famu-
lantur deo sustententur a populo. // Si exierit
levites hic agitur de sustentatione le-
vitarum in speciali. si quis aliquis levi-
tes extra urbem habitans devotione
ductus veniebat ad mandatum i. urbem
ut ministraret domino in templo et in isto
casu determinatur hic quod acciperet partem
de oblationibus sicut et alii levite ibi
deo ministrantes et patet litera ibi excep-
to eo quod in urbe sua et patria ei
successione debetur. in urbibus enim
in quibus manebant extra urbem
habebant domos ad habitandum pro se
et pecoribus suis et talia successive de-
bant eis a prioribus et de talibus po-
terant vivere qui veniebant in urbem
modo predicto cum illis que accipiebat

de oblacionibus in hec habetur excepcis
vendicionibus sue et in eandem sinag
reciuntur quia qui veniebant a ierlm
ad manendum vendebant talia et de
precio se iuuabant // Consequendo ingressus
fuit hic qui agitur de prophetica re
uelacione et primo ostenditur necessitas
prophetie secundo remissio prophete ibi gentes
iste circa primum sciendum quod homo
ordinatur ad finem supernalem omni
racionis naturalis transcendentem secundum illud
Cor ij quod oculus non vidit et in cor
hominis ascendit etc tendenti autem
in finem necessarium cognoscere finem et ea que
ad finem dirigunt cum igitur se ad hoc
non extendat respectu vltimi finis
simplex cognicio naturalis requiritur diuina
reuelacio hanc autem cognicionem super
naturalem non tamen respectu vltimi finis
simplex cognicio exigentem in ea fi
delitatem sed secundum falsam estimacionem
estimacionem seu deceptionem querebant
bant gentiles ab omnibus per sacri
ficia et quedam alia supersticiosa
que omnia prohibentur filijs israel cum
dicitur caue ne imitari velis abho
minaciones i supersticiosas inquisiciones
occultorum nec inueniatur inter qui
lustret filium erat enim quidam super
sticionis modus quo ad hunc diu viti
tartari qui credunt omnia per ignem
purificari et ideo homines extraneos ad
principem accedentes ante transferunt
inter ignes et talis transitus vocatur
hic lustracio aut qui ariolos suscitet
querendo ab eis futura uel alia occulta
dicuntur autem arioli qui in manibus
aralium super aras ydolis immolatorum
diuinant et obseruet sompnia qualiter
autem sit licitum et supersticiosum diuinare
per sompnia dicitur sunt gen xl capitulo in
fine atque augurio diuinaciones sunt
per garritum auium nec sit maleficus
qui inuocaciones facit apparere demo
nem in aliqua effigie visibili neque in
cantator qui deludit sensus huma
nos ut uideatur quod non est neque phi
tones phitones ventrum ventri loq
loqui qui habet in ventre demonem
verba exprimens per ipsum tamen j re xxviij
capitulo dicitur illa mulier phitonissa
que faciebat apparere mortuos qui

suscitatos nec diuinos qui fingunt
se loqui ex reuelacione diuinorum sicut
balaam et querat a mortuis veritatem
stando super tumulos et eos a vocando
seu per aliquem aliquem modum supersti
ciosum preterea eius deo sicaliter proim
endo absque macula exprobracionis eiicendo
// Gentes iste hic qui describitur
missio prophete et primo agitur de
propheta uero secundo de falso propheta ante circa
primum continuat sententiam per eius cui di
gentes iste etc secundo exequitur proporcio
cum dicitur tu aut a domino deo tuo
aliter institutus es prophetis dei ita
plurem dimitus datum et vobi non
defiat legis declaracio dabitur tibi
prophetica reuelacio et hoc quod dicitur
propheciam de gente tua i de iudeis sicut
me verba sunt moysi ipsum audies
propheciam a deo tibi dandum ut peti
sti a domino ut habetur Exo xx quia non
poterant vltra sustinere verba dei lo
quentis pecierunt quod loqueretur eis
per moysen quod fuit eis concessum
et non solum per moysen sed eciam per alios
prophetas diuersis generacionibus succeden
tes ut habetur de Josue samuele ysaia
Jeremia et alijs et hoc est quod subditur
et ait dominus etc sequitur prophetiam suscitabo
eis etc et intelligitur hoc non solum
de Josue qui immediate successit
moysi sicut eciam de alijs prophetis
sequentibus similem tamen omnes
enim prophete similes fuerunt moysi
in hoc quod subditur et ponens verba
in ore eius quia deus loquebatur per
prophetarum ora ista tamen auctoritas principa
paliter intelligitur de domino nostro ihesu
xpo ut habetur act iij quia fuit
propheta magnus ad quem prophetie aliorum
prophetarum sunt ordinate // propheta autem
hic qui agitur de propheta falso qui
non est audiendus sed magis interficien
dus et huiusmodi prophetie ponitur duplex
modus vnus est quando aliquis ad
sui iactanciam uel propter questum acci
pit propheciam a deo propheta decam et eam
deuitat nomine suo quasi sibi reue
latam et hoc notatur cum dicitur
noluit loqui in nomine meo que
ego non precepi illi ut diceret // Si autem

modus est, ut dicit quod aliquis propheta
est demoniacus per modum quo eciam supra
dictum est et hoc notatur cum dicitur aut
in nomine aliorum deorum et quia statim
possent dicere quo distinguetur falsus
propheta a vero, ideo ad hoc inducitur cum dicitur
hoc habebis signum quod in nomine domini ille
predixit et non evenerit hoc dominus non est
locutus et per consequens talis est propheta falsus
Sed quia supra dictum est xiii capitulo quod signum
predictum a falso propheta aliquando sic evenit quod
tunc cognoscetur falsitas eius // dicendum
quod ibi docetur quod si ex hoc procedat
ad avertendum homines a deo per ydolatriam
vel aliam nequiciam et sic patet quod
falsitas prophete duobus modis deprehen
ditur uno modo ex eventu quando non evenit
quod predixit evenit vel quocumque alio
modo videatur esse propheta et procedat in
tantum homines avertere a deo quod nullus
talis propheta potest esse a deo. Sed contra utrumque
istorum modorum arguitur contra primum sic
ysaias predixit ezechiam moriturum
de infirmitate ysaie xxxviii et ionas nini
ven Jone iii non tamen sic evenit et
tamen non dicuntur propter hoc falsi prophete sed
veri // Contra secundum similiter arguitur quod
ymolacio in excelsis fuit illicita post
edificacionem templi et tamen helyas
tunc induxit populum israel ut fieret in monte
carmeli ut habetur iii Regum xviii capitulo non tamen
reputatus est falsus propheta. Ad primum re
spondent aliqui dicentes quod ille prophetie
non fuerunt implete secundum sensum littera
lem literalem fuerunt tamen implete secundum
sensum spiritualem ubi gratia de prophecia in
ninive fuit enim ibi visio spiritualis scilicet culpa
per penitenciam secundum illud psalmi ciii verte impi
os et non erunt id est non erunt impii // Sed
ista visio non videtur sufficere quia
de quacumque prophecia ab homine conficta si
non eveniret ad literam posset fingi ali
quis sensus misticus in quo diceretur
completa // Et ideo aliter dicendum quod
ad huius intellectum dicendum quod propheti
ca revelacio est quedam impressio cogni
cionis facta in mente prophete futurum autem
contingens dupliciter cognoscitur
a deo uno modo prout intuitus divine co
gnicionis fertur ad presenciam super tempus
licet futuram eo quod intuitus divine
cognicionis mensuratur eternitate que
complectitur omne tempus et sic quod per
cognoscitur futurum infallibiliter et infallibi
liter evenit // Alio modo secundum ordinem
cause ad effectum secundum quod contingens futurum
est in causa variabili et contingente et sic
quod precognoscitur non semper evenit
quia aliquando causa mutatur et per con
sequens effectus. Impressio autem divine co
gnicionis fit in mente prophete secundum
formam voluntatis divine quando igitur
in mente prophete imprimitur cognicio
alicuius futuri contingentis primo modo
secundum quod intuitus dei fertur super illud et
quod sic propheta denunciat futurum in
fallibiliter evenit et vocatur propheta talis
prophecia a doctoribus prophecia predestinacionis
Quando autem in mente prophete imprimitur
cognicio futuri secundo modo scilicet secundum ordinem
cause variabilis ad effectum et quod sic de
nunciatur per prophetam non semper evenit
propter mutacionem cause et hoc modo fuit
de prophetis predictis infirmitas enim ezechie
erat disposicio sufficiens ad mortem et malicia
ninivitarum merebatur civitatis subversi
onem cum propter penitenciam ezechie et penitenciam
ninivitarum facta est mutacio causarum
et per consequens effectuum et talis prophecia vocatur
a doctoribus prophecia comminacionis quia sub
intelligitur condicio ut puta quia in
ninive subvertetur nisi ninivite peni
terent et quod ezechias morietur nisi
propter devocionem prolongacionem vite impe
traret et sic factum est ex quibus patet
quod ysaias et ionas falsum non predixerunt
licet ante predicta sint vera tamen non
videntur ad plenum solvere questionem
scilicet quo a populo distinguatur verus propheta
a falso quia propheta verus condicionem predicta
non exprimit sicut ysaias dixit absolute
ipsi ezechie dispone domui tue moriens
enim tu et non vives et ionas absolute di
xit adhuc xl dies et ninive subverte
tur // Ad quod dicendum quod adhuc
distinguitur verus propheta a falso quando
pronunciatum a deo non est venturum propter
mutacionem cause licet quando revelatur
ipse propheta sicut ysaie post denunciacionem
mortis ezechie dictum fuit ezechie a domino
vade et dic ezechie hec dicit dominus deus
audivi oracionem tuam et vidi lacrimas
tuas ecce ego adiciam super dies tuos
quindecim annos et eodem modo ipsi ione

sunt revelata misericordia super inimicitias propter
eorum primam quod non sit filius proprius aliomodo
distinguitur per imitacionem cause effectus
futuri sicut prima inimicitia sunt om
nibus nota ex quo potest convenienter vi
deri subversio civitatis primitus revocata
et similiter desertum et patribus ezechie quod
non est in facultate prophete // ad secundum
dicendum ymolacio in excelsis non sunt
illicita simpliciter aliter peccasset abraham
ymolans arietem pro ysaac in monte
genesis xxii et iii capitulo quod patet similiter quia
in utraque ymolacione facta est revelacio
divina sed ymolacio in excelsis solum sunt
illicita quia prohibita vel ante prohibicionis fu
it quia si extra templum ymolassent
pro libito sue voluntatis posset esse occa
sio ydolatrie sequentis et ideo ymolacio
in excelsis erat dispensabilis maxime in casu op
posito scilicet ad destructionem et hoc modo
helias inspiratus a deo in monte carme
li ymolavit domino ad destructionem ydolatrie
ipsius baal et ad confirmandum populum israel
in cultu unius veri dei et in talibus et talibus
credendum est tali prophete si autem vellet in
ducere ad aliquid quod esset simpliciter
malum et prohibitum sicut furtum occide
re innocentem et adulterari et consimilia
nullomodo esset credendum etiam si esset genera
tus sicut filius prophete ut dictum supra xiii capitulo
Item dispendiosa explicatis // Capitulum xix
illis que pertinent ad statum personarum
sublimium hic consequenter ponuntur que
pertinent ad bonum statum inferiorum et
vulgarium circa quod sic proceditur quia primo
ponuntur ea que ordinant hominem quan
tum ad partem irascibilem secundo quantum
ad concupiscibilem capitulo xxii ibi duxerit
uxorem recentem tercio quantum ad venabi
lem xxiii capitulo ibi amonites et moabites
circa primum sciendum quod deordinacio partis
irascibilis maxime apparet in homicidio
secundo de quibusdam aliis que procedunt
exodi xxi capitulo ad hunc primo agitur de
homicidio cuius actor cognoscitur secundo
de homicidio cuius actor ignoratur capitulo xxi
Item adhuc circa primum primo de homicidio
in particulari facto secundo de homicidio de facto
apporto ibi si quis autem odio circa primum
ordinat lex que occidens casu tolit
possit refugere ad aliquam tamen civi
tatem refugii et patet littera ex hiis
que dicta sunt numeri xxxv capitulo ubi

hec materia plenius tangitur additur
tamen aliquid cum dicitur addes tibi tres
alias civitates ex quo patet quod non
tantum debebant esse sex civitates refugii
sed novem cum totaliter promissa foret
acquisita // Si quis autem odio hic agit
agitur de homicidio voluntario et primo
ponitur condempnacionis actus secundo modus
non stabit testis unus primo in duas
in partem principalem et incidentalem
ibi non assumes circa primum dicitur quod
homicida apporto cum hoc declaratum sunt
debet ad mortem condempnari presens
se iudices civitatis illius in cuius tenu
cuius factum sunt homicidium et patet littera ex
hiis que dicta sunt numeri xxxv capitulo // Non
assumes hic ponitur incidens scilicet quod
mete terrarum et camporum non mutentur
ab aliquo in augmentum sue possessionis
et diminucionem hereditatis proximi et po
nitur in isto capitulo quia talia solent fi
eri maxime hic quo aliquis est exul a sua
terra et civitate quia non potest dampno sue
hereditatis providere in hoc autem capitulo fuit
mento de homicida a casu qui debebat
esse exul a sua civitate et patria usque
ad mortem summi pontificis numeri xx
xv capitulo et ideo in tractatu de translacione
terminorum hic ponitur cum dicitur non assumes
lapides positum primo circa circumdantes et
terminos alibi ponendo ad augmentum sue
porcionis et diminucionem alterius dicit
autem Ra. sa. contra hoc ponitur hic ad desi
gnandum quod talis transferens termi
num promissionis transgreditur duo pre
cepta negativa scilicet illud non furtum facies
et illud quod dicitur hic non transferes
si autem hoc fieret extra terram promissi
onis esset solum contra illud non
furtum facies non autem contra illud quod
hic dicitur quod probat per hoc quod sub
ditur in possessione sua tua quam
dominus deus tuus dabit tibi in terra quam
acceperis possidendam // Non stabit testis
agitur de modo puniendi homicidam
voluntarium quia non debet condempnari
propter unum testem sed per duos vel plures
diligenter examinatos et si post talem exa
minacionem apparet aliquis testis men
dax vel falsus punitur quod puniatur
per legem talionis scilicet eadem pena qua

punivetur ille contra quem deposuit si fuisset convictus et patet lra non misereberis non prohibet compassionem naturalem sed compassionem penam debitam dimittentem vel divertentem contra iusticiam oculum pro oculo etc. Dicit autem Rabi Sa. quod talis mutilacio non est in s lege sed per pecuniam cum taxacione iudicum sicut cautum dicitur fuit Exo. xxj ca°. Sed hoc non videtur racionabile dictum quia infra dicitur non misereberis eius quoniam nulla aliqua esset si pro membro mutilato posset dari pecunia. // Ca. xx

Si exieris ad bellum hic qui agitur de homicidio facto in genere primo in bello et primo ostenditur quid sit agendum in congressu belli seu in obsidione adversarij. Si quando exieris etc. circa primum tria describuntur. primum pertinet ad quem populum euntem ad bellum iustum scilicet quod non timeant si viderant maiorem multitudinem adversariorum quoniam suam memores ipsius magne multitudinis egiptiorum quam dominus submersit in mari rubro pugnans pro eis ut habetur Exo. xiiij ca°. Secundum pertinebat ad sacerdotes quia sacerdos debebat stare ante aciem et animare populum bonis exhortacionibus ad stare certandum pro iusticia et hoc est quod dicitur appropinquante iam prelio etc. et subditur non pertimescat cor vestrum quia deficiente corde per timorem destituuntur membra corporalia ab actibus suis et nolite metuere pigere et pavide contra adversarios nolite recedere fugiendo quia dominus deus vester in medio vestri est quod exponunt hebrei aliquid de archa domini que portabatur ad prelium sed quia raro portabatur melius exponitur de presencia dei qui licet sit ubique tamen in bello iusto adesse solet certantibus pro iusticia per specialem cooperacionem ipsorum et proteccionem // Tertium pertinet ad duces exercitus qui primo debent removere ineptos ad bellandum de acie removendi erant quatuor genera hominum primo illi qui edificaverunt domos novas et non dedicaverunt eas et accipitur hic dedicare pro firmare i. facere solempne convivium de inhabitacione ipsius et hoc notatur cum dicitur et non dedicavit etc. // Secundo quia illi qui plantaverant vineas et non dum comederant de fructibus eorum et hoc notatur cum dicitur et necdum fecit eam esse communem i. de qua licitum vesci communiter et hoc erat in quinto anno quia fructus qui nascebantur tribus primis annis reputabantur immundi tamen quia contra communem cursum nature nati eo quia talibus fructibus quasi quibusdam insolitis et novis in sacrificiis ydolorum gentiles utebantur et ideo tales fructus non offerebantur a iudeis quod autem nascebatur quarto anno totum offerebatur deo de fructibus quinti autem poterat dominus vinee et ceteri alij uti et tunc dicebatur vinea communis quod autem predicti edificatores domorum et plantatores vinearum amonebantur amplius hoc erat quia in predictis operibus magnus labor et precius ad talia homo qui laboraverunt in labore afficitur et ideo ex hoc magis timet mori antequam aliquem fructum tanti laboris consecutus fuit et propterea est minus constans et minus aptus ad bellandum ex quo proponet esse alijs impedimentum sicut infra dicitur de pavidis et formidolosis. Item quia secundum philosophum dicitur esse quod aliquid aliquid est prope magnum bonum et non assequitur et propter hoc predicti sequestrabantur a prelio propterea ne si ibi morerentur alij magis dolerent et horrerent prelium propter tale infortunium quod predictis accidisset // Tertio removendi erant illi a prelio qui desponsaverant uxores non dum tamen adhuc eas cognoverant per matrimonii consummacionem et hoc notatur cum dicitur et non accepit eam quia tales multum solent desiderare amplexus sponse et ideo magis timet mori ante completionem sui desiderij propter quod sunt minus apti ad prelium. Item si ante consummacionem matrimonij sic inchoati morerentur amplius reputaretur ab alijs infortunium magnum et sic magis abhorrerent prelium // Quarto removendi erant pavidi et formidolosi quia pavor pavidi faciunt alios timere et ex fuga sua dissipant et deordinant aciem et sic prebent hostibus additum et propterea sunt in magnum nocumentum et hoc notatur cum dicitur ne pavere faciat corda fratrum suorum etc. et quia ad duces

non solum pertinet te movere in ceptos sed etiam ordinare et creare aptos ad fortiter bellandum ideo subditur vinxisque de principibus et capitaneis creatis ad bellandum contra eos ipsis a vobis dicitur: timebis acies ordinata ad modum trianguli seu cunei quasi disposita ad submittendum et dividendum aciem adversariorum. Si quando accesseris etc. hic ordinatur quid sit agendum de obsidione adversariorum et primo quantum ad homines secundo quantum ad arbores ibi Quando obsederis. Circa primum dicitur si quando accesseris ad expugnandam civitatem offeres ei primum pacem loquitur de civitatibus que erant extra terram promissionis quia de illis que erant in terra erat eis prohibitum ne aliquomodo facerent cum eis pacem sequitur percuties hinc quod meca masculini generis est et hoc in penam illius pecti quod noluit recipere pacem et propter hoc excipiuntur mulieres quibus non competit bellare et pueri qui non dum venerant ad etatem et robur bellandi sic facies cunctis civitatibus que aute procul valde sunt ex quo patet quod supra dictum est scilicet quod scriptura hic loquitur de civitatibus extra terram promissionis contra quos filii israel gerebant iustum bellum ex aliqua iniuria eis eis illata seu alia re iusta de hiis autem civitatibus que dabuntur tibi in terra promissionis nullum omnino permittens vivere quia ex iusto dei iudicio propter suas iniquitates erant delendi et interficiendi et ad hoc filii israel mittebantur ut supra dictum est. Vicesimo additur etiam alia ratio scilicet ne si remanerent aliqui eorum cum filiis israel pertraherent eos ad ydolatriam et hoc notatur cum dicitur ne forte doceant vos. Cum obsederis etc. hic ordinatur quid sit agendum in obsidione adversariorum quantum ad arbores et subintelligitur vincere et consilia de quibus dicitur non succides arbores de quibus vesci potes et hoc quia poterant eis prestare tempore obsidionis esum de fructibus et etiam tempore captionis quia terra cum cohabitatione talium erat melior et aptior ad inhabitandum et propterea si talis civitas erat intra terram promissionis erat melior habitatione si autem extra redderet eis melius tributum et hoc notatur cum dicitur quia lignum est et non homo quod non potest

fugere nec contra te rebellare nec fructus suos sibi negare et ex hoc patet quod si civitas expugnanda esset valde fortis quod filii israel desperarent de eius captione et recederent ab obsidione poterant talia succidere quia si remanerent deservirent utilitati adversariorum et propterea eis cederet in nocumentum et hoc modo filii israel recesserunt ab obsidione urbis regis filiorum moab succisis arboribus fructiferis regionis iiii Regum iii. // Capitulum xxi

Quando inventum fuerit. Postquam actum est de homicidio cuius actor cognoscitur hic agitur de illo cuius actor ignoratur et de eius investigatione primo. quod dicit Rabi moyses quod de civitate propinquiori loco in quo homicidium fuerat accipiebatur vitula et occidebatur et carnes eius in loco occisionis relinquebantur in putredinem consumende locus ille etiam remanebat incultus et in duobus et in hiis duobus dampnificabatur illa civitas seniores etiam civitatis iurabant quod non fuerunt negligentes de custodia viarum ita quod per negligenciam eorum non contigerit illud homicidium hoc autem iuramentum non libenter faciebant si scirent aliquid de perpetratione dicti homicidii ne cives periculum dampna incurrerent et ideo ad evitandum dampna frequenter prodebatur homicida qui ut communis est de civitate propinquiori loco facti homicidii quia difficile erat quin verba aliqua et suspiciones cecidissent inter cives de actore illius homicidii. Hiis dictis pro magna parte patet littera. Tollent vitulam de armento ita quod sit sufficientis etatis que non traxit iugum scilicet quia debebat esse fortis et non fracta labore et hoc est ad ostendendum manus dampnum civibus nisi proderent homicidam. Et ducent eam ad vallem asperam per quod designatur horror homicidii perpetrati et cedent in ea cervices vitule ad designandum quod homicida et celantes homicidam essent digni dolorosa morte accedentque sacerdotes qui erant ceteris doctores in iudiciis et prepositores in factis inquirendis ad videndum si de actoribus homicidii appareret aliquod signum. Lavabunt quia manus suas ad designandum suam innocentiam et dicent cum iuramento manus nostre non effuderunt hunc sanguinem

diatur Ra[ti]o sa[n]c[t]a quod nulli debebat esse dubium quod illi seniores qui erant meliores in toto populo ciuitatis non fecerunt illud homicidium manibus propriis sed mirabant quod non esset factum per eorum negligenciam uel consensum nec oculi viderunt per hoc intelligitur quod nichil omnino sciebant [?] p[er] visionem omnis alia cognicio designatur // Si egressus ad pugnam postquam egit de homicidio hic consequenter agitur de hiis que solent procedere ex odio licet enim odium sit passio potencie concupiscibilis sicut et amor tamen passiones irascibiles oriuntur ex passionibus concupiscibilis et in ipsis terminantur quia oriuntur ex amore et odio et terminantur ad delectacionem et tristiciam ita quod passiones irascibiles que malum respiciunt oriuntur ex odio igitur de talibus agit et primo ratione istius persone coniuncte secundo respectu extranee ibi cum peccauerit primo in duas quia primo excluditur effectus odii respectu uxoris secundo respectu prolis ibi si genuerit homo circa primum sciendum quod licet esset prohibitum filiis Israel ne acciperent mulieres alienigenas de terra promissionis ut dictum est supra vii capitulo tamen propter suam gratiam permissum erat eis accipere de aliis gentibus dimissio prius gentilitatis ritu et quia frequenter contingebat quod talis mulier fiebat odiosa marito ideo lex hic prohibet in iniuriam fiendam illi mulieri et hoc est quod dicitur hic si egressus etc. et ceperit et mulieris in numero captiuorum mulierem pulchram que sic frequenter plus allicit hominem quam aurum et argentum volueris que habere uxorem ducetur contempta illius licet esset melius abstinere ab alienis mulieribus introduces eam etc. quod est permissio ut deinde que radet cesariem etc. per ista designatur dimissio gentilitatis et conuersio ad iudaismum si autem postea non sederit in animo tuo sicut frequenter contingit de alienigenis mulieribus quia habent mores dissimiles et odibiles viris suis dimitte eam liberam absque precio a se uel cum amicis de permissione accipiendis nec vendere poteris quia ex quo facta est uxor non debet redire ad condicionem ancillarum nec opprimere per potenciam imponendo ei in domo tua opera similia et dura Si habuerit homo hic consequenter concluditur effectus respectu prolis et primo sic exponitur secundo

expediens concluditur correlarium ibi si genuerit circa primum dicitur quod si filius odiose uxoris esset primogenitus pater non poterat ipsum odium ipsum priuare iure primogeniture quod consistebat in duobus quia primogenitus erat aliis filiis a honore proponendus et tamen debebat accipere de bonis patris quantum duo alii unde et Ioseph qui successit patri suo Iacob in iure primogeniture quantum ad hereditatem accepit duplicem partem ut dictum fuit gen xlix c° ex dictis patet littera Si genuerit homo filium quia dictum est quod ex odio non debet filius a bono sibi debito impediri ex hoc correlarie concluditur quod ex amore inordinato non debet in malis foueri sed magistratibus tradi ut moriatur antequam ad peiora per insolencias deducatur et sic in peiora per insolencias deducatur et sic in morte talis ei prohibebat meritum et periculum demeritis ei praecauebat augmentacionem malorum et aliis qui abatur per hoc dabatur eis correctionis exemplum tamen hoc non debebat fieri nisi de illis de quibus non apparebat probabilitas correctionis et patet littera // Cum peccauerit hic consequenter excluditur effectus odii in personis non coniunctis et primo in mortuis secundo in viuis in principio xxii capituli Circa primum sciendum quod sepelire mortuum est opus misericordie et ideo de condempnatis ad mortem mortem et suspensis in patibulo precipitur quod non priuentur a sepultura licet eorum vita fuerit odiosa et assignatur ratio cum dicitur maledictus est a deo qui pendet in ligno in hebreo habetur vilificacio dei est suspensio quod exponit Ra[ti]o sa[n]c[t]a dicens quod homo est ad ymaginem dei factus et ideo si diu remaneret suspensus hoc quodam modo redundaret in dehonoracionem dei secundum vero translacionem nostram maledictio dei hic accipitur pro pena suspensionis inflicta a iudicibus qui tenent locum dei ut sit sensus quod maledictus est a deo qui pendet in ligno id est quia debet sufficere talis pena tenentibus locum dei imposita ideo non debet ultra hic priuari sepultura et quod dictum est hic de sepultura suspensi intelligendum est de sepultura lapidati et cremati uel alio modo condempnati ad mortem et patet littera
Non videbis bouem post ea (capitulo xxii) moyses ordinauit irascibilem respectu persone coniuncte hic consequenter

eam ordinat respectu non quantitate et dividitur
in duas in partem principalem et incidenta-
lem secunda ibi non arabis adhuc primo ordinat
irrationabilem respectu presentis secundo respectu
futuri ibi Cum edificaveris adhuc primo in
duas ordinat eam respectu creature ratio-
nabilis ibi secundo respectu creature irrationabilis
ibi si ambulans etc. Circa primum sciendum quod
ad ordinacionem partis irrationabilis pertinet si
homo subtrahat auxilium proximo quia
hoc videtur procedere ex odio et impetrat signum
crudelitatis et defectum pietatis et ideo prohibetur
hic primo cum dicitur non videbis bovem fratris tui
aut ovem errantem et preteribis acsi non
videas nullum remedium apponendo et illud
intelligitur de rebus aliis que sunt in
periculo amissionis unde sequitur similiter
facies de asino et de omni re fratris tui et
nomine fratris hic intelligitur omnis indigens
vel proximus secundum doctores et quia non solum
apponendum est remedium in animali errante
sed etiam in animali subvenire lapso non ia-
cente ideo subditur si videris asinum fratris
fratris tui etc. dicit hic Ra. si quod sacer-
dos in casu non debebat iuvare ad leva-
dum onus ut si animal esset lapsum
in loco sepulture ubi sunt ossa mor-
tuorum quia ex hoc contaminaretur sed hoc
non habet locum in nova lege ubi cessat
iste cerimonie et quia sicut ad ordina-
cionem irrationabilis pertinet ad eam pre-
sumptuose tendere ad aliquid sibi inde-
bitum ideo subditur non induetur mulier
veste virili quod exponunt doctores ali-
qui et bene sicut credo quod intelligitur de
armis quibus viri utuntur unde in
hebreo habetur non erit vas viri super mulierem
et accipitur vas alibi in scriptura pro
armatura viri in primo Re. ubi dicitur
de Jonatha quod tradidit puero arma
sua in hebreo habetur vasa sua prohibetur
autem hic quod mulier non portet arma
viri tum quia indecens est mulieri et
presumptuosum tum quia continet errorem
superstitiosum quia gentiles mulieres
in sacris martis portabant ornamen-
ta virilia et in sacrificia eorum ut
pote collum ferreum et similia ideo
subditur abhominabilis apud deum
enim est qui hoc facit abhominacio enim
in sacra scriptura communiter accipitur
pro ydolatria seu aliquo ad ydolatriam
pertinente sicut ante littera predicta intelligitur

de veste quam prohibetur hic talis usus
vel potius abusus quando est occasio
libidinis quia mulier in veste viri
posset latenter cum hominibus luxuriam
exercere et similiter vir in veste mulieris
quia liberius posset loca secreta mu-
lierum ingredi. Si ambulaveris hic
ordinatur irrationabilis respectu rationa-
bilis creature propter hoc enim quod lex inducit
ad ea que habent speciem pietatis et retrahit
ab hiis que habent speciem crudelitatis
circa irrationabilia multo fortius ad
talia inducit homines circa rationalem
creaturam ad quandam autem crudelita-
tem videtur pertinere quod aviculas simul
capiat et detineantur cum pullis suis
et ad pietatem quod dimittatur abire
ideo ad hoc inducit lex et patet littera.
Cum edificaveris hic ordinat irra-
tionabilem respectu futuri sicut enim ad
pietatem pertinet non subtrahere auxi-
lium fratri in necessitate presenti sic ad ea-
dem pertinet precavere periculo eius futuro
et maxime periculo persone et ideo
precipitur hic quod in circuitu tecti domus
fiat murus ad precavendum periculo
casus hominibus desuper ambulanti-
bus in terra ante promissionis tecta
domorum erant plana et ibi conveni-
ebant homines causa recreacionis
et colloquiis et ideo nisi ibi fieret quedam
circuitus immineret periculum.
Secundo debet homo precavere periculo pro-
ximi respectu substancie et quantum ad
hoc subditur non seres vineam tuam
altero semine ut pote in vinea seminando
triticum vel ordeum vel huiusmodi ne in
semencio quam seminasti et fructus
proveniens ex germine seminato et que ex
vinea nascitur sanctificentur i. vacem preter sa-
ficentur reddendo inde primicias et deci-
mas domino fructus enim proveniens ex
semine predicto cicius maturescat et
colligitur quam fructus vinee et ideo
in collectione bladi sacerdotes inde primi-
cie et decime accederent aliquando quod hoc
debet sufficere pro primiciis et decimis to-
cius agri et sic dampnificarentur
sacerdotes et eciam quantum ad primicias
fructuum vinee secundum autem hebreos hic est
textus ne seres mixtum ne polluatur

plenitudo seminis quod seminasti et fructus
vinee. Vocatur hic plenitudo quando
granum est prope maturitatem. Et exponitur
sic litteraliter ista fructus enim vinee de novo
plantate tribus annis primis secundum legem
reputatur immundus ut habetur Levitici
xix de arboribus plantatis et idem est
de vinea et sic de illo non portat sibi ob-
lato domino fructus autem quando seminati eo-
dem anno reputatur immundus. Si igitur
in vinea de novo plantata seminaretur
bladum fructus inde proveniens tan-
gens fructum vinee in immundum simul
pollueretur contactu rei immunde et
sic de illo non possent fieri oblationes
domino ut possent primicie et decime et sic
dampnificarentur sacerdotes et levite.
Vel aliter quia hebraice hic dicunt polluatur
ubi translacio nostra habet sanctificationem quia
dictio hebraica que hic ponitur equivoca
est et importat utramque significationem
prout vario modo pronunciatur. Et tamen punc-
ta non sunt de substantia littere sed variant modum
pronunciandi et significandi sicut va-
rius accentus apud latinos variat
pronunciationem et significationem.
Non arabis. Hec est pars incidentalis
in qua ponuntur duo mandata expedias.
Primum est quia supra inducendo ad pieta-
tem circa irrationabilia exemplum tamen po-
suerat de avibus posset aliquis cre-
dere quod non esset intelligendum de
animalibus ideo de ipsis ponit exem-
plum dicens non arabis simul in bove
et asino. Bos enim est fortior asino
et habet maiorem passum et ideo asi-
nus nimis gravaretur si cum eo in opere
copularetur. Aliqui tamen dicunt quod
est hec parabolica locutio per quam intelligitur
quod sapientes et fatui in opere predicationis
non sunt simul coniungendi. Secundum man-
datum est quia supra dixerat quod mulier
non debet uti veste virili vel econtra-
rio ideo hic tractat de decencia vestimen-
torum apud iudeos primo ostendendo quod sit
cavendum cum dicitur non indueris ve-
stimento quod ex lana linoque contextum est
quod exponit Josephus dicens quod hoc
fuit prohibitum propter reverentiam sacer-
dotum quia in vestibus summi sacerdo-
tis erant talia contexta textura et ideo

non erant licita aliis nec contexta. Aliqui
doctores dicunt quod fuit inhibitum ad e-
vitandum quandam similitudinem ydolatra-
rum qui colebant imbuti celi ad de-
signandum coniunctiones planetarum in sacris
suis vestibus variis commixtionibus
utebantur in vestibus suis. Iudeorum
sic observandum suis et rebus aliis hoc
ostendit quod in vestibus iudeorum sit ob-
servandum cum dicitur funiculos in fim-
briis etc. et illud est expositum supra
numeri xv. Si duxerit vir postquam ordi-
navit hominem in parte irascibili hic or-
dinat eum in parte concupiscibili et primo
reprimendo adulterium adulterium secundo stuprum
ibi Si invenerit vir puellam. Tertio incestum
ibi Non accipiet. Circa primum sciendum
quod potest accusari de adulterio dupliciter
uno modo postquam ducta est in uxorem alio
modo tamen vel post affidationem de quo agitur
secundo ibi Si puellam virginem desponsaverit
vir. Adhuc circa primum sciendum quod post
contractum matrimonium mulier dupliciter potest de
adulterio accusari. Uno modo quia adhuc
non est inventa virgo et de hoc agitur
primo. Alio modo quia licet inventa sit virgo
postea tamen adulterata est de quo agitur
secundo ibi Si dormierit vir. Circa primum dicendum
sic Si duxerit vir et postea odio habuerit eam
quod potest esse iuste et tunc mulier est puni-
enda vel iniuste et tunc vir est puni-
endus ut declaratur postea. Ac imposuerit ei
nomen pessimum sic eam commisisse adul-
terium non post eius acceptionem in uxo-
rem sed post affidationem et sic est ibi frac-
tio date fidei et proprie adulterium inquan-
tum tale peccatum accidit ei post matrimonium
predicto modo inchoatum. Ferent secum
signa virginitatis eius que dicit fuit
illa dicitur ad seniores urbis id est ad
iudices. Expandent vestimentum coram
senioribus civitatis dicunt expositores
catholici quod pater et mater sponse reservabant
linteamen in quo cum filia a viro suo
fuerat deflorata sub sigillo autenti-
co ut per hoc ostenderetur signum virginita-
tis si vir eius vellet postea abire
maliciose quod eam virginem non invenis-
set. Sed hoc videtur valde turpe quod
pannus talis extenderetur coram iudicibus

ptea no est visile quod vir eius audiet
eam flo acusare cu stirent ptes vxo
ris hic testimoniu pdem sue vginitat
quia erat consuetudo sic fnare giub
pani scdm istam opinione z ideo alii
exponunt hic dicentes q hec locutio
est pabolica cu dicatur expandentq
vestimentu zc i. pubica testium declarabit
et exemplificabunt vginitate vxois
filie sue sicut exponitur pannus sic
Exo xxij ca° desine nocturno est lo
cuto methaa dicat ibi quod si orto so
le illud fedit zc sicut ibi sunt expo
tum scriptura sacra in pluribus locis
habet talem modum loquendi sicut
hetur Judic ix ca° ierimit lingwa
ut ungerent sup se regem zc z i plib;
aliis apphendituq senes urbis viru
illum si gnictus fuit defla accusacoe
et vberabunt illum i facient conq
se vberari ista tamen vberacio no debz
excedere quadragesimum annum ictum
ut hetur i xxv ca° // Ex hoc etiam pz
quod vir et vxor no indicabuntur
semp adpia etiam infidelitate thol
q vir desacens inpbacone inpbacoe
importi cuius no puniebat fm lege
pena talionis s morte sicut vxor
simili vir poterat hic plures vxores
no equso et vir poterat repudiare
vxorem et no equso qd si vm est qd
obicit s eam fuisse cognitam post affi
dacionem eicient eam extra fores
domus pris sui in verecundiam pntu
qui in domo sua inuiterunt tantu
malum et lapidibus obruerunt ex
quo patet quod na accusabat de fnac
cone vginis ante affidacone viro
q tale pctm non puniat morte ut
hetur in fine huius capitli et Exo xx
ij // Si dormierit vir hic quir agitur
de adulterio post gtractu matrimonii
ppetrato q puniet morte adulteri
et adultere // Si puellam hic agitur
de fnacone vginitatis importa puel
le post affidacone viri tamen ante
consumacone matrimonij z sic iste cas
differt a pcedente in quo vir impo
nebat vxori iam ducte eam no in
venisse vgine z simil attendrat in
civitate ubi puella p clamore po
terat ad iutoriu hre z tacuit v tps
debet mori s puella et vir qui con
cubuit cu ea si ante extra civitate
ubi no poterat hre adiutoriu p
clamorem solus vir debet mori qr
lex intptat fcm in meliore ptem
s quod puella clamavit z cognita
fuit p violenciam z ex hoc hetur
argumentum quod dubia sunt in
meliorem ptem interpretanda // Si
invenit vir hic reprimit gempra
quin ad stuprum quia agitur de
puella deflorata ab aliquo antequm
esset alicui affidata et de tali dictat
lex q vir eam deflorans debet dare
pri puelle quinquaginta siclos argenti
pro iniuria sibi facta quia puella erat
in eius tutela et tu tenet eam acci
pe uxorem si pr puelle volunt sibi
dare nec postea poterit ea repudiare
et si pr puelle dare nolunt quia est
potencior z nobilior seu alia rone
inc.... ius vir ille tenebatur dare
pri puelle pdictos quinquaginta si
clos ut hetur Exo xxij z si no poss
solvere tenebatur ad equivalenciam
punire seu pabam satisface // Non
accipies hic refrenat concupiscibi
lis quantum ad maximum ut nullus
accipiat in vxorem novercam suam
quia hoc vertitur in verecundiam
pris cu vir z vxor sint una caro et
ideo vxor pris no debet esse subiecta
viro fm matrimonij legem contrariare
uenciam filij ad prem quam debet ei
deinde na z quod accipiat novercam
suam in vxorem et ideo ij. R xvj ca°
dicitur q absolon fedavit prem sum
david ingrediendo ad concubinas eius
propter q inde testacione huius cuius pre
cipitur in isti vir z mulier de tali
cuius coniti leuit xx ca° // Ca^m xxiij
Non intrabit eunuchus pg
qua declarata sunt ea que
ptinent ad ordinacone ptis
irascibilis z concupiscibilis hic quir po
nunt ea que ptinet ad ordinacone
ptis rationalis z primo attendendum ad
bonum commune sed ad bonum singulare
ubi no tractabitur fm pma mediam fm
q bonum psone est attendendum tempe

pacis et tpe belli scda ibi qn egressus
fuit ad ursus hostes. Circa pmm scie
dum quod bonu gne maxime pacis
tpe exibus observatur. pmm est si bo
na et honesta coniubia coniungantur
qua phoc bona ples paratur. Sdm
est si psone in iuncte a ebus elonge
tur. tcm si psone viles et dfamose
ad honores et regimine ppli no admit
tantur. et sm hoc lra ysta tpliciter ex
ponitur. pmo sic dicunt eni he
qd p ingressu in eccliam dei a quo re
pellunt hic alique psone ad gentes
et alique ad ppetuu alique ad tpus intel
ligit contractus coniugii cu mlie
ysrlita a quo impediunt impotentes
ad gnandum quia no est ibi bonum
plis et pacientes defcm natalium
ppter vilitatem originis amorite et
moabite repellunt ad semp ppt
pctm contra pplm ysrl commissum
et egipti et ydumei ad tpus s. usq
ad tertiam gnacom quia sicut dic
ta sa no peccavit ita gviter cont
pplm ysrl sicut amorite et moabite qr
fecerunt eis psecucionem corporalem
utpote egipcij pplm laboribus affli
gendo et pueros iuflumine demergendo
ut habetur Exo. 1. ydumei vo igladio
fily ysrl occurredo. Nu. xx. ca° s. amo
nite et moabite psecuti sunt eos spalit
conducendo balaam ad maledicendum
eis deinde cum filio fily ysrl inducti
sunt ad luxuriam et ydolatriam assignt
etiam aaron mlta quia ydumei de
scenderunt de esau qui fuit fr iacob
a quo descenderunt ysrlite. ysc ysrlite
et ydumei erant fres. et hoc est quod
dicit quia fr tuus e et simlr ex egip
cij receperunt filios ysrl in tpe famis
et fuit ibi conservati sub pvidentia
yoseph et hoc est quod dicit advena
fuisti intra eius et ideo ydumei et
egipcij citius admittebant ad totam
generationem ..... et scdm ysta sniaz
p; lra hoc excepto quia noluit eos
bis occurrere cu pane et aqua quod
videtur contrarium ei quod sup dictum
est .ij. ca° quod licet moabite no co
essissent eis transitum ptram suaz
tamen in confinio tre sue portaverunt
eis alimenta venalia. Ad quod

respondent he quod vix no ptinuit
talia venignetes in civitatibus armata
et ad custodiam tre s. milites tm et ppe
hoc vix sunt repulsi ammonito pcio
no aut mulieres. unde et Ruth moabi
tis fuit uxor viri ysrlite et ideo dicitur
hic amonites et moabites et e que sunt
nomina masculini gnis et no femi.
Sed exponitr ab aliquibus catholicis
doctoribus quod p ingressum ecclie dei a q
excluduntur psone pdicte intelligitur in
gressus atrij in quo homines iudei ora
bant in rtem ppe templum cuius in
gressu arcebant psone supdicte tamqm
in mundice vel obus supdicte et e exponat
sic pus. Tercio mo exponitr ab aliquibus
doctoribus mris et venabilibus ut videt
dicat ante quod lex diuina nullius ex
clusit etiam extraneum a cultu dei ab
hijs que ptinent ad aie salutem un
dicit Exo. xij. si quis peregrinoru in vram
voluit transire coloniam et facere phase
dni circumcidetur prius omne masculinum
eius et tunc rite celebrabit eritqz sic
indigena tre s. in tpalibus quantum ea que
ptinebat ad regimen ppli p quas erant
mentes utpote ingratis et iudices com
nos centuriones et consimiles no omnes
admittebant s. excludebant eunuchi
quia cum essent impotentes ad gnan
dum honor patinis qui consistit in re
gimine ppli eos decebat unde et antiqui
iudices et gubernatores ppli vocabant
pres conscripti simlr excludebant pacie
tes defcm natalium quia ppt vilitate
sue originis no decebat eos status
tanti honoris nec pplus subiectus
pacifice tolleraret ppter q talis pmo
tio esset turbacionis occasio. un et i eccia
tales ab ordinibus et dignitatibus
repellunt simlr alienigene a regime
ppli mito repellebant quia no est
in eis tm confidendum sicut indigenis
optet eni hre magna confidentiaz
de illis quibus committit regimine ppli
quia optet quod sciant secreta et in
sma ppli aliqui tn excludebantur ad
semp et aliqui ad tpus pdcis roibz
et sm ystum intellem satis patet lra
consideratis eu hoc sup dcis. Circa sc
egressus hic qui ordinat ronabis ex
tendendo ad bonu gnre tpe belli qd

quidem bonum consistit primo in mundicia
spirituali quia quando mundi fuerant deo da
batur eis victoria et ideo dicitur quando
egressus fueris adversus hostes tuos in pu
gnam custodies te ab omni re mala
id est ab omni peccato ne veniat super te divina
offensio et cadas coram inimicis tuis
gladio. Secundo requiritur mundicia corporalis
ideo subditur si fuerit inter vos homo qui
nocturno pollutus sit sompno id est sompno
non est in mundicia spirituali licet posset
esse in vigilia precedenti vel sub sequenti
tamen semper est in mundicia corporali
quam comitatur ex proposito mente lo sordi
egredietur extra castra sive civitates et le
antiqui que erant in medio exercitus
non tamen oportebat exire castra quando ipsi
ut deum sunt visibiliter Numeri xv capitulo et
idem intelligendum de aliis in mundiciis
que quidam irregularitate faciunt ut
deum sunt ibidem secundum ponitur hic ista in
mundicia per exemplo quia frequenter
accidit quod ante subditur habebis locum
extra castra etc. intelligitur causa de
castris quia si tales in mundicie fierent // ipsi
intra castra ipsi corrumperetur aer ex fe
tore et sequeretur infirmitas et mortali
tas in populo. Item quia archa cum sacer
dotibus et levitis erat in castris non
erat decens quod talis fetor esset ibi
et hoc est quod subditur Dominus enim deus
tuus ambulat in medio castrorum quia
ibi erat per specialem cultum sacerdotum et levi
tarum qui tenebantur esse cum ipso
ad exercitum licet non omnes sed aliqui eorum
Non trades servum hic quantum ordinatur
personalis attendendo ad bonum singula
ris persone et dividitur in tres partes se
cundum quod sunt de dictamine rationis scilicet
legalitas sive tendit ad omnes pietas ad
pauperes et severitas ad rebelles. Secunda inci
pit ibi cum repetes a proximo tuo circa me
dium xxiiii capituli tertia in principio xxv ad hunc
prima in duas secundum quod legalitas duo
respicit scilicet operaciones et promiciones secunda
incipit xxiiii ibi si deprehensus prima
in duas partes dividitur ad que ordinatur lega
lis scilicet ad vitam politicam et dome
sticam secunda incipit in principio xxiiii ca.
ad hunc prima in duas partes que re
spicit vitam politicam scilicet urbanitatem et

fidelitatem secunda ibi cum votum voveris
// Circa primum sciendum quod homo
vivit urbane et convenienter primo quando
compacienter se habet ad afflictum et quantum
ad hoc dicitur non trades servum domino suo etc.
et intelligitur quando confugitur ad eum ad hoc
occidendum seu mutilandum seu aliter
indebite affligendum ideo subditur
habitabit tecum scilicet quousque conquiescat ira
domini sui et tunc reddendus est ei cum sit
res domini sui sicut et alie res sunt resti
tuende. Secundo quantum ad se ipsum se habet
habet munde et decenter et hoc notatur cum
dicitur non erit meretrix de filiabus israel
etc. Tertio quantum ad deum se habet reverenter
quantum ad hoc subditur non offeres
mercedem prostibuli quia est quid vile
et propter hoc vocatur turpe lucrum et ideo
talia offerre domino maxime in publico per
tinet contra reverentiam potest tamen de hoc
fieri elemosina nec pretium canis dicit
autem iosephus in hoc intelligitur de
pretio quod accipiebatur de illis qui lo
cabant canes venaticos et custodes om
nium ad impugnacionem camelorum quod
prohibetur offerri eo quod erat turpe lucrum
sicut de meretricio dictum est. Alii autem
exponunt de primogenito canis quia primo
genita animalium immundorum neque non
poterant ut canis offerri redimebantur tamen
longo sicut ut habetur Numeri xviii capitulo
et dabantur sacerdoti sed primogenito canis
non dabantur propter vilitatem huius
animalis ita quod hic excipitur redemp
tio primogeniti canis a redemptione aliorum
quid autem fiebat de primogenito canis
non redempto hic non exprimitur videtur
tamen probabile quod interficiebatur sicut de
primogenito asini dicitur Exodi xiii quando
non redimebatur. // Quarto quantum ad proximum
se habet liberaliter et quantum ad hoc subditur
non feneraberis fratri tuo ad usuram etc. sed
alieno etc. est permissio non causa lucri
sed minoris mali ad evitandum maius sic
fiet in deos quarent // Cum votum vo
veris hic quantum ordinatur rationalis in vita
politica prout respicit fidelitatem que prin
cipaliter habenda est ad deum et hoc
notatur cum dicitur cum voveris domino deo etc.
ad fidelitatem autem hominis ad deum re
quiritur quod adimpleat quod ei promi
sit sed quia votum non est de bono neutro

ad salutem s; de bono erogacionis subdi-
si volumus polliciti absq; pctō eius erit
quia no tenetur ad illud bonum nisi
rone voti // Secūdo sequitur fidelitas ad
proximum ideo subditur ingressus vineam
proximi tui etc quod intelligitur de eo qui
ingreditur vineam aut segetem pro-
ximi sui ad operandum ut dicit Ra sa.
ideo ei conceditur de fructibus comede-
re no tn ad domum suam portare quia
hoc esset infideliter agere Secūdum expo-
sitores iudeos intelligitur eciaz de alys
quia intencio legis erat inducere
hebreos ad amicabilem conuersacionem recipro-
cam ad inuicem et ideo lex concessit
intrantibus comedere et prohibuit excessum
in asportacionem extra quia hoc ad cu-
piditatem et infidelitatem pertinet etc

Si accepit homo etc / Cā xxiiij
ordinat in vita domestica q̄
maxime consistit in cohabitacione
viri cu uxore et quia contraria eadem
est disciplina ideo primo agitur de sepa-
racione viri ab uxore secūdo de cohabitacione
ibi cum acceperit etc de nouitate sup-
lectilis pacifica passione ibi no acci-
pies etc / Circa primum sciendum quod in ve-
teri lege plures erant cause propter
quod homo poterat dimittere uxorem
saluator autem unam solam ponit s;
fornicacionem mt v ca° licet enim hoc
bene dicatur causa dimissionis uxoris
tn quia uxor no habetur odio nisi
propter aliquam causam ideo reducenda
est talis dimissio in aliam causam
ulteriorem que pt esse multiplex ideo
dixerunt aliqui quod causa propter quas
poterat dimitti erant feditates
in corpore puta infirmitas vel aliqua
causa nobilis in corpore vel in anima
sicut fornicacio occulta vel aliquid huius-
modi quod in moribus deformitatem facit et
hoc est quod dicitur in lra propter aliquam
feditatem s; in corpore vel in moribus
in hebreo aut habetur rem turpem et
eodem modo pt intelligi aly autem re-
stringunt has causas satis probabiliter
dicentes q; ita no pt vir repudiare
uxorem nisi propter aliquam causam pro-
pter matrimonium superuenientem nec
tamen propter quamlibet tamen s; propter illas
solas que possunt bonum prolis impe-

dire vel in corpore ut sterilitas lepra mor-
bus caducus et similia vel in anima ut
si uxor esset mors fily et filie ex conuersa-
cione cum viro mittere scribet libel-
lum repudy licet repudiacio no est in-
ducta s; tn permissa concessio tn libelli re-
pudiacionis erat inducta ad hoc ut uti-
liter libere alteri posset nubere si vellet
unde dicit iosephus quod forma illius
libelli erat talis promitto quod nunquam tecum
conueniam aliqui autem dicunt quod in li-
bello erat scripta causa repudy s; hoc no
videtur racionabile dcm quia aliqu causa
erat occulta ut pote fornicacio soli marito
nota et ideo si hanc causam vel consimilem
in libello scriberet eam diffamaret publi-
cando peccatum occultum // Postea in lra dicitur
quod iste libellus in manum mulieris re-
pudiate dabatur et ideo no est verisi-
le q; ibi aliquid expresse contineretur quod
esset in diffamacionem mulieris s; magis
hoc preceptum de libelli dacione videtur fuisse
datum in fauorem mulieris repudiate ut po-
sset alteri nubere ut dcm est et ne maritus
posset eam in voluntariam ad se reuocare
et sic esset minus pronus ad repudiandum
ipsam a principio nec peccare faceret tam-
tam i. hesitantes in lra tua quia si li-
bis repudiata iam nubet alteri vel mari-
to priori propter precedencia tamquam abhomina-
bilis posset desccali a marito insuper ad
maiorem intellectum eorum que dicta sunt
querit utrum repudiacio uxoris esset licita
in veteri lege dicendum quod sic in casu
fornicacionis et in hoc conueniunt omnes lo-
quendo saltem de repudio quantum ad thorum
in alys autem casibus dicunt aliqui quod
erat licita ex dispensacione legis sicut
habere plures uxores sicut enim unitas uxo-
ris est de dictamine nature sicut inseparabilitas
et ideo sicut illud fuit licitum q;
abraham et iacob no peccauerunt sic nec
repudiantes peccabant // Item lex vetus
et si no conferebat graciam tn peccatum ordinabat
secundum doctores nros si igitur repudium
esset licitum celebratum consensum fuisset per
legem quod no videtur quia magis
concedit ut habetur hic tn dicit scribet
libellum etc aut propter apphas q; no quia
malachie ij° dicitur si odio habueris eam
dimitte eam Item dicit crisostomus quod sicut
apostoli permiserunt sedare impacidos sic

no qo3

moyses libellum repudij sede autem
imperatae sunt licite ergo etc. // Sed hoc videtur
esse contra dictum salvatoris Matth. xix quod
libellus repudij concessus fuit moysi
propter duritiam cordis eorum talia non exerci-
sant apto quia non videntur concessa
nisi ad evitandum maius malum sic etiam
ca° precedenti dictum est non trades fratri tuo ad
usuram sed alieno tradere tamen alieno
nunquam fuit licitum ut omnes doctores ca-
tholici dicunt et etiam philosophus dicit quod est
contra naturam quinto Ethicorum et ideo dicendum quod
nunquam tale repudium fuit licitum quia
concessum fuit vel potius permissum ad
evitandum maius malum scilicet uxoricidium
et hoc non facit licitum sicut permissio for-
nicationis ad evitandum adulterium non
facit eam licitam // Ad primum dicendum
quod non est simile quia unitas uxoris
in veteri lege fuit intermissa propter maius
bonum scilicet propter multiplicationem plebis ad cul-
tum divinum que multiplicanda erat
per generationem carnalem et intermissio ista
est et licita sed permittere malum aliquod propter
maius malum evitandum non facit illud
licitum ut dictum est // Ad secundum dicendum
quod aliquid esse illicitum quod lege per-
mittitur ostenditur dupliciter uno modo
per prophetiam aperte spiritu sancto loquentem et hoc
modo usuram esse illicitam et tamen exptneo
prophetia esse ostendit dicens Domine quis habitabit
etc. sequitur qui pecuniam non dedit ad
usuram absolute loquendo et nullum
excipiendo quia indefinita iuris equipol-
let universali unde rabbi moyses qui
apud iudeos est ante alios auctoritatis
ubi exponit psalmum predictum super illud ubi
qui pecuniam suam non dedit ad usuram
dicit etiam glossa gentili alio modo ostenditur
illicitum per communem observationem bonorum
quia consuetudo est optima legis inter-
pres et dicitur consuetudo bonorum quod
non est abusus et sic usum est repudium
illicitum quia nullus eorum qui commen-
dantur in scriptura legitur hoc fecisse
nisi de mandato vel instinctu divino sicut
abraham de mandato dei eiecit agar
quia deus potest matrimonia coniungere et
dissolvere prout sibi placet // Ad tertium
dicendum quod permissio secundum [illegible] impera-
tivus improprie vel large vocatur permissio id est
quoniam consilium datur de minore bono
timore ne maius bonum male fruetur
vocatur permissio et sic apostolus consuluit
vel permisit large loquendo iuniores vi-
duas nubere. Ethicorum v° et est respectu li-
citi non sic autem permissio minoris mali ad
vitandum maius ut dictum est // Circa sex-
tum hic agitur de viri et uxoris cohabitatione
in novitate matrimonij contracti quia tunc
permittebantur simul cohabitare et letari ut a-
mor ad invicem magis firmaretur ideo dicitur
non procedat ad bellum cuius causa superius
est expressa xx ca° nec eis quippiam ne-
cessitatis iniungetur publice dicit ra-
bi salomon quod hoc est intelligendum tantum
de pertinentibus ad bellum unde in hebreo habetur
nec impone aliquid ei scilicet de pertinentibus ad
ad bellum ita quod refertur ad litteram imme-
diate precedentem quia sicut non debebat
bellare ut dictum est supra ca° xx sic nec
victualia portare exercitui vel muros repa-
rare nec exercitus posset tenere vel alia
ad bella pertinentia illis autem qui plan-
taverant de novo vineas et domos edifi-
caverant et uxores desponsaverant ista
bene iniungebantur licet eis de congressu
belli parceretur // Non accipies hic agi-
tur de necessaria supellectili domestica vita
seu habitatione non enim possunt habitare in
domo vir et uxor absque supellectili ad
cibum preparandum et ideo prohibetur ne
creditor accipiat talia pro pignore unde dicitur
non accipies loco pignoris inferiorem et
superiorem molam quia utraque est necessaria
ad terendum bladum unde fit panis vel
alia ad vitam necessaria et idem intelligendum
est de aliis utensilibus necessariis ad preparandum
cibum ut dicit ra. sa. licet istud solum
ponatur pro exemplo // Si deprehensus fuit
postquam actum est de legalitate servanda
in operationibus hic consequenter agitur de cons-
natione in punitionibus et hoc in diversis
generibus casibus et primo describitur
punitio ab homine inferenda secundo punitio
a deo timenda ibi observa diligenter // Circa
primum sciendum quod homo inter creaturas
inferiores est nobilior quia ad ymaginem
dei facta et ideo pro furto hominis imponitur
maior pena scilicet pena mortis et hoc est
quod dicitur si deprehensus fuit homo id est
convictus in iudicio sollicitans fratrem suum
id est societate insidians ut eum posset
furari et vendito eo accepit pretium inter-
ficietur ex quo patet si deprehenderetur

fur antequam hominem furto sublatum vendidisset non puniebatur pena mortis sed alia minore secundum arbitrium iudicis sicut Exo. xxij capitulo dicitur de illo qui furatus fuerat ovem et bovem occiderat vel vendiderat quod debebat reddere quatuor oves pro una et quinque boves pro uno si autem inveniatur apud eum antequam vendidisset vel occidisset non restituebat nisi duplum sicut de aliis et ante eos malum de medio tuo id est malum culpe per bonum iusticie. Observa diligenter hic describitur punitio adeo timenda pro peccato rebellionis ad superiores et maxime sacerdotes per qua adeo inflicta est quod plaga lepre ut patet in Ozia rege Iuda ij Paralip. xxvj et hoc est quod dicitur observa diligenter ne incurras plagam lepre propter rebellionem ad superiores ideo subditur sed facies quecumque docuerint te sacerdotes etc. Intelligitur observetis in plaga lepre quod exponit Ra[bbi] Sa[lomon] sic tamen ne teles plaga lepre unde vel malo sed facies quecumque docuerint te etc. id est si dixerint te vel alium eiciendum de castris sicut leprosum vel includendum ad diligencius considerandum vel iudicaverint in mundum obediens ei prima tamen exposito videtur magis concordare lre sequenti memento que fecerit dominus deus vester Marie in via cum percussit plaga lepre propter eius rebellionem contra Moysen ut habetur Num. xij capitulo ac si dicatur memores debetis esse huius facti ne propter factum rebellionis plaga lepre inferatur vobis quia in hoc dominus non pepercit Marie licet esset sancta et prophetissa ut habetur Exo. xv capitulo. Cum repetes etc. Hic ordinacionem rationalis in legalitate ad omnes hic ordinatur in pietate ad pauperes et primo in pignoribus accipiendis secundo in mercedibus reddendis ibi non negabis mercedem tertio in iudiciis non pervertendis ibi non occidentur quarto in elemosinis faciendis ibi quando messueris segetem circa primum dicitur cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi et non potest solvere propter quod vis pignus tu non ingredieris domum eius ut pignus auferas quia posset ibi videre aliquid de quo verecundabatur verecundaretur sed stabit foris pignus eicialit accipiendo si autem pauper est quod non pernoctabit apud te pignus si est vestimentum necessarium de nocte sed in mane iterum potest accipi et ita intelligendum est de vestimento necessario

de die quod debet reddi in mane et potest recipi in vespere sicut dictum fuit Exo. xxij capitulo. Non negabis. Hic agitur de pietate ad pauperes in mercedibus laboris sui reddendis quia communiter sunt ita pauperes quod non possunt commode solutionem expectare et hoc est quod dicitur subditur ex eo sustentat animam suam id est vitam ne clamet contra te ad dominum quia talis clamor auditur a deo secundum quod dicitur Ia[cobi] v capitulo ecce merces operariorum vestrorum qui messuerunt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sabbaoth introivit in delacione salaris defraudatur pauper quantum ad hoc quod non habet ad necessitatem suam. Non occidentur. Hic quarto ordinatur rationalis in pietate quantum ad iudicia non pervertenda et primo inducit ad hoc generaliter secundo specialiter in iudiciis pauperum ibi non pervertes iudicium circa primum dicitur non occidentur patres pro filiis nec etiam econverso. Sed contra huius videtur hic Exo. xx visitans iniquitatem patrum in filios etc. iam ad concordiam huius dicunt aliqui quod quadruplex est mors corporalis et spiritualis temporalis et eterna dicunt igitur quod morte temporali et eterna non punitur pater pro filio nec spirituali et eterna non punitur pater pro filio nec econverso secundum quod dicitur Eze. xviij filius non portabit iniquitatem patris nec pater iniquitatem filii morte vero corporali et temporali interficitur aliquis filius pro peccato patris et econverso. Sed licet illud dictum sit verum non tamen videtur valere ad propositum quia lex ista est ad formacionem iudicum temporalium ad quod non spectat imponere penam temporalem spiritualem vel eternam et ideo prohibetur eis non occidentur patres pro filiis etc. Alii dicunt quod iudicibus temporalibus nullo modo est licitum interficere filios pro peccatis parentum ut hic dicitur non interficient etc. nisi essent participes eius et sic non interficerentur tantum pro peccato alterius sed proprio sed deus qui est actor vite et mortis et cui est quilibet quantumcumque innocens mortis debitor potest interficere filios pro peccatis parentum et econverso et hoc fit aliquando immediate sicut in diluvio pro peccatis parentum subversi fuerunt parvuli qui adhuc non potuerunt esse participes in peccatis parentum vel per potestatem usum non habentes vel mediantibus angelis sanctis sicut in subversione Sodomorum interfecti sunt parvuli vel mediantibus angelis malis quibus aliquando dominus utitur

ad execucionem sicut iusticie sicut pro peccato
egipciorum primogeniti sunt interfecti. quilibet
eciam puniti vel mediantibus hominibus sicut
de mandato domini filii israel interfecerunt habita-
tores urbis Jericho cum uxoribus et filiis
quibuscumque paruulis absque speciali mandato dei
non sunt innocentes interfecti et secundum curiam
prohibito ista non interficiet etc. Sed hoc non
videtur sufficere quia in sacra scriptura
invenimus filios quibuscumque paruulis et innocen-
tes pro peccato parentum interfectos nec habetur quod
hoc fecerit de speciali mandato dei sicut Josue
vii habetur quod Achor cum filiis et filiabus
interfectus sunt nec tamen invenitur quod
fuissent conscii delicto patris nec quod
preceperit eos cum patre lapidari. Item iudi-
cum xx decem tribus pugnantes contra
tribum Beniamin interfecerunt mulieres
et paruulos pro peccato parentum aliter non fuisset
sociati reparare tribum illam. paliat
mulieres dandas fugitiuis in prelio quia
potuissent recipere uxores suas potuisset
eciam reparari illa tribus per filios si venia
fuissent nec tamen tamen invenitur quod
dominus preceperit quod paruulos interficerent. Item ibidem
capitulo xxi dicitur quod undecim tribus preceperunt mi-
serunt viros ad interficiendum viros
Jabes Galaad cum mulieribus et paruulis
exceptis mulieribus que viros non cogno-
uerunt nec legitur quod dominus precepit nec
scriptura factum eorum reprehendit.
Item secundum iura ciuilia non reprobata aliquis
pro crimine lese maiestatis interficitur subditi
pro peccatis dominorum et filii pro peccatis parentum. Apparet
videtur quod in aliquibus casibus possunt
filii eciam innocentes pro peccatis parentum interfici
licitum absque speciali mandato dei. Et ideo di-
cimus quod occisio potest dupliciter considerari uno
modo ut est pena tantum et sic habet racionem ma-
li cum sit priuacio boni scilicet vite quod est
maximum bonum inter corporalia et sic nullus
occiditur iuste pro peccato alterius quia peccatum
est quid personale pena autem ut habet racionem
pene proprie respicit tantum culpam vel peccatum
et ideo non transfertur in aliam personam
sicut nec culpa actualis de qua est sermo.
Alio modo consideratur occisio inquantum est
medicina quia morte aliquorum multi
deterrentur et a peccatis cohibentur et sic non
habet racionem mali simpliciter sed tantum secundum
quid sicut est pocio amara inquantum
minuit sanitatem et abscisio membri pu-
tridi ut saluetur corpus non habent

racionem mali nisi secundum quid sed habent racionem
boni simpliciter. Ultimo dicimus quod verum est quod
bona exteriora ordinantur ad vitam
corporalem et vita corporalis ad salutem
anime et ad dei gloriam et bonum particulare
ad bonum commune ex quo concludimus quod
sicut racionabiliter ordinatur detrimentum in
rebus exterioribus ad salutem corporalis
vite ut patet in eo qui proicit merces in
mari ut per hoc possit in vita saluari ita
racionabiliter detrimentum vite corporalis ad
salutem anime et gloriam dei et detrimentum
vite particularis ad bonum commune et ideo si in
casibus in quo propter peccatum alicuius
occisio ipsius et eciam aliquorum aliorum
licet sint innocentes cedit ad salutem
aliorum et ad commune bonum potest racionabiliter
ordinari per iudicem competentem ut si per de-
struccionem unius domus melioretur
tota ciuitas per destruccionem unius ciui-
tatis melioretur totum regnum ut potest
quando propter enormitatem criminis cedentis
in detrimentum salutis aliorum vel honoris
diuini vel cuius boni infligitur pena
secundum aliqua particularis respectiue et multi per
hoc terrentur et ab enormibus per que pos-
set tranquillitas ciuitatis vel regni per-
turbari arcentur et sic bonum commune
per detrimentum boni particularis confirmatur
tamen occisio talis innocentis inquantum
est pena refertur ad parentes qui in hoc
puniuntur filiis suis vel anima seu subditi
videntur inquantum tamen est medicina
refertur ad illos qui occiduntur quia va-
cat ad salutem anime si paciente susti-
neant ordinem iusticie propter bonum commune
est eciam medicina respectu aliorum qui
per hoc deterrentur et a malis cohibentur ut
dictum est. Sic igitur secundum istam viam
quod dicitur hic non interficient etc. intelli-
gendum est inquantum occisio habet racionem
pene proprie non autem inquantum habet racionem
medicine modo predicto. Sed quia occisio
innocentis est directe contra preceptum
decalogi quo dicitur non occides sicut
dictum fuit Exodi xx capitulo quod quidem
preceptum est indispensabile saltem per
hominem ideo difficile videtur qualiter
innocens per hominem possit ad mortem
condempnari ad cuiuscumque sit auc-
toritatis sed auctoritate dei et mandato
potest si quia in eius nullus imponi
vita quam ad hoc est ei innocentes
sed omnes fiunt debitores mortis et
ideo potest hoc debitum quando et quo vult

urgere ideo qui volt tene opionem alia
que unior videtur pt defacili ridere
ad septimas inductas p alia opione lic
eni no hetur expsse in textu quod deus
pcepit filios achor cu ipo interfici tamen
credendum est quod Josue mano erat
spus sctis nichil fecit in hoc nisi de mandato dni pt cum hoc hri ex textu aliquo
ubi dicit adno no poteris stare coram
hostibus tuis donec deleatur ex te qui
contaminatus est hoc scelere de leco ante
hominis est importat morte eius cum
sua posteritate quia qui dni viuit fi
lij remanet in eis pri defunctus quodam
modo ut hetur y° de anima 2 ecci xxx
dicitur mortuus est pr eius 2 quasi
no est mortuus reliquid eni filium silem
sibi similr dico de interfectione puulorum be
niamin quia cu decem tribubus quererent
consilium dni rudit ascendite contra eum
tradam in manus vras Judicum xx
et ideo cu processerint ad bellum de consi
lio et mandato dni no est verisimile qd
excesserint cosilium et mandatum eius et
quod dns mandauit omes interfici
cuiuscumque etatis licet no sit scriptum
quia no omia que deus dixit fuerunt
scripta 2 eodem modo dicendum est
de interfectione puulorum in iabes galaad
¶ Ad illud quod inducit de iure ciuili
pt dici quod leges hmane multa puni
unt et etiam statuunt que p diuinum
iudicium sunt puninenda quia ratio hmana
na no est infallibilis regula s aliquando
deficit deducendo conclusiones ex pricipijs
pris opabilium leges aut hmane sunt
tales conclusiones pnt apparebunt
sunt insistunt licet s in veritatem non
heant conem legis qui deviant a veritate ¶ Ad conem aut alterius opionis
pt dici quod approbare talem mediciam
que est p morte alterius innocentis
no ptinet nisi ad illum supremum medi
cum qui est dns vite 2 mortis // No
puites iudicium hic ordinatur conalis
quantum ad pietatem iudicijs malis imp
ticulari vz ut no puitatur iudicium
ad vene 2 pupilli quia in hoc committitur
duplex pccm s iustitie subuisio 2 pau
peris depssio 2 quia pupillus 2 vidua
frequenter sunt indigentes in sacra scriptura
ideo qui agit de pietate ad viduam cu
dicitur ne auferes pignoris loco viduae
vestimentum dcm est eni supra qd vesti

mentum necium de die no erat retine
dum de die ab ipo creditore nec vesti
mentu necium de nocte debebat retineri
p noctem s solum in die vidue autem
pro illo tpe hebant vestimenta p que di
stinguebantur ab alijs mulieribz et
ideo tale vestimentu pauperibus viduis
erat necium de die ad incedendum et
de nocte ad se cooperiendum et ideo rona
biliter papitur quod no accipiatur
loco pignoris quia no debent retineri
a creditore nec de die nec de nocte me
mento quod seruieris q d ex hoc tu debes
scire se esse obligatum ad obediendum
mandatis ¶ Cum messueris hic or
dinatur conalis in pietate erga pau
peres in eis conferendis quibus titulo
elemosine de fructibus colligendis cum
ps aliqua relinquenda 2 pz littera
¶ Sunt hic qui // Cam xxv
ordinatur conalis in seueritate
iustitie contra rebelles 2 primo
erga indigenas scdo erga alienigenas
ibi memento tibi que fecit amalech
Cca primum p seueritatem pene excludit
in iustitiam scdo concludit iustitiam
ibi no hebis in sacculo ad hic primo
declarat seueritatem in sexu virili scdo
in sexu muliebri ibi si habuerint inter se
iurgium ad hic primo facit ppositum
in casu litigij scdo in casu matrimonij
ibi qui habitauerint primo ad hic indicat
intentem principalem 2 incidentalem
ibi no ligabis s os bouis Cca primum
sciendum quod pax comis frequenter
impeditur 2 turbatur p litigia iniusta
et ideo lex arcet a talibus p seueritate
pene erga iniuste litigantes et p p
tectionem honoris erga iustam causam
hntes quia exhibitio huius honoris re
flectitur in penam iniuste ptis 2 hoc
est quod dicitur si fuit causa inter aliquos
rc 2 subditur que iustu esse pspexerint
ille iustitie palma dabunt i victoriam
puniatates eum iustu causam hmisse
¶ Nomine aute palme signatur vic
toria eo quod antiquitus victores in
plijs ramis palme in capite 2 mani
bus ornabantur vel ad litteram hnti
iustam causam dabatur palma in
manu ad ostendendum quod hmisset vi
ctoria in causa si aut eum qui peccat
dignum viderint plagis ne potest q
cuius malicia no pt quemlibet

punitur pecunia puniri sufficiebat ex quo patet quod nec erant vberiondus standi vel sedendi sed in terra iacendi ad maiorem confusionem et coram se facerent verberari ne in eorum absencia executores iusticie deficerent propter fauorem aut ob iniuriam punitionem vel odio seu alia occasione excederent ideo subditur presencia peccatorem. Non ligabis hoc est preceptum iudicialis ubi reprimitur iniusticia erga bruta animalia ad quandam enim iniusticiam videtur pertinere in respirare bonem ut non possit defrangibus inguinibus actualiter laborat comedere dicit Rabi Salomon quod idem intelligendum est de omni animali laborante circa rem ab eo comestibilem sed ponitur tantum exemplum de boue in quo frequenter accidit fuit etiam hoc institutum ad assuefaciendum homines in pietate circa bruta animalia ut ex hoc magis monerentur ad pietatem erga creaturam rationalem. Quando habitaverint fratres hic determinatur pena mansa mirorum super quando homo moriebatur sine liberis. ideo ne deleretur nomen eius eo quod habebat successorem in hereditate sua quod est contra inclinationem naturalem eo quod omnes appetunt post mortem remanere in hominum memoria preceptum fuit in lege ut frater defuncti vxorem eius acciperet et primus filius ex illo matrimonio procreatus fratri defuncto describeretur et qui succederet in hereditate Ro autem qualis suscitatio seminis statuta fuit fratri per fratrem defuncti est quia filius sic procreatus magis videbatur pertinere ad defunctum quam si hoc fieret per extraneum. Item quia frater defuncti magis tenebatur esse solicitus de conservatione nominis fratris sui defuncti quam extraneus et ideo quando nolebat hoc facere puniebatur pena confusibili coram qua dampnans astantia civitate que peue describitur cum dicitur tollet calciamentum de pedibus eius spuetque in faciem illius tamquam hominis ab omnibus despectabilis dicit autem Rabi Salomon quod spuebat coram eo in terra in contemptum illius et vocabitur nomen illius in israhel domus discalciati ita quod ipsius vituperium transibat ad posteros ipsius ut magis abhorrerent homines denegare suscitationem hominis fratri suo. Si iurgaverint hic determinatur iniusticie in sexu muliebri quia precipitur amputari manus mulieris apprehendentis verenda hominis ut liberet maritum suum de manu ipsius et patet litera et multo fortius imponi debebat hic pena si in alio casu mulier huiusmodi turpitudine apprehenderet virilia hominis dicit autem Rabi Salomon quod manus mulieris non erat amputanda quando poterat se redimere per pecuniam et tunc secundum arbitrium iudicium taxabatur manus precium. Sed hoc dictum non consonat ei quod subditur. Nec flecteris super eam ulla misericordia si autem manus posset redimi pecunia fieret sibi aliqua misericordia. Non habebis in iusticia excelsa presentate pene hic ultimo concluditur iusticia cum dicitur non habebis in sacculo diversa pondera ut cum maiori emas et cum minori vendas pondus habebis iustum tam in vendendo quam in emendo tam erga extraneos quam propinquos. Memento hic ponitur severitas iusticie erga alienigenas scilicet erga amalechitas qui in exitu de egipto in vasimt filios israhel primo et sic dederunt occasionem aliis gentibus permittentibus impugnandi eos et extraneos agminis eorum scilicet filii dan qui erant ultimi in motione castrorum et aliquos de aliis tribubus qui lapsi non poterant sequi loca suarum tribuum et non timuerunt deum in vadendo populum cuius erat ductor in columpna ignis et nubis et defensor in mirabilibus factis. Delebis nomen eius quod factum fuit tempore Salomonis ut habetur i R xv capitulo. Capitulum xxvi

Cum intraveris supra xxiii capitulo et circa porta sunt illa precepta que sunt quasi conclusiones eliciate ex preceptis decalogi hic autem ponitur intenta conclusio v. Scilicet ab eo loco vz ut homo sit gratus deo de beneficiis acceptis et obediens mandatis eius super ponitur ibi hodie dominus deus tuus precepit tibi gratitudo autem hominis ad deum non tantum debet esse in corde sed etiam in ore et opere suo quod dicitur ad Ro x corde creditur ad iusticiam ore autem fit confessio ad salutem et ideo confessio huiusmodi gratitudinis statuitur hic per legem primo in redditione primiciarum secundo in redditione decimarum ibi quando compleueris

decimam // Certa primum dicat sit tamen itaius
titurum etc. ex hoc patet quod non tenebat
ad primicias donec terra promissionis esset
obtenta et divisa tolles decimas singulis
gibus tuis primicias dicit autem glo. ra
sa quod primicie quintum ad terre nascen
tia de septem rebus dabantur scilicet de fru
mento ordeo vinea oliva malo grana
ta ficu et palma et aliis autem fructibus
seu terre nascentibus non tenebantur
dare unde et salvator dicit xxiii ca. in
preat phariseis sub ostentacione maioris
iusticie decimabat menta et anetum
et talia minima ad que non tenebat
eam secundum alios doctores modos communiter
legis atque contrario astringebantur reli
quentes / quod autem ibidem subditur
hoc oportuit facere et illa non omittere
li oportuit non videtur posse referri ad
utrumque quia tunc esset eadem necessitas
faciendi hoc et illa quia non omittere
aliquid idem est quod facere illud quod
tamen salvator intendit excludere
et ideo salvator addidit et illa non
omittere ad ostendendum quod solvere
decimas de talibus minimis non erat
malum de se sed bonum quia vero non esset
necessarium prout ad locum scilicet in urbem et
idem intelligendum est de terra promissio
nis antequam cultus ille esset in urbem
profiteor hodie coram domino opere et ore bu
sitaten eius recognoscendo ponet coram
altare in glo. dicitur ventilabit que sac
dos supponebat enim manus suas ma
nibus offerentis tenentis primicias suas
et elevabat sursum postea vertendo
ad quatuor partes orbis ad designandum
quod ille cui talia offerebantur erat
dominus celi et terre totius orbis sine cuius
iuve fructus prosequebantur pertem men
quia laban qui fuit de mesopotamia
syrie persequebatur iacob ut dicitur gen
xxxi qui fuit pater totius populi israel
qui descendit in egiptum fame vr
gente ut dicitur gen xlvi ca. in pau
cissimo viro in lxx animabus ut ibidem
dicitur crevitque in gentem magnam
quia cum exivit de egipto fuit sex
centa milia absque parvulis exo. xii
ca. afflixerunt nosque egipcii ut dicitur
exo. i eduxit nos in manu forti
egipcios plagis percuciendo et brachio

extento eos in via subiungendo magno
pavore quia alie gentes exterriti
talium sunt tanta insignia de celo datis
ut in columpna ignis et nubis et deserto
in manna atque portentis intra dat
ut in eductione aquarum de petra certa
patet usque ibi epulaberis in omnibus
non decimatis que erant sacerdotum
sed de oblacionibus pacificis aquarum
maior pars erat offerentium // Cunado
compleveris hic describitur confessio
gratitudinis in reddicione decimarum cum
dicitur anno decimarum tercio quod ex
ponit aliquis eo quod tercio anno erant
tres decime ut dicunt una enim erat
ad sustentacionem levitarum secunda erat
de novem partibus residuis et ista por
tabatur in urbem et inde epulabantur
offerentes cum familiis et levitis suis
et fiebat similiter singulis annis tercia
fiebat anno tercio solum et dabatur
pauperibus sed secunda que decima que
ab istis ponitur videtur conficta quia
non videtur ex textu nec exgloso sed solum
due alie ut dictum est supra xiiii ca. et ideo
dicendum quod cum dicitur anno deci
marum tercio intelliguntur iste due decime
scilicet prima que erat levitarum et alia que
erat pauperum que ambe fiebat anno
tercio et ideo dicitur annus decimarum
simpliciter duobus vero annis precedentibus
fiebat tantum prima que erat levitarum et
dabis levite scilicet primam decimam que levi
tis debebatur et advene et pupillo et
vidue aliam decimam que pro pauperibus
fiebat loquens que in conspectu domini profitebo
ris bonitate abstuli quod sanctificatum est
in glo. dicitur abstuli quod sanctificatum est
de domo mea id est separavi ab aliis rebus
ad usum meum pertinentibus et dedi
illud levite etc. modo iam exposito et ideo
littera ista que dicit abstuli videtur falsi
ficata vico septorum propter similitu
dinem utriusque dacionis quia decime
predicte que vocantur hic sanctificatum non asse
bantur in urbem sed dabantur levitis
et pauperibus ad domum decima tamen
venientibus nisi forsitan in casu sed
si tercio anno esset de eis aliquid residuum

quod non fuisset levitis et pauperibus tra
ditum tunc debebat aportari in urbem
non preterivi mandata tua hoc non dicebat
ad sui ipsius commendacionem sed agendo gratias
deo qui voluntatem et fortitudinem dederat
homini adimplendi mandata eius sicut Ezech
dixit Ysa xxxviij memento domine quomodo am
bulaverim coram te in veritate corde perfecto
non comedi ex eis in luctu meo id est tempore in
digentie mee non consumpsi talia in usus
meos nec separavi ea in qualibet immundicia
quia illud quod separabatur pro decima de
bebat esse mundum corpore vel separare ita
quod non esset polluta ex contactu alicuius
rei immunde similiter corpore homines separantes
qui debebat esse mundus qui etiam separabat
aliter etiam exponitur in qualibet immundi
cia id est ad aliquid pertinens ad ydolatriam
que inscriptura in mundicia nominatur
nec expendi ex hiis quidquam funebribus faci
endis inde convivia in sepulturis aut
anniversariis mortuorum etc. patet / hodie
dominus deus tuus hic ponitur intenta con
clusio quantum ad partem secundam que est obe
diencia divinis mandatis cum dicitur
hodie dominus deus tuus precepit tibi etc. ipse
debet esse paratus ad obediendum divinis
mandatis ac si preciperet papet tibi sicut
fecit in monte Synai ut facias mandata
quantum ad moralia atque iudicia quantum
ad iudicialia ex toto corde etc. hoc exponitur
est supra vi ca° dominum elegisti hodie id est ita
finaliter se habet ad te et habebit sicut
se habuit in monte Synai dum tu obedias
ei ut sit ei populus peculiaris id est singulariter
dilectus et faciet te excelsiorem cunctis
gentibus in statu sumo cum potate quod
adimpletum est in Christo in laudem et nomen
et gloriam suam quia quidquid est excellencie
et boni in quocumque creatura ordinatur
finaliter ad gloriam dei / Cap. xxvij

Precepit autem moises hec est
tercia pars principalis huius libri in qua
exercitatur populus ad reverenciam
et observanciam legis per benedictiones obser
vatoribus conferendas et malediciones
transgressoribus infendas et primo ponit
benedictionum et maledictionum institutio po
stea impleccio ca° xxix. xxviij. tercio cap.
supra susceptis ca° xxvi. sequitur in siguis
maledictionum xxx ca° / Circa primum ipso

sicium institucionis actus secundo subditur
pronunciacionis modus ibi et pronunciabunt
levite quantum ad primum describitur tempus
cum dicitur cumque transieritis Iordanem
quia ante ingressum terre promissionis
non debebat iste benedictiones et malediciones
fieri sed postea facte sunt ut habetur Iosue
viij ca° secundo describitur solempnitatis
ritus in decalogi descripcione et altaris
edificacione et ymolacione ut possibile
est scribere omnia legis huius sed decem
precepta decalogi quia omnia alia non
possent ibi scribi et edificabis ibi alta
re de lapidibus quos ferrum non tetigit
causa huius dicta est Exo. xx. in fine
tercio tangitur locus cum dicitur hii
stabunt ad benedictionem super montem
Garizim et cum subditur post et econtra
isti stabunt ad maledictionem in monte
Hebal sunt enim duo monticuli prope
quos iuxta civitatem Sychem / Et pronunciabunt
ab hinc hic quartum ponitur pronunciacionis
modus et primo tamen observacione et trans
gressionem aliquorum preceptorum specialiter
secundo contra legis generaliter ibi maledictus
etc. primum dicitur et pronunciabunt
levite scilicet benedictiones et malediciones
Sed contra hoc videtur quia iam dictum
est quod tribus levi est de stantibus
ad benedicendum / Ad quod dicunt aliqui
expositores quod sacerdotes et levite postea
cum archa ascendebant montem Garizim
et pronunciabant ibi benedictiones et populus
ibi existens per singulos respondebat amen postea
cum archa descendebat et ascendebant in
monte Hebal et ibi pronunciabant ma
lediciones et populus ibi existens respondebat
amen tamen super tribus levi nominata est
cum benedictionibus tamen ad designandum
quod ad prelatos et rectores ecclesie proprie
pertinet benedicere non autem maledicere
nisi peccatis per peccatum contumacia
exigentibus dicat quod sex tribus stabant
in monte Garizim ita quod Ioseph
accipitur pro duabus tribubus scilicet Effra
ym et Manasse sex autem alie erant
in monte Hebal sacerdotes autem et levi
te erant in medio duorum montium
et primo vertebant facies suas versus

mote Garizim

montem garizim et pronunciabant vnaz
bndiccionem predictum qui pt dicitur et
omnis populus cons in vtroqz monte re
debat amen postea vertebant facies su
as ad montem hebal pronunciando maledco
nem et populus sicut et inde respondebat am
dicitur ante illi qui erant in monte ga
rizim stare ad benedicendum eo quod
sacerdotes et leuite pronunciando bndcoes
vertebant facies suas ad illos et eodem
mo dicuntur alij stare ad maledicendum
quod ante leui innumeratur inter be
dicentes tm io iam dca est ut etiam
dca quod aliqui de tribu leui erant necarij
ad pronunciandum bndicciones sicut illi cor
erant in monte hebal / Maledictus
homo hic non ponitur aliqua bndictio
expresse et tn de ipsis facta est mencio
ad hunc dicat da sa quod intelligitur
per maledictiones oppositas ita quod sacerdo
tes et leuite primo dixerunt bndictus
homo qui non facit sculptile et conflatile
et sic quidem de alijs bndiccionibus et male
dictionibus // etc et responso a populo amen di
cebant maledictus homo qui facit
sculptile et sic quidem de alijs maledictionibus
et bndictionibus oppositis quia male
dictus qui non orat patrem suum hic
maledictus qui vilificat vilificare
enim patris nichil aliud est quam non
honorare maledictus qui errare facit
cecum in itinere cecus vocatur hic non
solum ille qui priuatus est visu quia
tales non incedunt sine ductore quia
sed etiam ille qui ignorat viam per quam
debet incedere cetera patet / Maledictus
hic ponitur maledictio ei opposita re
spectu obseruancie et transgressionis to
cius legis generaliter et sicut in alijs pre
dictis primo pronunciatur bndictio super
obseruantes et maledictio super transgre
dientes legem in aliquo particulari
mandata sic in ista generaliter primo pro
nunciabat leuite dicentes bndictus qui
permanet in bndictionibus legis huius
et responso a populo amen pronunciabant
maledictionem dicentes maledictus qui
non permanet // Capitulum xxviij
Audieris hic quidem ponit bndicti
oni et maledictioni interpretatio

et primo bndictionum super obseruatores
legis secundo maledictionum super transgressores
ibi quod si audire nolueris Circa primum
sciendum quod bndictiones inportant
secundum ea que solent homines desiderare
in presenti vita quia in veteri lege obser
uatoribus legis promittebantur bona tempora
lia tanquam hominibus carnalibus et
imperfectis qui non poterant capere spiritualia
et propter hoc dicit apostolus ad hebreos vij capitulo
nichil ad perfectum adduxit lex Solent autem
homines desiderare primo prosperitatem domus
sue que consistit in fecunditate
prolis et temporalium bonorum et quantum ad hoc
dicitur bndictus tu in ciuitate et bndictus
in agro et quidem explicatur in particulari cum
dicitur bndictus fructus ventris tui etc
bndicta horrea tua quia plena erunt
bonis nec putrescent ibi bndicte re
liquie superhabundancie bonorum tuorum quia
de illis habitis panpribus illi bndicent
tibi consulitur cum bona dispositio
domus in corporis incolumitate sine ali
qua predicta bona parum valent homini sed
dicitur bndictus eris ingrediens etc et quia
intra ciuitatem et extra potest quem
euenire / etc opera tibi quemcumque / Secundo
solent homines desiderare victoriam inimicorum suorum
depressione et quantum ad hoc dicitur dabit
dabit dominus inimicos etc per vnam viam
venient etc modus est enim veniendi ad
prelium venire et coniunctim et modus fugi
endi per diuersas vias / Tercio desiderant
homines fame celebritatem in bonitate
et quantum ad hoc dicitur suscitabit te dominus
sibi in populum sanctum i. sanctitas ista per famam
diuulgabitur ad dei gloriam et tuam ideo
subditur videbuntque omnes terrarum
populi etc aperiet dominus thesaurum suum
optimum celum dicitur autem thesaurus quia
ibi reposita sunt abscondita bona dilli
gentibus deum secundum illud Cor ij quod
oculus non vidit etc dicitur etiam thesaurus
quia tota felicitas salutis bonorum
in istis inferioribus prouenit ex influen
cia celi et stellarum Fenerabis gentibus
multis i. accomodabis quasi d. ita plenus
eris diuitijs quod poteris accomodare
gratis gentibus multis / Quarto

desiderant homines diuin ꝛ honoris sub
limitate et quantum ad hoc dicitur consti
tuet te dns deus tuus in capite quia
est superior ps corporis ac no declinabis
ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram
i. quocunque impulsu prosperitatis seu ad
uersitatis. Quod si audire nolueris
qui ponitur in exprtatis maledictionum
supplegis transgressores et sicut in pta
te sunt benedictiones secundum ea que homines
desiderant in vita pnti ꝛ secundum hoc
posset diuidi sequens lra ut patebit
per distinctiones eorum quas abhorrentur
hec tamen distinctio no est ista pase qui
de pertinentibus ad unam partem plura
ponantur in alia ꝛ ego quia moyses
ista tradebat per modum exhortato
nis et passionis et ideo frequenter in
miscet illa que pertinet ad diuersas ma
ledictiones per modum cuiusdam exaggera
tionis accipiatur tamen distinctio prout pt
fieri proportionaliter ad maledictiones ad
benedictiones quia primo solent homines
abhorrere malam dispositionem domus
sue qui consistit in sterilitate prolis ꝛ penu
ria bonorum et quantum ad hoc dicitur ma
ledictus eris in ciuitate ꝛc ꝛ patet lra
expositis usque ibi propter adinuentiones
tuas i. peccata que sunt a nobis sibi bona
sunt adeo secundum illud eze xiiii cap predicti
tua erte sic cum mo exime amplius
consistit ibi ꝛ principaliter in languore
et infirmitate corporis que pt causari mul
tis modis ꝛ quantum ad hoc dicitur adiungat
tibi dns pestilentiam et confulgure com
tino ꝛ grandinibus ꝛ similibus bona
terre et aerem corrumpentibus ex quibus
sequuntur infirmitates ꝛ languores sic ce
lum quod supra te est eneum i. admodum
eris clausum ꝛ siccum ita quod inde no
procedat ros ꝛ pluuia et terra quam calcas
ferrea i. dura ꝛ sicca nullum fructum
proferens tradat te dns. Secundo solet
abhorrere homines depressionem ab inimicis
que quidem depressio fit multis modis
et quantum ad hoc dicitur tradat te dns
corruentem ꝛc ꝛ patet expositio exp
dictis sit quod cadauer tuum ꝛc abhorret

enim homo quod corpus eius occisum
remaneat insepultum percutiat te dns
ulcere egipti de quo ulcere hetur. Exo
ix cap et partem corporis ꝛc tali plaga
percussi sunt philistei ut hetur .i. reg
v cap omni tempore calumpniam sustineas
ita quod no sit tibi aliquod interual
lum pacis ꝛ quietis uxorem acci
pias no ad leticiam et dolorem ideo
subditur et alius dormiat cum ea quod
solet fieri quando aliqui sunt ab inimicis
deuicti quod mulieres in plures no ue
niunt sed uictores eas ad liuinam
ab utuntur ꝛ postea uilibus garto
nibus dimittunt domum edifices affli
ctio magna est no reputare fructum ab
illis in quibus homo multum laborat
sicut est in edificatione domus ꝛ plan
tatione uinee ꝛ similibus filij ꝛ filie
tue tradentur alteri populo quod fit quando
aduersarij uictores existentes capiunt
eos ꝛ vendunt in seruos ꝛ ancillas
uidentibus oculis tuis quod facit ad
augmentum doloris fructus terre tue et
omnes labores tuos comedat quem
ignoras quia omnia bona hominum de
uictorum consumuntur ab inimicis
et si est aliquod residuum rapitur
et portatur alibi et in finibus suis
est posta postior ps tybie ducet te
dns ꝛ regem tuum ꝛc ꝛ hoc fit quando
aduersarij nolunt deuictos occidere
sed ducunt eos captiuos ꝛ affligunt
longa morte. Tertio homines solent
abhorrere infamiam ꝛ impa sustinere
ꝛ quantum ad hoc dicitur quod eris
perditus in prouerbium ꝛ fabulam omnibus
populis sementem multam iacies ꝛc ut
per hoc appareat omnibus quod tu es ho
mo maledictus a deo ꝛ delictus. Quarto
solent homines abhorrere subiectionem
et maxime ab inferioribus se ꝛ quantum
ad hoc dicitur aduena qui tecum
versatur in terra ascendat super te quantum
ad diuicias ideo subditur ipse in cap
ꝛc ꝛ erunt signa in te ꝛ pestilencie
de celo descendentes atque prodigia de
terra uniuersaliter signa i. mfortuna
desuntur unde dicitur prodigium quasi
porro adigito i. longe aparentibus que

digito pnt tangi . Certo solent
homines abhorrere obsidere ab i
inimicis eo quod tunc multa mala
contingunt ipsis obsessis et maxime
quando obsessio est longa et agente
crudelissima et quantum ad dictum . ad
ducet sup te dns gentem rc msili
endinem aquile volantis i ita su
bito vementem quod no poteris re
pire ad resistendum victualibus
et armis cuius linguam intellige
no possis et sic no poteris cu eis
tractare pacem gentem pcacissima
et ideo no dimittes obsidione que
no dfeceat sem rc capta ciuitate sed
omnia destruens obsidebis intra por
tas tuas in omni tra tua ita q non
poteris ad iuuare alios fres tuos nc
ipi nec patria nc pvictualia io
sequitur et comedes fructu vteri
tui rc pnimia fame quod maxie
horribile tenera mulier et delicata
que sup tram ingredi no valebat
nd ex defectu membror s ptenerritudi
ne sicut in cunis sustentantur magne
dne in vndabis viro suo frater fily
et filie carnibus i abscondet ne ure
accipiat ptem s ipa totu glutiat pre
nimia fame et illuuie i in mundicia
secundinarum dur aut secundine pelli
cule in quibus in voluunt pueri i vetre
et simul egrediuntur cum eis qn nasci
tur dicit tamen aliqui quod melius
dicitur sordium de medio femin eius i cora
eius et sup liberis qui eadem hora nati
sunt cu ptutis pelliculis et plagis
que no sunt scripte quia no pnt
ad plenum exprimi pmultitudine et ma
gnitudine et sicut letatus est dns si
nos bnfaciens vtens sua benignitate
et gracia qndo ei s mebatis sic leta
bitur disperdent nos vtens sua equita
et iusticia eo quod a sinitate eius
recessistis disperdet te dns in oms ppls
quod factum est p tytum et vespesi
anu xlij o anno apassione xpi eo
quod sceniant occidendo eum in
gentibus quoqz simil no quiescet qz
frequens eiciuntur de ciuitate in ci

uitatem et de regno in regnum dabit c
dns cor pauidum timore malor in
minencium desiturus et deficientes oculos
rc dolore malor pnum et erit vita
tua qua pendens ante te i impedi
lo posita ex picvlis i minentibus et
no ardes vite tue s quod possit ad
modicum stare impote de mane ad vesperas
et eq o ideo subditur mane dices rc re
ducet te dns classibus in egiptu et hoc
factu sunt p tytum et vespesianu qz
ut dicit Josephus lib o de iudaico bel
lo capta ciuitate ierlm multi sunt in
dei captiui intantu quod dabantur
triginta p denario vno ut dicunt aliqui
et ideo onerate sunt plures naues
de ipsis in quibus ducti sunt allexa
driam que est in egipto ut ibi venden
tur carius amatoribus qui eos eme
rant . Capitulum xxix

Hec sunt vba legis qua poni
pcacium bndcom et maledco
nu susceptis sicut em in susscep
cone legis in monte synai pfessi sunt
se eam suscipe et suare rsic replicata
lege pmoysen sup iordane flumin
et expssis bndcombus sup obsuatores
et maledcombus sup transgressores pro
fessi sunt eam obsuare subiectis bndco
nibus et maledcombus ita quod pro
ceditur quia pmo ponitur legis pfessio
nis causa notina sed pfessio ipa ibi nos
statis hodie trio transgressionis pena ibi
vos em estis . Circa pmu ponitur pmo
quidam plogus cu dicit hec sunt vba
federis i legis federantis int p deum et
pplm pter illud fedus rc no quod sit
alia ab illa que sunt data in monte
synai s quia sunt in hoc libro aliq
addita ad illius legis declaracone et
pter bndcones hic expssas pmodu
expssionis . Et qua exprimit triplex
causa pfessionis fiende pma est bnfi
cii eductionis de egipto quod notatur
cu dicitur vos vidistis vniusa que
fecit dns coram nobis in tra egipti
peciendo multipli egipcios ut nos

inde educeret temptaciones magnas
sicut enim dominus temptando abraham
notam fecit alijs eius obedienciam
sic tociens puniens egiptios notam
fecit alijs eorum maliciam et duriciam
et ideo plage ille temptaciones dei
possunt dici signa illa de celo immissa
sicut grandines ignem et tonitrua
ut habetur Exo ix capitulo atque portenta
ingencia data de terra sicut ipsa immissione
cinieis facte sunt vulnera vesicentes
super egiptios Exo ix capitulo et non dedit
dominus nobis cor intelligens quia post predicta
signa frequenter contra dominum murmurauit
nec eius beneficia debito modo recognouit
Secunda causa est sustentacio in deserto
que notatur cum dicitur adduxit nos xl an
nis in deserto in columpna nubis et ignis
dans conductum et in descensu man
victum alia vestimenta vestra que diuina
virtute sunt conseruata pane non come
distis labore vestro acquisitum sed celitus
datum vinum et siceram non bibistis quia
talia non leguntur habuisse in deserto sed
aquam de petra eductam ut sciretis quia
ipse est dominus qui in deserto sic nobis pro
uidit sua virtute et gracia Secundum tamen
quod aliqua victualia habuerunt per emp
cionem ut dicitur sunt supra ii capitulo sed hoc fuit
in exitu de egipto quia emerunt ab y
dumeis et moabitis quorum terra erat
fructifera per eius confinia transierunt fi
lij israel Tercia causa est protectionis in
confinio quod notatur cum dicitur et pe
ruenistis ad hunc locum qui erat inter de
sertum et terram promissionis deo deduce
te eos et protegente ideo subditur egressus
que est seon rex ista exposita sunt ii et iii
xxi capitulo ubi plenius habentur et tunc infertur
conclusio cum dicitur custodite ergo verba
pacti huius Vos statis hic quinta ponitur
professionis forma que fuit sub iuramen
to ut esset firma et primo cum professione
dicitur vos statis hodie cuncti coram
domino deo vestro ut transeatis legem eius
obseruare sub pena maledictionis super
dictis et primum et secundum ideo subditur
ut transeas in federe dei tui sicut fuimus

in homagio domini sui et iuramento
quod hodie dominus deus tuus percutit
tecum quia virtus diuina racione sue
firmitatis habet vim iuramenti de
implecione promissi et similiter obli
gato ipsi sunt sub attestacione iu
ramenti hoc sic cum futuris cum dicitur
nec nobis solum ego hoc fedus fe
rio quia filij nascituri in parentibus
obligabantur Vos enim nostis hic
quinta ponitur transgressionis pena
que est duplex prima est destructio
consumens secunda derisio subsannans
que ponitur ibi dicetque loquens
quo Tercia punitur primum probabi
lis timor transgressionis cum dicitur
vos enim nostis quomodo habitauerimus
intra egiptum magna habundat ydola
tria et ideo timendum erat ne filij
israel ex illis que ibi viderunt in
clinarentur similiter ex visione ydo
lorum illarum gencium per quas transi
erunt et hoc notatur cum dicitur et quo
transierimus etc ideo subditur ne forte
inter vos sit vir aut mulier declinans
ad ydolatriam propter ista et sit inter vos
radix germinans fel et amaritudinem
id est aliquis corruptus ad ydolatriam
qui corrumpat alios persuasionem iniqua
persuasionem Cumque audierit verba
iuramenti huius ex timore non peccabit
pignorantiam benedicat sibi id est pro
mittat sibi veniam et sic quasi sciencius
transgrediatur dei legem subditur
et assumat ebria sicientem quia
qui prius peccabat ex ignorancia sic
ebrius et passe factionem acquirit
sibi habitum viciorum et sic fecit ex certa
malicia in qua delectatur sic sicies
impetum secundum quod dicitur prouerbiorum ii qui
letantur cum malefecerint et exultant
in rebus pessimis in hec habetur
et augmentetur saciata sicientem
id est super addat super multitudinem peccatorum
precedencium sicut saciatatem sequitur
desiderium potus et in idem redit quia
ex multitudine peccatorum generatur habitus

et dominus non ignoscat ei in peccatis
enim ex infirmitate vel ignorancia est
aliqua racio miseracionis divine sed non
in peccatis ex certa malicia sed tunc quam
maxime furor eius fumet loquitur
scriptura de deo secundum modum humanum
quia de naribus hominis iratus irati
egreditur fumus et sedeant super eum
omnia maledicta i. sint super eum lon-
go tempore et non transitorie usque ad consu-
macionem dierum hic que ponitur
de risio subsannans que valde ag-
nat hominis miseriam sed eciam tunc hoc
omni derisionem et patet litera usque
ibi abscondita domino deo tuo etc. quod
dupliciter exponitur uno modo referendo
ad illud quod supra dicitur quia dereliq-
uerunt pactum domini etc. i. legem a deo
datam que quidem lex fuit abscon-
dita gentibus aliis et revelata iu-
deis secundum quod dicitur in psalmo cxlvi
non fecit taliter omni nacioni etc. Re-
m quis igitur amplius iudeo multum
quidem per omnem modum primum quidem
credita sunt eloquia dei alio modo
ut referatur ad illud quod premittitur
ut inducet super eum omnia maledicta
quia talia abscondita in presencia dei
ut manifeste congruo tempore inferan-
tur secundum quod dicitur infra xxxii capitulo
nunquid non hec condita sunt apud me
et signata in thesauris meis mea
est ulcio et ego retribuam eis in tempore
ut sic ei dicatur abscondita deo verba
iudeorum peccatis suis in afflictione ma-
xima posterorum ut sit sensus abscon-
dita domino i. male pene apud eum
racione sue presciencie et manifesta sunt
nobis i. peccatum iniquitatum inflicta
sunt nobis et filiis nostris in hoc seculo
abscondita domino etc. et sic exponitur
ab hebreis peccata abscondita divino iudicio
reservantur que manifesta sunt
nobis i. humano iudicio puniuntur
secundum quod dicitur i Reg. xvi homo
videt ea que patent deus autem in-
tuetur cor quod plurimum predictam

peccatores non possunt evadere penam
quia sit manifestum peccatum ab homi-
nibus punitur si ante veniat divino
iudicio ex quo nichil relinquitur. Capitulum xxx

Erit ergo hic quarto ponitur
predicte maledictionis mitigacio
et primo penitentibus promit-
titur secundo in peccato perseverantibus
denegatur ibi sin autem aversum fuerit
cor tuum prima in duas quia primo pe-
nitentibus committitur dei misericordia se-
cundo tollitur hominis excusacio ibi mandatum
certa primum dicitur ergo venerit super te
per effectum divine benignitatis se iusti-
cie vindicte si legem servaveris male-
dicto si eam transgressus fueris et ductus
penitencia cordis intimus et obediens
eius imperiis preceptis ex totius in
toto corde tuo i. affectu et i. intelli-
gencia tua i. intellectu reducet dominus deus
tuus captivitatem tuam ad libertatem
et prosperitatem pristinam si ad cardines
celi i. ad extrema terre eduxit dominus deus
tuus cor tuum auferendo malas cogita-
ciones revertetur enim dominus ut super te
gaudeat in omnibus bonis quia sicut
letatus fuerat in effectu sue iusticie te
puniendo ita letabitur in effectu sue
sue misericordie tibi faciendo. Mandatum
hic quarto tollitur hominis excusacio
ne posset aliquis dicere se scire dei
dei voluntatem et quod eius ma-
datum non est super hominem nec ultra
sed iuxta et infra ideo subditur si iusta
est sermo valde in ore tuo ad confite-
dum et in corde tuo ad credendum
ut facias illud per effectum aliter exponitur
et dicatur in corde tuo etc. quia precepta
decalogi sunt quedam conclusiones
prime principiorum in probabilibus que
sunt dileccio dei et proximi alia pre-
cepta quedam conclusiones secundarie
deducte ex predictis principiis medi-
antibus preceptis decalogi ut dictum
fuit supra vi capitulo et sic patet quod omnia
legis precepta sunt quodam modo
de dictamine iuris naturalis et precipue
scripta sunt aliquo modo in cordibus

duimus sedm quod dicitur Ro ii tamen
gentes que legem non habent naturaliter ea
que legis sunt faciunt ondunt opus
legis scriptum in cordibus suis et
hoc est q dicit hic iuxta est sermo
valde in corde tuo quia ibi est scriptum
modo predicto et pignus in ore tuo qz
verbum est contemptus mentis indi
catiuum ut facias illum ope adim
plendo quia non auditores legis tamen
iustificabuntur sed factores Ro ii Con
sidera quod hodie proposuerim in con
spectu tuo vitam et bonum si mandatis di
obedieris et e contrario mortem et malum si
transgressus fueris // Sed in ante hic gra
vema obstinatus denegatur et patz
tamen ex superdictis ubi ibi testes inuoco
hodie celum et terram i angelos et hoi
nes accipiendo continens pro contento
ipse enim est vita tua non formaliter
sed effectiue etc // Ca[m] xxxi
Fuit itaque hic incipit capitulum
principale huius libri in qua
inducitur populus ad perseuerantiam
in lege in consummacione moysi primo ii
quandam testamenti ubi sic procedit quia
primo ponitur institutio noui ducis
secundo exhortatio plebis ca xxxii tercio
consummacio legislatoris usque finem
xxxiii ca ibi locutus qz est dominus ad
moysen // Circa primum primo ponitur
noui ducis institutio secundo institutionis
firmatio ibi et ait dominus ad moysen prima
indicatur quia primo ondunt institu
tionis necessitas ibi vocauitque moyses
Josue necessitas institutionis sunt moyses
moysi in minoris desprimquo fuit enim
necesse quod eius successor institueretur
ipso viuente ne post mortem eius suc
cederet seditio palanius substitutione
quia populus ad malum pronus erat
et populus aliquo tempore sine ductore
et hoc tangitur cum dicitur a moyse
non possum vltra egredi non propter
corporis impotenciam cum scriptum sit
infra xxxiiii ca non caligauit
oculos eius nec dentes illius mo
ti sunt sed propter diem suam de morte
moysi ante ingressum terre promissionis

et hoc est quod dicitur presertim cum
dominus dixit michi etc deus ergo deus
tuus transibit ante te q d licet in
statuam te michi successorem et populi
ducem dominus tamen est dux principalis
cum ergo et hos tradidit vobis similiter
facietis eis eos totaliter delendo
viriliter agite et confortamini tanquam
de diuina ductione et protectione securi
non dimittet nec derelinquet te donec
totaliter consumeris inimici tamen
vocauitque hic qui ondunt duci
instituti habilitas illi enim qui se
ingerunt ad regimen populi qui non
sunt ad hoc apti sedm quod dicit
hebr v ca nec quisquam sibi ho
norem sed qui vocatur a deo tanquam
aaron sed similes qui non veniunt
ad hoc nisi inducti et vocati illi
sunt digni et hoc notatur cum dicitur
in Josue cum dicit vocauitque moi
ses Josue et subditur conforta
et esto robustus ad sustinendi tanti
regiminis onus hoc ante dixit moi
ses quia Josue ex humilitate sua
formidabat tamen onus accipere ma
xime quia moyses qui erat talis
et tantus honere populi grauatus
peccauerat magnus contradictionis
ut dictum fuit num xx ca tu ea
diuides sorte tanquam victor ex vi
rtute propria non tamen tua virtute
sed diuina ideo subditur et dominus qui
ductor est vir ipse erit tecum victo
rias faciendo // Scripsit itaque post
institucionem ducis hic quia ponitur
informatio plebis quia dux in
stitutus michi proficit nisi plebs
dico principaliter et duci secundario obe
diret que quidem obediencia ple
gis memoriam confirmatur et ideo
dicitur itaque scripsit moyses legem
hanc ad perpetuam memoriam et
tradidit eam sacerdotibus qui te
nentur eam intelligere et populus
nentur eam post septem annos i inq
docere post septem annos semel scilicet
libz septennio anno semel scilicet
anno remissionis quia tunc filii
israel liberi ab debitis poterant melius

ire ad templum in urbem et diligenter audite legem filii quoque eorum ista enim obligatio se extendebat ad futuros sicut ad presentes. Et ait dominus hic quarto describitur duabus instituti confirmacio et hoc primum quia est simpliciter superior et primo describitur dicta confirmacio secundo perceptum legis observacio ibi postquam ergo circa primum dicitur et ait dominus ad moysen tamquam superior admissione ecce prope sunt dies mortis tue propter quod indiges successores voca Josue mea auctoritate et statue in tabernaculo testimonii ut precipiam ei consiliando eum in officio suo de presenti apparuit dominus ibi in columpna nubis ut presenciam dei in signo visibili Josue esset maioris auctoritatis in conspectu omnium populus iste consurgens fornicabitur dominus futurorum prescius premittit illud quod erat futurum post mortem moysi non tamen immediate quia toto tempore ipsius Josue filii Israel non declinaverunt ad ydolatriam ut dicitur Josue ultimo abscondam faciem meam ut afflictiones eorum non videam nec clamores audiam ita ut dicat in illo die et cetera quia vexacio dat intellectum nunc itaque scribite nobis canticum illud quod habetur capitulo sequenti ut memoriter teneant et ore decantent ut sic nullo possit excusari quin ego predixi futuras transgressiones et penas sequentes cetera patet ex dictis. Postquam ergo hic quarto describitur legis scripte confirmacio quia parum prodesset scribere nisi diligenter custodiretur et hoc est quod dicitur postquam ergo scripsit moyses et cetera et subditur precepit levitis qui portabant archam dicens autem hic levite non racione officii sed racione generis quia erant de tribu levi sed erant officio sacerdotes tollite librum istum et ponite eum in latere arche dicunt aliqui quod erat in latere arche tamquam extrinsecus super quandam tabulam in latere arche prominentem. Alii autem dicunt quod erat intus iuxta tabulas semper contentiose egistis contra dominum ut patet in exodo et in libro numerorum nomine eciam post mortem meam inique egistis hoc autem cognovit moyses per spiritum prophetie et cetera. Capitulum xxxii

Audite celi que loquor. descripta institucione duabus hic quarto describitur exhortacio plebis ad perseveranciam in lege et divinis mandatis et hoc per canticum a verbis memoriter tenendum ad et decantandum in quo moyses premittit prohemium secundo exequitur intentum ibi date magnificenciam tercio ponit epylogum ibi venit ergo moyses in prologo excitat attencionem populi ad dicenda primo ex ubi firmitate cum dicit audite celi et cetera ac si dicat sicut celum et terra sunt stabiles vos sic mei sermones secundo ex utilitate cum dicit concrescat ut pluvia pluvia doctrina mea et cetera et dicitur concrescat id est concrescere faciat opera bonorum doctrina sicut ros et pluvia faciunt crescere nascencia tercio ex auctoritate cum dicit quia nomen domini invocabo quod non loquor auctoritate mea sed divina. Date magnificenciam hic moyses exequitur intentum et primo ostendit deum perfectissimum et optimum secundo ipsum dicit esse colendum ibi in quid et cetera et tercio indicium eius esse iustum ibi vidit dominus. Circa primum exprimitur primo dei perfecta bonitas secundo per oppositum populi malignitas ibi peccaverunt perfectionem ante bonitatis divine ostendit ex vii condicionibus primo quia magnus est in se ipso quod notatur cum dicitur date magnificenciam deo nostro secundo perfectus in perfectis ibi dei perfecta sunt opera tercio verus in iudiciis ibi et omnes vie eius iudicia quarto fidelis in promissis ibi deus fidelis quinto sanctus in moribus ibi et absque ulla iniquitate quia nulli iniuriatur si det gratiam uni et non alteri sed tecum facit sicut licet aliter aliquando iudicatur et abhominem cum xx annorum

tuus necesse est quia ego bonus sum
vi° iustus in primis reddendis ibi iniustus
vii° rectus in penis infendis ibi 2 recti
peccauerunt igitur hic per oppositum ondit
ipsi malignitas ei dicitur peccauerunt enim
sordibus scilicet peccato ydolatrie 2 non filii eius
quia per hoc qui prius erant filius dei per
gratiam facti sunt alii per actionis generacio praua
per corrupcionem affectus atque peruersa per
corrupcione intellectus hec tamen reddis
domino i malum pro bono plebs stulte
credens vinile quod non est et insipiens
non cognoscens vtilitatem vbi est
Nunquid hic quartus ondit deum esse
colendum ex septem beneficiis primum
est primarie creacionis quod notatur cum
dicitur nunquid non est ipse pater tuus
colendus et venerandus quod sic quia
creauit te in eductione de nichilo fecit
indistinccionis primordio possedit con
seruacionis auxilio quod si 2 ignoras
memento etc per primam cogitacione redu
cendo generaciones ad primam creacionem
interrogant ut discas patrum narra
cionem Secundum beneficium est gratuite
eleccionis qua elegit populum israel pre aliis
et quantum ad hoc dicitur quando diuidebat al
tissimus gentes scilicet in confusione lin
guarum per hoc diuise sunt gentes et
diffuse per mundum constituit terminos
populorum qui distincti sunt secundum lxx
linguas iuxta numerum filiorum israel
qui egressi sunt egiptum cum iacob quia
sunt lxx ut habetur gen xlvi ca
vbi dicitur sic omnes anime domus
iacob que ingresse sunt egiptum
sunt lxx et per hoc sunt lxxa populi
distincti per diuisas linguas seu ydi
omata translacio lxx habet iuxta nu
merum filiorum dei per quos aliqui i
tellexerunt anglos ita quod per eos
tot saluabuntur homines quot re
manserunt angeli boni ut tot homines
quot sunt angeli permanentes 2 cadentes
ut dicunt aliqui 2 secundum hoc cum dicitur
hic constituit terminos populorum determinatur
numerus electorum per ante dum populus meus
eius quia populus israel fuit deo specialiter
dedicatus Tercium beneficium est separacionis
ab errore ydolatrie primo caldeorum

vnde abstulit abraham 2 hoc gen
xi et quantum ad hoc dicitur inuenit
eum in terra deserta i priuata omni
dei cultu in loco horroris quia
caldei colebant ignem tamquam
deum quod est horrendum secundo ab
errore egiptiorum a quo reuocauit
eos in datione legis 2 quantum ad hoc
dicitur et vaste solitudinis quia i
solitudine synai data est lex Quar
tum beneficium est reductionis ad terram pro
missionis 2 quantum ad hoc dicitur Cir
cumduxit eum scilicet per desertum usque ad
terram promissionis ingressum et
docuit per moysen dando decem Quin
tum beneficium est paterne protectionis 2
quantum ad hoc dicitur omnes custodiuit
quasi pupillam oculi sui inter alias
partes corporis pupilla oculi dilige
tissime custoditur sic 2 filii israel
israel pre ceteris populis habuerunt beneficia
diuine protectionis Sextum benefi
cium est salubris eductionis de egipto
et quantum ad hoc dicitur sic aliquid
prouocans etc quia per multa signa
et mirabilia eis data prouocauit
eos dominus ad egrediendum de egip
to expandit alas suas quia quando
aquila vult transferre pupillos su
os de loco ad locum portat eos super
humeros suos quia enim non ti
met a parte superiori sed tamen ab inferiori
ne emittantur sagitte 2 ideo por
pullos suos super humeros ut primo
recipiat sagittas quam percuciantur
sic angelus personam dei representans
posuit se inter castra filiorum israel
et egiptios super mare rubrum ut
habetur exo xiiii ca° ne sagitte et
iacula egiptiorum lederent israelem
Septimum beneficium fuit solempnis
introductionis in terram promissam
et quantum ad hoc dicitur constituit
eum super excelsam terram quia terra
promissionis altior est aliis terris
in circuitu existentibus et dicit constituit
loquens de futuris per modum preteriti
propter certitudinem effectus futuri
ut sugeret mel de petra i de terra

petrosa quia multa pruissionis in
montibus petrosis sunt arbores in
quibus mellificant apes oleumque de
saxo durissimo quia ibi etiam in
locis saxosis sunt olive de quarum fruc
tu fit oleum // Aliter exponitur quia
in vasis lapideis mel et oleum re
servatur butirum de armento etc. Se
quitur filiorum basan quia terra og re
gis basan est vallis pascualis et apta
animalibus nutriendis ut habetur Numeri
xxxij° capitulo et hircos scilicet primulos qui
vocantur edi cum medulla tritici id est cum pa
nibus factis de farina tritici delicati
ssima et a cortice exteriori purgata
// Incrassatus hic quarto ostenditur per
oportunum populum ad dei cultum recessisse
cum dicatur Incrassatus est dilatus id est
populus israel primo adeo delicijs repletus
est omnibus bonis multa pruissionis
et loquitur scriptura de futuro pro
preterito propter certitudinem prophecie et veritatem
adeo reddendo Incrassatus est delicijs
impinguatus diuicijs dilatatus hono
ribus et excellencijs sed quia ista sunt
frequenter occasio dimittendi deum et con
uertendi se ad ydolatrie cultum ideo sub
ditur dereliquit deum etc. ydolatria
autem impeditur demonibus in aliqua
effigie apparentibus et quantum ad hoc
dicitur ymolauerunt demonibus demo
nijs aliquando corporibus celestibus et
quantum ad hoc subditur dijs quos
ignorabant quia patres eorum ut moi
ses et aaron prohibuerunt adorare celi
miliciam alij quadam arte ad in
ventis et quantum ad hoc subditur
noui recentes qui venerunt // Vidit
dominus hic quinto ostenditur diuinum in
dicium esse iustum puniendo populum
predictum Circa quod primo ponitur comina
cionis materia secundo dilacionis causa
ibi et dixi ubi nam sunt tercio pu
nicionis forma ibi nonne hec
condita sunt Circa primum primo eis
comminatur diuinis subtraccione sui au
xilij cum dicitur abscondam faciem
meam non aspiciendo ad eorum

afflictionem Quarto eam punita est
propter depraviacione intellectus Secundo
comminatur eis subiectione respectu
populi et quantum ad hoc dicitur ipsi me
prouocauerunt colendo vilem creaturam
et ego prouocabo eos etc. supponendo
eis vilem gentem // Tercio comminatur
eis afflictione supplicij et primo a cre
aturis non viuentibus cum dicitur
ignis succensus est id est pena eis
preparata quia nomine ignis in sacra
scriptura signatur omnis pena
vel dicendum quod ista comminacio re
spicit futurum iudicium ante quod precedit
ignis terram comburens et sagittas
meas complebo in eis sagitte diuine
hic vocantur pene ab eo subito immisse
admodum sagittarum // Secundo a viuen
tibus et primo a volatilibus cum dicitur
deuorabunt eos aues secundo a ferris
animalibus ibi dentes bestiarum etc.
tercio a reptilibus ibi cum furore tra
hencium super terram quia reptilia
incedunt super terram trahendo costas
quarto ab hominibus cum dicitur foris
vastabit eos gladius scilicet aduersariorum
et intus pauor propter imminens
periculum iuuenem simul et virginem
etc. quantum ad omnem etatem et sexum
// Et dixi hic quarto ponitur dilacionis
causa et primo premittitur dilacio cum dicitur
et dixi id est proposui eos delere totaliter
ita quod non remaneret eorum memo
ria et subditur dilacionis causa que
est duplex vna ne hostes superbirent
imputando virtuti sue factum diuine
virtutis quod notatur cum dicitur ne forte
superbirent Et non quod loquitur
hic scriptura de deo ad modum hominis
qui aliquid proponit statim facere
et postea mutat cum tamen deus tunc
mutatus non sit in deo sed solum modo
in suo effectu // Secunda causa dilacionis
peccatum est ut diceretur populo israel
peccatoribus prius et hoc est quod dicitur gens
absque consilio est non precauendo
malum sed et sine prudencia ita
non eligendo bonum vltima sapient

ptita et intelligent pncia ac nouissia
pnident .i. futura quia p pteritorum
memoriam & pncium intelligenciam
habet homo viam ad prouidendum de
futuris quo psequebat^z vinis de ad
usarijs mille de medis nonne idem et
qd debent manifeste cognoscere
quod hoc no est euenitu ad usarior
s ex vindicta diue iusticie & quia ali
quis posset querere quare deus ita
punit peta ppli isrl cu dij aliarum
gencium no puniat peta suorum cul
torum ideo ad hoc videtur cu dicitur
no enim dij uri ut dij eorum quia est
deus verus potens & volens exe
cere iusticiam suam illi aut cu
sint dij falsi & quia deus executo
rem iusticie aliqn facit pmalos
homines sicut et pdemones ideo s
ditur & inimici uri sunt iudices
quia deus zelo sue vindicte supposuit
iudeos primo caldeis tpe nabugod
postea romanis tpe tyti & vespesiam
et iudicabat eos pnolutate sua
ad mortem et exilium et alias penas
huius ante vindicte subditur causa que
fuit iudeorum culpa que notatur cu dicitur
de vinea sodomorum in quo ondit^z gra
uitas peti ipsorum et hoc quod sodomis
compant^z // Et no quod petm primo est
in corde pconsensum scdo in uitiori in
clinatione ad opus pficiendum tcio qn
pcedit ad exteriorem actum primum vocat
hic vinea scdm vua tcm uuam // Nonne
hec condita sunt apud me posita cu
dilacionis ad tpus hic qui describit^z
forma iusticionis eo quod no fuerunt
nisi tpe sibi dato ad pniam & primo de
scribitur eorum punicio scdo ad usariorum
destructio ibi videte quod ego sim solus
Circa primum ponit^z punicionis certitudo cu
dicit nonne hec condita sunt apud me
q.d. licet distulerim punire peta ppli
mei qi ignorata no tn est ita quia
sunt similiter retenta apud me ad
puniendum suo tpe scdo subdit^z accel
leracio tpis cum dicitur iudicabit
dns pplm suu fiendo peta eorum

et suis suis miserebit^z quia in capti
captiuitate iudeorum dimisit aliquos
nec in eis exercet suam iram vn
et circa finem mundi conuertent ad fidem
xpi quod insinuata sit manus s bel
lancium loquit^z de captione iudeorum
admodum ciuitatis debellare i cuiq
modis exterioribus ponunt^z aliqui vi
ri fortes ad defensione & illi primo
deficiunt pre lassitudine & qntu ad hoc
dicit^z videbit quod infirmata sit ma
nus s bellancium scdo deficiunt illi qui
sunt inclusi in fortalicijs interioribus
et qntum ad hoc dicit^z & clausi quoqz de
fecerunt et pquis alij consumunt
ideo dicit^z et residui consumpti sunt
et dicent s ad usarij eorum eos sub
sanantes et deridentes ad augmen
tacione pene vbi sunt dij eorum
q.d. no potuerunt defendere sicut rapa
ces loquebat^z iiij R xviij aliter
ut sint vba aliquorum iustorum d pplo
isrl sicut Jeremias & plures alij in
sti fuerunt tpe captiuitatis babilonice
qui videntes ppli miseriam dicebat
eam euenisse propter ydolatre culpa
et dicebat vbi sunt dij eorum & hoc ma
gis consonat lre sequenti cu dicitur
de quorum victimis comedebat adipes
hic enim erat modus ydolatrancium
quod adipes a sacrificantibus come
debant^z & vina libamina bibebat^z
quod erat pceptum in sacrificijs dni
ut habetur leuit^z in pluribus locis
surgant et opitulent^z vobis q.d.
no pnt ut manifeste videtis // Vi
dete hic denunciatur ad usariorum
destructio ad consolacionem iudeorum
hic enim fit modus pphiarum ut pqz
denunciauerunt mala futura pplo
isrl propter peta sua insime ad eius
consolacione denunciabat vastaciones
ad usariorum sicut patet in ysa Jeremia
et pluribus alijs & hoc racionabiliter
quia licet executores essent diue
iusticie puniendo eos qui deum
colebant deceptis suis tamen hoc
no faciebant ex amore vel obe
diencia ad deum s cupiditate

nocendi et ex mala voluntate 2 p
versa exeqnntur diuinam iusticiam quia
deus malis voluntatibus demonum
et hominum vtitur ad gloriam suam et
ideo mali homines diuinam iusticiam
exequentes merentur adeo puniri propter
quod ipsi vastatores iudeorum simili
liter deuincti abant destruere 2 vastari
et eodem modo facit moyses 2 primo
ondit unitas vi dei // Videte quod
ego sum solus quia alij dij non habent
potestatem iuuandi ego occidam ma
lefactores 2 viuere faciam bene age
tes percuciam vos cum me aduersi dia
puocantibus et ego sanabo eum p
penitentiam reuersi fuerint si sic non erit
aduersarijs vris quos ego destruam
simpliciter vnde subditur leuabo ad
celum manum meam modus enim est
iurandi ad affirmacionem eius quod
sequitur viuo ego in eternum i sicut
verum est quod vita mea est i immuta
bilis si acuero ut fulgur gladium
meum et accipitur hic si pro quia red
dam vlcionem hostibus meis hostes
enim dei hic dicuntur hostes filiorum israel
quia licet puniendo filios israel erant
executores diuine iusticie hoc tamen
faciebat ex mala voluntate 2 puersa
intentione intendentes diuinum cultum
qui aput iudeos erat destruere 2 io
dicitur hostes dei deus tamen per suam omni
potenciam et sapienciam vtitur malis
actibus 2 voluntatibus hominum ad suam
gloriam ut supra dictum est / inebriabo sa
gittas meas i voluntate mea im
missas 2 si queratur quo inebriabuntur
subditur de cruore occisorum et de capti
uitate iudaici 2c modus erat anti
quitus quod captiui ducebantur in da
ti capitibus ad maiorem eorum confu
sionem 2 victoris declaracionem 2 quia
deus sic puniet aduersarios filiorum
israel ideo concluditur laudate gentes
populum eius i populum qui dicitur specialis
populus dei quia sanguinem suorum suorum
i iudeorum qui ei fuerebant i altri
late 2 accipitur hic totum pro parte sum

vnam regulam exponendi sacram scrip
turam licet enim in populo israel essent multa
mali tamen cum illis erant multi boni
et frequenter cum malis interficiebantur
et ducebantur captiui sicut patet de
daniele cum socijs suis et de vindica
bilium loquitur hic sermo 2 propriaus
et terre populi sui quia post captiuitatem
babilonicam fuerunt iudei reducti ad
terram suam 2 tunc fuit exculta que
longo tempore manserat quasi deserta // Venit
ergo moyses hic ponitur epilogus
cantici predicti inquo primo ondit eius
publicacio cum dicitur locutus est omnia
verba cantici huius populi secundo impressio eius
in cordibus eorum ad memoriter reti
nendum et in opere ad implendum cum
dicitur ponite corda vestra 2c 2pz locu
locutus est est deus hic describitur co
summacio legislatoris moysi 2 primo
mors ei a domino predicitur secundo populus a mor
se benedicitur cao xxxiij tercio moritur et
sepelitur xxxiiij cao circa primum dicitur
moysi ascende in montem hunc abarim
in montem nebo abarim est nomen
montis magni 2 nebo eius dicam partis
supereminentis in illo vnde melius vi
deri poterat terra promissionis et vide terram
chanaan hoc dicitur ad eius consolacionem
ut quam non poterat ingredi posset tamen in
tueri et morere in monte quia hoc est
difinitum aput me ingredere populus tuus
in limbo sanctorum patrum sicut mortuus
est aaron frater tuus i ita suauiter
2 pre quiete de eius morte dictum fuit
numeri xx cao et subditur racio quare
ambo mortui sunt ante ingressum
terre promissionis cum dicitur quia preuari
cati estis contra me dei preuaricacione
dictum fuit numeri xx cao // Cam xxxiij
et est benedictio hic qui ponitur
benedictio moysi super populum sicut
et iacob patriarcha benedixit fi
lios suos imminente morte sua ut
habetur gen xlix cao in hac ergo be
nedictione premittitur prefacio secundo subditur
executio ibi viuat ruben circa primum
premittitur titulus cum dicitur hec est benedictio

et subditur vindictionis causa que sunt
dato legis et eius susceptio quod notatur
cum dicitur dominus de Syna venit quia ibi
legem dedit ut habetur Exo xx cap° et
de Seyr ortus est nobis dicitur hoc quia dominus
primo legem obtulit ydumeis qui
habitabant Seyr et ysmaelitis qui ha-
bitabant circa montem Pharan sed noluerunt
eam accipere et tunc dedit eam filiis
Israel in monte Synai et secundum eos ex-
ponitur quod dicitur de Seyr ortus est nobis
id est de illis locis venit ad nos dando nobis
legem ab aliis recusatam. Sed hoc
dictum non consonat sacre scripture que
in toto suo processu videtur sonare quod
populus hebreorum adeo sunt specialiter ele-
cti ut in eis Christus nasceretur propter quod
speciali sanctitate debuit pollere propter quod
ab aliis populis primo sunt segregati
per fidem unius dei scilicet in Abraham ut habetur
Gen xii cap° et postea distinctus per circumci-
sionem que fuit signum fidei Gen xvii
cap° et postea specialiter applicatus per legis
susceptionem Exo xx° et de talibus beneficiis
illi populo singulariter datis dicitur ps
cxlvii non fecit taliter omni nationi et
que in lege continentur et ideo videtur
esse confictum quod lex illa obla-
ta sit aliis populis prius. Alii exponunt
dictorum vero sicut de Seyr ortus est
nobis id est ydumeis et ysmaelitis id est
sua infidelitate et ydolatria dimissis
deus per spirituale beneficium ortus est nobis
in datione legis. Licet autem hoc sit bene
dictum tamen non consonat ad plenum lit-
tere quia scriptura uniformiter loquitur hic
de Syna et Seyr et de monte Pharan ideo
aliter potest exponi quia post dationem legis
in monte Synai populus eundo versus
terram promissionis transivit iuxta mon-
tem Seyr ut habetur Num xx cap° et dum
circuiret montem illum populus cepit tedere
itineris labore et ex murmuratione populi
quod dominus immisit serpentes ignitos
in populum ut habetur Num xxi cap° et cum
populus declamaret propter morsus serpen-
tium dominus precepit Moysi ut faceret ser-
pentem eneum atque conspectu percussi

aspicientibus sanabantur ille autem
serpens habebat similitudinem animalis
venenosi erat tamen sine veneno
et ideo fuit signum Christi qui habuit car-
nem similem peccati sed fuit sine pecca-
to cuius intuitus per veram fidem sanat
a morsibus peccatorum illam autem figuram
intellexit Moyses et ideo dixit de
Seyr ortus est nobis quia et iam
in montibus Seyr revelatum fuit ei
beneficium incarnationis Christi et passio-
nis quod est maximum apparuit de
monte Pharan Num x cap° habetur quod
cum populus recessisset de monte Synai
nube eos ducente requievit in-
bes in solitudine Pharan et cum populus
desideraret carnes dominus dedit eis
coturnices in tanta multitudine quod
fuit satis usque ad mensem inte-
grum quod Moysi visum fuit val-
de magnum ut habetur Num xi cap° tunc
etiam in adiutorium Moysi in re-
gimine populi replevit dominus lxx senes
spiritu scilicet ut ibidem habetur et propter
istud beneficium dixit Moyses apparuit
de monte Pharan id est mandato lxx se-
nes et cum eo sanctorum milia id est angelo-
rum in ministerium suum quod dicitur Dan
vii milia milium ministrabant ei et
est igitur post beneficium legis date
in monte Synai Moyses facit hic
mentionem de aliis duobus locis
propter predicta beneficia ibi collata in
dextera eius ignea lex quia fuit
data de medio ignis ut habetur Exo
xx dilexit populos id est xii tribus quia
quelibet dicitur potest populus unus vel
aliter dilexit generaliter populos secundum illud
Sap xi cap° diligis domine omnia que
sunt et nichil odisti eorum que fecisti
specialiter dilexit populum Israel tamquam
sibi deputatum ideo subditur omnes
sancti in manu illius sunt id est in sua
gubernatione et protectione licet enim
essent aliqui mali tamen in maiori parte
erant boni et appropinquant pedibus
eius [illegible] hoc dicitur quia in legis
datione dominus super montem Synai

loquebatur et ipsius erat in valle
contra peorem montis audiens verba
dei et quia decem precepta decalogi da
ta sunt a deo immediate cetera autem
data sunt a deo mediate moyse io
sequitur lege precepit nobis moyses
in auctoritate dei hereditate multitudinis
iacob quia sicut hereditas est res in
mobilis ut lex data sunt iudeis ut
in mobiliter conservaretur ab eis et erit apud
rectissimum rex id est lex sic conservatur ipsius
erit rectissimus quia lege divina gu
bernatus et deus erit eorum rex unde
ysrael qui primo elegerunt regem alium
dixit deus ad samuelem non te ab
iecerunt sed me ne regnem super eos.
Vivat ruben hic quintum ponitur bene
dictionis contentio et dividitur in xi partes
secundum tribus xi benedictas a moyse et pa
tebunt partes per sequencia. primo ergo
ponitur benedictio ipsius ruben quia
fuit primogenitus cum dicitur vivat ru
ben vita nature et non moriatur
morte culpe et iehenne et sit parvus
in numero hoc autem addidit moyses ad
concordandum cum verbo iacob quod dixit
ipsi ruben gen xlix capitulo effusus es
sicut aqua non crescat etc. hec est benedictio
iude que successit ei in honore re
gni quantum ad ius primogeniture au
di domine vocem iude dicit glosa secundum quod
hec prophetia que fuit exaudita in pluribus
oracionibus suis et ipsius aza per exercitum
ethyopum in vacuum ipsum ii paralip
xv et ezechie per senacherib xiiii et
iosaphat pro amonitis ii paralip
xx et ezechie per senacherib iiii regum xix
qui fuerunt reges iuda ad populum suum in
troducet eum id est ad limbum patrum
post vitam presentem unde de eis patribus
quando sepelitur in morte eorum appositus
ad populum suum vel ad patres suos manus
eius pugnabunt pro eo quia usque ad
electionem saulis tribus iuda fuit
ducatum belli ut habetur Jud. primo quis
ascendet ante nos contra chananeum
et erit dux belli dixitque deus iudas
ascendet et xx capitulo in bello contra
filios beniamin cum alie tribus quererent
quis erit in conflictu vester princeps et consilio
videt deus iudas sit dux vester et ad
iutor illius contra adversarios eius erit
glosa secundum dicit quod specialiter dicit de iosa
phat rege iuda qui impetu facto contra
eum in ramoth galaad exclamavit
ad deum et audivit iii Reg xxii potest etiam
hoc intelligi de pluribus aliis locis
debellanda iuda qui fuerunt ad nos adiuti in
preliis. Levi quoque autem post benedictionem
iude immediate ponitur benedictio levi
propter dignitatem sacerdocii perfecto tua
quantum ad vitam suam sanctam et doctrina
sua quantum ad sanam doctrinam a viro
sancto tuo id est a moyse qui fuit de ea cede
tribu et sanctitas vite et veritas doctrine ab
eo fuit derivata ad alios eiusdem tribus
et loquitur moyses de seipso quasi de quodam
alio cum humilitate quia hoc pertinet ad
commendationem eius sicut et io xxi
dicit de seipso vidit ipsum discipulum quem
quem diligebat ihesus etc. quem probasti
in temptatione hoc dirigitur ad deum
qui pariter moysi probavit in multis
temptationibus iudeorum iudicasti ad
aquas contradictionis de timiditate et dissi
dencia pena mortis ut habetur xxiiii xx
et ex hoc patet veritas ipsius moysi
qui ita fideliter exprimit peccatum suum
sicut et mutum qui dixit patri suo et
hoc non solum intelligitur de moyse sed
etiam de aliis filiis levi qui ad preceptum
moysi interfecerunt propinquos suos
pro adoratione vituli exo xxxii capitulo hii
custodierunt eloquium tuum quia lex
precepit ydolatras interfici et pactum
tuum dicit glosa secundum quod hic intelligitur
de circumcisione que vocatur pactum domini
gen xvii quia alie tribus non circumcide
runt filios suos natos in deserto quo
usque fuerunt in terra promissionis ut habetur
iosue v tribus autem levi filios suos
circumcidit ut iste dicit. Contrarium autem
quidam dicunt expositores iiii et huic
consonat scriptura iosue v ubi dicitur
populus autem qui natus est in deserto
per xl annos incircumcisus fuit ita quod
generaliter loquitur et nullum excepit ergo
hoc dicatur hic pactum tuum per

intelligi de obseruacione legalium sicut
et illa que hic ponitur thymiama po
nent in furore tuo i. ad attendendum fu
rorem tuum applo tuo benedic domine for
titudine eius dicit hic Ra. sa. quod
hoc refertur ad machabeos qui fuerunt
de tribu leui et fortiter pugnauerunt contra
aduersarios fidei et quia fuerunt pauci re
spectu aduersariorum ideo moyses hoc pro
deus orat pro eis // Et beniamin ait et
post benedictionem leui a qua pertinebat
sacerdotium ponitur immediate benedictio
beniamin in cuius sorte fuit templum
habitabit confidenter in eo i. in deus eo
quod deus speciali modo habitabat in te
plo de qua habitacione subditur quasi
in thalamo tota die morabitur templum
enim ubi deus colebatur erat quasi tha
lamus ipsius et inter humeros ipsius
requiescet licet enim humeri sint in
superiori parte corporis tamen inferiores
sunt capite et per hoc designatur locus
edificacionis templi quia licet tem
plum edificatum sit in monte moria
non tamen in summitate eius sed in declivi
o per spacium xxiiii cubitorum a summitate mo
tis ut dicunt hebrei // Joseph quoque ait
post benedictionem beniamin ponitur
benedictio ioseph quia sicut in sorte be
niamin fuit templum sic in sorte Jo
seph fuit silo ubi filii israel posuerunt
tabernaculum moysi et archam testimo
nii ut habetur Josue xviii et quia locus
templi fuit excellencior et deligibili
or ideo prius benedictio beniamin benedic
tionem Joseph licet beniamin fuit mi
nor de benedictione domini terra eius quia
sors eius fuit fertilis valde de pomis
celi quia arbores fructificant ex in
fluencia celi et stellarum et rore atque
abysso subiacente terra enim humecta
est apta ad fructificandum humecta
tur autem a superiori ex descensu roris et
ab inferiori ex aquis sub terra latentibus
que hic nomine abyssi designantur de
pomis fructuum solis et lune hoc ad
ditur ad designandum quod inter celi
luminaria sol et luna habent maiorem
efficaciam super terre nascencia de

uertice antiquorum montium ubi fructus
arbores maturantur et propter nominatam
magis diligunt benedictio illi qui apparuit
in rubo i. ipsius dei qui in rubo ap
paruit moysi super verticem nazarei
i. sancti quia ioseph inter alios fratres
fuit sanior qui primogeniti tamen habet
dicitur propter tribum effraym que fuit
fortis et bellicosa et propter regnum decem
tribuum quia fuit datum illi tribui
in primo rege scilicet Jeroboam ut habetur
iii Re. xi ca. hee sunt multitudines
effraym etc. hoc exponitur dupliciter
uno modo referendo ad numerositatem populi
utriusque tribus alio modo ad multitudinem
aduersariorum ab eis deuictorum // Et za
bulon ait hic quia describitur benedictio
zabulon et ysachar simul enim fortes
fuerunt propinque et ut dicunt hebrei tribus
zabulon fuit intenta negociacionibus
de portibus maris qui fuerunt in sorte eius
tribus autem ysachar fuit magis in
tenta studio legis et ut liberius ad
hoc vacaret tribus zabulon prouide
bat saltem in magna parte de necessariis
et hoc est quod dicitur letare zabulon
in exitu tuo tuo peregrinacionibus ex
cedens et ysachar in tabernaculis
tuis scilicet manendo pro studio diuine legis
populos ad montem vocabunt i. ad ierusalem
in monte sitam quia in solempni
tatibus veniebat ibi populus plus
ad audiendum doctrinam legis a doctore
de tribu ysachar et ymolabat victi
mas iusticie quia in tribus solemp
nitatibus precipuis debebat apparere
coram domino non vacuus sed cum muneribus
et sacrificiis qui in vndacione ma
ris quasi lac sugent i. bona apporta
ta in manibus per vndas maris et
thesauros absconditos harenarum
i. metalla diuersa et lapides preciosos
que de arena terre extrahuntur et
ad loca longinqua frequenter transportantur
// Et gaad ait hic ponitur benedictio
gaad benedictus in latitudine gaad per
quod designatur quod habuit latitudinem
terre in sua sorte quasi leo requieuit

quia in illa tribu fuerunt homines for
tes et bellicosi sicut quod dicitur gen xl
ix gad accinctus preliabitur coram eo et ipse accin
getur retrorsum. erant enim ibi aliqui
ita fortes quod uno actu amputa
bant caput hominis cum humero et
brachio ut dicit Ra sa aliter exponitur
ut brachium intelligatur ad literam
principem turme aut aciei capitaneus
et nemini poterant impetum gadi
tarum sustinere et propter hoc fuit porti
in fronte exercitus filiorum israel pugnan
do contra chananeos et vidit princi
patum suum quod in parte sua doctor esset
repositus. iste doctor fuit moyses qui
fuit sepultus in sorte gad et hoc cessit
ad magnum honorem et dignitatem illius
tribus que fuit cum principibus populi
id est cum principibus nouem tribuum et dimi
die quousque esset eis hereditas acqui
sita et fecit iusticias domini in hoc adim
plendo quod preceperat moysi numeri
xxxii et iudicium suum cum israel id est tenendo
eos in hoc fidelitate. Dan quoque ait
hic ponitur benedictio ipsius dan cum
dicitur dan catulus leonis quod
dicitur spaliter per sampson qui fuit
fortissimus et de tribu dan fluet largiter
hoc dicitur propter flumen iordanis qui oritur
in sorte eius iuxta ciuitatem captam
ab eis que prius lachis vocabatur set
ab eis fuit denominata dan ex nomine
patris sui ut habetur Judicum xviii capitulo
et est in termino aquilonari iuxta cuius radi
cibus sunt duo fontes unius nomine
ior et alter dan qui simul iuncti iorda
nis nomen efficiunt. Et neptalim
dixit ipsum benedicendo neptalim habun
dancia perfruetur in qua sue sortis
fertilitas designatur et plebs erit bene
dictionibus domini in sorte enim eius terre
nascencia tempus appropinquabant ad
maturitatem quam in aliis partibus terre
promissionis et ideo ex fructibus illius
terre afferebantur ad templum primicie bene
dicentes et leuite benedicebat dominum et
eadem sunt habetur gen xlix capitulo in
benedictione neptalim mare et meridie
possidebis quia mare galilee quantum
ad suam partem meridionalem cedit in
sorte neptalim. Asser quoque ait

ipsum benedicendo benedictus in filiis asser
in hoc designatur pulcritudo prolis ideo
subditur sit placens fratribus suis quia
sibe eius erant ita pulchre ut esset
apte ad maritandum regibus et sacerdotibus
ut dicit Ra sa tingat in oleo pedem
suum quia in sorte sua fuit multe oliue
fructifere ex quibus ibi habundabat ole
um que habundancia designatur per tinccione
pedis sicut Job xxix lauabam pedes
meos butiro ferrum et es calciamentum eius
quia in sorte asser fuit mine ferra
rie que calcabantur calciamentis illorum
qui ibi operabantur sicut dies iuuentutis
tue fuit delectabiles et placidi ita et
senectus tua sit amabilis et placida
Hic queritur quare symeon non habuit
benedictionem ad quod dicunt hebrei quod
hoc fuit quia primo tractauit de ven
dicione Joseph et alios ad hoc induxit
propter quod Joseph retinuit eum in vinculis
aliis fratribus ad patrem remissis ut habetur
gen xlii capitulo. Item quia princeps tribus
symeon fornicatus est in belphegor
cognito accidit mortalitas in populo ut
habetur numeri xxv. Non est alius hic
ponitur inclusio intenta que est inductio
populi ad dei reuerencia et amorem ad eius
autem reuerencia induxit moyses ex
consideratione magnitudinis cum dicitur
Non est alius similis in magnitudine
ut deus rectissimi id est ut deus populi israel
rectissima lege gubernati ascensor celi
id est deus qui est celis excelsior magnifi
cencia eius discurrunt nubes in hebreo
habetur discurrunt celi quia motus
orbium celestium dei magnificenciam osten
dunt habitaculum eius sursum quia est
super omnia videns et subter brachia
sempiterna in hebreo habetur brachia celi super
que intelliguntur angeli quorum virtute
ministrantur alie creature et ipsi sub
sunt deo tamquam eius ministri
Consequenter inducit ad dei amorem
ex consideratione beneficiorum premissorum
cum dicitur eiciet a facie tua inimicum
id est inimicos et accipitur hic singulare
pro plurali sicut exo xiii et venit
musca grauissima id est multitudo muscarum

dicet te contere i. verbo suo contentus
absque tuo labore habitabit israel confidenter
de victis adversariis et solus quia propter
securitatem magnam non erit necesse quod
homines congregentur ad invicem ad
resistendum adversariis sed quilibet poterit
habitare per se sub vite sua et ficulnea.
oculus iacob in terra frumenti i. videbunt
stabilitatem bonorum in terra sua et celi
caligabunt rore in hoc designatur habun
dantia roris ad fecundationem terre beatus
es tu israel qui sic visitaris a domino et defen
deris unde subditur scutum auxilii tui etc
Est deus tuus negabunt te i. mentientur inimici
tui in hoc designatur mentientur inimici
tui quod exponit hic de gabaonitis
qui mentientes dixerunt filiis israel de
terra longinqua valde venimus secundum quod
habetur iosue ix. potest etiam exponi
secundum translationem nostram de regibus cha
nanaeorum qui negantes filiis israel ter
ram eis promissam a domino venerunt
unanimiter ad pugnandum contra eos
ut habetur iosue x. et in eorum colla cal
cabit quod impletum fuit quando princeps
exercitus israel posuit pedes suos super
colla quinque regum latentium in spelun
ca ut habetur iosue x. ca. // Ca. xxxiiii

Ascendit ergo moyses completa
benedictione supra. hic consequenter describi
tur mors et sepultura moysi et post
describitur consummatio pastoris. Secundo subditur
confortatio successoris ibi Iosue vero
tertio commendatio predecessoris ibi et non
surrexit propheta // Circa primum premittitur
obedientia moysi implentis preceptum
domini quod dixerat sibi supra xxxii ca. in
fine ascende in montem istum
abarim etc et sequitur morere in monte
et ideo completa benedictione supra ascendit
illo super montem nebo in phasga abarim
vero est nomen totalis montis nebo
est nomen cuiusdam monticuli super
eminentis in ipso phasga vero est superior
pars eiusdem monticuli unde potest longe
videri ostenditque ei dominus omnem terram ad
consolationem suam usque dan i. ubi est
terminus aquilonaris terre promissionis
usque ad mare novissimum i. mare
mortuum quod est in termino opposito terre
promissionis scilicet australi et latitudinem
campi iericho civitatis palmarum
et subditur mors moysi cum dicitur
mortuusque est ibi etc et sepelierunt eum
scilicet dominus ministerio angelico et non cogno
vit homo sepulchrum eius quod adeo fuit
ne iudei colerent ipsum tamquam deum
propter magnitudinem et multitudinem si
gnorum non caligavit oculus eius quia
sensus eius perseveraverunt vivaces
usque in finem vite diu et non fuit ob
scurata visio eius et accipitur visio
nem pro colore qui est obiectum visus
Iosue vero hic consequenter ponitur confortatio
successoris scilicet iosue qui fuit confortatus
divinitus scilicet assumpcionem quia fuit repletus
spiritu sancto quod notatur cum dicitur
repletus est spiritu sapientie et absencii
orta plena obedientia populi quod notatur
cum dicitur obedierunt etc. // Et non sur
rexit hic consequenter ponitur commendatio
predecessoris quia dixerat scriptura
Iosue repletum fuisse spiritu sapientie
ne ex hoc crederetur equalem fuisse
moysi ideo subditur quem nosset dominus
facie ad faciem i. locutus sum eo fa
miliariter et ad vocem suam sicut solet
homo loqui ad amicum suum in omnibus
signis atque portentis quia tot et tanta
mirabilia et tam longo tempore non sunt
facta palam prophetam in veteri lege etc.

Introduces eos et plantabis
eos in monte hereditatis tue
Exo. xv. secundum hebreos alias Iosue
incipiunt libri prophetales ut
patet per Ieronimum in prologo super
libros regum secundum vero divisionem quam
posui in principio genesis et que communiter
ponitur ab expositoribus nostris
a libro incipiunt libri historiales sicut
enim in libris legalibus describitur
datio legis et eius explicatio pro suo
cultu unius dei adinnata prout

patuit in processu librorum quorum sunt quinque
libri moysi sic in libris historialibus
gesta populi israel qui legem receperant
describuntur inter que primum est terre promissionis ingressus secundum est populi
ti terram ingressi gubernacio et primum describitur in libro Josue secundum vero in
alijs libris historialibus. Advertendum
tamen quod ista facta sunt a deo tanquam
principali actore et ideo materia vel sub
iectum huius librorum est ipse deus sub
contracta racione sicut in physica naturali corpus mobile absolute est sub
iectum et in libro celi et mundi cor
pus mobile contractum ad situm est
subiectum sic in tota theologia que
hic continetur in sacra scriptura
deus absolute est subiectum in libris
autem particularibus sacre scripture deus
est subiectum sub determinata racione et
secundum hoc libri legales dicuntur principi
dati de deo legem dante licet ad in
vicem dividantur per contractionem huius
racionis ut satis patet in prosecucione
dictorum librorum et similiter libri historia
les de deo gesta populi israel dirigente in
ter que primum est terre promissionis in
gressus ut dictum est quem deo actore factus
est ut patebit in prosecucione huius libri
et hoc est quod fuit predictum in verbo
proposito per moysen exodi xv introduces
eos etc. in quo quidem verbo processus huius
libri describitur in generali quia primo
describitur terre promissionis deo actore
acquisicio cum dicit et plantabis eos
tercio possessio condicio cum dicit in monte
hereditatis tue tunc enim deus filios
israel in terram promissionis introduxit
quando ad ingressum eorum aquas iordanis
siccavit ut habetur infra iij capitulo tunc
etiam eos ibidem plantavit quando per
Josue et eleazar singulis tribubus
possessiones determinatas assignavit
ut habetur infra xiiij capitulo terre vero posse
ssio condicio designatur cum dicit in mon
te hereditatis tue tunc quia terra promi
ssionis montuosa est et altior alijs terris
sibi adiacentibus tum quia in urbem

que metropolis est in illa terra fundatum
fuit templum in monte moria ut habetur
ij paralipomenon iij capitulo ubi viguit divinus
cultus tamquam hereditas propria. Igitur super
predicta liber Josue dividitur quia primo
determinatur de terre promissionis introitu
secundo de multiplici conflictu capitulo tercio secundo de
terre divisione et hereditario obtentu capitulo
xiiij quarto de ducis ordinacione et obitu capitulo
xxij. Circa primum primo acies disponitur
secundo exploratores transmittuntur capitulo ij
tercio ad loca explorata filij israel ingre
diuntur capitulo iij. Circa primum primo ipsi Jo
sue datur mandatum sive commissio secundo
mandati execucio ibi precepitque Josue.
Adhuc circa primum fit Josue triplex ma
datum primum est de terra promissionis capi
enda secundum de ipsa dividenda ibi confor
tare et esto tertium de lege servanda ibi co
fortare igitur. Circa primum dicitur et
factum est post mortem moysi in quo
notatur tempus in quo ista mandata facta
sunt Josue scilicet post mortem moysi et
ante finem luctus mortis eius qui duravit
xxx diebus ut habetur deuteronomii ultimo
capitulo quia mandata ista facta sunt
Josue adhuc ante missionem explo
ratorum a beo ipsi autem missi fuerunt
ab eo ante finem luctus secundum hebreos
aliqui tamen expositores dicunt quod utrumque
scilicet verbum domini ad Josue et missio explora
torum fuit post finem luctus moysi sed
primum videtur probabilius ut magis vi
debitur infra. Moyses famulus meus
mortuus est et ex hoc patet error
illorum qui dixerunt moysen dampna
tum eo quod legitur eius peccatum in aquis
contradictionibus ut habetur numeri xx
nec legitur eius penitencia ut dicunt quia
dominus hic moysen famulum suum etiam
post mortem eius quod de illo damp
nato vere dicitur. Nec valet quod
obicitur quia penitencia moysi satis colli
gitur in hoc quod sentenciam mortis ad
sibi importatam ante ingressum terre pro
missionis in penam sui peccati accep
tavit quod patet ex hoc quod ad verbum
domini in monte abarim voluntarius

et prempte moituus ibidem ascendit
et inhoc quod dns tamquam acceptans
eius obedienciam eu sepellivit ut hetr
deut° ultio surge et transi iordanem
istum i dispone te ad transeundum qr
no statim transit s post aliquod dies
ut magis patebit infra tu et omis
pplus tecu quia cura ipsi erat sibi
imposita adno ut hetur deut° xxxi
inram qm ego dabo filiys isrl quia
do actore ingressi sup tram et obti
nuit et obtinuerunt eam omem
locum que calcavit et exhoc dicit
aliqui hec quod no solum fuit ei p
missa tra iudea s eciam tota habitabi
lis tra quod dicit quodamo fuisse
impletu tpe salomonis tu omes
reges tre fuiut tributary et sic expo
nit quod dicit in dexo omnisa tra
desiderabat videre vultum salomonis
et singuli deferebant ei munera i
tributa ut ipi exponit s pfectius ex
pectat implendum in rege messia
quem expectat futuru regem tpa
lem sup totu mundum Sed falsitas
veritatis dei appz ex eo quod subditur
a deserto libanoqz et ubi exp
posita adsto libanoqz etc ubi exp
mitur tmi tre pmissionis filiy isrl
pmisse vite tue quia p9 morte Josue
filiy isrl peccavit et tunc adusary
eis pvaluerunt ut hetur iud sic
sim cu moyse in revelacionibz diuis
et opibus miraculosis ita ero tecum
etc et hoc satis patet ex decursu libri
in sequentibus no dimittam te nec de
linquam hic fit multiplicacio verborum id
signum ad maiore dei assercionem
Confortare hic ponit scdm manda
tu de tra dividenda cum pmittitur di
vina consolacio cu dicit confortare et
esto robustus videbat enim Josue quod
moyses sanctissimus in aliqua ipsi p
turbatus peccaverat magnis contra
diccionis ppter quod pvatus fuerat i
gressu tre pmissionis et ideo multo no
timebat ne sibi aliquid simile et ac
cideret et ideo adeo fuit confortatus

et assecuratus de tre aquisicione et di
visione ideo subditur tu enim sorte
dividebis ppls hunc tram pq luctam
etc de quo ma° hetur gen xxi p
me metipsm iuram dixit dns etc
Confortare igitur hic ponitur
tciu pceptu de lege svanda et pz litr
usqz ibi no recedat volumen legis
huius abore tuo quia debebat alios
docere de lege ad quod requirit medita
cio ideo subditur et meditaberis etc
ut custodias et facias quia pus debe
bat facere et docere noli metuere me
tu humano et noli timere timore
mundano quia tecu est dns deus
tuus qui est potens in omnibus
Precepitqz Josue hic dns ponitur
quartum mandati execucio et pmo qn
tum ad totum pplm gnalit sco quan
ad duas tribus et dimidia spalit ibi
rubenitis quoqz Circa pmu sciendu
quod preceptu erat Josue de transitu ior
danis ut pdcm est io ponitur hic
execucio huius mandati cu dicitur
precepitqz iosue pncipibus ppli magis
enim tribu erat unus pnceps et omis
erat subditi ipi Josue parate vobis
cibaria hoc no pt intelligi de manna
quia svari no poterat ecia in cra
stinum nisi feria sexta psabbato ut
hetur Exo xvi nec tamen adhuc de
fecerat manna ut hetur infra v
ca° s intelli de alys cibarys que tunc
poterant comedi a filys isrl ecia cu
manna unde deute ii ca° dicitur fuit
quod filiy esau et moabite vendiderunt
a filys isrl transeuntibus iuxta tram
suam cibaria quod no pt intelligi
de manna que no erat venalis
nec dabatur adeo ydumeis et moab
tis s tm filys isrl sicut enim in fine
legis et ewangely simul concurrerunt
legalia cu ewange° sic appinquite
tpe quo manna deficere debebat
simul concurrerunt in usu filiorum isrl
manna et alia cibaria que p9 dieru
tcium transitus iordanis exhoc dicit
expositores mi gmt inhoc sequetes

clugo quod Josue no fecit illud preptu
de quo hic loquitur scriptura spiritu divino
sed magis humano et quia a fine luctus
moysi in quo dixit Josue hoc preptu
se fluxerunt septem dies ad minus an
transitum iordanis quia ut dicunt ante
istud preptu misit exploratores q
autequam redirent remanserunt ad
minus per quatuor dies quia postquam
missi a iosue intraverunt civitatem
iericho et hospitati fuerunt in domo
raab meretricis inde latuerunt in monta
nis tribus diebus antequam redirent
ad iosue ut habetur cap. sequenti et tunc
iosue movit castra et venit ad ior
danem ubi manserunt filii israel tribus
diebus ut habetur infra in principio
tercii capitulum et ideo non videtur verum fuisse
quod fecit preconizare dicunt etiam
ultra quod sic promissus est iosue
deficere ne ultra attemptaret aliqua
facere absque consilio divino in aliqua
tamen dubius dixisse Num. xxvii moysi to
lle iosue filium nun etc. sed ut succedit
tibi et sub dicitur ibi pro hoc si quid a
gendum erit eleazar sacerdos consulet
dominum sed istud salvo meliori iudicio non
videtur consonum scripture precedenti et sub
sequenti ut enim patet expositis in
textu dominus erat assecurare iosue in
principio sui ducatus ut eum dirigeret
in suis actibus dicens non dimittam
te nec derelinquam et postea subditur
noli metuere et noli timere quoniam dominus
deus tuus tecum in omnibus ad que
cumque perrexeris et ideo non videtur bu
gnem eius quod dominus in principio sui du
catus dimiserit eum sic agere sponte
spo et errare. Similiter hoc non est co
sonum hic sequenti quia videtur
intencione domini fuisse exaltare iosue
et dare ei auctoritatem in principio du
catus sui promiserat ei ita quod populus israel
sibi crederet imposterum et obediret unde
dicitur tercio cap. dixitque dominus ad iosue
hodie incipiam te exaltare te coram
omni populo israel etc. et ideo non est vi
sile quod in principio ducatus sui per
miserit ei predicare falsum et preconizare
in toto populo quia ex hoc videretur

quod spiritus domini non esset in eo et ideo
dicunt hic et etiam aliqui expositores
in quod istud preptu Josue scribitur
hic per anticipacionem quia non fuit
datum donec exploratores missi reversi
fuerunt ad ipsum et estimant non fluxerunt ni
tres dies usque ad transitum iordanis
ut habetur infra in cap. non enim sacra
scriptura semper refert gesta eodem
ordine que facta sunt sed aliquando prius fa
postius scribuntur et econverso et sic hoc
accipimus sexta regula exponendi sa
cram scripturam ut dictum fuit in prologo
gen. // Rubenitis quoque hic ponitur
preptu executio dictum ad duas tribus
et dimidiam pertinet quibus moyses
assignaverat terram ultra iordanem tamen
tali pacto quod mulieres et familie
remanerent in urbibus muratis et
viri bellatores transirent iordanem ior
danem quousque acquisita esset terra
aliis novem tribubus et dimidie quam preceptum
iosue adduxit eis ad memoriam illud
pactum ut parati sint adimplere et pro
tra usque ibi sicut obedivimus in cunctis
moysi ita obediemus et tibi tantum sit dominus
deus tecum sicut fuit cum moyse // Et ita
quod sciendum quod non est locutio co
dicionalis ut sit sensus obediemus
tibi sicut moysi si tamen dominus fuit te
cum sicut cum ipso alioquin non obediemus quia
subiecti debent obedire superioribus
suis domini non tamen bonis et modestis sed
in malis et discolis ut habetur i. pet. ii
et salvator Mat. xxiii dicit quecumque
dixerint vobis facite opera autem illorum
nolite facere ista tamen obediencia in
telligenda est in licitis sed est locutio
optativa ut sit sensus parati sumus
obedire tibi et ideo optamus ut deus
sit tecum sicut cum moyse etc. Cap. ii
iii. iste ergo Josue hic describitur
exploratores missio ubi sic pro
ceditur quia primo exploratores
abscon... mittuntur secundo ambiere abscon
duntur ibi tollens quod mulier tercio
absconsi de pacto requirunt ibi ut
dum obdormierint quarto cum certo signo

dimittimitur ubi dimisit ergo eos qui
to ad iosue venitur ubi illi vero ambu
lantes etiam primo dicitur sic misit ios
dicit Ra[banus] sa quod missio istorum explo
ratorum facta sunt ante tempus luctus
mortis moysi quod probat sic quia
filii israel transierunt iordanem decima
die mensis primi ut habetur infra iiii
ca° et tamen moyses mortuus fuit ut
dicit decima die mensis duodecimi an
ni immediate precedentis et licet non probet
hoc ex sacra scriptura tamen verisimile
est quod dies mortis moysi qui tot
et tanta fecerat israeli in annalibus hebreorum
sunt certitudinaliter inregistrata ex
duobus autem istis predictis sequitur
quod a die mortis moysi usque ad diem
transitus iordanis inclusive fluxerunt
tamen triginta tres dies scilicet xxii de mense
xii anni precedentis et decem de primo
mense anni sequentis inde enim facti
sunt menses per lunationes due vero
lunationes continent lix dies et ideo
primus mensis apud eos est triginta
dierum alius vero xxix et sic quilibet de aliis
combinando ex quo patet quod duo
decimus mensis continet tamen xxix
dies a quibus si subtrahantur sex
dies qui precesserunt mortem moysi re
manent tamen xxiii quibus si addantur
x dies primi mensis anni sequentis
qui fluxerunt usque ad transitum iordanis
ut predictum est habentur tamen xxxiii dies
a die mortis moysi inclusive usque
ad diem transitus iordanis inclusive
luctus autem moysi qui incepit a die
sue mortis duravit xxx diebus
ut habetur deuteronomii ult[imo] et sic a termino
luctus moysi usque ad transitum iorda
nis fluxerunt tres dies a missione
vero exploratorum usque ad diem transitus
iordanis fluxerunt septem dies ad
minus ut declaratum est supra primo capitulo
ex quo concluditur quod iosue misit
exploratores ante tempus luctus mo
ysi de sethim nomen est loci in cam
pestribus moab duos viros explo
ratores in abscondito sub similitudine
fatuitatis explorabat tamen ut

dicunt aliqui sicut david finxit se
fatuum coram achis ne cognosceretur
ut habetur i reg xxi hebrei autem dicunt
quod fingebant se esse surdos et
mutos ne per linguam hebraicam
ab adversariis cognoscerentur unde ubi
hic habemus exploratores in abscon
dito in hebreo habetur / ingressi sunt
domum mulieris meretricis dicunt
exploratores aliqui hebrei et catho
lici quod secundum veritatem erat meretrix
exploratores tamen ingressi sunt
domum eius non ad fornicandum cum
ea sed ad latitandum ibi quia domo
talium mulierum sunt magis apte
ad recipiendum homines ignotos
alii autem dicunt quod ante fuerat
meretrix tamen tunc non erat nomen
tamen illud sibi remanserat sicut
mat[thei] xxvi dicitur quod ihesus recubuit in
domo symonis leprosi non quia tunc
erat leprosus sed quia ante fuerat
a qua lepra licet fuisset sanatus
a christo tamen nomen leprosi sibi reman
serat sed utrumque dictum videtur
irrationabile quia ista mulier po
stea fuit iuncta in matrimonio
salmoni ut habetur math primo qui
erat princeps nobilioris tribus scilicet tribus
iuda et per consequens non est verisimile quod
accepisset in uxorem talem mu
lierem que esset actu infamis vel
fuisset et ideo translator caldaicus
ubi nos habemus mulieris meretricis
habet mulieris hospitalarie et sic di
cunt etiam hebrei nomen enim hebraicum
quod hic ponitur equivocum est ad
significandum meretricem et venditricem
victualium quod est proprium hospitatorum (?)
dicunt tamen hebrei quod utrumque signifi
cato ipsi raab convenit quia erat
actu hospitaria et cum hoc fornicaria
secundum aliquid vel saltem fuerat prius
alias ut supra dictum est et improbatum
quantum ad meretricem etiam patet / Tol
lens hic exploratores abscon
ditur ista enim mulier auditis
mirabilibus que deus fecerat
pro filiis israel credidit ipsum esse verum

dcm̄ 2 p 9ne impleturus ꝑmissum q̄
eis fecerat de tr̄a capienda 2 ideo cogi
tans de salute sua 2 spūali 2 corporali
et sue consanguinitatis saluauit explo
ratores ut p eos cum suis saluaretur
et hoc est quod dicit tollensq̄ mulier
viros abscondit ꝑmodum infra qm̄
infra describitur in hebr° habetur sic acce
pit duos viros et abscondit eum q̄
ab eis ab hebreis exponitur tripliciter
uno modo quia ponit hic singulare p
plurali sicut Exo viij venit musca
grauissima i. multitudo muscarum secundo
mo quia mulier festinans eos abscon
dere posuit eos in una p uno loco quod
nō videbatur sufficiens nisi p uno
et ad hoc significandum dicitur abscondit
eum sicut em in latino sunt figu
ratiue locutiones similiter sic in hebr°
tertio mo exponitur quia dicunt
aliqui hebrei quod isti duo viri fuerunt
caleph et phinees dicunt enim q̄ iste
phinees erat angelus in corpore huāo
ideo poterat stare coram hominibus 2 nō
videri ab eis qn̄ volebat et ideo non
fuit absconditus a mulie sed caleph
tantum. licet aut hoc dcm̄ sit fictm̄
tn̄ ex hoc habetur argumentum cont̄
iudeos ex concessis de possibilitate in
carnationis quia ex quo concedunt
incarnatione angeli nō possunt co
uenient negare possibilitatem in
carnationis diuine quia deus ma
gis pt assumere et supportare nām
huānam qm̄ humanam q̄ angelus
fateor venit ad me tamq̄ ad
hospitalitatem quem cumq̄ porta
clauderetur etc. in hoc est mentita sed
fuit tamen mendacium officiosum vz p
salute suam 2 exploratorum ipsa
aute fecit abscondi viros i. sola
cum in hoc exprimitur modus quo
abscondit eos illis q̄ egressis sta
tim porta est clausa s. porta ciui
tatis ne isti absq̄ diligenti inq
sitione exploratorum ciuitate reīn
trarent. alit̄ exponitur de porta
domus raab que pt egressum

ipsorum clausa est ne cito redirent 7
absconditos inuenirent. nec dum
obdormierant hic qm̄ exploratores
de pacto requirunt vz q̄ saluaret
raab 2 domum patris sui sicut salua
uerat eos 2 ex hoc pactum iuramen
to firmarent 2 patet lr̄a paucis ex
ceptis nec dum dormierant quia
timor abstulerat sompnum ab eis
noui q̄ dns tradidit vobis terram
loquitur de futuro p modum preteriti pt̄ cer
titudine sue fidei que tenebat hec
ita certum ac si iam esset factum cuius
causa subditur et em irruit in nos
terror uester etc. i. a nobis immissus et
redditur causa huius cum subdit
audiuimus etc. 2 sequitur conclusio sua
Iurate ergo michi 2 patet
lr̄a videntur aīa uestra sit vobis in
morte hic accipitur aīa p toto ho
mine quia est ps principalis hoīs
uel p ipa vita huāna que causatur
ab aīa ut sit ibi pdicatio causalis
uel formalis quia aīa huāna est
in mortalis faciemus in te mīam
et domum tuam saluando 2 veritatem
iuramento firmando. demisit ergo
hic exploratores abire pmittitur
cuius modus describitur cum dicit demisit
ergo eos p funem de fenestra. hebrei qui
dicunt raab fuisse meretricem dicunt
quod solita fuerat p funem illum reci
pere fornicarios 2 emittere ut sicut
fuerat ei instrumentum peccati 2 transgres
sionis sic ei fieret instrumentum sal
uationis domus eius habebat muro. scd'm hebreos
hoc additur ad ostendendum quod de fa
cili poterat emittere exploratores p fe
nestram quam habebat sup murum
sicut 2 paulus dimissus est ut habetur
act. ad montana conscendite ubi non
est via quibus ibique latete tribus diebus
etc. licet iordanis parum distaret a ie
richo tn̄ remanserunt p scrutatores
exploratorum pluribus diebus quia nō
solum quesierunt in via 2 introitu
vie sed in latibulis circumquaque habeat

dicunt q reuelatu fuit ipi raab p
salute exploratoz quod tm tardaret
si ingredientibz nob. tiam signu no
fuit funiculus iste coccineus i rubeus
petiuerit em ipa raab ex
ploratoribus ut darēt ei cītu signu
saluacōnis sue z suoz et ipi dedimt
psigno quod funiculus p que dimissi
fuerut ligarēt in fenestra z sic co
gnoscēt dom9 ab eis z exites in ea
et ideo dixerunt quod si funiculus
ille no eēt ibi psigno i munes
essent a maiameto qui hostiu dom9
tue egressus fuit sanguis ipius
erit in caput eius i ipe erit sibi
causa mortis cuctoz aut sanguis
qui tecu in domo fuit in caput
nrm i obligam9 nos morti pcoz
salute appendit ne obliuioni da
retur et ut hoc exploratores vide
rent ante qm recederent / Illi vero
hic exploratores ad Josue reuertu
tur pmittēt tamē latitato coz tribus
diebus in motanis ad locu vbi erāt
trāsitus iordanis atq dixerunt tradi
dit dns omem trām hanc i manus
nras atq et si dicerent ita timuere
ac si iam essent fcm z causa subdit
cum dicit et timore psrati zc. i
no hnt animum resistendi / Ca. iij
gitur Josue hic qui agitur
de ingressu tre qui factus est p
trāsitu iordanis et ideo pmo on
ditur quid actu est in ipo trāsitu
2o quid in exitu iiij cao 3o quid
instatu vo cao pma ps diuiditur
in tres quia pmo de trāsitu dat pcep
tu scdo additur signu diuinitus
dandu ibi dixitq dns ad iosue 3o
ponit vtriusq complemetu ibi igr
egressus est ppls / Ca pmi dicit
sic igr iosue de nocte consurgens
in heo dicitur de mane cosurgens
quia sicut dixerit in aurora qe
est cofiniu diei z noctis z sic pz
quod vtroq mo pt nominari egre
dientes q de sechim locus est vnde
miserat exploratores venerunt
ad iordanem qui no multum asechi
distabat z morati sunt ibi ptres dies
dicunt expositores aut quod causa
huius more fuit eo quod iordanis
fluuius ex resolutione niuiu inare
uerat ut hetur infra z ideo stete
runt ibi tribus diebus quousq aque
aliquātulu decreuisset s hoc non
videtur consonare vitati hebraici
ex quia infra eodem cao vbi nos
hem9 iordanis aut rippas alueus
sui tempe messis implenat in he
re hetur et iordanis implenat
sup omes rippas suas omnbz die
bus messis qui dies durant p duos
menses s3 hebreos put dcm fuit
gen xiiijo cao in fine z ideo si causa
more fuisset ex cresencia iordanis
filij isrl ibidem stetissent pmai9
spaciu satis qm ptres dies ut
videt z ideo aliter pt dici s quod ca
illius more fuit quia iosue ex
pectabat reuelacone de modo di
uino transeundi que facta fuit i
vltima die de illis tribus z in crasti
no sic trāsierunt vnde tunc dixit
iosue ad pplm sanctificamini cras enim
faciet dns int nos mirabilia si
em a pncipio Josue sciuisset quod
alueus iordanis siccari debuisset
ppe coz trāsitu no oportuisset eu
trāsitu expectasse nec pdicm n
p horum ppe diminucōne aque
dicitur aute hic q pma dies de tribz
pdictis fuit trecesima z penultima vlti
ma luctus moysi quod oportet dicē
scdm pdicta s q a morte moysi usq
ad trāsitu iordanis inclusiue flu
xerunt tm xxxiij dies ita q die
trecesima tercia trāsierunt iordanem
tres aut dies pdicte immediate
precesserunt dies trāsitus ut patet
in texto ex quo sequitur q pma il
laz fuit trecesima dies luctus
moysi quando videritis archam fe
deris dni dei nri z sacerdotes stirpis

levitice portantes eam ex quo patet
quod aliter deportata fuit tunc
quam ante in motione castrorum
quia ante portabantur portabatur per
levitas qui erant de familia ca
ath ut patet numeri iiii et x. Vos ergo
consurgite et sequimini precedentes
ex quo etiam patet quod alio
ordine portabatur archa quam in ali
is motionibus castrorum sex tribus
precedebant archam et sex seque
bantur ut habetur numeri iiii. Hic
autem archa precedebat et exercitus etiam
videtur quod omnes que prius
ducatum prebebant recessissent sitque
inter vos et archam spacium propter
reverenciam cubitorum duum milium
cubitus secundum unam opinionem
continet pedem et dimidium secundum
aliam duos pedes et sic inter populum
et archam erat spacium trium mi
lium pedum secundum primam opinio
nem quatuor autem milium secundum aliam
Sanctificamini cras enim etc. Expositores
nostri dicunt quod ista sanctificatio in
telligitur quod continerent ab uxoribus
suis propter reverenciam miraculi in
crastino fiendi ideo et ante datam
legis preceptum fuit eis ut continerent
ab uxoribus suis ut habetur Exodi
xix. Hebrei autem dicunt secundum sitis pati
ubi nos dicimus sanctificamini quia
verbum illud est equivocum ad pre
parare et sanctificare sed qualis debe
at esse illa preparatio non dicunt cras
enim faciet dominus inter vos mirabilia
siccando alveum Iordanis et ex
ponitur infra et ait ad sacerdotes
Hoc dixit Josue in die transitus
Iordanis. Dixitque dominus. Hic expo
nitur signum divinitus dandum
cum dicitur Hodie incipiam exaltare te
licet enim die precedenti revelatio
facta fuisset Iosue ut predictum est
tamen tunc fuit replicata ad maiorem
declarationem sicut enim in cognitione
naturali proceditur ab imperfecto ad
perfectum ut habetur i° physicorum itam

cognitione supernaturali que fit per divinam
revelationem aliqua veritas primo re
velatur minus perfecte postea per
fectius ut sciant quia sicut fui cum
Moyse per signa mirabilia ita et tecum
sum quod patuit per transitum mira
culosum cum ingressi fueritis aque Ior
danis state in ea dicunt Hebrei quod stete
runt in Iordane prope ripam per quam
ingrediebantur quousque quousque totus
populus transisset et ex hoc dicunt quedam
alia ut patebit postea sed hoc videtur
contra per hoc quod infra habetur cap. iiii. sacer
dotes qui portabant archam federis
domini stabant super siccam humum in
medio Iordanis ex quo dicitur quod processe
runt usque ad medium ut populus transi
ret securius. Accedite huc et audite
verbum domini. Hoc dixit Iosue principibus
populi in quibus totus populus virtualiter
continetur non enim totus populus potu
isset verbum eius audire. In hoc sci
etis quod dominus deus vivens in medio
vestri est. Supra positus mirabile quod fi
eri non potest nisi divina virtute quod dicitur
exponitur cum dicitur Ecce archa fe
deris domini ad cuius approximationem sic
cate fuerunt aque ut exponitur postea
parate xii viros scilicet ad tollendum xii
lapides de alveo Iordanis desiccato
ut exponitur infra quarto sequenti capitulo
et coposuerunt vestigia pedum suorum
hic exponitur modus desiccationis
alvei Iordanis et patet littera. Hic
agitur quando describitur transitus et
signi complementum et patet littera usque
ibi Iordanis ripas alvei sui tempore
messis impleverat non potest intelligi quod
tunc colligerentur blada quoniam quia
decima die mensis primi transierunt
Iordanem ut habetur capitulo sequenti
mensis autem primus hebreorum incipit
a lunatione approximatiori equinoctio
vernali sive sit ante sive post sed
tempus messis pro tanto quod intra primi
mensis que calida est in aliquibus
locis magis calidis segetes aliquae
approximabant ad maturitatem et

et de illis colligebant manipulos
et terebant aliquantulum et post tractos
excuciebant grana de quibus fiebat
oblacio in festiuitate paschali que ce
lebratur xv die mensis primi ut habet
leuit xxiij et ipse hoc mensis primus
vocatur mensis nouarum frugum exo
xiij et deutr xvi quod autem hic in
ponitur de inundacione iordanis hoc
fit ad declaracionem maioris miraculi
in siccacione aluei iordanis in transitu
filiorum israel ideo subditur steterunt
aque et contra naturam eius sunt fluide
que autem inferiores erant in mare
solitudinis que nunc vocatur mor
tuum descenderunt iste locus est ma
gnus lacus per quem transit iordanis
fluuius et vocatur mare secundum mo
dum loquendi hebraycum quo omnis
congregacio magna aquarum mare
vocatur unde gen primo dicitur congre
gaciones quoque aquarum vocauit maria
et hoc modo stagnum genesareth fluuius
vocatur mare tyberiadis et mare
galilee ut habetur in pluribus locis
in ewangelio et eodem modo importans lacus
iste vocatur hic mare solitudinis
quia est iuxta desertum sin et mare
mortuum ita quod nullus piscis potest
ibi viuere ut dicit philosophus in metheororum
ubi loquitur de isto lacu vel stagno
tamen quia aque sunt ita spisse quod sunt
quasi lutum propterea vestimenta sibi
proiecta magis sordidantur quam lauentur
ut dicitur ibidem quia sunt excessiue
salse propter quod alibi scriptura vocatur
mare salsissimum usque anno deficient
ab aspectu filiorum israel populus autem
incedebat contra iordanem in priorda
nem ita quod ponatur una preposicio
pro alia vel dicitur iordanem quia populus a
propinquabat ad aquas iordanis de
super venientes que stabant eleuate
ad modum collis iuxta transitum populi
cetera patent etc Ca iiij iam

Cumque
transgressi essent om
nes iordanem etc In hoc ca
pitulo ostenditur quid actum sit in transi
tu iordanis quia xij lapi
des de alueo iordanis sunt exportati
xij alij in arida intra alueum positi
in hoc igitur capitulo sic proceditur quia
primo ponitur dominum ad iosue iussio secundo
missionis implecio ibi intulerunt
ergo circa primum dicendo quod ibi populus at
circa primum dicitur sic dixit dominus ad
iosue elige xij viros id est iam electos
accipe quia de mandato iosue quilibet
tribus elegerat virum unum ut dictum est
capitulo precedenti et ideo ista eleccio aliqu
aliquando attribuitur iosue aliquando tribubus
quia facta est a iosue auctoritate
et ab aliis execucione xij durissimos
lapides ut possint diu permanere
ad memoriam facti quia ab aliis colle
bantur ut infra dicitur ut sit signum inter
vos ut patet littera usque ibi vos
mecum et accipit hic eciam pro tempore
longo in determinato fecerunt ergo
hic ponitur missionis implecio
ut patet littera usque ibi alios quoque
xij lapides posuit iosue in iordanis
alueo ut habetur testimonium tran
situs miraculosi intra aquam et extra
et isti xij lapides positi intra alueum
fuerunt ita magni quod poterant a
pparere super aquam que erat parua et
ideo de istis xij lapidibus non dicitur
quod singuli homines portauerint
singulos lapides sicut de aliis xij
sed quod iosue posuit eos quod est in
telligendum quod ad iutorium multorum
propter magnitudinem lapidum unde
de istis lapidibus dicitur communiter
a doctoribus quod iohannes baptista
in iordane dixit potens est deus
de lapidibus istis suscitare filios
abrahe ut habetur mt iij capitulo et sunt
ibi usque in presentem diem hoc refert
ad tempus quo liber iste fuit scriptus
et forte adhuc sunt ibi festinauit
que populus et transijt quia erat mag
na multitudo valde et ideo oportebat
eos festinanter transire usque transisset
omnes transierunt et archa domini et hoc
ad preceptum domini et iosue ut infra
exprimitur sacerdotes quoque pergebant
ante populum cumque cum populus ante
transisset iordanem tamen stetit iuxta

ripam quousque sacerdotes portantes archam transissent ultra propter populum qui debebat sequi archam ut dictum fuit capitulo precedenti. In illo die magnificavit dominus Josue coram populo propter mirabile ut populus haberet eum in reverentia et timore sicut sacerdotibus. Hic ponitur ad ostendendum quod speciali mandato steterunt speciali mandato dei steterunt in iordanis alveo ita de eius mandato speciali recesserunt ut ascendant de iordane. Ex hoc quod non dicitur hic ut transeant ut sed ut ascendant sicut habetur quod ascenderunt super ripam per quam intraverant eo quod stabant iuxta illam secundum eos prout dictum est super capitulo precedenti. Et quia dicit textus hic quod cum pedes sacerdotum fuerunt iuxta alveum aque iordanis que steterunt statim fluxerunt secundum cursum suum ex quo sequitur secundum hebreos quod populus israel tunc fuit ex una parte iordanis et sacerdotes cum archa in parte opposita et aqua iordanis in medio currens. Io dicit archa aliter transiit quam populus dicentes quod archa portavit portitores suos quod est sic intelligendum quod virtute divina archa cum sacerdotibus fuit subito transportata non solum ultra flumen sed etiam ultra populum que debebat precedere ut predictum est. Sed hoc videtur fictitium tum quia non est verisimile quod scriptura tacuisset tantum mirabile tum quia in materia [...] quod sacerdotes steterunt in alveo iordanis iuxta ripam per quam ingressi fuerunt quam steterunt in medio alvei ut dictum fuit capitulo precedenti tum quia modus loquendi ex quo arguunt oppositum cum dicitur ut ascendant magis est ad oppositum ut videtur quia quando dictum est tum populi subditur populus autem de iordane ascendit decimo die et tamen alveum pedibus transierunt ut exprimitur in litera et ipsemet concedit quod ergo dicitur ut ascendant hoc est quod sacerdotes stabant in medio alvei ut predictum est vel alveus est profundior quam ipsa ripa et ideo progressus de loco illo ad ripam procedit ascendendo et ita patet expositio. Populus autem. Hic quartum describitur tempus de termino cum dicitur populus autem de iordane ascendit decimo die primi mensis hoc autem exprimitur ad maiorem historie certitudinem. Et castrametati sunt in galgal. Hoc nomen ponitur hic per anticipationem quia postea fuit impositum illi loco sequenti capitulo xii. Quoque lapides quos de iordane alveo sumpserant posuit iosue in galgal. Dicunt hebrei quod transito iordane non statim iverunt in galgal sed progressi iverunt ad montem ebal et ibi posuerunt xii lapides illos et levigaverunt eos calce et scripserunt super eos mandata legis et fecerunt benedictiones et maledictiones solempniter et de lapidibus illis altare et obtulerunt super hostias et in sero venit in galgal ubi metati sunt castra apportantes ibi xii lapides predictos ut manerent ibi pro signo iordanis transitus miraculosi. Et ad hoc allegant quod predictum est in hoc capitulo. Dominus complevit que iosue ut loquerentur ad populum preceperat dominus et dixerat ei moyses. Moyses autem dixerat quod transito iordane levigarent lapides calce et scriberent ibi legem et quod ponerent benedictiones super montem garizim et maledictiones in monte ebal ut habetur deuteronomii xxvii. Sed hoc videtur fictum tum quia tot et tanta non possent fieri una die ut potest transitus iordanis maxime tante multitudinis progressus ad montem ebal et garizim qui locus plus satis distat a iordane quam civitas iericho solempnitas benedictionum et maledictionum descriptio legis super lapides et ymolatio hostiarum et iterum progressus ad galgale locum. Tum quia videtur contradicere ei quod dicitur infra viii capitulo post destructionem iericho et hay tunc edificavit iosue altare in monte ebal et ibi subditur de descriptione legis super lapides et benedictionibus et maledictionibus. Tum quia repugnat ei quod dicitur deuteronomii xxvii ubi dicitur

de lapidibus in quibus erat scripta lex eriges ingentes lapides etc. lapides autem isti non sunt tales quos singuli homines portabant singulos lapides usque ad locum castrorum ut dicitur in principio huius capituli. Item litteram huius capituli quam praedicti allegant magis est ad propositum quia ibi dicitur sacerdotes autem qui portabant archam stabant in iordanis medio donec omnia complerentur que Josue ut loqueretur ad populum praeceperat dominus et dixerat ei moyses. Si ergo illud dictum moysi intelligitur de descriptione legis super lapides et benedictionibus et maledictionibus scilicet quod sacerdotes steterunt in medio iordanis cum archa quousque omnia praedicta sunt completa et tunc archa non praecessisset populum ingressum praedicti eius contrarium dicitur in hoc capitulo similiter archa et sacerdotes non fuissent praesentes quando maledictiones et benedictiones solempniter sunt in monte ebal et monte garizim cuius contrarium dicitur infra viii capitulo et ideo quod supra dicitur donec complerentur etc. et subditur que dominus praeceperat et moises dixerat intelligitur de transitu iordanis et de portatione xii lapidum usque ad locum ubi manserunt sequenti nocte et de portatione xii lapidum aliorum infra iordanis alveum praeceperat enim dominus ista et moyses dixerat etiam Josue saltem implicite scilicet quantum ad iordanis transitum et non intelligitur de aliis que postea sunt facta cum interrogaverint filii vestri cras id est in futuro tempore etc. // Capitulum v

[P]ostquam ergo ostenso quid factum sit in iordanis transitu et quid immediate hic consequenter ostendit quid factum est a filiis israel instantia antequam bellarent contra habitatores terre quia ante congressum sunt circumcisi et pascha celebraverunt et ab angelo apparente iosue confortati sunt et ideo primo agitur de circumcisione secundo de pasche celebratione ibi mansitque etc. tertio de ipsius confortatione ibi cum autem esset iosue etc. Primum praemittitur timor adeo immissus super ad israelitas hec cor... et patet littera hoc autem adeo factum est ne venirent ad pugnandum contra filios israel tempore quo de novo sunt circumcisi quia tunc erant ad bellandum impotentes et subditur circumcisionis praeceptum cum dicit fac tibi cultros lapideos hebrei dicunt novaclas acutas cultellus enim lapideus non est de necessitate circumcisionis nec hoc utuntur iudei moderni in circumcisione sed cultello ferreo circumcide secundo ex hoc dixerunt aliqui quod idem homo potest bis baptizari sicut et circumcidi sed hoc est falsum quia hee persone non sunt hic circumcise que aliquando fuissent sed illi tantum qui nati in deserto remanserunt incircumcisi ut patet in textu et ideo cum dicitur hic circumcide secundo subintelligitur solempniter quia ista fuit secunda circumcisio scilicet solempnis secundo respectu cuius dicitur secunda vel aliter dicitur. dicunt enim hebrei quod respectu illius circumcisionis dicitur secunda que facta fuit in egipto illa nocte qua percussit dominus primogenita egipti tunc enim ut dicunt fuerunt multi circumcisi maxime quia multi egipcii conversi ad iudaismum exierunt cum filiis israel de egipto ut habetur Exodi xii. // Sed hoc dictum non videtur verum tamen quia non habet auctoritatem de scriptura que de hac circumcisione nullam facit mentionem tamen quia eis imminebat egipciis compellentibus cogentibus eos exire et ideo si facta fuit dilatata circumcisio propter itineris laborem in incerto aut videbitur eadem ratione et sectoribus fuisset tunc dilatata circumcisio. // Sed tunc non habuerunt tempus circumcidendi eo quod egipcii cogebant eos ad exitum ut dicitur Exodi xii et ideo multo minus habuissent tempus circumcidendi in maxime temporis multitudine. // Ideo aliter dicitur quod hec circumcisio solempnis dicitur secunda respectu illius quam fecit abraham de mandato domini quia tunc sunt circumcisi cum omnibus de domo sua ut habetur Gen. xvii in collo-

pputiorum quia sic nominatus est ille
locus quia ibi amota sunt pputia
a filiis isrl' vnivrsi bellatores viri
mortui sunt in deserto exceptis tu illis
qui erant de tribu levi ut dictum sunt xxiiij
xiiij pplus ante qui natus est i deserto
et sequitur incircumcisus fuit ppus enim
isrl' movebat castra quotiens hora
nubes movebatur pbens ei ducatum
et quia incertus erat eis motus nubis
ideo dispensatione factum est quod illi
qui fuerunt nati in deserto remanserunt
incircumcisi usque ad tempus istud quia pi
culosum esset de novo circumcisos itinerare
seu ptare in itinere quibus ante
iuraverat ex hoc videtur quod deus non
temneriit suum iuramentum quia non
viderunt terram promissionis / dicendum
quod iuramentum erat condicionatum
s. si non offenderent deum tali offensa q.
deberent morte puniri // Vel dicendum
si non intrarunt terram promissionis i
ppris psonis intrarunt tamen terram
eam in filiis suis in quibus quodam
modo pres mansiunt dixitque dominus ad
iosue hodie abstuli obprobrium egipti
a nobis istud exponitur dupliciter ab ex
positoribus uno modo ut accipiatur
obprobrium egipti passive quo sustinu
erunt egiptij a filiis isrl' exprobrando
eis quod erant incircumcisi // Sed hoc non
videtur rationabiliter dictum quia filij isrl'
egipto fuerunt subiecti et in maxima
servitute ut habetur Exo j 2 ideo non est
verisimile quod egipcijs exprobrarent
alio modo accipiendum obprobrium egipti
active s. quod egiptij intulerant filiis
filiis isrl' s. obprobrio obprobrium servitutis
quia licet in exitum de egipto fuerunt
liberati a servitute egiptiorum tamen ista
libertas perfecte fuit declarata qui fuerunt
intra promissionis et ideo dicunt quod
locus ille vocatus est galgala quod
significat libertatem // Ex hoc dictum non videtur
bene consonum textum quia oblatio ob
pbrij videtur referri ad circumcisionem
cum dicatur hodie abstuli etc quia illa
die fuit circumcisi omnes illud etiam
quod accipitur ad propositum designatione

galgale non est verum quia nec hebreus
nec interpres sic interpretatur hoc nomen
s. aliter ut videbitur ideo aliter ex
ponitur secundum hebreos videlicet quod filij isrl'
petebant a rege egipti de regno suo
egredi ut habetur in Exo egiptij enim
constellationes observabant dicebant
eis inserviro volitabis ire eam con
stellatio ondit effusionem vestri sanguinis
futuram s. recedatis i circumcisione vero
facta in iosue effusus est sanguis
ipsi circumcisi que effusio non fuit eis
ad vituperium et malum s. magis ad
bonum quia circumcisio est signaculum fi
dei et sic exponitur verbum dominus dicentis
hodie abstuli obprobrium egipti a nob
q.d. effusionem sanguinis vestri quam egip
cij dicebant vobis futuram ad vituperium
et malum conversa ad laudem vestram et
bonum per circumcisionem vocatum est nomen
loci illius galgala quod interpretatur
rota vel circumcisio quia pellicula que
per circumcisionem abscinditur habet figuram
circularem // Mansuntque hic agitur de
pasche celebratione cum dicatur et fecerunt
phase i. ymolationem agni paschalis
phase i. ymolationem agni paschalis
xiiij die mensis primi ad
vesperam hec enim erat dies et hora eius
ymolationis secundum quod habetur Exo xij
et azimos panes talibus enim panibus
debebant uti vij diebus ut habetur
ibidem et polentam eiusdem anni que
habetur et germinatum in solempnitate enim
paschali fiebat oblatio de gnius novis
spicis de manipulo primitiarum
ut dictum est super in ca° et de talibus po
terant comedere pplus postquam
primitie erant oblate defecitque man
na quia non erat data a deo nisi i
supplectione victualium deficiencium ut
patet Exo xvj // Cum autem esset iosue
hic ponitur ppli confortatio per appari
tionem angeli ipsi iosue qui erat
dux ppli cum dicatur et vidit virum
stantem i. angelum in specie viri evagi
natum tenentem gladium separatum
ad pelium in eis an adversariorum igno
rabat enim adhuc esse angelum qui
rndit nequaquam supple sum adversarius

q sum princeps exercitus domini exercitus
dicit israel hic vocatur exercitus domini
quia a deo mittebatur ad faciendam
vindictam de iniquitatibus habitatorum
terre chanaan et erat verno i. ad into
vin min dicit hec quod iste fuit
michael et vocabitur eo quod danieli
decimo fuit dan x. nemo est adiutor
meus in omnibus hiis nisi michael
princeps vester et angelus apparens vocatur
princeps exercitus israel accedit iosue
ad faciendum ei reverentia ex quo co-
gnovit esse angelum adorans adora-
tione dulie quod dominus meus ad servum suum
q.d. obedire paratus sum solve calci-
amentum etc. simile verbum dictum fuit
moysi in apparitione sibi facta in rubo
ut habetur exo iii° locus enim in quo
stas sanctus est propter apparitionem angelicam etc.
Ericho autem hic incipit // capitulum vi
secunda pars principalis huius libri
de conflictu et acquisitione terre
primo de acquisitione iericho iericho secundo
de acquisitione hay capitulo viii tertio de
bellacione quinque regum x capitulo quarto
de bellacione plurium regum simul
congregatorum xi capitulo prima dividitur
in duas s. in principales et incidentales
secunda incipit in principio vii capituli prima ca-
pcionem iericho primo docetur modus
capcionis secundo subditur actus execu-
cionis ibi tunc ergo iosue // circa primum
sciendum quod dominus docuit iosue de
modo capcionis et iosue denunciavit
populo suo sicut patebit exceptis que
exponuntur et nullus audebat ingredi
i. ad auxiliandum inclusos in civitate
vel egredi ad fugiendum pro sua salute
dixitque dominus ad iosue dicunt aliqui
et probabiliter quod dominus docuit iosue per
angelum sibi apparentem ut dictum est de
hiis que fecerunt de modo capiendi
civitate concitor i. impellatus
armati precedentes dicit hec quod
hoc intelligitur de filiis ruben et gaad
et gad et de dimidia tribu manasse
qui armati debebat precedere alios
ad bellum ut dictum fuit capitulo primo et

numeri xxxvi // Cumque iosue hic po-
ponitur precepti execucio et primo quantum
ad civitatis destructione secundo quantum
ad raab meretricis salvacione ibi duobus
autem viris tertio quantum ad iosue impreca-
cionem ibi in tempore illo prima pars patet
particis exceptis quia ponitur execucio
capcionis iericho sicut fuerat dicta a
domino iosue denunciata populo reliquum
vulgus archam sequebatur non est i-
ntelligendum quod mulieres et parvuli
in castris ad pugnam circuirent civitate quia
in principio huius capituli dicitur circuite ur-
bem cuncti bellatores de tribus. dan
cum aliis duabus tribubus sibi ad-
iunctis quia erant ultimi in motu
castrorum et faciebant ultima custo-
diam ut habetur numeri iiii capitulo unde
ubi translatio nostra habet reliquum vulgus
in hebreo habetur agregacio sic enim vo-
cabatur acies illa eo quod illi qui de
precedentibus aciebus propter lassitudinem
vel aliam causam manebat post
alios ultime acie agregabantur
igitur iosue de nocte consurgente
in hebreo habetur de mane surrexit in
aurora que est confinium diei et noctis
et ideo abutitur pro denominari quia
medium sapit naturam utriusque extre-
mi. die autem septimo etc. dicunt hebrei quod
erat sabbatum et rationabiliter quia vo-
catur dies septimus et tamen non pepercerunt
in vadendo et destruendo civitate quia
fecerunt hoc de mandato dei ut patet
in litera qui est dominus sabbati immo be-
ne fecerunt ei obediendo dixit iosue
ad omnem israel vociferamini non est verisimile
quod tantus exercitus posset vocem
audire maxime quia sacerdotes clan-
gebant tubis et ideo videtur quod dicere
hic accipitur pro denunciacione aliquo
sensibili signo ut pote per elevacione
signi vexilli vel aliquibus huiusmodi quod
potest a toto exercitu videri sitque civitas
hec anathema in hebreo habetur herem quod
habet duplicem significacione quia significat
destructionem et consecrationem ut
diffusius dictum fuit levitici ultimo utraque

tu sig[n]o coiunxit in hoc f[a]cto quia ci
vitas cu[m] h[ab]itatoribus fuit destructa au
ru[m] v[er]o et argentum es et ferrum que in
venta fuit ibi fuit reservati et d[omi]no
consecrata ita quod de cetero no[n] posset
humanis usibus applicari s[ed] ad faciendu[m]
inde illa que erant n[ecess]aria ad cultu[m]
dei jericho e[ni]m fuit p[ri]ma civitas capta
a filiis isr[ae]l et sp[eci]ali miraculo ideo josue
convenient eam posuit sub anathe
mate aliqua destruendo o[mn]ino i[n] sig[nu]m
iustic[i]e divine et aliqua que poterant
venire in p[re]dam bellantiu[m] d[omi]no con
secrando tamq[uam] p[ri]micias predar[um]
sic aut[em] no[n] fuit de p[re]da hay et aliar[um]
civitatu[m] ut d[icitu]r infra cavete ne de hiis
que precepta sunt nobis contingetis
p[re]varicacionem accipiendo aliquid de illis
que debebat destrui et comburi vel
de hiis que debebat d[omi]no consecrari et
omnia castra isr[ae]l sub p[e]cc[at]o sint i[d est] sub
pena pe[c]c[at]i quia p[ro] pe[c]c[at]o aliquor[um] vel
etiam unius qui est p[ro] aliquus civi
tatis tota co[m]itas punit[ur] aliq[ua]n[do] et iuste
et maxime abeo cu[m] omnes sunt
debitores mortis et hec materia fuit
diffusius pertractata deut[eronomi]o xxiiij
ca[pitul]o sup[er] illud o[mn]i[n]o no[n] occident[ur] patres
pro filiis [et]c[etera] sicut accidit tunc
pe[c]c[at]o achor ut h[ab]etur ca[pitul]o seq[ue]nti ce
tera patent in l[itte]ra // duobus aut[em]
viris h[ic] q[uo]m[odo] agitur de raab sal
vatione q[ua]m imposuit iosue duob[us]
exploratoribus quia eam et do[mu]m ei[us]
melius cognoscebant et quia ad hoc
iuramentu[m] astricti erant ut d[i]c[tu]m
fuit sup[ra] ca[pitul]o ij[o] ingressiq[ue] iuvenes
[et]c[etera] // d[icu]nt[ur] h[ic] quo ipsi duo explo
ratores vocantur iuvenes quia
ad explorandum solent mitti pru
dentes viri et astuti no[n] aute[m] iuve
nes inexperti tu[m] quia sup[ra] d[i]c[tu]m est
ca[pitul]o ij[o] q[uod] caleb fuit unus de illis
duobus ut dicu[n]t h[ebre]i quia tu[n]c iam
fe[re] erat octogenarius quia xl erat
annor[um] q[ua]n[do] moyses misit eum cu[m]
aliis de cades barne ad explorandu[m]
t[er]ram p[ro]missionis ut h[ab]etur infra
xiiij ca[pitul]o ab illo v[er]o t[em]p[o]re usq[ue] ad tra[n]

situm iordanis fluxerunt an[n]i xxxix
quia missio illa f[a]c[t]a fuit an[n]o s[ecund]o ab
egressio de egipto ab ingressu v[er]o
[de]s[er]to usq[ue] ad ingressu[m] t[er]re p[ro]missionis
fluxerunt an[n]i xl et sic patet quod
in captione iericho caleb h[ab]ebat lxx
x annos // ad hoc dicendu[m] quod vo
cant[ur] h[ic] viri et iuvenes et patet
in textu viri r[ati]one etatis et p[ru]dencie
iuvenes v[er]o r[ati]one aptitudinis et au
dacie ad [con]grediendu[m] et bellandu[m] unde
et de caleb d[icitu]r infra xiiij ca[pitul]o quod
cu[m] esset octoginta q[ui]nq[ue] annor[um] erat
fortis et potens ad g[ra]diendu[m] et bel
landum sicut fuerat t[em]p[o]re xl annor[um]
et extra castra isr[ae]l manere fecerunt
quia no[n] erant adhuc incorporati
p[o]p[u]lo isr[ae]l raab v[er]o in[n]ter[i]m et do[mu]m
patris eius et omnia que h[ab]ebat fecit
iosue venire licet e[ni]m preceptum
fuisset d[eu]t[eronomi]o xxxiij q[uod] omnes h[ab]itatores
illius t[er]re disp[er]de[re]nt[ur] tu[n]c t[ame]n raab et si
bi coniunctis fuit dispensatu[m] q[ua]nt[um] h[oc]
ad vitam et h[ab]itacionem p[ro]p[ter] sp[eci]ale se[r]vi
cie fidei et v[ir]tutis quod fuit expositu[m]
s[ecund]o ca[pitul]o in preceptis aute[m] decalogi que
sunt de dictamine iur[is] n[atur]alis non
cadit talis dispensacio et h[ab]itaverunt
in me[di]o isr[ae]l usq[ue] ad in diem hunc //
in illo t[em]p[o]re h[ic] describit[ur] iosue i[m]precacio
civitas e[ni]m iericho fuerat sublevata
ut d[i]c[tu]m est io ad h[uius] facti memo
riam et dei gl[ori]am optabat iosue
quod no[n] redificaretur ideo i[m]precat[us]
fuit malum pene ei qui redifi
caret eam imposuit dicens i[n] p[ri]mo
genito suo fundamenta illius iacia
at i[d est] primogenitus eius moriatur
qu[ando] po[n]et fundamento et i[n] novissimo
liberor[um] ponat portas eius i[d est] ultimus
libe[r]or[um] suor[um] moriatur i[n] posicione por
tar[um] et sic accidit abyel qui eam re
dificavit ut h[ab]etur iij re[gum] xvj ca[pitul]o
iusue exnominum breviter e[st] sine
h[uius] ca[pitul]o p[at]et h[ic] breviter moralitas
p[er] iericho sig[nifica]t[ur] civitate[m] q[ua]m fecit
sui amor [et] usq[ue] ad contemptu[m] dei [fecit]
hec civitas [non] (...) muro clauditur
s[ed] muro corporalis concupiscencie

tpalis affluentie mundialis excelle
cie qui eplexo minoris subintit? sompnu
ste p dicatonis clamare denote orōis
tantu pre distinssionis qui tantus
debz fieri septe vicibus i pfite quia
pfto numero septenario designat qui
eni contitur de culpa ad glam debet
diligent z pfte discutere gram con
sciam q q aut in hac ciuitate vz
pitur contrarium debz intimi quod
aut in veniatur ibi auri pfite sa
pie argenti eloquentie vasorum eno
ozum i malis industrie quia valet ad
multa sicut vasa fri i corpalis pote
tie debet dno cosecrari i dedicato bo
nis actibus applicari vnde tu sine
pte opus pietatis saluat? quia 2m
dem salvatoris ait v° ca° bti misi
cordes qm ipi miam consequentur. Ca xiij

Filij autem israel hic incidunt
poni? actor z dni? intitus
ptes quia pmo describitur
facti pe petrato sceli petrati cogni
to ibi. Cunq mitteret tico cogniti
pmitto ibi. Misit ergo Josue ca
primum dicat sic filij isrl puaricati
sunt licet aute vnus solus israel
peccauit tam generabit dicat? filij isrl
puaricati sunt eo mo loquendi q
sto vnius de ciuitate maxime in
malis toti ciuitati attribuit? sicut
de vno sic minore peccante publice
dicatur fres minores fecerunt hoc et
pealem mom loquendi dicat? ait de vn
gento effuso sup caput ihu cu tamen
vnus solus indigne tulit s. iudas
scarioth ut Jo xij. vsurpauerunt de
anathemate i deconsecratis dno s.
auru z argentu ut patebit infra eo
dem ca° que tn erat cosecrata dno
ut dcm est vj ca° z dicat? anathe
abana quod est sursum z thesis
porcio quia cosecrata dno sursu
vel seorsum ponebant ne generalis
humanis vsibus applicarentur na
Acham filius carmi sic debet dno
minari sm Jeronimum z sic est in he° s
vero scriptorum nomina? hic achor
iratus z est dns contra isrl q z
pecto vnius de ea ciuitate punivit

alij ut dcm est ca° vj°. Cunq mitteret
hic qui describit? pcti pecrati co
gnito z pmo ingnali scdo i spali
ibi Surge sanctifica pplm ca pmum
sciendu q genus pcti ingnali fuit
cognitum p diuinam reuelacionem ad
preces Josue et ideo ca hoc sic proce?
quia pmo poni? de peccatoris occa
sio scdo ipa de peccato ibi Josue vero
tercio dni responso ibi dixitq dns.
Circa pmum sciendum quod occasio
de Josue contra ciuitate hay fuit de
bellati z reliqui de pplo in timore
positi z pcipue pcto eo positi z patz
in litera tu est iux° bethauen ad
orientalem plagam opidi bethel ali
qui dicunt quod eadem ciuitas est
tunc pmittitur transitus ciuitatis
cu dicat? que est iuxta bethauen
ad orientalem plagam opidi bethel
aliqui dicunt quod eadem ciuitas
est bethel et bethauen s vocata
est bethel a iacob eo q vidit ibi
scalam ut habetur gen xxviij vbi
dr dicat? appellauitq nome vrbis be
thel quod interpretat? domus dei s postea
vocata est bethauen i domus ydoli eo
quod Jeroboam posuit ibi vitulu au
reum a pplo adorandu ut habet? iij Re xij
ca°. primu q hic dicat? s quod sit eade
ciuitas bethel z bethauen bn est visibile
tam quia hic in textu id situs determina?
vtriusq tam quia hic dicat ba si sup
oze x ca° sup illud vbi vaccas be
thauen coluerunt. Sz scdm no videt?
vm s quod nominata sit bethel a iacob
quia illa ciuitas qm sic nominat ia
cob est eadem ciuitas cu luza sm q
dicit quinter doctores pnt diffusius
sunt declaratu gen xxviij illa at
bethel de qua sit hic mencio est loge
sita a luza ut patet p descripcoz tre
sancte z sic no est eadem. Item quia
ut habetur iij Re xij ca° ad hec posuit
Jeroboam vitulu aureum in ista
bethel ne pplus isrl iret in ihrlm
ad adorandu dnm z sic pz ppositu
Similiter quod dicat q nominata e
est bethauen eo q Jeroboam posuit

ibi ydolum vt dctm̄ aliqualit̄ continen
quia Josue scripsit istum libr̄ a tpe vo
Josue vsq ad tpus Jeroboā fluxerunt
anni quingenti vel circiter quia quadrage°
octogesimo anno ab egressu filiorum
isrl̄ de egipto fundauit salomo ano
quarto ipe aūt regnauit xl annis
ut habetur iij Re xi ca° Jeroboam vo
regnauit p9 morte salomonis ut
ibidem dicat̄ xij ca° ꝛ tūc fecit vitulos
aureos ab exitu vo de egipto usq ad
destructionem hay et bethane fluxe
runt tm̄ xl an̄ inteḡ ꝛ io si tūc
vocabat̄ bethauen a tpe ieroboam
futuro p quingentos annos videtur
conueniens inq̄ dicat̄ quod Josue vidit
inspū hoc futurum ꝛ sic eadem noīat
in hoc libro p anticipatōne que an-
ticipacō est multum magna // Et ideo
aliter pt dici q vocata est bethel i. do9
dei eo quod abraham edificauit altare
dno int̄ bethel ꝛ hay hñs bethel ab
occidente ꝛ ab oriente hay ut habetur gen
xij ꝛ qr hc̄ aduixit ad occidente ido
abraham ibi aduiens habebat faciem
vsam ad bethel qui erat ppe ꝛ inde
sic vocata est dca est aūte bethauen
i. dom9 ydoli eo q chananei ibidem
habitantes colebat ydola cētā patent
usq ibi deportata usq ad sabarim
dicunt expositores lr̄i q sabarim ē
ꝑprium nom loci hc̄ dicūt vo dicūt
q est nom cōmune ꝛ sigt̄ confractionez
ut sit sensus q illi de hay pcussi
sunt filios isrl̄ usq senturet inse
lassitudine impsequendo vl q confra
ctio referat̄ ad filios isrl̄ vnde sequit̄
ꝛ ceciderunt p pna fugientes tanq
confracti ab aduersariis // Josue vo
hic qm̄ ponit̄ iosue de pcto occasi
one eius cāsus p dicti scidit eīn ve
stimenta sua insignum doloris scdm̄
consuetudine iudeoꝝ ꝛ pz in pluribz
locis veteris ac noui testamenti et
primis cecidit in terram quia oro
debet esse humilis usq ad uespam
iemunus orans inseruitq puluē
rem sup capita insignum humilia
tonis quid voluisti traducē ꝑplm
istum iordanē flumen ut traderet

vos in manu amorrei li. ut tenet̄
hic casualit̄ s3 consentiunt q. d. hoc se̅
ad illud nisi tu ptegas nos ut nec ce
pim9 manssissem9 iordane s. i regnis
seon et og que aquisierunt trans iorda
ne hoc dixit iosue ex passione doloris
licet male nc̄ dixiss3 contra passione
potius ppt̄ q indulsit ei dns̄ audiet
chananei s. filios isrl̄ deuictos a pau
cis aduersariis et pt̄ globati circūdabūt
nos hoc ciati ꝛ quid facies magno
nomini tuo q. d. hoc cedet inobpbrium
nominis tui quia dicent infideles q
no posset nos ult̄ iuuare // dixitqz
dns̄ hic qm̄ ponit̄ dīn responso p̄m
reuelat̄ pccm̄ inguale cū dicitur tu
lerunt de anathemate q est peccatū
sacrilegij atqz mentiti sunt quia p
miserunt deo obedire ꝛ sic mentiti st̄
quia no seruauit pmissum // Caedem
tamen q scripta hic loquit̄ implali licz
vn9 tm̄ peccauit vōne dicta infra eo
dem9 ca° // Surge hic qm̄ ponitur
cognicō pcci in spali ꝛ pmo qntū
ad psona peccantem s° quantū ad cul
pam determinatam ibi ꝛ ait iosue ꝑc̄a
pmum dicat̄ sāctificā ppl̄m i. cāta. sm̄ hc̄s
et eodem mo quo sequit̄ sanctificamini
inc̄rastinum i. sitis sanctificati sm̄ doctores
ūo iudeos hic accipitur sanctificacō p pra
racione cordis ꝑp p deuotionem ꝛ
qm̄9 diuersitatis hui9 est quia dictio
hebraica hic posita cōnota est ad
aticone ꝑparacōne ꝛ sanctificacōm docto
res tamen int̄ venabilibus dicē videt̄
quia in agendis vl suscipiendis di
uino oraculo fiebat ꝑparacō ppli
p deuocōne que ꝑparacō aliqn fiebat
p continenciam ab uxoribus ut habetur
exo xix in legis dacōne aliqn p oro
nem ut habetur ele° pmo s. i machie
electione aliqn p ieiunium ut habetur iij
Re xxj in naboth condempnacōe ut
eius dampnacō videt̄ esse iusta ꝛ io
mandauit iezabel pdicari ante ie
iunium sicut solitū erat fieri ante
diuina oracula qualit̄ aūt aūt fuit
facta ista sanctificacō de qua loqm̄̄ hic
scriptura no est expssum in littera
s3 credendū est q fcm̄ est aliquo

istorum modorum accedite[que] mane singli per tribus vestras quia viri cuiuslibet tribus erant distincti ab invicem secundum tribus et in qualibet tribu erant plures familie et in qualibet familia plures domus et in qualibet domo plures viri seu capita primo igitur deprehensa est tribus in qua perpetratum fuit sacrilegium postea familia determinata eiusdem tribus et postea vir determinatus in illa domo dicit Ra[banus] sic quod tribus deprehensa est in hoc quod Josue ex ordinatione divina adduxit tribus coram rationali iudicii in quo erant xii lapides preciosi in quibus erant sculpta nomina tribuum et dixit ei deus quod fulgor illius tribus que peccaverat obscuraretur et sic deprehensa est tribus inde sed familia determinata in illa tribu et domus in familia et vir in domo deprehensi sunt per missionem sortis // Sed primum videtur esse fictum quia est contra textum ubi dicitur quod quamcumque tribum sors invenerit etc. ex quo patet quod tribus deprehensa fuit per sortem sicut et accedet per cognationes id est per familias id est eum hic significat cognatio et familia // Sciendum autem quod Josue non peccavit tamen quia hoc fecit cum debita reverentia et sanctificatione ipsius populi premissa in quibus autem casibus et qualiter licitum est uti sortibus et in quibus non dictum fuit diffusius Numeri xxxiii. Surgens itaque Josue mane ad exequendum dei diligenter mandatum et patet littera // Et Josue ait hic ponitur cognitio peccati quantum ad culpa determinatam per Josue interrogante eum dicens fili mi da gloriam deo ut scilicet per confessionem tuam appareat vim dixisse de peccato anathematis et penis inde promisse ipsum // Sequitur quod Achan confitendo veritatem vidi inter spolia pallium coccineum et rubeum hic tamen dicit pallium Babilonicum cetera patent // Apparuit ergo hic ponitur peccati cognoti punitio et primo littera inquit ibi tollens itaque Josue Acham filium Zare argentumque et pallium et auream regulam ut hoc habetur linguam erat enim lamina aurea in similitudine lingue sed hoc ante tulit Josue quia peccatum cat

adduc quod peccator combureret scilicet cum omni substantia sua ut predictum est. Imprimis filios quoque et filias eius. Hic dicunt quod ducti sunt ad punitionem patris ut per hoc arcerentur a similibus Doctores autem nostri dicunt quod sunt ducti ut cum patre morerentur et hoc videtur rationabilius quia pro peccato eius triginta sex viri mortui sunt in bello ut dictum est supra eodem capitulo et rationabilius videtur quod pueri sui morerentur cum eo in detestatione criminis. Item supra eodem capitulo dicitur deus non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui contaminatus est scelere isto et autem aliquis imputat occasione eius cum sua posteritate duxerunt eos ad vallem Achor id est turbationis que sic denominata est non a nomine viri ut credunt aliqui sed ex verbis Josue quod subditur cum dicitur quia turbasti nos conturbet te dominus id est vocatus est locus vallis Achor id est turbationis ita quod Achor non est hic nomen proprium sed commune Lapidavitque eum omnis Israel videtur quod hoc fecit sit contra preceptum domini dicentis supra eodem capitulo quicumque in hoc facinore fuit deprehensus comburetur igni cum omni substantia eius // Ad hoc dicunt aliqui quod nomine combustionis intelligitur alia pena quecumque secundum illud Ezechiel vi ciuitate desolate sicut a igne ... secundum divina et sic in proposito nomine combustionis intelligitur lapidatio // Sed hoc non videtur bene consonum textui quod simul precipitur adduc comburi cum eius substantia que fuit combusta ut patet per litteram sequentem cum dicitur et cuncta que illius erant igne consumpta sunt aliter exponunt aliqui dicentes quod verbum domini de combustione Achan intelligitur de igne iehenne quia ut dicunt non penituit vere Vere culpe sed tamen vere pene et ad hoc designandum signanter dixit dominus et quicumque in hoc facinore fuit comprehensus comburetur igni quod dicitur ante sibi penam futuram refundatur non dixit comburetis eum iam igni sed comburetur // Sed hoc dicit

no videtur textum consonare quod iste
achan ad dandum gloriam deo confessus
sit veritatem et humiliter peccatum suum ut
patet in textu et ideo non est verisimile
quod sit dampnatus sed tantum pro peccato suo
temporaliter punitus et hoc sonat verba io-
sue dicentis ei quia turbasti nos turbabit
te dominus in hac die q. d. non in futuro
in seculo enim non est verbum optativum sed tur-
babit s. indicativum turbabit quia iosue
ad eius confortationem propter humilem
confessionem indicabat ei ut videtur
quod mors temporalis esset sibi expiatio
peccati // Et ideo aliter potest dici quod iste a-
chan dupliciter peccavit scilicet peccato sacri-
legii furando rem deo consecratam
et violatione sabbati quia furtum
illud commisit in die sabbati ut patet
ex dictis vi capitulo et punitus est dupli-
ci pena s. lapidationis pro violatione
sabbati et hec est pena debita secundum
determinationem dei ut habetur Numeri xv°
de colligente ligna in sabbato secundo pene
combustionis cum pertinentibus ad ip-
sum quod dominus precepit in hoc capitulo co-
gregaveruntque super eum magnum
acervum lapidum in memoriam fu-
turam ad terrorem aliorum // capitulum viii

Dixit autem dominus hic incipit de-
scribitur civitatis hay destruc-
tio et secundum ex hoc habitatorum ter-
re chanaan trepidatio ix capitulo Circa primum
primo a deo dicitur captionis modus
secundo subditur executionis actus ibi
surrexitque iosue tertio immolationis
cultus ibi tunc edificavit Josue
altare // Circa primum dicitur dixit autem
dominus ad iosue ne timeas etc. q. d. sicut
subtraxi a te meum auxilium propter pec-
catum ipsius achan ita te pergam
punita iniusticia de ipso factum te subdidit
tradidi etc. q. d. victoria tibi erit virtute
mea facies quod urbi hay ipsam de-
struendo et regi eius ipsum occidendo
predam vero et omnia iumenta diripi-
etis vobis i. dividetis sic autem non
sunt factum de preda iericho que fuit
posita sub anathemate ut dictum fuit
supra vi capitulo pone insidias urbi post
eam qualiter autem et ad quid non
exprimitur hic sed excepte sequenti dum

tamen hic revelavit ipsi Josue quod
quod postea executus est // Occasione
autem dicti queritur hic utrum in bello li-
citum sit insidiis et cautelis uti videtur
quod non quia ius naturale dicit non
facias alii quod tibi non vis fieri nullus
autem vellet fieri insidias ergo etc. //
Item insidie sunt quedam fraudes
et per consequens pertinent ad iniusticiam ergo non
est licitum eis uti quia scriptum est de-
uteronomii xvi quod iustum est iuste exeque-
ris // In contrarium est glossa Augustini super
locum istum et textus in quo dicitur
quod iosue posuit insidias de mandato
dei // Responsio autem bellum iustum est
vel iniustum si iniustum non est licitum
bellare et per consequens iniustum est et illicitum
insidiis uti si autem sit bellum iustum
tunc dicendum quod insidie et cautele
ad hoc ordinantur ut hostes decipiantur
possunt autem hostes dupliciter decipi
ab adversariis suis uno modo quod dicatur
eis falsum vel fiat vel non fiat pro-
missum et hoc est illicitum quia in bellis
sunt quedam iura semper observanda
eciam cum adversariis sicut dicit
Ambrosius libro de officiis sicut observan-
da treugarum consilia et ideo si insidie
fiant per talem modum sunt iniuste et
illicite Alio modo decipiuntur hostes per hoc
quod adversarii occultant eis verbis
vel factis suam intentionem et hoc est
licitum quia non tenentur eis revela-
re sua secreta unde in sacra scriptura
dicitur quod secreta fidei occulta sunt
infidelibus ne ab eis derideantur
secundum quod dicit Mt vii nolite sanctum dare
canibus et multo fortius in bello iu-
sto licitum est occultare secreta ad-
versariis quia hoc maxime valet
in rebus bellicis ut patet per vegecium
libro iii° de arte militari et ideo au-
gustinus in glossa super istum locum dicit si quis
bellum iustum susceperit utrum aperta
pugna an ex insidiis vincat
non refert ad iusticiam // Ex dictis patet
ad argumentum quod nullus voluntate vo-
lentis debet velle quod omnia sibi revelet
Similiter patet per eos quod tales insidie
non pertinent ad iniusticiam // Circa
quod Josue hic incipit describitur ex-

execucionis actus qui sic iosue executus est sicut dominus sibi revelaverat que quidem execucio primo describitur quantum ad exercitus ordinacionem secundo quantum ad civitatis capcionem ibi Abiit ergo Josue sententia prime partis patet littera que est plana preterquam exceptis que discurrentur et electa triginta milia virorum etc. dicit Ra[bi] Sa[lomon] quod ibi fuerunt posite duplices insidie in primis fuerunt triginta milia virorum de quibus loquitur hic secundum in secundis vero insidiis fuerunt quinque milia de quibus dicitur infra in parte ista quinque autem milia viros elegerat et posuerat in insidiis ita quod insidie erant propinquiores civitati quam alie expositores autem catholici communiter dicunt quod quinque milia virorum de quibus fit sermo infra fuerunt de numero istorum xxx et illi tantum remanserunt in insidiis et xxv milia redierunt ad pugnandum cum iosue contra regem Hay de civitate exeuntem et hoc videtur probare quod subditur hic ponite insidias post civitatem quasi dicat ponite ibi quinque in insidias in insidiis aliquos de nobis scilicet quinque milia ad hoc electa intencio enim Josue erat extrahere regem Hay de civitate ut tunc insidie civitatem intrarent et eam incenderent ut expresse dicitur infra et ideo non cepit totam civitatem cum toto suo exercitu ne ad insidias ex tanta multitudine timeri non crederent exire ideo xxv milia supradicta iunxerunt se iosue post egressum adversariorum de civitate. Abiit ergo hic ponitur actus execucionis quantum ad civitatis capcionem et patet littera usque ibi Leva clipeum qui in manu tua est hebrei dicunt Leva hastam ad hoc fiebat illa elevacio ut socii iosue qui erant in insidiis viderent et civitatem intrarent et alii se ei iungerent quia hoc erat datum pro signo quo viso statim exierunt ut patet in littera et ideo oportuit quod illa elevacio fieret per in altum quod posset a multis et a longe videri et ideo aut

dicunt hebrei hasta in cuius summitate erat aliquod vexillum pro signo de sinuate vel si fuit clipeus ut dicit translacio nostra oportet dicere quod fuit levatus in altum in summitate cuiusdam haste. Vel parte cetera patent usque ibi qui succenderunt urbem et fecit eam tumulum sempiternum id est non reedificandam imposterum sicut fecit de iericho. Tunc edificavit iosue hic ponitur actus ymmolacionis ut de victoria deo gracias ageret et de mandato moysi de benediccionibus et maledictionibus prout describitur deut. xxvii implevit de lapidibus impolitis sicut sic enim scribitur in lege exo. xx et scripsit super lapides deuteronomium legis moysi non est intelligendum quod totum fuit ibi scriptum sed decem precepta prout continentur deut. v. omnis autem populus et omnes maiores natu duces quoque ac iudices stabant ex utraque parte arche quia sicut dictum fuit plenius deut. xxvii ebal et garizim sunt duo monticuli propinqui et vallis est in medio in qua erant sacerdotes cum archa et medietas populi erat in monte garizim ut dicitur hic et media pars eorum iuxta montem ebal et dicitur iuxta quia non erant in summitatibus eorum montium sed in declivioribus et inclinis audire sacerdotes qui erant in valle media promulgantes benedicciones versus montem garizim et populus ibi existens respondebat amen prout dictum fuit deut. xxvii et primum quidem benedixit populo non est intelligendum quod Josue per se loquendo benedixit populum quia hoc pertinet ad sacerdotum officium sed imperatus est est bona populo tamen precepit populi post ymmolacionem predictam cum similiter fecit non per se sed per sacerdotes. Post hec legit omnia verba benediccionis et maledictionis non per se sed per sacerdotes ut predictum est coram omni populo et multitudine israel quia super omnes cadebant maledictiones si transgrederentur

sm quod dicitur deut. xxx et xxxiii etc.
cunibus auditis descripta cap. ix
destructione hay hic inc. describit
timor circumstantis populi qui hoc at
timore aliqui se congregaverunt ut po
ssent melius resistere de quibus primo
agitur aliqui vero cogitaverunt cum (con)gi
filios israel federe de quibus agitur s(ecund)o
ibi at illi qui erant in gabaon etc. p(ri)m
dicitur quibus auditis s. transitu iordanis
et mirabili destructione iericho et hay
cuncti reges trans iordanem hic accipitur
trans iordane respectu illius loci in quo
filii israel manserant in campestribus
moab ubi moyses legem explanavit
in maritimis i. in locis propinquis mari
mortuo et mari cenereth ac littore
magni maris istud est mare medi
terraneum quod dicitur magnum maris
mortui et maris cenereth qui sunt
quidam lacus ut supra dictum est in ex
ceteri patet. At hii hic incipit agit(ur)
de gabaonitis qui timore ducti que
sierunt cum filiis israel federari etc. quod
primo describitur simulatio s(ecund)o firmatio
federis ibi ibi susceperunt igitur tertio detectio
doli ibi post dies autem tres quarto tem
patio pacti ibi qui viderunt sinan
autem prime patris est in hoc quod finxerunt
se de longe venisse et factis dederunt longinque
quae esse extra terminos terrae promissionis
filiis israel et sic posset eis aliquod fedus
facere per quod morte evaderent et ita
manerent et patet litera usque ibi ne forte
in terram quae nobis sorte debetur habitetis
et non possimus fedus inire nobiscum
quia interdictum erat eis ne fedus fa
cerent cum habitatoribus illius terrae
ut dicitur exo. xxxiiii venimus sm tm
in nomine dei tui ex hoc videtur quod non
solum venerunt ad iosue timore ducti
sed etiam ex fide cuius verbi dei quia ex
mirabilibus quae fecerat pro filiis israel
auditis crediderunt ipsum esse verum deum
celi et terrae et desideraverunt ad cultum ipsius
venire per fedus initum cum filiis
israel et de hoc sunt commendandi non
autem de fictione est scilicet propterea ad hoc de
venerunt tollite in manibus vestris ciba

ria oblongissimam viam i. quae ad lon
gissimam viam sufficiat quia sm vita
tem non erat sicut patet in litera certa pa
tente. Susceperunt igitur de cibariis eorum
dicunt aliqui quod non susceperunt
ad comedendum sed ad probandum quod
apportata fuisset de longinquo sed hoc
non videtur conveniens dictum quia ita
bene vidissent hoc in manibus gaba
onitarum et ideo dicendum quod acceperunt ad
comedendum licet modicum et signum
confederationis iste enim fuit modus
apud antiquos comedere simul post
federa inita ut dicitur de iacob et la
ban gen. xxxi et adhuc servatur mo
dernis temporibus apud multos et os domini non
interrogaverunt et in hoc defecerunt
quia mandatum debebant requirere
ad ioseph domini si tamen requisissent
forsitan ex eis ex iudicio vel visione
dominum fecissent ut videbitur infra. Post
dies autem tres hic incipit ponitur me
tacio de tertio proximum et auditum quod
filii israel audierunt et viderunt quod quod ci
vitates gabaonitarum erant erant site
infra terminos terrae promissae et patet.
eum viderunt hic incipit ponitur pacti
temperatio quia iosue et principes ad
conservandum iuramentum populi et suadendum
obligationem iuramenti liberaverunt
gabaonitas a morte corporali et suppo
suerunt eos morti civili seu servituti
ad sacend ad scindendum ligna et porta
ndum et ad hauriendum aquas et porta
ndum ad locum ubi vigeret cultus dei et
hoc cessit in utilitate gentis populi
quae tenebatur etiam administrare et isti
vocantur natinei in libris esdre et paralip
et esdras patet litera. Ad evidentiam
predictorum queritur hic utrum iosue et prin
cipes tenebatur servare iuramentum
predictum defecerunt cum gabaonitis et arguitur
primo quod non quia erat contra deum
preceptum quod precipiebat omnes habitatores
terrae illius occidi ut dicitur exo. x
xxiii et in aliis locis pluribus sed
iuramentum conditionatum non tenet
deficiente conditione sed istud iuramentum
tum fuit conditionatum scilicet si illi quibus

ficebat no essent de habitatoribus tre
pmissionis que condicio no stetit ut
patet intra // Iste sensus 2 alius no
debent aliqui patrocinari q gabao
nite videntur dolose egisse ubis et
factis ergo 2c // Incontrarium videtur
q dicitur in lra. iuravimus eis i noie
dei et ideo no possumus eos stinge
et seqr2 reservantur quidem ut
vivant ne contra nos ira dei concite
si peiieravimus eis primum autem
no intritur nisi ex transgressione iu
ramenti obligatorij nec ira dei co
citatur nisi pter illud q est illici
tum sed bonu dicend q hc iurame
tu fuit servandu explicatione // prima
accipitur expte gabaonitarum quia
sicut dcm est venit ad Josue i noie
dni volentes eius cultum subici et
ideo pceptu dni de interfectione habitato
ru tre no videbatur contra eos currere
quia erat datu pter malicia habitan
tiu intra 2 obstinatione eorum i mal
unde infra xi cao dicitur de obstinatis
dni enim sna fuerat ut indurarentur
corda eorum ut pugnarent contra isrl
et caderent et no mererentur ullam
clemenciam ac perirent sicut pceperat dns
moysi ex quo patet q gabaonite
meruerunt clemenciam nec contra
eos currebat sna dni // Secunda accipitur
expte filiorum isrl quia istud fuit
primum pactu 2 iuramentu q fecerunt
cu hiis gentibus excepto tame
iuramento facto ipi raab q fuit
magis pclare 2 dcm fuit supra
ii ca istud aut fuit gnme 2 ideo si
fregissent iuramentu gabaonitis
credendo quibus iurandi ut no
occiderent ut patet infra hoc fuisset
divulgatu intra 2 extra 2 reputa
tum fuisset filij isrl infideles 2 in
tam transgressores in magnum sca
ndalu homins pti 2 pons irreverencia
seu blasphemia dei cuius dicebatur
peculiaris pplus 2 ideo etiam 2 ideo
ad hec evitanda servandu fuit iu
ramentu // Tercia accipitur expte dei
qui p prior est ad iniservandu qm
condempnandum 2 ideo credendu est
quod Josue ex familiari consilio dei
morte eorum corporalem mutavit in
civilem ut sic desinis mendacijs pu
nirentur et iuramentu servaretur
q de morte corporali eis no inferenda
intelligebat et quod dns hoc factu
approbavit patet ex hoc q pp affli
ctione in iustam gabaonitarum factam
p saul fames facta fuit intra isrl
tribus annis 2 septem viri de stirpe
saul fuit crucifixi ut habetur ij re
xxi glo cca illud sup ca xo
exponendo illud in manus tuas
tradidi illos dicit sic ubi n consulto
est dns veru emendu est q interro sunt
vere sub venire volentibus fiducia
pnunciavit victoriam sic posset de
gabaonitis in consultus moveri q
essent tu metiret nisi ei placuisset
illa iniurio que subiectus pcere
cogeret credidit enim deo que audi
erant pmisisse q illas gentes sub
verteret 2 terram eorum obtineret et hac
eorum fidem quodammo remunerant
quia no perdidit ex dictis solutu est
argumentum primum q ex contra ga
baonitas no currebat dcm pcep
tu ut dcm est // Ad scdm dicendum
q licet tu gabaonitis fuit facta
mendo de condicione illa tam quod
postea iuraverunt principes no fuit
posita sub forma iuramenti et dato
q fuisset posita poterat tam iurame
tu servari 2 debebat pp rones predictas
Ad tcm dicendum q fermis 2 alius
pp fuit mendacia in ubis ul fatis
ordinatu ad malu fine mendacia
aute ij2 factiones gabaonitarum licet
esset mala de se tame ordinabantur
ab eis ad eorum salute corporalem et
spualem ut pz ex pdictis // Cam x

Que cu audisset hic agitur
de bellacione quinque regum
simul congregatorum ubi primo
describitur occasio belli scdo actus bel
landi ibi 2 ascenderunt iosue occa
sio aut belli fuit eo q isti quinque
reges simul congregati venerunt ad bel
landu contra gabaonitas eo qd

essent confederati filijs isrl' propterea
fuit compulsi petere auxilium a io
sue quod concessit et debet conceder'
ppt' pactum federis et patet litera quapropter
cis panas quemadmodum audisset adoni
sedech hec est vera litera sic enim habet
he' et libri correcti et interpretatur domi
nus iusticie vel dominus iusticia secundum interpretationem
hebraicam simonis sic et melchisedech
interpretatur rex iusticie quia fuit rex
iustitie sicut iste ut habetur gen xiiij
certa patet in litera et descenditque Josue
hic quarto describitur actus bellandi ubi
primo describitur bellatio hostium secundo oc
cupatio civitatum ibi eodem die ma
cedam quoque cepit circa primum primo
describitur modus pugne secundo ma
nifestatio victorie ibi reversus est
omnis omnis exercitus circa debellationem
hostium primo premittitur divinum auxi
lium cum dicitur dixit que dominus ad Josue
ne timeas etc secundo subditur auxilium
humanum quia non debet obmitti in agi
bilibus cum dicitur irruit itaque iosue
super eos repente ut ex subito adve
ntu ipsius adversarij terrerentur quod factum est
unde sequitur conturbavit eos dominus etc
tertio additur celeste signum et primo
de celo aereo dominus misit super eos
magnos lapides scilicet grandinis insolite
magnitudinis ita quod possent magnos
interficere ideo subditur ut mortui sunt
quam multo plures lapidibus grandinis
etc quod factum est ne filij israel sibi victo
riam ascriberent tunc locutus est iosue
domino gratias agendo dixitque coram eis
videns enim primum signum a deo datum
de celo aereo ex hoc confidens petivit
secundum de celo sidereo dicens sol contra
gabaon ne movearis et luna contra
vallem habilon erat enim in tali
dispositione quod utrumque apparebat
super terram quod frequenter contingit quia
in plenilunio tunc distat per diametrum
celi hoc autem petivit Josue ut haberet
tempus ad inimicos persequendum ideo subditur
steteruntque sol et luna donec ulcisceretur
se gens etc nonne scriptum est in libro
iustorum aliqui vero doctores nostri

dicunt quod iste liber non pervenit
ad nos quia non est translatus in latinum
sed hoc non videtur convenienter dictum
quia saltem esset vel fuisset apud hebreos
quod non dicunt expositores eorum sed
magis contrarium ut videbitur alij vero
dicunt quod iste liber duodecim prophetarum
quia abacuk iij° scribitur sol et luna
steterunt in habitaculo suo sed illud videtur
convenire quia libri duodecim prophetarum
saltem quantum ad prophetiam abacuk sunt
scripti post magnum tempus post mortem
iosue scilicet post octingentos annos et plus
quia abacuk prophetavit post transmi
grationem babilonis ut dicit Jeronimus
in prologo super abacuk a morte vero
Josue usque ad transmigrationem flu
xerunt octingenti anni et plus quod
patebit si quis velit computare tempora
iudicum et regum usque ad illud tempus
prout in sacra scriptura et iosepho con
tinentur et ideo responderi videtur dicendum
quod aliquis dicatur aliquid esse
scriptum in libro scribendo postea quam
tempus tamen precepit dicere quod istud sit ad
ditum a translatore in quo quod sic est in hebreo//
Et ideo aliter dicunt hebrei quod iste liber est
gen quia scribuntur ibi facta abrahe
ysaac et iacob qui fuerunt excellenter
iusti et ideo propter eorum merita facta sunt
multa beneficia populo israel ut frequenter
exprimitur in scriptura sacra dicunt igitur
quod hoc scriptum est gen xlviij
ubi ponitur benedictio iacob super ma
nasse et effraym et de effraym dicit
et semen crescet in gentes hebrei di
cunt et semen eius congregabit gen
tes vel congregatio gentium quod fuit
impletum in iosue qui fuit de semine
effraym quia qui dixit sol ne mo
mearis etc filij israel fuerunt congregati
ad audiendum hoc verbum secundum quod in tex
tu dicitur dixitque coram eis sol contra
gabaon etc ut admirarentur et regr
aciarentur deo de tanto beneficio et mi
raculo celitus sibi dato stetitque
sol itaque in medio celi ex hoc videtur
quod erat tunc in puncto meridionali
iusti dicitur quod medium celi aliquando

vocatur totu quod est sup emisperium et no sunt ante et postea tam longa dies dicat in fine ca' qualiter hoc sit intelligendum obediente dno i condescendente quia obediencia pprie loquendo est inferioris ad superiore condescensio vo e contra superioris ad inferiorem versus qz est iosue et hoc dr participacionem quia no sunt ibi versus dicti sunt victoriam completa quantum ad ea que tractantur in hoc ca° ut habetur in fine huius ca' et adhuc erat in persequendo adversarios ut patet in lra volente facere ingenia adversos spelunce ut no possent ibi latentes pse exire et ponite viros industrios qui clausos custodiunt ne ab exercitu vrbibus possint educi inde cetera patet versus qz est hic qui describitur manifestacio victorie primo in hoc qz exercitus iosue redijt in ma integro sed quia adversarij no sunt ausi invadere ideo subditur in illuc contra filios isrl primum sz postea alij contra eos pugnaverunt ut patet ca° sequenti tao p hoc quo principes exercitus posuerunt pedes sup colla quinqz regum qui latuerunt in spelunca in signum qz ceteri adversarij qui no dum erant debellati pedibus eorum subicerentur et patet lra usqz ibi cumqz occumberet sol precepit socijs ut deponerent eos de patibulo et hoc erat preceptum in lege deut° xxi eodem die pg quam descripta est debellacio hostium hic qui describitur capcio civitatum et pz lra usqz ibi ascendit quoqz cu omi isrl de eglon in ebron et pugnavit contra eam cepitqz et percussit iore gladij hoc intelligendum de parte civitatis ebron que erat in valle reliqua vo partem que erat forcior cepit caleb postea ut habetur infra xv ca° et iudic primo vl pt dici quod dr hic participacione et ci attribuitur quod postea fecit caleb qui ex concessione iosue habuit ebron ut habetur infra xiiij ca° regemqz illius hoc pt exponi dupliciter

vnomo de rege que suspenderat ut dictum est alio modo de alio tunc novo ut pote quia filius mortuo pre regnum susceperat si rex p hereditate vl quia populus regem novum sibi elegerat si rex erat p hereditatem vl quia populus regem novum sibi elegerat si erat p electionem inter suspensione eni predicti regis et factum istud iosue plures civitates cepat ut patet in textu et ideo tpe intermedio potuerat fieri institucio novi regis p dictos modis cetera patet usqz ibi omne qz spirare poterat interfecit qz intelligitur de spe humana bruta eni animalia cessunt in predam bellancium a cades barne usqz ad gazam hec est longitudo tre in occidentem vno impetu cepit quantum ad primum bellum qz multo tpe pugnavit iosue ut habetur ca° sequenti // cetera predicta de statione solis pt queri que fuit longior dies sb iosue eo ut sub ezechia et dicunt aliqui quod illa fuit longior que fuit sub iosue eo qz dr in textu no fuit ante et postea tam longa dies ut dictum est // Sz occurrit difficultas quia de die sub ezechia subditur iiij regum xx et ysa xxxviij qz sol retrocessit decem lineis vel gradibus quibus designantur decem hore secundum communem opinionem ad cuius solucionem dicunt aliqui qz sol retrocessisset retrocessit sb ito et ideo dies no fuit augmentata nisi tm x horis quibz successive redijt ad locum vn recesserat et vlterius usqz ad occasum descendit p decem horas qz decem hore diei transierunt qn sol retrocessit et sic hoc illa dies artificialis de qua est fmo fuit xxiiij horarum qz sol stetit in mobilis spacio vnius diei artificialis et postea cursu suo naturali iuit ad occasum et sic illa dies fuit duplicata sz quia ezechias

que fuit signum notabile ab omnibus
ut videtur Exo iiii. B xxiiii et ma
gis fuit notabile signum solis retro
ducendo successive et magis notum
pluribus quam si retrocessisset subito
ideo dicunt alii quod due linee in o
rologio achaz faciebat tamen horam
unam et ideo sol retroducendo decem
lineis successive et redeundo ad locum
unde retrocesserat fecit tamen decem ho
ras et sic idem sicut quod prius sed quod
dies sub iosue fuit longior duabus
horis. Alii vero imitantes dictum di
onisii dicunt quod sub ezechia fuit lon
gior dicit enim dyonisius in epla
ad policarpum quod dies sub ezechia
fere fuit triplicata quam secundum ipsum
sol retrocessit successive per partem
horas et partem alias redeunt ad
locum unde recesserat et sic dies ar
tificialis fuit augmentata xx ho
ris et fuit xxxii horarum alia ar
que fuit sub iosue xxiiii horarum
tamen quia dies illa non fuit nisi
duplicata ad illud autem quod in hoc
loco dicitur non fuit ante nec postea
tam longa dies etc. dicunt quod hoc
refertur ad tempus in quo iosue scrip
sit librum istum quia post victoriam
predictam vixit longo tempore et librum
istum scripsit circa finem vite sue et
usque ad tempus illud non fuit tam lon
ga dies ante victoriam dictam neque
post hoc tamen non excluditur quin dies
sub ezechia que postea fuit fuerit
longior. Et quia bonum est sustine
dicta sacre scripture quantum est possibile
que absolute dicit hoc quod non fuit
tam longa dies ante neque post non
obstantibus predictis potest dici quod dies
sub iosue fuit longior quia ut dictum
est supra iiii capitulo filii israel transierunt
iordanem decem dierum mensis primi
qui apud hebreos incipit a prima lu
nacione propinquiori equinoctio ver
nali et xiiii die eiusdem mensis
celebraverunt pascha et postea septe
diebus obsederunt iericho et postea
miserunt exploratores ad civitatem
hay et postea bellatores contra
eam qui devicti fuerunt propter peccatum
achan quo deprehenso et punito per
ceperunt hay et bethauen quibus per
actis venerunt gabaonite confederati
sunt filiis israel propter quam confederacionem
quinque reges obsederunt eos et iosue
ab eis rogatus venit ad liberandum
eos pugnando contra reges predictos
in qua pugna fuit solis stacio
ut patet ex predictis in textu ante et tantis
agendis bene probabile potest dici quod
fluxit tempus ab equinoctio vernali usque
per ad medietatem iunii vel circiter
tunc vero dies artificialis habet xviii
horas et tunc fuit duplicata ut
dictum est et per consequens fuit triginta sex
horarum dies autem sub ezechia fuit
triginta duarum horarum ad plus ut
patet ex supradictis et sic videtur
quod sub iosue fuit maior dies
Ad cuius intellectum sciendum quod
questio est de quantitate diei artifici
alis et eius augmento quia dies
augmentate sub iosue ezechia fuerunt
fuit artificiales quantitas vero diei
artificialis variatur secundum diversitatem
climatum et secundum appropinquacionem ma
iorem ad solsticium estivale et hy
emale et licet in omni climate et
quolibet tempore anni quelibet dies artifi
cialis habeat xii horas artificiales
tamen horas naturales habet aliquando plures
aliquando pauciores in tercio vero clima
te dies brevissima sed quando sol est in
solsticio estivali habet xii horas quod
autem ista debet applicari ad tercium clima
quia in eo est iherusalem ubi erat eze
chias quando dies fuit sibi prolongata
sub iosue fuit in solsticio estivali
et satis probabiliter potest dici eo quod eodem
anno iosue aliqua bella peregerat
sequitur quod illa duplicata habuit xx
viii horas et si proporcionaliter dicitur
quod illa dies habuit tamen xxxvi horas
naturales et duas partes unius hore
naturalis quia x hore artificiales
que desunt apposita replicacione

illius diei ut p3 exp[ositor]ibus no va
lent nisi tres horas 2 triaz ptez
vnius hore 2 sic h[abe]tur q[uo]d dies sb
iosue fuit longior in vna hora
naturali et tria p[ar]tib[us] n[atur]alis
p[ro]bato assumpte s[ed] q[uod] p[ro]babiliter
p[otes]t dici diem sub ezechia p[ro]longa
tam fuisse in solsticio hyemali
et hoc ro[ati]one climatis quia i[n] t[ert]io
climate sol eleuat[ur] in meridie
minoris diei p[ro]p[ter] q[ui]nquaginta sex gradus
fere et ideo tale t[em]pus est ibi tunc
quale est apud nos in septimo cli
mate circa finem februarij p[er] xij dies
ante equnoctium v[er]nale q[uo]d est t[em]pus
aptu[m] natu[m] ad p[ro]cedendu[m] ad bellu[m]
q[uia] no[n] sit nimis calidu[m] n[e]c nimis
frigidu[m] dies ante p[ro]longata fuit
ezechie ante p[er]cussione exercitus se
nnacherib ut ondetur iiij R[egum] xx
c[apitul]o p[er]cussio enim illa fuit q[ua]n[do] senn
acherib veniebat cu[m] ex[er]citu ma
gno cont[ra] urbem 2 sic app[ar]et pat[et]
s[ed] q[uod] p[ro]babil[ite]r p[otes]t dici illam diem
in solsticio hyemali fuisse ad dom
dyonisij dicentis q[uod] illa dies sub
ezechia fuit q[ui]nquaginta duar[um] horar[um]
dicendu[m] quod loquit[ur] de horis ar
tificialibus 2 ille valent xxiij
horas naturales 2 duas ptes vni[us]
hore ut d[ict]um est i[n] t[er]tia pa[rte] // Ca[pitulum] xij

Ue cu[m] audisset hec q[ue] desc[ri]bit[ur]
xxiiij regum debellacio 2 ip[s]o
p[ro]nu[n]c[iatu]r d[ic]ta debellacio s[e]c[un]do que
dam epilogacio xij c[apitul]o circa p[ri]m[u]m
p[ri]mo describit[ur] app[ar]atus s[e]c[un]do conflictus
ibi veniteq[ue] iosue t[er]cio victorie ob
tentus ibi cepitq[ue] iosue circa p[ri]mu[m]
p[re]mitt[itur] app[ar]atus regum cont[ra] iosue
cu[m] d[icitu]r que cu[m] audisset iabin rex asor
misit ad iobab etc quia tenebat
p[ri]ncipatu[m] sup[er] ista alia regna ut
d[ic]at[ur] infra eodem c[apitul]o egressi tam
sunt omnes cum turmis suis
p[o]p[u]lus multus nimis sicut arena
maris yp[er]bolica locucio est ad desi
gnandu[m] multitudine[m] magna[m] exerci
tus conueneruntque om[ne]s reges isti
i[n] vnu[m] ad aquas merom lacus

quidam est p[ro]p[e] q[ue]m transit iordanus
fluui[us] situs int[er] mare cenereth
et ortu[m] iordanis // Con[tra] describit[ur]
app[ar]atus belli ex p[ar]te iosue cu[m] d[icitu]r
dixitq[ue] d[omi]n[u]s ad iosue ne timeas eos
app[ar]atus enim belli p[ar]te ex p[ar]te iosue
magis erat in confidencia dei quam
in confidencia armor[um] vn[de] subditur
tradam omnes istos vulneratos in
conspectu tuo no[n] est intelligendu[m]
quod omnes fuit ibi mortui vel
vulnerati quia multi fugerunt ad
fortalicia ut patet ex sequentibus
s[ed] omnes fuit ibi de victi ut p[ri]ma
q[ua] p[ar]te inte[r]fecti 2 est q[uo]m[odo] mo[dus]
loquendi sicut d[icitu]r omnes de ciui
tate vadunt ad tale spectaculu[m]
licet multa remaneat equos eor[um]
subneruabis etc in signu[m] huius victo
rie adeo obtente // Venitq[ue] iosue
hic q[ui]a describit[ur] belli conflictus et
patet l[itte]ra usq[ue] ibi 2 ad aquas ma
serephoth et he[c] dicunt aquas salina
ru[m] quia sicut dicunt erant ibi ca
nales facte iuxta mare p[er] quas
aqua maris ingrediens desiccaba[tur]
a sole 2 in sal v[er]tebat[ur] 2 sic ma
serephoth s[ecundu]m eos no[n] e[st] p[ro]p[ri]u[m] nom[en]
loci s[ed] nomen co[mmun]e itaq[ue] p[er]cussit
omnes ut nullas exire dimitteret
reliquias quod est intelligendu[m]
de hijs quos potuit attinge[re] ext[ra]
fortalicia reu[er]susq[ue] statim cepit
asor quia erat p[ri]ncipalior ciuitas
ut statim subditur in l[itte]ra 2 ideo
p[ri]mo debellauit eam ut alie time
tes se redderent ei sicut 2 factu[m] est
ut p[at]e[t] p[er] ea subdit[ur] eodem c[apitul]o 2 rege[m]
eius p[er]cussit gladio qui de p[re]lio
fugiebat ad ciuitate[m] p[er]cussitq[ue]
omnes animas i[d est] homines ani[m]a enim
p[ri]ncipalior p[ar]s est hominis 2 ideo
a p[ar]te p[ri]ncipali denominat[ur] aliu[m] totus ho
absq[ue] urbibus que erant i[n] collib[us]
illas enim dimisit duplici de ca[usa]
tamen quia aliqua no[n] cepit ut
patebit in sequentibus tum quia
illas aquas cepit dimisit filijs

israel ut essent eis ad presidium unam
cum odor' immunissima flamma consumpsit
de illis quas cepat iosue quod fecit ex
rex odor indiuidat alios reges ad
pugnandum contra filios israel // Cepit
quoque iosue hic qui ascribitur victorie
obtentus per hoc quod Josue obtinuit
circum primariori parte et quantum suffi
ciebat tunc habitacionem filiorum israel
quia multe ciuitates et ville rema
serunt que non fuerunt acquisite tempore
Josue sicut dicitur infra xiij capitulo
multo tempore pugnauit iosue contra
reges istos .i. sex annis ut videbitur
infra xiiij ca. non fuit ciuitas que
se non traderet filijs israel hic dicitur
quia primariori parte se tradiderunt ali
que tamen remanserunt eis aduersarijs
ut dictum est et est modus loquendi yperbo
licus sicut super portum exemplu
de currentibus ad spectaculum preter exce-
n qui habitabat in gabaon omnes bel
lando cepit hoc dicit ad ostendendum quod
ciuitates que tradiderunt se ei hoc
fecerunt virtute armorum coacte et ideo
non meruerunt clemenciam aliquam
sicut gabaonite qui erant enea ut
hic dicitur et meruerunt extra terram suam
ad filios israel adquirendum cum eis pa
cem et unam ut supra dictum est ix ca.
in tempore illo venit Josue et interfecit
enachim .i. gigantes de montanis
ebron quod est intelligendum quantum ad
partem tantum quia aliqui remanserunt
quos caleb postea interfecit ut habetur
infra xv ca. ubi dicitur quod filium caleb
hic ponitur participacione et ascribitur
Josue eo quod habuit illam terram ex
iosue concessione ut habetur infra
xiiij ca. et huic dicto consonat quod
dicitur Judicum primo de expugnatione
ebron post mortem Josue vel quod
Josue in debellatione gigantum
ebron cum fuit cum caleb et eo principa-
lior propter quod sibi ascribitur unde
subditur non reliquit vnum de stirpe
enachim in terra filiorum israel absque
ciuitatibus gaza et geth et azoto
ille enim sunt ciuitates philistinorum

que non fuerunt acquisite filijs israel tempore
iosue ut habetur infra xiij ca. Sed
si istud ultimum dicatur oportet dicere
contra quod illud quod dicitur Judicum j
post mortem iosue de expugnatione
cariacarbe dicitur per recapitulacionem
quemadmodum terra aptius siue omnibus que
postea leguntur facta plura in sortibus
particularibus tribuum filiorum israel ut dicitur
infra xv ca. et Judicum j // Capitulum xij

g. Hij sunt reges hic ponitur
epilogus regum bellatorum
a filijs israel et regum debella
torum tempore moysi secundo tempore iosue hij sunt
reges terre etc. primum dicitur sic hij sunt
reges terre quos percusserunt filij israel
adhuc viuente moyse trans iorda
nem ad solis ortum iordanis flu
mius est terminus terre promissionis a parte
orientis ut dictum est et ideo terra que
est ex parte illa est ad oriente terre pro
missionis usque ad oriente iaboch
iuxta hunc torrentem fuit
lucta iacob cum angelo ut habetur gen.
xxxij usque ad mare ceneroth et ma
re tyberiadis et stagnum genesare
th sicut enim in latino nomina varia
idem significantia variantur a parte finis sic
piscinis et piscos sic ceneroth et cene
roth et eundem locum significant usque ad
mare deserti quod est mare salsissimum
istud mare est quod dicitur mortuum supra
iij ca. in fine terminus og regis basan
de reliquijs raphaim .i. gigantum
prout habetur deut. iij ca. qui habitabat
in astaroth in alijs enim locis bene
remanserunt alij gigantes ut dictum
est ca. precedenti ceterum patet in littera
hij sunt reges hic ponitur epi
logus regum quos percussit iosue
et patet littera paucis exceptis trans
iordanem ad occidentalem plagam sic
supra dictum est iordanis fluuius est
terminus terre promissionis a parte orien
tis et ideo tota terra promissionis in
occidentem respectu ipsius rex ge
ntium galgath unus iste dicitur rex
gentium non quia omnes gentes

essent sub dominio eius sed quia homines
de diversis gentibus et nationibus ha-
bitabat in regno eius sicut in civitate
parisiensi habitabat multi de diversis ge-
gentibus. Capitulum xiii

Josue senex etc. Incipit secunda
pars huius et principalis huius
libri in qua agitur de terre di-
visione et primo partes determinate sin-
gulis tribubus assignantur. Secundo civita-
tes fugitivis separantur capitulo xx. Tertio
civitates et suburbana levitis dantur
capitulo xxi. Circa primum primo agitur de terre
limitibus. Secundo de possessionis divisione de tribubus
xiiii capitulo. Tertio determinatis tribuum partibus
xv capitulo. Prima in duas quia primo de-
scribuntur terre dividende. Secundo terre iam
divise ibi et nunc divide terram. Circa
primum dicitur Josue senex provecteque
etatis erat quasi dicat scriptura quod tempus
erat dividendi terram quia dominus di-
xerat ei quod ipse divideret eam ut
habetur supra primo capitulo. Terra quod latissima
derelicta est cuius maior pars erat ac-
quirenda prout subditur omnis enim
galilea philistiim galilea enim est
in opposita parte terre promissionis
versus aquilonem plures enim civi-
tates et terre infra promissionis rema-
serunt ab adversariis filiorum israel per
tempus magnum pluribus de causis.
Una fuit quia filii israel non erant ad-
huc in tanto numero quod possent totam
terram sufficienter populare et ideo si sub-
ito fuissent adversarii eorum deleti po-
ssent contra eos multiplicari feroces
bestie que magis nocent eis quam
homines et hec causa assignatur
Exo xxiii capitulo in fine ubi dicitur
sic non eiciam eos a facie tua anno
uno ne terra in solitudinem redigatur
et crescant contra te cottidie bestie
etc. Secunda causa fuit ut filii israel
haberent adversarios per quos se exercerent
in prelio et non fierent sicut ignavi sic-
ut solent homines in longa pace fieri.
Tertia causa fuit ut esset sollicitudo
servire dei mandata exequendo tus

egrediebantur ab adversariis sibi propinquis
affligebantur et quando serviebant eis domina-
bantur ut patet ex decursu libri
Judicum et iste cause due tanguntur
Judicum iii capitulo in principio ubi dicitur
hee sunt gentes quas dominus dere-
liquit ut erudiret in eis israel scilicet
ut discerent filii israel certare cum hostibus
et haberent consuetudinem preliandi et sub-
ditur ibidem dimisitque eos ut in ipsis
experiretur israelem utrum audiret
mandata domini que preceperat patribus
eorum per manum moysi. Circa non igitur
enumerat hic plures civitates et loca
que non erant adhuc acquisita filiis
israel ex causis predictis et patet litera
hic excepto quod sequitur a fluvio
turbido hic est nilus qui irrigat
terram egipti et inde trahit ad mix-
tionem ad mixtionem terre ex quo
fit turbidus concludit tamen de habita-
toribus istorum locorum et civitatum ego
sum qui delebo eos a facie israel sic
delem habitatores civitatum et locorum
iam acquisitorum ut patet ex supra-
dictis. Veniat ergo in partem hereditatis
israel ita quod dividatur tribubus sic-
ut illa que est acquisita. Et nunc
divide terram hic ... describuntur
terre iam divise ad moysen
ante quam filii israel transirent iordanem
et primo describuntur in generali. Secundo in speciali
applicando ad tribus ibi dedit ergo
moyses. Circa primam partem primo
continuat dicta dicendis dicens et
nunc divide terram scilicet in medio supra
descriptam novem tribubus et dimidie
manasse que adhuc non acceperant
possessiones determinatas cum quibus scilicet
tribus manasse quantum ad alteram me-
dietatem ruben et gad possederunt
terram quam tradidit eis moyses. Cetera
patet usque ibi ipse fuit de reliquiis
raphaim id est gigantum sicut dicitur
Deuteronomii iii solus quippe og rex ba-
san restiterat de stirpe de stirpe giga-
tum quod est intelligendum de illis qui
habitant in astaroth et in adrai in

in alijs enim t(er)ris bene erant gigantes hebron et gaza et azoto ut dictum est sup(ra) xi ca(pitul)o cetera patent in l(itte)ra. Dedit ergo moises etc. qui describitur t(er)minus t(er)re iam divise per moisen in speciali applicando ad duas tribus et dimidiam et primo quantum ad tribum ruben secundo quantum ad tribum gad ibi Dedit q(uoque) moises tribui gad tercio quantum ad dimidiam tribum manasse ibi dedit et dimidie et p(atet) l(itte)ra usq(ue) ibi hec est possessio rubenitarum progenitores suas urbium et viculorum. Dicitur autem hic urbes que erant clause muris viculi autem et ville dicuntur que non erant sic clause. Deditq(ue) moises tribui gad etc. hic describitur t(er)ra in speciali quantum ad tribum gad et patet l(itte)ra hoc excepto quod subditur et dimidiam partem t(er)re filiorum amon contrarium autem huius videtur pr(ecede)n(ti) deut(eronomi)o ij° ca(pitul)o ubi dicitur sic non dabo tibi aliq(ui)d de t(er)ra filiorum amon quia filijs loth dedit eam in possessionem. Ad hoc dicunt aliqui dicentes quod filij amon habebant duplicem t(er)ram quam dominus eis concesserat aliam quam iux(ta) se violenter acquisierant et istam hic occupaverunt filij isr(ae)l non primam. Sed hoc videtur insufficienter dictum tum quia primam acquisierant filij amo(n) pu(g)nando contra gigantes expellendo inde violenter licet ex adiutorio domino ut habetur deut(eronomi)o ij. tum quia preceptum erat filijs isr(ae)l absolute ut non moverent prelium contra filios amo(n) et ideo non est verisimile quod t(er)ram ab eis actu possessam occuparent. Ideo dicit Ra(bbi) sa(lomon) quod ista pars filiorum amon possidebatur a seon rege amorreo qui eam abstulerat a filijs amon sicut et a filijs moab abstulerat parte t(er)re sue quam possidebat ut habetur in fi(ne) ca(pitul)o xxj. filij autem isr(ae)l occiderunt seon ut ibidem dicitur et ideo omnem t(er)ram quam possidebat acquisierunt sibi licet quantum ad aliquas partes fuisset aliquando filiorum amon. Tribui autem levi non dedit possessionem quia sustentabantur de decimis

primicijs et oblacionibus dedit tamen eis urbes ad habitandum et suburbana ad nutriendum animalia ut loquitur est alibi n(ume)ri xxxv etc. Ca(pitulu)m xiiij

[illegible] Hoc est quod possederunt etc.

Supra [illegible] t(er)re limitibus hic agitur de possessionibus dimidiantibus et dimidiatur in duas partes principales et incidentalem que ibi accesserunt itaq(ue) etc. primum dicitur sic hoc est quod possederunt filij isr(ae)l in t(er)ra chanaan quod simpliciter dividitur prout continetur infra xv ca(pitul)o et licet dicatur hic possederunt non tamen totum erat ad huc acquisitum rationibus predictis ca(pitul)o prece(den)ti quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun etc. sequitur sicut preceperat dominus ut habetur n(ume)ri sicut [illegible] levitis quam in [illegible] xxxiiij [illegible] accepimus in(ter) fratres suos divi(sionem) t(er)re sit tribus manasse et effraym in[illegible] sit enim primogeniture ablatum fuit a tribu ruben propter peccatum suum eo quod ascendit cubile patris sui ut habetur genes(is) xlix et translatum fuit ad tribum iuda quantum ad dignitatem regiam et ad tribum ioseph quantum ad duplicem porcionem que primogenitis debebatur ergo dicitur dicitur hic quod filij ioseph successerunt levitis scilicet ad complendum numerum xij tribuum quibus erat dividenda sublata enim tribu levi que de hereditate hic non debebat rone pd[illegible] in fine xiij ca(pitul)o non remanerent nisi xj tribus nisi tribus ioseph fuisset in duas divisa propter quod iacob patriarcha manasse et effraym filios ioseph constituit capita duarum tribuum ut habetur gen(esis) xlviij. Accesserunt itaq(ue) etc.

hic est pars incidentalis in qua interponitur peticio caleb cum moises in speciali promiserat ebron et ideo videns quod agebatur de t(er)re divisione fecit mencionem de promissione sibi facta ne t(er)ra sibi promissa alteri concederetur. Ita quod primo ponitur caleb peticio secundo peticionis impletio ibi benedixitque ei Josue etc. primo

dicitur. accesserunt itaque filij iuda
caleb enim erat homo magnus et
famosus in illa tribu et ideo maiores
de tribu iuda associaverunt eum qui faceret
peticionem suam. prout subditur lo-
cutus quod est ad eum caleb filius ie
phone cenezeus dicunt hebrei quod mortuo
iephone patre caleb mater caleb cenez acce-
pit matrem eius uxorem et quia nu-
trivit eum vocatus est inde cenezeus
alij vero dicunt quod fuit frater ipsius
cenez minor ipso et quia mortuo
patre cenez fuit curam caleb inde
dictus est cenezeus. j. paralipomenon ij. capitulo
dicitur quod effussio fuit ipsius patris
caleb quod est tenendum et ideo quod dicitur
quod fuit bimorum tamen magistri hebrea
ica j. paralipomenon iiij. dicitur quod caleb filius
zephone i. discutiens quia diuisit se a
consilio malo exploratorum nosti quod
dominus locutus sit ad moysen hominem
dei de me et de te quia dominus dedit sententiam
mortis super filios israel qui exierant
de egipto excipiens caleb et iosue ut
habetur xiiij. numeri xiiij. nunciavi que ei quod
michi verum videbatur. scilicet quod terra promi
ssionis explorata posset cum dei adiuto
rio de facili optineri fratres autem mei. i.
alij exploratores preter iosue dissol
uerunt cor populi terrorem ei inmittendo
ut habetur xiiij. numeri xiiij. iuravitque iosue
moyses non inuenitur hic scriptum in
precedentibus credendum tamen est quod
sic fuit ex quo scribitur hic terram quam
calcauit pes tuus erit possessio tua
et dicit pes tuus in singulari quia
sicut dictum fuit super librum numeri xiiij.
capitulo caleb videns alios exploratores
preter iosue inclinatos ad inducendum
populum ne intraret terram terram quod
missionis pro quibus recessit ab eis et
venit solus in ebron ubi erat se
pultura patriarcharum principaliter o
rans ibi ut non descenderet a vitate
sicut alij exploratores et ideo moyses
sub iuramento promisit ei ebron in
possessionem perpetuam. annis fuit ex quo
locutus est dominus verbum istud primo
ysen hoc autem fuit secundo anno egressionis

de egipto quia illo anno mense secundo de
cima die mensis recesserunt filij israel
de monte synai et xxvij. die mensis eiusdem
venerunt in cades barne ut dicit
glosa sua et inde missi sunt explorato
res ut hic dicitur et habetur numeri xiij.
filij autem israel fuerunt in deserto xl. annis
antequam transirent iordanem et pugna
verunt contra [illegible] fugientes ab istis xl
annis subtrahatur primus annus antequam
mitterentur exploratores remanent
xxxix anni a transitu iordanis usque ad
divisionem terre per iosue de qua fit hic
sermo quod tunc dicit caleb ubi est illud
et ex hoc patet quod supra dictum xj. capitulo
vz quod iosue sex annis pugnavit pro
acquisitione terre antequam eam divi
deret hodie octoginta quinque annorum
sum sic valens ut eo valebam
sum quod non fuit factum virtute naturali
quod quod non fuit factum virtute naturali
da igitur michi montem istum. scilicet
ebron ut patet ex hijs que sequuntur
et sic patet quod supra dictum est xj. capitulo
vz quod iosue acquisiuisset ante ebron
quantum ad illam partem que erat in
valle non tamen quantum ad partem mon
tanam in qua erat fortalicium quod
pollicitus est mihi dominus scilicet per moysen
ut supra dictum est in quo enachim sunt
i. gigantes ex quo patet quod supra dictum
est xj. capitulo quod iosue non interfecerat omnes
gigantes de ebron si forte sit dominus me
cum dicit forte non propter dubitationem di
vine veritatis in sua promissione sed propter
varietatem liberi arbitrij in homine quod
tales promissiones divine intelligende
sunt sub conditione si homo cui fit promissio
perseveret in bono benedixitque iosue ei
imprecando sibi bona et tradidit ebron
in possessionem quantum ad partem acqui
sitam et ius acquirendi quantum ad
aliam quia scriptum est dominus refundo
veritatem de terra promissionis explorata
nomen ebron antea vocabatur cariath
arbe i. civitas quatuor eo quod quatuor
patriarche principales ibi sunt sepul
ti cum suis coniugibus scilicet adam et eva
abraham et sara ysaac et rebecca
iacob et lya vel propter quatuor gigantes

ibi sepultos ut plenius dictum fuit
gen. xxiij. Aliqui vero dicunt quod vocata
est cariatarbe .i. civitas arbe qui do-
minatus fuit ibi et aliquo et a quo descen-
derunt alii gigantes et hinc dicto quod
scribitur infra xv. capitulo caleb vero filio
iephone dedit partem in medio filiorum iuda
sicut preceperat ei dominus cariatarbe .i. civi-
tas arbe patris enach ipsa est ebron.
Potest autem dicta predicta concordando quod infide-
libus vocata est cariatarbe propter
quatuor gigantes ibi sepultos et propter
nomen proprium illius qui ibi dominatus fuit
a fidelibus vero vocata est cariatarbe
propter quatuor patriarchas principales
ibi sepultos. adam maximus ibi inter
enachim situs est. adam est nomen
commune et significat hominem ut dictum fuit
gen. 1o. tamen appropriatum fuit primo homini
dicunt igitur aliqui quod ibi tenetur adam
prout nomen appropriatum primo homini ibidem
sepulto ut dictum est. Alii dicunt quod accipitur
pro illo gigante nomine arbe. Alii autem
dicunt quod accipitur pro abraham ibidem
sepulto ut habetur gen. xxv qui fuit
maxime reputationis in illo loco
prout habetur gen. xxiij. ubi habetur de
ipso princeps dei es apud nos. et terra
cessavit a preliis .s. gentibus non tamen
ex toto ut dictum in fine capituli precedentis

Fuit sors filiorum — capitulum xv
iuda per cognationes suas. Postquam actum est de possessionibus
tribuum dimidientibus hic agi-
tur de partibus assignatis singulis tribubus
et primo de assignatione terre tribui iuda
quia erat tribus regia secundo de assignatione
tribui filiis ioseph qui successit ruben
in iure primogeniture quantum ad duplicem
portionem xvi capitulo tercio de assigna-
tione terre septem aliis tribubus xviij
capitulo circa primum primo assignatur terra tribui
iuda in generali secundo ipsi caleb in
speciali ibi caleb iij.o tercio describuntur eius
civitates ibi erantque civitates quarto
conditio cohabitatorum ibi iebuseum primam
pars dividitur in quatuor secundum quod terra
describitur secundum iiij.or eius latera scilicet
australe orientale aquilonare et
occidentale partes patebunt prosequendo. Circa
primum dicitur Igitur sors filiorum iuda
per cognationes suas .i. familias istas fuit
terminus edom usque ad desertum sin contra
meridiem hoc dicitur ad signandum ad de-
signandum in quo situ sors iuda fuerit
sive respectu aliarum sortium quia fuit
in parte meridionali terre promissionis ad
quam partem erant egipcij eorum adversarii
ut sic tribus iuda que erat bellicosior
ceteris apta esset parata resistere eis. Ini-
tium eius a summitate maris salsissimi
istud est mare mortuum ut dictum est supra
et erat in angulo coniungente latus
australe et orientale et ideo ab illo in-
cipit describere latus australe quod
descendebat versus orientem et ideo loca
intermedia describit cum subditur egrediturque
contra ascensum scorpionis latera ei
sortem non poterat semper describi secundum li-
neam rectam propter montes occurren-
tes vel paludes vel aliquid huiusmodi et ideo
dicitur hic egrediturque .s. linea describens
sortem iuda a parte australi contra ascensum
scorpionis mons quidam est ubi sunt
scorpiones in habundancia et ad illum
montem includendum in sorte iuda
flectebatur linea describens versus austrum
et ubicumque in descriptione sortium dicitur
scriptura hoc verbo egreditur vergit vel
reflectitur vel aliquo huiusmodi intelligendum
est quod linea describens sortem aliquam
flectitur a sua rectitudine ad unam partem
vel aliam et pertransit in signa. Iste non
est mons synai qui in locis pluribus
in scriptura vocatur syna quia sors
iuda non ibat usque ad locum illum sed signatur
desertum sin de quo facta est mentio supra
huiusmodi sortis et magis patet in hebreo quia syna
quod accipitur pro monte synai in quo
data est lex scribitur per samech litteram
in principio prout autem accipitur pro deserto
sin scribitur per sade. pervenies ad torrentem
egipti hic est nilus secundum aliquos secundum
alios est quidam torrens qui vocatur
rinocorula qui est in fine australi
terre promissionis eruntque exitus eius
mare magnum .i. mare mediterraneum

quod claudit terram promissionis a parte
occidentis et sic patet descripto sortis
littalis sortis iude australis ab oriente
in occidente // Ab oriente vero hic descri
latus orientalis cum dicitur erit initium
mare salsissimum quod sicut dictum est facit
angulum terre promissionis in commissione
australis lateris et orientalis usque ad
extrema iordanis id est usque ad locum illum
ubi fluuius intrat mare mortuum cum
enim procedit latus sortis iude orienta
lem procedens ab austro versus aquilone
Contra describitur latus ab aquilonari
re dicens ascendit que termini que transit iuxta
iericho que est in altiori loco terre pro
missionis ideo subditur et erunt ex
itus eius ad fontem rogel qui est prope
iericho ut habetur in 2 reg. 17 capitulo hic dicitur
ad fontem fullonis ita quod rogel secundum
hebraeos non est nomen proprium sed commune ubi
cum fullones lauant vestes et secundum hoc
dicitur in 2 reg. 17 venerunt iericho
et steterunt iuxta aque ductum piscine
superioris que est in via agri fullo
nis ex latere zebuzei ad meridiem hoc
est iericho et dicitur ex latere ad meridie
quia linea diuidens sortem iude a sor
te beniamin procedens de oriente in occi
dente in latere aquilonari declina
bat ad partem meridionalem iuxta
iericho et sic erat iericho extra lineam
in parte aquilonari ubi erat sors ben
iamin non tamen tota sed contingua ad illam
partem in qua fuit postea fundatum templum
et altare iebusei quod secundum omnes
expositores fuit in sorte beniamin ca
riathiarim id est urbis siluarum istud urbis
siluarum non in hebreo sed additum est a translatore
ad ostendendum interpretationem huius
nominis cariathiarim cariath enim
idem est quod ciuitas iarim silue et
peruenit contra rote aquilonis partes ci
charon hoc non dicitur eo hic quod linea
determinans latus istud procedit recte
versus aquilonem quia linea describens
latus aquilonare transit ab oriente
in occidente sed quia in hoc loco linea
predicta a sua rectitudine flectitur
versus aquilone ideo subditur

et magni maris contra occidentem
sine concluditur mare magnum vocatur
hic mediterranem ut supra dictum est ubi
terminatur latus aquilonare sortis iude
et incipit latus occidentale latus enim
occidentale sortis iude est totum super
illud mare quod etiam claudit totam
terram promissionis a parte occidentis et sic
descripto quarto lateris sorti iude // Caleb
vero quia vero describit sors iude in
speciali quantum ad ipsum caleb quia accepit
partem specialem ut dictum est capitulo 14 et
hic repetitur et patet litera exposita usque
venit ad habitatores dabir que prius
vocabatur cariasepher id est ciuitas la
terarum hoc autem additum est a translatore
ad ostendendum interpretationem huius nominis
cariasepher quia cariath interpretatur
ciuitas sepher vel liber ex eo quod otho
niel qui ciuitatem cepit ut statim subditur
aliqua legis capitula que obfuscata
et deleta fuerant tempore luctus moysi
ibidem reparauit // Sed hoc patet ficti
cium quia hoc est manifeste contra
textum ubi dicitur venit ad habitatores
dabir que prius vocabatur cariasepher
si autem dictum hebreorum esset verum diceret
textus venit ad habitatores cariasepher
que prius dabir vocabatur et ideo oportet
dicere quod alia ratione vocabatur cariase
pher id est ciuitas literarum antequam othoniel
et caleb venerunt illuc ut potest quod
ibi in gente fuit litere quibus utebantur
chananei habitatores terre vel quia ibi
vigebat studium aliorum scientiae vel
aliquid huiusmodi dedit que axam filiam
suam vxore hoc videtur esse contra
legem leuitici 18 ubi prohibetur
matrimonium inter filium alicuius et sororem
eiusdem sed quod dicitur ibi turpitudinem
sororis patris tui non reuelabis et in
eodem gradu fuit filius alicuius et filia
eius othoniel dicitur hic frater caleb
et ideo contra legem videtur quod accepit
eius filiam // Ad hoc dicunt aliqui
quod caleb ignorauit euentum belli fu
turum sed quod othoniel frater eius de
bet percutere cariasepher dixit

publice et inqualiter illud quod promittit
hic qui percussit cariasepher dabo ei
axam filiam meam uxorem post
fcm vero ex quadam magnificentia no
lunt retractare dcm suum sicut & acepte
nolunt implere votum suum de ymola
tone filie sue sicut habetur iudic xi
Et istud no est verum tum quia caleb
erat vir sanctus bonus sm quod dicit
iudicum iii suscitauit eis saluatorem
othoniel & sequitur fuitque in eo spus
dni & iudicauit isrl & ideo non est
verisimile quod vellet contra legem uxo
rem accipe ppe hec dicit aliqui quod
tenet pr othoniel fuit fr ipius ca
leb ut dcm est sup xiiii cao et sic o
thoniel fuit nepos eius & pconsequens no
fecit contra legem quod acciperet eius
filiam quia iste gradus in lege non
fuit phibitus quod aute othoniel
hic dicitur frater caleb hoc est communiter
loquendi quod loth dicitur fr abraham
gen xiii xiiii qui tamen eius nepos
fuit cat ut patet ibidem pbabiliter
etiam pt dici ut videtur quod licet othoniel
esset frater caleb no tamen peccauit
accipiendo nepotem suam no enim hec
est contra legem nature quia abraham
accepit saray filiam fris sui aran
nec contra legem moysi expresse
si tm dicitur hic ex quadam argumen
tacone ut dcm est sed argumentum
no videtur valere quia in phibendis
gradibus attenditur reuerentia nec
uxor aut subiecta est viro et no
econtra et ideo magis est contra reueren
tiam nce quod amicta sit uxor nepotis
sui quam quod neptis sit uxor auunculi
Item in lege moysi vir & mulier no
erant ad paria in contrahendo ma
trimonium quia licitum fuit viro habere
plures uxores simul no aut mulieri
quod haberet plures viros & ideo no sequitur
quod si fuit phibitu si in uxorum inter
amittam et nepote quod ex hoc fuit
phibitum inter auunculum & nepotem h
aliunde in verna expssum que cu
pgit simul suasa est a viro & in hebreo
habetur quem cu pgit incitauit eum
i virum suum & utrumque fuit verum quia

primo incitauit virum suum ad peten
dum agrum a caleb et ille psuasit ei
quod ipamet faceret quia conuenienter
quod ipa peteret hoc a patre suo quam vir
simus suspirauit sedens in asino hec
dicitur lapsa est sup asinum quia subito
voluntarie tamen descendit de asino ut
poneret se ad pedes pris sui & sic fac
tus impetrauit terram australem et
arente i no fructiferam ppter siccitate
dedit ei terram superius & inferius
infimus quia dedit ei terram sic dispo
tam quod in parte superiori erat irri
guus fontib & similiter in parte inferiori
Eniuit & ciuitates sue hic describit
quarum i ueris ciuitatum que erat i sorte
iude & patet litera omnes ciuitates tri
ginta noue quia secundum veritatem tot
remanserunt & no plures filiis iuda
alie aute que sunt ultra istum numerum
assignate fuerunt tribui symeon pro ea
ppter aliquae hic enumerantur postea i sorte
symeon s. bersabee & molada suche
leth & asan & aliquae alie ut videbitur
infra xix sequitur urbes xiiii intra
ponitur quindecim sed una est bimomia
et ideo computatur quasi due s. chasma
et ethan lachis ista est alia ciuitas
ab illa quam ceperunt filii dan que prius
vocabatur lachis & postea vocata est
dan abeis ut habetur iudic xviii quia
illa lachis sita est in termino australi
terre promissionis ista aut lachis de
qua fit hic sermo est in parte australi
eiusdem quia ibi erat sors iude ut
dcm est viii et in hebreo illa que capta
fuit a filiis dan vocatur lays ut dicitur
iudic xviii cao achazib cu villis & ce
iste ciuitates adhuc no erat capte
tamen tradidit sub diuisione ut dcm
est sup xiii cao cariathbaal hec est
cariathiarim urbs siluarum vocatur
aut cariathbaal quia ibi fuit y
dolum baal gentiles enim solebant
ydola quandoque in siluis vel ppe siluas
et ppter hoc fuit phibitum filiis israel
ne plantarent arbores iuxta altare

dm ut habetur deut. xvi. ca° ne esset
similes ydolatris. // Jebuzeum hic qui
describitur eodem cohabitator cum dica
iebuzeum ante cohabitatorem i[n] ierusalem
dicit expositores nri[?] quinter q[uod] isti
sunt de gente iebuzeorum et tenuerunt
unum fortalicium in urbem q[uod] no potu
erunt filij iuda expugnare et ideo
habitaverunt cum eis in eadem civitate hec
aute dicit q[uod] isti dicti sunt iebuzei
no quia esset de gente iebuzeorum s[ed] q[uod]
habitabat in urbem que alio nomine
vocat[ur] iebus ut habetur Judicum xix
s[ed] descenderunt ab abymelech qui fuit
rex ierare cum quo abraham iniit fe
dus firmatum iuramento ut habetur gen
xxi et propter illud iuramentum obser
vandum no potuerunt filij iuda expel
lere quia iuramentum illud fuit usq[ue]
ad illud tempus q[uod] adhuc no transierat
tamen dauid postea eos expugnavit
ut habetur ij reg. v ca° quia tempus dicti
federis tunc transierat de quo federe dicet[ur]
plenius cum veniemus ad locum illum

ceciditq[ue] sors filiorum // ca[m] xvi
filiorum ioseph hic qui describi[tur]
assignacio terre filijs ioseph et

primo describitur dicta assignatio p[ost]o assig
nationis dilatatio usque finem xvij ca[pituli]
ibi locuti q[ue] sunt filij ioseph prima i[n]
in duas q[ui]a primo assignat[ur] sors tribui
effraym sed dimidie tribui manasse
in principio xvij ca[pituli] prima adhuc i[n] duas
quia primo ponitur sortis effraym descri
ptio sed praeceptum dni transgressio ibi et
no interfecerunt // Circa primum sciendum
q[uod] descriptio istarum sortium per estimata
loca et civitates no est bene intelligibilis
illis qui no viderunt terram promissionis
ul saltem eius descriptionem depictam
vel impictam eius descriptiones in pluribus
deficiunt apud hebreos et latinos et ideo
in descriptione istarum sortium intendo brevi
ter transire exponendo aliqua loca
bulla legatur igitur in litera ut iacet
usq[ue] ibi et egredietur de bethel lu
zam eadem est civitas luza et bethel
ut dicetur infra xviij ca° quo ergo
sit egressus de una in aliam // di

cendum quod primo sunt due postea
vero sunt continue quia propinque et prius
erat ita quod in particulari retinebat
sibi nomina propria et sic erat egressus
de una in aliam per suas partes sicut tota
parisius dicitur civitas parisiensis et tamen
in speciali nomine illud q[uod] est intra duos
pontes dicitur civitas respectu aliarum
partium quia antiquitus extra pontes
nichil erat et ideo illi qui adhuc
sunt extra qui vadunt ultra pontes
dicunt eamus in civitatem et eodem mo
illi qui exeunt locum inter pontes
dicuntur egredi civitate pertransitq[ue]
in mare in vallem arundineti sic
autem nominatur vallis illa q[uia] crescunt
ibi arundines in copia similiterq[ue] egress
eius in mare salsissimum i[d est] versus
locum illum ubi iordanis cadit i[n] mare
mortuum que etiam vocatur salsissimum
ut dictum est supra sors tamen effraym
no attingit ad illum locum immo sunt
alie sortes intermedie ut videbitur
infra urbes q[ue] separate sunt filijs
in medio possessionis manasse hic
no est intelligendum sic q[uod] aliquae
civitates effraym essent extra sortem
suam que esset sita in sorte ma
nasse s[ed] sicut dictum est supra ca° xv
linea dividens inter duas sortes no
semper procedebat secundum rectitudinem
s[ed] aliquando flectebatur ad unam partem
vel aliam propter causas supra dictas ca° xv
et ideo aliquando contingebat q[uod] una sors
secundum aliquem suum angulum se intrabat
sorte sibi contiguam ita q[uod] in illo an
gulo erat aliquae civitates illius
sortis hinc et inde et angulus dictus
erat intermedius sicut accipit sic
quod in ripa maris q[uod] mare per
modum cunei dum sinus subintrat
terram ita q[uod] aliquae ville sunt ibi
hinc et inde et mare subintrans
terram est in medio et hoc modo aliquae
civitates effraym erant in medio
manasse // Et no interfecerunt

filij effraym chananeum. Hic ponitur
transgressio precepti quia dominus preceperat inter-
ficere alios istos propter peccata sua ut habetur
xxxiij et in pluribus aliis locis propter quod
filij effraym peccaverunt dimittendo aliquos
de illo populo habitare in sorte sua sub tributo
cupiditate ducti ad quod inclinati erant primi.
Cecidit autem sors // Capitulum xvij
Hic ponitur describitur sors dimidie
tribus manasse et primo repetitur
iam assignata prius viri mediante 2o
describitur sors que assignabatur alteri ibi
salphaath vero etc. Primum dicitur cecidit
autem sors tribui manasse tempore enim
fuit primogenitus ioseph secundum etatem
sed effraym fuit primogenitus quia iacob
preposuit benedicendo in oculis ipsi mana-
sse ut habetur gen. xlviij. machir pri-
mogenitus manasse etc. ideo elegit sibi par-
tem in terra primo acquisita primo ...
Salphaath vero. Hic describitur sors
dimidie tribus manasse et primo quantum
ad mulieres secundo quantum ad viros ibi et ceci-
derunt funiculi manasse. Circa primum
sciendum quod terra fuit divisa secundum capita
virorum qui egressi sunt de egipto in-
ter quos fuit iste salphaath qui non
habebat filios et ideo post assignata fuit
filiabus suis de mandato domini prout habetur
numeri xxvij et hic repetitur idem preceptum
ut eis debita porcio assignetur deditque
eis iuxta imperium domini possessionem
ex quo patet quod iste filie salphaath
fuerunt hereditate in terra promissionis
quia terram aliam que fuit acquisita
ante transitum iordanis dedit moyses in
vita sua ut habetur deut. xxxij.
Et ceciderunt funiculi manasse decem.
Hic describitur assignacio terre pro tribu
manasse quantum ad viros funiculi decem
in terra promissionis et accipitur hic men-
surans pro mensurato funiculus enim est
instrumentum mensurandi terram decem
ergo funiculi terre est terra mensurata
funiculo decies protracto vel extenso. Filie
enim manasse i. filie salphaath que
sunt de tribu manasse etc. In sorte
manasse cecidit terra thaphue que est
iuxta terminos manasse. Hoc dicitur quia
supra xv capitulo dictum est quod civitas tha-
phua fuit in sorte iuda et propterea terra
que erat circa civitatem illam usque
terminum iuda sed alia pars terre propinqua isti
civitati ex parte opposita fuit de sorte
manasse. Civitates effraym que in medio
sunt urbium manasse. Hoc expositum est
capitulo precedenti. Itaque possessio possessio effra-
ym sit ab austro i. in australi parte tor-
rentis et ab aquilone manasse i. illud
quod est in aquilonari parte torrentis pertinet
ad possessionem tribus manasse quia possessio
effraym propinquior est possessioni iuda
ut dictum est supra et sors sic iuda fuit
in parte australi terre promissionis ut patet
ex supradictis. Utrumque claudit mare scilicet
mediterraneum quia claudit totam terram
promissionis a parte occidentis ut supra
dictum est. Fuitque hereditas manasse in
ysachar et aser quia ingerebantur
sortibus eorum et sic aliquos angulos
submittebant sortes illos sicut dictum est
capitulo precedenti de sortibus effraym et ma-
nasse. Postquam autem convaluerunt etc.
in hoc peccaverunt filij manasse sicut dictum
est de filiis israel effraym in fine pre-
cedentis capituli. Locutique sunt filij ioseph.
Hic ponitur describitur possessionis filiorum
ioseph dilatacio quod non est sic intelli-
gendum quod mutarent sorte alterius tribus
sed quia etiam contentam in terra sortem
suam ab eis non habitatam propter silvas
vel propter gentiles ad hunc ibidem habitan-
tes ad exhortacionem iosue acquisierunt
et patet textus paucis exceptis premittitur
tamen eorum querimonia cum dicitur quare
dedisti michi terram in possessione sortis
et funiculi unius i. modicam respectu
multitudinis mee et est modus loquendi
quando vocatur unitas aliqua vel non
est pro dicto quod filij ioseph habuerunt tantum
unum funiculum ad terram cum sola dimi-
dia tribus manasse habuit funiculos ut
dictum est. Benedixit michi dominus multipli-
cando in parte ad quos iosue ait ex dictis
eorum exhortando eos ad dilatacionem

et terminus

habitacionis sue si populus populus multus
es ascende in silvam et d. si tu habes
populi magnam multitudinem ad dila
tandum possessionem tuam cum viderint
filij ioseph allegantes difficultatem
non potuimus ad montana conscendere
cum ferreis curribus utuntur iudicum
vocantur currus falcati quia in lateribus
rotas ferreas factas ad modum falcis ar
mabantur et ibus eum verbantur cum
quibus in phys dixit quod iosue respon
dens eorum allegatione populus multus
es et magne fortitudinis filij enim
effraym fuerunt homines bellicosi non
habebis sortem unam non est intelligendum
quod aliqua tribus habuit plures sor
tes sed quod dicitur hic non habebis sortem
unam sic est intelligendum non eris
contentus terra acquisita in sorte tua
sed acquires residuum ad ulteriores expu
gnando cum deo ad interiora quibus debel
latis potius sub scindere nemora et
dilatare spacia ad habitandum Secundum
tamen quod occasione huius dicta dicunt
aliqui quod iosue non divisit totam
terram sed aliquam retinuit dividendam
illis qui haberent maiorem multitudinem
Sed hoc non est bene consonum precedentibus
quia dictum est quod tota terra philistinorum
et plures alie ceciderunt sub divisi
one cum tamen non esset acquisite
preterea secundum hoc dictum sortes non esset
ad invicem distincte sed esset commu
ne preter ad dicionem Capitulum xviii

Congregati quoque sunt hic quo-
describitur assignacio sortium se
ptem tribubus residuis terra
quod primo describitur translacio secundo sortium
descripcio ibi remanserant tamen duas
dividentes possessio terra sine xix capitulo
ibi cumque compleisset terra primum dicitur
congregati sunt omnes filij filii israel
in sylo ut ibi cum solempnitate de
bita ingressit thabernaculum domini de
galgal ibi quoque fixerunt thabernaculum
sylo enim erat in sorte effraym de
qua tribu erat iosue qui precibus
magis zelabat de cultu divino
et ideo ibi positum fuit thaber
naculum ad manendum et ibi mansit
quousque destructa sylo translatum fuit
in nobe et sunt eis terra subiecta non
quod tunc esset eis acquisita tota
ut patet ex predictis sed quia adversarij
qui remanserant non audebant
contra eos movere bellum et quia
aliqui eorum redacti erant sub tributo
ut patet ex predictis // Remanserant autem
Hic quarto ponitur sortium descripcio et secundo
earum assignacio ibi et ascendit sors
prima / Circa primum sciendum quod ista descrip
cio facta est ad instinctum iosue providus
ad hoc missos et primo dicitur viri isti eli
guntur et secundo legacione exequuntur
ibi cumque surrexissent circa primum dicitur
remanserunt autem filiorum israel septem
tribus que non dum acceperant possessio
nes quia quinque alie iam acceperant
ruben et gad ultra iordanem iudas et
effraym citra manasse vero partim hic
partim inde ut patet ex superdictis usque
tractus ignavia quia non erant
bene diligentes ad habendum porciones
determinatas et per quod minus solliciti ad
extirpandum gentiles qui rema
serant intra quia quisque est magis
solicitus circa rem propriam quam circa
communem eligite de singulis tribubus
ut nulla tribus posset conqueri
de illa descripcione dividite vobis terram
in septem partes secundum numerum tribuum
que non acceperant hereditatem dicunt
autem aliqui quod iste partes non
fuerunt equales quia tribus non erant
equales in multitudine et hoc consonat
ei quod in numeri xxvi precipitur describat
eam iuxta numerum virorum augmentumque
multitudinis consonat etiam ei quod
scribitur ibi xxxiii pluribus maiorem
partem dabitis Sed contra hoc videtur
illud quod postea subditur hic circuite terram
et describite eam ac revertimini ad me
ut hic coram domino deo meo in sylo
mittam vobis sortem scilicet ad hoc quod
sciatur que tribus quam partem habere
debet si autem fuisset facta divisio
per partes maiores et minores secundum

maiorem et minorem multitudinem
cuius libet tribus proporcionasset statim
quam partem quelibet tribus debet habere
et missio sortium propter hoc esset inutilis
ymo posset esse nociva quia si sors tribus
habentis maiorem multitudinem caderet
super minorem partem et ideo secundum istam
viam oportet dicere quod sors ex divina
ordinacione semper cadebat super partem
condecionatam proporcionatam illi tribui
et sic non poterat esse nociva nec
etiam erat inutilis ymo utilis ad
reprimendum contenciones que possent
oriri si illa divisio fuisset facta sim-
pliciter ex ordinacione humana // Alij
vero dicunt quod partes predicte fuerunt equa-
les et quelibet pars fuit distributa per fa-
milias unius tribus ita quod una
familia accipiebat maiorem partem
quam alia secundum quod continebat plures
domos et una domus maiorem partem
quam alia secundum quod continebat plura
capita et quantum ad hoc intelligitur
quod allegatum est in libro numerorum pluribus
dabis maiorem et paucioribus mino-
rem non autem quantum ad equalitatem
parcium seu partem que assignabantur
singulis tribubus inde as sit in eius
finis etc erant enim in termino australi
et tribus effraym in aquilonari
quia erant bellicosiores ad suscipie-
ndum in extremis adveniencium contra
filios israel ab extra quia non poterant
sic ex alijs partibus intrare eo quod ma-
re mediterraneum claudit totum latus
occidentale terre promissionis et iorda-
nis fluvius latus orientale // Cum igitur
surrexissent hic ponitur execucio de-
scripcionis et patet litera ex predictis
qualiter sit licitum uti sortibus dictum
fuit supra vij et etiam c xxxij
et ascendit sors hic ponitur terre describ-
te assignacio et primo beniamin secundo se-
alijs tribus xix capitulo circa primum primo
tribui beniamin terra assignatur secundo civi-
tates nominantur ibi fuerunt que circa primum
dicitur et ascendit sors hoc dicitur quia
urbem que parte cecidit in tribu benia-
min ut dictum fuit supra que est in
altiori loco quam loca terra adiacencia
sequitur atque pertransiens iuxta luzam
ad meridiem ipsa est bethel dicunt
aliqui quod ipsa est urbem que vocata
est luza et bethel ut dictum fuit genesis
xxviij capitulo // Sed hoc non videtur verum
quia infra eodem capitulo ubi nominantur
civitates sortis beniamin bethel et urbem
distincte nominantur et medijs interpositis
etc in mediate ante sit mencio de
bethane que est bethel ut dictum est
supra viij capitulo et ideo melius videtur
quod ista bethel et luza est alia urbem
nec est inconveniens quod plures ci-
vitates eisdem nominibus nominentur
quia hoc frequenter reperitur // Advertendum
tamen quod iste bethel non est
de sorte beniamin ideo dicitur hic pertran-
siens iuxta luzam etc non includens
ipsam ideo iudicum primo dicitur de sorte io-
seph contra effraim ventus est ad
tontris et ponitur pro parte orbis ex qua
flat ille ventus iuxta zebuzel
chatarotes urbem cuius una pars acci-
dit in sorte beniamin et pertransit
usque ad tumulos hec dicunt usque ad
tumos ex regione ascensus ante dum
in sanguinem dicunt aliqui quod erant ibi sep-
ulcra latronum qui excidebat homi-
dia filij ruben non est hic nomen pro-
prie qui filij eius acceperant possessi-
onem ultra iordanem ut patet ex supra-
dictis sed est nomen alterius hominis eius-
dem nominis // fuerunt que civitates hic
que ponuntur nomina civitatum tribus
beniamin et legatur litera sicut iacet
usque ibi et iebus quod est urbem hec
enim civitas multiplicatur fuit nominata
ut dictum fuit genesis xxviij et propterea ce-
cidit in tribu beniamin etc / Capitulum xix

t egressa est sors hic que
describuntur sortes sex tribuum
et secundum hoc posset dividi in
sex partes prima ibi cecidit que sors secunda
ibi filiorum zabulon tercia ysachar
egressa est sors quarta cecidit que sors
quinta tribui filiorum aser quinta ibi
filiorum neptalim sexta ibi tribui
filiorum dan circa primum dicitur sic

egressa est sors secunda s. a sorte beniamin qua sunt prima de septem ultimis de quibus loquitur. hic septima fuit et hereditas eorum in medio possessionis iuda bersabee quia sicut dictum est supra xv ca. ista civitas et plures alie sunt assignate tribui symeon cuius ratio subditur cum dicitur hec est hereditas filiorum symeon in possessione funiculi filiorum iuda quia maior erat quam possessio aliarum tribuum dicunt enim communiter expositores quod sicut terram ampliat per sorte et protessione si poss aquirere mixta se et quia erat tribus bellicosa dilataverunt terminos suos et eo prius ea que debuit assignari terra septem tribubus que non dum possessione acceperant repertum sunt quod terra residua non sufficiebat eis et ideo aliqua loca de sorte iuda sunt admixta sorti tribus symeon ut hic dicitur et aliqua sorti tribus dan ut dicetur infra. Cecidit quoque sors filiorum zabulon tercia hec est prius secunda et legatur terra sicut iacet usque ibi in fine ceseleth thabor hebraice dicitur i. tum cyseloth thabor et est cyseleth nomine communi et significat pendulum montis qui est locus intermedius summitatis et vallis gall' pendant bethlehem ista non est illa bethlehem in qua natus fuit christus quia illa est de sorte iude illa est in sorte zabulon sicut enim frequenter dictum est plures civitates vel ville simili nominantur. Ysachar egressa est sors hec est tercia prius et terra et legatur terra ut iacet usque ibi bersemes et sic civitas solis nominabatur quia forsitan gentiles ibi colebant solem. Cecidit quoque quinta tribui filiorum aser hec prius quarta et legatur terra ut iacet. Filiorum neptalim hec est prius quinta usque ibi naason ... locum allum fuit natus thobias ut habetur in primo libri sui. Tribui filiorum dan hec est pars sexta in qua describitur sors filiorum dan cum dicitur et sunt termini possessionis eius sena et estaol dicunt aliqui quod iste due civitates non sunt de sorte dan sed fuerunt iuxta sorte ipsius ita quod eo ibi terminatur sors eius erunt tamen

de sorte iude alii autem dicunt quod licet sunt de sorte iude tamen fuerunt admixte sorti ipsius dan eadem ratione qua alique civitates de sorte iude sunt admixte sorti filiorum symeon ut supra dictum est et hermeses i. civitas solis ista civitas fuit de sorte dan tamen erat iuxta sorte ysachar ita quod sors ysachar ibi terminatur secundum unum sensum propterea ut patet ex primis pugnaverunt contra lesem dicitur hebraice quod hec civitas que vocatur laiis iudicum xviii ubi agitur de expugnacione dicte civitatis et vocaverunt nomen eius lesen ... dan nomine composito ex antiquo et novo secundum hebraicam translacionem ... habetur et vocaverunt nomen lecem dan i. civitate que prius lesen vocabatur nominaverunt dan nomine simplici et hoc consonat ei quod dicitur iudicum xviii vocato nomine civitatis dan que prius laiis dicebatur. Cumque complesset hic ultimo describitur ... possessio i. iosue qui sicut fidelis dispensator aliis terram distribuit nichil accipiens sibi propria auctoritate sed populi concessione ideo subditur dederunt filii israel possessione iosue in ... tamen sicut beneplacitum sicut erat iustum ideo subditur urbem quam postulavit tamnath sara in monte effraym erat enim de illa tribu ut habetur infra xxiiii. Hec sunt possessiones etc. que supra dicte sunt coram domino ad ostium thabernaculi i. ad ostium tabernaculi et dicitur tabernaculum testimonii quia in illo erat archa in qua erat lex que testimonium vocatur in pluribus locis veteris testamenti. Capitulum xx

Et locutus est dominus iosue postquam actum est de terre divisione hic agitur de civitatum refugii separacione et primo circa hoc preceptum domini renovatur secundo execucione dicitur ibi decreverunt circa primum dicitur separate urbes fugitivorum de quibus locutus sum ad vos per manum moysi numeri xxxv et deuteronomium xix ubi ista materia plenius est tractata

et ideo breuius est hic pertransiendum
quantumque aliquem percusserit nescius i. ca
sualiter omnino stabit quod ante portas
ciuitatis i. ante iudices qui antiquitus
sedebant in foribus ciuitatum ut quilibet
posset ad eos accedere ideo subditur
et loquetur senioribus urbis ea que
se comprobent innocentem scilicet cum
simultas de sua innocentia uel uo
de contrario non dabatur predictis ciui
tatum refugii sed predictis illius ciui
tatis in quibus omicidium fuerat
perpetratum quia declaratum fuit numeri xx
xxxv cumque sanguinis ultor eum fuerit
persecutus i. proximus occisi ad quem
spectabat causam defuncti prosequi
non tradent illum etc. et est sensus suspen
sivus usque ibi donec ante iudicium in
ciuitate in qua omicidium fuerat hoi
cidium perpetratum ubi ducebatur de ciui
tate refugii cum securitate et sententia
data de eius innocentia reducebatur
ad ciuitatem refugii ibidem saluandus
si autem daretur sententia contra eum tra
debatur amicis interfecti occidendus
et non moriatur qui interficit sacrificium
donec moriatur sacerdos hoc refertur
ad illud quod predicatur et habitabit in
ciuitate illa etc. quia de ciuitate refugii
non poterat ad propriam locum redire do
nec moreretur summus sacerdos cuius
causa assignate sunt numeri xxxv. Et
decreuerunt hic ponitur executio predicti
mandati quia separauit sex ciuitates
fugitiuorum tres citra iordanem et tres
ultra sicut preceptum fuerat ad moni
numeri xxxv et patet littera. Notandum
tamen quod omnes ciuitates refugii
sunt assignate leuitis prout habetur
in cap. sequenti ad designandum quod
in ecclesias debet esse refugium toti
populi. Moraliter exponendo ciuitates
fugitiuorum designant remedia peccatorum
sunt autem tres ultra iordanem et
tres citra ad denotandum quod ante bapti
smum et post sunt remedia contra
peccata per flumen enim iordanis in
telligitur baptismus quia in eo fuit
xpistus baptisatus conferens aquis vir
tutem mundandi actu sue sanctifi
cationis. ante baptismum vero fuerunt

tria remedia contra peccata scilicet fides peren
talis oblatio legalis circumcisio carna
lis post baptismum similiter sunt tria re
media ieiunium contra vicia carna
lia oratio contra spiritualia elemosina
que est opus pietatis valentis
ad omnia. Cap. xxi.

Accesserunt quod principes familiarum
leui et post quam actum est de ci
uitatibus fugitiuorum hic agi
tur de ciuitatibus leuitarum ubi
primo ponitur eorum petitio secundo petitionis
concessio ibi dederunt filij israel tertio ci
tatum eis concessarum nominatio ibi de tribu
filiorum iuda quarto predictorum epilogatio
ibi dederuntque etc. Circa primum leuite in
sua petitione allegant preceptum domini
dicentes dominus precepit per manum mo
ysi ut darentur nobis urbes ad
habitandum et suburbana ad alen
dum iumenta illud preceptum habetur
numeri xxxv ubi conditio et suburbanorum
et spacium ipsorum plenius perpetrata sunt
dederunt filij israel hic consequenter describitur
dicte petitionis concessio et primo in
generali cum dicitur dederunt filij israel
de possessionibus suis secundo magis
in speciali cum dicitur egressaque est sors
in familia caath filiorum aaron etc. ad
cuius intellectum sciendum quod leuite primo
fuerunt distincti in tres partes quia
aliqui dicebantur caathite alij gerso
nite et alij merarite item caathite
sunt distincti in duas partes quia aliqui
descendunt per aaron et vocati sunt hic
aaronite speciali nomine licet cum hoc
dicerentur caathite alij vero qui de se
derunt de caath fuerunt tamen nomi
ne et vocati sunt chaathite et
sunt de nomine leuitarum aaronite
vero de nomine sacerdotum et sic leuite di
uisi sunt in quattuor partes i. aaroni
tarum chaathitarum gersonitarum merari
tarum ut plenius habetur numeri iii
cap. et iiii. primo ergo agitur de sor
te aaronitarum cum dicitur egressaque est
sors in familia caath filiorum aaron
i. illorum caathitarum in speciali nomine
dicti sunt aaronite de tribu iuda

et symeon et beniamin iste tres
tribus assignant eis civitates et sub
urbana et similiter alie tribus assig
naverunt de possessionibus suis aliis
tribus pro tribus levitarum prout exprimitur
littera et patet // de tribu filiorum iuda
hic qui exprimitur particulariter nova
civitatum levitis assignatarum per fa
milias eorum et patet littera particularis
exceptis agros vero et villas de dictis
tales ita quod erat dominus civitatis e
bron sed erat concessa filiis aaron
ad habitandum sicut dictum fuit xiiii
xxxv itaque civitates universe levi
tarum // Circa quod notandum quod levite
fuerunt dispersi per omnes tribus ut patet
ex premissis intellectum primo ne cultus
dei ad unam tribum tantum pertinere videretur
secundo ne una tribus vel aliquis de susten
tatione eorum nimis gravarentur
tertio quia apud omnes gentes istud
fuit observatum quod illi qui inten
dunt cultum divino sustentarentur
a toto populo vel ab illis qui sunt cir
ca unam gentilitatis ipse quod sacerdotes egip
ti tempore famis non fuerunt compulsi ven
dere possessiones suas quia alimen
ta eis de publicis horreis prebebat
ut habetur gen xlvii quarto levi
te tenebant docere populum de hiis
que pertinent ad cultum divinum fa
cilius autem docebant populum quod erant
in omnibus tribubus dispersi quam si
essent in una tribu congregati //
Deditque dominus hic ponitur epilogatio
respectu predictorum quia in toto libro
isto dictum est de acquisitione terre pro
missionis per adiutorium divinum et
hoc est quod dicitur deditque dominus israeli
omnem terram quam traditurum patribus
eorum iuraverat de quo iuramento habetur
xxi prime incipitur iuramentum et cetera Et ex
illud quod dicitur hic non videtur
verum quia tota illa terra non erat eis
acquisita sed inter eos adhuc habitabat
multi gentiles ut habetur infra xx
iii capitulo dicendum quod dominus promiserat
se ei traditurum terram non simul sed
successive propter causas tactas supra
in prima xiii capitulo quarum una est ne
contra filios israel crescerent bestie
quia adhuc non erant in tanta
multitudine quod possent terram su
fficienter ab eis populari et habitari
et ideo dominus impleverat dictum suum
secundum formam promissi. Dataque est ab
eo pax in omnes per circuitum nationes
i ab omnibus per circuitum nationibus
quia illi qui erant extra terram promissio
nis ut egipti ydumei et alii non au
debant contra eos movere bellum nec
quod hostium i illorum qui remanserunt
intra promissionis qui magis proprie
dicebantur hostes eorum quia inhibitum
erat filiis israel facere cum eis amici
cias ut habetur iudicum xxiii sed tamen in
eorum ditione redacti sunt. Sed videtur
quod in hoc peccaverunt filii israel quia sic
dictum est supra capitulo xiii et xvii de tribu
effraym et de tribu manasse peccaverunt
et in hoc quod permiserunt aliquos
hostium habitare in sortibus suis sub
tributo. Dicendum quod tribus effraym
et dimidia manasse erant in mag
multitudine sicut supra dictum est xvii
capitulo propter quod conquesti fuerunt de arti
tudine sue possessionis poterant etiam
suos adversarios superare ut ibidem
dicitur. postquam autem convaluerunt fi
lii israel subiecerunt chananeos et fece
runt sibi subtributarios nec interfecerunt
eos sed secundum preceptum domini licet possent
ducti cupiditate tributi istis autem
duobus concurrentibus scilicet multitudine
ad terram replendum et potestate adversa
rios debellandi non erat filiis israel
licitum reservare habitatores illius ter
re sed secundum preceptum domini debebant eos
interficere et ideo tribus effraym et tribus
manasse peccaverunt eos dimittendo
in superioribus sortibus suis quia at
ista duo vel alterum eorum deficiebat po
terant habitatores terre in ditione re
cipere vel treugam cum eis facere non ad
semper quia hoc eis erat simpliciter
illicitum sed ad tempus quousque essent
multitudine sufficientes ad terram
promissionis replendam et virtute de
struendi eos que dependebat ex
voluntate domini qui illos reservare
vat intra illa ut in eis experiretur
israel utrum servaret eius mandata

uel no͂ et ut hrent consuetudinem
pliandi sicut dcm est inp͂c inprinc°
xiij capituli // Cap xxij
e Odem tempe hic est ultia
ps principalis libri inqua
agitur de duab dispositone
et pma incipit respicat fine etatis
scda pncipit respicat tpus sic mortis
ca° ultio pacis ca° xxiij ttio pnt
tpus sic mortis ca° ultio circa
pmu sciendu quod bellis trinatis
tribus ruben et gad et dimidia tribus
manasse debebat facere licitatia et
sati iosue et ideo pmo dat eis licitia
de hoc fo nont dicitur ibi cuq
uenisset tio requint de qua defimia
ibi et intromiserunt qto declarat
uitas plana ibi rudiuntq filij ru
ben // Circa pmu sciendu q licia da
sub duplici condicione pnt uidebi
psequedo de pmo igit no tpus debi
tu hing lirie cu dicat eodem tpe s
q noue tribus et dimidia hebant
tram sufficiente pssitacone sua et
quiete ab adusarijs tam cotuiscas
qm intrinsecas eo mo quo dcm est
infine ca° precedentis vocauit iosue
rubenitas etc ut remittet eos ad lo
ca sua fecistis omia que uobis pcepit
moises precedendo fres uros adpugna
quousq hrent suam possessione hoc
pcepit moisi hetur xxxii xxij militi
quoq in omnibus obedistis comedat
eos quia uirtus laudata crescit et patet
bra insq ibi ita duntaxat ubi hunt
line addit duplex codicio scda pomt
ibi cuq dimittet pma aut codicio est
respectu dei s si diliget sincut madata
dei ideo subdit ut custodiatis attente
et ope copleatis cotinus ma
minus et ope copleatis cotinus ma
datu qntu adpcepta et lege qntu
ad iudicia et cerimonia qm pcie uob
moyses famulus dni q d no pcepit
uobis auctoritate ppa s dei tn est in
omnibus obediendu ut diligatis dnm
deu urm quia eius dilco est finis
totius legis ut declaratu fuit diffu
sius deut° vj ca° et ambuletis in
omnibus vijs eius iustiçie uincedo
qr uniuse vie dni mia et uitas

scdm quod dicit ps° xxiiij in ci corde
i affin affectu qr voluntas mouet alias
potencias anime ad actus suos sicut
cor alia membra corpis et in omi aia
uru i intellu benedixitq eis Josue in
pciendo eis bona bndicco cui solemp
nis adipm no ptinebat s tn ad offi
cm sacerdotis tribui aut manasse hoc
additur quia illa tribus erat diuisa
qntu adhitacone // Cuq dimitteret
eos hec est scda codicio eis inposita
et est respectu pximi que expmit
cu subditur diuidite pdam hostium
qm acquisistis in bellis cu fribus ue
stris i cu illis de tribubus uris qui
mansiunt ad custodiendu familias
et loca ura quia illi qui remanebat
ad sarcinas debebat hre ptes suas de
preda bellancium et hoc fuit ordinatu
tamqm iustum no solum a tpe da
uid qm de hoc posuit legem et in
oppoita posita consinamt ut hetur
j re s etiam a tpe abraham ut dcm
fuit ut declaratu fuit gen xiiij //
Cuq uenissent hic qur nontu
filij ruben et gad et dimidie tribus
manasse de sedata cuius occasio pre
mittitur cu dicat cuq uenisset ad
tumulos iordanis inlrium chanaan
exquo patet quod altare illud de quo
fit hic pmo fuit edificatu intra cha
naan iuxta iordanem altare infinite
magnitudinis etc locuto ypbolica
in hbr° hetur altare magne visionis
quia alonge poterat uideri q cu audi
ssent filij isrl sequitur queuerunt
omes in silo et ascenderunt ut dimi
carent contra eos suspicati enim sut
quod fecisset altare ad ymolandu
deo extra locu sylo eo q esset nimis
remotus ab eis quod erat illis illi
citum exquo thabnaculu fuit fixu
in sylo et altare holocaustorum ibi
positum // Et ateruim hic qur requit
defima quia bellu no debet moueri
contra amicos nisi ex certa causa et
iusta et io ad hoc inquirendu mi
ssi sunt dti et solempnes nuncij
qui nomi tn dici phinees q hebat

magnum zelum secundum quod habetur Numeri
xxv et decem principes cum eo quia
preter eorum legem de qua erat presume
bat erant erant nove tribus et dimi
dia de qua sunt missus unus sicut
et de tribus integris et patet littera usque
ibi que est ista transgressio quia sicut
dictum est reputabat illud altare edi
ficatum ad ymolandum ydolo vel ipsi
deo non tamen in debito et ideo inquire
bant verum esset hec causa vel illa
et primo tangunt causam ydolatrie
dicentes cur dereliquistis dominum deum
israel edificantes altare sacrilegium
et ad ducit exemplum de ydolatria
phegor que ponitur Numeri xxv dicentes
an parum est vobis quod peccastis in
belphegor quasi dicant ad illam ydo
latriam voletis addere aliam et usque
in hanc diem macula huius sceleris
in nobis manet quia macula et vi
tuperium de culpa patrum manet in filiis
eorum. Sciendum tamen quod istud non
plus debebat imponi ruben et gad
quam aliis quia ille qui fuit princi
palis in ydolatria illa et qui fuit in
cestus cum scorto madianite fuit prin
ceps in tribu symeon ut dicitur Numeri
xxv et ideo inferius habetur sic an parum
sit nobis peccatum phegor a quo non
sumus mundati usque ad diem istam
sequitur multi quia de populo corruerunt propter
peccatum paucorum et tunc arguunt
a simili dicentes et vos hodie dere
liquistis dominum edificantes altare sa
crilegium ut predictum est et cras in
universum israel
sevietur et cito in universum israel
ira eius desevit propter transgressione
vestram. Consequenter tangit aliam cau
sam de cultu dei relicto cum dicitur quod si pu
tatis in mundam esse terram possessi
onis vestre eo quod dominus non elegit
eam ut poneretur ibi tabernaculu
et altare propter hoc mittite nobis
propinquiori scilicet ubi est altare ad offeren
dum ibi hostias domino tamen hoc sit
nobis licitum quod tamen est contra eo
sequitur transite ad terram vestram in
qua tabernaculum domini est et habitate

inter nos quia dabimus nobis de
possessionibus nostris ne recedatis ne illiciata
faciatis cuius periculo redundaret eciam
in nobis et ad hoc inducunt exem
plum cum dicitur nonne achor iste est
qui accepit de anathemate ut
dictum fuit supra vii capitulo propterea peccato
eius totus israel fuit debellatus et plures
interfecti ut dictum fuit ibi. Responderunt
filii ruben hic aperitur veritas plana
intencionem filiorum ruben et gad et
dimidie tribus manasse ubi primo
ponitur eorum visio secundo visionis acce
ptacio ibi quibus auditis In visione
autem sua primo excludunt causas
sibi impositas edificationis altaris
et primo illam de ydolatria cum dicitur
si prevaricacionis animo id est ydolatrie in
tencione hoc altare construximus non
custodiat nos ipse deus sed puniat
nos in presenti pena publica et patenti
secundo excludunt aliam causam scilicet
de cultu cum dicitur et si ea mente fecimus
ut holocausta offeremus ibi dominus ipse
querat et iudicet pena debita nos
puniendo. Consequenter aperiunt veram cau
sam cum dicitur et non ea magis cogitacione
atque tractatu ut diceremus cras id est in
postea dicent id est dicere poterunt filii
vestri filiis nostris quid vobis et domino
ad offerendum domino in loco tabula
culi dominum quod nobis et domino deo israel
id est non habetis nec partem eius causa
que posset allegari subditur terminum
nostrum posuit inter nos et vos o filii ru
ben et gad iordane flumine qui est
terminus terre promissionis et ideo partem
non habetis in domino id est ad nos non pertinet
attendere ad locum cultus eius quia
non estis de terra promissionis et per hac
occasione avertent id est avertere poteru
erunt filii vestri filios nostros a timore
dei quia illi qui elongantur a cultu
dei per hoc elongantur et finaliter auferuntur
a timore et reverencia eius putavimus
itaque melius ad excludendum hoc
malum futurum et diximus construa
mus et nos altare ad holocausta et cetera
id est ad causas quas opinastis sed

intestimonium inter nos et vos etc. usque quod
non habeamus ius accedendi et similiter filii
vestri ad locum cultus divini sicut vos
et filii vestri et patet litera usque ibi sed in te-
stimonium unum ac vestrum scilicet quod habemus ius
accedendi vestrum quia non habetis potesta-
tem nos repellendi // Quibus audi-
tis hic quarto ponitur dicta visionis accep-
tatio et patet litera usque ibi et liberasti
filios israel de manu domini quia non peccasti-
tis sicut opinabam nec propter hoc occasione
vestri punieremur. Vocaverunt filii ruben
et filii gad altare quod extruxerant te-
stimonium nostrum quod dominus ipse sit deus
id est quod dominus sit deus noster sicut et illorum
hebreorum qui habitant intra chanaan
dicit Josephus quod iste titulus erat
scriptus in altari illo ad memoriam fu-
turam // Capitulum xxiii

Voluto autem tempore hic quarto describitur
dispositio Josue quantum ad temporis
pacis inducendo populum ad cultum
divinum ut per hoc ostenderent se gratos
de dei beneficiis iam promissis obtinendis
ad hoc autem inducit ratione primo ex amore
boni secundo ex timore mali ibi quod si
volueritis prima primo patet in litera
pacis acceptis postquam pacem de-
derat dominus israeli subiectis nationibus uni-
versis hec autem pax et sub-
iectio nationum intelligenda est sicut
dictum est supra in fine xxi capituli quia e-
tiam post mortem Josue habuerunt filii
israel bella contra gentes derelictas in
terra sua ut habetur Judicum primo et etiam
hic subditur ad hoc super sunt nationes
dominus deus noster disperdet eas similiter si co-
latis eum fideliter et devote ideo subdi-
tur confortamini etc. et patet litera usque ibi
nec postquam intraveritis ad gentes que
inter nos futurae sunt invicem in nomine
deorum eorum quia hoc pertinet ad reveren-
tiam ydolorum sed quod dicitur ad hebre-
os omnes per maiorem sui iurant et similia
tibus eis etc. quia reverentia ydoli de-
ducitur aliquis ad actum ydolatrandi
sunt etiam prohibitum per iuramentum
quia de facili possent credere simpli-
ces quod transgressio talis iuramenti
non esset peccatum quod est falsum quia
per hoc frangitur fidelitas et ideo secundum

Aug. ibi est duplex peccatum unum facia-
endo reverentiam secundum dolo aliud est
fidem frangere deo // Quod si volueritis
hic quarto inducit ad cultum et dilectionem
dei ex timore mali quod contingeret
ab eo recedendo et hoc est quod dicitur
quod si volueritis harum gentium que
inter nos habitant erroribus adherere
colendo eorum ydola et cum eis conubi-
conubia atque amicicias copulare quod
erat eis prohibitum ut habetur Deut.
capitulo vii quia talia sunt occasiones
recedendi a cultu divino treugas at-
tamen aliqua pacta ad hoc non inducen-
cia non erat eis illicitum ut dictum fuit
supra xxi capitulo sicut et christianum aliquando
habent cum sarracenis nobis erunt in fo-
veam transgressionis et offendiculum
ex altare vestro inter hec habetur et scan-
dalum lateribus vestris id est stimulabant
divina secreta ad vos subvertendum
et eiciendum de terra ideo subditur donec
nos auferat et disperdat de terra hac
optima quam tradidit nobis propter
multa peccata ita aufert promittens ve-
stris non pretereunt verum in cassum licet
enim ad hoc non haberent totam terram
sibi promissam tamen habebant secundum
formam et modum promissionis sicut
declaratum fuit supra capitulo xxi. Capitulum xxiiii

Congregavit quoque Josue hic quarto
describitur dispositio Josue circa
tempus sue mortis reno-
vando obligatione populi ad servitute
dei primo igitur dicta renovatio de-
scribitur et secundo mors Josue primo cau-
sas dicte obligationis commemorat
secundo consensum populi captat ibi nunc
ergo timete dominum tertio difficultatem
explicat ibi dixit quoque Josue ad populum
etc. non poteritis etc. quarto consensum iteratum
professione firmat ibi testes inquit vos
estis quinto ad hoc signum applicat ibi
extulit lapidem // Circa primum comme-
morat beneficia dei exhibita israeli quod
debent ipsum movere ad serviendum
domino fideliter et devote primum autem
beneficium tunc est revocatio patrum ad
ydolatria quod notatur tunc dicitur trans flu-
men eufraten habitaverunt patres vestri
sequitur servieruntque diis alienis
quod fuit declaratum Gen. xi tunc

tuli ergo primum verum abraham se
parando eum ab ydolatria et adduxi
eum in terram chanaan prout habetur
gen xij Secundum beneficium prolis multipli
cacio quod notatur cum dicitur multipli
cavi semen eius etc Tercium beneficium est
liberacio a famis periculo quod nota
tur cum dicitur iacob vero et filij eius descen
derunt in egiptum ut habetur gen xl
vi et ibi salvati sunt a periculo fa
mis per ioseph Quartum beneficium est
signorum ostensio quod notatur cum dicitur
misique moisen et aaron etc Quintum
autem a servitute liberacio ibi eduxi
vos et patres vestros de egipto Sextum
autem maris rubri divisio et egip
ciorum submersio ibi persecuti sunt egi
pcij etc qui posuit tenebras inter vos
et egipcios i. nubem tenebrosam
propter egipciorum ita quod non poterant
accedere ad filios israhel Exo xiiij vi
derunt oculi vestri cuncta que in egipto
fecerim quia iosue et caleb et multi de
tribu levi qui ibi erant exierunt de
egipto et ante exitum viderunt
mirabilia que ibi deus fecerat propter
filios israhel Septimum est gubernacio filio
rum israhel in deserto ubi xl annis sustentati sunt
manna celitus dato ut habetur Exo
xvj Octavum est duorum regum amor
reorum debellacio ibi et introduxi vos
in terram amorrei Nonum est maledic
cionis balaam evacuacio ibi surrexit
autem balaam etc Decimum est iordanis
desiccacio ibi cumque transissetis iordanem
Undecimum est civitas iericho debel
lacio ibi pugnaverunt contra filios
israhel stabant tamen super muros parati
ad resistendum eis nec miserunt ad
eos legacionem pacis Amorreus et
ferezeus hic nominantur septem populi
habitantes in terra chanaan quia iericho erat
prima civitas expugnanda a filijs
israhel et ideo de omnibus gentibus in tota
terra chanaan habitantibus venerunt
aliqui bellatores in iericho ad resisten
dum filijs filijs israhel in principio Duo
decimum beneficium est de auxilio eis
divinitus dato cum dicitur misique ante
vos scrabones etc licet scrabones
proprie loquendo sint musce ex fimo

equinascentes tamen hic accipiuntur
punitiones a deo super naturaliter formatis
secundum quod dicunt hebrei dicunt autem alij
expositores quod scrabones hic acci
piuntur metaphorice pro aculeis timoris et terroris
dissolventibus corda eorum ita quod non
potuerunt resistere filijs israhel Terdecimum
beneficium est de concessione terre fructifere
et edificate quod notatur ibi dedique
vobis terram etc Nunc ergo hic
quarto iosue captat consensum populi ad
dei famulatum dicens Nunc autem timete dominum
timore filiali et servite illi perfecto corde
de absque diminucione atque visibile
sine simulacione et auferte deos alienos
etc dicunt aliqui quod tunc non habebant
ydola ideo auferte hic accipitur pro
recipere per tantum dicit ut videtur quod aliqui
eorum habebant ydola que apportata fuerant
de egipto secundum quod habetur amos v numquid
hostias et sacrificia obtulistis michi
in deserto xl annis domus israhel et por
tastis thabernacula moloch et ymaginem
ydolorum vestrorum sidus dei vestri que fecis
tis vobis et hac auctoritate allegat
beatus stephanus contra iudeos Act vij
Si autem malum vobis videtur ut servia
tis domino propter sumptus sacrificiorum
et aliorum que in cultu eius requi
runtur opcio vobis datur etc ista op
cio non est concessionis sed permissionis quia
deus permittit hominem agere secundum
libertatem arbitrij si tamen ad malum
flectitur iuste punitur Cetera patent
usque ibi et erat et vicerit universas
gentes i. aliquas tamen dimisit propter
causas super dictas xiij ca Dixitque io
sue hic quarto iosue ondit eis difficul
tatem servitus dei non poteritis servire
deo i. de difficili poteritis quia sanctus
est etc Deum et difficile et dixit hoc
iosue considerans pronitatem populi ad
malum et dei ad iusticiam ad puni
endum et ut postea non possent ne
gare ista fuisse eis explicata Te
stes inquit vos estis hic quarto iosue
consensum populi iteratum professione
confirmat cum sibi dicitur Responderunt
testes sumus sumus et ideo professione facta
concludit nunc ergo ait eis auferte
deos alienos et exponatur sicut supra

percussit iosue unde in die illo fedus
i. renouauit fedus int' p'plm 2 deu
et proposuit p'plo p'cepta q'uu ad mo
ralia 2 cerimonia^a 2 iudicialia q'uu
ad iudicia^a et scripsit q3 omia v'ba
hec i. hanc p'fessione p'pli 2 oblign
conem iteratam ad fortius astringen
dum p'plm ad s'mendu d'no i futuro
. Et tulit lapidem hic qui appli
cat iosue signu sensibile ad memo
riam huius facti insinuu cu dicit
et tulit lapidem p'grandem sicut solet
fieri in tumulis tiranni vel regnoz qui
statuit posuitq3 eu subter q'rcum
que erat in s'tuario d'ni videtur q'd
in hoc fecerunt contra legem deut^e
xvi. no plantabis lucu in iota alta
re d'm. Ad quos soluunt aliqui dice
ntes quod vna arbor no facit lucu
s3 hoc no valet quia ibidem subdit
et omnem arborem ex quo patet
intento p'cepti quod nulla arbor
debet plantari Jdeo dicunt aliqui
quod inhibitum erat plantare
no tam p'us contentum reservare ar
bor autem ista ibi ante q' poner'
ibi altare d'm Sed adhuc istud no
videtur sufficere quia ad hoc datum
fuit preceptum ne iudei essent sil'es
ydolatris qui p'pe phana ydolorum
habebant lucos ad luxuriam exercen
dum a q'uum ad hoc no videtur
differre ibi plantare arbores denouo
vel plantatas p'mo dimittere 2 ideo
dicendum q' vera littera est subter
limen dicto em hebraica que est
ibi equiuocata est in vna signatione
et signat idem quod lime a s'dm ipm
lapis iste fuit positus p'pe ingressum
s'tuarij et no eleuabatur usq3 ad
lime supius . Posset dici secundu
translationem nostram q' hic no acci
pitur dei s'tuarium p' thabernaculo mo
ysi quia positum erat in sylo sicut
dictum est sup^a xviij. ca^o Josue autem
fecit ista que sequuntur hic i. sychen
ut patet in textu vbi dicit 2 proposuit
p'plo p'cepta atq3 iudicia in sychen
qui locus bene distat a sylo 2 ideo
s'tuarium pt hic accipi synagoga i
qua conueniebant habitatores illius

loci causa orationis et audiendi v'bu
dei quia in singulis ciuitatibus et
villis iudei habebant talia loca licet
haberent vnu templum tm vel tabna
culum autem templum esset factum vbi
fiebat sacrificia sicut patet i euange
lijs vbi leguntur fuisse plures syna
gogas ut pote in nazareth 2 caphar
naum 2 alijs locis stante vnico tem
plo in ierlm tam ante templi edi
ficatione temporibus quibus archa no
habuit stabilem mansione licitu fuit
offerre sacrificia nocua no tamen
debita ut dictum fuit x^m deut^o xij
. Et lapis iste erat in testimoniu fede
ris renouati cu d'no . i. sicut lapis
iste est durabilis ita 2 fedus istud
debet esse p'petuum quod audierit oia
v'ba 2c' in hebreo habetur quod audierit
omia . s. ipse lapis p'pt' quod dicunt
aliqui hebrei quod ad litteram lapis au
diuit v'tute diuina s3 hoc videtur
impossibile quia quod lapis maneas
lapis habeat sensum auditus vel co
gnitione aliquam videtur implicare
contradictionem . Item q' habeat actu
s'm qui est audire 2 no habeat actu
p'mum 2 s'm accipitur actus s'dus pro
operatione siue consistat in pati siue i
agere quia de hoc vane sunt opi
niones s3 audire sentire intelligere
requirunt potentie sensitiue et in
tellectiue que in lapide esse no pnt
Jdeo aliter pnt dici pt q' hic accipit'
lapis p' hominibus conuenientibus circa lapi
dem illum ideo dicitur deut^o xxxij
audiat terra v'ba oris mei . i. homines
habitantes in terra sicut fuit ibi expo
situm 2 s'm istum sensum procedit
translatio nra s'm quod dicit ysidorus in
libro de optimo genere interpretandi op
tima interpretatio no semp fit transferen
do v'bum ex v'bo s3 aliqu melius e
transferre sensum ex sensu 2 sic est in
p'posito . Et post hec hic vltimo agit'
de morte 2 sepultura iosue ut p3
in litera et occasione huius hic que
agitur de sepultura ioseph cu d'r
ossa quoq3 ioseph que tulerant
filij isr'l de egypto hoc em i po

imposuit eis ioseph ut habetur gen ultimo sepelierunt in sichem hunc enim locum dederat iacob ipsi ioseph ut habetur gen xlviii que emerat iacob a filiis emor patris sichem centum novellis ovibus in hebreo habetur centum obulis et eodem habetur gen xxxiii ubi fit mencio de ista empcione Consequenter fit mencio de morte eleazari sacerdotis cum dicitur et sepelierunt eum in gabaath phinees filii eius successerat enim phinees in hereditate patris sui et ideo ille locus vocabatur phinees in aliquibus autem libris interponitur dicendo sic et sepelierunt eum in gabaath phinees et filii eius et tunc mutatur sententia sed hic et non est in hebreo nec in bibliis vetustis et correctis

Capitulum primum

Suscitavit dominus iudices qui liberarent eos de vastancium manibus Judicum ii capitulo Sicut in libro iosue agitur incipiunt libri historiales agitur de terre promissionis ingressu vel pocius de deo filios israel in terram promissionis introducente ita in aliis libris historialibus agitur de populi israel dictam terram inhabitantis gubernacione vel processu vel pocius de deo dicti populi gubernante quia sicut in tota sacra scriptura deus absolute subiectum ita in specialibus libris deus est subiectum sub racionibus contractis sicut dictum fuit ibidem deus autem populum israel gubernavit et direxit explicatur primo per iudices usque ad saulem regem secundo per reges a saule usque ad babilonis transmigracionem tercio per pontifices a reditu captivitatis babilonice usque ad tempora christi quia iohannes hircanus qui descendit de machabeis primus post captivitatem babilonicam imposuit sibi dyadema regium prima igitur gubernacione vel pocius de deo primo modo gubernante agitur in hoc libro Judicum et hoc est quod dicit verbum propositum suscitavit dominus etc In quo tria tanguntur primum est dei providentis clemencia cum dicitur suscitavit dominus secundum est medii obsequentis decencia ibi iudices qui liberarent eos tercium est populi gementis indigencia ibi de vastancium manibus Ad pleniorem intellectum istorum trium considerandum quod iudices qui rexerunt populum usque ad tempus saulis reges non regebant per modum imperii seu alicuius dominii sed tamen per modum ministerii exhortacionis et consilii deus enim retinuit sibi istud dominium et ideo consilio israel liberati per gedeonem a manibus madyan ut habetur infra viii capitulo ei dicentes dominare nostri tu et filius tuus et filius filii tui videlicet non dominabor vestri nec dominabitur in vos filius meus sed dominabitur dominus et ideo tale dominium sine mediatore frequencius et frequentius condescendebat ad castigandum per paciam correccionem et liberandum in aetna consolacione sicut patet intuenti huius libri decursum Considerandum eciam quod licet deus posset omnia immediate regere et propter tam ad ornandum universitatis pulchritudinem et ordinem regit inferiora per media et sic populum israel gubernavit per iudices tamquam per viros ydoneos qui propter excellenciam virtutis eorum ad plures erant quasi mediatores inter deum et populum et propter affluenciam pietatis in ipso populo in afflictione posito compaciebantur erant quasi mediatores populi ad deum impetrando eius auxilium et propter hoc dicitur infra ii capitulo cumque dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat afflictorum gemitus et liberabat eos de cede vastancium De hiis vero tribus videlicet de divinis tribus dispensacionibus iudicum suscitacionibus et liberacionibus populi ab afflictionibus est totus decursus huius libri ut patet hoc consequentibus primo igitur premodum prologi premittitur materia huius libri breviter prelibato et secundo subditur historie narracio capitulo iii Circa primum sciendum quod occasio suscitandi iudices fuit eo quod populus

nota subiectum sacre scripture

recedens a domino affligebatur et penitens
liberabatur et ideo in brevi primo tan
guntur ipsi transgressio scilicet transgressio
nis reprehensio in principio secundi capituli tertio ma
terie hujus libri probatio ibi dixit ergo
iosue // Circa primum sciendum quod opposita
juxta se posita magis elucescunt ideo
primo ponitur processus populi laudabilis secundo
processus eius culpabilis ibi manasses
quoque ad huc circa primum ponitur
processus in die sicut aliorum ibi filii autem
cynei ad huc circa primum ponitur processus
tribus iude in speciali in generali secundo specialis
caleb in speciali ibi pergens quoque iudas
Circa primum dicitur post mortem iosue con
suluerunt filii israel dominum quia cogita
verunt male accidisse eis quia iosue
ducto sublato duo miserit bellatores contra
regem hai ut habetur iosue vii capitulo
iudas ascendet id est tribus iude hoc quidam
exponunt sic quod iudas instituebatur
dux in bellis filiorum israel generaliter
Sed hoc non bene consonat sequentibus
quia aioth et barach gedeon et iepte
fuerunt duces exercitus in magnis pre
liis qui tamen non fuerunt de tribu iuda
et ideo aliter exponunt hic quod per hoc
quod dicitur hic iudas ascendet intelligitur
quod tribus iuda primo expugnaret
adversarios in sorte sua unde subditur
et ait iudas symeoni fratri suo ascen
de mecum in sortem tribus enim syme
on habuit sortem iuxta tribum iuda
propter quod alique civitates de parte iude
fuerunt adiuncte sorti tribus symeon
ut dictum fuit Josue xv et propter hoc
erat magis conveniens quod iuvaret
se mutuo cetera patent usque ibi ce
sis summitatibus manuum eius et
pedum in hebreo habetur cesis polli
cibus etc. tales enim reddunt inepti
ad pugnam dixitque adonibezeth sep
tuaginta reges hoc fecerat adoni
bezeth cum magna crudelitate cum
delitate et superbia ad ostentationem
victoriarum quas habuit adduxeruntque
eum in ierusalem in exercitu suo expu
gnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt
eam non totam sed partem eius

quia fortalicium ubi manebat ie
busei non fuit expugnatum usque
ad tempora david ut dictum fuit Josue xv
tradentes civitatem incendio civita
tem totam est yperbolica quia pars
eius remansit incombusta ut
dictum est sicut aliquis dicitur tota ci
vitas vadit ad tale spectaculum
licet aliqua maior pars remaneat
// pergens quoque iudas hic quidem agi
tur de processu tribus iude in speciali scilicet specialiter
caleb cui assignata fuit ebron
specialiter ut habetur Josue xiiii percussit
sysai cuius nomine fuit antiquitus
cariatarbe id est civitas quatuor propter
quatuor patriarchas ibi sepultos
et propter quatuor gigantes ibidem
commorantes ut dictum fuit super Josue
xiiii et genesis xxiii percussit sysai
et achyman et tolmai isti fuerunt tres
gigantes predicti et quartus fuit pater
eorum nomine enach cetera patent
ex dictis iosue xv ubi eadem sima
et quasi eadem verba ponuntur // filii autem
cynei hic ponitur processus aliorum et
post consortium ad iudaysmum cum dicitur
filii autem cynei cognati moysi di
cunt quidam expositores quod iste
fuit filius iethro qui ad preces moy
si venit cum filiis israel ad terram pro
missionis ut habetur numeri x et vo
catus fuit cynei et hobab hebrei dicunt
quod iste fuit ipsemet iethro socer
moysi sicut declaratum fuit plenius
numeri iiii vii ibi dicitur hic cognati
moysi in hebreo habetur socri moysi a
scenderunt de civitate palmarum
que est iericho non quia habitaverunt
in civitate que erat destructa et
non fuit reedificata usque ad tempora
regum israel prout dictum fuit Josue
vi capitulo sed habitabant in territorio quod
fuerat illius civitatis cum filiis iuda
in deserto dicunt hebrei quod illuc
venerunt ad manendum ut addiscerent
legem ab othoniel qui erat edoctus
in lege // Abyt autem hic quidem agitur
de processu tribus symeon et patet litera

usque ibi vocatum est nomen urbis
horma i. anathema hoc non est in
hebreo sed additum fuit a translatore ad
ostendendum significationem huius nominis
horma de cuius significatione dictum fuit ple-
nius Josue vi. et levitici ultimo tamen hic
accipitur pro destructione perfecta quia
civitates iste fuit funditus eversa. Ce-
pitque iudas hic veritatur scriptura ad
describendum presentem modum cum dicatur
cepitque iudas gazam etc. non est in-
telligendum quod cepit tunc istas civi-
tates que erant philistinorum sed acce-
pit aliqua pertinentia ad istas civita-
tes et permisso dei eas accepisse quia
infra iii. capitulo dicitur quod quinque satrape phi-
listinorum remanserunt ad erudiendum
israel quorum aliquem perrat civitatibus
istis ut patet i. Re. vi. vel si dicatur
quod iudas tunc cepit civitates istas
sicut sonat littera oportet dicere quod philisti-
stei recuperaverunt eas quia ibi dnabantur
tempore hely ut habetur i Re. nec potuit
delere habitatores vallis quia falcatis
curribus habundabant erant enim
armati isti currus unas falces ad
modum falcas scindentibus ut dictum fuit
Josue xiiii dederunt caleb et ebron sic
dixerat moyses hoc habetur plenius
Josue xiiii. delevit exea tres filios
enach isti sunt tres gigantes supra
nominati. Jebuzeum autem habitatorem
de filiis beniamin cum dicatur iebuzeum
autem habitatorem ierusalem non dele-
verunt filii beniamin quia non potuerunt
propter fortitudinem populi et loci vel quia
noluerunt propter iuramentum federis in-
iti inter abraham et abymelech
a quo descenderunt illi iebuzei sic
dictum fuit Josue xv capitulo in fine. Domus
quoque ioseph hic agitur de capta fili-
orum effraym cum dicatur similiter domus ci-
vitatis et sequitur unde nobis introitum
civitatis sicut enim habetur quod habebat in-
troitum et exitum sub terram extra
menia occultum hominem illum et omnem
cognationem eius dimiserunt parcentes
ei sicut filii israel pepercerunt
raab et cognationem eius ut habetur

Josue vi. capitulo et david propheto qui duxit
duxit eum ad cinerem amalechitarum
ut habetur i Re. xxx. Manasses quo-
que hic agitur describitur defectus filiorum israel
culpabilis cum subditur postquam con-
fortatus est israel fecit eos tributarios
et delere noluit propter cupiditatem tri-
buti et in hoc fecit contra preceptum
cum dominus qui preceperat eos occidi et deos
eorum exterminari ut habetur Num. xxxiii.
et Deut. vii. et eodem modo intelligendum
est in sequentibus qui facti sunt tri-
butarii scilicet effraym zabulon aser et
neptalim quia noluerunt eos occidere
propter cupiditatem tributi in hoc transgre-
dientes precepta domini ut dictum est et post
litteram usque ibi arctavit quoque amorreus
filios dan propter peccata sua non potuit
convenienter dilatari et angustiati est
est manus etc. hoc exponitur dupli-
citer uno modo actum ut manus et
potestas domus ioseph invaluit contra inimicos
et redegerunt eos sub tributo alio modo
passive ut potestas eius sit depressa ad
usuram regimine domus Joseph sub
tributo nec apparet plane ex textu quod
istorum intelligatur. Capitulum ii.

Ascenditque angelus domini hic
incipit describitur transgressionis
reprehensio et dicit hebreus quod

iste angelus fuit phinees cum quia
angelus interpretatur nuntius ipse autem
fuit missus a deo arguendum et ad ar-
guendum populum de transgressione mitti-
gatorum eius eo modo qui sequitur cum quidam
hebrei dicunt ipsum phinees fuisse ange-
lum in corpore humano assumpto apparen-
tem sicut dictum fuit Josue v. capitulo ex-
positores autem katholici dicunt quod
non fuit phinees sed angelus a deo prin-
cipaliter missus et hoc videtur verius
quia quod phinees fuit angelus filium
et fictum videtur quod scriptura utrique
de eo loquitur sicut de homine pomitur
mortali quod autem ille qui apparuit hic
fuit homo purus filium videtur aut
magis apparebit ex sequentibus. Di-
cendum igitur quod iste fuit angelus

adeo spaliter missus et ad reprehendendum
filios israel de suis transgressionibus et
apparuit sic quos eius apparitio nota
fuit nota ipsa et primo apparuit in gal
gal ubi filii israel fuerunt primo post
transitum iordanis ut habetur Josue v
et inde transtulit se ad alium locum qui
dicitur hic locus flentium participatorum
quia sic vocatus est locus ille ex
hoc quod populus reprehensione angeli
ibi flevit ut postea dicitur et ait eduxi
vos de egipto etc. ex hoc patet quod
fuit vere angelus quia loquitur
in persona dei sic angelus loquebatur
moysi quando autem homines sancti et
prophete denunciabant mandatum dei
quod inter promittebat hoc dicit dominus
vel aliud simile quod non fecit iste sed
absolute dixit eduxi vos de egipto
et propter hoc angelus sic loquens aliquando
deus aliquando angelus nominatur ut
dictum fuit Exo iii capitulo ita dumtaxat
quia promissiones dei de bono futuro
intelligende sunt sub condicione si
homines fideliter serviant deo ut non fue
runt fedus etc. ut habetur iiii xxxiii
et deuteronomio vii et noluistis audire vo
cem meam ut patet ex dictis capitulo
precedenti ut habeatis hostes etc. licet ut
non tenetur hic taliter sed consequenter
tamen quia ex hoc quod filii israel transgressi
sunt preceptum domini consecutum est istud
malum super eos immolaverunt quoque ibi
hostias domino ex hoc apparet quod fuit verus
angelus domini ille qui apparuit ibi
quia ex quo fuit factum tabernaculum
in silo non erat licitum filiis israel
offerre hostias alibi ut dictum fuit Iosue
xxii nisi ex speciali revelacione divina
vel apparicione angelica sic manue
obtulit sacrificium quando angelus sibi
apparuit ut habetur infra xiii capitulo. Di
misit ergo Josue hic incipit ponitur
materia huius libri breviter perlibata
ubi primo ponitur federis pacti ad deum
per iosue renovatio secundo renovati
transgressio ibi et surrexerunt

tacio transgressi punitio ibi iratusque dominus
quarto punitionis sublevatio ibi suscitavit
que dominus. Circa primum dicitur sic
dimisit ergo iosue populum hoc fuit
ante mortem eius sed hic recolitur
propter fedus quod renovavit iosue in
ter deum et populum ut dictum fuit Josue
ultimo quo facto dimisit unumquemque
ire ad locum suum ut ibidem dicitur
et hic recolitur ut appareat quod tempore
iosue et seniorum qui viderant mirabi
lia dei fedus illud fuit observatum
ut ibi dicitur in litera et patet consequenter
ibi et sepellierunt eum in finibus
possessionis sue in tamnathsare et
thamnath sol quia sicut dicit hebreus
super sepulchrum iosue posita fuit simili
tudo solis in memoriam illius facti
mirabilis qui fecit stare solem ut
habetur Josue x ut omnes transeuntes
lugerent mortem tanti hominis per quem
dominus talia fecisset et ideo civitas illa
sic vocata est que prius thamnathserre
tamnatharre vocabatur. Et surrexerunt
alii. hic ponitur transgressio federis
renovati prius dilatatum et patet litera. Irra
tusque dominus hic ponitur quia transgre
ssionis punitio cum dicitur tradidit eos
in manus diripientium quia bona
filiorum israel rapuerunt sibi et corpora
vendiderunt hostibus circumiectis eius
causa subditur cum dicitur manus domini
super eos erat sed ad flagellandum
sicut ante transgressionem fuerat super
eos ad adiuvandum. Suscitavitque
dominus hic quarto ponitur punitionis
sublevatio quia filii israel in afflic
tione posita recurrebant ad dominum quia
vexacio dat intellectum et tunc dominus
deus iudices quos suscitavit pro
hibebat eis remedium sed postea rever
tebantur ad vomitum et ideo reitera
batur punitio et iterum sublevatio mo
do dicto sicut patebit in sequentibus
huius libri cuius materia hic breviter
perlibatur et patet litera usque ibi et
ego non delebo gentes quas

dimisit Josue et mortuus est ut in
ipsis experiar israel utrum custodiant
viam domini experientia autem fit ut
cognoscatur aliquid ignotum et ideo deus
experitur ad hoc quod aliquid fiat
sibi notum cum nichil lateat ipsum sed
dicitur experiri aliquid ut per hoc aliqua
fiant nota aliis que erant eis igno
ta et hoc modo deus experiebatur fi
lios israel in gentibus predictis quia quam
diu timebant dominum eis prevalebat
quando autem derelinquebat dominum eis subi
ciebantur per hoc obediencia et inobe
diencia filiorum israel ad deum hominibus
erant note. Capitulum iii

Hec sunt gentes postquam
premissa est huius libri pre
facio hic que describitur
historie narratio et primo historiata
describitur secundo triplex casus inducitur
xvii capitulo prima autem dividitur in septem
partes secundum vii passiones quas passi
sunt filii israel temporibus suis et quibus
simul ducti liberati sunt per duos in
dices sibi succedentes due prime
tanguntur in hoc capitulo iii capitulo iiii quinta capitulo
vi sexta capitulo x vii capitulo viii capitulo xiii prima
autem cum dividitur in duas partes secundum
duas tribulationes que in eo tanguntur
secunda ibi addiderunt autem etc. primum
ponitur ad predicta continuatio secundo descri
bitur prima tribulatio ibi itaque filii israel
in fine precedentis capituli dicitur quod
deus dimisit inter filios israel gentes
ut experiretur eorum obedientiam et inobe
dienciam et ideo in principio huius capituli per
modum continuationis ad predicta ostenditur
que sunt ille gentes cum dicitur
hee sunt gentes scilicet que postea no
minantur quas dominus dereliquit ut eru
diret in eis israelem contra ad certam
plicandi ne fierent ignavi ex dis
suefactione armorum ista enim fuit
una causa inter alias quare di
misse sunt gentes ut dictum fuit
xiii capitulo quinque satrapas philistinorum
id est regulos vel principes suos iuxta
quinque civitatum principalium scilicet azoti
geth gaza ascalon accaron et
dicuntur satrape qui satis capaces vel satis

sapiens. cetera patent ex dictis.
Itaque filii israel hic quarta describitur
tribulatio prima que fuit per regem
sirie et circa eam primo describitur culpa
filiorum israel cum dicitur duxerunt uxores
et filias eorum etc. et quod erat eis in
hibitum deuteronomii vii et servierunt diis eorum
quia viri insipientes trahuntur
aliquando ad ydolatriam per mulieres ut dicitur
de salomone iii Regum xi. Secundo subditur
pene inflictio cum dicitur iratusque dominus
contra israel tradidit eos in manum chu
sancathaim regis mesopotamie me
sopotamia est civitas sirie et tunc
erat metropolis huius regni et
dicitur a mesopotamia a meso quod est
medium et potamos quod est fluvius
quia erat in medio duorum fluminum. ista
tamen interpretatio est secundum ydioma gre
cum in hebreo autem dicitur aram fluvi
orum et clamaverunt ad dominum vexati
et nimis afflicti. Et tercio subditur
sublevamen ibi cum dicitur qui susci
tavit eis salvatorem etc. et patet
littera usque ibi quievitque terra xl annis
in istis cum xl annis includuntur octo
anni afflictionis predicte aliter non
haberentur iiii annorum usque ad fundationem
templi per salomonem, prout describitur
iii Regum v. quia tempus determinatum ibi compu
tatur per tempora iudicum et regum quod fuit
usque ad tempus illud prout declarabitur
domino concedente quando veniemus ad locum
illum. Addiderunt autem hic ponitur
secunda tribulatio que fuit per regem moab
et primo describitur et secundo de eius iudice ad
ditur ibi postea etc. circa primum primo
describitur filiorum israel culpa cum dicitur
addiderunt autem filii israel facere malum
Secundo subditur pena cum dicitur qui
confortavit adversus eos eglon regem
moab ad eos debellandum et co
pulavit ei id est federavit filios amon
et amalech ut esset potencior contra
filios israel atque possedisset urbem
palmarum id est iericho non quia esset
reedificata sed quia accepit illud totum
territorium unde filii israel tunc reddi
derunt tributum ideo subditur servi
eruntque filii israel etc. Tercio subditur

pma tu subditur z postea clamauit
ad d[omi]n[u]m nimis aflicti de tyrannide
eglon. // Quarto subiungit dei mia
tu subditur qui suscitauit eis sal
uatorem. Circa q[uod] sciendum q[uod] iste aioth
liberauit ip[s]m p[er] hoc quod interfecit
regem p[er]cutiens qui missus ad redden
dum eis tributum p[ri]mo igitur de
scribitur ip[s]ius aioth condicio s[ecund]o eius
legacio ibi miserunt q[ue] 3o eglon inte
fectio ibi cu[m]q[ue] obtulisset q[uar]to exercit[us]
eglon debellacio ibi aioth autem.
Circa p[ri]mum condicio aioth describit[ur]
ex g[e]n[er]e cu[m] dicit[ur] filium gera filii gemini
id est ex hoc dicit[ur] quod erat de tribu
beniamin s[ecund]o describit[ur] quantu[m] ad p[er]sona
cu[m] dicit[ur] qui utraq[ue] manu p[ro] dextera
utebatur ita facilit[er] z fortit[er] utebat[ur]
sinistra sicut z dextera. Heb[re]us aut[em] dicit
h[ab]et debilis manu[m] dextera[m] no[n] quod
esset impotens in illa p[ar]te s[ed] q[ui]a
melius z p[ro]mptius iuuabat se de
sinistra gall[ice] escelenchier et tales
aliq[ua]n[do] sunt optimi bellatores quia
tanto minus p[otes]t p[re]uideri ictus cor[um]
q[ua]nto magis est inconsuetus. // Consc
q[ue]nt[er] h[ic] ponitur describit[ur] eius lega
cio[n]em cu[m] dicit[ur] miserunt q[ue] filii isr[ae]l p[er] illu[m]
tamq[ua]m p[er] n[un]cium solempne munera
i[d est] tributa qui fecit sibi gladiu[m] anci
pitem i[d est] scindentem ex utraq[ue] latere
h[ab]entem in me[dio] capulu[m] hoc no[n] est i[n]
hebr[eo] s[ed] illud quod sequit[ur] in me[dio] mag[is]
est p[ro]cedens sic fecit sibi gladiu[m] an
cipitem longitudinis palme manus
in hebr[eo] cu[m] h[ab]etur longitudinis pu[g]ne
ad hoc quod minus appareret vn[de] subdit[ur]
et accinctus est eo subter sagum i[d est]
palliu[m] militare ut dicit expositio
res communiter in hebr[eo] h[ab]etur in dextro
femore quia melius iuuabat se
de sinistra sua q[ua]m dicit heb[re]us illi aut[em]
qui melius iuuant se de dextera
cingunt gladiu[m] ad p[ar]tem sinistra[m]
sui aut[em] translacione n[ost]ram que dici
t q[uod] equalit[er] iuuabat se utraq[ue]
manu dicunt expositores q[uod] hoc fe
cit ut minus appareret gladius ut

ut videret[ur] in armis impetus. // Cu[m]q[ue]
obtulisset h[ic] ponitur describitur ip[s]ius
eglon interfectio z modus interfectionis
quia aioth no[n] interfecit eum statim
s[ed] recessit inde f[a]c[t]a sua legacione z
est quod dicit[ur] cumq[ue] obtulisset ei mu
nera p[ro]secutus est socios cu[m] qui cu[m]
eo venerant ad defferendu[m] munera et
reuersus de galgalis ubi erant ydola
usq[ue] ad locu[m] illu[m] redierat cu[m] sociis
suis. S[ed] q[ua]n[do] vidit ydola que eglon po
suerat in galgalis que locum h[ab]e[bant]
reputabant s[an]c[tu]m eo quod ibi p[ri]mo
manserat post transitu[m] iordanis et
circu[m]cisi fuerant z pascha celebrauerant
ut h[ab]etur iosue iiij et v z quia ar
cha testamenti z tabernaculu[m] fuerunt
ibi quousq[ue] translata sunt in sylo
ut d[icitu]r Josue xviij q[uod] fecerat eglon
in contemptu loci sacri sicut antio
chus epyphanes posuit ydolu[m] in
templo d[omi]ni ut h[ab]etur i[o] mach[abeorum] i[o] ca[pitulo]
ex hoc fuit ac[c]ensus aioth ad re
u[er]tendum ut interficeret regem eglo
u[er]bum secretu[m] habeo ad te o rex et
accipit[ur] h[ic] v[er]bum pro re s[ecre]ta u[er]bo
quia intendebat eum occidere in se
creto in ap[er]to eni[m] no[n] poterat p[ro]pter assi
stentes at ille imp[er]auit silenciu[m]
i[d est] innuendo q[uod] omnes exirent ut patet
p[er] l[itte]ram sequentem u[er]bu[m] d[omi]ni h[ab]eo ad te
q[uasi] diceret opportet quod sugas p[ro]pter
reuerenciam u[er]bi d[omi]ni nec op[or]t[et] h[ic]
aioth de mendacio excusari maxi[m]e
quia illud mendaciu[m] no[n] fuit per
niciosum s[ed] magis officiosum quia
fuit ordinatu[m] ad interfectione[m] ydola
tre pessimi z tyranni sup[er] p[o]p[u]l[u]m dei
p[ro]pt[er] que co[m]mendatur aioth no[n] aut[em]
p[ro]pt[er] mendaciu[m] sicut exo[di] i[o] co[m]mendat[ur]
obstetrices eo quod saluauerunt pue
ros hebreo[rum] no[n] aut[em] p[ro]pter mendaciu[m]
quod dixerunt se regi mendaci[ter] excu
santes z tulit sica[m] i[d est] gladiu[m] qui
sic nomina[tur] a forma sua q[ui]a facit q[ui]
de vagina extrah[it]ur ut capulus
sequebatur ferrum capulus est ma
nubrium sic d[i]c[tu]m q[uod] sup[er]eminet va
gine z vocatur gall[ice] heuch. nec

no[ta]

nec eduxit gladium tamen quia re-
tentus erat adimpetu tamen quod festina-
bat fugere aliud storia prorumpit in
hijs enim qui moriuntur violenter
egestiones solent evenire sicut suspe-
nsi emittunt urinam vel aliquid tale
aioth autem clausis diligentissime
hostijs ne aliquis intraret et in-
veniret regem mortuum donec esset
elongatus et obstinatis servi inspi-
ciatur quod servi regis tulerunt cla-
vem ad aperiendum hostium / Et iam
dicendum quod plures erant ibi claves
quarum unam tamen aioth secum portavit
vel quod hostium sic erat factum quod
impulsione claudebatur sed non poterat
aperiri sine clave sicut modo fit in
pluribus hostijs per posticum egressus
est in hebreo habetur porticum que
solet fieri in domibus magnatorum
et videtur littera nostra corrupta propter
similitudinem litterarum similiter regis
ingressi non cenaculum in quo erat
rex ut patet in textu sed porticum
que erat ante aqua se aliquantulum
elongaverat et post exitum aioth
ibidem redierunt stantes ibi per aliquod
temporis spacium propter causam que expri-
mitur in textu et patet littera / Venitque
in seirath hic quarto describitur
debellacio servitutis eglon quod unde-
tres conspirato regem mortuum
fugit mens et consilium ab eis ut de-
capitato holofernes dicitur Judith xv quod in-
venerunt eum mortuum et ideo aioth
potuit eos in paucis debellare
ideo dixit ad socios sequimini me
tradidit enim dominus inimicos etc et
occupaverunt vada iordanis in loco
illum per que poterant homines transi-
re de terra promissionis in terram moab
eglon enim in suo decretum acceptat
partem terre promissionis ut patet
ex predictis et ibi erat terra patet /
post hunc fuit samgar sub isto
non legitur aliquid notabilis tribula-
cio sed pace statim sub aioth continuatur
nec quod invasit philisteos eis dimi-

ideo subditur qui percussit de phili-
stijm sexcentos viros vomere in he-
breo habetur stimulo bovis iste videtur ho-
minem fuisse rusticanus et fortis et forsitan
de ligno in quo erat aculeus ad pu-
ngendum boves fecit lanceam vel
hastam ad pungendum et aliquos
induxit ad simile faciendum quia
non est verisimile quod ipse solus sex-
centos viros interfecerit et sic hic acci-
pitur hic singulare pro plurali
scilicet stimulo pro stimulis sicut frequenter
fit in sacra scriptura vii exo. vinijdi-
venit musca gravissima i. multitu-
do muscarum / Capitulum iiii

Addideruntque hic ponitur tercia tri-
bulacio secundo divina liberacio per
iabim regem chanaan et
primo describitur hic tribulacio secundo divina
liberacio ibi erat autem debora tercio
gratiarum actio tercio ca. primum premitti-
tur filiorum israel culpa cum dicitur addiderunt
quod filij israel etc quia plura mala fe-
cerunt quam ante post mortem
aioth non facit mentionem de tempore
samgar quia fuit breve et ideo com-
putatur sub tempore aioth / secundo subditur
et tradidit illos dominus etc qui regna-
vit in asor Josue xi dicitur quod iosue
istam civitatem combussit ad quod
dicendum quod chananei prevalen-
tes postea reedificaverunt eam ipse autem
habitabat in aroseth gentium sic nominatur
quia homines de diversis nacionibus
collecti erant ibi / Erat autem debo-
ra hic incipit describitur liberacio populi
de tribulacione ubi primo ponitur
divina revelacio secundo populi congregacio
ibi qui accitis tercio hostium debellacio
ibi dixitque debora prophetes i. quod
spiritum prophecie quod exprimitur eo quod iudi-
cabat populum ut sit fragilitate sexus
revelaret prophecie spiritus lapidoth di-
cunt expositores communiter quod iste lapidoth
fuit idem quod barach et allegaverunt
ad hoc dictum hebreorum / Sed occurrit hoc
dubium quia postea subditur quod

ipa manebat in monte effraym
et quod inde misit et vocavit barach
de cedes que erat in sorte neptalim
et sic non videtur quod fuit eius quia
separatim habitabant et diversis tribubus
et ideo dicit Ra. sa. quod lapidoth non est
nomen proprium sed commune et significat lichi-
mariam quia faciebat lichinia pro
lucernis que ardebant in tabernaculo
domini et sic ubi habemus uxorem la
pidoth dicit in hebreo lichinmatrice
si autem antiqui iudei dixerunt quod fuit
dicunt expositores predicti antiqui iudei
nescio sed modum sequitur dictum Ra. sa.
que misit et vocavit barach prenunc
ciacionem domini ideo sequitur precepit tibi dominus
et non dico tibi auctoritate mea sed divina
in monte thabor in quo transfiguratus
fuit dominus ihesus christus coram petro
iacobo et iohanne de qua transfiguratione
habetur ca. xvii. ego autem ducam
ad te in loco torrentis cyson sysaram
in mittendo ei voluntatem preliandi contra
te dixitque ad eam barach si venis
mecum vadam etc. q. d. tu habes spiritum
prophecie non ego et ideo potius scire tempus
et horam bellandi in manu mulieris
tradetur sysara ut patet in sequentibus
postea // Cum accitis hic ponitur
congregatio populi ad bellandum et primo
ex parte barach cum dicit qui accitis et
aber autem cyneus hic autem ponitur
hic eo quod uxor aber interfecit
sysaram iste autem aber dicitur cyneus
eo quod descendit de ietro qui vocatus
fuit cyn et obab sicut fuit dictum su
pra primo ca. et numeri x unde quod subditur
cognati moysi in hebreo habetur soceri
moysi recesserunt quondam a ceteris
cyneis qui habitabant in sorte iude
ut dictum fuit supra primo ca. // Secundo
describitur congregatio populi ad prelium ex
parte sysare cum dicit nunciatumque sy
sare etc. usque ibi // dixitque delbora
hic tertio describitur hostium debellatio et
secundo ducis interfectio ibi sysara autem
etc. primum dicitur sic dixitque delbora
ad barach + per revelacionem divinam

surge ad pugnam hec enim est dies
in qua tradidit dominus in manus tuas
videtur quod contrarium dicatur supra in
manu mulieris tradetur sysara
dicendum quod utrumque verum est quia fuit
traditus in manu barach ad debella
dum et ad fugandum et in manu
mulieris ad interficiendum perterruitque
dominus sysaram etc. quia fulgura et toni
truones et lapides grandinis immense
magnitudinis ceciderunt super exercitum
eius ita quod non poterant sustinere
sed multi mortui sunt et alii fugerunt
et in fugiendo occisi sunt ideo subditur
et omnis multitudo hostium usque ad
internicionem caderet // Sysara autem
hic quarto describitur ducis interfectio per
modum qui sequitur cum dicit sysara autem
fugiens pervenit ad tentorium iahel uxo
ris aber cynei cuius causa subditur
erat autem pax etc. et ideo illuc divertit
securius et maxime quia iahel invitabat
eum dicens intra ad me domine mi iste
autem modus loquendi scilicet ingressus viri
ad mulierem frequenter accipitur in scriptura
pro concubitu carnali non tamen sic
quia hic accipitur pro securitate refugii
que aperuit utrem lactis petenti a
quam dedit lac ad bibendum quia potius
lactis gravat corpus hominis et inducit
ad sompnum cetera patent usque ibi egres
sa abscondit non in tabernaculo sed ab
hostio tabernaculi ubi sysara roga
verat eam stare et silere venit in
eum adipiscendi interficiendi ideo subditur
posuit super tympus capitis eius
clavum modum gramatici et magis pro
lingo dicit quod puerile est dicere
tympus sed debet dici tempus // Sed hoc
non intelligunt quia sacra scriptura
non sequitur regulas modernas gra
matice quia antiquitus erat aliquis
modus loquendi sicut ca. viii habetur
dico huic veni et venit et alio vade
et vadit et tamen secundum modernos grama
ticos debet dici alii in dacio qui sopo
rem morti sociatus defecit quia inter
soporem et mortem non fuit intervallum
temporis cetera patent in litera // Curta [illegible]
quietiv verum iahel male fecerit

interficiendo sysaram et videtur quod
sic quia in textu dicitur quod pax erat tunc
temporis inter iabin regem et domum aber
cynei ex quo videtur quod fedus erat
inter eos propter quod sysara intravit securus
tabernaculum iahel et ideo iahel contra
fedus et iterum videtur fecisse et per consequens
contra dictamen iuris naturalis quod semper
et apud omnes est illicitum // Item
promiserat ei securitatem ut patet in tex
tu et postea latenter interfecit eum
et sic proditorie videtur egisse Contra
quia in cantico delbore que fuit spiritu
domini ut patet ex predictis commendatur
iahel de facto isto ubi dicitur benedicta in
ter mulieres iahel et sequitur percussit
sysaram querens in capite vulneri lo
cum Ad hoc dicendum quod in isto
facto mulieris aliqua fuit vituperanda
et mala scilicet vanitas in verbis et insignis
quibus ostendebat se velle ei parce
re dicens Domine mi ne timeas
cum tamen intenderet eum occidere et de hoc
in sacra scriptura non commendatur quia
talia non sunt bona sed secundum psalmum et stos
de hac materia loquentes sed commendatur
de bono affectu que fuit ad liberandum
populum de manu tyranni quod fuit lau
dabile sicut et iudith commendatur de ma
gno affectu que fuit de liberatione
populi israel de manu holofernis non autem
de mendaciis que dixit in conspectu eius
obstetrices de pietate que salvaverunt fi
lios hebreorum non autem de mendacio per quod
excusaverunt se per ipsum ut habetur exo.
i. Sed quia quo est de interfectione
sysare dicendum quod iahel in hoc fecit
rem licitam et virtuosam licet immi
scuerit aliqua illicita ut predictum est
sciebat enim quod iste sysara erat ma
ximus oppressor fidelis populi cuius fidei
ipsa erat quia iethro qui dictus est cyne
us et alii descendentes ab eo conversi
fuerunt in iudaysmum recipientes le
gem dei ut dicitur super exo. xviii et
num. x et ideo fuit in eis illius co
munitatis titulum iuste interficiendi
eum et etiam per signa manifesta vide
bat ipsum debere mori ex iustitia
divina tamen quia vidit exercitum eius

magnum et fortem debellatum a paucis
respective et in curribus unde dicitur
infra v. capitulo clipeus et hasta si apparuit
in xl milibus in israel i. non apparuit
/tunc quia exercitus fuit magis prostratus
ictibus fulminis et lapidibus grandi
nis deo pro filiis israel dimicante quam
bellatorum gladiis et ideo interficiendo
eum conformiter egit voluntati divine
et forsitan instinctu speciali divino sicut
et delbora hoc predixerat spiritu prophetico
Ad primum in contrarium posset dici
quod forsitan pax illa erat ex hoc quod
aber sollicitabat iabin tributum exce
ssivum ut sic non perderet totum quod habebat
et nulli in iusta exactione poterat
se posse et per suos liberare occurrente
facultate nec in libro habetur quod fuerit
ibi fedus amicitie inter eos contrac
tum vel pactum aliquod aliquo iuramento
firmatum sed tamen quod pax erat inter iabin
et domum aber quod potuit fieri modo
predicto in isto textu dato quod fuisset ibi
fedus vel pactum sub iuramento tamen
non tenebantur observare ut videtur
quod in talibus federibus et pactis
mulieres non vocantur sed tamen viri uxor
aut non semper tenentur servare pacta
et iuramento viri secundum etc. Ad secundum
patet ex predictis in questione // Capitulum v

Cecineruntque postquam descrip
ta est hostium debellatio hic
incipit describi gratiarum actio
sicut rationabiliter et iuste consuetu
est fieri in qua quidem gratiarum actione
que vocatur canticum delbore delbo
ra se primo et alios ad divinas laudes
incitat secundo audaciam filiorum israel et
ignaviam increpat ibi de machir tertio
cui attribuenda sit victoria explicat
ibi de celo dimicatum est quarto ipsam
iahel commendat ibi benedicta inter
mulieres iahel Prima in duas quia
primo excitat se et alios ad divinam
laudem secundo inducit ad hoc explica
tione ibi Domine cum exires Primo igitur
incitat alios dicens qui sponte ob
tulistis de israel animas animas vestras
i. vitas vestras ut sic liceat loqui
ad periculum pugne quantum in dictum
quia pauci et inermes ut postea

videbitur voluntate et propter venit
ad pugnandum contra multos et bene
armatos cum tamen ultatem non erat
ibi periculum quia assistebat eis di-
vinum presidium ut patet ex predictis capitulo
iiij. benedicite domino de tanto bene eius
beneficio et alloquitur delbora illos
qui sunt in prelio audite reges et
intelligite divina beneficia super illos
qui confidunt in eo. Cum exultat
se ipsam dicens Ego sum ego sum
et fit duplicatio ad denotandum la-
udem duplicem scilicet oris que notatur
ibi que domino canam et cordis ibi
psallam domino deo israel. Domine cum exi-
res hic ad propositum inducat delbora
triplicem rationem secunda ponitur ibi in
diebus sangar tertia ponitur Nova
bella prima ratio inducens ad divinam
laudem accipitur ex beneficio legis da-
te adeo que notatur cum dicitur Domine
cum exires de seir etc. dicunt hebrei quod
dominus primo legem obtulit filiis esau
habitantibus in monte seir sed ipsi non
fuerunt eam recipere et tunc dedit filiis
israel in monte synai et sic exponunt
litteram istam cum exires de seir etc. co-
quod recusassent legem sibi oblatam
sed hoc dictum videtur fictum prout de-
claratum fuit plenius deutro. xxx
iij. ideo expositores nostri sic exponunt
quod Domine cum exires de seir populum illum
relinquendo et in erroribus suis in-
dicio tuo iusto licet occulto et applica-
res tibi populum israel legem dando sicut
illud quod dicitur malachie primo iacob
dilexi esau autem odio habui quod dicitur
non tantum de persona iacob et esau sed etiam
de successoribus eorum scilicet iudeis et ydu-
meis terra mota est celi ac nubes
stillaverunt aquis montes fluxerunt
a facie domini synai in hebreo habetur hic
synai ex quo patet quod littera tenetur
hic pro illud est ita quod tota terra terra
mota est etc. refertur ad synai quia
cum lex daretur super montem synai autem
domino ceperunt audiri tonitrua et mi-
care fulgura et nubes densissima
operiunt montem ut habetur exo. xix

et exustus videbatur mons tremere
et forsitan realiter tremuit ut dicitur
hic et ex nube densa fluxerunt aque
quorum causa subditur cum dicitur a fa-
cie domini dei israel quia dominus descendit
super montem illum ut dicitur ibidem et
ista fiebant in creaturis irratio-
nalibus ut per hoc ostenditur quod creatura ra-
tionalis debet deum timere et venerari
et coram eo tremere timore fi-
liali. In diebus sangar hic ponitur
secunda ratio ex populi defensione quia in
diebus sangar quamvis non legatur
magnus exercitus venisse contra fili-
os israel tamen terram eorum se intrabant
aliqui latrunculi maxime de philis-
teis a quibus defendit eos sangar
non tamen poterunt plenam securitatem
propter latrunculos submittentes et hoc
est quod dicitur quievit semite quia
non audebat homines ire per vias publi-
cas propinquas nisi insufficienti
societate ad se defendendum quod non
fit de facili et frequenter et qui ingredie-
bantur per eas in prima comitiva uel
solitarii ambulaverunt per calles devios
dimittendo arcta via ne inciderent
in predictos latrunculos quod autem sit hic
mentio de diebus israel non est referen-
dum ad tempus postquam percusserat
sysaram sed ad tempus precedens. Nova
bella hic ponitur tertia ratio que
accipitur ex hostium mirabili debella-
tione ubi primo describitur debellatio
presens secundo preterita et futura de qua fortibus
cta primum dicitur et Nova bella elegit
dominus i. novum modum debellandi
hostes eorum civitates que noviter
exponitur cum dicitur clipeus et hasta
si apparuit in xl milibus israel et hec
videtur ex eo quod dicitur capitulo precedenti
quia barach iuit ad pugnandum
cum decem milibus tantum propter quod hec
sic exponunt litteram istam clipeus
et hasta si apparuit i. non apparuit
et accipitur hic si pro in israel
i. decem milibus pugnatoribus
de israel qui in crucem incurrunt ad
plus et supplendum est cum tamen
exercitus ad usalorum esset in xl.

milibus i in uno xl milium armatorum et talis modus loquendi ubi oportet aliquid supplere qui apud theologos vocatur de curtatus et frequenter invenitur in sacra scriptura maxime metrica cuiusmodi est istud canticum debbore intellectio posset aut dici secundum translacionem nostram ingendo li xl milibus cum li israel quia licet a principio belli fuerint tantum decem milia cum barath qui incepit superare adversarios multi de israel prius timore impediti venerunt ad prelium ingendo se exercitui barath ita quod ascendit ad xl milia cor meum diligit principes israel i duces huius exercitus ideo subditur qui propria voluntate etc exponatur sicut supra in principio huius capituli qui ascenditis super nitentes asinos i pingues et pulchros depredati hostium et seditis super iudicio quia ante iudices non audebant ire de loco ad locum ad iudicandum sed tunc poterant ire secure et honorifice ita quod in iudicio hic accipitur pro iudicum homines sedentes in tribunalibus non iudicant loquimini i narrate beneficia dei ubi collisi fuerunt currus quando ruine et tempestate cadente super eos ibi narrentur iusticie domini quibus intersecat ipsos et clementia in fortes israel quia clementia dei dedit eis fortitudinem ad superandum adversarios cetera patent dominus in fortibus hic describitur debellacio hostium preterita et futura cum dicitur dominus in fortibus i contra fortes dominicavit per filios israel et ponit exemplum de preterito dicens ex effraym delevit eos ex amalech quia iosue fuit de tribu effraym qui debellavit amalech ut habetur exodi xvii contra ponit exemplum de futuro cum dicitur et post eum a beniamin etc quia saul qui fuit de tribu beniamin debellavit et delevit amalech ut habetur regum xv de machir hic quia debbora recitat constantiam filiorum israel qui iverunt cum barath ad prelium et ignaviam illorum qui venire noluerunt quasi tacite loquendo de istis et de illis dicens de machir

principes descenderunt machir enim fuit filius manasse de cuius tribu aliqui fuerunt in hoc exercitu et de zabulon sicut patet ex predictis capitulo iiii duces ysachar fuerunt cum debbora quia aliqui de illa tribu steterunt cum debbora ad deprecandum deum et barath vestigia sunt secuti quia alii iverunt cum barath ad pugnandum qui quasi in preceps et barath se discrimini dedit persequendo adversarios precipitanter declinans et aspecta divisio contra se ruben in illa enim tribu erant quedam contenciones i testimonia propter quas noluerunt venire ad prelium cum barath ideo subditur magnanimorum i superborum reperta est cognitio quia manifesta fuit aliis tribubus ex superbia quare sedetis inter terminos quia sortes ruben fuit super iordanem fluvium qui dividebat terram duarum tribuum ut audiatis sibilos gregum i balatus illa enim tribus delectabatur in talibus quia habebat pecora multa et intendebat nutritioni et multiplicacioni eorum ut habetur numeri xxxii divisio contra se ruben etc repetitur ad maiorem affirmacionem et quia sicut in cantilenis idem repetitur sic in isto cantico et exponatur sicut prius gad trans iordanem quiescebat nolens venire ad prelium sicut piger et ignavus et gad vacabat manibus piratibus extendendis sortes fuit sua super littus maris mediterranei et ideo noluit venire ad prelium intentus ad lucrum et eodem modo exponitur quod subditur et aser habitabat in littore maris etc zabulon et neptalim etc isti commendantur de probitate et audacia quia ex ipsis principaliter exercitus erat ut patet supra iiii capitulo in regione morome i excelsa quia in monte thabor fuit congregatus exercitus barath ut dictum est supra iiii capitulo venerunt reges qui erant confederati ad expugnandum barath et exercitum eius ut dicitur supra capitulo iiii michi tulere predantes nimis dicitur et plus sibi venerant enim ad depredandum terram israel et tamen ipsi et sua ibidem remanserunt

Decelo hic qm̄ delbora explicat cui ista victoria sit attribuenda s. ipi deo et ideo dicit de celo dimicatu est cont eos s. fulgure et grandine stelle manentes in ordine et cursu suo etc. hoc dicit ad dram illius victorie que fca est ad sub iosue ut hetur Josue x. quia tunc sol et luna steterunt p spatium unius diei in hac aut victoria no steterunt sed perseverunt in cursu suo. torrens cyson traxit ad cadavera eorum torrens cadumim cyson et cadumim sunt nomina torrentum ppe q fuit bellu et multi ceciderunt ibi et fuerunt submisi. aia mea conculcata i. depresse robustos s. sysara et bellatores suos qui confidentes in sua fortitudine volebat ipsum dm delere ungule equorum ceciderunt ex magnitudine grandinis et fulguris et asperitate locorum fuerunt lese et dissipate maledicite terre meroth dixit angelus dm dicunt expositores ini qm hic accipitur pro michaele q angelus dm hic accipit pro michaele qui preerat filiis isrl ad custodiam ut hetur dan x. meroth aut est nome demonis qui incitavit sysaram et suos ad veniendu contra filios isrl cui dixit michael esse maledicendu et malis angelis sibi adherentibus ideo subditur maledicite habitatoribus eius quia no venerunt ad auxilium dm i. exercitus dm qui erat ex filiis isrl. sed magis venerunt ad nocendu sicut hic exponunt qm catholici hec. aut alit exponunt dicentes quod angelus dm hic intelligitur ipe barach missus a deo ad pugnandum predictam ut pz ex predictis sup iiij. cao. angelus enim idem est qd nuncius. malachel enim quod est nome hebraicum equivalet ad anglm et nuntium me roz aut est nome hominis potentis qui habitabat ppe locum ubi fuit bellu et ideo magis fuit reprehensibilis eo qd noluit venire qm alii qui erant longe ipt barach dicit ei maledicere dm et hominibus subiectis pr ista constitutis et hec expositio magis videtur concordare litere. Benedicta int mulieres hic qm delbora commendat iahel.

que sysaram interfecit sicut pz ex predictis cao iiij. benedicatur in tabernaculo suo in hebreo hetur pre mulieribus in tabernaculo benedicatur i. pre mulieribus habitantibus in tabernaculis que non leguntur fecisse tam viriliter et tante ro subditur aquam potenti lac dedit ut citius dormiret et gravius ut dcm est sup cao iiij. et phiala principum i. apta p principibus obtulit butirum i. lac pingue phiala enim no vas aptum pro butiro hec. aut dicit hic p phiala in bachino inquo nec offert butirum ipe dictum et ptr hec dicunt alii qm quod no solum obtulit ei potu ut peteciverat sed etiam abin ee pa in lra usque ibi p senestram ubi describitur anxietas matris sysare eo q. ultra modum tardabat venire quasi mina sua volens consolari Audit forsitan nunc dimidit spolia bellatorum et pulcherrima feminarum de hebreis eligitur ei ad concubitum. Ultimo ponitur conclusio cantici cum dr. sic pereant omnes inimici tui dne qui te in fidelibus tuis persequuntur sicut dcm est saulo act. ix saule saule quid me persequeris. qui aut diligunt te sicut sol in ortu suo in fortitudine in hebreo hetur in fortitudine sua qd exponunt hec de fortitudine solis futura de qua illa fortitudine solis futura de qua dicit ys xxx erit lux lune sicut lux solis et lux solis septempliciter sicut lux septe dierum. Cam vj.

Fecerunt aute hic qm describitur quinta tribulacio que fca fuit per reges madyan et aqui libati fuerunt filii isrl. pge dcone et dividitur in duas ptes s. principalem et incidentalem. secunda incipit ibi cao iij d quia pro describit tribulaco per liberaco ibi qui misit ad eos dra prima dr fecerunt aut filii isrl malum no dicit hic ad diderunt facere malum sicut in aliis tribulacionibus dr. pro primam ingrationem assignant hebrei dicentes qd pro canticu delbore et barach et eorum multa pecca p. cita erant simpliciter dimissa qui tradidit illos in manum madyan

ut defectus culpe non tinsint sine de
core iniustitie fecerunt quod primi arma et
operimenta scilicet pauperes et timidi et debi
les ut se absconderent et iustissima
ad repudiandum loca quantum ad pote
tes ut ibi refugium haberent cumque seminasset
israel ascendebat madiam et cetera in tempore in
nali quo semina incipiunt fructifi
care ut nullus victus remaneret
hebreis ipsi enim et universi greges eorum
veniebant cum tabernaculis suis ita
quod tempore aeris non cogeentur exire
deterra donec omnia essent consumpta
certa patet mihi // et cetera misit ad
eos hic qui describitur liberato a deo
tribulatione certa quod sciendum quod
sicut supra dictum et patet ex decimo su
libri cum filij israel nominabat affli
gebantur cum autem vere penitebat
liberabantur et ideo dominus primo mittit
eis reprehensorem ut vere peniteant
secundo ad iutorem ut vincant ibi ve
nit autem angelus certa primum dicitur sic
qui misit ad eos virum dicunt quidam
expositores non quod fuit angelus
in specie viri et ille idem qui infra
nominatur angelus hebrei autem dicunt quod
fuit phinees filius eleazari sacerdotis
et satis videtur contextum quod iste missus
a deo fuit homo verus sive fuit phi
nees sive alius quia dicitur in textu
misit ad eos virum angeli vero in sacra
scriptura non vocantur prophete quantum in
occurrit et hoc rationabiliter quia licet
prophetica via angelorum qua cognoscunt
res in verbo dequa est hic primo et clara
et absque enigmate ego feci vos con
scendere de egipto insignis mirabi
libus sicut in exodo continetur ne time
atis deos amorreorum impendendo eis
latriam et noluistis audire vocem meam
sed ad ydolatriam declinastis et ideo iuste
cecidistis in tribulacione istam venit
venit autem angelus hic quidem describitur
missio adiutoris angeli pariter assi
stenciam gedeon habuit victoriam et
non fuit phinees sed verus angelus
certa quod primo ponitur vocatio ducis
secundo modus certaminis vij capitulo certa primum

primo datur dux preceptum ad agre
diendum pugnam secundo signum ad
cognoscendum personam esse angelicam
ibi et ille certo mandatum destruendi
patris ydolatriam ibi cumque adhuc
esset quarto duplicatum signum assequen
di victoriam ibi dixitque gedeon
certa primum dicitur sic venit autem angelus
domini in specie viri tamen erat verus
dei angelus ut patebit ex sequentibus
pertinebat pertinebat ad ioas patrem
familie ezri dicitur autem hic pater non
ratione generationis sed quia erat pote
cior et principalior in familia et illa
diuidebantur enim tribus in familias
et familie in domos et domus in capita
virorum sicut dictum fuit Josue xviij capitulo
cum gedeon filius eius excuteret atque
purgaret frumenta ad preparandum
sibi de victu ut fugeret ad aliquam forta
liciam apparuit ei angelus domini in specie
viri et ait ei salutando eum dominus
tecum virorum fortissime non propter presentia
nec propter eius conditionem quia preparabat
se ad fugam sed propter futura in quibus
habendus erat victoriam sed ex dei assi
stencia unde sequitur posta vade in
hac fortitudine tua qua per assisten
ciam meam et liberabis israel non propter
ipsum sed prime ideo subditur scito quod
miserim te certa patet ex dictis
et ille hic quidem datur signum ge
deoni quod verus angelus domini lo
quebatur ei et hoc est quod petit dicens
da michi signum quod tu sis similis
scilicet missus ex parte dei ne recedas hinc
donec veniam ad te portans sacrifi
cium offerens tibi non est intelligendum
prout quod vellet offerre sacrificium ei quod
sibi apparebat quod soli deo est offeren
dum cum adhuc ignoraret si esset
propheta vel angelus a deo missus sed quod
volebat per experimentum per signum a deo datum
in acceptatione sacrificij probare qui
sibi apparebat deo offerendum si esset
a deo vere missus nec in hoc peccauit
quia licet esset prohibitum offerre sacrifi
cium extra locum ubi erat tabernacu
lum prout dictum fuit Josue xxij

hoc [illegible] intelligendum

Hoc tamen est intelligendum sicut ibidem
dicitur fuit demo quum potat tamen alibi
offerri de speciali mandato dei pangelii
vel per prophetam loquentem in nomine domini
quod iste gedeon volebat experiri fuit
illud prima Jo iiij probare spiritus si ex
deo sunt azimos panes ex hoc dicitur
hec quod erat solempnitas paschalis
in qua inde septem diebus vtuntur
azimis sed argumentum non valet quia
panes domino oblati debebant esse azi-
mi etiam alijs temporibus tulit omnia
subsequentia et obtulit ei non tamquam
ei sacrificans sed ut pervenit offertur deo
sacrificium ideo sequitur postea extendit
angelus domini summitatem virge quam
tenebat in manu et tetigit carnes
et panes azimos tamquam offerens
sacrificium divine acceptionis sequitur
heu mihi domine deus quia vidi an-
gelum domini etc. ex hoc enim quod septimum
Exo xxxiij non videbit me homo
et vivet surrexit opinio inter vul-
gares et simplices in dicendo quod homo
videns deum vel angelum sibi appa-
rentem in specie aliqua sensibili debet
cito mori quod non est verum ideo subditur
ne timeas non morieris edificavit
ergo sibi gedeon altare hoc dicitur
hic participatione quia non edifica-
vit illud nisi post dominam revela-
tionem que habetur parte sequenti
tunc adhuc esset hic quod datur
gedeon mandatum de patris sui ydola-
tria destruenda cum dicitur dixit dominus
ad eum tolle thaurum patris tui quod
dedicavit ydolo baal et alterum thaurum
annorum septem id est impinguatum septe
annis ut ydolo baal sacrificetur destr-
ues quia aaram baal tamquam abhomi-
nans ydolatriam et nemus quod circa aram
est succide vbi homines exercebant
luxuriam et edificavit altare domino
istud est altare de quo supra dictum est
participatione quod patet ex hoc
quod dicitur in summitate petre huius etc.
quia in uno non poterant ab eodem
edificari simul duo altaria tollens
que tamen ipsum impinguatum septem
annis ut predictum est et holocaustum

hostes etc. ex quibus patet quod edificare
de altare alibi quam in loco tabernaculi
et offerendo ibi non peccavit quia hoc
fecit de speciali mandato dei ut patet
ex predictis circa patet usque ibi inquid
viri civitatis baal hoc dicitur quia
nolebat filium suum mori qui adversa-
rius eius est moriatur non prohibemus
si propter ipsum baal si deus est quia potest se
vindicare ex illa die vocatus est
gedeon gerobaal id est fortis contra baal
secundum proprietatem hebraici sermonis quia vindi-
carit se de eo baal cum tamen destruxi-
sset altare eius. Igitur hic quod
datur gedeoni duplex signum assecur-
andi victoriam et primo describitur belli
preparatio cum dicitur igitur omnis madi-
an etc. et patet littera Secundo subditur
signum petitio et concessio ibi dixitque ge-
deon ad dominum si salvum facit etc. videtur
quod gedeon peccavit petendo signum
cum iam esset certificatus quod ille qui
sibi apparuit et victoriam promiserat
esset verus angelus ut patet ex dictis ad
quod dicendum quod quando petitur signum
ex diffidencia post certificationem de
intencio dei peccatum est sed quando petitur ex
quadam familiaritate divina et volunta-
te sua de se deo ut manifestetur dei
gloria tunc non est peccatum sicut ezechias
petivit signum de sanitate sua futura
quam annunciaverat ei ysaias xxviij et hoc
modo petijt gedeon ei ysaias ut habetur
iiij regum xx a ysaias xxviij et hoc modo
petijt gedeon signum de victoria sibi
affutura et patet littera hoc excepto
eo tamen vore impleverit in hebreo habetur
baccinum dixitque rursus ad dominum
irascatur furor tuus etc. similem modo
domini loquendi habuit abraham cum
domino qui noluit replicare petitionem
suam de salute sodomorum ut habetur
gen xviij sed adhuc semel tentabo
non accipitur hic temptatio pro temp-
tatio dei dei peccatum quod est quando aliquis
potuit se periculo volens per hoc ex-
periri divinum auxilium cum tamen habeat
quid agere per viam humanam sicut
est probato in duello et tactus ferri can-
dentis quam multi reprobantur in iure

canonicos sed accipitur hic temptacio pro
peticione signi precedente ex confidencia
dei et ut eius gloria amplius manife
stetur ut supra dictum est / ca. vii
Igitur ierobaal postquam
electa est vocatus duas hic ge
describitur modus certaminis ubi
primo describitur electio pugne secundo prosecucio
victorie ca. viii Circa primum primo de
scribitur bellatorum electio secundo electorum asse
curacio ibi castra autem madyan tercio
assecuratorum electio ibi dimisit trecen
tos viros. quarto ad invicem associa
ti ibi conclamantes autem Circa primum
sciendum quod dominus noluit eligere
bellatores in primo numero ut sibi victo
ria illa totaliter attribueretur ut patet
in textu eliguntur igitur huius bellato
res in duplici signo / primum est constan
cia mentalis cum dicitur qui formidolosus
et timidus est revertatur ita quod soli
constantes et intrepidi ad prelium re
manent unde subditur reversique sunt de
monte galaad etc. iste mons non est
ille qui est ultra iordanem ubi laban
comprehendit iacob ut habetur gen. xxxi
sed est alius mons intra promissionis
qui similiter nominatur Secundo eliguntur
in signo corporalis potentie ibi adhuc
populus multus est duc eos ad aquas
et ibi probabo illos non est intelligendum
quod deus probet aliquem vel aliquid
ad cognoscendum aliquid sibi ignotum
sed ut cognoscatur ab aliis qui ma
nu et lingua lambuerunt aquas etc.
hoc est signum quod non erant multum
sitibundi quia sufficiebat eis accipe
re modicum de aqua de manu cum manu
et iacere ad eos magis per modum re
frigeracionis et locionis quam per modum
potacionis signum eciam erat quod non
erant multum fatigati quia nolebant
ad terram procumbere sed statim insurge
re. Econtra in illis qui biberunt curvatis
genibus ad terram ut effunderent super
se aquam ad bibendum in magna copi
a signum erat quod erant fatigati et
multum sitibundi et ideo fuerunt de

exercitu separati hic non dicunt quod hoc
fuit eo quod erant assueti curvare
genua coram ydolis Sed prima ex
posicio est magis litteralis suprapositis itaque
primo abiectis scilicet pertrecentis viris
electos ad prelium quia residuum ab eorum
dimisit recedentibus // Castra autem
madyan hic quarto describitur electorum
assecuracio, et primo verbo divino cum
dicitur surge et descende in castra quia
tradidi eos in manu tua secundo ex sompnio
audito et ideo subditur cum audi
eris quid loquantur confortabuntur manus
tue quod intelligitur de sompnio et
interpretacione eius que postea ponitur
cum dicitur narrabat aliquis sompnium
etc. cuius forma subditur cum dicitur vide
bar michi quasi subcinericius pa
nis ex ordeo per quem designatur gedeo
qui nullius reputacionis erat in
conspectu regum madyan sicut panis
subcinericius et ordeacius vilis est
extimacione et forma et hoc est quod dicitur
in interpretacione cum dicitur non est aliud
nisi gladius gedeonis etc. cumque
audisset gedeon sompnium et interpreta
cionem eius adoravit dominum eo quod
invenerat cibum confortativum
sicut ei dixerat et per hoc scivit quod non
erat sompnium vanum sed magis divi
nitus missum ad confortacionem gedeonis
et sociorum eius et ad desolacionem ad
versariorum eius tales enim tales enim visi
ones et earum interpretaciones adeo aliqui
conceduntur eciam malis hominibus
sicut et prophetandi actus ut patet
in pluribus locis sacre scripture unde
et salvator mt. vii dicit multi dicent
michi in illa die in nomine tuo
prophetavimus etc. sequitur tunc confitebor
illis quia numquam novi vos etc. Ge
deon igitur ex predictis assecuratus de
victoria assecuravit socios suos dicens
surgite tradidit enim dominus in manus
nostras castra madyan // dimisitque
hic quarto ponitur assecuratorum tercio
cum dicitur dimisitque trecentos viros
in tres partes et sic invadent contra
adversariorum partes partes quod essent

tres exercitus magis subito supvenientes et ex hoc exercitus terretur sicut et factum fuit ut patet ex sequentibus et dedit tubas in manibus eorum etc. mos enim pugnandi fuit talis quod quilibet de trecentis viris habebat tubam in manu dextra dextera et lampadem et faclam ardentem in sinistra que non posset de facili extingui et lagene tunc vacue erant desuper includentes faculas ita quod lumen non posset videri ipse quod videtur quod vitrea lagenarum essent in sinus versus manus tenentium faculas et buccinante de gedeone trecenti viri in tribus partibus circa exercitum hostium confregerunt lagenas et sic subito apparuit lumen in circuitum et ceperunt clamare gladius domini gedeonis et buccinare et sic ex terribili sonitu confractionis lagenarum et clamoris hominum et sonitus tubarum et subita apparitione luminis fuit totus exercitus hostium ita turbatus quod unus nesciebat alium credens percutere adversarium et sic fuit adversarii debellati et ex dictis patet litera paucis exceptis que dicuntur ac lampades i. faculas ardentes vel torticia vel aliqua huiusmodi que non poterant de facili extingui incipientibus vigiliis noctis medie et custodibus suscitatis ita quod illi qui vigilaverant pro custodia exercitus erant fatigati et deponebant arma ut dormirent et alii qui debebant eis succedere in vigilia nondum erant armati et sic fuerunt citius stupefacti. Conclamantes autem hic quintum ponitur adiutorium associationis quia filii israel qui non erant in prelio videntes adversarios fugere insecuti sunt eos ut vulgariter dicitur si est qui fugiat satis invenitur qui sequitur et insecuti sunt eos preoccupantes loca per que iordanem poterant transire et postea ibi in petra oreb ista non est petra oreb de qua moyses eduxit aquam ut habetur exodi xvii° quia illa non est intra promissionis terram sed ista autem est intra promissionis et alie scribuntur in greco quia illa rapit petram hebr. ista autem petram autem

et nominata est ista petra oreb quia fuit in ea illam interfectus capita oreb et zeb portantes ad gedeonem trans fluenta iordanis i. postquam gedeon transierat iordanem ad persequendum adversarios de quo transitu habetur capitulo sequenti et ideo illud quod dicitur hic in ista portatione capitum ultra iordanem dicitur per anticipationem quia gesta non semper scribuntur eodem ordine quo gesta sunt quod sua huiusmodi capitulo breviter est postea hic poni breviter moralitas gedeon baal enim qui interpretatur fortis contra baal significat dominum nostrum ihesum christum contra demone fortissimum exercitus eius est populus christianus in hoc exercitu multus est populus qui multi sunt vocati pauci vero electi mt. xx. repudiantur autem tamquam inepti ad pugnam contra vitia timidi scilicet bibendi et fatigati i. trementes ad terrorem humanum sitientes honores mundanos et impotentes ad laborem seu obsequium domini et econtro eligitur apti ad hoc pugnam constantes i. humanis terroribus nec curantes de mundanis honoribus perseverantes in divinis obsequiis seu laboribus et isti vincunt cum fractione lagenarum personatione tubarum exclamatione verbi humanarum et fractio lagenarum est carnis mortificatio exclamatio vocum de vota oro sonitus tubarum scilicet et frequens predicatio quibus adversarius noster dyabolus debellatur. Capitulum viii.

Dixeruntque hic quintum describitur victorie debellatio perfectio ubi primo ponitur octone huiusmodi victorie contentio scilicet malignorum de visio ibi cumque venisset tercio adversariorum comprehensio ibi zebee autem et salmana quarto devisorum punitio ibi reuertentes quod de bello quinto adversariorum occisio ibi dixitque ad zebee et salmana sexto predominatio ibi dixerunt quod septimo sequens transgressio ibi fecitque circa primum sciendum quod iacob patriarcha benedicens filiis ioseph manasse et effraym preposuit effraym ipsi manasse ut habetur gen. xlviii. propter quod tribus effraym preponebat se tribui manasse gedeon autem erat de tribu manasse

ut patet ex pdcis sup cao sexto et
ideo isti de effraym fuit indigti
de hoc quod gedeon posset de victoria
ppriis gliari ideo volebat contra
ipm contendere z pugnare scdm
quod dr iurgantes fortit z ppe hun
qz videns gedeon mallet gliam
victorie eis tribuere ne sedicio int
eos moueretur dicens quid em tale
potui quale vos fecistis q d vobis
est attribuenda victoria z no michi
id qz rone apparente induat dicens
no ne melior effraym vindemijs
abyezer loquit pabolice racem9
em gtinet pauca gna vindemie
aut multa plior igitur signt quod
pauce psone capte z occise a filijs
effraym erant maioris ponderis
qm multitudo victa et occisa ab eis
citu qui erant cu gedeone quem de
nominat ab abyezer cui9 dr y voca
uit ad pplm ut patet ex supdictis
vj cao ut sic etiam ex humilitate no
ascribat sibi victoriam dicte multitudis
s alij ul potius quia ipe gedeon
erat de familia abyezer et io sentit
illud no attribuit sibi s toti fa
milie ab abyezer denominate qz aut
psone pauce a filijs effraym essent
maioris ponderis designt qui dicens in
manu9 vras tradidit principes madian
quod cu locutus esset requieuit spus
eoru i spus supbie quia no querebat
nisi gliam victorie ex hoc aut loco z
forte consilibus accepit postea salomo
pabolam que hetur pu xv rnsio
mollis frangit iram smo at durus
suscitat furore // Cuqz venisset hic
qur describit z gedeonis i iusta de
risio qz cu peteret refectone ab
illis qui erant de pplo isrl ut posset
psequi adusarios fugientes non
solum no dedunt s etia derisione
vnderunt z patet lra paucis exceptis
dicit ad viros sochoth sochoth no
est hic nome mansionis filioru
isrl in exitu eorz de egipto quia
locus ille est in egipto ut hetur
nu xxxiij s est locus ubi iacob
recedens ab esau post confederacione
fixit tabnacula et applauit nome
illius loci sochoth ut hetur gen
xxxiij et erat locus ille ppe iorda
nem date obsecro panes gfidenter
petebat petebat ab eis quia erat
de filijs isrl vnderunt principes so
choth negatiue z derisorie forsitan
palme manuu zc i iam tenes eos
captos z io in ito gedeon indixit
contam tarnes vras in penam
debitam tuq in iure z inde con
scendens venit ad phanuel locus
est ubi iacob luctatus est cu anglo
et io vocauit nome loci illius pha
nuel ut hetur gen xxxij et viri
phanuel vnderunt derisorie sicut
z ptedentes // zebee aut z salmana
hic qur describit conphensio adusarior
qui remanserunt z patet lra usqz ibi
qui steterunt erant zc quia erat ult
iordane ut credebant qz gedeon cu
sicret ulter iordane ad psequendu eos
z quia repente venit sup eos fuit
de facili capti z debellati // reuertens qz
de bello hic qur describit desn derisor
sup dcoz punito cu dr reuertens qz
de bello ante solis ante solis ortu
in hebo hetur de altitudine solis i
ante occasum solis ad huc sole exi
stente malto ut exponit hebi iuo
gaui qz erat nomina principu et
seniorz sochoth cu qz nolebat pre
multitudini ppli eo qz erant de filijs
isrl tunc soli principes erant i culpa
ut pz p pdca en zebee z salmana
ad hoc em reservat eos viuos ut
ondere ciuib sochoth victoriam a do
sibi datam tulit ergo seniores ciui
tatis z spinas deserti zc quia trix
illos p spinas z tribulos vel quia
combussit eos igne facto de spinis scdm
alios // dixitqz ad zebee hic qur de
scribitur adusariorz conphensorz occisio
tuq causa in spali subdit taugi
cu queritur quales fuiut viri qz
occisistis in thabor ibi em
manebat fres gedeonis et ideo

solicitus fuit querere quid fuisset ibi
fratri silet tamen erat et unus eorum qui
filius regis i. propositus forma patris
fratres mei fuerunt et ideo habuit specialem
causam occidendi eos in vindictam
fratrum suorum quia propinquus occisis de-
bebat homicidam interficere ut habetur
num. xxxv dixerunt zebee et salma
na tu surge et irrue in nos tu quia
magis volebant habere mortem brevem
per mortem hominis fortis qui poterat
hominem interficere uno ictu quam
longam per manum pueri qui hoc non
posset tamen quia magis horrebant
mori per manum pueri quam magis non vide-
batur differre amliere quam per manum
hominis proprii sicut abymelech letaliter
vulneratus amliere fecit se interfici
per armigerum suum ne diceretur quod
amliere interfectus fuisset ut habetur
in sequenti capitulo. dixeruntque hic quia
describitur predimisso pacta eum viri
tota filij israel obtulerunt gedeon quod
dominaretur super eos usque ad tertiam genera-
tionem in clysme quam renuit eo quod
dominus hoc domini retinuisset sicut dictum
est supra. petijt tamen ut de preda sibi
darentur inaures auree quas nobi-
les hysmahelitarum portare consueverant
quod sibi concessum fuit et sic patet littera
fecit exeo hic qui ponitur sequens
transgressio in dicitur fecitque gedeon
ephod i. vestem sacerdotalem que vo-
catur super humerale exo. xxviij.
Sciendum tamen quod illud vestimen-
tum non est solum de auro sed etiam de
lino et serico diversorum colorum et lapidibus
preciosis ut dictum fuit ibidem et patet quod
dicitur in scolastica historia et aug. ibidem
videtur dicere per illud ornamentum quod
summi sacerdotis erat proprium intelliguntur
alia eius ornamenta iste enim gede-
on motus quadam devotione in
discreta ut quidam dicunt ab expositori-
bus nostris voluit habere cultum domini
in domo sua sicut erat in sylo quod
tamen erat illicitum prout dictum fuit

Josue xxij. fornicatus est cum omnis
israel in eo fornicatio in scriptura in
tali materia accipitur pro ydolatria licet
enim gedeon usus fuit predictis ad cultum
domini tamen tamen filij israel post morte
eius versi fuerunt in cultum ydolorum ut
doctores dicunt. scilicet hebraici et latini et
factum est gedeoni et omni domui eius
in ruinam quia gedeon in predictis pecca-
vit ut quidam dicunt doctores propter quod
et eius domus post mortem eius fere
deleta fuit ut habetur capitulo sequenti ceterum
patet usque ibi concubina autem illius
dicunt aliqui quod fuit uxor eius non
tamen principalis sed ad minus sicut de
abraham dicitur gen. xxv filijs autem
concubinarum largitus est munera et tamen
non cognovit aliquam que non esset uxor
sua mortuus quoque est gedeon filius
ioas in senectute bona ex hoc videtur
quod in gratia mortuus fuit postquam
autem mortuus est gedeon aversi sunt
filij israel a cultu dei et fornicati sunt
cum baali pro ydolatriam percusseruntque
baalim fedus ut esset eis in deum
de celo impetum nec fecerunt misericordiam
cum domo gerobaal quia interfecerunt
filios eius ut habetur capitulo sequenti
ad maiorem predictorum intelligentiam vel
potius studiosorum excitationem potest
queri utrum gedeon mortuus fuerit
in peccato mortali et videtur quod non quia
dicitur hic de eo mortuus est in senec-
tute bona quod non consuevit dici in scrip-
tura nisi de illis qui moriuntur a gratia
secundum hebraicos et latinos hic adhuc ob
xj nominatur in cathologo sanctorum ergo
etc. contra quia dictum est quod fecit or-
namenta sacerdotalia pro cultu domino exer-
cendo in domo sua quod erat illicitum prout
dictum est Josue xxij quia ibidem dicitur
filij israel voluerunt bellare contra
ruben et gad et dimidiam tribum ma-
nasse eo quod putabant eos fecisse al-
tare ad sacrificia offerenda extra locum
in sylo ettiam domino. Item iste gedeon
ut dicunt expositores quidam in orna-
mentis predictis offerebat sacrificia
domino quod non erat licitum nisi filijs

aaron ut habetur xxiiii iii. si autem dicatur
quod penituit non vocabiliter dicendum quod
si vere et perfecte penituisset predicta de-
struxisset ephod. quod ista est deperdita
rationem non nobis ignotam et ideo nichil
est dicendum nisi quantum potest trahi ex
scriptura et ex dictis sanctorum. dicunt ergo
doctores nostri quod mortuus sunt in
gratia propter rationes allegatas pro parte ista
dicunt tamen quod quod peccavit mor-
taliter vestes sacerdotales faciendo extra
locum divini cultus et eis utendo
cum non esset de tribu aaron nec etiam
levitica dicunt tamen quod ante mortem
penituit // ad illud quod contra hoc ar-
guitur quod etiam non destruxit potest dici
quod penituit circa mortem tunc iam erat
ita debilis quod hoc facere ipse non poterat
precepit tamen filiis suis hoc fieri uel
saltem vestes dedit ad locum divini
cultus portari quod quia factum non fuit non
sibi imputandum est sed magis illis
qui ad ydolatriam illis ornamentis
abusi sunt et domus eius fuit deleta
sunt // posset autem dici scolastice tamen
et absque assertione quia gedeon in
predictis non peccavit licet enim illicitum
esset quantum dominus cathsa sunt in sylo alibi
offerre sacrificia de communi cursu ut dicitur
sunt deuteronomio xii tamen speciali dispensatione
divina poterat hoc fieri et sic gedeon sacrifi-
cium obtulit in sua civitate ut dictum
est supra vi capitulo et forsitan non solum
sunt gestum pro illa die sed etiam pro
futuro tempore et per quod vestes sacerdotales
facere et eis uti quod cum conceditur principa-
pale et accessorium uti autem dictis ve-
stibus est propter oblationem sacrificiorum
et quid amplius quare etc. et sic patet ad
rationem contra hoc factam et arguendo
sed contra hoc dicendum concluditur quod intra dicitur
et factum est ipsi gedeoni et domui eius
in ruinam potest dici quod factum est domui
eius in ruinam culpe eo quod abusi sunt
ad ydolatriam nec etiam in divino cultu
habebant licentiam eis utendi sicut ge-
deon factum est etiam domui gedeonis
in ruina pene ut predictum est et quantum
ipsi gedeon, inquantum pater manet quodammodo

quodam modo in filiis secundum illud eccle-
siastici xxx et mortuus est pater eius et quasi
non est mortuus etc. et quantum pater punitur
inquantum manet aliqualiter in eis et
sic ruina filiorum gedeon per penam
redundat in ipsum non tamen quantum ad culpa

Abiit autem abymelech. Capitulum ix
Hec est pars incidentalis in qua
describitur ruina domus ge-
deonis de qua facta fuerat mentio
capitulo precedenti circa quod primo describitur
primus abymelech promotio iniqua
secundo maledicta digna ibi quam cum iniqua
tamen esset etc. secundo sequens ultio digna
ibi misitque deus etc. prima prima
primo describitur ambitio abymelech
cum dicitur Abiit autem abymelech cuius
mater nominatur concubina capitulo precedenti
et ancilla in isto ut videbitur post.
denotatur quod inter filios gedeonis fuit
minus nobilis et minoris reputationis
et tamen anhelabat ad dominium patris et
regimen ad fratres matris sue ut per eos
inclinaret alios ad votum suum quod
nos ut melius dicentur etc. et postea
inducebat quod omnes alii filii gedeo-
nis vellent super populum dominari quod
erat falsum sed hoc fingebat ad inducendum
intentum suum quia considerate quos viros
et caro vestra sum etc. quasi diceret si promotus
fuero defendam vos et promovebo //
Tunc describitur eius inductio promoto
cum dicitur dederuntque illi lxx pondo argenti
pondo inestimabile est et significat pon-
dus inestimatum frequenter aliquos secundum
alios est idem quod libra in hebreo
autem habetur lxx argenteos de phano
baalberith nomen est illius phani
eo quod habitatores sichem ibi percusserunt
fedus cum baal berith enim fedus in-
terpretatur. Conduxit autem ex eis repone-
batur ibi qui cum duxit sibi ex ea
viros inopes et vagos in hebreo habetur
et leves et occidit fratres suos ut
solus posset dominari ut sequitur
congregati sunt autem omnes viri
sichem et universe familie urbis
mello, mello autem pro ut accipitur

in 8 nome est cuius sancti voraginis
que erat in vallem cum salon coeg[er]int
eis [secundum] hec mello nomen est urbis et co
stituit abimelech in regem quercum que
stabat in sychem in hebreo habetur iuxta
quercum statue que erat in sychen ibi
enim erat quedam statua ydolatria et
ibi constitutus est iste rex cuius promotio
fuit iniquissima. Quod cum nunciatum
esset hec qui describitur promoti et pro
monetur maledicto iniqua primo ponitur
parabola cum dicitur ierunt ligna etc. secundo
ponitur parabola et tertio ad propositum applicatur
ibi sic igitur. Circa primum sciendum quod
aliqui expositores nostri dicunt hec quod
plures per ligna ignobilia intelligitur communis
populus sychem, per cedros principales qui
sunt abimelech. per olivam vero, quia exp
onitur oleum et ficum que habet dulcem
fructum et vitem que facit fructum ple
num intelliguntur filii gedeonis qui erant
pingues in divitiis dulces in mansuetu
dine et in liberalitate. in prole per rampnum
autem que est arbor vilis intelligitur
abimelech qui erat degnobili mater
qui regnavit aliis occisis et sic hoc
patet expositio hec. sed quantum ad aliquid
videtur litere obviare. iniqua dicitur. ierunt
ligna etc. quia viri sychen non ierunt
ad requirendum alios filios gedeonis
ut dominarentur eis sed magis dederunt eis
pecuniam ad interficiendum eos. propter quod
dicunt expositores predicti quod similitudo
non tenet in omnibus sed tenet quantum
ad hoc quod sychemite tractabant in se di
centes sed requiremus alios filios gedeo
nis ut dominarentur nobis et defendent nos
ipsi nos despicient propter nobilitatem et
magnificentiam suam non curaret de nobis
quod dicentes melius est quod nos promove
amus istum abimelech minus nobilem
et qui est propinquus noster corpore minus
Hec vero exponunt aliter parabolam istam
quantum ad olivam ficum et vitem i. magis
literaliter ut videtur dicentes quod per ista signi
ficantur persone nobiles in bellis istis consti
tutis populo israel scilicet gedeon debora et
othoniel et oblata sibi dominio super
filiis israel recusaverunt eo quod deus illius
dominium super filios israel ut dictum est sup
ra [cap]. i. de gedeone autem quod recusavit

patet in cap. precedenti et de aliis duobus, et de
dicit hec licet non sit scriptum quia non
omnia sunt scripta dicit igitur quod
per olivam significatur othoniel qui de tribu
iuda ut dictum fuit supra cap. primo tribus autem
iuda vocatur oliva Jerem. xj oliva pulcherrima
fructiferam vocavit dominus nomen tuum per
ficum que habet fructum dulcem ita quod
proprietas huius arboris intelligitur debora
que in hebreo scribitur dibora et interpretatur
apis que facit mel dulce sicut ficus
fructum dulcem ita quod proprietas huius arboris
innuit interpretatione huius nominis per vitem
intelligitur gedeon descendit de filiis ioseph
eo quod ioseph vocatus est filius accrescens
Gen. xlix. vitis autem ramis accrescit no
biliter in una estate. secundum hunc igitur
sensum exponitur sic. Dixerunt ligna
i. filii israel generaliter non sychemite spe
cialiter olive i. othoniel veni per ea
numquid possum deserere pinguedinem
meam qua dii utuntur i. deus et luminis
ardentibus in tabernaculo que replebatur
oleo olivarum purissimo et homines in co
sunctis cibos et confectionibus mediante
per hanc autem pinguedinem intelligitur
pietas que fuit in othoniel ad suble
vandum miseriam filiorum israel ut patet
ex predictis supra in. cap. numquid possum
deserere dulcedinem meam i. dulcedinem
consolationis divine que fuit in debora
quite per prophetie ut patet ex dictis sup
iiii. cap. numquid possum deserere vinum me
um quod letificat deum et homines delectatio
ne dei dicit Ra. sa. quod hoc dicitur eo quod
levite in oblationibus hostiarum non ca
nebant cantica divina donec offerentur
libamina que fiebant de vino per quam
exponi de sacramento eukaristie quod est
deo acceptissimum in quo convertitur vinum
in sanguinem xpi dixeruntque ligna ad
rampnum i. ad abimelech veni sup
dicta et accipitur hic ligna pro sychemitis
in speciali et aliis qui cum eis constituerunt
abimelech regem ut predictum est si autem
non vultis egrediatur ignis de rampno
rampnus secundum ysidorum est dumus spinis
qui vento agitatur et ex se emittit
ignem sic abimelech agitatus ira
succendit ipsum sychem ut habetur
infra ideo subditur et devoret ce

cedros libani i. principales duces sichi-
mitarum hic ponitur applicat predictam
parabolam ad propositum videlicet deprecatione
maledictionis super abimelech regem
et super ipsum ipsum constituentes et partem
sinam cedas expedias / apposite dicens
hic ponitur describitur divina punitio
ubi primo describitur sichimitarum rebellio
secundo rebellantium impugnatio ibi denique
est tercio utrorumque destructio ibi porro
abimelech. Circa primum dicitur sic misit
dominus i. permisit spiritum pessimum i. genera-
tionem seu discordiam excitare per spiritum
malignum inter abimelech et habitatores
sichem ut suis peccatis exigentibus
destruerentur ab invicem et patet littera
usque ibi agentes predas de pretereuntibus
maxime de illis qui favebant abi-
melech venit autem gaal i. in auxilium
sichimitarum ambiens super eos dominium
ut patet in sequentibus ad cuius adventum
erecti habitatores sichem i. audaciores
effecti propter eius presentiam egressi sunt
in agros vastantes vineas que per-
tinebant abimelech et fautores eius
in contemptum ipsius clamante gaal
filio obeth ut sic ipsum attraheret
et contra abimelech excitaret quis
est iste abimelech q.d. ultimus est
monitu et que est sichem q.d. vetus no-
bilis civitas civitas est antiqua
que non debet servire ei. nunquid non ipse
filius ierobaal i. gedeonis qui non habet
hic ius dominandi et constituit principem
i. prepositum vel prefectum qui in hoc est
zebul servum suum et iste erat magnum
contemptum super viros emor patris
sichem i. super viros tam antique no-
bilitatis quod emor qui fuit tempore
abrahami et nobilis fuit pro ut dicitur et
dominus domus ipsius civitatis viribus
serviret quis ipsum iste etc. ex quo patet
quod nolebat dominari ibi. Dictum quod est
hic ponitur rebellantium
impugnatio ad instinctum ipsius zebul
prepositi sui intimantis sibi i. secreto
verba que audierat ab ipso gaal et
caute dissimulabat et patet littera usque
ibi dixitque zebul qui simulabat

se esse cum gaal quousque abimelech
repente veniret super eos cum sociis
eius et subito eos interficeret ꝑeg
intuebatur enim interficere dicens um-
bras montium vides etc. ecce populus
de umbilico terre descendit i. de eminentia
montis que dicitur umbilicus terre quia
supereminet aliis partibus venientes se-
quitur abiit ergo gaal expectante
sichimorum populo qui non erat cum civita-
tem cum gaal ad pugnandum sed expecta-
bat incertus belli eventum zebul autem
gaal et socios eius expulit de urbe
quia debellati iam fuerant in campo
et propter hoc populus civitatis pacem tractabat
de eis etc. patet usque ibi palantes
pre timore i. manifeste dissolventes
et inde dicitur paletur gallice // porro
abimelech hic ponitur describitur utrorumque
quod punitio s. abimelech et eorum qui pro-
moverant eum ad regnum quia ultimus
fecit eos et finaliter interfectus est ab
eis primo ergo describitur destructio destructio
urbis sichem cum dicitur quam cepit etc.
ita ut sal in eam dispergeret sal
enim reddit terram sterilem et ideo quando
aliquis destruebat funditus aliquam
civitatem spargebat ibi sal in signum perpetue
victorie secundo describitur fortalicii de-
structio cum dicitur quod cum audissent etc. et
patet littera usque abimelech autem inde
proficiscens venit ad oppidum thebes quod
obsidendum eum. Sciendum tamen
quod alia est civitas in egypto que
similiter vocatur thebes de qua fuit le-
gio thebeorum cum principe suo mau-
ricius et alia in media nomine tesba
de qua fuit helyas thesbites et alia
in galilea que dicitur thebee a qua dum
thebani iniquat obsidione abimelech
interfectus unde sequitur et ecce una
mulier fragmine mole desuper iaci-
ens illisit capiti abimelech et con-
fregit cerebrum eius in hoc ...
[illegible]

post mortem quam anime dampnacionem no enim licitum est alicui sic accellerare mortem suam. // Et reddidit deus hec est conclusio huius ca. ostendens qualiter malum abymelech z pmonentum ipsum versum est in caput eorum secundum maledictionem ioathan filij gedeonis. Cam x

[illegible]ost abymelech hic describitur quinta tribulacio filiorum isrl. aqua liberati sunt propter penitenciam z primo ponitur pondus tribulacionis secundo modus liberacionis. ca. xj. tercio ineptus sedicionis xij ca. pa in duas quia primo describitur tempus pacis secundo tribulacionis ibi filij aut isrl ut opposita iuxta se posita magis elucescunt tempus aut pacis describitur per duobus iudicibus successive presidentibus pa ibi hunc successit iair. de primo dicitur post abymelech surrexit dux in isrl unde primo dicitur rex sicut abymelech qui iniuste usurpavit vsurpavit sibi nomen regium iste aute reddit ad modum pristinum quo iudices preerant s. per modum direccionis z consilij magis quam per modum dominij thola filius phuaa patrui abymelech patruus est fr. patris z ideo secundum istam translacionem phuaa fuit fr. gedeonis sed sequens lra videtur repugnare ai dicitur vir de ysachar. gedeon aut fuit de tribu manasse ut dictum est supra ca.-cal tribus aut erat in commixte (ad quod potest dici quod in commixtio tribuum fuit secundum preceptum ne commiscerentur sortes hereditatum ut dictum fuit num xxxvj z ideo mulieres que non habebant hereditatem poterant nubere cum viris alterius tribus ut dictum fuit ibidem quia post non seruabatur sequebatur commixtio sortium mr aute gedeonis secundum ista fuit huius conditionis z sic successive contraxit cum uno de tribu manasse z alteri de ysachar. Dicendum tamen quod ubi translacio ma habet phuaa patrui abymelech in hebreo habetur filij dodo z secundum hebreos est hic nomen proprium z sign. patruum suum z secundum hoc precessit translacio ma sicut in latino idem nome aliqn est nom. proprium z gnnie equivoce tamen sit. tam nom vonme aliqn accipit pro nome comg homis aliqn pronoie adiectio

adiectivo qui ad omnem hominem convenit translacio tamen ma hic discrepat ab hebraico ut patet per predicta hunc successit hic describitur tempus usque ibi super xxx. pullos asinarum z ideo secundum doctores hebreorum per pullos intelliguntur hic equi iuvenes et electi filij aute isrl hic incipit describitur tempus tribulacionis ubi primo describitur culpa cum dicitur filij aut isrl peccatis veteribus iungentes nova que explicantur magis in particulari cum dicitur z servierunt ydolis baalim etc. z nominantur hic vij ydolatrie ut patet in lra secundo ponitur debita pena cum dicitur contra quos iratus est dominus etc. z patet tercio pena cum sedecim peccaminibus etc. quibus locutus est dominus s. per phinees qui adhuc vivebat ut dicunt hebrei tamen si dictum eorum verum sit erat multum antiquus quia a tempore quo filij isrl debellaverunt seon z og et balach usque ad tempus iepte qui liberavit filios isrl. de hac tribulacione fluxerunt anni trecenti ut habetur ca. sequenti desierunt tamen aliqui ut dicatur z tamen extitit phinees qui iam erat homo perfectus quando fuit ductor exercitus contra madianitas ut habetur num xxxj potest etiam dici quod fuit palam propheta. quia non nominatur hic quis ille fuit. // Nunquid non egipcij hic nominantur septem gentes a quibus tribulaciones passi sunt filij isrl. contra septem ydolatrias super nominatas in quibus dereliquerant ideo non addam ut ultra vos liberem. tales negociaciones diuini auxilij intelligende sunt sub conditione s. si enim vere peniteat illi qui sunt in afflictione posti ut patet consequentibus ite z invocate deos quos elegistis ironice loquitur ut de peccatis magis doleant z confundantur ideo dicitur dixeruntque filij isrl ad dominum peccavimus z cetera habet vera penitentia sicut patet per hoc quod subditur omnia de finibus suis alienorum deorum ydola precerunt et servierunt dno z io primo negatum auxilium concessit dns io subditur q. doluit super miseriis eorum ita quod filij amon gelamantes i. ad bellum mutuo in vocantes z confortantes

contra isrl quis primus ex nobis hoc di
xerunt principes ad galaad ut aliquis cū
maiori diligencia esset capitaneus in
bello illo quia ad victoriam consequendam
multum valet diligencia ducis et constan
cia ipsius // Cap xj

Nunc itaque descripto pondere tribulacionis
hic quarto describitur modus liberacionis
ubi primo describitur condicio ducis
liberantis secundo humiliato ipsius deprecan
tis ibi et misit nuncios tercio gestis ad
usurpacionem rebellantis ibi factus est ergo circa
primum describitur ipsius iepte eleccio secundo
ipsius in principem eleccio ibi in diebus
illis circa primum dicit sic fuit illo tempore iepte
galaaditis galaad autem accipitur pro nomine
unius terre aliquando pro nomine unius ciuitatis
in illa terra et aliquando pro nomine unius hominis
et omnibus istis modis iepte dicitur galaadi
tes quia fuit natus de terra galaad ut
statim subditur michi circa et ciuitas sua
vocata est galaad ut habetur infra circa
xij filius mulieris meretricis hic dicitur filius
mulieris hospitatricis quia nomine hic
positum est equinocum ad meretricem et
hospitatricem ut dictum fuit Josue ijo de
raab et forsitan utrumque signat ista mulier
quemadmodum habuit autem galaad pater iepte
uxorem aliam veram heres in domo
patris michi esse non potes quia de adultera
muliere natus es unde habetur et libris
correctis quia de altera muliere natus
es congregati sunt ad eum viri inopes
et latrocinantes credibile enim est quod
agebant predas de ad usurariis filiorum israel
tamen sicut dauid et viri eius faciebat
ut habetur j re xxvij / in illis diebus
hic quarto iepte in principem terre gala
ad eligitur unde subditur dixeruntque ad
eum veni et esto princeps noster dicit tamen
tu sis dux belli nostri quibus ille vidit
non statim credens eis propter ea que passus
fuerat ab eis nonne vos estis qui odi
stis me licet superius dictum sit de fratribus
suis tamen quod eiecerunt eum tamen hic
attribuitur senes illius populi generaliter quia
ad querimoniam et instinctum fratrum suorum
senes qui erant iudices populi eiecerunt
eum vel forte inter illos qui venerunt
ad iepte erant fratres sui vel aliqui eorum
ad quos principaliter dirigit verbum suum
propter quod diligentius explicant in
tentum suum dicentes ob hanc igitur
causam etc quia explicata vidit iepte
si vere venistis ad me in fidelite et
absque fallacia hoc dicit interrogando

qui viderunt ei simpliciter affirmando cum
iuramento tamen dicit dominus qui hec audit
quia michi enim latet ipse est me
diator et testis etc innuitur enim esse
deum testem in Docere sequitur locutus
quod est dominus iepte omnes sermones
suos coram domino in masphat ibi
enim erat congregati galaaditarum co
ram domino quia dominus omnibus est ubique
licet enim non esset tabernaculum et ideo
replicauit iepte pacta que erant
inter ipsum et populum ut negocium esset fir
mum et solidum // Et misit nuncios
hic quarto ponitur supplicacio deprecantis
ad cuius intelligenciam considerandum
quod filijs israel petentibus transitum
pacificum per terram seon regis et amor
rei non solum ipse eum negauit sed eis
occurrentibus ad prelium prouocauit propter
quod dominus ipsum et terram suam in ma
nus filiorum israel tradidit cuius terre unam
partem seon abstulerat a filijs moab
ut habetur numeri xxj. rex iste amon de
quo hic agitur regnabat circa moab
ab propter quod illam terram quam seon ab
stulerat de moab tamquam suam repe
tebat et a filijs israel in iuste possessam
quod non erat verum sicut fuit declaratum
numeri xxj igitur circa hoc homo primo
hic ponitur ipsius iepte peticio humilis
secundo regis responsio irracionabilis ibi quibus
ille vidit tercio responsionis euacuacio
racionalis ibi pro quo dicitur circa primum
dicitur sic et misit nuncios etc volebat
enim reclamare titulum suum et ideo primo
misit nuncios de pace tractanda et io
in hoc se humiliauit dicens quid michi
et tibi etc quod dicit non habeo voluntatem
bellandi tecum nec tu habes causam cont
me ut vastares terram meam id est mee
regimini et defensioni commissam //
Quibus ille vidit hic quarto ponitur
responsio irracionabilis cum dicitur quod tulit
israel terram meam quia non abstulit
moab aliquid de terra sua ut habetur
numeri xxj et deuto ij sed solum a seon
causam xxj et illud fuit eis licitum ut decla
ratum fuit numeri xxj et item hic decla
rabitur per verba iepte // pro quo rursu
hic quarto ponitur responsionis euacuacio
racionalis ubi iepte ondit triplici racione
quod illam terram filij israel iuste po
ssidebat prima ponitur ibi tradiditque
terra ibi ms forte prima ro accipitur
ex hoc quod filij israel in illo in pu

gnauit filios amon z moab · s3 seon
eos impugnantem occiderunt z ptius q̄ q̄
possidebat iure belli acquisierunt hac
aute ronem iepte tangit diffuse rependens
processum filiorum isrl̄ de clamando
actionis amon z moab prout hetur deut°
ij · z nm̄ xxi · z patet lra usq3 ibi egressus
est contra eu in iessa z fortiter resistebat
ipe eni seon iuit obviam filijs isrl̄
et q̄ terram suam abeos debellandi
ex quo patet quod hmi contra eum iuste
bellu z ptius regnum iusto bello acquisitu
a filijs isrl̄ abeis iuste possessum /
Tradiditq3 eu hic ponitur scda ro que
accipitur ex auctoritate diuina quia c dns
celi z tre z ideo pt terram ab vno possessam
alteri dare p sua volutate quod
fecit de tra possessa a seon rege tradendo
eam filijs isrl̄ possidendam sm̄ q̄ dicitur
deut° ij · Ecce tradidi in manu sua seo
rege esebo z amorren z tram eius in
cipe possidere rc̄ · z hanc rom tangit
iepte d̄ tradidit q3 eu dns z p3 lra usq3
ibi Nonne ea que possedit chamos
deus tuus i · ptius moab que ac° possidebat
ab eo qn filij isrl̄ debellauit
seon illa de iure erat ipsi moab no at
illa p° q̄ possidebat seon a filijs isrl̄
acquisita / de tiomo exponitur ut sit
tertio modo romis procedentis ad cuius intellectum
considerandum q̄ sicut fideles victorias
suas atribuebat deo · vo ita infideles
suas victorias suo deo fco · dicit Nonne
ea que possedit i · possidere te fecit
chamos deus tuus sm̄ opinionem
tuam tibi iure debentur i · reputas
iure acquisita p victoriam que aut
dns deus tuus m̄ · q · d̄ multo fortius
illud quod ob tinuimus deo vo nobis
victoriam pstante iuste nobis e acquisitu
z possessu / Nisi forte hic ponitur
tra ratio que accipitur ex prescriptione
quia ptius isrl̄ fuerat in ta longa z
pacifica possessione huius tre quod
nullus de cetero debet reclamare et
maxime quia iustus titulus precessit
ut patet ex pdcis z hoc est q̄ dicitur
nisi forte melior es balac rc̄ qui erat
rex moab illo tpe quo debellatus fuit
seon ut hetur nm̄ xxi qui licet vocauit
balaa ad maledicendu filijs
isrl̄ no tamen repetebat terram moab
quam filij isrl̄ abstulerant a seon sed

timebat ne pdret illam ptem et tram
madya de qua erat natus ut dcm fuit
ibidem nec aliquis alius rex post eum
repetiuit hanc tram ideo subditur
aut docere potes quod iurgatus sit
s · quicumque rex moab pt p° balaach
contra isrl̄ z repugnauerit gtra enim
ad recuperandum hanc tram quam
habitauit in esebon i toto tpe quo isrl̄
habitauit in ista tra z quanti fuit illud
tpus subdit dicens per trecentos annos
desinit tamen aliqui ut videbitur /
Igitur no ego pcco rc̄ hic ex pdcis
ronibus iepte concludit q̄ habeat iustam
causam defensionis et rex amo i iusta
causam in vasionis aut ideo vlterius
pcedat videndu q̄ de trecentis annis
pdcis desinat / Ad cuius intellectum considerandu
quod sicut in sentencijs hominum
tus in ventis minus no · ut dubia
pca que sunt ccta · declarantur sic in
sacra scriptura que est p diuinam reuelacionem
tradita passus dubius ul
obscurus palm passum qui ctus est
et determinatus debet declarari isti autem
anni ccc no determinatur hic pscriptura
nisi relatiue · s · inquantu refert dictu
iepte arguentis pscriptione in qua allegacione
solent homines allegare quanti
possunt plus de tpe apparent z aliquando
excedunt nec tamen scriptura ul actor
scripture hoc referens dicit esse fllm
q̄ refert veracit id q̄ dcm est licet
dicat excessit ul defecerit sic est in
proposito de iepte cuius vba no sunt auctentica
inquantu sunt ipius sacra at
scriptura iij · R̄ vj ca° determinat tpus
quod fluxit ab exitu filiorum isrl̄ de egipto
usq3 ad fundacione templi p salomonem
in principio quarti anni regni sui
s3 iiiclxxx annos si aut ab isto inde
qui certus in scriptura reputatur remouēatur
tpus q̄ precessit ab exitu de egipto
usq3 ad debellacione seon qn tra
pdca fuit acquisita ut dcm est tpus
quod fluxit a principio iepte qn ista allegauit
usq3 ad quartu anni regni salomonis
exclusiue in cuius pma° templu
fundauit remanet tantu cclxxxvij
anni z sic a trecentis annis pdcis desinit
33 anni p dicto assumpti quia ab
exitu de egipto usq3 ad ingressu tre
pmissionis fluxerunt xl · anni ut patet
in pluribus locis sacre scripture seon ·

ante autem sunt debellatis quam primum anni
ante ingressum terre promissionis vivente
adhuc moyse et sic ante acquisitionem
predicte terre fluxerunt triginta nouem.
Item a principio principatus iepte usque
ad iiii annum regni salomonis fluxerunt
anni centum et lxxxiii quia iepte iudi-
cauit israel vi annis et post eum abesan
vii et post ehalon x et post ipsum ab-
don viii ut habetur iudicum xii. debellan-
tibus post ipsum sampson xx iudicum x-
vi post ipsum heli xl ut habetur i regum iiii
postea samuel cuius anni comprehendun-
tur annis saulis et fuerunt simul iuncti xl
annis ut habetur actuum xiii postea david xl
annis ut habetur iii regum v postea salomon
tribus annis ante fundacionem templi ut
habetur iii regum vi et isti anni simul iuncti
cum precedentibus faciunt annos ccxiii
quibus si iungantur cclxxxi anni predicti
faciunt cccclxxx annos et sic patet
quod supra dictum est dicendum ante cclxxxi
predicta scilicet a tempore debellationis seon usque
ad principatum ducatus iepte sic accipiuntur
partes unius anni cum ingressum terre
promissionis deductum moysi ut patet
per predicta xl quibus prefuerunt iosue et
othoniel ut habetur iudicum iii. tempus
enim iosue in sacra scriptura non determinatur
et ideo sub tempore othoniel quam ei fuerit
sit comprehenditur lxxx quibus prefuit
aioth post othoniel ut habetur iudicum
iii. xl anni debbore iudicum v. xl gede-
onis iudicum viii. tres abymelech
iudicum ix xxiii ipsius thola iudicum
x xviii anni quibus filii israel fuerunt
sine iudice premerentes philistiim et
filiis amon ante promocionem iepte ut
habetur iudicum x et isti anni simul iuncti
faciunt cclxxxi et sic patet propositum
Factus est ergo &c. Hic ostenditur destitutio
prestita rebellantis super regis amon
qui noluit acquiescere verbis racionabilibus
ipsius iepte cuius modus destitutur cum
declaratur. Factus est ergo super iepte spiritus
domini id est voluntas et audacia pugnandi pro
populo inconfidencia divini adiutorii.
Votum vovit domino &c. Licet autem istud
votum processit ex devocione cum fuit in-
discretum cum filiam que de domo sua pri-
mo poterat egredi obviam ei cum sit quod
non est animal ymolaticium ymo nec

in oblacione poterat recipi eius principium
certa patet usque ibi decepisti me et
ipsa decepta es cum quia credebat
in hoc habetur turbasti me et tu tur-
bata es cum quia credebat eam ymo-
landam cum quia non habebat aliam prolem
apprime eam os meum ad dominum pro votum
supra dictum et aliud facere non potero
quia votum est promissio deo facta que
debet impleri eo tamen modo quo licitum est
plangam virginitatem meam. quia
tunc temporis opprobrium fuit mori sine prole
reversa est ad patrem suum et fecit ei sicut
voverat eam interficiendo et offerendo
deo in holocaustum secundum quod dicunt
expositores catholici unde Iohannes dicit
quod fuit indiscretus in vovendo et
impius adimplendo hebrei autem dicunt
quod ipsam non ymolavit sed votum eius
fuit relaxatum per ipsum phinees et
aliqui eorum dicunt quod fuit interpretatum
per sapientes et quod non debebat votum ad-
impleri per mortem filie in nocentis
unde quedam glossa hebraica super
illud verbum dimitte me ut circuam
montes sic dicit id est sapientes in lege
quia forsitan inveniret modum
relaxacionis seu interpretacionis voti
sui. Questio ista est dubia et ideo de hoc
nichil potest sciri nec certum dicit expositio
scriptura nec potest trahi expressa igitur
sine preiudicio et assercione premodum
collocacionis potest dici quod filia iepte
non fuit sacrificata per mortem dominio corpo-
ralem sed personalem potius seu spiritua-
lem eo modo quo religiosi dicuntur mo-
rtui inquantum sunt a mundanis acti-
bus segregati et divinis obsequiis
totaliter mancipati sic filia iepte fuit
sacrificata domino per seruacionem virgini-
tatis vivendo in orationibus et ieiuni-
is ac piis operibus. Hoc autem declaratur
eo quod dicitur levitici xxvii. capitulo omne
consecratum quod domino offertur ab homine
non redimetur sed morte morietur et
tunc ut ibi dicitur ager poterat domino con-
secrari qui non est susceptivus mortis
sic bona mobilia tamen mortificari quod cum fi-
bat ad usus sacerdotum vel templi sicut
bona ecclesie dicuntur amortizata similiter
ibidem dicitur quod homo poterat domino
consecrari non tamen &c.

debatur ꝗ obsequiis templi seu sacerdo
ti deputabatur prout ibidem diffusa
sunt declarata et eodem modo potest dici quod
filia iepte fuit consecrata domino seu sacri
ficata quia diuinis obsequiis deputata
Item super dictum est factus est super
iepte spiritus domini scilicet ad pugnandum contra
filios amon et tunc fecit votum supra
dictum quod licet fuit in distincte factum
tamen intelligendum non erat nisi pro
diuino bono et licito quia spiritus domini
non instigat nisi ad bonum // Item ibi
dicitur quod iepte concessit filie sue tempus du
orum mensium cum igitur esset iudex ipse
et prudens homo non est verisimile
quin in tempore intermedio colloquium habuit
de voto suo cum sapientibus in lege ma
xime cum votum suum iam esset diuul
gatum nullus autem talis sibi consuluisset
votum suum implendum per occisionem filie
sue innocentis cum hoc sit manife
ste contra preceptum legis exodi xx et contra
intentionem legis leuitici viii ut patet
ex predictis ideo verisimile est videtur
quod a sapientibus fuit sibi dictum votum
suum impleri non debere per modum supra
dictum Item hebr. xi iepte ponitur in
catalogo ideo non videtur
quod sit enorme asserere debere debere
de illo nisi ex sacra scriptura expresse
haberetur Sed dicas sicut communiter dicitur
quod scriptura hoc dicat sicut supra
est allegatum versa est ad patrem suum
et fecit ei sicut vouerat // Ad quod dicendum
quod scriptura non dicit quod eam non occi
dit ꝗ votum impleuit quod est intelligen
dum per modum licitum prout supra est
expositum ymmo si eam occidisset illo
modo votum impleuisset quia emissio
voti non potest fieri nisi de bono vel per
quod eius impleto et ideo argumentum
videtur magis ad oppositum // Item
sic arguens hic describitur dimitte me
ut plangam virginitatem meam et
postea subditur consuetudo seruata
est ut post anni circulum conueniant
filie israel ut plangant filie iepte
et ideo videtur quod fuit occisa // Ad hoc
potest dici quod in principio iepte credi
dit eam esse occidendam et ipsa simi
liter audito verbo patris et dixit dimitte me
etc. ꝗ antequam rediret tempore iepte
mutauit propositum de consilio sapien
tum quod autem postea subditur
consuetudo facta dicendum quod hec

consuetudo facta est venerabiliter in memo
riam filie iepte que parata fuit obe
dire patri usque ad mortem corporalem
vel spiritualem ut filie israel discant
parentibus obedire Sed adhuc contra
predicta arguitur quod ymmolatio in
nocentis sit deo accepta sicut patet
gen. xxii ubi abraham commendatur
de hoc quod voluit innocentem filium
ymmolare // Ad quod dicendum quod non
est simile quia abraham de hoc
habuit preceptum diuinum ut habetur ibi
dem omnis autem homo quantumcumque
innocens debitor est mortis propter
peccatum originale ipsi deo qui hoc
debitum potest repetere quandocumque vult
et quomodo vult et ideo abraham bene fecit
deo volens obedire in filii sui ymmo
latione ꝗ quod aliquis ex voto
emisso voluntarie interficiat inno
centem est illicitum // Item contra predicta
arguitur quia scribitur gen. ix cre
scite et multiplicamini et deut. vii
non erit inutilis etc. non erit apud te
sterilis utriusque sexus obseruatio virgi
nitatis excludit multiplicationem
prolis ergo videtur quod fuit illicita tempore
veteris legis propter quod videtur inconueni
ens dictum quod filia iepte fuit domino consecra
ta vel sacrificata per obseruationem
virginitatis // Dicendum quod illud
preceptum crescite et multiplicamini etc.
datum fuit noe in exitu arche quando
erant pauce persone humane scilicet octo
tantum scilicet quatuor viri et quatuor mulie
res quia tunc genus humanum in
digebat multiplicatione per carnalem
generationem ordinatam ad cultum diuinum
et ideo multiplicatio generis humani ce
ssauit illud preceptum in particularibus
personis quia in magnitudine generis huma
ni multi fuerunt proni ad generationis actum
per quod impletur preceptum quantum ad
 quod autem adducitur illud deut.
vii non erit sterilis etc. non est preceptum
ut patet inspicienti textum ꝗ est quedam
promissio facta obseruantibus legem
de fecunditate prolis habenda sicut et
tempore euangelii multiplicatio prolis
existentibus in matrimonio reputatur
benedictio diuina propter hoc tamen non ex
cluditur quin obseruatio virginitatis
sit deo accepta que tamen reperitur
in paucis personis propter quod dicit

salvator Mt xix sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum celorum qui potest capere capiat quod dicit pauci teneo i. venint quod autem servatio virginitatis non solum tempore ewangelij sed etiam tempore veteris testamenti fuit laudabilis et deo accepta patet per exempla quia helyas propheta qui fuit valde perfectus et deo acceptus ut habetur ex libris regum et daniel xiv super ewangelia ysaias. etiam ymo mathei xiij commendatur de hoc quod propositum continentiae tenuit beata etiam virgo maria votum virginitatis emisit et sanctus ioseph sponsus eius cum ea ut tenent doctores catholici et tamen adhuc erat status veteris testamenti paulus etiam apostolus cum adhuc erat legis veteris emulator et ewangelij persecutor virginitatem servavit et sic patet quod observatio virginitatis fuit deo grata tempore veteris testamenti. Autem descripta tribulatione et

xij

liberatione hic iam describitur sub quibus tum iudicum succinctte subditur ibi post hunc iudicavit etiam primum dicitur Est autem descriptum ortum est seditio illi enim de tribu eorum erant superbi et glorie mundane cupidi propter causam dictam superius in principio viij capituli et ideo dolebant quod victoria ipsi iepte ascribebatur qui non erant de eorum tribu et ideo querebant contra eum occasione dicentes vocare nos noluisti etc. incendebant ut patet ex sequentibus sed gratis querebant occasionem dissensionis et patet littera usque ibi posui in manibus meis animam meam i. exponente mea vita ex posui periculo animam meam pugnando cum parvis contra filios amon sequitur pugnabat contra effraym cuius causa subditur quia dixerat fugitivus est galaath quod exponunt aliqui de iepte qui fuit electus a fratribus suis ut dictum est supra in principio xj capituli sed quod sequitur de effraym non bene consonat huic expositioni quia non fugit de tribu effraym et ideo melius exponitur de populo galaad de quo dicitur et habitabat de medio effraym et manasse licet habitabat non est intelligendum sed sic habetur ibi fugitivus est galaad in medio effraym in medio manasse i. inutilis monitu est autem reputationis in corpore ad hanc tribum

et ad illam ut exponunt hebrei cetera patet usque ibi dic ergo sebolecth quod interpretatur spica non est intelligendum sed appositum est a translatore hebrei tamen dicunt quod sebolecth non accipitur hic in ista significatione sed pro cursu vel impetu aque que gallice dicitur sil sebolecth enim nomen est equivocum ad utramque significationem videtur tamen magis quod hic accipiatur pro cursu que dicunt hebrei quia effrate petebant ut permitterentur transire fluvium iordanis et ideo galaaditae examinabant eos utrum esset de effraym aut non unde secundum hebreos sic dicebant eis dic sebolecth fluminis transibo qui videbat chebolecth etc. Ad cuius intellectum sciendum quod apud hebreos littera s explicatur una vocatur sin et habet fortem sonum ubicumque ponatur in principio medio vel fine dictionis sicut in ista s quando ponitur in principio dictionis alia vocatur samech et habet lenem sonum sicut in ista s qui pronunciatur ab homine lingwa blesam habentem et sonus eius appropinquat ad sonum littere que apud nos vocatur c. pro qua littera in latino ponitur t. usque adhuc in antiquis abbatiis que sequuntur modum pronunciandi antiquum sic pronunciant dicendo mates ubi scribitur ma theus illi autem de effraym vel pro corruptione lingue vel pro consuetudine patrie sin pronunciabat literam samech sicut homo blesus pro hoc nomine simon dicit cymo ideo subditur eadem litteram spicam exprimere non valens quia pro sin pronunciabat samech statimque apprehensum iugulabant presentientes quod esset de effraym. Post hunc igitur hic quod describitur breviter tempus tum iudicum quorum primus fuit abethsan de bethleem hebrei dicunt quod iste fuit booz secundus fuit abyalon tercius fuit abdon qui habuit xl filios et triginta nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum i. vivos super translationem istam licet asinarum non est intelligendum et pro hoc intelligunt equi iuvenes fortes et celeres sic dictum est super x capitulo de filiis

in fine huius // Capitulum xiij

hic describitur septima tribulatio que facta est per philisteos

et primo ponit' tribulationis pondus
2° liberationis modus ibi erat autem
quidam vir. Circa primum ponitur filiorum
isrl culpa renouata cum dicitur rursum
quod filii isrl fecerunt malum et subditur
pena inflicta cum dicitur qui tradidit
eos in manibus philistinorum xl annis
ista xl anni computantur in tempore sapsonis
et Heli qui post sampsone non fuit filii
filii isrl omnino liberati de seruitute phili
stinorum licet restricta sint tyrannis
eorum // Erat autem hic quarto ponitur
liberationis modus ubi primo describitur
ducis conditio 2° in vasionis occasio
ca° xiiij tercio hostium debellatio ca° xv
ibi cum sampson vidit quod primus sap
sonis mors et consummatio xvi ca° Circa primum
primo describitur ducis conceptio sedo eius
natiuitas et conditio prope circa primum
sciendum quod mater sampsonis erat
sterilis et ideo non concepit eum virtute na
ture sed virtute nature pegrum ad mira
cula quia gratiam primo describitur annun
ciatio angeli sedo relatio ubi ibi que cum
venisset ad maritum tercio affirmatio sa
ibi orauit itaque iiii° oblatio sacrificij
ibi dixit manue Circa primum ponitur
conditio patris cum dicitur vir de saraa no
mine est loco et de stirpe dan ubi ap
paret eius cognatio huius uxorem
sterilem in quo ostenditur impedimentum
ex parte matris ut eo tempore primi sit ma
gis mirabilis sequitur caue ne bibas
vinum nec siceram sicera dicitur omnis
potus in ebriatiuus nec immundum
quidquid comedas i. illa que dicuntur im
munda ad esum secundum legem prout determina
tur leuit. xi ca° prohibentur enim comedere
et bibere illa que prohibentur nazareis
num. vi ca° cuius causa subditur eo
cipies et paries filium quia ad innuante
natiuitate cuius non tanget caput no
uacula quia nazarei tempore sue con
secrationis non poterant ut habetur num
vi et sic autem sampson fuit consecratus
per totam vitam suam ideo subditur
erit enim nazareus dei etc. non est in
telligendum propter quod fuit sanctificatus
in vtero sicut Jo. bapta quia de talibus
sanctificatis tenetur quod non peccauerunt mor
taliter sed ista consecratio intelligitur
per donum fortitudinis fortitudinis quoque
fuit quedam gratia gratis data et
potest stare cum peccato mortali sicut et donum

prophetie et fuit data sampsoni pro consolatione
populi ideo subditur et ipse incipiet liberare isrl
etc. et dicitur incipiet quia non liberauit com
plete ut dictum est supra // Que cum venisset
hic quarto describitur relatio ubi quod mulier
ista retulit viro suo predicta dicens vir
dei venit ad me i. angelus in specie viri
nesciebat tamen mulier quod esset vere angelus
credebat tamen quod esset a deo missus habens
vultum angelicum i. splendidum ultra con
suetum hominum modum quia terribilis nimis
i. venerabilis et verendus sicut gen xx
viij dicitur quam terribilis est locus iste non
est hic aliud nisi domus dei et porta
celi cetera patet ex dictis // Orauit hic
quarto ponitur confirmatio facta per angelum appa
rentem 2° ad preces manue et per hoc circa pa
rentes exceptis que dixerunt doceat nos
quid debeamus facere de puero licet enim an
gelus dixisset aliquibus cauere deberet
hoc tamen non dixerat de puero nascituro
ideo sequitur post ea ab omnibus que locutus
sum uxori tue abstineat se quod nec
abstinencia in matre mulieri vere primi
et ideo multo fortius puer erat abstine
dus alit tamen quam mater quia cum esset
nazareus per totam vitam debebat seruare
de lege nazareorum omnibus vite sue
mater autem usque ad natiuitatem primi tantum
- Dixit manue hic quarto ponitur ob
latio sacrificij manue autem credebat
eum qui ei loquebatur esse hominem et
ideo voluit ei offerre prandium dicens suauis
tibi i. preparemus ad comedendum edum
de capris et per hoc intelligitur alia a prandio
necessaria ut panis et vinum et similia cui
respondit angelus quia cibo non indigebat
si me cogis non comedam i. si velles co
gere non comedam sed autem vis holo
caustum facere i. illa que attulisti ad
honorem domini intende offert illud
deo per consilio quod tibi ex parte eius annun
ciaui et nesciebat quod angelus domini esset
quia non obtulisset ei ad comedendum
sed credebat quod esset propheta a deo missus
et ideo non peccauit offerendo sacrificium
extra locum thabernaculi de precepto uel
persuasione illius qui erat nuncius
dei sequitur cur queris nomen meum
quod est mirabile in euangelio habetur
hec

quod est celatum vel ignotum quod exponit
hoc dicentes quod nomina angelorum qui
mittuntur in ministerium variantur secundum le
gationes ad quos mittuntur vnde ysa vi°
angelus qui missus est ad purgandum
labia ysaie cum calculo ardenti nomina-
tur seraphin cum tamen non esset de ordine se
raphicorum angeli autem deputatis ad que
mittendi sunt non habent prognitionem
nisi quantum deus reuelat eis que re
uelata sit secundum formam sue voluntatis et
ideo angelus dixit nomen suum esse ocul
tum quia nesciebat ad quid de futuro
mittendus erat // Aliomodo potest exponi
quia secreta dei et angelorum non sunt
hominibus reuelanda nisi quantum deo
placet tulit itaque manue edum et ca
pris et libamenta i. liquida que cum
carnibus holocaustorum offerri solent
prout habetur numeri xv ca° et posuit super
petram vtens ea pro altari offerens
domino qui facit mirabilia in hoc habetur
offerens domino mirabilis occulte ad fa
ciendum quia non erat de genere sacerdotali
et ideo ad eum non pertinebat offerre sac
rificium sed obtulit materiam sacrificij ei
qui sibi loquebatur in nomine domini quem
dixerat nomen suum esse mirabile vel ocul
tum vt ex illa materia faceret deo sacrificium
qui ipse loquentes in nomine domini
poterat offerre auctoritate eius sicut
et sacerdotes sicut patet de helya iij
re xviij manue autem credebat eum
qui sibi apparebat esse prophetam domini cum
enim plus quam propheta angelus cumque
ascenderet flamma altaris etc hoc videt
quod ex illo lapide processit ignis consumens
holocaustum in signum diuine acceptationis
angelus domini pariter in flamma ascendit
volens ostendere quod ipse esset verus
dei angelus ad clarificationem vbi eius
morte moriemur quia vidimus dominum
exponatur sicut supra vi ca° de gede
one // peperit itaque itaque hic autem
describitur natiuitas pueri et eius edu
catio cum dicitur creuit itaque puer et
benedixit ei deus conferendo ei donum
fortitudinis et forte cum hoc gratie gra
tum facientis cum dicitur cepitque spiritus
domini esse cum eo quia tunc illa temporibus ha
bitabat inter eos // Ca° xiiij
Descendit igitur sampson hic
quod describitur in vasto occa
sionis philistinorum que occa
sio data est sampsoni ex acceptione
vxoris de philisteis vt patebit ex
sequentibus et ideo circa primum primo
describitur dicte vxoris petitio secundo pe
tite desponsatio ibi descendit itaque cum
desponsate acceptio ibi et post aliquot
dies tertio in vastationis occasio ibi angu
stiaueris circa primum dicatur descendit ergo
sampson in thamnatha villa est
philistinorum ad quam venit sampson
ad videndum festum quod faciebant phi
listei quibus hec simulabant secundum curio
sitatem quod scriuit potuit ad loca cor
declinare nunquid non est mulier in filiabus
fratrum tuorum hoc dicebat petentes sam
sonis quod prohibitum est deut° vij ne
contraheret matrimonium cum alienigenis
non subditur parentes eius nesciebant quod
res fieret ad dominum hoc autem quod scriptum
concludit parentes sampsonis tamen ab
hac notitia arguitur quod sampson cogno
uit per reuelationem voluntate domini circa
hoc aliter enim peccasset si mulierem alie
nigenam accepisset vxorem nisi fuisset
domini voluntate qui potest in precepto di
spensare Et aliud adhuc videtur
quod parentes eius male fecerunt illam
mulierem petendo pro filio quia hoc prohi
betur deut° vij vbi dicitur filiam eius
per alienigene non accipies filio tuo
vxorem // dicendum quod sampson eius
voluntate domini reuelauit licet non
sit scriptum erant enim deuoti deuoti
et ideo non est verisimile quod fecissent
contra preceptum domini nisi sampson
eis dixisset hoc esset de dei voluntate
et bene debebat ei credere eo quod fuerat
per angelum annunciatus et mirabiliter
natus vt supra dictum est et querebat
occasiones contra philisteos faciebat
enim sampson in signali reuela
tione quod contractus illius matrimo
nij esset occasio debellandi phi

phylistos licet ad hunc ignoraret modum impticulari. Sed quantum hic quarere ad hoc querebatur occasio cum philistei habitarent intra hebreis prima facie ut pz ex pdas iij ca° de hys aute habitatoribus precepat dns filys isrl q eos exterminaret sine mia. Num xxxiij et deut° vij. ppt quod vr q no erat erat quenda alia occasio. dicendu q ppt pcta hebreorum dns pmiserat philisteos ad tpus eis dnari z inter ipsos erat aliqua pacta iuramento firmata q no erat licitu hebreis hoc facere nisi casu ut dom fuit Josue ix ca° z xxxiij ppt q no licebat hebreis philisteos tunc in vadere absqz noua occasione vn z palipp ultimo in(e)niata sedechie regis ppt que fuit captiuus z ciuitas destructa dicitur a rege quoqz nabuchodonosor recessit qui ad iurauit eu pdn z hoc notum acco eni tpe dnabant philistini isrl q dnium erat pcto mo firmatu descendit itaqz hic quarum describitur pdre innuitis desponsacio pmittitur tamen casus acci dens i. via cu dr apparuit catulus leonis seuus z rugiens z occurrit ei. s. sampson quo ad deuorandu separauit eu se sampson a patribus palig necitate et tunc occurrit ei leo ita q parentes no viderunt irruit aut spus dni i. spus fortitudinis illa fortitudo no i erat ei ex copleccione seu virtute na turali alio qui no recessisset ab eo qn fuit rasus ut hetur infra xvj ca° sed erat illa fortitudo queda gra data que no q ad est homini in spus pphetie no semp aderat pphetis sed qn expe diebat fm ordinacione diuina z hoc mo vr dicedu de fortitudine sapsonis ppt quod occurente leone dr sic hic q irruit in eo spus dni i. motus illius fortitudinis interius omnino qui i. ma lum ad ondendu q hoc mo fecit ba culo vel gladio descendit qz z locutus est mulieri s. de matrimonio contrahendo z tunc facta fuit sponsalia // Et post aliquod dies hic quarum describitur de sponsate accepcio in matrimonium io subditur reuertens ut acciperet eam intpon tm tam contingens i. via cu diat declinauit re z ecce ex amine apium i. congregacio apium

// examinum hic quo apes que abhorrent fetida ibi mellificauerant pt dra quod apium diuse sunt spes et aliqua sunt rusticane z no abhorrent talia cuius mo di iste erat z aly que mellificant in fo raminibus tre sequitur descendit itaqz pa cius ad mulierem quia locus ubi ma nebat erat dimissior qm locus ubi manebat pr sampsonis z fecit filio suo sampsoni conuiuium pcelebracione nupciarum sedm consuetudinem illius tre // Cu igitur qm describitur occasio nis rebellio duplex sedo ponitur in principio xv ca' cetera primum dr ei cum ciues illius loca vidissent eu s. magnum et robustum dederunt ei sodales triginta ut si sampson vellet aliquid agere contra eos isti resisterent ei tamen fuit ei assi gnati sub specie societatis z honoris nupciarum quibus locutus est sampson ut mox oriretur inter ipsos qo seu co tencio pponam uobis problema i. verbu dubium z occultu q gall dr deuinalle dabo vobis triginta sydones i. lineas vestes duplices problema fuit de come dente exiuit cibus z de forti egressa e dulcedo phc obscure posuit q i. vene rat in cadauere leonis quia mel e dulce z leo fortissimus bestiarum in illa pte le onis in venit mel comestibile q est instrumentu comestionis s. more ne potuerunt pter dies solue licet multu cogitassent usqz ad esset dies septimus no est intelligendum q esset dies vij° sed mo erat quartus sed vocatur septimus q erat sabbatum occurrens intra conuiuiu nupciarum cetera patet usqz ibi vij igitur diebus conuiuij flebat i. pmaiori pte septe dierum quia a quarta die incepit ut patet ex pdas eademqz septima die re hic accipitur septima dies p septia die conuiuij no p sabbo z illa dixerunt ei die septima ante solis occubitu q si tar dassent usqz post occasu amisissent quia finita fuisset dies q dies e lacio solis sup terram quid dulcius melle in tellectus ut patet ex pdas si no ara setis in vitula mea re ille qui arat in vestigat terram inferius ita fecerunt isti qui solucione qm in venire no poterant z vestigarunt p vxore sap sonis q vocat vitulam ppt iuniorum

insolentiam irruit itaque in eum spiritus domini
in vindictam iniurie sibi facte. Tum quia
problemata persipos solvere debebant
non palam ut patet ex modo loquendi supra
dicto ubi dicitur quod si solvitis michi
etc. tum quia preceptum mortis in cussum
uxori sue et amicis eius solutionem
inquisierat sequitur iratus est nimis
contra philisteos et uxorem suam eo
quod revelaverat sibi secretum ascendit
in domum patris sui ab uxore ad tempus disce-
dendo. Capitulum xv.

Post aliquantulum etc. hic ponitur
secundo eo quod fuit prohibitus ab
uxore sua et hoc est quod dicitur
cumque cubiculum eius solito vellet intra-
re i. mo et affectum maritali prohibuit illum
pater illius dicens putabit quod odisset eam
in hoc facta fuit Sampsoni iniuria quia
non repudiaverat uxorem sed tantum ad horam
recesserat ab ea quod erat sibi licitum et
ideo facta fuit sibi iniuria eo quod sine scitu
tuo et requisitione eius alteri fuit data
absque hac dicens non erit culpa in me contra
philisteos i. vadendo scilicet eos ipse in fide-
litates et in iniurias sibi factas et maxime
quia dixit angelus de eo ipse incipiet
liberare israel de manu philistinorum ut
habetur supra capitulo xiij. Perrexitque habita
iusta occasione nocendi philisteis
ut patet ex prediis hic quem describitur
corum in vasio et debellacio et primo icon-
bonis et seds impsonis ibi quibus autem
Sampson. Cum primum dicatur perrexitque et
cepit ccc vulpes licet esset multum fortis
et agilis tamen verisimile est quod cepit eas
auxilio aliquorum in illa enim terra sunt
multe vulpes et in vectibus et igeniis
possunt cito capi in tanta multitudine sic
in terra ista in una garena cito possunt
capi ccc cuniculi maxime per homines
ad hoc ingeniosos caudasque iunxit ad
caudas et faces in medio ligavit quod
est sic intelligendum quod per aliquam liga-
turam ad hoc aut ligavit caudas duarum
ad invicem et ligatura erat ita oblon-
ga quod in medio poterant ligari faces
ardentes que de facili extingui nec
poterant vulpes que statim procurrerunt
in segetes eo enim quod ligate erant modo
predicto non poterant currere ordinate
et expedite ad occultandum se in ne-
moribus vel foveis ideo sed cucurrerunt
ad illud quod erat magis in promptu scilicet
ad segetes stantes que erant desicca-
te et propinque messioni quod patet ex hoc

quod aliquam iam erant collecte unde
subditur et comparatione iam fruges non
ad domos sed in campis ubi per aliquod
tempus dimittebantur in magnis acervis
sicut fit in multis terris. cetera patent
in littera. Quibus autem Sampson. Hic
ponitur in vasio impsonis et hec
est duplex secunda ibi ponitur igitur ascen-
dentes. circa primum dicitur licet feceritis
hec etc. hoc dixit Sampson tum quia
philistei non combusserant patrem eius
et uxorem zelo iustitie sed magis commo-
ti passione ire propter damnum eis illa-
tum tum quia occasione predicta habita guerra
erat inter Sampsonem et philisteos apper-
ta nec tenebatur cessare ab eorum
invasione maxime tum adhuc fuisset
provocatus ex dicta revelatione ut
patet ex supradictis percussitque eos in-
gentia plaga ita stupentes suram se-
mori imponerent sura est posterior
pars tibie femur dicitur modius
aut est hominum qui sunt attoniti
et meditabundi imponere suram unius
tibie super femur alterius et per hoc
designatur quod philistei fuerunt ita stu-
pefacti de plaga eis inflicta a Samp-
sone et multum cogitabant qualiter se
vindicare possent. in hebreo autem sic habetur
percussit eos plaga magna tibiam
super crus suum quod exponitur hic de perse-
cutione peditum cum equitibus quia tibia pe-
dites in bello i. intelligitur tibiis suis
equites vero cruribus. Igitur ascendentes
hic ponitur secunda percussio philistinorum
ubi primo ponitur percussionis occa-
sio secundo ipsa percussio ibi qui cum venisset
tertio gratiarum actio ibi in maxilla asini
occasio autem data Sampsoni fuit ea
quod ipse enim volebat invadere totum
populum israel et hoc est quod dicitur igitur
ascendentes philistiim in terram iuda
et tamen Sampson non erat de tribu il-
la sed de tribu dan ut patet ex predictis xiij ca.
castra metati sunt in loco qui postea
postea vocatus lechi etc. dicitur per anticipa-
tionem quia locus ille vocatus est
postea ramathlechi ut habetur
capitulo eodem sicut aliqui aliquis vo-
catur in mundo pater communis ubi conver-
sus est effusus etc. dicit ad demon-
strandum magnitudinem exercitus eorum quod
occupabat magnum terre spatium. Cur
ascendistis ad nos. quasi dicat contra

nobis reddimus nec debellamus et ideo
non habemus occasionem in vadendi nos.
qui vidimus nec legimus sampsonem.
venimus etc. licet enim venirent principa
liter propter sampsonem tamen occasione eius ve
niebat contra totum populum ubi traderetur
in manibus eorum quod fuit concessum ideo
subditur ascenderunt ergo tria milia virorum
ad capiendum sampsonem et tradendum
philisteis fuit quod fiat nisi eos contra
et patet littera usque ibi invitate aut etc.
nolebat enim satisfacere israelitis et sic
agere quod non interficerent a philisteis
nec ab ipso eis resistendo et habet insta
causam interficiendi philisteos qui
veniebat ad eum occidendum // Cum
cum venisset hic quartum describitur phili
steorum in vasio cum dicitur qui cum venisset
ad locum maxille hic locus sic nominatur
participatione ut patet per litteram sequentem
irruit spiritus domini in eum id est motus de
in fortitudinis ad rumpendum vincula
et philisteos ad bellandum inventam
quam maxillam per hoc ostenditur victoria
magis mirabilis et adeo facta quia non
sunt parva facta sciendum tamen quod
asini maiores sunt intra illa et sunt
maiora ossa qui interfecit mea mille
viros ex quo patet quod miraculose
fiebatur adeo fractione inter et tantis
percussionibus virorum armatorum // In
maxilla asini hic quartum ponitur gratia
actio modus enim erat hebreorum in vic
toriis a deo datis tunc canticum primo
gratiarum actionis sicut patet in cantico
moysi Exodi xv. et in cantico delbore
supra v. capitulo et ideo sampson in hac victoria di
vinitus sibi data cecinit canticum in
piendo per talem modum in maxilla
asini etc. verum aut totum canticum sit
scriptum hic vel solum ipsius principium
certum non habetur videtur tamen probabilius
quod solum principium sit hic scriptum quia
non omnia sunt scripta. Et quia non legun
tur cantica sic brevia scripture et vo
catum nomen illius loci ramathlechi
quod autem scribitur quod interpretatur est eleva
tio maxille non est in hebraico sed appositum
est a translatore ad ostendendum significatum
nominis quod tunc fuit impositum quia
satis fuit mirabile et insolitum quod
tam maxilla asini fieret tantum factum
quod autem divinitus fiet ostenditur

per sequens miraculum cum dicitur aperuit
itaque molarem dentem etc. et patet littera //
Abiit quoque hic quartum — Capitulum xvi
describitur ipsius sampsonis
mors et consummatio et quia
mors eius fuit per mulierem procurata ideo
primo describitur qualiter cum una meretrice
se exposuit secundo qualiter paltam morti
succubuit post hec amavit etc. primum
dicitur abiit quoque in gazam que est
civitas philistinorum morte ipsius
quecumque et vidit ibi mulierem meretricem
hic autem dicit mulierem hospitatricem
quia nomen illius impositum equivocum
est ad utramque significationem sicut dictum fuit
supra xi capitulo de matre iepte et iosue secundo
de raab de iericho et propter hoc non invasiunt
eum ubi philistei quia secundum legem hu
manitatis debet homo in loco hospi
tii et posuerunt insidias in porta civi
tatis ut cum exeuntem occiderent et for
sitan utraque significatio conveniebat isti mulieri
quia malignibus viris hospitatrices se
de facili exponunt hospitibus suis ingre
ssus quod est ad eam hoc intelligitur de co
itu carnali secundum sensum historicum translatoris nostri
secundum autem hebreos intelligitur de ingressu ho
spitii et forte utrumque fuit ibi tertia patet
ex dictis usque ibi apprehendit ambas portas
fores porta proprie loquendo est introitus ap
ertura fores autem sunt hostia quibus
apertura clauditur utrum tamen palio fre
quenter ponitur // Post hec amavit hic
quartum ponitur qualiter sampson per talem
mulierem morti succubuit et primo describitur
mulieris fraudulentia inquisitio secundo
veritatis apertio ibi cumque molesta ei esset
tertio ipsius sampsonis comprehensio ibi
que cumque apprehendisset circa primum ponitur
mulieris triplex temptatio secunda ibi dixit
quoque ad eum tertia ibi dixit quod dalida
circa primum dicitur post hec amavit mulierem
utrum autem fuit hebrea vel philistea
videtur quod philistea eo quod fuit ita
sollicita de capere sampsonem adversariorum
philistinorum et vocata dalida sicut enim
dicit sibi et premiatam venit ad eum
principes philistinorum etc. ut que non
poterant superare virtute caperent frau
de tertia patet usque ibi si septem ner
vicis funibus id est factis de nervis
nec dum siccis et adhuc humectibus
quia tunc extendunt et non rumpunt

latentibus apud se insidiis philisti
norum et in cubili et in cubiculo finem
rei expectantibus quia non audebat
invadere sampsonem donec viderunt
per experimentum quod vincula non posset
rumpere qui rupit vincula valde
facilis non subditum quo si rupit quasi
filum stuppe tortum putamine quod mulier
qui silant in mittent aliquid suppu
to suo. Dixitque hic ponitur tertia temptatio
mulieris ad deceptionem sampsonis
cum dicitur saltem nunc indica michi
etc. fingebat enim ista mulier quod ex
magno amore ad sampsonem desiderabat
scire fortitudinis sue conditionem
sicut amans desiderat scire intima
sui amici si ligatus fuerit novis
funibus hanc conditionem novitatis
addidit sampson ad suam primam responsionem
ita quod funes non solum essent humida
et viridi sed etiam omnino nova et hoc
dicebat ad colorationem sui mendacii.
Dixitque hic ponitur temptatio etiam ut
dicitur usque quo decipies me celando secretum
amice tue si inquit septem crines
id est septem cincinnos vel flo
cellos cesaries enim capitis sui distincta
erat per septem flocellos vel cincinnos
cum licio plexeris id est cum forti ligamine
ligamento scripturarum. Dixitque ad eum da
lida quo dicis quod amas me q. d. fidelis
est manifeste cum ipsi sit animi
tui secreta sua in vicem revelare.
Cumque molesta hic describitur victoria
mulieris quia per molestiam in
primo petentis virtutem rei apparuit
ad suum intentum ferrum nunquam ascendit
super caput meum quia devotum naza
reorum erat quod non raderentur coma
capilli toto tempore consecrationis sue ut
dicitur Numeri vi. et ideo si rasum fuerit
caput meum recedet a me fortitudo
mea quia sicut dictum fuit super ista
fortitudo non erat ex virtute nature
sed erat quoddam donum gratie gratis date
quod in necessitatibus et expeditionibus sibi
assunt qui diu tenuit votum nazarei
violata propter ipso violato privatione
non assunt sibi Sed contra videtur
quia voti nazarei violabatur
per tactum et etiam aspectum mortui
ut dicitur Numeri vi. sampson autem
multos iam interfecerat ut patet

ex superdictis dicendum quod non sunt
simile de sampsone et aliis nazareis
qui erant consecrati ad tempus ad
vacandum orationibus et piis operibus
sampson enim fuit consecratus per totam
vitam et sua consecratio erat ordina
ta ad illa opera scilicet ad liberationem populi
de manu philistinorum ut dicitur supra
capitulo xiii. propter interfecit philisteos
consecrationem suam non violavit
sed magis adimplevit videns quod illa
quod confessus ei esset revelando ei vir
tutem hoc enim precepit philosophus quod nomen
domini nominavit dicens se consecratum
deo non enim nominasset nomen domini
dicendo mendacium. Descendit adhuc
semel ex hoc videtur quod illi qui prius fu
erunt apud ipsam ad comprehendendum
sampsonem sed videntes eius fortitudinem
per ruptionem vinculorum ipsum non in
vaserant sed latenter ad loca sua
recesserunt philistei etiam sampson fuit
deceptus revelando mulieri secretum
sui ignorans quod machinaretur
in morte eius at illa dormire
eum fecit super genua sua ut tonsor
melius posset radere eum qui si in
lecto iaceret rasit septem crines eius
id est septem flocellos quia
rasit totam cesariem septem flo
cellis distinctam ut predictum est statim
enim ab eo fortitudo discessit cumque ei
ipsa predictum est Dixitque philistiim
super te sampson volebat enim experi
ri an prius virtus fortitudinis discessisset
ab eo egrediar sicut prius feci et me
excutiam scilicet a vinculis ipsa ligaverat
ipsum ad experiendum consuetudinaliter
scilicet raso capite posset vincula rum
pere quod cum non posset philistei in
vaserunt eum scilicet cum ergo eum
apprehendisset hic quoniam describitur
sampsonis comprehensio ubi primo de
scribitur eius incarceratio secundo illusio
ibi iamque capilli tertio mors et con
summatio ibi qui dixit puero etc.
primum dicitur quod cum apprehendisset phi
listiim dono fortitudinis destitu
tum statim eruerunt oculos eius
ne si forte cresceret dampna eis
eis inferret et clausum in carcere
molere fecerunt id est gravem laborem
ne panem gratis comederet aliqui

aute exponit molere .i. terere cu
magnis inberbus quas adducebat
philistei ut de illis magni homines
et robusti nascerentur apti ad plu
ham capilli. Hic qui describitur
primus illuso in festo philistinoru
cu dic convenit in unu ut ymolaret
hostias reddendo gras ydolo suo
de captione sampsonis qui attribue
bat ydolo qui delevit terram nraz
pmtendum tec nascerentur ut dictu
est sup. xv ca°. precepint ut voca
retur sampson et ante eos luderet
.i. mariam visus eis pberet quia
cecus erat et io impingebat aliu
ad parietem aliu ad columpnam et
aliu cadebat ex quibus ridebat phi
listei // Dixit puero. Hic qui
describitur mors eius et consummatio
dimitte me ut tangam columpnas
tu quia ex collisionibus pdas erat
fatigatus ut requiesceret tam ut
pcaret impulsu cu dei adiutorio
de quo sperabat domu tade facet io
subditur at ille invocato dno
quia videbat quod eius delusio rete
batur in obprobriu dni eo quod
captionem sampsonis attribuebat
ydolis et deo hoc laudabant ab ydola
tribus ut ulciscar me de hostibus meis
hoc no dixit livore vindicte sed zelo
iusticie et honoris divini nominis quot
philistei blasphemabat ydola lau
dando io no peccavit philisteos
occidendo nec etiam occidendo se
cu ipsis put subditur moriatur ani
mea cu philistiim et accipitur hic
aia mea pro toto corpore quod est cor
ruptibile licet aia sit in mortalis
no eni sampson intendebat se occide
re se tamen patiebatur qui no poterat
hos blasphematores dni nominis occidere
nisi se ipsum cu eis occidendo. preterea
voluntas dei erat quod hoc faceret quod
patet per hoc quod fortitudinem miraculose
sibi reddidit ad hoc faciendu quibus
aut est debitor mortis ipsi deo
et hoc debitu pt repetere qn vult et
quo vult et io sampson no peccavit
se cu aliis occidendo dei voluntate
et instinctu divino credendu est
etiaz quod de peccatis suis p penitentia
tis penituit et quod illa mors p

pena peccatorum suorum fuit quam non solum
acceptavit sed etiam dnm pro ea rogat
et io computatur in cathologo sctorum
ad hebr. xi. Moraliter sampson na
zareus est homo per baptismum dno
consecratus dalida que situla interp
tatur est sensualitas per quam volup
tas carnis qsi per situlam hauritur
per hanc sampson decipitur quia per
sensualitatem homo aliqn a gratia
in baptismo recepta decitur septem
crinibus denudatur quia septem donis
spus sci spoliatur oculis privatur
per incuriis excecatione cathenis li
gatur per peccandi assuefactione carcere
clauditur per obstinatione sed tamen
capilli eius incipiunt crescere quia
dum fiat respectu incipit penitere
qui molens triumphat de hostibus
quia molendo peccata triumphat de
demonibus // Ca. xvii.

Erat eo tempore. Hic est ultima
pars principalis huius libri
in qua agitur de quibusdam
casibus tempore iudicum accidentibus et
sunt tres casus. sed prius ponitur ca. xix
ltius impna° de licet. qui sunt hec ob
antiquos no est liber distinctus a
libro iudicum ut pz per Ier° in prologo
galeato. Circa primu dubitatur quo
tempore accidit tempus michee et dicunt
expositores communiter quod accidit
post mortem Josue antequam surgerent
iudices et ad hoc probandu adducunt
quod hic dicitur in diebus illis non
erat rex in israel etc. quia tunc no
erat rex vel iudex qui errata
corrigeret dicunt etiam quod hec histo
ria hic scribitur ad ostendendum neces
sitatem dandi iudices israel ad cor
rigendum errata // Sed illud dictu
no videtur multu valere tu quia
sup dictum est plures quod iudices
peccarunt per modum direccionis et co
rrigi no per modum dui propter quod
no habebant efficaciam corrigendi
sed reges eis succedentes habuerunt
auctoritatem et potestatem subditos
coercendi causa aut suscitandi
iudices in ducta no habetur ex p
cedentibus quia ubicumque scriptu
ra dicit suscitavit eis dns

tlem in ditem primittitur premissa huius
sustitacionis tribulacio iniquitas erat in plebs
israel ut per inditem susitatum libararetur
hec (?) vero dicunt quod factum miche contigit sub
othoniel qui successit Josue ad quod proba
dum inducunt quod scribitur in fine xviij ca
mansit quod apud ydolum miche omni tempore
quo fuit domus dei in sylo hec tempus in
cepit ante mortem Josue ut habetur
Josue xviij° tempore autem Josue non declinaverunt
navit ydolatriam ut habetur ca° ij et ideo
dicunt quod hoc accidit in principio temporis othoniel
quod fuit proximum post positionem tabernaculi
in sylo post tempus Josue Igitur circa historiam
miche sic proceditur quia primo describitur
ydolatrie perpetratio secundo ydolatrie spoliatio
ca° xviij circa primum primittitur fabricatio y
doli secundo subditur abusus sacerdotij ibi in
plenitudine. Circa primum quia littera est in tra
ca considerandum quod mater miche conservare
vit summam pecunie pro fabricacione ydoli
michas autem volens in alios usus illam
expendere subtraxit illam occulte postea
vero penitens tamen quia ipse ydolatra erat
tamen quod maledictionem matris timebat que
illi qui predictam pecuniam subtraxerant
frequenter maledicebat dictam pecuniam
matri restituit ut inde fieret facit quod
ipsa promiserat et hoc est quod dicitur fuit
eo tempore hoc non refertur ad tempus samp
sonis de quo in mete super dictum est quia
illud accidit longe ante in mete s. post
mortem Josue ut predictum est sed refertur
inquantum ad tempus indictum tamen id est tollitur
per primum prec illius temporis mille centum
argenteos ex hoc dicunt aliqui quod
ista mater miche fuit dalida et quod
ista pecunia fuit quam recepit pro proditione
sampsonis ut dictum est ca° precedenti
sed hoc patet falsum tamen quia istud
factum contigit diu ante tempus sampsonis
et dalide ut predictum est tamen quia summa
pecunie non est eadem hic et ibi quia
dalile dederunt satrape philistinorum
singuli mille centum argenteos erant
autem quinque et sic summa illius pecunie
ascendit ad quinque milia et quingentos
argenteos hic autem ponuntur centum
argentei quos separavit s. a communibus
usibus ydolo dedicando et super quibus
me audiente iuraverat id est voto et in
vanicto promiserat. Secundum exposi
tores nostros in hebreo habetur me audiente
maledixerat s. ei qui pecuniam abstulerat
ecce ego habeo quod dico pater suum tibi red
dere propter causas predictas reddidit ergo
eos matri sue id est reddere promisit quia
de redditione actualiter postea agitur
que dixerat ei s. antequam confiteretur
pecuniam se habere secundum istam litteram
in hebreo habetur et dixit ei s. post confe
ssione pecunie consecravi et vovi hec
duo dum vocat filium deum quem cole
bat ut de manu mea suscipiat fi
lius meus et faciat sculptile etc. id est
explicat modum voti sui sic enim vo
verat quod de manu sua argentum tra
deret filio suo et inde faceret fieri ydo
lum et nunc trado tibi illud id est statim
tamen michi reddere reddideris pecuniam
statim secundum formam voti mei tradam
tibi eam ad faciendum quod vovi red
didit ergo eos s. ipse michas matri sue
redditione actuali que tulit ducentos
argenteos residuum autem pecunie fuit
consumptum in alijs que pertinebant
ad cultum illius ydolatrie ut porte id est
edicula ephod et consimilibus de quibus
postea subditur et dedit argentario
non pecuniam propriam sed pecuniam filij
sui secundum formam voti predictam ut
faceret ex eis sculptile atque conflatile
dicunt aliqui quod fuit unum ydolum
quod vocatur sculptile et conflatile id est factum
per fusionem et conflationem quod metalla
primus calescunt in igne et postea
malleo tonduntur ut ex eis aliquid
sculptus fortius. Alij autem dicunt quod
fuit duplex ydolum unum per sculpturam
quod vocatur sculptile aliud per fusuram
quod vocatur conflatile quia edicula id est
id est privatam edem deo separavit s. ydolo
dedicando et ab alijs usibus separando
vocatur hic ydolum deus et in tota
historia hoc nomine deus vel dominus per
deo falso accipitur excepto quod in fine
dicitur omni tempore quo fuit domus
dei in sylo hic enim accipitur pro
vero deo et fecit ephod atque teraphim
quod autem sequitur s. vestem sacerdotalem
et ydola non est in hebreo sed appositum
fuit a translatore ad exprimendum
ephod et teraphim ephod enim idest
quod super humerale ut habetur exo

xviij. et est vestis p̄ncipalis summi sacer-
dotis et p[er] ipam hic intelligitur alia
vestimenta sacerdotalia que fecit mi-
chas ut dicit expositores. similiter si at
p[er] teraphim hic intelligit[ur] ydola ipse
hebreo dicit hic' q[uod] teraphin est capt
pu[er]i p[ri]mogeniti demoni ymolati
q[uo]d aromatibus conditur ut posset diu
p[er]manere sine putrefaccione z super
linguam eius in lamina aurea puna
ponitur nomen demonis z sic dat
r[esp]onsa prout dicu[n]t fuit diffusius gen
xxxj z quia dicta videntur contrarie
q[uo]d h[ab]etur sequenti ca[pitul]o nostis q[uo]d i[n] do-
mibus istis sit ephod z teraphin et
sculptile atq[ue] conflatile itaq[ue] teraphin
dr esse aliud a duobus ydolis predictis
quorum unum s[ecundu]m erat p[ro]fusum aliud
p[er]sculptum ut predictum est // Impleuit
q[uo]q[ue] hic qu[ae]ritur describitur abusus sacer-
dotii duplex quia primo fecit sacerdotem
unum de filiis suis quod notatur cum d[icitu]r
impleuit q[uo]q[ue] filiorum suorum manum i[d est]
obtulit manum eius oblacione vel
sacrificium per eum offerendum tamq[uam] per
sacerdotem ideo subditur z factus est ei
sacerdos cum tamen nullus esset promoue-
dus ad sacerdotium nisi de filiis aaron
michas aut[em] non erat de stirpe illa s[ed]
de tribu effraym. s[e]c[und]o q[uia] fecit sibi sacerdo-
tem de tribu levi s[ed] non de filiis aaro[n]
q[uo]d notatur cum dicit[ur] fuit quoq[ue] alter
adolescens de bethlee iuda. h[oc] e[st] dicitur
ad distinccionem alterius bethlee que erat
in tribu ysachar ut h[ab]etur Josue xix
ex cognacione eius i[d est] ipsius miche ut
dicunt aliqui s[ed] hoc est falsum q[uia] i[n] heb[ra]eo
h[ab]etur ex cognacione iuda mulieris
cum que non succedebat in hereditate
propria poterant contrahere cum viris
alterius tribus ut dictum fuit ultimo ca[pitul]o
et in nu[meri]. levite fuit de tribu iuda pr[oprie]
aut[em] levi dicitur erant de bethlee iuda
quia tribus levi p[ro]prie tribus erat di-
spersa ut dictum fuit Josue xxj egressus
q[ue] de ciuitate bethleem quia filii
isr[ae]l iam declinauerant ad ydolatriam
nec reddebat decimas ad sustentaci-
one levitarum ut tenebantur z io
levite cogebant[ur] querere de[n]m palam
modum cetera patet usq[ue] ibi fuitq[ue]
illi quasi unus de filiis tenebat

eum enim honorifice in domo sua vel occu-
pabat eum operibus similibus impleuitq[ue]
michas manum eius exponatur sicut p[ro]-
ximi s[upr]a quia benefaciat michi deus h[ab]enti
levitici generis sacerdote licet enim esset iste
michas ydolatra z coleret deum falsum
ut potest demonem in ydolo tamen crede-
bat quod ob s[er]uiciu[m] sacerdotis de stirpe
levi esset eis magis placatum q[uam] de
alia tribu // Ca[pitulum] xviij.

In diebus illis hic qu[ae]ritur describi[tur]
ydolatrie spoliato ubi primo desc[ri]-
bitur spoliandi occasio secundo
spoliandum occupato ibi profecti q[ue] tercio
spoliati conquestio ibi cumq[ue] iam procul
spoliantium abusio ibi posuit // Circa
primum sciendum quod occasio spolia-
tionis miche fuit missio exploratorum
a filiis dan qui eundo ad locum explo-
randum diuerterunt in domo miche ad
hospitandum ibi quia erat homo potens
et diues de filiis isr[ae]l z h[oc] est q[uo]d dicitur
tribus dan querebat possessione sibi ut
habitaret enim accepisset sorte possessionis
sue ab iosue ut h[ab]etur Josue xix sicut
et alie tamen in sorte eius h[ab]et tribus ad-
huc manebat gentiles qui non erant
adhuc deleti nec expulsi p[er] filios isr[ae]l
et maxime in sorte dan quia amor-
reus artauit filios dan in monte
nec dedit eis locum ut ad planiora de-
scenderet ut h[ab]etur sup[ra] primo ca[pitul]o et sic
intelligendum est quod subditur usq[ue] ad
illam enim diem sorte inter alias tribus
non acceperat i[d est] sufficientem p[ro] tanta mul-
titudine io subditur miserunt igitur
ad explorandum ciuitatem layis quo po-
ssent eam capere ad habitandum ibi et cum
intrassent domum miche requieuerunt
ibi erat enim diues z poterat eos recipe[re]
et agnoscentes vocem adolescentis le-
uite proloquelam eum cognouerunt q[uo]d esset
de bethleem licet omnes filii isr[ae]l h[ab]erent
unum ydioma i[d est] hebraicum tamen aliter
pronunciabat[ur] in diuersis partibus terre isr[ae]l
sicut ydioma gallicum aliter pronunciat[ur]
in normania et in picardia vt eius q[uo]q[ue]
illius diuiso modo i[d est] loco ei assignato ad
inueniendum ad que diuertebat ad sor-
tiendum z alia sibi necessaria cetera patet
usq[ue] ibi rogauerunt ut eum consuleret
dominum etc. i[d est] falsum deum iam enim ei dicebat
q[uo]d ydola colebat ut patebit infra
iam enim multi de isr[ae]l declinauerunt

ad ydolatam dns respicit viam nostram
dicit aliqui q dicat eis de capite suo
volens ei loqui placentia. alij vero
dicunt q hec dixit eis ex iussu demonis
loquentis in ydolo ad decipiendum modo
sup dco deus eni aliqn pmittit de
mones dare tlia rnsa ydolatris q
conmabia sua de mentiu q sic in
erroribus intant 2 tlia aliqn sut
vera venit lais sic debet scribi illa
eni ciuitas que vocat hic lais fuit
capta ante abirpo ut hetur Josue x
et ista que vocat hic lais vocat lesem
Josue xix // viderunt q ppm hitan
tem in ea absq ullo timore et pgnis
inpmissum ad resistend ad usarijs
repente sup uenientibus iuxta 9sue
tudine sidoniorum quia sydon erat ciui
tas fortis 2 munita 2 ideo habitatores
eius no timebat ab exinis ita nec
illi de lais qui nis no hrent ciuita
tem ita forte 2 ptul a sydone ita qd
no poru potiunt cito iuuari ab illa
ciuitate atq cunctis hominibus sepa
ti et no hntem fedus societatis cu
aliquibus alijs p quos posset iuuare
ei cetera patet // p fecti igitur hic qui
describitur spoliaton occupaco. vz eni
viri bellatores de tribu dan euntes ad
capiendu ciuitate lais exploratam du
transirent iuxta domum miche abstulerunt
ydola 2 ornamenta sacerdotalia ducetes
secu sacerdotem de consensu tamen ipius
et patet lra exceptis paucis q discu
ventur exponendo intuserunt in cari
athiarim in de no ciuitate s extra
ut patet p hoc quod subditur post
tergum cariathiarim i. cognoscere
debetis exqo pz q pdcm est q sicbat
quinq viri sup dicti ydola esse i domo
miche plenita qui eis indicauat a
lr no potuisset hoc indicasse alijs
q in domibus sit ephod 2c cao pcedenti
dcm est quid significet ista videteq
vobis placet vz de oblatione ydolorum
et ornamentorum ad hec ptinentem 2 quia
erant pni ad ydolatam 9senserunt
q hec fiet vz sexcenti aut viri ita ut erant
armati stabat ante hostium parati
mir inuire illos qui ingressi fuerant
ad tollendum pdca si indigent cetera
patent usq ibi qui cu pgerent et
aute se ire fecissent puulos atq
iumenta et oine q erat preciosi bella
tores eni extra fecerunt ne michas
et illi qui cu eo erant sequentes
tlia rapent uel puulis nocerent qui
defendere se no possent // Cumq iam
hic quem describitur spoliati 9questio
2 pz lra usq ibi deos meos quos
michi feci tulistis 2 sacerdotem 2 omia
que hec in hebreo hetur 2 quid michi
amplius q d illa que tulistis ita
preciosa erat michi q parum aut
nichil appacor residuu 2 sic intellige
da est translacio nra que lz 2 omia
que hec no erat eni abstulerunt
bona miche alia cu esset de filijs istis
quos spoliare nolebat s tm acceperunt
illa que erant ad cultu ydolorum ptine
cia quod accedebat ad religionem ptine
no ad furtu 2 hoc patet p hec subdi
tur ne ultra loquaris ad nos veni
ant ad te viri animo 9citati i. cum
familia tua 2 domus tuis cetera patet
ex pdictis usq erat aut ciuitas sita
in regione roob in hebreo hetur i con
uente roob // posuitq hic qui de
scribitur spoliorum abusio quia illis
que abstulerunt de miche domo abusi
sunt ad ydolatram exercendam et hoc
est q dicat posuit sibi sculptile p
hoc intelligitur aduso ad ydolatam p
tinentia que sibi posuit s ad exercendum
ydolatam 2 sequitur 2 ionathan iste
est leuites que adduxerat de domo
miche 2 filios eius sacerdotes pdcorum
ydolorum usq ad diem captiuitatis
sue que facta est p salmanazar
regem assiriorum ut hetur iiij Regum xvij
2 sm hanc expoicone li captiuitatis
sue refertur ad tribum dan Idem gat
sup librum pali p dicit q refertur
ad domum dni usq ad captione arche
p philisteos que hetur j Regum iiij quia
tunc translatu fuit tabernaculu de sy
lo 2 hec dcm 9sonat lre sequenti tu
dicat mansitq apud eos ydolu mi
che omi tpe quo fuit domus dei
in sylo quasi dicat no amplius // Cam xix

vat vir quidam hic pointur
casus sceleris de uxore leuite
que in ciuitate gabaa mor
tua fuit ex nimia libidine abute

cm ipa cta q precedunt sic quia pmo
describitur sceleris perpetrato scdo perpetra
cn vastato xx ca° tcio vastatorum
reparato xxi ca° pa ps diuidit in
tres quia pmo describitur occasio pcti
s° modus perpetrandi ibi illis epula
tibus tcio manifestato fci ibi qua
cu esset ingressus occasio aut pcti
fuit iste q leuites vxore suam
que recesserat ab eo reduxit p ciuitate
gabaa inqua erant aliqui homines pessimi
z luxuriosi nimis igitur cta hoc sic
preditur quia pmo describitur vxoris
reconciliato scdo reconciliate reductio
ibi die aute quto tcio ingabaa hospi
tato ibi occubuit ei sol cca pmu d°
accepit vxore de bethlee iuda hc dic°
ad dram altius bethlem bethleem
que est in tribu zabulon ut dcm est
sup xvii ca° que reliquit enim iste
leuitur que fornicata est sup eum et
sic inthe° videt° tangi causa recessus
ut pote quia p fornicatione vir eg
erat eam nl ipo ignorante viro re
cessit cu adulterio z postea no fuit ta
ausa reuti admaritum sun z io iuit
ad domu pris sui secutus est eam
vir suus volens reconciliari sicut
frequent contingit q viri sacientes vxo
res suas male egisse contra lege thori
eas tam reuocat hus i comitatu
puum i fmi ccm pa inlia - die at
quto hic qur describit vxoris reconci
liate reductio z pz lra usq ibi cosi
dera q dies ad occasu declinior fit no
quia esset ia pe nocte s vesibat ho
ram meridionalem aqua incipit sol
declinare asua altitudine z venit
contra diebus que alto noie vocatur
ierlem de rombus hom nomi z alioz
quibus nominata est hec ciuitas fm
diursa tpa dcm fuit gen xxvii cotg
aut loco dicut hic q ista historia
contigit tpe othoniel aute illaz que
scribitur in pncio huius libri decaptione
iierlem p filios iuda quia subditur
no ingrediar opidum gentis alie
ne ex quo videt° q adhuc fily iuda
no ceperat illam ciuitate catholici
aut aliqui dicut q contigit an otho
niel eo q in fine huius historie d°

in diebus illis no erat in isrl sicut
sup dcm est de historia inicie ca° xvii
occubuitq eis hic qur describitur
recidiuum hospitato cu dicitur occ
buitq eis sol iuxta gabaa z ibi
no poterant bono modo vltra tras
re z nullus eos recipe noluit hospi
to quia boni timebant eos recipe
timentes in vasione domus sue de
nocte ab hominibus i solentibus q
erat in ciuita sicut contigit ei qui
eos recepit mali aut homines vagi
et i solentes no hut hospicia ad re
cipiendu discernentes nec ipi libent
declinarent ad eos ec pa usqz ibi et
nunc vadimus ad domu dei hoc e i sylo
vbi erat thabernaculu z archa testa
menti quia autequam intraret domu
suam volebat deo regracia q
duxat enim in via z custodierat
coh° debent homines inclinari ad
ipos rest recipiendu - illis epula
tibus describitur perpetrandi occasione hic
qur describitur perpetrato pcti cu subdit°
venerunt viri ciuitatis illius fily beli
al q aut s° i absqz iugo no e ihe°
s est interptato huius dictionis belial qr
tales hoies sut sine disciplina z timore
dei fores pulsare ceperunt tam fry
dictume roms recte pegim in ho
spito debet esse scdm educ vim q
ingressus est domu tuam ut cogno
scamus eu cu coibitu sodomitico
ut qdme dicut expositores z iosephus
aut dicat q no querebat n nubem
s hic loquebant ut inclinarent
eum domus z maitu inlicens ad
tradendu eam vn z interptabant
viro morte vbi tradet eis vxorez
suam fry allegat ca° scti dicens
volentes me occidere coh° vn q
tradita eis vxore fuit contepti ut
gebur insta hco filiaz vgine -
dicut aliqui q no peccauit offerendo
eis filiam suam ad coitumdu maius
malu s pcm q itam ut ipi pte
debat z i iniuria hospitii suorz sed
hoc no est vm q nullus debet con
sentire inihe q est pcam maxime
mortale de qie ut euitet malia maius
pctm put declaratu fuit diffuse gen

gen. de loth in casu consimili. noluit
tradere filias suas virgines. et hic ho-
die gabaonite i. uxorem que sic nominat
concubinam et filiis modus loquendi habetur
ij. R. xvj. ubi achitofel dicit ad ab-
solon ingredere ad concubinas patris
tui que tamen erant uxores dauid
non enim habebat concubinas ad extendendum
ad ultimum que tamen tota nocte abusi essent
quia non erat eadem uxor et ideo talibus con-
cubitus erat abusus vel quia reuerebatur
ea concubitum in ... et ibi corruit tamen
quia erat nimis afflicta tamen etiam ex
verecundia. Cum autem esset ingressus hic
qui describitur facti diuulgato tamen dicitur
arripuit gladium et cadauer uxoris cum
ossibus suis in xij partes etc. Erant enim
xij tribus preter tribum leui tribus autem
manasse erat diuisa in duas partes quarum
una erat ultra iordanem alia citra et
sic nulla tribus fecit duas partes aliter non
fuisset notificatum factum sufficienter. pro tribu
vero beniamin non fecit aliquam partem quia
inimici per quos misisset occidissent nuncios
pro tribu leui quia erat dispersa per omnes
tribus et ideo denunciatione facta aliis
tribubus sufficienter erat denunciatum
tribui leui misit in omnes terminos israel
per nuncios qui factum et modum facinoris
plenius explicabant. Capitulum xx.

Egressi itaque hic qui describitur
peccatum vastatio ubi primo
facti vitas describitur secundo iusticie
equitas requiritur ibi et miserunt tertio
iniquitas defenditur ibi qui noluit
quarto iusticie inimici contradicta ibi vi-
cerunt quoque israel. Circa primum dicitur egressi itaque
sunt etc. Sequitur de dan usque bersabee
bersabee hic exprimitur longitudo terre
israel quia ciuitas dan est in termino
aquilonari et bersabee in australi
et terra galaad in hoc exprimitur latitudo
eo quod incipit terra galaad que est
ultra iordanem et protenditur usque ad ma-
re mediterraneum omnes quoque anguli populo-
rum hic dicuntur hic duces populorum et capi-
tanei in tribubus et familiis et cete-
ris tribus israel excepta tamen tribu ben-
iamin quia in ecclesiam i. in congre-
gationem ... non sunt congre-
gati in silo ubi erat domus dei
sed in masphat. Interrogatum quoque leuita
quia non debet procedi ad punitionem
tanti facti absque discussione dili-
genti. Veni in gabaa modo
expresso capitulo precedenti volentes me
occidere nisi eis traderem uxorem
meam secundum dictum Josephi vel volentes
me occidere affligendo me carnali con-
cubitu et nephario secundum ... aliorum
...quam tamen nephas et grande piaculum
et dicitur apud nos quod dicitur purgare vel
dicatur piaculum quasi factum uno modo
absque purgatione pene tradendum.
Sciendum tamen quod predictus leuita non solum
factum retulit sed coram testibus probauit
... quem habebat in comitiua et
presente qui receperat eos in hospitio
et familiam eius non aliter non esset
procedendum contra filios beniamin ad
bellum et ad dictum unius hominis statim
quod omnis populus ex admiratione facti
quasi unius hominis sermone vidit i.
concordie et sine retardatione aliter
dilatione ideo sequitur non recedemus
etc. tecta patet littera. Et miserunt
hic quod iusticie equitas requiritur
scilicet ut actores sceleris morti tradantur
tamen dicitur cur tantum nephas in nobis
repertum est quod dicitur nullo modo debetis
sustinere actores tanti mali ideo subditur
tradite etc. et auferatur malum in israel
quia experimento didicerant quod per flagi-
tium unius vel paucorum infortunium
veniebat super populum sicut dictum fuit
Josue vij de peccato acham. Qui noluerunt
hic quod iniquitas predicta defenditur
quod notatur tamen dicitur conuenerunt in gabaa
ut illis ferrent auxilium etc. Inuenti
sunt xxv milia de beniamin ... tibi
habetur xxvj milia et videtur hic littera mea
corrupta per aliquos correctores qui
... quod infra eodem capitulo ... numerantur
viri beniamin qui ceciderunt in prelio
inueniunt xxv milia et vj viri qui
fugerunt propter quod ab isto numero subtra-
xerunt mille ... hebrai-
ce ... et sic fundis lapidem ad
certum iacientes ut capillum quoque per-
cuterent etc. ... est hyperbolica ad expri-
mendum excellentiam artis fundi-
bularis in ipsis sicut aliquis dicitur
tota ciuitas currit ad hoc spectaculum

cu tame maior ps aliqu remaneat
Utrumque ergo isrl fecit qm gtuacia
inste in vaditur pbelli aptum ubi
primo reprimitur supbia & scdo gfudit
contumacia ibi quiobrem · Cca pri
saciendu qrat filii filii isrl frequent
instu bellum tamen nimis gfidebat
in sua fortitudine & multitudine & io
dns pmisit eos bis in principio debel
lati ut humiliarent & ad deu reverent
magis gfidentes de virtute diuina qm
de sua. Hec aut dicit qd istud gtigit
eis eo qd negligentes fuit de puni
tione ydolatrie in domo miche & in
domo filiorum dan qd quidem fcm co
tigerat in meo au istud ut dicit
hec et fuat notorum apt qd filii isrl
tenebant illud corrige qua fuit
ita gue & grauius isto fuit gitatis
ppli isrl noluit ire ad plm cont
ruben & gaad & dimidia trbu ma
nasse eo qd tenebat eos edificasse
altare sacrilegum ut hetur Josue xx
ii satis gueniet pt dci qd utrumqz
dcorm fuit in causa rebellionis ppli
cont isrl pfilios beniamin in prnao
& sic ptm pmi pns puniret qm
pmis hys dcis veniamus ad litam
que pz usqz ibi iudas sit dux in
i tribus iuda sit principalis & prima
et ille qui est capitaneus illa tribu
sit dux exercitus rursu qz filii isrl
& fortitudine & mo tosidentes ergo
patet quod sup dcm est qd nimis
psumebat de se ipis ronc multitu
dinis ccia patet in lra & cmobre
pt casum suorum perdentem omes
filii venit in domu dei re utrum
aut venit in silo ul utru domus
dei hic vocetur archa testamenti
et tabernaculu que alii ptabantur
ad exercitum ut hetur . s. [illegible] iii caplo
hetur expsse vniptu satis videtur
qd venit in sylo qz civitas gabaa
que obpugnabat no e longe a sylo
sz satis ppe ita qd poterant illuc satis
gueniet accede absqz arche & ta
bernaculi translatione eo tpe ibi erat
archa dni qd aut scdo dr in sylo no
est in heo sz sub intelligit si archa
no fuit transportata ad exercitum

vniptu ubi erat archa cu quia tu
servabatur tabernaculu & altare ho
locaustorum potuit ibi sacrificum fieri
& phinees filius eleazar filii aaron
erat ppositus domus i. summus sacerdos co
sulunt igitur dnm piptu phinees
ccia patet. Possimus hic describere
filiorum beniamin gfusio iustu eni
erat qd eorum gtumacia puniretur & pz
lra in littera eo qd pro in mo loquendi
hebraicum idem ptes aliquibus
importis replicatur ad intellectu pius
gsiderandu qd exercitus filiorum isrl fuit
in tres ptes divisus inequales tu
una ps fuit porta retro civitatem
i insidiis ut cu filii beniamin civitate
atqz occurrent filiis beniamin si debel
lo vellent refuge ad civitate alia
ps in qua erant decem milia bella
torum ante civitate pvocabat filios
beniamin ad bellum & cu filii filii
beniamin exissent cont eos ceperunt
fugere versus duas semitas ut sic
filii beniamin insequentes eos a civi
tate se aliquantulu elongaret & sic
daretur insidiis spaciu intrandi civi
tate & comburendi & cu hoc filii beniamin
inciderent in tertiam ptem filiorum isrl
in qua erat multitudo exercitus que
erat iuxta semitas duas pdictas
& sic fcm est. & ptalem modu fuit
debellati filii beniamin & fe omes
trucidati qz erant re adversarios [illegible]
s. hys dcis pz lra que satis longa
usqz ibi & sic fcm est ut omes qui
derunt qui de beniamin in diversis locis
essent xxv milia & sequitur remanserunt
itaqz de omni no beniamin q evadere
potuerunt & fuge in solitudine vi viri
Secdm aut hebraicam veritate de fi
liis beniamin erant xxvi milia & cu hec
vi c viri de civitate gabaa ut dcm est
sup & sic defitiunt mille & centu viri
& de istis dicit hec qd refugerunt ad civi
tates alias de sorte beniamin quo ve
nit in gabaa ut sup scptu est heres
eni fugientes de plio fugerut ad di
versa loca pro ut melius possut & i
illis civitatibus fuit infra tu ulic
urbibus & aialibz & hoc viz pz hic qd dcit
egressi filii isrl post victoriam i campo
sitam omes reliquias civitatis

cunctis usque ad iumenta in gladio percusserunt et cunctas urbes et viculos beniamin vorax flamma consumpsit. Capitulum xxi

Iuraverunt quoque etc. Hic ponitur tribus beniamin dissipate reparatio. Et primo describitur affectus consideracionis, secundo effectus reparationis ibi ideo dixerunt. Circa primum ponitur motiuum compassionis cum dicitur iuraverunt que filii israel in masphat et dixerunt nullus vestrum dabit filiis beniamin de filiabus suis uxorem. Hoc iuraverant ante bellum et quia illi evaserunt non poterant accipere uxores alienigenas cum esset lege divina prohibitum. Ideo non videbatur via qualiter tribus beniamin reparari posset per generacionem quia omnes mulieres tribus beniamin fuerunt interfecte quod satis miserabile videbatur quod una tribus tota de populo israel deleretur maxime cum hoc dominus precepisset. Sed tamen dixisset cras tradam eos in manus vestras ut habetur capitulo precedenti. Ideo subditur levaverunt vocem suam etc. Altera autem die diluculo consurgentes construxerunt altare quia forte illud quod erat ibi prius erat dissipatum vel forte quia transtulerunt ad sacrum vel reportatum ad locum suum et situatum vocatur hic constructio obtuleruntque ibi holocausta pro gratiarum actione de victoria habita licet compaterentur tribui beniamin sic dissipate. Et dixerunt quis non ascendit in exercitu cuius causa subditur cum dicitur. Iuramento enim iuramento se constrinxerant cum essent in masphat interfici eos qui defuissent eo quod bellum contra filios beniamin pertinebat ad ipsam communitatem populi. Cui sufficiebat sumere vindictam sceleris eorum ut patet per predictam. Ideo dixerunt hic ponitur reparacio describitur tribus beniamin reparatio studiosa. Et primo ponuntur eis date, secundo ponuntur alie accepte ibi dixeruntque minores natu. Circa primum dicitur quis est de universis tribubus israel qui non ascendit ad dominum in masphat. Hoc autem quesierunt duplici de causa. Una ut occiderentur ratione iam dicta. Secunda ut virgines ibi reperte filiis beniamin qui de bello evaserant darentur. Et ecce in vero sunt habitatores iabes galaad in illo exercitu non fuisse. Et nos tamen in veritatis subditur cum dicitur eo quoque tempore cum essent in silo filii israel recedentes de prelio ut communis agerent deo ut predictum est nullus eorum fuit de habitatoribus galaad ibi repertus est. Et propter hoc factum fuit quod non fuerat in prelio quod redisset in silo ad reddendum gratias cum aliis sequitur punitio eorum sed cum dicitur ite et percutite habitatores iabes etc. Interrogacione enim fuit tunc quod fuerunt ex negocio communis civitatis factum est tantum punito. Inventi sunt de iabes galaad quadringente virgines. Si autem queritur qualiter cognoscebat eas ab aliis potest dici sicut dicunt quidam xxxi de virginibus madianitarum sic quod faciebat mulieres transire ante archam domini et ex signo ibidem dato cognoscebatur que esset virgines et que non. Miseruntque nuncios ad filios beniamin qui ducerent illas virgines et preceperunt ut eas suscipiant in pace et utrumque fuit verum quod precepti fuerunt filiis beniamin quod reciperent eas in uxores et virginibus quod ipsis consentirent. Dixeruntque hic ponitur describitur reparatio per mulieres alias captas de consilio tamen voluntate maiorum de israel. Circa quod primo ponitur decretum maiorum consultatio, secundo consultationis determinatio ibi preceperuntque. Circa primum dicitur dixeruntque maiores natu ad quos spectabat cura populi quid faciemus reliquis qui adhuc remanebant et viri de beniamin absque uxoribus. Filias nostras eis dare non possumus dicitur tamen communiter quod poterant quod filii beniamin non poterant ducere alienigenas uxores et sic iuramentum videbatur esse contrarium caritati que erat circa reparationem unius tribus que reparatio debebat in bonum communitatis totius populi et ideo non erat servandum nimpta quod tunc temporis sentiendum erat fugere contrarium iuramentum ideo fecerunt aliud

consilium vz q filii beniamin non haberent
uxores venirent latenter tempore festi in sylo
et ibi de virginibus ducentibus choros acci
perent sibi singuli unam sicut fecerunt
uiri beniamin nec maiores natu
hoc consulentes venerunt contra iuramentum
suum quod nullus maritaret uxorem de filiabus
filiabus similiter nec patres earum quia
non fuerunt in hoc consilio nec dederunt eas
similiter nec filii beniamin eas rapien
tes peccaverunt quia hoc fecerunt de man
dato illorum ad quos spectabat cura to
cius populi ut dictum est et probabile est
quod ille virgines consenserunt in animo
cum autem cognoscerent a quibus et quo
modo ipse rapte fuerunt. Nisi quod ibi miserentur eorum
dictis patribus et in rebellantem
non enim rapuerunt eas in rebellantem
atque victores de virginibus ut acciperent
non dedistis et a vestra parte peccatum est non
propter negationem dationis quia causa
maiores hoc allegantes essent et
consilii culpa eo quod suas filias illis
non dederunt et sic non haberent frontem
sic loquendi istud patrum est intelligendum
eo quod non custodierat filias suas dili
genter sed permiserat eas ducere choros
ad campos ubi potuerunt capi eo
ipso quod iuraverunt non dare eas filiis
beniamin debebat eas custodire quod
illi non haberent facultatem rapiendi
sic ergo exponitur hic passus secundum translacionem
nostram in hebreo miseremini eorum
non enim ceperunt viri uxores suas in bello
nec vos dedistis eis quod tempore culpe nostre
quod sic exponitur hebraice miseremini eorum ut
possint reparare tribum propagationem
non enim ceperunt viri uxores suas in bel
lo viri uxores sibi copulandam nec
vos dedistis eis quod tempore culpe iam vo
bis non potest imponi culpa transgressi
onis iuramenti ex tempore quo acceperunt
eas sed post tempus iuramenti viri quas
non dedistis nec plus iuraveratis sed
nisi quod non daretis eis contra quos
non fecistis quia non ceperunt eas de
voluntate vestra recta etc.

Explicit

In diebus unius iudicis hic qui
ponitur textus casus super ipsius
Ruth et dividitur in quatuor partes
quia primo describitur ipsius ruth coniunctio
generosi secundo eius coniunctio viciosa tertio
conventio legalis quarto copulatio matri
monialis. prima incipit in quatuor
capitulo huius historie prima ad hunc ibidem
quia primo describitur coniunctionis occasio
cum dicitur noemi occasio autem coniunctionis
ruth ad moabitam fuit eo desponsa
ea filio elymelech inde peregrinanti
intra moab et ideo primo describitur ipsius
elymelech peregrinatio secundo ipsius ruth
desponsatio ibi qui acceperunt etc. primo
primo ponitur tempus peregrinationis huius cum
dicitur In diebus unius iudicis quis fuit
vale dicitur dicunt enim magistri in historiis
et aliqui expositores alii quod iste iudex
fuit heli qui tunc usurpavit sibi
sacerdocium qui non fuit de eleazar sed de
ythamar licet autem istud secundum sit contrarium
quantum ad hoc quod heli non fuit de eleazar
sed de ythamar non tamen videtur verum quod sibi
usurpaverit sacerdocium quia primo regum secundo
capitulo dicitur ipsi heli in persona domini loquens
loquutus sum quod domus tua et domus
patris tui ministraret in conspectu meo
in sempiternum etc. ex quo videtur quod illud
sacerdocium habuit ex ordinatione divina dicitur
ibidem plenius secundum causam non videtur
verum vz quod peregrinatio elymelech que hic
describitur contigerit tempore heli quia a principio
quo incepit iudicare israel usque ad prin
cipium regni david fluxerunt tamen
octoginta anni prout fuit declaratum
super Judicum xi capitulo et in isto ergo tempore
oportuit fieri istud datum quod peregrinatio hec
elymelech fuit et quod de ruth obeth ge
nuit et obeth ysaye et ysaye david et
vita ipsius david usque ad principium
regni sui quod non videtur verum primo quia
de isto tempore fluxerunt xl anni ad minus
usque ad nativitatem obeth vz decem
anni quibus noemi mansit in re
gione moab ut habetur in hoc capitulo cum
anno uno ante nativitatem obeth quia
dato quod booz statim acceperit ruth
post adventum eius in bethleem cum
noemi tamen antequam natus fuit
de ea obeth transivisset annus unus
xi totus vel saltem fere item david
vixit triginta annis antequam cepit
regnare ut habetur ii regum v item

yesse pr david iam erat senex quando
genuit david ut videtur qr habuit sex fili
os ante eum ut habetur j re xvij. et j paralip
ij. ca° et sic habuit xxxix annos ad minus
qn genuit david hec etiam patet ex hoc
q dr primi re xvij. q erat senex et
grandevus et iam emite milicie quando
david adhuc adolescens missus fuit
ab ipso ad visitandum fratres suos. si autem
isti anni simul congregentur faciunt annos
octoginta et sic non remanet aliquod tempus
inter ipsum obed quousque posset generasse
ipsum yesse. posito etiam cum hoc q helymelech
a primo anno hely cepisset pe
regrinari propter hoc non vr verum q historia
Ruth fuit tempore hely sed ante. Et ideo
aliter dicunt hebrei et melius ut videtur
q iste iudex fuit abesan de quo fuit
dictum Judicum xij. qui fuit ante hely
xlvij annis ut patuit super Judicum
xij dicunt etiam hebrei q iste abesan et
booz est idem homo binominis tamen tunc
oportet dicere propter istam dictam q pe
regrinatio elymelech incepit antequam
booz inciperet iudicare quia iudicavit
populum vij annis tamen et noemi fuit in
regione moab x. annis ut dicitur
infra eodem ca° et booz accepit Ruth
post virum cum illa peregrinatio protendit non
nisi fuit tempore abesan qui est idem
q booz secundum hebreos ideo dicunt hoc fuisse
tempore eius quia res a fine denominatur
et quia ista historia hic ponitur ad ostendendum
descendentiam david regis descendit de booz
ut patet in fine facta est fames in terra
propter ipsa peccata. Abiitque homo in bethlee
hec causa huius peregrinationis variis
assignatur. dicunt enim hebrei super quartum
paralip q tunc temporis fere fecit
paliquod spacium in mobilibus ad tem
dum homines ut sic retraherentur
a benormibus peccatis quibus erant
involuti q non fecerunt propter q circa
fames facta est maior illa q elymelech
qui erat de nobilioribus civi
tatis bethlee fuit coactus ire ad
terram extraneam ad querendum victum suum
hebrei autem dicunt q propter famem in terra
illa accidentem multi paupers recurre
runt ad elymelech qui erat dives
et potens et propter avariciam suam

dimitti erat ei dare propter hoc ad evitandum
importunitates illorum exiit de terra israel cum
bonis mobilibus que habebat et quia
ex mala causa exiit ibidem mortu
us fuit cum filiis suis et depauperatus
ut patet // Item accepimus hic quidem
describitur ipsius Ruth desponsatio di
cunt autem hebrei et etiam aliqui catholici
q ista Ruth fuit filia eglon regis
moab sed hec videtur falsum quia tempore
aioth qui interfecit eglon ut habetur
Judicum iij. fluxerunt anni cc.xxxij.
usque ad abessan ut declaratum fuit
Judicum xij et multo plures anni fuerunt
usque ad hely et ideo si abesan fuit
idem quod booz ut dicunt hebrei impo
ssibile est q Ruth fuit filia eglon
quem interfecit aioth quia ad hunc
erat satis iuvenis et apta ad pl...
qn fuit coniuncta ipsi booz // Item si booz
fuit alius ab esan ita q historia Ruth
accidit tempore hely ut dicunt aliqui
multo magis impossibile est q ipsa
Ruth fuit fuit filia predicta eglon
quia multo plures anni fuerunt ad hely
quam usque ad esan ut declaratum fuit
Judicum xij et ideo si aliquis vellet
dicere q Ruth fuit filia eglon regis
moab oportet quod dicere q iste eglon
eglon fuit alius ab illo quem inter
fecit aioth et longe posterior ipso et
tamen ad hunc hoc non videtur quem
enim dictum propter dictum hebreorum et catholi
corum quia propter hominem helymelech
venit pauper ad regionem moab et
propter hebreos licet venerit dives tamen
fuit ibi depauperatus ut dictum est
supra et hoc videtur expresse q dicitur infra
eodem ca° q noemi rediit de terra
moab vacua .i. sine viro filiis et
divitiis non est autem verisimile q rex
moab dedisset filiam suam uxorem
viro pauperi et extraneo et si post
dictamentum depauperatus fuisset divi
tiis non est verisimile q permisisset
eam de terra sua recedere ita paupere
q indigeret colligere spicas in agro
alieno sicut dicitur de Ruth sequenti
ca° et ideo magis videtur quod ipsa
Ruth fuit de simili plebe secundum

audierat eni[m] (et) ideo fame recedente de t[er]ra
sua melius potuit ad eam redire ite in
domu[m] m[at]ris v[est]re hoc dix[it] quia p[at]res
ea[rum] erant mortui vel quia mulieres sunt
magis familiares m[at]ribus suis q[uam] [patr]i
pribus que elevata voce flere ceperunt
etc. ex quo patet q[uod] noemi valde bn se
gerebat ad nurus suas non ultra habeo
filios in utero meo ut viros exine
sperare possitis preceptu[m] eni[m] erat i lege
deut[eronomii] xxv ca[pitulo] q[uod] si quis moreret[ur] sine
herede relicta uxore fr[ater] eius acciperet ea[m]
ad suscitandu[m] semen fr[atr]is defuncti etc. pa
tet ibi // Cui dixit noemi hic inc[ipit] de
scribitur primus ruth [con]versio que noluit
reu[er]ti sicut altera s[ed] ire ad t[er]ram ut sperau[er]at
sua (et) [con]uerti ad cultu[m] unius dei gentili
tate relicta p[ro]pt[er] q[uod] dicit ne adversaris
mihi ut relinquam te (et) ad eam velute
de ad cultu[m] ydolo[rum] quoq[ue] p[ro]cedit etc.
hic dicit heb[raei] q[uod] volentibus [con]uerti ad
iudaysmu[m] dicenda sunt onera legis
saltem s[ecundu]m partem sicut volentibus in
gredi religionem explicanda sunt di
ficulta illius religionis dicit igit[ur] noemi
videns ruth velle [con]uerti ad iudaismu[m] di
xit ergo aliqua onera legis (et) p[ri]mo
dixit eis q[uod] non erat licitu[m] ire morari
extra t[er]ram isr[ae]l nisi ex causa magne
necessitatis (et) tunc e[st] ruth ei r[espo]ndit quo
cumq[ue] p[er]rexis p[er]gam (et) non alibi Item
dixit ei non est nobis licitu[m] q[uod] mulier
sit sola cu[m] viro nisi sit maritus eius
et ruth r[espo]ndit ubi morata fuit (et) ego
pit[er] morabor nolens esse sine te
cu[m] aliquo viro Item dixit p[o]p[u]lus heb[raeo]r[um]
est subiectus legis omnibus in qua sunt
decem precepta tunc r[espo]ndit p[o]p[u]lus meus
p[o]p[u]lus tuus q[uasi] d[icat] volo subdi legi t[ue]
Item dixit p[ro]hibitu[m] est nobis colere
deos alienos (et) ipsa r[espo]ndit deus tuus
deus meus q[uasi] d[icat] alium nolo colere Item
dixit ei transgressoribus legis nature in
diu[er]sis casibus imponit[ur] pena q[ua]druplici
ib[us] mortis s[cilicet] lapidacionis [con]bustionis
strangulationis in suspensione (et) occisio
ne gla[dii] ut p[ate]z in ex[od]o et deut[eronomio] et
tunc ruth r[espo]ndit que te t[er]ra suscipit
morientem (et) ibi moriar q[uasi] d[icat] para
sum suscipe penam aliq[ua]m cuiq[ue] mortis
si meruero sicut (et) tu videns q[uod] no
emi (et) c[etera] quia qu[asi] aliquis h[abe]t fi[nem]

voluntate[m] [con]u[er]tendi ad legem divinam vel
religione[m] non est impedimentu[m] seu resis
tendu[m] cetera patent usq[ue] ibi dicebantq[ue]
mulieres hoc est illi noemi s[ecundu]m exposito
res nos legitur depressive (et) est u[er]bu[m]
congaudendi de reditu noemi s[ecundu]m heb[raeo]s
vero legitur interrogative (et) est u[er]bu[m] ad
mirandi q[uasi] d[icat] hec illa noemi que re
cessit cu[m] auro (et) equis (et) diviciis (et) mo
(do) revertitur paup[er] (et) peditando q[uia] exiuit
t[er]ram isr[ae]l ex mala causa ut sup[ra] dictu[m]
est s[ecundu]m opinione[m] heb[raeo]r[um] (et) huic [con]sonat
q[uod] sequit[ur] egressa sum plena filiis et
diviciis (et) vacua me reduxit d[omi]n[u]s et
in hoc consistit pena sibi [et] filiis [con]ferri
in flicta a d[omi]no p[ro]pter eo sui exitus de t[er]ra
isr[ae]l ex mala causa ut sup[ra] dictum e[st]
s[ecundu]m opinione[m] heb[raeo]r[um] // Cap[itulum] ij.

Rat aut[em] hic inc[ipit] describitur
primus Ruth [con]u[er]satio u[ir]tuosa
(et) quia humilitas est fundamen
tu[m] om[n]i[um] u[ir]tutu[m] ideo circa eam p[ri]mo de
scribit[ur] humilitatis u[ir]tus s[ecund]o honestatis
decus ibi accidit aut[em] t[er]cio gratitudo in
b[e]n[e]ficiis ibi que cadens in faciem sua[m]
q[uar]to solicitudo in [o]p[er]acio[ni]s ibi collegit
ergo humilitas eius apparet in hoc q[uo]d
obtulit se ad colligendu[m] spicas i[n] agro
de volu[n]tate (et) licentia socrus sue p[er]
mittit[ur] tamen hic nomi[n]e booz eo q[uod] ager
in quo collegit erat ipsius qui ceciz
erat de cognacione mariti sue sui de
functi (et) hoc est q[uod] d[icitu]r erat aut[em] vir
elymelech socer Ruth (et) salmo pr[ia]
booz fuit fr[atr]es (et) sic maritus Ruth
et booz erant [con]sanguinei germani
sed co[n]tra p[ri]mu[m] d[ic]tu[m] videt[ur] p[ro]p[te]r q[uia] salon
salmo qui genuit booz de raab fuit
t[em]p[or]e Josue (et) accepit uxore[m] raab p[ost]
destructione[m] urbis iericho q[uia] tunc
fuit copulata p[o]p[u]lo isr[ae]l ut h[ab]et[ur] Josue
vj h[abe]t aut[em] fuit sup[er] p[ri]ncipatu[m] ducatu[m]
Josue a p[ri]ncipio vero sui ducatus usq[ue] ad
esan que hebrei dicunt esse booz flu
xerunt cclxvj an[n]i (et) m[u]lto plures flu
xerunt usq[ue] ad heli et ideo si s[ecundu]m heb[raeo]r[um]
opinione[m] dicat[ur] q[uod] booz (et) abesan ide[m]
homo fuit impossibile videt[ur] quod
elymelech fuit fr[ater] salmo q[uia] Ruth

vxor mahalon filij elymelech ad hoc
erat iuuenis ut satis patet ex seque
tibus que sunt copulata matrimonio ipsi
booz ad hoc potenti grauare et ad hoc
magis est impossibile si dicatur quod
booz fuit tempore hely qui postea per multos
annos iudicauit ipsum israhel dicit doctores
iuri et bene ut videtur quod tres fuint booz sibi
succedentes quorum primus fuit anus secundus
filius et tertius nepos primus fuit filius
salmo que genuit de raab et tertius
fuit iste qui genuit obeth ex ruth
et hoc idem dicit super ast. post capitulo ubi tres
sub vno nomine comprehenduntur eodem
modo in fine huius libri sub vno nomine
tantum quia mathis eorum genealogiam
saluatoris in tribus quaternionibus voluit
describere ut ibidem dicitur in quo et
gradu vltimus booz attinebat ipsi ely
melech et filio eius mahalon ut post
ea dicetur tota patet in litera. Deinde
autem hic describitur ipsius ruth hone
statis decus quod percepit booz veniens
ad messores suos vel subditur dixitque
booz iuueni qui messoribus preerat cuius
est hec puella secundum quod dicunt hebrei et
satis apparet ex textu booz iam erat homo
prouecte etatis et honorabilis bone et se
virtutis et ideo non est verisimile quod
quereret de aliqua iuuencula mulier
que esset nisi bone honestatis singula
ris quam in ea videret et ideo dicunt hebrei
quod spicas stantes vel remanentes post
messores colligebat stando iacentes
autem colligebat sedendo ne se inclinando
se ad colligendum vestes sue eleuarentur
apte posterior pars aliqua tibiarum suarum
discooperta appareret et ideo booz videns eius
honestatem motus fuit ad querendum que
esset et ad faciendum sibi gratiam dicens
ei quod sequitur audi filia etc. et post litera
patet circa quod erat iuuencula respectu
ipsius quia vocauit eam filiam.
ipsius quia vocauit eam filiam. Cadens in faciem suam etc. hic
commendatur ruth de gratitudine quia
ipsi booz de beneficijs oblatis licet non
essent multum magna valde fuit re
gratiata et patet litera usque ibi que non
sum similis vnius puellarum tuarum
id est non sum tanti valoris sicut
minima ancilla tua et ideo maiorem

maiorem gratiam inueniret apud ipsum
booz vel sub dicitur que ad eam booz
quando hora vescendi fuit veni huc et
comede panem id est cibum paratum de domo
mea cum familia mea et intinge
buccellam tuam in aceto. aceto enim
multum refrigerat et ideo in calidis
regionibus cuius modi est terra israel v-
titur aceto maxime tempore calido cuius
modi est tempus messionis et congessit
polentam sibi. scilicet ipsa ruth preparat
sibi cibum secundum translationem nostram in
hebreo habetur porrexit ei quantitatem id est cibum
factum de granis nouis que de manu sua
dedit booz ipsi ruth ut dicunt hebrei.
tota patet in litera. Collegit etc. hic
quod describitur solicitudo ipsius ruth id est
opere per quo vendat de voluntate socrus
sue cum dicitur collegit ergo in agro usque
ad vesperam et excutiens inueniret ordei
quasi mensura ephi quod autem subditur
quasi tres modios non est intelligendum secundum loca
eius habetur ordeorum quia inueniret
ephi ordei in hoc quod collegerat cuius
autem quantitatis sit mensura que vocatur
ephi dictum fuit exodus xvi gomor enim
est decima pars ephi et gomor manne
sufficiebat vna die pro vna persona ut
ibi dicitur iuncta est itaque puellis booz
id est ancillis tota patet in litera. Capitulum iii

Postquam autem hic qui describi-
tur ipsius ruth conuentio lega
lis quia secundum legem que habetur
~~xxv~~ deuteronomii xxv desponsatione fratris
defuncti ipsa requisiuit booz de iure
modo de consilio socrus et ideo circa hoc pro
ponitur socrus consultatio secundo iuuenis ob
temperatio tertio ipsius booz conualescentia
responsio prima ibi que vidit tertia ibi et
ille ait primum dicitur postquam reuersa est
ad socrum suam scilicet de messoribus quorum
tempore fuerat coniuncta puellis booz ut
dictum est in fine precedentis capituli quere
tibi requiem id est matrimonium bonum
ita quod non oporteat te laborare pro victu
et prouidebo ut bene sit tibi habendo plures
quod maxime desiderant mulieres. in
hac nocte aream ordei ventilat.
secundum fiat per ventilatione dicunt
enim aliqui quod mos erat antiquorum
in ventilatione messis facere conuiuia

messoribus et dormire in nocte in area. Ra. Sa. dicit hic quod illo tempore erant multi latrones in terra et ideo booz iuit illuc ad dormiendum ut in propria eius melius custodiret psimulos suos quam ventilatam et utrumque potuit esse in causa. Lavare igitur. Hoc dixit sibi ut booz magis inclinaretur ad desponsandum eam. Non te videat homo. Super booz donec esum potumque finierit hoc dicit quia tunc magis sunt homines proni ad contrahendum et consummandum matrimonium. Dicunt hic aliqui quod ista noemi non peccavit quia per legem matrimonii querebat suscitationem seminis defuncti. Contrarium tamen magis videtur quia modus querendi non erat propinquior ipsi booz ut infra habetur qui debebat prius inquiri alias fuisset sibi facta iniuria nisi voluntarie suo iuri cessisset. Propterea quod booz dixit ipsi Ruth quod sibi celerat. Ipsa autem ruth fuit totaliter excusata quia erat de novo conversa ad iudaismum et nesciebat de lege inquirendi matrimonium nec de modo nisi quantum sua socrus eam docebat. Cumque vidit hic qui describitur ipsius obtemperatio que faciat omnia que sibi socrus dixerat credens in omnibus bene agere et patet littera usque ibi Expavit homo. Dicit Ra. Sa. quod timuit ne esset malignus spiritus qui in corpore assumpto esset ad pedes eius vel forsitan timuit de latronibus et conturbatus est. Ut sic habetur et timuit vel amplexatus est quia extendit manum suam et tetigit caput ipsius ruth et per hoc cognovit quod esset mulier quia mulieres habent capita aliter parata et scilicet quam viri. Ideo sequitur viditque mulierem id est cognovit per tactum quia de nocte non poterat cognoscere visum sed nomine visus designatur aliquando alius sensus sicut Exo. xx dicitur cunctus autem populus videbat voces id est audiebat. Tamen booz adhuc nesciebat quod esset mulier. Determinate que es. Illa vero dixit Ego sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum per hoc enim requirebat desponsationem. Hic enim erat modus tunc temporis quod sponsus

contrahens sponsalia ponebat extremum vestis sue super sponsam. Alii autem dicunt quod cum [illegible] petebat consummationem matrimonii sui quia erat edocta a socru sua. Propterea quod booz habuit eam totaliter excusatam. Dicitur hic hebreus quod ruth dixit prius ipsi booz sicut quia socrus sua docuerat. Socrus mea et ego volumus vendere hereditatem que fuit elimelech et filiorum eius et tu es propinquus ad quem pertinet redemptio ut habetur levi. xxv et ideo accipe hereditatem et me pariter in uxorem ad suscitandum nomen defuncti in hereditate sua et sic dixi quia propinquus es ad te spectat redemptio hereditatis et suscitatio seminis secundum duplicem legem preallegatam et hoc dictum consonat ei quod sequitur cum booz dixit partem agri vendidit noemi etc. Et ille hic qui ponitur ipsius booz [illegible] et pro cui alibi [illegible] ibi surrexit itaque etc. Primum benedicta es etc. In hoc ostendit quod ipsa erat sine culpa bene peccata et cum hoc ostendit eius affectum bonum dicens priorem misericordiam vocat quia bene se habuerat ad virum suum viventem et ad socrum suam sicut audierat booz narrantibus ut patet capitulo precedenti. Secunda autem vocat bonum affectum quem habebat ad suscitandum nomen defuncti per matrimonium et hec vocatur maior pro eo quod maior misericordia est bene se habere ad aliquem post mortem eius qui non potest se iuvare quam ad hunc viventem et quod ipsa ruth movebatur amore prolis et non libidinis ostendit dicens quia non es secuta iuvenes querendo eos ut cum eis copuleris in matrimonio sed me senem cuius copula non est talis delectatio. Noli ergo metuere tibi [illegible] scit enim omnis populus quod consimilia bonitatis tue paratus essem te accipere sed non possum hoc licite absque propinquioris cessione ideo subditur est alius me propinquior. Iste enim propinquior cuius nomen non exprimitur eo quod noluit suscitare semen fratri suo defuncto propterea quod fuit indignus nominari et elimelech maritus noemi tempore istius booz fuerunt fratres et sic uno gradu

pcedebat enim dorm usqz mane dor
miuit itaqz 2 in hoc patet continentia
ruth. Surrexit itaqz hic quo de
scribitur ipius ruth caritalis regressus
seu emissio 2 primo ex parte ipius ruth
cu subditur antequam se homines co
gnoscerent invicem nolebant enim ab
hominibus videri in illo egressu ne
mala suspicio de ipa 2 booz oriretur
s° ex parte ipius booz quia monuit
eam de fama ruth servanda dicens
cave ne quis noverit 2c 2 quia eam
noluit redire vacuam io subdit
mensus est sex modios ordei inde
legitur sex ordea 1 sex mensuras or
dei s3 cuius quantitatis fuerunt non exprimi
tur ex circumstantia textus legitur q
non fuerunt nimium magne cu quia
continebantur in ipso pallio ipius
ruth cu quia ipa sola portavit
sup caput suum totum simul usqz ad
civitatem 2 usqz ad domum noemi. dicit
aut hic Ra. sa. q iste sex mensure
fuerunt signum 2 prefiguratio sex dona
rum dei que future erant sup mes
siam nasciturum de ruth per david
et genealogia regiam scdm q dicit
ysa. xi egredietur virga de radice
yesse 2c 2 requiescet sup eum spus
sapientie 2 intellectus spus consilii 2
fortitudinis spus scie 2 timoris
dni q aut in translatione nra me
ponitur 2 pietatis non est in hebreo ex
hoc aut dco Ra. sa. duo habentur
unum est q scriptura veteris testamenti
non solum exponenda est historice sed
aliquando mystice scdm est q illud dcm
ysaie allegatum intelligitur de xpo
etiam scdm hebreos ut dca pa. in litera

scendit ergo booz. Ca. iiii
hic ultimo describitur co
pulatio matrimonii inter
booz 2 ruth per acceptionem propinqui
oris dca q primo tangitur dicti propin
qui citatio s° uxoris acceptio ibi
at ille maioribus natu tercio plis
conceptio ibi ingressus q est. quarto
plebis congratulatio ibi dixeruntqz
mulieres primo inducas quia primo
describitur citatio propinquioris s°

cessio sui iuris ibi cui ridit. Circa primum
dicitur ascendit ergo booz ad portam i
porta enim civitatis antiquitus tene
bantur iudicia ut dco 2 in principio hui
usqz patet locus iusticie 2 sedit
ibi tanquam iudex principalis. propter hoc hebreos
dicunt ipum fuisse abesan ut dictum
est sup primo ca° declina paulisper et
sede hic ut in loco iudicii videas
tollens aut booz decem viros de
senioribus civitatis ut negotium fieret
firmius partem agri fris nri elymelech
vocat enim fratrem eo q erat
de cognatione sua 2 hic modus loque
di frequens est in scriptura vendidit
noemi 1 in proposito vendendi vendidi
quia non erat adhuc ager venditus
ut p3 per sequentia hic aut non habent
preterita in modo indicativo ubi s3 pro
ponuntur participio presentis temporis quemad
modum dicens vendens pro vendidit
et aliquando preterito ubi in modo indicativo
ut in isto loco ul forte iam vendi
derat et q de emptione per propinquum
subditur intelligendum est de emp
tione redemptionis que spectabat
ad ius propinquum ut legitur levit
xxv°. Sciendum est aut hic q licet
mulieres non succederent in hereditate
tamen quando uxor post maritum defunctum
sine liberis remanebat ipa tene
bat partem hereditatis ad vitam et
illam poterat vendere in quantum erat
sui iuris 2 sic dr hic q noemi
volebat vendere partem agri ceterum
patet usqz ibi secundus sum non
est intelligendum q multi alii essent
de illa consanguinitate cu essent
homines magni 2 potentes s3 quia
nullus nullus erat propinquior istis
duobus nec quin ita haberet ius in
dicto negotio ergo agrum emam.
Cui ridit hic quo describitur cessio
iuris cu dicitur cedo iure 2c 2 cuius
ratio allegatur cu dicit neqz enim
posteritate familie mee delere de
beo q exponunt aliqui hebrei de po
steritate egressura de ruth si ipam
acciperet eo q scribitur deut° xxiii
moabites 2 amonites non intrabunt

in eccliam dei meum ꝗ si iste hanc
causam allegamt ptm dixit ꝙ illa
pena no cadit sup mulieres nec pgus
sup plem eaz de viro istilita sicut
ibidem dcm fuit ⁊ ideo alit expomt
de ple qui iam hebat de uxore quia
si accepisset ruth optinuisset eu inte
dere comitatem ⁊ prsom plis nasci
ture de ipa ⁊ pgnus mius posset i
tendere prsom plis iam hite de
alia ⁊ istud vocat delacionem scdm
gnnem modu loquedi quo dr de
aliquo si hcat aliquod dampnum
nobile destructus est ul delacus sol
uebat homo calciamentu suu ⁊ da
bat pinquo suo hoc erat signu
ꝙ unus spoliabat iure ⁊ alius
in vestiebat dicat aut deut xxv
ꝙ mlier defuncti soluebat calcia
metu illius ⁊ spuebat in fac illis
nolentis suscitare seme defuncti
fris ꝗ hoc erat qn mulier quem
ebat coram iudicibus ⁊ ille recu
sabat eam accipe ꝗ qn alt pinqus
queniebat eu sicut fuit in pposito
ipemet soluebat io subditur dixit
ergo booz pinquis ⁊c // dt ille
maioribus natu hic quo describit
uxoris accepto ubi ad maiorem
solempnitatem booz dixit testes vos
hodie estis hoc eciam dicit booz
ad maiorem certitudinem sui faciat
dns hanc mulierem que ingreditur
domu tuam sicut rachel ⁊ lyam
que edificauerut domu isrl qr filij ear
facti sunt capita xij tribuum isrl in
ponitur aut rachel ipi lye licet
esset iunior quia fuit prima et
pncipalis uxor apud iacob ut
hetur gen xxix quia i illam pe
consensit licet alia fraudulenter
sibi supposita fuerit fiatque domus
tua sicut domus phares ⁊c tulit
itaque booz ruth ⁊ accepit uxorem
videtur ꝙ fecit contra contra in
hibitionem dm de ducendis alien
genis mulieribus ut deut vij
dicendu ꝙ illa in hibitio fuit fca
ne p uxores alienigenas filij isrl
traherentur ad ydolatriam ista aut
ruth iam erat ad fidem ⁊ cultu
unius dei ⁊ pbonam vitam inht

sinata ut patet ex pdcis ppter dca
in hibitio no hebat hic locu ꝗ ma
halon et chelion no videtur ad
ecta trasgressione excusari quia ce
perut uxores moabitidas ante
qua essent conuse ad fidem ⁊ cultu
unius dei quod videtur pphoc ꝙ orpha
redijt ad deos suos ut dcm est sup ia c
⁊ pphoc noemi suadebat ipi ruth sal
tem redire ꝙ no fecisset si ante co
ursa fuisset quia no sua fuisset
ei aptitudo ad fidem ⁊ cultu unius dei vel
congressus eius est hic quo describitur
plis concessio cu dicat ⁊ dedit illi dns
ut conciperet non dicat ꝙ no solu ultra
ce naturae ꝗ quia hec gra marim iuniate
⁊ etate conceperit de homine iam
sene ⁊ hoc fuit concessu a dno quum
booz acceperat ruth ex sua caritate
ad suscitandu seme defuncti i sua
castitate et ex obediencia legis ꝗ
ad hoc inducit deut xxv / dixerunt
ꝗ hic quo ponitur plebis congra
tulatio ⁊ gratiarum actio cu dicat benedictus
⁊c ⁊ vocaretur nomen eius in isrl
quia filius sic natus dicebatur
filius defuncti licet alio nomine vo
caretur sicut iste vocatus est obe
th non elymelech aut mahalon
et multo melior est quam vij hret
filios yperbolica est locutio ad gau
dendum ipi noemi ul quia me
lius erat ei hre unum nepotem
de pre diuite ⁊ potente qm vij
filios de pre paupe qualis fuit
elymelech insine ut dcm fuit
sup po cao c pateti ibi
de aliud genuit booz tres fuerunt
booz sibi succedentes et cophensi
sub uno nomine sicut dcm est sup
ij cao ⁊ sic est finis ⁊c.

clementia vii aug(ustinus) x confessionum omnium fortium
nichil est informius terra. Quarto ad idem est genes(is) quarto ubi maledicens deus homini dixit
pulvis es et in pulverem reverteris. Unde primum
quinto per ber(nardum) de interiori homine. Attende igitur homo quod
fuisti ante ortum et quid es ab ortu usque ad
occasum et quid eris post hanc vitam. Profecto fuit
quando non eras postea de vili materia factus et vilis-
simo panno involutus menstruali sanguine in-
volutus vero materno fuisti nutritus tunica
tua fuit pellis secundina sic induitus et orna-
tus venisti ad nos ut memores quam vilis
sit origo tua. Sextum ad idem est cassiodorus libro de
similitudinibus formatus est homo de pulvere de limo
de cinere quod vilius est de spurcissimo spermate
conceptus in prurigine carnis in fervore libidinis
in fetore luxurie quod deterius est in labe pecca-
ti. Secunda causa probatur sic per philosophum. Fragilis homo igitur est mens
incarnata fantasma temporis speculator vite
mancipium mortis transiens viator loci
hospes anima laboriosa parvi temporis habita-
culi. Secundo ad idem est virgilius xvi eneidos
dicens non michi si lingue sint centum ora
centum ferrea vox omnes scelerum comprehendere for-
mas omnia penarum percurrere nomina possim. Unde
ad idem est vergilius vi supra dicens optima queque di-
es miseris mortalibus evi prima fugit subeunt
morbi tristisque senectus. Quarto ad idem est ovidius
in libro quartum est multa igitur sunt passus quam
in etherem sydera lucent. Unde ad idem est boetius secundo
de consolatione prosa quarta quam multis igitur amarit-
tudinibus humane felicitatis dulcedo respersa
est que si etiam fruenti iocunda esse videatur tamen
minus velit cum abeat retineri non possit. Liquet
quod si mortalium rerum misera beatitudo que nec
apud equanimes perpetuo durat nec anxios
tota delectat. Sextum ad idem est augustinus quarto de civitate
dei omnes igitur omnes quam cum in orbe mortales sint
misi rum necesse quem videns et medius qui non solum
homo verum et deus sic ut homines ex mortali
miseria ad beatam immortalitatem perduceret.
Tertia causa probatur primo per senecam in primo tragedie quarta sua-
dente propter cursu vita citato volucrique
die rota papitur volucris anni stetit in ipsius
in certa est mors pectum sibi quam serius properat
primo quam vita dedit hora carpsit. Secundo ad idem
est ovidius in libro fasti (?) dicens labitur occulte
fallitque volubilis etas et celeres annis la-
bitur annis equis. Secunda in libro fastorum quod labitur
tacitisque senescimus annis effugiuntque freno
non memorante dies. Octavo ad idem est tullius
de senectute dicens frustra sperat adolescens
vel promittit se diu victurus quod in-
sulsus est quia incerta pro certis habere quia et illa etas
multo plures quam senectus mortis habet casus.
Quarto ad idem est iob. Homo natus est de muliere
brevi vivens tempore. Unde ad idem est psalmus c. xliii.
homo vanitati similis factus est dies eius sicut umbra
preterit. Sexto ad idem est iohannes in epistola. Divus igitur
huius vite felicitatis modica est huius seculi
gloria caduca est et fragilis huius seculi letitia.
Septimum ad hoc est ysidorus sententiarum capitulo lxx.
exemplo igitur brevius vita presentis ostenditur ex
quo non primum sed finitum tela non constit-
tit et vita hominis completur diebus singulis.
Quarta causa probatur per macrobium libro primo de sompno sci-
pionis anima igitur contrahit ad corporis hanc primam supp-
ositionem silicet et tumultum in ylen influente
principiis experit. Unde dicit quod anima in sua perfec-
tione est informis absque ulla forma sicut est yle
in materia primo in sua natura. Secundo ad idem est plato in phedrone
ubi dicit animam in corpus ethi nova ebrietate
titubantem. Octavo ad idem est quod ait aristoteles philosophus quod
anima nostra nascitur sicut tabula rasa in qua nichil
est depictum. Quarto ad idem est bernardus de ymagine dei
quod talem creatur nasciturum pacto fragili cor-
pore et mente stulti. Unde ad idem est hugo de sancto victore
libro primo parte vii capitulo xx peccatum igitur originale
vitium quod nascendo contrahimus per ignorantiam in
mente et concupiscentiam in carne et parvulis in ipsis
nascitur quippe sine contradictione natura est. Septimum ad idem
est psalmista dicens delicta iuventutis et ignorantias
meas ne memineris domine. Quinta causa probatur per philosophum
v metaphysice sicut igitur noctuarum oculus ad lucem
diei se habet sic et acies mentis intellectus ad ea
que sunt manifestissima in natura. Secundo ad idem est tullius
in philippica xii cuiusvis igitur est hominis errare
nullius autem nisi insipientis in errore perseverare
re. Octavo ad idem est plato in phedrone donec igitur
habemus corpus proximum sic cum malo mixtum anima nostra nunquam
nos id quod optamus consequimur satis scilicet consequimur sicut
in veritatem. Quarto ad idem est ovidius in vii metham(orphoseos)
post suum contra mortalia corpora certe nocet sunt
ipse scelerum moliminis. Unde ad idem est tullius primo rethorice
non in parva nostre sed ipsum contrahere stulte et diu
perseverasse turpe est propterea quod alii cum hominis multi
in vincendo alterum similem tamquam metu et autem

[ps] vj^o ad idē ē ps lxij q reprehēdēs filios hoīu^m
dicit errauerūt ab utō locuti sūt fl'a et
[ysaias] ysaie liij. oēs nos errauimus sicut oues et
[vj 9] [ouius] vnusquisq3 in uiā suā declinauit. vij. 9° ꝑ
ꝑ ouidiū. i q^rto libro ꝯtrā lectorē q^r
contas quot amena rosaria flores ꝯt^na
papaū habz. silua feras. quot aliq^ꝑ pis
cibus vnda natat. tot ꝑmior addisse. ix^o
[tullius] ad idē ē tullius de padoxis dicēs. o qui
te beatū qui te florē putas te miserie
te erūpne ꝑmunt te tue libidines torq^ēt
die noctuq3 cruciantis cui n^c satis ē et
co ꝑrij ne nō diu futuī n̄ sit tiūs te co
ste stimulant maleficiorū tuorū te metus
exanimat iudiciorū atq3 legū. ix ad idē
[boe9] ē boe9 ij^o de ꝯsolat^oe p^sa. iiij. dicēs anx
ia res ē humanorū ꝯdicio bonorū et q̄ uel
nūq^ꝑ tota ꝑueniat vel nūq^ꝑ ꝑpetua subsis
tat. q^rto ad idē ē illud ysaie p^o oē cap^d
[ysa] languidū et oē cor merēs etc. v^o ad idē ē
[ps] ps. verūtn̄ uniūsa uanitas oīs hō viuēs.
[paulus] vj^o ad idē ē. ap^lē ad ro. viij dicēs uanitati
subiecta ē oīs c^atura. nō volēs ꝫ ꝓpter
eū q subiecit eā i spe

[.iij. c^o9] a D. ꝑ memorie habēdā notitiā de
generalibus ꝯdicionibus homīs eniūat
quibusdā q si ꝯsidāuit hō cau
sam inueniet vnde supbire nō debz quia de
~~tenebris ip~~ fact9 a dno vero i finitis se
mistiūt ꝯpib9 nūc ostēdēdā sūt aliq̄
quib9 tollit nā sublimat ut ne uelut i q^ra
stelens arguat i laudes huius ꝑrupē dz
qui de tenebris ipaz uocauit i admi
rabile lumē suū et h^c nō solū ꝯt^u ad al
terū ꝑcā cenātalū ꝑ^m ꝯtū ad totū ꝯ
positū de quo quīte ponour ꝯnes.
pma cenātale dicīe sīt sol^1 i sex ꝯ9
oēz stale ꝑfectioz cen^ta tot^9 i se ipē ꝯpletur
oēz ronale sensioz ꝯpz i etate sua   hō
oēz elemētare ꝯdicioz corpz ꝯa^ta sua
oēz orbiculare mīaoz celorū uolūt^e sua ꝯplet^r
oēz spualē dicioz uistorū ag^te^e sua   hō
[.ꝑ^a 9°] ꝑ 9 q vult ꝯ ꝑ^o sbaz cenāat ceuatal do
tata ꝑ phz. s. sbaz alia corpea alia icorpea
[phs] repiat^r i hoīe solo ꝯp^t sol9 hō i se ꝯtīet
corpea et icorporea naz. s. aīaz et corp9
[ouidius] ꝑb^r p^o ꝑ ouidiū p^o methar^oes vbi sit aut
nat9 ē hō siū humano seīē fec^t ille opifex
rerū mūdi melioris origo siū recēs tellus se

ducta nup ab alto ethere cognati retinebat
semia celli. ij^o ad idē ē salust9 i iugurtino
dicēs ut gen9 homīs ꝯpositū ex corpe et
aīa ē ita res studiaq3 oīa corpa n̄ra alia
aīe naturā sequūtur. iij^o ad idē ē tullius i p^o
tusculanarū ꝯomūi dicēs magn̄ refert q^ꝑ
i corpe aī locati sūt nā multa aīe ē corpe
exiūt mētēq3 acuūt multaq3 obtūdūt
4° ad idē ē ꝯstb^r gen. ij^o i sp^um^t de 9 i
facie hoīs spiraculū uite et factus ē hō i
aīaz viuētēz. v^o ad idē ē auctor de spū
et aīa c^o xxxv dicēs duo sūt i hoīe s^cl^r vn
ad similitudinē dei. s. aīa. aliud ad similitudinē
iumēti. s. corp9. vj. ad idē ē hugo de sa
cramentis pte p^a ca^o iij. dicēs ꝑp^e hoīez
fact9 ē mūdus. ꝑp^e spm corp9 humanū ut spi
ritus deo subiect^r et spui corp9 et corpi mūd9
[ij. 9°] sc^da 9° ꝑb^r p^o ꝑ au^ta i ꝑhēio phie aīalia
i ꝑ ymaginationib9 et memoriis viuūt ex
perientijs aūt pū ꝑticipat. hoīz aūt ge9
ronibus et arte viuūt. ij^o ad idē ē alan9
de ꝯplanctu nē p^sa. iij. v i c^odiu^e nā lo
quēs de se ip^a ego ꝯp siū illa q at decere
vniuse machie similitudinē hoīs exemplaui
nā ut i ea uelut i speculo ipi9 mūdi scrip
tura ꝯpareat. iij^o ad idē ē illd ge. p vbi
deus ait faciam9 hoīez ad ymaginē et similitudi
nē n̄raz. q^rto pz ꝑ damasen. li^o ij^o ca^o xix
hō ꝯp ꝯicat iaiatis ꝑ corp9 et ꝯiractioēz
que ē ex q̄ttuor elemētis plātis ꝫ v^tutez
nutritiuā augmētatiuā et seīatiuā aīalib9
irronabilib9 i hijs ꝯsup ꝫ appetitū s. iiā
et ꝯcupiscētiaz et ꝫ^m et ꝑpetū motus et
uocatiuū et r respiratiuū i corpeis et itellec
tualib9 naturis ꝑ ronale ꝯcp ꝑui9 mūdus
hō dr̄. v^o ad idē ē grego9 i omēl^a aptēpols
oīs ꝯp c^atūe nomē sortnāt hō sūt naq3 la
pides ꝫ nō viuūt neq3 sentiūt etc et seq hō
ē cū lapidib9 viuē cū arborib9 sentire
cū aīalib9 dissnē cū angelis. vj^o ad idē ē
ambro9 i exameron dicēs dispte hō vbi gra
tis et preciosus es ubi te terra demōstrat
ꝫ gloriosū uīt9 fauit fidēs cauū ymago p
nosti an quoq3 eā pciosū s^cdo ymago dei
[iij. 9°] c^da 9° ꝑb^r p^o ꝑ ouidiū. xv methar^oes vbi sic
dicit annū ꝯspicis aliis ꝑagētē ymitāda
nostre. nā tener et lactens puerisq3 similis
eris. i vere nouo ē tūc herba recēs et robor
expers surgz et isolida ē et i spe delectat
agrestes. oīa tūc floret floriq3 colorib9

alumnus ludit ager nec adhuc vinus in fron-
dibus ulla est. transit in estatem per uer ro-
bustior annus fitque ualens iuuenis neque enim
robustior etas ulla est uberior neque magis
ardens ulla est. excipit autumpnus posito fer-
uore iuuente maturus mitis inter iuuenemque
senectam temperie medius sparsis per tempora
canis. inde senilis hiemps tremulo uenit
horrida passu aut spoliata suos aut quos habet
albos capillos. Item ad idem est alius de complacio-
ne presentis item qualiter mundus uariis quibusdam
peractus successibus nunc uere lascivit, nunc
cia. nunc estatis aurora consurgit, nunc hora
orientis matutina cum iam nunc ... uicias certa
precat longionis. secundum iam uita plixior quam nona
etatis hora compleuit in aucupium uirilitatis
uidit in cecitatem in occidens in eliacam iam nunc
uespertinas senio mutante hiemale celebratum
senectutis hominem suis cogit albitare pinni-
bus. Item ad idem est quod aut in uocacius in primo
per v horas intelligitur v etates primo mane
puericiam per horam terciam adolescentiam per vi^{tam} iu-
uentus per nonam senectus per xi senium. sicut
enim primo mane usque ad horam terciam calor tepi-
dus a tercia usque ad vi^{tam} calet a vi usque nonam
ferueat et tunc calor remittitur a nona
usque xi^{am} et ab xi usque vero donec sol oc-
cidat ita calor naturalis in pueritia tepet in ado-
lescentia calet in iuuentute fiunt et ex tunc
remittitur usque in senectute et senium. Item ad
idem adducere possum annum nostrum sicut ...
etatum mee uita annus in Ianuario et Ianuarius per
tres primos menses uelud puer nouus ...
bilis ... et ut puer ... nullam stabilitatis
habet firmitatem. porro per tres menses seque-
ntes uelud adolescentes pulsant pubescentes ...
floridus et pulcher apparens tamquam nichilo
plus flores emittit fructus. per tres menses seque-
ntes quasi iuuenis ardens et fortis et tunc in-
cipiens temperari per quinque per iulium et augustum
fortis unde de hoc tempore quasi in temperari de
mense septembris. postremo per tres menses se-
quentes quasi senex et decrepitus primum quidem
incipit in frigidum sicut senex de mense octo-
bris atque nouembris. postea uero quasi delirus
atque decrepitus ad instabilitatem et impotentiam
reducatur penitus scilicet de mense decembris. Item
ad idem est quod ait augustinus 22 de ciuitate dei sex
sunt etates mundi prima ab adam usque ad dilu-
uium a diluuio usque abraham. iii ab abraham usque

dauid. quarta a dauid usque transmigracionem. v
a transmigracione usque christum. vi a christo usque ad
finem mundi quod nunc agitur et per ysidorum ethimo^{l} 5°
li^{o} vi. sex sunt etates hominis scilicet infancia pu-
ericia adolescencia iuuentus uirilis etas
possunt assimilari sinistrale ... et sicut etatem
sexte finis a mortalibus ignoratur sic et homo
etatis ultime finis ab hominibus ignoratur reliquarum
etatum fines noti sunt sicut ab adam usque ad
diluuium fuerunt x generationes ita posset poni
infancia usque ad x annos et sicut a diluuio
usque abraham fuerunt xiiii generationes ita
posset poni adolescentia in xiiii annis seque-
ntibus usque ad xxxiiii annum et sicut a dauid
usque transmigracionem fuerunt xiiii generationes
ita posset poni iuuentus usque ad xlviii annum.
et sicut a transmigracione usque ad christum xiiii
generationes ita uirilis etas poni posset in aliis
xiiii et sic usque ad lxii annum et sicut a christo
usque ad iudicium tempus ignoratur a nobis sic
et senectutis. alii tamen aliter distinguunt etates.
Item ad propositum de complacione presentis
deuenit sicut in quatuor elementorum concordi
discordia unica pluralitas consonancia disso-
nans consensus dissencies mundialis regie stru-
ctura consistat sic quatuor complexionum corpo-
rum ... in equalibus qualitatis discordis concordias
diuersa ... edificium corporis humani
compaginat et que qualitates mee elementi in ...
... conueniunt. eedem enim quatuor humores
humani similes sunt quatuor elementis. nam cole-
ra calida est et sicca et assimilatur igni sanguis
humidus est et calidus et assimilatur aeri fleuma
frigidum est et humidum et assimilatur aque melanco-
lia frigida est et sicca sicque assimilatur terre. iii^{o}
potest idem probari per humorum quatuor actiones
homo enim aliquando furit sicque assimilatur igni iram
exultat sic assimilatur aeri quasique de nullo curat
sic assimilatur aque nonumque constat et sic as-
similatur terre. Item potest idem probari per hominis
passiones que sunt gaudium dolor spes timor
ut dolor comparetur igni gaudium aeri spes aqu-
timor terre. v^{o} potest illud probari per etates uel in-
fantia et puericia aqua adolescentia aeri iuuentus
igni senectus terre. vi potest idem probari ex eo
quod elementorum duo sunt grauia centrum pete-
ncia et duo sunt leuia sursum tendencia sicut patet
per ouidium xv methamorphoseos ubi sic ait quatuor
eternus genitalia corpora mundus continet ex illis duo
sunt onerosa suoque pondere ... tellus atque

vnda feriuntur et totaliter grauitate carentes
nullorum premente alta petunt aer atque ae-
re purior ignis sic in homine grauiora sunt que
duo deorsum hominem trahunt scilicet sensualitas et
concupiscencia duo vero sursum impellunt scilicet ratio
et castitas. Vnde quomodo probatur sic patet per alanum de con-
planctu nature prosa tercia vult enim quod sicut
sunt duo celorum motus scilicet motus primi mo-
bilis qui est ab oriente in occidentem vni-
formis et continuus. alius est motus planetarum
ad oppositum ita in homine est duplex motus in
appetendo scilicet motus rationis et motus sensualitatis
qui sunt motus oppositi. Sed quod sic intelligatur
patet per alanum vbi supra vbi sic dicit sed quod contra
firmamenti volutacionem excursus vniuersi
planetarum sic in homine sensualitas rationis con-
tinuam reperitur hostilitas rationis enim motus
ab ortu celestium oriens occasum per ascendens
terrenorum considerando regirat in celum ergo
nec sensualitas motus planetarum qui contra fir-
mamentum in terrestrium occidens aliquando decli-
binat. Vnde ad idem est Johannes in sacro busto in tractatu
suo de spera capitulo primo prescendendum quod primus motus
primi mobilis hoc est ix spere siue ultimi celi qui
est ab oriente in occidentem rediens iterum in orien-
tem qui et motus rationalis dicitur ad similitudinem
motus rationis qui est in microcosmo id est in homine scilicet
quando fit consideracio de creatore ibi sistendo. Alius mo-
tus est firmamenti et planetarum contrarius huic ab
occidente in orientem rediens iterum in occidentem
qui motus dicitur irrationalis ad similitudinem motus
sensualitatis microcosmi qui est a corrupti-
bilibus ad creatorem iterum rediens ad corrupti-
bilia. Vnde patet ista quomodo quod sicut motus primi mo-
bilis est vnicus nec in plures diuiditur motus
autem planetarum et astrorum non vnicus est sed in
multos diuiditur. Nam in motum firmamenti
et septem motus planetarum qui varii sunt ad
inuicem et diuersi sic et in homine motus rationis
vnicus est nec in multos diuiditur. motus autem
sensualitatis in tot diuiditur quot sunt sensus
appetitus nam sensualitas circa multa est oc-
cupata ratio vero circa vnum solum scilicet deum. Ad idem
est quod motus primi mobilis est vniformis semper et
regularis sed motus astrorum non quia quandoque videntur
velociores quandoque tardiores vnio [illegible] planete
quandoque sunt directi quandoque stacionarii quandoque re-
trogradi. consimiliter in homine motus rationis semper est
vniformis et regularis. motus autem sensualitatis

quandoque sunt velociores quandoque tardiores et sic sunt
difformes quia maiori concupiscencia feruntur et
minori. Vnde ad idem est quod sicut motus primi mobilis
est circa vnum centrum videlicet mundi motus autem astrorum
non est circa vnum centrum sed circa diuersa sicut
motus rationis hominis est circa vnum centrum id est
circa deum qui vere (?) fines extremitates in di-
uersis. est iusticia sphera cuius centrum vbique
est circumferencia nusquam. Vnde ad idem est quod sicut ad
ordinacionem celestium motuum requiritur quod a-
liis motibus a motu primi mobilis qui mouens
trahit eos contra proprios incessus contrarie sic
ad ordinacionem affectuum humanorum requiritur
quod sic regantur a motu rationis quod ratio
trahat eos et repugnantes ad vnum sua
Vnde quomodo probatur per alanum de conplanctu nature prosa iii
attende quod quemadmodum in hoc modo velud in nobili ciui-
tate quedam rei publice maiestas moderacione fuit
et prelucens inferius in hac re publica deus est imperans
angelus operans homo obtemperans [illegible]
imaginem. Vnde ad idem est quod sicut in ordinato
regno vnicus est dominator plures assistentes
et plures executores et pluriores obtemperantes
sic et in homine si gubernetur ordinate sola ratio
dominatur. assistunt autem intellectus et me-
moria executores sunt ingenium voluntas et
liberum arbitrium obtemperantes sunt ipsi sensus
Vnde ad idem est quod sicut in ordinato regno nichil
requirit dominus nisi quod ipsis conferat prodest sic
in homine recto per ipsum rationis nichil imperat ratio
quod non sit vtile sensibus nichil prohibet nisi nociua
nichil imperat nisi proficua. Quarto ad idem est quod sicut
in ordinato regno dominus commonet eos castigat
insolencias reprimit maleficia et instruit ig-
norantes sic et in homine ratio sensus obedientes
premiat et honorat quod si iniuste fuit viciosi
et delectet inde non punire in hac et premium
ipsum sic et de iudicia et aliis potero si sensus fu-
erint insolentes ratio castigat eos [illegible]
[illegible] desideria non sensualia ira-
cundie rebellia atque maleficia statim reprimit
et allidit ad petram cuius sunt primi motus
qui non sunt in potestate nostra lumine [illegible] ra-
cionis hominem instruit ne peccet ignoranter
Vnde ad idem est quod sicut in ordinato regno quando plus
regnauerit rex tanto plus diligitur a subditis
timetur ab hostibus magnificatur a pluribus sic et
in homine qui regitur ipso ratione vero diligitur a
sensibus timetur a demonibus magnificatur tam ab a

gelis quam hominibus. vi. ad idem est quod sicut in ordinato
regno provocans insolencias regem deponere
vel interficeret et dominarentur. ac per hoc regnum
inter se dividerent totum regnum fieret desolatum
sic et in homine si sensus contra racionem insurgerent
ipsam deponendo sive mortificando et domini sibi
usurpando statim homo desolatum et destructum
tam in corpore quam in anima quia omne regnum in se divisum
sic desolabitur luce xi.

racionibus in superiori capitulo de generalibus homini
condicionibus quibus homo minor mundus ap-
pellatur. nunc quarto quare homo sic est cre-
atum propter quam fuit homo factus intendimus de-
clarare. licet autem teste magistro ii sententiarum
distinccione prima homo et quilibet creatura racionalis sic sit
ad laudandum deum et ad serviendum ei et ad fruen-
dum eo tamen ut distincius quasdam finales causas
quibus homo conditus in isto capitulo vi ponemus sermones
expressivas eorum propter quae formatus fuit homo
conclusiones sunt iste.
Ad esse preterea plasmatus est homo
Ad eternum dominium creatus est homo
Ad famae preconium formatus est homo
Ad honoris dignitatem productus est homo
Ad intellectus claritatem editus est homo
Ad voluntatis libertatem constructus est homo
Prima conclusio probatur per hugonem super ecclesiastica ierarchia
natura quippe hominis de corruptibili materia super se per
graciam supra corrupcionem elevata et quasi corrup-
cionem confirmata hoc in dono acceperat ut
ortum quidem cum ceteris corporibus ac sensualibus haberet
occasum non haberet. ii ad idem est rabanus super
genesi dicens caro ade ante peccatum licet esset
creata in mortalis ut adminiculis tamen
tamen corporalis alimonie mortis expers ac valens
existeret. iii ad idem est augustinus super genesim libro
vi capitulo xxiiii dicens in mortalitas ade ex natura
non fuit sed ex gratia primus nam homo ante peccatum in
mortalis fuit quia in corpore illius infirmitas et
corrupcio nulla fuit. v ad idem est origenes
super leviticum libro iiii si homo ab initio factus ele-
gisset vitam nunquam humanum genus mortale
condicione teneret. vi ad idem est albertus in sermone
quarto ad cerepos dicens similitudo dei hic est
quod homo quasi immortalis in principio factus est. vii conclusio
quarta probatur per eundem methodius sancti lignis alimentis
cap... alie decerat adhuc quod durant in terra
possibilis. ii ad idem est genesis ii. c. faciamus hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram ut presit piscibus
maris et volatilibus celi et bestiis terre etc.

iii ad idem est quod scribitur ubi supra et ait deus primis
hominibus crescite et multiplicamini et replete terram
et dominamini piscibus maris et volatilibus celi et
universis animalibus que moventur super terram. quarto
ad idem est psalmista omnia quippe subiecisti sub pedibus eius
v ad idem est crisostomus. ii sentenciarum distinccione prima sic deus
factus est homo propter deum ut serviret ei factus est
mundus propter hominem ut ei serviret. vi ad idem
est ambrosius in sermone quarto ad cerepos dicens
ymago autem dei ut sit homo liberas facit al-
bitrium et dominacionem sicut liber est dominator
deus ita et ymago dei in anima libera est
constituta et omnium aliorum dominatrix. tercia conclusio
probatur per ambrosium primo de officiis non despiciatis quippe
quod decet unumquemque maxime in opere servatur
non negligere bonorum indicia ut arrogancie vel
dissolucionis et quorum aliorum supplicio aspirabitur
aliorum negligencie. ii ad idem est augustinus in sermone
vita quippe nostra et fama custodire debemus
ut non erubescant de tractatoribus lucrando
rei. iii ad idem est salomon proverbiorum xxii melius quippe est
nomen bonum quam divicie multe super argentum
et aurum. quarto ad idem est quod scribitur ecclesiastici vii
melius est nomen bonum quam unguenta preciosa. v
ad idem est quod scribitur ecclesiastici xli curam habe de bono
nomine hoc enim magis permanebit tibi quam mille
thesauri. vi ad idem est idem proverbiorum xv lux oculorum
letificat animam fama bona impinguat ossa. quarta
conclusio probatur per augustinum libro de doctrina christiana homo quippe fac-
tus est ad ymaginem et similitudinem dei non igitur
mortali corpore includitur sed in quo bestias ra-
cionali honore precedit. ii ad idem est auctor de
spiritu et anima capitulo xxxv tanta quippe dignitas humane
condicionis esse dinoscitur ut non solo iubentis
sermone sicut alia vi dierum opera sed consilio sancte tri-
nitatis et opere divine maiestatis creatus sit homo.
ut ex sui condicionis cognicione. quarto ad idem est ri-
cardus de mistica scriptura simplex esse deo est ad
mirabile decus simplex esse peccatoribus est admirabile
dedecus. v ad idem est psalmista viii quid est homo quod
memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. vi
ad idem est quod scribitur sapiencie x ... in omnibus enim domine
magnificasti populum tuum et honorasti eum. v conclusio
probatur per tullium primo de officiis in primis quippe homini
est veri inquisicio propria atque investigacio itaque cum
sumus necessariis negociis curisque vacui tunc a-
vemus aliquid videre et audire atque addiscere cognicionem
rerum aut occultarum aut admirabilium ad
bene vivendum necessariam ducimus ex quo intelligitur quod
verum simplex sinceramque sit illud quod nature hominis.

homis aptissimu. q̄cto ad ide e ouid' pmo
methamorphos pronaq3 cu spectent animalia cetera
terram. os hoi sublime dedit celumq3 vide iussit
et erectos ad sidera tollere vultus. iiij° ad
ide e aug'. ij° soliloqui vivere no amas nisi
ipm vivere et scire. q̄cto ad ide e hugo
sup ecclesiasten dicens duo sunt quib' aie ro-
nalis na asspe cogitatione et affectus et sa-
pia et amor que duo si aia pfecte obti-
neat et largitor apponat bonitate. v° ad
ide e gregor'. viij libro moralium dicens aia que
sit apta e et angusta na si apta no esset
nequaq3 inuestigada requireret et iterum
si angusta no esset hoc ipz salte q requirit
inueniret. vj° ad ide e hugo didascalicon
libro p° c° p° mens ipa oim rer similitudine ca-
pax dr. atq3 ex oibus composita esse no integra-
liter sed virtualit atq3 potencialit. vij° h° pb' p° pa-
triarchu sermone q̄cto ad corpus ymago adq3
creatus e ho ad libertate arbitrij pertinet. ij°
ad ide e q adam sin ipi libertate habuisset
si i paradiso pstitisset neq3 n caro concupisceret
adusus spm nec esset nec esset lex i mebris
repugnans legi mentis q captiuaret homi
i lege peti. iij° ad ide e q i eode statu fu-
isset ho lib a seruitute mundi quj cu ipius mun-
di plenu habuisset dominiu sicut ostensu e i cone' ca-
pitulo p° mas cap sequit q liber' fuisset ab oi miseria
seruitute. q̄rto ad ide e q si pstitisset ho lib'
fuisset ab oi demonu i festatioe nam neq3
de sperte statu fuisset ho confirmat' ij° nec
potuisset hostis vtiq3 eu quoq3 mo temptare
nec ulli' i festare quj et custodia angelorum
habuisset. v° ad ide e q si pstitisset ho liber
fuisset etiam a morte q a pecto libertas a morte
pz p cone' pma hui' capti. ij° pz p3 sicut q
i meditae ... pmissa q peccatu no fecisset ...
apliis et fuisset confirmat' solus autem ille e
seruus peti qui facit pctm. vj° ad ide e q si p-
stitisset ho solus dei fuisset cstat autem
q deo servire suma libertas e nam seruire deo
regnare e sicut dicit saluator ioh. xv ca
no dica uos seruos sed amicos q seru' nescit
quid faciat dns ei' uos autem dixi amicos
q oia quecuq3 audiui a patre mea nota feci
t si ab opa principio ... uolt tes
... formatu' fuit
ho q ... pu bene

condicionis mandatis leui' obedire contempsit
multis generatus vincessisq3 ab excellencia co-
dicionis sue et gratie decidisset patet ea p i
obediam quib' grauo p obitu fuisset confirmat'
no tm q se sed p tota posteritate sua. ad q
clari' et plenius ostendu ponam ij omes
versus q pbabo. omes sut iste
principiu hui' mortis pmi ui fuit iobia pris
... pctz p pnas
dispedium i femme scelus peraxit hois.
contempnat ueritate lapsus adduxit scelis
scelus pmas p desti... claritatem
peccatu prothoplasti fugauit libertate
pma q pb' p° p origene sup leuitic lib° ix
si ho mq ab illo fuit elegisset uita mq
humani genus mortale cracione tenet. ij°
ad ide e aug' xiij de ciuitate dei mors igi-
tur fit cu deus eam desit sicut mors cor-
poris e cu illud desit aia. q utrusq3 rei i. cor-
poris hois mors e aia a deo deserta desi-
tus hois mors e aia a deo deserta desit
corpus ita ut ex deo viuit ipa nec corp'
ex ipa. os hois mortis comiat' e deus p°
homi si peccarz cu dixit quacuq3 die come-
deris morte morieris. iij° ad ide e rabanus
sup genesi aliud e mortalitas carnis
spirituali i pma condicioe accepit i adam. aliud q
nos i ratione p xpm accepe speram' ita qppe
i mortalis factus e illeut posset no mori
si no peccarz si autem peccaret moreret.
q̄rto ad ide e aug' de ua religione ca° viij
corpus igit hois cu ante pctz esset i suo genere
optio p' pctm factu e i becille et morti
destinatu. v° ad ide e hugo de sacramentis pte
viij ca° p° p° sub sententia hois culpa fuit sub-
secuta quia triplex pena e sequuta una e cuj
pena ut mortalitas carnis due relique
pene sut et culpe quarum una e concupiscen-
cia carnis aliud ignorancia mentis. vj° ad ide
e moyses gen. iij qui narrat sentencia cot
adam sic ait dicit dns ad' eo q audisti
voce uxoris tue et comedisti maledicta terra
i ope tuo ter i sudore vultus tui uesceris
pane tuo donec reuertaris i terra de qua assumpt'
es. ij° q° pb' p bern' sup ca° sermone xxx
vj heu igit trist et lacrimosa mutacio ut ho
paradisi accola terre dns celi ciuis domesticus
dni sabaoth frater bonorum spirituum et celestis
cohortis cohabitator repente considerare se i uenit
et ppe i firmitate carnis i stabilitate et pp' scelus

peccatum [illegible] sermo Christi in domicilia [illegible] alligatam peccato. ij^m ad idem est augustinus xv de civitate dei in paradiso igitur et si non omne poterat homo ante peccatum quod tamen non poterat non volebat et ideo poterat omne quod volebat. nunc autem homini [illegible] factus est quibus [illegible] quod non potest velit cum voluntati sue ipse animus eo quod inferior caro non obtemperet ipse namque in vito et animus plerumque turbatur et caro dolet et veterascit et moritur. iij^m ad idem est quod cum fortem ante peccatum dominus terre fuerit post peccatum dictum est sibi cum operatus fueris terram spinas et tribulos germinabit tibi genesis 3. et per hoc patet quod perdidit terre dominium. quarto ad idem est quod cum ante peccatum fortem homo dominus omnium reptilium post peccatum posuit deus inimicitias et insidias inter semen [illegible] et semen serpentinum. genesis 3. v^m ad idem est quod cum ante peccatum subiceretur caro rationi statim post peccatum incepit rebellare sicut ipse sui ipsius perdidit homo dominium. vj^m ad idem est quod cum ante peccatum fuisset homo dominus creaturarum animalium statim post peccatum inceperunt ipsum infestare singulis contrariis rebellare non solum animalia maiora sicut leones grifones lupi et ursi sed etiam minima sicut mures musce culices et pulices. vij^m quod probatur per albertum in [illegible] aliquis tantum precessit est sicut dei ymago quod rectius homo iure vocatur homo si non amittat cum non [illegible] neglecta in vita non tandem non homo sed species aut vulpecula aut iumentum aliud vocaretur. viij^m ad idem est cum ante peccatum nunquam homo tamen fuit ad ymaginem dei factus statim post peccatum dictum est pulvis es et in pulverem reverteris. ix^m ad idem est valerius maximus libro ix quid igitur magis fedius quod et dampnosius quibus virtutibus acceserit [illegible] in infamia [illegible] et corporis vires expugnantur. x^m ad idem est quod cum ante peccatum [illegible] in statu innocencie dictus est post peccatum in statum [illegible] et qui prius positus fuit habitator paradisi factus est habitator loci tenebrosi. xj^m ad idem est quod cum prius erat ante peccatum pater et principium [illegible] humani generis factus est post peccatum [illegible] et origo mortis omnes qui [illegible]. xij^m ad idem est quod cum ante peccatum in paradiso positus esset et a deo benedictus statim post peccatum fuit maledictus et qui cum honore [illegible] paradisum intravit cum infamia maxima expulsus est. xiij^m quod probatur per [illegible] homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. xiiij^m ad idem quod honor

aliquis debetur alicui ratione dignitatis sicut scriptum est prima petri ij^o deum timete regem honorificate. ij^m ad idem est quod honor quibus debetur alicui ratione generationis sicut scriptum est exodi xx honora patrem tuum et matrem tuam. quia et si perseverasset adam in innocentia cum fuisset vite [illegible] filiorum non in mundo fuisset ab aliis filiis honorandus verum quod problema fuit principium [illegible] mortis eorum ut patet ex prima [illegible] primus capitulus [illegible] suus [illegible] quod scribitur ecclesiastici xli de patre impio querentur filii quoniam propter illum sunt in opprobrium. tertio ad idem est quod quibus debetur honor alicui ratione doctrine [illegible] honorare magistrum sicut scriptum est prima ad thimotheum v presbiteri duplici honore digni sunt maxime qui laborant in verbo et doctrina cum igitur adam primus sapiens deum propter peccatum est factus insipiens [illegible] ex [illegible] filius constat quod nec in hoc meruit honorari. iiij^o ad idem est quod quibus debetur honor alicui ratione senectutis sicut scriptum est deuteronomii [illegible] de puero in [illegible] in civitate nostra est plenitudo senectutis. levitici quoque xix scribitur coram cano capite consurge et honora personam senis cum igitur ut ait salomon melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto [illegible] adam stultus in peccando constat quod nec sic debetur ei honor senectutis. v^o ad idem est quod honor quibus debetur alicui ratione virtutis sicut scriptum est [illegible] honor est exhibitio reverentie in testimonium virtutis quod cum propter peccatum factus est homo non virtuosus sed [illegible] consequitur quod honore sibi debito [illegible] privatus sit. v^m quod probatur per [illegible] sermone de [illegible] dicite ignorantia [illegible] excecavit nos ignorantia nostra abstraxit et expulsa patria cum [illegible] nos. vj^o ad idem est hugo de sancto victore libro primo parte vij capitulo xx quod [illegible] homo quando deum per [illegible] ignorantie [illegible] est et lumine veritatis amisit. vij^o ad idem est augustinus de libero arbitrio libro [illegible] cum [illegible] homo [illegible] a sapientia in stultitiam [illegible] nec sapiens nec stultus fuit. quarto ad idem est hugo de sancto victore libro primo parte viij [illegible] quod in adam originale [illegible] nos autem qui ab illo originem traximus quod ille originale [illegible] fuit sic originale nobis. hoc autem duplicia mala [illegible] fuerunt [illegible] [illegible] v^m ad idem est [illegible] vij [illegible] homo [illegible] quod deus hominem fecit rectum et ipse se [illegible] infinitis questionibus. vj^m ad idem est gregorius

i registro · adam ing(ressus) quiescente abiu(n)ueti
tu aut eius i pcto mortua e q no dr mor
tua a sba vuida s a qualitate q vi sapie
pdit que e uita aie · vi° 9° pb p ber(nardus) i s
mone de puri(fi)catoe · nascimur · ig(itur) vnius
pu(er)i · citatis habitacti p(ri)sue ignari de
mi ibecilles r ignaui ut si nob nota esset
ma uite p(ro)pria tu ipedirem iheraa · postmo
r captiui sub pessimo tyrano ut licz prude
tes essem9 atq robusti ipa tu mipa piu(n)te
esp(er)iem gracioe · ij° ad ide e origenes sup
matheu · xx3 ig(itur) tradidit dya9 p(ro)p tiore ne
amitteret genus huanu de manu eius p(ro)p ter
tua ipius no amittens q(ui)n mag(is) expedi(tu)
fuit gen9 huanu p morte ipius q(ua)m eruptu
fuit p miraculu(m) r doctrina · iij° ad ide e ber9
i smoe de lxx i p° ig(itur) hoie peccauim9 ois i ipo
cecidi9 i carcere luto pue r lapidib9 plenu
exij cecib9 captiui i(n)quinati r cq(ua)ssati donec
ueniret desideratus gentiu q nos redimet ab
lueret r adunaret · qrto ad ide e cassiodor9
sup ps redepcioz ig(itur) misit dns p(o)p(u)lo suo q(ui)n
hic uidebat idign(e) captiui s(e)c(un)d(u)m p(ri)mu fuit
q no captiuator fuerat s ille q absolue
bat accipet lucratur est captiuus redepto(r)
sua r ipe e magis iudicatus · v° ad ide e a
plus ad romanos vi · gras ig(itur) ago deo q
fuistis sui pcti · obedistis aute nu(n)c ex corde
i ea forma doctrine i qua tradi(ti) estis libati au
a pcto sui facti estis iusticie · vi° ad ide e
glosa ad hebreos i adam9 i p(ri)ncipe huius secli
qui seduxit adam r sui fecit r cepit nos
cu(m) q(ui)bus vinaculos possidere uelit redeptor et iust9
e deceptor — —

[R]acionalis creature nalis appetitus
experientia teste · licz s(ecundu)m fecat i uetitu(m)
iux(ta) illud q(uo)d ait ouidi9 lib° p° metam
i uetitu(m) nitim(ur) semper negataq(ue) sentim9 sic ie... iux
...ere aquis · singlarit tu oi spe ferat(ur) · ij
... r h° no i uicio est teste boecio · ij de
(con)solatoe phie · qrta · in oi aduersitate fortune
infelicissimu e ge9 i fortu(ni)9 fuisse felices
licz r ois n(ost)ri appetit9 p(ri)ncipalit ferat(ur) i
beatitudiez tam(en) i ti... uoluntates seu desideriu
nostri iux(ta) illud q(uo)d ait boeci9 · iij° de (con)solacioe
phie · ij · ois mortaliu cura q(ua)m multiplicau stu
dior labor exercz diuiso quide calle procedit
s ad unu tam(en) beatudis fine(m) nitat p(er)uenire id
au(tem) e bonu ad allicit illo quod ait aug(ustinus) ... p° e

... i pr° ... sic dicit ois ars r ois doc
tina sili(ter) aut r opacio r eligendo bon(um) ... uide(tur)
... optime enunctauerit bon(um) e q(uo)d oia ap
petunt · tu singlarit ad diu(er)sa nalit fert
hois appetitus · p(ro)pt q(uo)d ut i capl° p(re)cedenti de
particularib9 desiderijs · iij · pono (con)ines q(uo)st...
ois particularis creatura nalit appetit ... ari
ois racionalis creatura nalit appetit ... ari
ois nalis intelligencia nali ... ap(pet)it nouari
ois p(er)sonalis experientia nalit cupit honorari
ois intellectualis plasma nalit appetit illustrari
ois uolitiua creata nalit appetit libari
p(ri)m9 9° pb p aristotile p° de aia textu (com)menti xxx
iiij · nalissim9 ig(itur) opu(s) uiuentib9 e ... p
fecta r no orbata aut g(e)n(er)acioz spotanea
hnt face alteru quale ipz e · at aial quidez
aial planta planta qtu(m) ipz p(er) r deo r imor
tali participet s q(uo)d possit oia n · illud appe
r illius agunt s(e)c(un)d(u)m naz · ij° ad ide e tullius p°
de bn(e)ficijs p(ri)m9 ig(itur) ois existeciu(m) e a na t
butu ut se uita corp(or)isq(ue) tueat(ur) declinet ea
q nocitura uideantur · oia q sint ad uiuendu
necia iq(ui)rat r paret · iij° ad ide e ouidi9
libro p° de remedio amoris dicens · ut corp9
redimas ferru paciens r ignes ut q
aio ualeas q(ua)lib(e)t tollare negabis · qrto ad
ide e tullius p° de agriculturis (con)uib9 q melior
i homi(n)e g(e)n(er)e na q(uo)d eorum q se natos ad hoi
es iuuados r (con)seruados arbitrat(ur) · v° ad
ide e aug(ustinus) xj de ciui(ta)te dei r nos iq(ui)t sum9
r nos esse nouim9 r nostru ee ac nosse
diligim9 r paulisp(er) i ferius neco n e q ee se
nolit q(ui)a neco e qui no beat9 ee uelit · vj
ad ide e iob · ij · pellem p pelle r cuncta q
hz ho dab(it) p aia sua · ij 9° pb p° p plat
cu maulidez res ig(itur) inmuni singulaut e
ho pare no paciens · unore despicat9 ma
iorib9 tiudet ab equalib9 dissentit · ij° ad
ide e statius i thebaidos lib° p° · gentiles
aios subit frugor egeq(ue) letis ... at
p... edij metus i regendi seruus ...
rupteq(ue) mores ... sedi alter9 ipacus
r sumo dulci9 vnum stare loco socioq(ue) co
mes discordia regum · iij° ad ide e tullius
p° de officijs uera ig(itur) uidendi cupiditati adiunc
ta e appetacio q(ua)dam p(ri)ncipat9 ut nemi
appere ... bene i formatus a na uelit n
paruenti aut docenti aut ualienti ... iuste
r legitime ip(er)ancia · qrto ad ide e lucan9 lib°
p° nulla fides regis socijs omnisq(ue) potestas i paciens

consortes eris. V° ad idem est Boecius iii° de consolatione
prosa vi quippe de dignitatibus potentiaque dicen-
dum quas vos verae dignitatis atque potestatis inscii celo
exequatis. Ac si dicat omnes homines felices pu-
tant eum qui dominatur. Sic quisque dominari desiderat.
vi° ad idem est apostolus prima ad Thimotheum iii°. Fidelis
sermo si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat.
vii° contra primo per Aristotilem de secretis secretorum ad
Alexandrum primum instrumentum intellectus
est desiderium bone fame quia qui vere desiderat
bonam famam famosus erit ac gloriosus et
qui fieri desiderat per famam considerari. ii° ad
idem est Salustius in Iugurtino saepe ego audivi
Quintum Maximum Publium Scipionem preterea ci-
vitatis nostre preclaros viros solitos ita dicere
cum maiorum ymagines intuerentur vehementis-
sime sibi animum ad virtutes accendi. Scilicet non ceram
illam atque figuram tantam vim in se habere sed
memoria rerum gestarum eam flammam egregiis vi-
ris in pectore crescere neque prius se-
dari quam virtus eorum famam atque gloriam ad-
equaverit. iii° ad idem est Ovidius libro quarto de ponto exsti-
muli non parvas dat gloria vires et fecun-
da facit pectora laudis amor. quarto ad
idem est Claudianus libro iii° de laudibus Stiliconis
dicens gaudet enim virtus testes sibi iungere mu-
sas amat quisquis carmina digna gerit.
V° ad idem est Tullius xxx Tusculanarum. Est enim
gloria solida res et expressa non adumbrata. ea
est consentiens laus bonorum vox incorrupta bene iudi-
cantium de excellente virtute. hec virtuti resonat
tamquam ymago quia recte factorum comes est non
a bonis viris repudianda. vi° ad idem est quod
habetur Matthei v. Luceat lux vestra coram hominibus
ut videant vestra bona opera et glorificent etc. contra
9° probatur primo per Tullium de Tusculanis questionibus honos
alit artes omnesque accenduntur ad studia
gloria iacentque ea semper que apud quosque improba-
bantur. ii° ad idem est Ovidius in libro de ponto ubi
se dicit exacuit auditor studium laudataque
quod virtus crescit et immensum gloria calcar habet.
iii° ad idem est Tullius in Philippica prima non nobilis
magna expectare decet non pecuniam quam cetera
non opes violentas et nunc quidem ferenda potentiam
sed caritatem civium et gloriam concupiscere. quarto
ad idem est Ovidius in libro de ponto scribentes iuvat
quod labore aliquid suo pectore crescere ferunt
opes. V° ad idem est epistula v ne des te alterius ho-
nori etc. vi ad idem est apostolus ad Romanos v quod ego dum

ego sum gentium apostolus ministerium meum honorificabo.
V° contra probatur primo per Aristotilem in ethica philosophie sue omnes ...
... desideravit. iii° probatur idem per Tullium
primo de officiis illud est quod in vera cogitatione
consistit maxime naturam attingit humanam omnes enim
trahimur et ducimur ad cognitionis scientie cupiditatem
in qua excellentiam pulchram putamus labi autem
errare nescire decipi malum et turpe dicimus.
iii° ad idem est plato si sapientie in esse forma que oculis
videri posset maxime ad amorem sui omnes nos
excitaret. quarto ad idem est Tullius Tusculanarum
omnium animantium est in mentibus nostris insatiabilis
quedam cupiditas veri videndi. V° ad idem est
Salomon. Ecclesiastes primo non saciatur est oculus visu
nec auris auditu. vi° ad idem est Isidorus ... sete-
rarum cum primo per iulium celsum naturale est enim omnibus stu-
dium libertatis ... et ... senciunt ...
vi° ad idem est de regulis legis iii de libro homine ex
... nemo ... libertas ...
iuste desideratur ab hominibus. iii° ad idem est ...
de regulis iuris libertas omnibus ...
favorabilior est. quarto ad idem est ... unde libertas
inestimabilis res. V° ad idem est Ysopus non bene
pro toto libertas venditur auro. hoc celeste bonum
preterit orbis opes. vi ad Galatas quarto
vos in libertate vocati estis.

In precedentibus capitulis tractavimus de bonis
anime que originaliter creatus fuerit ho-
mo sine exigentibus aliquibus peccatum est
generis humani memorans dignitatibus ac p
hec quasi compellitur ad inquirendum bona for-
tune idcirco de huius fortitudine bonis tractare
volentes in quibusdam sequentibus capitulis intendo
premittere quedam circa declaranda primo capitulo
que certius utilia fore per declaratione maiorum pre-
dictarum fortune bonorum ponam quarto vi sententias
... et auctoribus ... que sunt iste
Humanus genus ... ut sibi operetur ...
humani generis ... unde sufficienter vivat ...
Nemo est qui aliquam sit fortune ...
Nemo est qui multiplici fortune sit ...
Nemo de fortune sue ... confidere debet
Nemo de fortune sue adversitate diffidere debet.
primo 9° probatur per Epicurum exiguum est quod natura desiderat
optimo in mensa. ii° ad idem est ... maximus libro
quarto locupletem est facit aliquid non multa pos-
sidere sed modica desiderare. iii° ad idem est Varro
non esse ... pauperes si nescirent quid est paupertas
optimus est ad summas divitias processus non est
miser nisi qui se miserum esse credat. quarto ad

Margin notes: boec9 · paul9 · ar9 · salust9 · ovid9 · tull9 · ovid9 · tull9 · ovid9 · v. 9° · ar9 · tulli9 · plo · tulli9 · salom · vi 9° · isidor9 · ff · ff · ysop9 · paul9 · vij c° · p° 9° · epicur9 · varro

claudianus libro p° vivitur exiguo melius natura beatis
omnibus esse dedit si quis cognoverit uti. v° ad
idem est ecc° xxix initium vite hominis aqua et pa
nis et vestimentum et domus protegens turpitudinem
vi° ad idem est apostolus p° ad thimotheum vi habentes autem
alimenta et quibus tegamur hiis contenti simus. vii° con
probatur per epicurum si secundum naturam vixeris numquam eris
pauper si ad opinionem numquam eris dives. viii° ad
idem est actus dyogenis qui cum de futuro nichil
cogitans nichil sibi reservasset nisi vas ligneum
ad bibendum quadam vice videns hominem haurire
aquam manibus et bibentem statim vasculum
fregit dicens nesciebam quod et natura poculum nobis
traxisset. ix° ad idem est aristoteles deus igitur et natura
non deficiunt in necessariis. decimo ad idem est per severinum
boecius ii de consolatione prosa v. si quid non
satis est repletum in [illegible] [illegible] idem est quod
fortune affluenciam [illegible] appetas pauciores [illegible]
nimis [illegible] natura contenta est cuius [illegible] si super
fluus [illegible] velud [illegible] in iocundum quod superfluum
sit et noxium. v° ad idem est mathei vi. nolite igitur
salvator solliciti esse dicentes quid manducabimus
aut quid bibemus aut quo operiemur et paulo post
[illegible] nolite ergo solliciti esse in crastinum. cras
tinus namque dies sollicitus erit sibi ipsi. vi. ad idem
est ps. liiii. iacta super dominum curam tuam et ipse te
enutriet. vii° con probatur per claudianum de lauda
bus stiliconis ubi sic dicit per totum singula quem
nobilitant hunc fortuna decus hunc robur
in armis. hunc rigor hunc pietas illum solercia
iuris. hunc soboles casti thori [illegible]
in omnibus. viii° ad idem est boecius ii de consolatione
prosa quarta dicens o mortales [illegible] vos
petitis intra vos positam felicitatem. [illegible] ad
tibi te ipso preciosius nichil [illegible] si tui
compos fueris possidebis quod nec unquam amit
tere velis nec fortuna possit auferre. ix°
ad idem est apostolus p° ad corinth. xii etenim in uno
spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus sive
iudei sive gentiles sive servi sive liberi et paulo
post [illegible] multo magis que videntur
membra corporis infirmiora esse necessaria sunt et que putamus ignobi
liora membra esse corporis hiis honorem habun
danciorem circumdamus. decimo ad idem est quod talis ordina
tus est mundus quod [illegible] eget dives paupere quam pauper
divite et [illegible] eget dominus servo quam [illegible]. v° ad
idem est quod nobilis nobilitat moribus [illegible] mi
lites militant doctores student mercatores in [illegible] rustici
in agricultura et sic unusquisque vacat in aliis

unde sicut dicit tullius p° tusculanarum [illegible]
probatum est quam quisque norit artem in hac se
exerceat. vi° ad idem est quod unusquisque alteri [illegible]
[illegible] quam aliis [illegible] totaliter [illegible]
per cathonem dicentem cum quid summa potes ne
despice parva potentem. nam prodesse potest si quis
obesse nequit. quarta con probatur per claudianum de
laudibus stilichonis ubi sic dicit mortalibus [illegible]
[illegible] numquam [illegible] fors vel [illegible] vero quod
vultus honestat decorat mores animus quod
pulchrior ornat corpus distinguit bellis
[illegible] ille sed pace sedebit [illegible] publica
felix sed [illegible] 2° ad idem est boecius ii de conso
latione anxia [illegible] [illegible] sunt humanorum
condiciones bonorum et que numquam tota proveniunt
vel numquam [illegible] subsistat hunc [illegible] exube
rat sed est pudori degeneris sanguis hunc nobi
litas notum facit sed angustia rei familiaris in
clusus mallet esse ignotus ille utroque
[illegible] celibem deflet ille [illegible]
felix orbus liberis alieno sensu [illegible]
[illegible] prole letatus filii filie ve delictis
mestus illacrimat. iii° est salomon ecc[illegible] p°
qui dicit in prudencia et doctrina et in [illegible]
[illegible] et stulticiam labore inveni afflictionem
spiritus. et ii° capitulo dicit omnia [illegible] que
desideraverant oculi eius [illegible] in edificiis [illegible]
in voluptatibus reperit in eis vanitatem et afflic
tionem spiritus et contra dicit [illegible] idem de curtis
quod possunt in vita presenti cum gaudio seu le
ticia possideri. quarto ad idem est quod si homo sit pu
er seu iuvenis ut plurimum prudencia caret
si fuit [illegible] ut plurimum soliditate fatigatur si
fuerit antiquus infirmitatibus et senio [illegible]
v° ad idem est quod si homo fuerit pauper [illegible] [illegible]
si fuerit dives sollicitatur et timet. si fuerit
[illegible] laborat ex [illegible] si possidet [illegible] in
[illegible]. vi. ad idem est quod omnis homo vel numquam est vel
[illegible] si numquam [illegible] [illegible] forcior [illegible]
[illegible] in [illegible] morbis ut plurimum [illegible]
[illegible] est ecc[illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] labores et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et in hoc [illegible] vanitas est et cura sup
flua est. v° con probatur per claudianum libro p° ubi sic
[illegible] quisque [illegible] rebus instabilesque
[illegible] et lubrica [illegible]. ii° ad idem est [illegible]
in formide dicens cum [illegible] sunt res
[illegible] [illegible] meditari [illegible] quo pacto
adversa [illegible] ferat ne quid [illegible] sit [illegible]
cum sit [illegible] in [illegible] deputare. iii° ad

Ad idem est Julius Celsus libro quarto Fortuna in plerisque eos quos pluribus beneficiis ornaverat ad duriorem casum reservavit. Quinto ad idem est Lucanus dicens o faciles dare summa deos eademque tueri difficiles. Quinto ad idem est Ouidius iiii methamorphoseos ultima semper est expectanda dies homini et dicere beatus ante obitum nemo supremaque funera debet. Sexto ad idem est Salomon proverbiorum xxvii dicens ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura pariat dies. Et primo ad Cor. x dicit apostolus qui se existimat stare videat ne cadat. vi [?] patet per Oratium in epistolis omnem crede diem tibi illuxisse supremum grata superveniet que non sperabitur hora. Nono ad idem est Seneca in tragedia Thiestes dicens nemo confidat nimium secundis desperet nemo [illegible] meliora lapsis [illegible] ille phibet quod constans fortuna in [illegible] omne fatum nemo tam divos habuit faventes crastinum ut posset polliceri res deus nostras celeri citatas turbine versat. Decimo ad idem est Boecius ii de consolatione prosa ii hec nostra vis est hunc continuum ludum ludimus rota volubili orbem versamus infima summis et summa infimis mutare gaudemus. Quinto ad idem est Virgilius in primo Eneydos dicens o passi graviora dabit deus his quoque finem durate et vosmet rebus servate secundis. Quinto ad idem est Luce ii. Ubi dicitur quod deposuit potentes de sede etc. vi ad idem est Apostolus primo ad Corinthios primo infirma huius mundi elegit deus ut confundat fortia.

Sequitur in capitulo quarto quasdam conclusiones de [illegible] fortunatorum quod fabulas et scriptores multi et volentes ad particulares fortunatorum descendere conclusiones ea dicta esse que [illegible] non naturaliter [illegible] caliter et particulariter in primo capitulo [illegible] solum que videntur nobis esse fortunata scilicet de sanguinis genositate et corporis speciositate. De aliis autem [illegible] in duobus aliis sequentibus capitulis ponam ergo iii conclusiones de genositate et iii alias de speciositate que sunt iste.

Genositas sanguinis est fortune non nature donum bonum
Genositas sanguinis vanum est atque commendati donum
Genositas sanguinis parva [illegible] atque mortis bonum
Pulcritudo corporis casualis est et non naturalis
Pulcritudo corporis res vana est et irrationalis
Pulcritudo corporis res periculosa est et valde mortalis.

Prima conclusio probatur per Boecium ii de consolatione metro vi ubi sic dicit omne hominum genus in terris simili surgit ab ortu unus rerum pater est unus qui cuncta ministrat. Et tandem concludit sic si primordia vestra auctoremque deum spectes nullus degener extat nisi vitiis peiora fovens proprium deserat ortum. ii ad idem est quod si aliquem hominem aliquid reperit a natura illud consequitur totam speciem ergo nulli homini restat a natura [illegible] et minor [illegible] minorem [illegible] quod nichil est homini a natura quod non sit homini naturale constat autem quod id quod est homini naturale consequitur totam speciem. iii ad idem arguitur sic omnis qui nascitur ex generosis parentibus si sit naturaliter generosus sequitur quod nulla generosorum progenies posset aliter devenire quod non esset [struck] generosa [illegible] filii quod patri sunt non generosi qui tamen ab aliquo processerunt ex parentibus generosis. Et consequentia probatur quod si pater sit generosus filius erit generosus et eadem ratione filius filii et sic in infinitum. Quarto ad idem arguo sic sicut non aliquis qui incipit esse generosus et ideo a quo fit generosus aut a fortuna aut a natura. Si a natura ergo pater suus fuit generosus ergo generositas sanguinis non incipit in eo. Si a fortuna habeo propositum quod considerandum est de aliis. Quinto arguo sic nichil est a natura quod fortuna dare vel eripere potest sed generositas sanguinis est huiusmodi ergo. Consequentia patet et maior sed minor arguitur tam de eo qui incipit esse generosus tam de eo qui desinit esse. vi ad idem arguo sic ab eodem patre procedunt duo filii quorum unus processu erat ignobilis et alter generosus hoc autem a natura procedat neque et ab eodem stirpite processerunt ideo ergo totum est a fortuna. ii conclusio probatur per Apuleium in libro de deo Socratis [illegible] hominibus [illegible] contemplando noli illi alieni existimare sed ipsos ipsos homines penitus considera aliena [illegible] parentes pepererunt ut propria generosus est parentes laudans. ii ad idem est Seneca in tragedia furentis Herculis homo qui generis iactat sui aliena laudat. iii ad idem est Seneca [illegible] nos reddunt gloriosos [illegible] replius. Quarto ad idem est Boecius de consolatione prosa vi dicens [illegible] nobilitatis nomine quis non videat quod si ad claritatem refertur aliena est [illegible] nobilitas esse quedam de meritis [struck] laus veniens parentum. v ad idem est Apostolus primo ad Cor. primo dicens videte vocationem vestram fratres quod non multi sapientes secundum carnem non multi nobiles et [illegible] sed que ignobilia huius mundi [struck] et contemptibilia elegit deus ut confundat fortia. vi ad idem est Seneca in tragedia Thiestes dicens levem [illegible] illis [illegible] fluit [illegible] plebeius [illegible] senex. iii conclusio probatur per Senecam in tragedia Thiestes

Julius · Lucanus · Ovidius · Salomon · Oratius · Seneca · Boecius · Virgilius · Luce · Nota · ii conclusio · Apuleius · Seneca · Boecius · Paulus · Seneca · iii conclusio

tande ideo regia nobilis antiqua gen[er]is ymachi
fi[li]u[m] opposuit minabiliter. 4o ad idem est q[uod] a nobilitu
tonibus nunq[uam] recedat i[n]uidia ab aliis alicui
p[ro]ferri malum seu sibi a de agnatum sicut
lucanus dicit p[rim]o libro nec quisq[uam] ia[m] ferre p[otes]t nec
pore p[om]peius nec pare. 3o ad idem est sen[ec]a in
tragedia ypolito dicens q[uod] a casus summa ro
tat maior i[n] p[ri]mis fortuna fuit leuiusq[ue] fit
seniora deus fuit placidos obscura quies
plebisq[ue] sopores casa securos admota ethe
ris alumina sedibus diuos exapiunt iuros
insani boree minas i[m]bresq[ue] q[ui] thor[um]. q[ua]rto ad
idem est q[uod] fragiliter generosi quiescunt nutrientes
honores seruitute tunentes uerendum [...] [...]
se periculis exponunt maiores plerumq[ue] mori q[uam]
se nobilis dolere uera h[ab]et i[n]duit arma q[uam]
leones h[ab]ent vulpibus i[n]duit dolos cui nullus
dicentes fide non ualeo meditari erubesco
luce xvi. 5. ad idem est sen[ec]a i[n] tragedia octaviane
dicens. o funestus multis multis p[o]p[u]li ar[dor]
q[ui] fauor qui cu[m] flatimula secundo raris i[n]
pleuit uexitq[ue] p[ro]cul languidus idem desit
alto seuusq[ue] mari [con]stat au[tem] ut plurimum q[uod]
nobiles p[o]p[u]li fauoribus magnis se periculis
exponunt. 6. ad idem est q[uod] quis generosius ut
plurimum aut ociosus est quo nichil periculo
sius i[n] uita ista q[uam] [...] uirtutes aut occupat
i[n] rebus mundi periculosis cuius sunt plura hasti
ludia tornamenta uenationes et huius
[...] 9o ph[ilosoph]o p[er] boecium 3o de [con]solatione prosa viii
tercio pulcritudo uita[m] non tua na[tura] [...] oculorum
spectaculum reddit i[n]firmitas. 1o ad idem
nullum corpus uitale pulcrum est sine ornamento
et uestimentis suis q[uia] humanum corpus non fa[ci]
tum pulcrum naturaliter [con]tra p[atet] et minor [...] ma[i]or
declaratur p[er] ouidium. xiii methamorfoseos ubi sic dicit
turpis s[in]e frondibus arbor turpe equus nisi iube
florentia uell[er]a plumis tegunt uolucres ovi
bus s[ua] lana decor est barba uiros hyrta
q[ue] decet i[n] corpore carne. 3o ad idem ar[istoteles] sic ut
est pulcrum naturaliter p[ro]ui[den]tie est naturale uerecundia q[uod]
mundus homo non est naturaliter pulcher. s[ed] na[tura] p[ro]duxit hominem
nudum q[ui] non pulcrum. q[ua]rto augustinus sic s[ic]ut duo
filii patris eiusdem ordo [...] q[ui] nascitur et nu
tritur mittitur unus i[n] deliciis et honoribus
alius uero i[n] miseriis et laboribus sic q[ue] ut erque appo
situs ad preciositatem corporis [con]stat q[uod] deli
cate nutritus pulcrior efficitur nutritus aute[m]
miser turpis apparebit [con]stat ergo q[uod] hic non na[tura]
s[ed] fortuna facit pulcrum. [...] 5. ad idem ar[istoteles] sic

id q[uod] casualiter euenire p[otes]t et recedere non est naturale
s[ed] fortuitum et casuale s[ed] pulcritudo corporis est h[uius]mo[d]i
[...] p[atet] et maior s[ed] minor arguitur q[uod] uidemus aliquos
iuuenes pulchriores et ruralitate secundum de ocrim
ret tibi facie pallida aliquando spiritus cu[m]
totius q[ue] decoris deum liberans [...] me
dicit colorem pristinum recuperabit et [...] 3o ad
idem est q[uod] ut est naturale q[uod] solum exceptione p[ro]cedit
s[ed] pulchitudo corporis est h[uius]mo[d]i ergo [con]clusio p[atet] et
maior s[ed] minor p[ro]batur q[uod] quibusdam placet longa
facies quibusdam non rotunda quibusdam uero placet
color albus et rubeus et quibusdam niger et fuscus
quibusdam placet p[er]sona pinguis quibusdam ma
cilenta. 5a [con]clusio p[ro]batur p[er] plinium. [...] q[uod] nichil est pulcritudo
nisi flos marcidus casualis felicitas [...]
[con]cupiscentia. 3o ad idem est ouidius li[bro] 3o de
arte amandi forma bonum fragilis est quantum
accedat ad annos fit minor et spacio carpit
ipsa suo. 4o ad idem est sen[ec]a i[n] tragedia ypolito
dicens anceps forma bonum mortalibus exigui
donum breue temporis ut uelox celeri pede la
bitur. q[ua]rto ad idem est ouidius i[n] libro epistularum dicens
ista dicens facies longis mutabitur annis ru
gaque i[n]tactam fronte set erit. cuius ad dicit
sunt h[abe]t formosa dolebit et speculum q[uo]d tamen
5o ad idem est seneca ep[isto]la xxviii ad lucillum er
rare ideo ne uisus est q[ui] dixit grandior est pulcher
ueniens est corpore uirtus. 6o ad idem est i[n] p[ro]u[er]biis
ultimo fallax est gratia et uana pulcritudo mu
lieris decor ipsa laudabitur. 7a [con]clusio p[ro]batur p[er] senecam. 7 q[uod]
p[ro]cessu ouidius. 3 methamorfoseos ubi dicit q[uod] narcissus
iuuenis pulcherrimus i[n] quodam fonte limpidissimo ca
du[m] suam ymaginem p[ro]pter suam pulcritudinem
[con]miserando respexit q[uod] illudere uitam p[er]didit et de
core. 3o ad idem est ualerius maximus libro quarto
quidam ideo excellentis pulchritudinis adoles
ceris spurina nomine cum mira specie q[uod] plurimum fe
minarum sollicitaret oculos ideoque uiros ac pa
rentes earum se suspectum sentiret corporis decorem
[con]fidit uulneribus deformitatemque sanctitatis sue fi
dem q[uam] forma i[n]citamentum alie libidinis esse ma
luit. q[ua]rto ad idem est ouidius. 3o fastorum
dicens fastus inest pulcris sequiturque superbia for
mam. 5o ad idem est processus libri genesis xxxix
ubi dicitur q[uod] ioseph p[ro]pter pulcritudinem suam i[n] opere nefario
noluit assentire domine sue posteaque i[n] carcere [...] est
diffamatus. 6o ad idem est processus. 2. regum. xviii
ubi dicitur q[uod] absolon pulcherimus p[ro]pter pulcritudinem suam co
natus patris sui abstulit [...] p[e]c[c]atis est a p[at]re et cu[m]
de crinibus pendebat p[er] capilli sui cum fuerit mortuus.

abium q̃ i p̃cedenti cap° qualiť g̃ n̄ sit
sanguis ⁊ ͛s peciositas corporis sint
i alia dona fortune · restat ṽ i
p̃senti cap° de duobꝰ aliis viz de viribꝰ hũa
nis ⁊ opibus mundanis simili declarare q̃m
i hiis p̃cipue delectat̃ hũana fragilitas
q̃emadmodũ de duobꝰ p̃mis · sex solũ p̃ba
uimꝰ r̃ones ita de istis duobus sex aliis p̃
babiꝰ ad alia duo declaranda postea p̃ces
sim̃ r̃ones ṽ sunt iste
Vires hũane nõ sũt bona nãe ꝫ fortune
Vires hũane ridiculose sũt ⁊ uane
Vires hũane p̃iculose sũt et i sane
Opes mundane nõ sũt nãles ꝫ casuales
Opes mũdane nõ sũt r̃onales ꝫ s̃t ires
Opes mundane nõ s̃t r̃eonitales ꝫ s̃t res
mortales · ꝫ p° p̃ p̃ salustiũ i iugurtino
fit ibi q̃ p̃ciũ de nãe hũani generis
q̃ i becillis atq; eui breuis forte potius
q̃ uirtute regatur · ii° ad idẽ ẽ ualerius
i vi · q̃ loq̃ns de uiribus hũanis dicat sic
nullo i loco nulla i p̃sona stabilibꝰ in p̃ii
dialibus q̃sistũt ꝫ i c̃tissio s̃licẽ fortune hu
illuc ac quos i subliẽ extollat ꝑ inuiso re
cursu destitũdos p̃fundo claudiuit m̃s abli
i ugauit · iii° ad idẽ ẽ q̃ nã p̃duxit hoiem
fragiliꝰ i ortu suo nã cũ alia aialia cetera
stati i ortu suo uĺ ipe ambulare possint et
q̃ire sibi nec̃ uite solus hõ fragilis a
natura p̃ductus multo tpe duũ aliq̃s sibi
nec̃ia uite possit acq̃rere · q̃rto ad idẽ arg̃
sic illud q̃ inermẽ p̃duat̃ cũ ad defendẽdũ
se q̃ ad offendẽdũ fragile nõ forte p̃du
tiũ · a nã ꝫ hõ sic p̃ductum · ṽ q̃ · q̃ma
p̃z ⁊ maior ꝫ minor arg̃ q̃ cũ aialia cetera
cũ armis suis a nã p̃ducãtur · sicut ani
malibus licz nõ sit stati i ortu suo tñ i p̃ces
su suo sicut canes et lupi q̃dã cũ rostro
sicut aues q̃dã cũ pedibꝰ sicut equi q̃dã
cũ vngulibus sic̃ cani ⁊ leones q̃dã cũ cor
nibus ⁊ q̃uedã cũ aculeis sicut scorpiões
apes ⁊ c̃ solus hõ totaliť p̃ducat̃ i ermis
v° ad idẽ arguo sic i° q̃ acq̃ arte uĺ co
sueẗudiẽ nõ ẽ nobis nãle fortitudo corporis
est hũi ṽ q̃ v° q̃ma p̃z ⁊ minor nã assueti
longe plus durabunt i ope fortitudis cor
palis q̃ i assueti q̃runcuq̃ fortiores uidea
tur · vi · ad idẽ arguo sic nichil p̃t ẽe hu
nãle q̃ abẽe uĺ ad ẽe faciĺe p̃t p̃ s̃ti cor
ruptione · ꝫ fortitudo corporis ẽ hũi ṽ q̃ q̃ma p̃z
⁊ maior ꝫ minor arg̃ q̃ tã p̃ senie q̃ p̃
sinis corporea fortitudo faciĺe recedat demũ
p̃ absũ recuperatum · et perdit · iii° q̃ p̃ p° p̃ ualeriũ
maximꝰ libro · ix nimio ibi robore
membroꝝ uigore ebestit q̃ albnuere nulla
uiuꝫ hois l̃ an gt̃ionē licet suis mortale
sit felicitate cuite et ualentissimũ esse ⁊ sapi
entissimũ · ii° ad idẽ ẽ tulliꝰ maxiꝰ libᵒ · vi ·
caduca ibi nimiũ ⁊ fragilis puillibꝰ ꝫ co
sentaneã ꝑ tpᵒ sũt iste q̃ uires hũane
uocãtur · affluunt n̄ subito ⁊ repente dila
buntur · iii° ad idẽ ẽ tulliꝰ i libro de senectute
nõ ibi uiribus ac uelocitate corporis res mag
gerunt q̃ q̃silio auctoritate ⁊ s̃ nã q̃rto ad idẽ ẽ
ambroꝰ de officiis fortitudo ibi sn iustitia iniqui
tas est materia q̃ uõ n̄ ualitudo ẽ eo p̃m
cior ẽ ut i sidorez opp̃imat · v° ad idẽ est
ioñiꝰ sup annos fortitudo ibi corporis ẽ be
luitas aie ⁊ fortitudo aie ẽ ibealitas corpis
vi° ad idẽ ẽ hugo de claustro libro iii sũt ibi
quedã qui corpe sũt ~~debiles~~ fortes ꝫ aie
sũt debiles · pãt sibi seipsos amat sicut
bau ꝫ uocat fabul · iii · q° p̃b p̃ s̃ctm i ẽgn̄
fur ẽ bauĺ vbi sic ibi ratio maxis uiribꝰ
fortia p̃at nemo sicut p̃iculis offer re
ta crebrius p̃t q̃ sepe trasit casus aliq̃n
iueit · ii° ad idẽ ẽ ualiꝰ maxiꝰ libᵒ · vi qui
trãtas de uiribꝰ hũanis ait itaq; ut ex
i stãn n° dũ dz bona cũ i fflictoꝝ malorũ
magnitudiez desiderũ sui duplicat · iii° ad idẽ
ẽ s̃ctm i ẽgnãn fur ẽ dices q̃fortuna uires
i uida fortibꝰ q̃ nõ est bona p̃ma dũcãs
q̃rto ad idẽ ẽ q̃ bꝰ ẽ cot̃ de fortitudine fructosi
uiolẽta morte decesserũt ubi ẽ ector ubi
troiluꝰ ubi achilles ubi sũt ceti fortissi qui
p̃ierunt i bello troyano ubi rolãdꝰ ũ fferacꝰ
ubi dux aymo ũ raynaldus q̃ p̃ierunt i bello
yspano · v° ad idẽ ẽ p̃cessus libri iudicũ xvi
ubi h̃etur q̃ sãpson hoĩz fortissimꝰ p̃ q̃ uicturas
multas tande exerceatus ⁊ p̃ostremo se cũ
i imicis suis p̃rio uigore p̃emit · vi° ad idẽ
ẽ p̃cessus libri machabeoꝝ p̃ totũ plura
ubi narrat̃ quo mñ · fortissimꝰ iudas macha
beꝰ i ionacele ff̃ · eius ceteri fr̃es sui uiri
fortissimi p̃ maiori p̃te decesserunt i ꝑlis m
ulte p̃ugnauerũt p̃ p̃plo s̃to dei · q̃rta q̃° p̃b
durum ibi sũt ad legẽ nãe eo posite p̃cuptãio
uõ ad legẽ gre · ii° ad idẽ ẽ apuleꝰ de deo

socratis alicui hoc nota q̄ fortuna largita ē
sit iudicioso·a diuitias diues ē nō creditur sicut
oracio ad idē ē boeci⁹ de consolacione phīe·ij· vbi for
tuna introducitur dicentem ei. cū te de ma
tris utero nā produxit nudū rebus oībus inope
ꝑ suscepi fovi ꝫ paulisper ifer⁹· opes hono
res cetera q̄ mei sūt iuris dedi· cōtra ad
idē ē aug⁹ de bīa uita nō hoc nasc̄r diues
quisquis exit i luce iussus lactē ꝫ pane esse
contentus· v ad idē ē ab⁹ i exameron mira
magis ēē negotium mira mortuū nulla distinc
cio sit cadauera mortuoꝝ nⁱ forte q̄ magis
fetet diuitū corpa distenta luxuria· vj ad
idē ē job p° ca° nud⁹ egressus sū de utero
matris mee ꝫ nud⁹ reuertar· v° g° ph̄ p
tullium p° de officijs nichil tā ē tā angusti
animi tamque parui q̄ diligere diuicias nichil ho
nestius magnificencius q̄ pecuniam contempnere
si nō habes si habes ad beneficenciam liberalitatemque
conferre· ij ad idē ē seneca ep̄a· xx ad luci
lium nō licet i q̄ diuicias i sinu positus co
tempne q̄ illi licet eterni i gētis ut ē q̄ illas
circumfusas sibi multum diuque miratus q̄ ad se ve
nerit ridē suasque audit magis ēē q̄ sentit
iij° ad idē ē boe⁹ i arismetica sue phie dicens
araill nō ignaua prodā opū cēbus ad fiorum
nichil instructos ē cū ꝫ hnōdi sias i cadauer ꝫ
ad iuicē ut uel⁹ cū ea sibi inuctor. anim⁹ eius
ceca subiceat· cōtra ad idē ē sen^ca ep̄a lxxxv
q̄ hoc conceptissio cuiusque corrigit ac cū psisio pe
bon nō ē opes aut bonum ꝫ cuiusque corrigit
g° bona nō sunt· v ad idē ē sen^ca ep̄a lxxxvij
dicens alienat a recto diuicie honores
potestas ꝫ cetera q̄ opinione nrā cara sūt· precio
sūt uilia· vj° ad idē ē ps· ps xlviij q̄ confidit
hoc i uirtute sua ꝫ i multitudine diuiciarum suarum
gloriantur· se· relinquent alienis diuicias suas et
sepulcra eorum domus illoꝝ i eternum· vj· g° ph̄
p aris^le p° ethicoꝝ eterz hoc· eterz errore hā
bet bo· s· diuicie q̄ multis contigit detrimen
ta ex ipsis iā n· multi perierunt ꝑ diuicias· ij
ad idē ē iuuenalis lib° cōtra dicens cantabit
uacu⁹ coram latrone uiator· pauca licet portes
argenti uascula puri nocte iter ingressus
gladium contumque timebis ꝫ mote ad lunam tre
pidabis arundinis vmbram· iij° ad idē ē boe⁹
de consolacione phīe· v· diuicie hoc possidentib⁹
persepe nocuerunt cū pessim⁹ quisque eoque ali
eni magis auid⁹ quicquid usquam auri gemma
rū q̄ se solū q̄ habet dignissim⁹ putat cū g°
q̄ nūc conti gladiumque sollicitus pertimescis si

uite huius calle uacu⁹ uiator intrasses coram
latrone cantares· o preclara opū mortaliū
beatitudo quā cū adeptus fueris securus ēē
desistis· cōtra ad idē ē ouidi⁹ p° methamorphoseos
dicens effodiuntur· opes irritamenta maloꝝ
iamque nocens ferrum nocentius aurum· v ad idē
ē q̄ i egipti destrcō quibusdā accidit cōtrectibus
opes· tres nempe socij p egipti deserta transe
untes· quendā senem pavide fugientem reperie
runt qui dixerunt quare sic fugis pater at ille
a facie mortis fugio at illi ubi ē mors· q̄bus
ille monstrauit locum prope ubi erat pecunia
magna quā forte diserat ab uiatoribus tran
seuntes accelerantes g° illuc pecuniam cū alijs rebus
inuenerunt statimque cogitauerunt q̄ un⁹ ex eis
pecunie pte acciperet ꝫ ad ciuitatem uicinam pergeret
uictualiaque portaret i saccos ꝫ alia necessaria de
ferret ad apportandū res illas iuentas et
reliqui duo remanerent ꝑ custodiant ꝫ factum ē
ita· remanentes g° dixerunt ad inuicē si res
iste solū diuiderentur i duas ptes quilibet nrm habe
deret satis ꝫ si fiant tres ptes uterque nrm
habebit min⁹· melius g° ē cū uenerit socius
n̄ interficiam⁹ eū ꝫ ita erit nra ꝫ sic factū de
uenerunt porro qui pergebat ad ciuitatem sic
cogitauit dicens· si posse fieri q̄ ob ille res
ad me solū deuenirent sic esse diues· scio
hoc q̄ faciam· venenabo cibaria q̄ cū eam i
ciuitate· socijs statimque famelici comederent et
morerentur· ꝫ sic fecit cū g° reuersus ille fu
isset ad socios ꝫ que portauerat coram eis
deponeret ipsum gentes illi interfecerunt illū ꝫ
uterque illoꝝ famelic⁹ erat distribuentes alio
statim auide manducare ceperunt sed ex cibo
uenenato repente decesserunt sepa ac pri
stinis ad suspendium uenes locū uerte ꝑ reue
lacione tam q̄ seni ē ut alijs sinceꝑ publice
postmodū retulit q̄ duo g° agentes q̄ eos
uocauit de auris ꝫ diuinissent ꝫ i bono suo
cōpesco ꝫ contemptu diuicie i finem sūt solidis· vj ad
idē ē q̄ accidit i quadam ciuitate lombardie quedā
namque tempore dnābat dux qidā tyrann⁹ qidā qui
gne guerram habebat cū diuersis suis ꝑ
qd multam pecuniam expendebat quantū g° uice cū
sibi deficeret pecunia cogitauit qidā ciue diui
tem capere sibique pacaōis ēme i spone ut sic
diuicias eius posset rapere cū g° fecisset tyrann⁹
ciue suspendium ac pestem sua adduceret q̄sunt
ab eo cū· ipse pacē uellet q̄ fieret⁹ moreretur
cogitans nichil⁹ q̄ sibi uellet ubi tyrann
cū fiducia mitti i uicē· nō sū ego dn̄e pecuniꝫ
ne· s prouocas me cū fida custodia ad dominū

nuncia attende et secum adducam coram nobis eos
peccatores meos et meos. ad cuius verba tyrannus
erubuit et postulata concessit. et rediens ad
domum cives ille magnam quantitatem pecunie
quam habebat accepit et tyranno presentans
hii sunt inquit peccatores sui et mei non habeo plu
res sed alios inquirere nisi posse ipsosque fidei
assignabo tollere ipsos et ad nouam innouationem
civitate eos tyrannus accepit pecuniam cives ab
ire liberum permisit. at ille quam potuit recol
legit et ad preciosam civitatem clam accedens inde
recessit. etc. —

De complexione habita noticia de bonis
casualibus et fortuitis restat adhuc
de duobus determinare videlicet de dominio et
amicicia que maxime desiderantur a mortalibus
et tamen quam plurimum fuit eorum que sunt per que la
borant hic iuste mortales nec umquam se in
tuto omnino reperiunt sed quo magis crediderint
se invenisse etiam eo magis se inueniunt in opposita
incidisse quam plerique insinuant et
in mutinam cadere quam se credunt, senissima domina
et amicicias constantissimas invenisse. de primis
ergo duobus ponam quatuor conclusiones in te... prima quod sit
iste quod secuntur scilicet.

dominium temporale non naturale sed casuale habendum.
dominium temporale a collegio sapientum irridendum.
dominium temporale a sceleratis cuique mortale ...
collegium amicorum habetur a fortuna non a natura.
collegium amicorum sepe uanum est et semper incertum.
collegium amicorum cuique nobis est mortifera causa.

Prima conclusio patet intellectum de dominio temporali hominis et super
homines et conspicitur de intellectu sequentes
due conclusiones. prima quod sic intellecta probatur primo per apostolum
ad galatas .4. quanto tempore heres paruulus est
nichil differt a seruo. Secundo ad idem est lucanus
in ... quando cesar ... dominari ...
quod cesar sic ait hic pacem temeratque iura re
linquo te fortuna sequor ... hic fedus sup
to. tertio ad idem est quod nichil quod atque ... sangui
nitate uel ex electione atque temporaliter dominia tem
poralia sunt huius ergo etc. maior probatur quia dominium
bonorum totaliter dependet ab obsequio subdi
torum. Vnde ad idem ... sic ut quod transfertur
de persona in personam non est alicui per se naturale
sed dominium temporale est huius ergo. minor patet et maior sed
minor ... ex hoc quod uidemus ... innumere causaci
ones ut alicubi quique dominantur plebs quique
reges quique consules quique tyranni et sic de a
liis. ... sic ... relatiuorum est casuale
et reliquum sed dominium et seruus sunt correlatiua
et seruus est casualis ergo dominium erit casuale. minor patet

maior quod eo quod relatiuum posterius se ponit et e
contrario. minor patet ad primam partem. cuius causa ad ... patet
patet quod nullus est naturaliter seruus sed solum conditionaliter solus.
Secunda conclusio probatur primo per valerium maximum libro 7. qui
narrat de quodam rege qui fecit traditum
sibi dyadema prius quam capiti imponeret retentum
diu considerasse et dixisse o nobile magis quam fe
lix. quod si quis penitus cognosceret quam multis solli
citudinibus periculisque et miseriis repletum humo iacens
tollere nollet. Secundo ad idem est seneca in tragedia
agamenone dicens vidi et populos regum in
suis fortuna rotat metum cupiunt metuique
timent non nox illis alma recessus prebet ui
tes non curarum sompnus domitor pectora
soluit. tertio ad idem est valerius maximus libro 8. dicens
cum alexander audisset ab anaxarco philosopho auctore
democrito mundos innumerabiles. heu inquit me
miserum quod nec uno quidem adhuc potitus sum.
quarto ad idem est seneca in tragedia agamenonis dicens
quicquid in altum fortuna tulit ruitura leuat modi
cis rebus longius euum est. Vo ad idem est boecius
libro de consolatione prosa 7 que inquit est ista expetibilis
ac preclara potentia ... omnia tremenda ...
... glorius potest ... si ... mu
res ... proprie
... quid uero
si corporis spectes imbecillitatem homo reperire quas
et ulterius ostendit quod tale dominium non se ad animam sed
solum ad corpus extendat. Sexto ad idem est augustinus de
moribus ecclesie capitulo xxiiij cum inquit homines uolunt per
dominationem tenere temporalia ab hiis que possunt
cupiditate teneantur et ... mortalium sunt se
... septimo conclusio probatur per macrobium libro primo de sompno sci
pionis ubi dicit quod dionysius ille sicule uasta
tissimus tribulator felicitatem quam sibi sola beatam
existimabat uitam tyranni uolens ... perpetuo
metu ... plenam
esse ostenderet gladium uaginatum a capite ...
cum filo tenui pendentem ... iussit
... in capite ... ille
inter siculas et tyrannicas copias ... meri
periculo ... tu est inquit ... vita quam
beatam putabas sic nobis morte imminente
uideris ... quo felix esse potest qui timere non
desistit. Secundo ad idem est boecius in 3 de consolatione prosa 5.
expertus inquit sortis sue tyrannus periculorum regni
metus pendentis supra uerticem gladii terrore si
mulauit. tertio ad idem est seneca in tragedia thyest
tes qui sic ait dum excelsus steti numquam pa
uere destiti ... ferrum ... lateris
... bonum est obstare nulli capere securas dapes
humi iacentes scelera non intrant casas tutusque
mensa capit angusta cibus venenum in auro bibitur

valerius

seneca

oratius

ovidius iiij°.

ite(m)

seneca

ysid(orus)

ovi(dius) v.9°

varro

ovi(dius)

valerius

ysid(orus)

expertus loquor. quarto ad idem est valerius max(imus) libro v° capitulo ultimo ubi p(er)ri fortu(n)a egredienti navim novum genus fulgur(is) ictus vn(de) i(n) civis ca-pite subito velut corruit non repperi(t) ubi sub-ley(?) e(st) lege cu(m) fore re fluctibus reitis q(ue) plu(s) accideret voluntarium ac preciu(m) sibi m(er)e duxit exilium. v° ad idem est seneca in tragedia aut(em) moris dicens regnorum magnis fallax fortuna bonis in precipiti dubioq(ue) minus excelsa locas nunq(uam) placidam sceptra quietem certum(que) sui tenuere diem alia ex aliis cura fatigat vexat q(ue) animos nova tempestas. vi° ad idem est oracius in libro carminum odarum dicens sepe ventis agitatur ingens pinus et celse graviore casu decidunt turres feriuntq(ue) summos fulgura montes. contra quod p(ro)bat(ur) p(er) ovidium libro tristium vix duo tres ve michi de tot sup(er)estis amici cetera fortune non mea turba fuit. vii° ad idem est oracius in epistolis dicens fidesq(ue) et amicos et genus et formam regina pecunia donat. viii° ad idem est ovidius in libro de ponto dicens aliq(ua) nemo nisi cui fortuna secunda est s(c)it item contra quos fugiunt cum ego non p(ro)fui quondam nun-inus amicis dum flavit velis aura secunda dabat mecis vulgus(?) varia(?) valite(?) p(ro)bat(ur) ex(em)plo ad idem est seneca de remediis fortuitorum mel ubi musce secuntur cadavera lupi frumenta formica. p(re)da sequitur turba ista non hominem. x° ad idem est ysiderus dicens nullus amor durat nisi fructus servat amorem quibus est carta pecunia munera fatui. vi° ad idem est in p(ro)verbiorum xiiij° ubi loq(ui)tur de dite dicens alia eius in vita ipsius benedicetur confitebitur tibi cum benefeceris ei. v° contra quod p(ro)bat(ur) p(er) ovidium libro p(rim)o tristium v(ersus) p(er)que illud amice precium(?) et venerabile nomen teneat qui nulli sub pedibus iacet donec eris felix multos numerabis amicos. tempora si fuerint nubila solus eris cernis fortune cedit ad-i-amica nunq(uam) nullus ad amissas ibit amicus opes. vi° ad idem est varro. ubi dicit divitiis p(ro)lixe sue cetera carmina mo(?) exprimet amici cum tam(en) tempus(?) fuerit ad idem est ovidius in libro de ponto nunc ait fortuna stat cecidit q(ue) fides [illegible] het frabile vinces viri in mollibus vin-dicare p(ro)pria qui p(re)sunt esse suum. quarto ad idem est valerius maximus libro vi° dicens(?) in valerius cum amico cum rogari iniuste resisteret itaque cum indignacione dixisset quid est mihi opus est amicicia tua si quod ro-go non facias. respondit immo quod mihi tua si q(ue) p(ro)p-ter aliq(ui)d inhoneste faciam non sim. v° ad idem est ysiderus. vi° sente(ntia) [illegible] c° xxix ait ubi p(er) ad-versa p(ro)bat amicus nam tempore felicitatis cernatur ami-

citia. vnde vani p(er)sonarum ut felicitates aliquant(ur). vi° ad idem est quod habetur eccl(esiasti)ci vi° est amicus nu(n)q(uam) i(n) p(ro)sperit(ate) in die necessitatis vii° contra quod p(ro)bat(ur) p(er) boeciu(m) in(?) de consolatione p(ro)sa v° cum ubi p(er)sidio fuit amici quos non vultus sed fortuna consiliavit sed quos felicitas amicum fecit. infortunium faciet inimicum quo nec pestis efficacior est ad nocendum quam familiaris inimicus. ii° ad idem est ysiderus in v° sententiarum c° xxix ait ubi p(er) adversa p(ro)bat(ur) amicus nam tempore felicitatis cernatur amicus. sepe ubi p(er) p(er)lacionem cum ipsi recollic-ur qui non potuit ap(er)te decipere decipere decipit fraudulenter. iij° ad idem est seneca ep(isto)la iij° ad lu-cillum. cum ubi cum amico tuo delib(er)a sed de ipso p(ri)us post(ea)quam amicus accedens cum amicus tractan-dus. quarto ad idem est crisostomus sup(er) matheum melior est enim aperte quam amicus fictus. v° ad idem est quod habetur eccl(esiasti)ci vi° est amicus qui convertitur ad inimicum et amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. vi° ad idem est p(ro)verbiorum si ubi inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem utique. etc.

Cum multa librorum plurimis legentibus sit audientibus tedium afferret, et post aliqualem tractatum de vita hominis acce-dendum est ad declarandum quedam que bonitatem vitae a(n)i(ma)e possunt appellari. dicendum quod licet fortune p(re)-cedat sit quedam causa et particula de(n)i(que) facultas patebit ex eorum tractatibus que tota de sapientia de virtutibus atque de moribus quibus vita p(er)ficitur et ornatur. primitus de ... p(ri)mi. quomodo sit ... generosi hominis creatio est se scire posse ... virtuosi hominis affectio est ... velle ... homo prudens in suis passionibus p(er) aliorum ... homo prudens in suis actionibus ex morum ... vir prudens ... ostendit ... vir prudens ... virtutem. p(ri)mo quod p(ro)bat(ur) p(er) senecam ep(isto)la ij° ad lucillum primum ubi argumentum mentis bone ... et composite existimo posse consistere et secum morari. ij° ad idem est tullius de officiis publium ubi cornelium scipionem ... filium eum qui primus affricanus appellatus est sic dicere solitum scripsit cathon qui fuit fere eius equalis nunq(uam) se minus ociosum esse quam cum ocio-sus nec minus solum quam cum solus esset. magnifica vox et magno viro et sapienti digna que declarat illum et ocio de negociis cogitare et in solitudine secum loqui solitum ut neq(ue) cessaret unq(uam) et ... colloquio alterius non egeret. iij° ad idem est seneca libro viij° de naturalibus turba ubi rerum hominesq(ue) desideret quod se parum nesciunt sapientia secum op(tim)e quieret. quarto ad idem est seneca ep(isto)la ad lucillum in turba ubi est multorum consiliarius ...

vi.9°

p.9°

quo unum est plus quo ministerium hoc plus periculum est. v^m ad idem est seneca epistola xx non invenio cui quo te mallem esse quam tecum sic fugere multitudinem fugere et paucitatem fugere et unum. vi^m ad idem est philosophus ethicorum iii^o dicens sedebit solitarius et tacebit et levavit se super se. vii^m contra probatur per senecam ad lucillum epistola vii cum hiis ipse conversare qui te meliorem facturi sunt, illos admitte quos tu potes facere meliores. ii^m ad idem est ambrosius in libro de officiis ut ipse quasi bis usque dulcior ita senum est tutior qui iuvenis consilio quodam et ductu vite colorat mores adolescentum. iii^m ad idem est seneca in libro de ira non ipse tamen vallem perfunt utilis regio et salubris quam alias parum firmus in austera melior visurum quoniam agas optime posse intelliges. si videris feras quoque convictu viro mansuescere. quarto ad idem est ysidorus iii^o sententiarum capitulo x multos ipse remissa conversatio in pristinos errores reducit ac vincta tempora persolvit hominum quam ex^m consensus civitatum nedum tiore dei atque magis rursus muniamus erroribus perplexis. v^o ad idem est psalmista psalmo xvii cum sancto sanctus eris etc. vi^m ad idem est quod habetur ecclesiastici xiii qui tetigerit picem inquinabitur ab ea et qui communicaverit superbo induet superbiam. vii^m contra probatur per terencium in adelfis dicentem. inspicere tamquam in speculo vitam hominis iubeo atque ex aliis sumere exemplum sibi. ii^m ad idem est seneca ii ad lucillum plato ipse et aristoteles et omnis turba sapientum plura ex moribus ~~plurum~~ socratis quam ex verbis traxit. iii^m ad idem est epicurus aliquis ipse vir bonus eligendus est nobis ac semper ante oculos habendus ut sic tamquam illo vivente spectante vivamus et tamquam illo omnia ~~faciente~~ vidente faciamus. quarto ad idem est seneca epistola xi ad lucillum o felicem qui sic aliquem vivere ut ad memoriam quoque eius se componit et ordinat, qui sic aliquem veneratur cito erit venerandus. elige igitur catonem. si hic tibi videtur nimis rigidus elige remissiorem elige igitur cuius vita tibi placet et oratio et illum tibi ostende vel custodem vel exemplum opus est opus est inquam aliquo ad quod mores nostri se ipsi exigant nisi ad regulam pravitatem non corrigas. v^o ad idem est ptolomeus in proverbiis almagesti dicens quod per alium non corrigitur alius per ipsum corrigitur. vi^o contra in epistolis dicens quam maxime ex formosis posse trahere et deus placuit abstinuisse bonis. vii^m versus. felix quem reddit aliena pericula cautum.

Quarta conclusio probatur per pictagoram. quartus in ipse est omnibus modis laudabilis quam omnibus modis est moderamine fruitur. ii^o ad idem est oracius in libro sermonum dicens est modus in rebus sunt certi denique fines quos ultra citraque nequit consistere rectum. iii^o ad idem est pictagoras in libris ipse in rebus quicquid medium excedit, nimium est. quarto ad idem est theobolus unus de vii sapientibus in omnibus mensura [illegible] et tanto placeas non omnibus credas. v^o ad idem est seneca de clementia modum ipse tenere debemus sed quam difficile temperamentum quicquid eius plus est futurum in ipse lucratiore prodeat. hic notabiles sunt illi versus quos in imperiali corona scriptos pridem descriptos esse quodam modo. sicut ad cor quod est mensura ponere prodest sic sine mensura non stabit regia curia. v^o contra probatur per psaltone[m] acteniense[m] qui fuit unus de vii sapientibus sicut ipse asseritur longe seculi. vi^o ad idem est terencius in adelphis dicens istud ipse est sapere non quod ante pedes est modo videre sed et illa sunt quae ventura sunt prospicere. iii^o ad idem est ysopus quicquid agis prudenter agere et respice finem. ferre moram nolo me gratia mora feram. quarto ad idem est ptolomeus quod ut ait macrobius libro primo de sompno scipionis dicit quod prudentie est ad rationis normam quod cogitat que agat universa dirigere ac nichil preter rectum velle humanis per actibus tamquam arbitris providere. v^o ad idem est varro maiores ipse non erit ut erat et sui vita non sine ea sit sed ut ea aliquid pro laboribus fiat. vi^o ad idem est tullius commemorare non iussa tua et tecum non peccabis. vii^m contra probatur per varronem nemo ipse deveniet quam quod invenit si sequitur talles. ii^m ad idem est seneca epistola ii ad lucillum nusquam est qui ubique est vitam peregrinatione exigentibus hoc evenit ut multa hospicia habeant nullas amicitias. idem accidit necesse est hiis qui nullius se ingenio familiariter applicant sed omnia cursu properantes transmittunt. iii^o ad idem est pictagoras si vis ipse in lecto cum uxore noli multa agere in multis non laudabilis invenieris. quarto ad idem est episcopus ecclesiastici xxix sic vita nequam hospitandi de domo in domum et ubi hospitabitur non fiducialiter aget. v^o ad idem est apostolus lucas aut luce x. marta sollicita es et turbaris erga plurima. vi^o ad idem est ovidius de fastis iiii^o dicens saepe stat in certus et nescit quam sit eundi cum videt ex omni parte viatori iter. vii^m versus. pluribus intentus minor est ad singula sensus. etc. certa. —

xij. c^m

Cum non tantum bonis seu fortune censentur esse laudabiles cum et bona nature non sint in nostra potestate ut habeantur et bona fortune non sint in nostra libertate ut teneantur sed hec bonis redduntur ho laudabiles cum sunt sapientia virtutes et bonos mores de quibus volentes tractare de ipsis et de oppositis ipsorum ab ipsa sapientia sumus exordium in primo capitulo ponendo tres conditiones primo de ipsa sapientia deinde tres alias de ipsa ignorantia et sunt iste.
Sapientia fugit hominem in prima senectute tamquam stultum
Sapientia facit hominem regnare ac regnum prosperum
Sapientia facit hominem in dispensationibus cautum et sunt in stultis
Ignorantia facit hominem in altercationibus cautum et stolidum in aliis
Ignorantia facit hominem voluptuosum et de futuris incautum
Ignorantia facit hominem presumptuosum et male laudatum. Prima conditio probatur primo per Ouidium de ponto dicens
Credo nil miserius prudentia ipsa reliquit et sepius
Cum re consiliumque fugit. Ita ad idem est tullius
primo de officiis. Stultitia igitur que remota est a iustitia
calliditas potius quam sapientia vocatur. Item ad idem
est seneca epistola xx ad maximum igitur hoc est officium
sapientie et indicium ut verbis opera concordet ut
ipse ubique par sibi idemque sit. Quarto ad idem est hugo
de archa noe libro iij. capitulo primo sapientia igitur habitare
nescit nisi in corpore pacifico et in illis in quibus
terrena concupiscentia perstrepunt que sit sapientia non
novit. Quinto ad idem est cassiodorus super psalmum q.
lx. sapientia igitur non apud inquietos et turbatos
non reperitur. Sexto ad idem est quod dicitur sapientie primo in
malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit
in corpore subdito peccatis. Secunda conditio probatur primo per platonem
quod nunc beatus et felix civitatibus est orbis terrarum
cum sapientes efficiuntur reges. Secundo ad idem est
tullius primo rethoricorum ad rem igitur publicam
plurima commoda veniunt si moderatrix omnium rerum
presto est sapientia. Tertio ad idem est glosa exodi primo.
Cum bene regerentur res publice cum philosophi regnarent.
Quarto ad idem proverbiorum viij. per me igitur sapientia reges
regnant et legum conditores iusta decernunt.
Quinto ad idem est quod scribitur sapientie vj si ergo delectamini
sedibus et sceptris o reges populi diligite
sapientiam ut in perpetuum regnetis diligite lumen
sapientie qui preestis populis. Sexto ad idem est quod dicitur
ecclesiastici xx. iudex sapiens iudicabit populum suum
et principatus sensati stabilis erit. Tertia conditio probatur
primo per platonem dicentem sapientes eadem faciunt scienter
cum discreti quod et vulgus adversus indefinabili
ratione non inspicienti animo crebro barbarus infimo
corpori compte sunt. Secundo ad idem est tullius primo de officiis

sicque cupiscere igitur quod dum volebas certe dum velle aut
debebis quo ad tempori proficiens non poteris.
Tertio ad idem est seneca epistola lxxvj quod igitur stultius
quod quia non didicistis non discere quod diu vivus tam
diu discendum est. Quarto ad idem est quod dicitur de gestis
de fidei commissariis liberalibus legere igitur apud
sum iam et si alterum pede in sepulcro haberem
adhuc discere vellem. Quinto ad idem est quod dicitur ecclesiastici
vj fili a iuventute tua excipe doctrinam et usque
ad canos invenies sapientiam. Sexto ad idem est salomon
proverbiorum xv cor sapientis querit doctrinam et os stultorum
pascitur imperitia. Quarta conditio probatur primo per terentium
cum alterum ita fecit eorum unusquisque est omnium hominum natura
ut aliena melius videret quam sua. Secundo ad idem
est seneca epistola lxix hos mores habet imprudentia
in nostra se, aliena vitia capit. Tertio ad idem est
tullius in libro de officiis dicens fit nescio
quo ut in aliis magis cernamus quam in nobis si quid
delinquitur. Quarto ad idem est quod dicitur de gestis de
regalibus peius culpa est inuste se rei ad se non
pertinenti. Quinto ad idem est tullius de tusculanis quod
malis stultitie igitur proprium est aliorum vitia cernere suorum
oblivisci. Sexto ad idem est quod dicitur luce vj salvator ait
quid autem vides festucam in oculo fratris tui trabem
autem que in oculo tuo est non consideras. Quinta conditio probatur
primo per senecam epistola ix non sapienti sua non placent
omnisque stultitia laborat fastidio sui. Secundo ad idem
est idem. Secundo petri ij hij velud irrationabilia
pecora naturaliter in captionem et in perniciem in hiis que
ignorant blasphemant in corruptione sua
peribunt. Tertio ad idem est apostolus ad romanos. Ignorantes
enim igitur dei iustitiam et suam volentes statuere
iustitie dei non sunt subiecti. Quarto ad idem est psalmus
psalmo xxiiij delicta iuventutis mee et
ignorantias meas ne memineris domine. Quinto ad
idem est apostolus ad ephesios quarto hoc igitur dico vobis et testificor
in domino ut non ambuletis sicut gentes ambulant in vanitate sensus sui et cetera. Sexto ad idem
est proverbiorum viij quam diu parvuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt noxia
cupient. Sexta conditio probatur primo per vetustum in stultis nihil
carentem in aliis arces hominis ipso nichil
in iustius qui nichil rectum putat nisi quod ipse facit.
Secundo ad idem est seneca epistola lix. arces omnium tamquam de
bonum credis operis nos esse ut sapientissimos
affirmamus assentiens. Tertio ad idem est valerius maximus
de nimia igitur presumptione et errore et ad bene dicendum parte
in suis studiis ignorantiam ostendat quod non suo sponte sed
vanus gaudens magnalibus culpe se implicaret.
Quarto ad idem est proverbiorum xx vidisti hominem sapientem
sibi videri magis illo spem habebit stultus. Quinto ad
idem est apostolus ad romanos primo evanuerunt igitur in suis co

generationibus et obstinatum est in suis operibus. ca. xxx
vi. ad idem est ieronimus ad paulinum epistola igitur hodie
putat se nosse licteras tenet signat libr.
nec aperire potest et plurima quaerit igitur facilis
ubi horum primo auditorum convertit alios quod ipsi
non intelligunt vel ubi suis garrio omnibus artes
noverit continget presbyter. sed sic stat sic liber ut
omnes nostrorum artes

expedit/ consequenter de effectibus de sapientia pertinet
et ignorancia. quia sapientiam dixi esse de
ratione perfectionis autem restat/ nunc aliqui
de virtutibus in ultimo supra observato quoniam virtus
est autem gloriosa perfectio. pona quod in isto capitulo vi
conclusiones iii. de virtutibus et tres alias de viciis
in quantum quoniam alter oppositorum notus est alterius cognitionis
adiuvamentum. tres quod de virtutibus et
tres alie de viciis. conclusiones sunt iste

- virtus per difficilis facit efficit artem graciosa
- virtus sit amabilis nobis ostenditur artem graciosa
- virtutes sunt gaudia mentis virtuose
- vicia sunt tedia mentis viciose
- omnis viciosus pusillanimus est et stolidus
- omnis viciosus est timidus est et timidus

prima conclusio patet quod ad primam partem per philosophum in i. ethicorum/
peccare igitur est multis modis dicitur ab uno
modo et hoc quidem facile est autem difficile est in
uenire. quod autem ad ii. partem patet per eundem in ethicorum/
ubi sic ait diligentibus autem bonum delectabilia
sunt quia bona sunt talia autem que secundum virtutes sunt
operationes quare et delectabiles per se non quod
adiuncto aliquo habent ut quoddam delectationem
ipse opus. ii. ad idem est augustinus in de vi. animae
philosophi igitur dixerunt nec que est assignata virtutibus
in primo iudicium esse autem deum et congratulatur in quantum
quanto difficultate superat ipsius incessit. hebr.
de certo capud plenum amenum et iluatum et
laborum suorum carpere fructus ubi est atque mentes
iii. ad idem est seneca in tragedia sive ercules hercules
dicens non est ad astra mollis e terris via.
quod autem ad ii. partem est idem seneca epistola lxxi
virtute igitur intelligo animosam et excellentem quia
quanto infestatur. quarto ad idem est quod ad primam partem
saluator augustinus vii. angusta igitur est porta et arta est
via que ducit ad vitam et pauci sunt qui inueniunt
ad eam. quod ad ii. partem est salvator mathei xi.
tollite iugum meum super vos et discite a me
etc. v. ad idem est psalmus c xxv. euntes ibant
et flebant etc. sed venientes autem venient cum exul
tacione. vi. ad idem est apostolus ad ephesios xii dicens
omnis disciplina in presenti non est gaudii sed meroris

postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam
ii. conclusio probatur per philosophum ii. ethicorum omnis igitur virtus cuius
cuiuscumque fuerit et illud bene se habere facit et opus eius
bonum reddit. ii. ad idem est tullius in rethorica
virtus igitur est quod sua ui nos allicit ad se non emo
lucro aliquo captos sed sua dignitate trahens ut
virtus. iii. ad idem est seneca epistola lxxvi virtutis igitur
bonum est virtus quoniam mentis facit fortitudinem et illa
supplicia incedit cum magno virtutis agere poenitentiam
quarto ad idem est tullius in v. philippica sicut omnia
igitur alia incerta sunt et caduca et mobilia virtus
sed est una in altissimis fixa radicibus que nulla
ui labefactari potest nec demum loco vi. ad
idem est iuvenalis libro iii. de nobilitatis animi sola
est atque unica virtus. vii. ad idem est valerius maximus libro
iii. publica igitur religione consecratum virtus prius
cum laudatione non indiget. iii. conclusio probatur per senecam
epistola xxi sola magis virtus praestat gaudium per
petuum. ii. ad idem est tullius de natura deorum nihil
igitur est virtute amabilius quam qui adeptus fuerit
ubicumque gentium a nobis diligetur. iii. ad idem est
ecclesiastes super iohannem dicens virtus autem est regnum eius
qui eam operantur praestat voluptati cum se recepit
et delectationem praestat vivere faciens. quarto ad
idem est gregorius in moralium dicens omne bonum agens
tam animam dilatat. v. ad idem est augustinus super psalmum xiiii
virtutibus bono delectabile est et si necesse
premium inde exspectaret vel quidem et virtus aut
si omnes dii essent ignotissimi et omnes ignorarent
nolle peccare incastitatem haberet secretus 2o etiam
augustinus et ponit tullius iii. de ~~brisseis~~ officiis
dicens si scire omnes deos omnes quoque homines celare
possimus nihil tamen avare nihil iniuste nihil libidinose
faciendum est. vi. ad idem est tullius de amicitia nihil
virtute amabilius nihil quod magis alliciat ad diligen
dum quoniam propter virtutem et probitatem quamvis numquam vidimus
diligimus. quarto conclusio probatur per senecam epistola lxx nemo
igitur nisi viciosus miser est. ii. ad idem est boecius
quarto de consolatione prosa prima sed ea igitur quam paulo ante
collecta sunt et quantula sunt. ipse de cuius regno
nunc loquitur auctore cognoscens sed quidem po
tentes esse bonos malos vero semper abiectos atque
imbecilles nec sine pena umquam esse vicia nec sine
premio virtutes bonis felicia malis vero semper in
fortunata contingere. iii. ad idem est seneca epistola ii.
ad lucillum dicens abiciatur tamen dilectione et
quod si aliter exhi nequiverit cor ipsum cum illis euel
lendum erat. quarto ad idem est boecius quarto de consolatione
prosa iii. ut appareat igitur est numquam bonis premia malis

nisi de esse supplicia et paulisper in ceteris sicut et
probis publicans ipsis sit premium ita improbis negatum
supplicium est. vs ad idem est augustinus super genesim libro xii
confessionum. Iussisti domine et sic est ut omnis peccator
sit sibi ipsi in ordinatus animus. v. conclusio probatur per
ovidium de remedio amoris remedium contra senilis
exiguis flammis non sunt magis pectus habere
suum. ii ad idem est seneca epistola lxx. maior ego sum
et ad maiora genitus quam ut corporis mei sim
mancipium et respicio non aliter quam vinculo
libertati circumdatum. iii ad idem est ambrosius in epistola ad
simplicianum dicens non natura servum facit sed insipientia
nec manumissio liberum sed disciplina. quarto ad
idem est tullius de paradoxis cui sit
obvia fractura animi atque abiecta in arbitrio
suo carentia quis neget omnes leves ac
cupidos omnesque improbos esse servos. vs ad idem
est salvator matthei et iohannis viii. amen dico
vobis qui facit peccatum servus est peccati vi ad idem est
apostolus ad romanos vi nescitis quia cui exhibetis vos
servos ad obediendum servi estis eius cui obeditis
sive peccati ad mortem sive obeditionis ad iustitiam
gratias autem deo quod fuistis servi peccati obe
distis autem in eam formam doctrine qua traditi
estis. Et non quod probato quod omnis vitiosus sit
servus sequitur quod omnis vitiosus sit stultus sicut
dicit tullius in paradoxis omnis sapiens liber est
et omnis stultus servus cum ergo nullus servus sit sa
piens sequitur quod omnis servus sit stultus loquendo de ser
vitute mentali de qua nunc est sermo.
vi conclusio probatur per valerium maximum libro ix quod ad
summam partem dicit quid vitio fecit? quid et
campanos quibus ... attentur? vitio ... illum
que fuit sopita gloria in infamia ... con
cum pro corporis viribus expugnatum. ii ad
idem est quintilianus de oratoria institutione pul
chra et ego operis studio vitiare mores meum in non
aliis magis libera esse potest. iii ad idem est tullius
in philippica v. quo ego maior est vis animi quam
corporis hec graviora mala sunt que animo capiuntur
quam que corpore feruntur. iiii ad idem est qui ipse
sibi ... sceleris ego qui aliis fecimus suscipere con
vit. quinto et ... ipse ... valerius in ... libro
... multa miser timeo quia feci multa
perperam. exemplis meum ... v ad
idem est psalmista psalmo xiiii qui non inquinavit illum
... rore vel non ... vi ad idem
est salomon proverbiorum xxviii dicens fugit impius nemine
persequente iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit.

Sequitur capitulum tricesimum quartum aliquas conclusiones de
virtutibus in quo agitur de septem vitiis
affectionibus et tormentis nunc intendit
determinare generaliter quedam de bonis moribus que
virtus homines bonos ... requirantur ... genus or
namenta ponam ergo in isto capitulo vi conclusiones tres
primas de bonis moribus. tres vero sequentes
de malis moribus et in pollicitis et in isto capitulo
continetur per distinctionem partes operis in ... conclusiones prima
Mores boni faciunt hominem pacificum et amabilem
Mores boni faciunt hominem pollicitum et gratiabilem
Mores boni faciunt hominem magnificum et honorabilem
Mores mali faciunt hominem odiosum et detestabilem
Mores mali faciunt hominem tediosum et importabilem
Mores mali faciunt hominem iniuriosum et despicabilem
Prima conclusio probatur primo per salustium in catilinario dicentem
bono more sanctus et malo in ...
unica. ii ad idem est tullius in libro de officiis di
cens nichil in eo amabilius est et copulatius quam
morum similitudo bonorum in quibus ... eadem
custodia ... quod virtutes in his sit ut alter altero
eque delectatur ut se ipso sit et unum fiat ex plu
ribus. iii ad idem est psalmista psalmo lxvii deus qui
inhabitare facit unanimes unius moris in do
mo mater est filiorum letantem. quarto ad idem est
tullius de amicitia dicens amicitia ... similitudinem
quandam sermonum atque morum qui inducere co
munem amicitie. v ad idem est quintilianus primo
de oratoria institutione dicens virtus ego libero
rum mores non ipsi perdimus infantia statim de
liciis solvimus constat autem quod infantium mores
sunt amicabiles et pacifici vi ad idem est ii
hacte? libro ii dicens summa pergamus obstemus?
peccati mores invilit et turpe fecit ... sic
alia luxum constat autem quod sicut per mores ma
los et pravos vivere cavendum et iuvandum sic
per mores amicos et bonos pax firma et amicitia.
ii conclusio probatur per tullium de officiis primo ego omnis?
decorum nulla potestas nulla firmitas quam
cum boni mores moribus sunt familiaritatem quam ...
ii ad idem est tales multi dicens ne fuerit ornes
quam in sanctis bonis apparere. iii ad idem est iuro
... gradum mores ad collaborationem animos re
formare. quarto ad idem est ovidius de arte dicens
pectoribus mores tot sunt quot in orbe sunt ... ne
in saepe in multo moribus aptus. v ad idem est ego
habere? de civitatibus et animalibus ... sibi
... proximi ubi sit ... mores facultates et
... sufficiens ... capitula
ut boni educatio et boni mores. vi ad idem est quod
omnes pacifici et amabiles est pollicitus et gratiabilis

augustinus
ovidius
ambrosius
tullius
iohannes
paulus
tullius
valerius
quintilianus
tullius
augustinus
psalmista
salomon
v conclusio
vi conclusio
xiiii capitulum
prima conclusio
salustius
ii conclusio
tullius

mores boni faciunt hominem pacificum et ami-
cabilem, sed mali mores faciunt [illegible] ho-
minem et [illegible]. Consequentia patet et maior. Sed minor
est consequens in mente premissa. Unde quod probatur per Claudianum libro
quarto [illegible] o qui te nobilis [illegible] generosis
morum exigis [illegible] nobilitate generis. Unde ad
idem est Tullius XIII Philippica illud [illegible]
quod legibus morum maiorum [illegible] Unde ad
idem est Ovidius tertio de arte dicens magnis [illegible]
est constantia morum. Unde ad idem est Seneca epistola V [illegible]
[illegible] bonos mores et pollicitos [illegible]
[illegible] nos [illegible] suppellecti-
lia magnus ille est qui fictilibus utitur quo
argento nec iste minor est qui sic argento u-
titur quasi fictilibus. Unde ad idem est quod est paci-
ficus et politicus est et magnificus et honora-
bilis. Sed boni mores faciunt hominem politicum
pacificum et cetera. Consequentia patet et maior. Sed minor ex di-
ctis in mente premissa [illegible] eviden-
tia [illegible] per Senecam epistola LXXVIII hos [illegible]
mores habet [illegible] [illegible] recta [illegible]
[illegible]. Unde ad idem est Ovidius de arte [illegible] dicens
[illegible] si [illegible]
oderit et dicat [illegible] est. Unde ad idem
est Seneca in [illegible] dicens [illegible]
liditas [illegible] non solum delectet sed
non placeat et desinent [illegible] in medio [illegible]
[illegible] fuere mores [illegible] Unde ad idem est
quod habetur [illegible] delictum [illegible]
[illegible] sit malorum [illegible] mores [illegible]
non excusat. Unde ad idem est [illegible] XII [illegible]
[illegible] amicos et [illegible] duos [illegible]
tes [illegible] moralibus [illegible]
more vincere. Unde ad idem est [illegible] XX est mo-
res [illegible] sine honore [illegible]
[illegible] remissione. Unde consequentia probatur per
Tullium primo de officiis dicens nobilissimi [illegible] philosophi
et quidam homines [illegible] nec [illegible]
pes mores [illegible] potuerunt. Unde ad idem est
[illegible] maximus libro [illegible] dicens [illegible]
[illegible] deferret et ille [illegible] actione
adversa [illegible] oculorum cum [illegible]
capitibus [illegible] ad [illegible] ho-
nore [illegible] si [illegible]
[illegible] malos [illegible] nos
[illegible] potius. Unde ad idem est Tullius
de [illegible] mores [illegible]
[illegible] assonat [illegible]
[illegible] ad idem est [illegible] in epistolis [illegible] oderunt

[illegible] sedatum [illegible]
[illegible] potes [illegible]
[illegible] de nocte [illegible]
[illegible] ad idem est Salustius [illegible]
[illegible] fortuna [illegible] sit cum moribus mutatur et
[illegible] fortuna est importabilis et
[illegible] et mali mores. Unde ad idem est
[illegible] odiosus et detestabilis
est tediosus et importabilis et cetera. Consequentia patet et maior.
Sed minor est consequens in mente precedens et cetera. Unde consequentia probatur
per Tullium libro II de officiis [illegible]
et optimum [illegible] ponat [illegible]
fortunam et potest [illegible]
fore [illegible]
[illegible] sunt mores
et [illegible] ad idem
est Seneca [illegible] in illis moribus efficiuntur [illegible]
[illegible] Unde ad idem est
[illegible] mores sunt [illegible] flores aut [illegible]
[illegible] seu [illegible] ut [illegible]
[illegible] venenosis [illegible]
qui legunt flores et [illegible]
[illegible] fugite hic latet anguis in
herba. [illegible] ad idem est quod habetur II Machabeorum
IX [illegible] Antiochus [illegible] religi [illegible]
ut affligeret gentem [illegible] Philippum
[illegible] moribus [illegible]
[illegible] est. Unde ad idem quod [illegible] facit hominem o-
diosum et detestabilem facit etiam [illegible] et
despicabilem. Sed mores mali faciunt hominem
odiosum et detestabilem et cetera. Consequentia patet et maior.
Sed minor est [illegible] capituli [illegible]. Unde ad idem
est quod [illegible] facit hominem tediosum et importabilem
facit ipsum [illegible] et despicabilem. Sed mali
mores faciunt hominem tediosum et importabilem
et mali mores faciunt hominem [illegible] et
despicabilem. Consequentia patet et maior. Sed minor est consequens
in mediate premissa et cetera.

Explicit prima distinctio huius opusculi

5

Omnis humanum coetibus et co-
municatum non ut homo sibi soli
vivat et apostolus querite bonum com-
patrie et ad id homines alterutrum
vinculum apprehendum. Et hoc est quod
ait Tullius primo de officiis allegando Platonem
et Stoycos dicens sic. Quoniam ut preclare scriptum
est a Platone non nobis solum nati sumus ortusque
nostri partem patria vendicat partem amici atque ut pla-
cet Stoycis que in terris gignuntur ad usum hominum
omnia creari, homines autem hominum causa esse generatos
ut ipsi inter se alius alio prodesse possent, in hoc
naturam debemus ducem sequi communes utilitates in
medium afferre mutatione officiorum dando accipiendo
non tum artibus tum operis tum facultatibus de-
vincire hominum inter homines societatem. Hic de-
moralibus secta catholicis ~~secta fuit probare~~
~~medium firmiterque tenere naturamque~~ dicit Lucanus libro
2o sic dicens hii mores hunc duri immota
catholis secta fuit servare modum finemque
tenere naturamque sequi patriamque impendere vitam
nec sibi sed toti genitum se credere mundo. Et consi-
derabis ipse et sollerter attendas quod omnium bonorum
[illegible] sunt impedimenta et virtutes [illegible]
declarare quasdam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Superbia est omnium viciorum radix et [illegible].
Superbia est [illegible] filiarum [illegible]
Superbia facit hominem [illegible]
Superbia facit hominem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
hominis est superbia [illegible] de superbia [illegible]

[illegible] ad idem est Salustius in [illegible] superbia
[illegible] est [illegible] voluntatis [illegible] ad idem est Ysido-
rus [illegible] superbia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Lucifer cadens de celo [illegible] superbia [illegible]
[illegible]
Augustinus [illegible]
[illegible] superbia [illegible]
[illegible] superbia [illegible]
de [illegible] hominis dicens [illegible] superbie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
superbie hominem apostatare [illegible] a deo [illegible]
[illegible]
[illegible] superbia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] superbia [illegible]
[illegible]
[illegible] gaudium [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de superbia nascitur arrogantia [illegible]
[illegible] de su-
perbia nascitur arrogantia [illegible]
[illegible] superbia arrogantie [illegible]
[illegible] Tullius primo de offi-
ciis [illegible] superbia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de superbia nascitur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de superbia nascitur presumptio
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

A

arrogare festinat. vide ad idem c. ex. de superbia nas-
citur ypocrisis. dicit bernardus li. iii° de consideratione
ambicio que ex superbia est mater ypocrisis [illegible] pa-
rens et videri [illegible] de hac loquitur gregorius in registro
dicens ypocrite nesciunt sua despicere sed corde ti-
ment et quasi in hoc mundo cuncta despiciunt et
tamen ea que mundi sunt cuncta sibi adsciscunt [illegible]
vide ad idem c. ep. de superbia nascitur ingratitudo.
cum enim quis beneficiatus coram deo videatur sibi
nullatenus gratus esse tenetur totum hoc ex
superbie fonte procedit. hinc plerumque ingratitudinis
pretextus et hinc dissimulat se beneficia recepisse que
non reddit. optime ab eius memoria [illegible]
tribuitur quod accepit. dicit ii seneca de bene-
ficiis. ingratus est qui beneficium se accepisse ne-
gat. ingratus est qui dissimulat. ingratus est qui non
reddit. ingratissimus omnium est qui oblitus est. de hac
ingratitudine loquitur bernardus super cantica sermone li. ingra-
titudo inimica est anime exinanicio meritorum virtutum
dispersio beneficiorum perdicio. ingratitudo est ventus urens
siccans sibi [illegible] fontem divine pietatis rorem
misericordie et fluenta gratie. vide contra plura per ysidorum ii°
sententiarum suarum dicens c° xxi. iactancia [illegible]
oculos quibus deus videri poterat claudit sed
solis [illegible] [illegible] oculos [illegible]
[illegible] ii° ad idem c. [illegible] de [illegible] quod
[illegible] apostolus [illegible] [illegible]
[illegible] iii° ad idem c. [illegible]
xv. homines stulti non videbunt sapientiam longe
enim abest ab oculis superbie et dolosis. quod ad
idem c. [illegible] prolonge [illegible] al-
magesti [illegible] sibi placere [illegible]
est ut [illegible] dei sit super eum. vide ad idem c. exemplum
pitagoricus [illegible] quod apostolus [illegible]
in de iusticia [illegible]. vide ad idem c. [illegible]
iacobi quod deus superbis resistit humilibus autem
dat gratiam. quod contra plures [illegible]
non est quisquam qui superbus inflat animus. vide de
eodem c. aliis [illegible] de officiis [illegible] c.
superbia et glorie cupiditatis ut supra dixi [illegible]
[illegible] cum libertate quia magnanimus [illegible]
[illegible] vide ad idem c. [illegible]
de [illegible] omnibus [illegible] superbia
nimis cupiditatis [illegible]
[illegible]
[illegible] de arte amandi dicens non [illegible]
[illegible] superbia [illegible] vide ad idem c. gregorius xvii
[illegible] superbia [illegible]
[illegible] suppositum [illegible]

cunctis preesse appetit. hoc quippe in sublimi ele-
vatus cunctos supra se suspicit quos suppo-
situs regit. vide ad idem c. gregorius in registro
dicens quisquis superbe [illegible] in se [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ab aliis vel [illegible] [illegible]
[illegible] ipse ut [illegible] placet
vide c° [illegible] per proverbium de miseriis hominis ambicio-
sus semper priores [illegible] novos
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
publicam [illegible] non [illegible] posse mo-
[illegible] [illegible] ad [illegible]
destructionem. vide ad idem c. bernardus de consideratione
libro iii. [illegible] non [illegible] apostolorum plus [illegible]
ambicio quam devocio terat. [illegible] non [illegible]
[illegible] canonicus [illegible] [illegible]
ad idem c. augustinus super [illegible] ambicio
domesticum [illegible] ut enim [illegible] aliis [illegible]
[illegible] ut honore [illegible]
[illegible] [illegible] publicorum [illegible] quod ad idem c.
proverbium de miseria hominis ambiciosus [illegible]
[illegible] nequid [illegible]
[illegible] in oculis hominum [illegible]
[illegible] honestatem [illegible] et [illegible]
benignitatem ostendit [illegible] [illegible]
honorat [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible]. vide ad idem c. gregorius
in registro [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. vide ad idem c. salustius in catelinario
[illegible] bonos [illegible] et malos [illegible]
[illegible] ambicio [illegible]
[illegible] [illegible]. vide c° [illegible] per valerium maximum
libro ix dicens [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hominum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. vide ad idem c. proverbium
de miseria hominis dicens superbia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
pharaone [illegible] et [illegible]
vide ad idem c. sapientie v°. [illegible] [illegible]
[illegible] nichil est nisi [illegible]
[illegible] [illegible]. quod

Judith
eccli
eccli
n. c.
de spiritu

iudith vi c. non derelinquis domine presumentes
de te et presumentes de se et de sua virtute glo-
riantes humilias. Unde ad hoc est quod dicitur eccli
xxxi. O presumptio nequissima unde creata es
cooperire aridam malicia et dolositate illius.
Secundo alius actus cum vindicatur ob reuerentiam
omnibus et tunc ebullitionis adversariis ...
unde ad hoc est salomon eccli vii. ... voluntas e
et presumptio opus eius vacuum est nomen eius
... quod sunt hec non possit congregare se
in iudicio ... ostendit omnibus quod presumptio periculosa est
in presumente ne cadat et in republica et ne de-
struatur in ecclesia ne dissoluatur et in ...ne
... et sic talis presumptio reperitur in maiori-
bus ita presumptio autem reperitur in minoribus.
Septimo capitulo in quo agitur de superbia
et de actu et ... maior ... est
de ira contraria effectus ... in primo capitulo
... superbia ... contra ... superbi-
am fluit ... et ... primo ...
... deo ... nolunt ... sic et ira
... est quod de celo cadit ...
... superbie ... in ... et ... ve terre
et mari quia descendit ad vos ... ira magna
... in primo capitulo ... de ira ... sicut
... de superbia est ... ira ... sagittis
... ad appetitum vindicte ... nocendi
... appetitus autem est ... deliberatus
... sed morosus ... de primis
motibus ... non sunt ... peccata ... ira ...
est ... pena ... de qua loquitur ...
... ira ... et nolite peccare ... ira
... appetitus deliberatus et morosus ... ira
... et de ... ponuntur ... filie ... iste
... ira ... fastidio ... adequari
... ira ... ...
... ira ... collegio ...
... ira ... ...
... ira ... passione gravatus
... ira ... ...
Fo. 9° ... p° ... sic omnes superbi ... conantur
deo adequari ... ipsum ... omnes ira...
... omnes ira... conantur deo adequari
... maior ... minor ...
... omnes ira ... ... deo ... amo-
re ... superbo ... maior
... ira ... tullius ... ira
... talio ... ira ... et
superbus est ... ...
... superbie ... ... vltione

vnde ad hoc est cassiodorus super psalmum cl. ira ...
elatione ... in ... mutat ... me-
morie et ... medio ... ad ... sic
omnes ... iudicata et non a deo querunt adequari
deo ... omnes iratus querit iudicari et non a deo ...
omnes irati querunt adequari deo ... et ...
... iudicium est a deo sibi reservatum sicut
... deuteronomium xxxii mea est ultio et ego retribuam
... sed ... ira ... super ...
... tullius ... augusti-
nus ... voluntas ... libido pu-
niendi eius qui videtur ... iniuria. unde ad
hoc est augustinus de civitate dei xiiii ira ...
... libidinem sicut ... esse.
... ira ... odium ... tullius
... odium est ira ...
... ira ... et ...
... duplex est odium viciosum et viciosum
... odium est ut ...
... diligere et odire ...
de quo ... nolite peccare
et ... xxx ... odium ... odio odi ...
qui venit ad me et non odit patrem suum et
matrem et uxorem ... viciosum
autem odium est ... vel ...
de quo dicit ... canonica sua c. ii. qui odit
fratrem suum in tenebris ambulat et nescit
quo vadit quia tenebre obcecaverunt oculos
eius. unde ad hoc est quod ab ira nascitur blasphemia
... ut ... gregorius ... moralium
duplex est maledictio ... zelo iusti-
cie ... maledixit ... genesis
... maledixit cayn genesis ... noe et ma-
ledixit chanaam ... filii ... helias
maledixit ... ... regum
... maledixit pueris illudentibus
sibi ... iiii ... sic petrus maledixit ...
symoni ... vendere voluit donum ... sed illa
... maledictio vocatur ... blasphemia ... quia
... maledictio ... prohibetur ... de qua
loquitur apostolus ad ro. xii benedicite et nolite male-
dicere ... maledictio est blasphemia de qua lo-
quitur apostolus ad ephesios ... omnes amaritudo et ira
et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a
vobis. ... ab ira ... homicidium
... iohannis canonica sua ... ii qui odit fratrem
suum homicida est ... homicidio loquitur ... de civi-
tate dei ... obediat ... ...
... nulla lege ... est

vo
arrio
n. 9. odiu
blasph
homicid

II

III

…dinge Carnunt et Offic Curi …
…wen et in Kranunge et publ…
…ub … per … grati…
de Pesikther et Stamflaud…
… Sui. Pauli … et …
…corne … fecl …

…lis discretis viris Rectori
… Salutem in Domino
…ad … labo
…dleb & Aquedunen
…tan in Agredunen …
…propositura per sancti